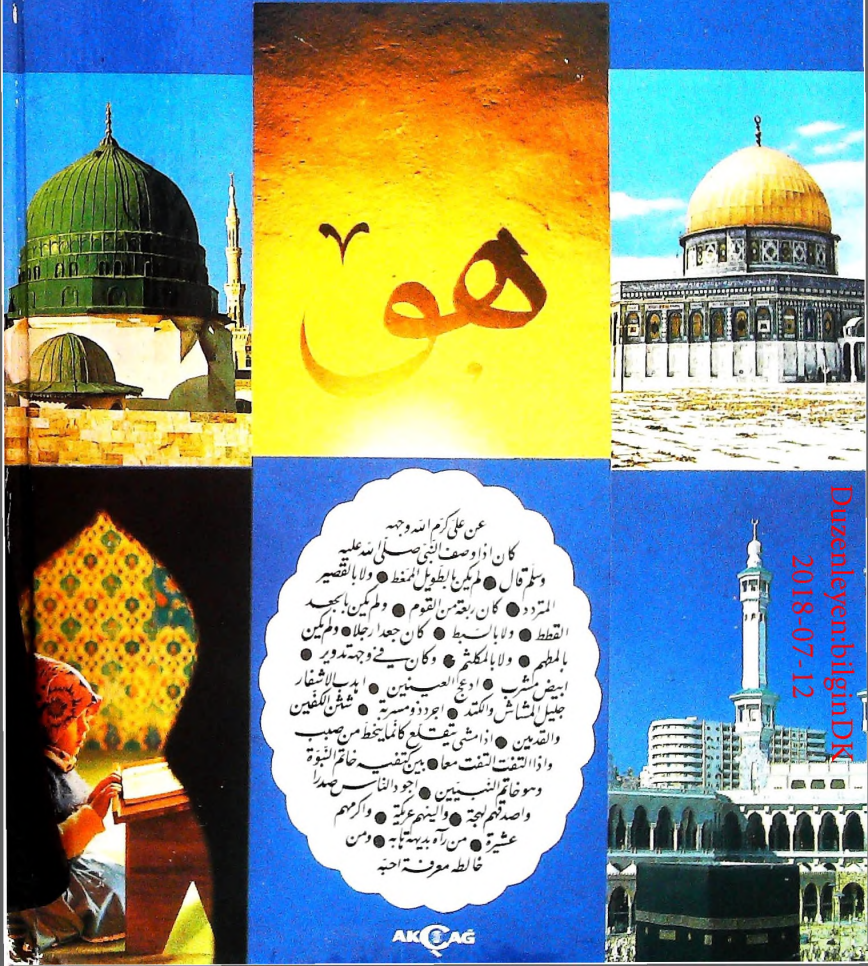

ÇOCUKLAR VE GENÇLER İÇİN

İSLAM ANSİKLOPEDİSİ

AHMET EFE

عن علي كرم الله وجهه
كان اذا وصف النبي صلى الله عليه
وسلم قال • لم يكن البطول المنقط • ولا بالقصير
المتردد • كان ربعته من القوم • ولم يكن بالحجيد
القطط • ولا بالسبط • كان جدار جلا • ولم يكن
بالطهم • ولا بالكهم • وكان في وجهه وير •
ابيض كشر • ادع العيين • ابدب الاشعار
جليل المشاش والكند • ابرد ووسيرة • بشق الكفين
والقدين • اذا مشى تفتلح كأنها خط من صعب
واذا التفت التفت معا • بين تشب خاتم النبوة
وسوخاتم النبئين • ارجو والناس صدا
واصدتهم لحيه • والينهم عركيه • واكرمهم
عشيت • من رآه بديه تايه • ومن
خالط معرفته احبه

AKCAG

Düzenleyen: Bilgin DK
2018-07-12

Akçağ Yayınları : 75
Ansiklopedi : 3

ISBN. 975-7568-70-8

Kapak : Ahmet Efe
Baskı Yeri : Ankara
Baskı Yılı : 1991
Baskı : Kandil Matbaası Tel: 354 12 15 Ankara

ÇOCUKLARA
İSLÂM
ANSİKLOPEDİSİ

Ahmet Efe

Basım Yayın Pazarlama A.Ş.
Hükümet Cad. 8/C 06030 Ulus/Ankara
Tel: 132 17 98 Faks: 132 28 52

ÖNSÖZ

Önce böyle bir çalışmayı bitirmemize imkân veren ve nimetleriyle bize bol bol ikramda bulunan Hazreti Allah'a hamdeder, Sevgili Peygamberimize, âline ve ashabına selâm ederiz.

Bu ansiklopedi, çocuklarımıza yüce Allah'ın dini olan İslâmı öğretmek, onun erişilmez güzellikteki eserlerinden haber vermek için yazıldı. Geniş bir araştırma, inceleme ve tarama faaliyeti sonunda; dikkatle, sabırla ve ümitle kaleme alındı. Bilhassa ilk ve lise çağındaki çocukların öğrenmesi gerekli konulara öncelik tanındı. Teferuatla ilgili maddeler ansiklopediye alınmadı.

Ansiklopedimiz, dünyanın hemen her yerinde kitapçılar ve gazete bayilerini dolduran yüzlerce, hatta binlerce ansiklopedi arasında ayrı bir yer işgal edecektir. Çünkü her maddesinde İslam itikadının, iman ve düşüncesinin izleri vardır. Konulara bakışı herşeyden önce İslamî bir anlayışa dayanmaktadır. Zaten müslümanlar olarak en büyük özelliğimizin de bu olması gerekmektedir.

İslam dini hakkıyla tanınmadıktan sonra her hangi bir başarı ve mutluluktan bahsetmek mümkün olamaz. Yüzlerimizin gülmesini istiyor, dünya milletleri arasında müstesna bir yere sahip olmayı arzuluyorsak, çocuklarımızı iyi yetiştirmek zorundayız. Bu, onların tertemiz dünyalarına İslamın ışığını taşımak ve onlara dinimizi öğretmekle mümkündür. Bu uğurda ne yapılsa azdır. Aradığı herhangi bir İslamî konuyu pek çok kitap arasından bulup çıkartmaya imkânı ve zamanı olmayan çocuklarımıza biz bu ansiklopedi ile büyük bir hizmet götürmek istiyoruz. Zaten çok çeşitli sebepler dolayısıyla çocuklarımız İslamî eserlerden uzak ve onlara yabancı buluyorlar.

Burada ansiklopedimizin ayrı bir özelliğini de açıklamak istiyoruz. Yukarıda da ifade edildiği gibi kitabımız daha çok ilk, orta ve lise öğrencilerine hitap etmektedir. Bu sebeple onun mümkün olduğunca çok resimle süslenmesi gerekiyordu. Biz de bunu yapmaya çalıştık. Ayrıca belli konuları çeşitli eserlerden iktibas ettiğimiz hikâyeler, masallar ve şiirlerle beslemeye, zenginleştirip süslemeye çalıştık. Mesela "Gurur" maddesinin hemen yanına nefis bir masal, "İntihar" maddesinin yanına önemli bir hadis, "İlçki" maddesinin yanına ilginç bir hikaye yerleştirdik. Okuyucularımız bu ek yazılarla konuyu daha rahat kavrayacak ve uzun süre unutmayacaktır.

Ansiklopedimiz arzu ettiğimiz hizmeti gerçekleştirebilirse sevinçimiz sonsuz olacaktır.

Gayret ve çalışma bizden, yardım ve ümit Hazreti Allah'tandır.

Ahmet Efe

Abbasiiler:

Milâdî takvime göre 750 yılından 1258 yılına kadar geçen süre içinde İslam devletinin başında bulunan hanedandır. Son Emevî Halifesi II. Mervan'ın öldürülmesinden sonra Abbasiiler yönetimi ele geçirmiş ve Ebu'l-Abbas Abdullah halife olmuştur.

Emevîlerin hakimiyeti sırasında İslam devletinin sınırları çok genişlemiş durumdaydı. Ancak Emevî halifelerince hükümet işlerinde daha çok müslüman Araplara öncelik tanınıyor, diğer ırklardan olanlara imkan tanınmıyordu. Bu durum umumî bir hoşnutsuzluk doğurmuş, Abbasiiler bir ihtilal hazırlığına girerek, bilhassa Ebû Müslim isimli bir kumandanın başarılı hareketleri sayesinde Merv ve Nişabur şehirlerini ele geçirmiş, daha sonra da Kufe'ye girmeyi başarmışlardır.

Abbasiiler, Kufe'de idareyi ele geçirince Emevî sülalesini tamamen ortadan kaldırmaya çalışmış, bu uğurda pek çok kan dökmüşlerdir.

İkinci Abbasi Halifesi Mansur Bağdat şehrini kurmuş, kendi sülalesine halifelik yollarını açan Ebu Müslim'i ününden çekindiği için ortadan kaldırmış, çıkan bir takım ayaklanmaları bastırarak idaresini kuvvetlendirmiştir.

Daha sonra halife olan Harun Reşid ve oğulları zamanında da Abbasiiler en parlak devirlerini yaşamışlardır. Bağdat dünyanın en önemli ilim ve sanat merkezlerinden biri haline gelmiştir.

Bu arada çeşitli fetihlere girilmiş, Doğu Roma İmparatorluğu'na seferler düzenlenmiştir. Güneydoğu Anadolu baştan başa ele geçirilmiştir.

Abbasîlerin beşyüz yılı aşkın devam eden hakimiyetleri nihayet Cengiz Han'ın torunlarından Hülagu Han'ın 1258 yılında Bağdat'a girmesiyle son bulmuştur. Hülagu, Bağdat'ta akıl almaz vahşet örnekleri göstermiş, son Abbasî Halifesi Mu'tasım'ı vahşice öldürüp, şehri harap etmiştir.

Hülagu Hanın vahşetinden kurtulan Mu'tasım'ın amcası Ahmet Mısır'a kaçmış ve orada Mustansır adını alarak halife olmuştur. Abbasîlerin Mısır kolu 1261 yılından 1517 yılına kadar devam etmiştir. Burada hüküm süren halifeler daha çok pasif görevleri yerine getirmiş, hükümet işlerinde tam yetkili olamamışlardır.

Abdest:

Dinimiz temizliğe büyük önem vermiştir. Yüce Peygamberimiz bir çok hadisinde temizliği emretmiş, saç, sakal, el, ağız, kulak gibi azalarımızı daima temiz tutmamızı bildirmiştir.

Abdest almak da en büyük temizlik sayılır. Günde bir kaç defa abdest alan bir insan şüphesiz ki tertemiz olacaktır. Abdest almak; namaz kılmak, Kur'an-ı Kerimi elle tutmak, Kâbeyi tavaf etmek için farzdır. Sevabı çok fazla olan bu ibadetin bütün müslümanlar tarafından iyice öğrenilmesi gerekir.

Abdestin dört farzı vardır; bunlar:

- 1) Elleri dirsekleriyle beraber yıkamak,
- 2) Yüzü alından itibaren yıkamak,
- 3) Başın dörtte birini ıslatıp meshetmek,
- 4) Ayakları topuklarıyla beraber yıkamak.

Bunların haricinde abdestin sünnetleri, mekruhları vardır. Kaidelerine uygun bir abdest şöyle alınır. Abdest almak isteyen kimse mümkünse kibleye döner. Bir yere oturur ve önce euzü-besmele çekerek abdest almaya niyet eder. "Niyet ettim Allah rızası için abdest almaya" der. Sonra ellerini, parmaklarının arasını da güzelce oğuşturarak üç defa yıkar. Sağ eline su alarak üç defa ağzını çalkalar. Mümkünse dişlerini fırçalar, yahut parmaklarıyla oğalar. Sonra yine sağ avcuna su alıp üç kere burnuna çeker, sol eliyle burnunu güzelce temizler. Yüzünü de üç defa yıkadıktan sonra önce sağ, sonra sol kolunu dirsekleriyle beraber üçer kere yıkar. Yine sağ avcuna su alıp başının en az dörtte birini veya tamamını mesheder. Islak ellerinin küçük yahud şehadet parmaklarıyla sağ ve sol kulağının içini, dışını, geri kalan üç parmağının dışıyla da ensesini mesheder. Sıra ayaklarını yıkamaya gelmiştir. Önce sağ ayağını, parmaklarının arasını da güzelce oğuşturarak,

topuklarıyla beraber yıkar, sonra da aynı şekilde sol ayağını yıkar ve abdestini bitirir.

Her aza yıkanırken çeşitli dualar okumak da sünnettir. Abdest dualarını bilmeyenler Amentü'yü okuyabilirler, bol bol şehadet getirebilirler.

Abdestini bitirenlerin hemen kurulanmaları ve bu esnada Kadr suresini okumaları da çok sevaptır. Sünnetine uygun bir abdest almak için bütün bu şartlara titizlikle uyulması gerekir.

Vücudumuzdan büyük veya küçük pislik çıkması, kan, irin gibi kirli suların akması, ağız dolusu kusmak, ağızdan kan gelmesi, yatarak veya bir yere dayanarak uyumak, bayılmak, yellenmek, sarhoş olmak abdesti bozan şeylerdir.

Abdestli gezmek çok sevaptır. Abdestli olan insanlar kolay kolay kötülük işlemezler. Sevgili Peygamberimiz bir hadisi şeriflerinde:

"Bir kimse hakıyla abdest alırsa, tırnağının altlarına kadar her taraftan günahları dökülür." buyurmuştur.

Otuzdördüncü Osmanlı Padişahı olan II. Abdülhamit 1842 yılında İstanbul'da doğmuş, 1918 yılında yine İstanbul'da vefat etmiştir. Babası Sultan Abdulmecid, annesi Tirimüjgan hanımdır.

II. Abdulhamit

V. Murad'ın tahtan indirilmesiyle padişah olan II. Abdulhamid son derece zeki, kültürlü, uyanık bir devlet adamıydı. 1876'da hükümdar olduğu zaman Osmanlı Devleti en zor günlerini yaşıyordu. Ülkenin her yanında ayaklanmalar çıkmış, Sırlar ve Karadağlar savaş açmışlardı.

Sultan II. Abdulhamit Meşrutiyeti ilan ederek, ortalığı yatıştırmaya çalıştı. Devletin yönetimini güçlü ellere teslim etmek istiyordu. Bu sebeple Mithat Paşa ve çevresinde bulunanları yaptıkları işler sebebiyle cezalandırıp, sürgüne gönderdi. Güçlü bir emniyet ve istihbarat teşkilatı kurdu. Dünyanın her yerinden anında haberler almayı başardı.

Tam 33 sene devleti büyük bir dikkat ve sabırla idare etti. İçte ve dıştaki düşmanlarıyla yılmak bilmez bir mücadeleye girişti. Kendisine çok ağır ithamlarda bulunanları bile affedecek kadar engin gönlüllü ve merhametli bir insandı. Hiç bir yerde kan dökülmesini istemezdi. Kurulan büyük mahkemede, Mithat Paşa'nın, oybirliği ile idamına karar verildiği halde, sultan af yetkisini kullanarak cezasını sürgüne çevirmişti.

ÇOCUKLARA
İSLAM
ANSİKLOPEDİSİ

II. Abdulhamit son derece dindar, sanatkâr ruhlu, kudretli bir insandı. Onun idareyi elinde bulundurması, devlet ve millet düşmanlarını daima rahatsız ediyordu. Nice entrika ve oyunlardan sonra 31 Mart olayını tezgâhlayıp, II Abdülhamit'i tahtan indirdiler. Selanik'e gönderdiler. Orada 1912 yılına kadar göz hapsinde tutulan büyük padişah daha sonra İstanbul'a getirilip Beylerbeyi Sarayı'na yerleştirildi.

1918 yılında burada vefat etti. Cenazesi muhteşem bir kâlabalık tarafından kaldırılarak II. Mahmut Türbesi'ne defnedildi.

Abdulkadir Geylani:

İslâm âlimi ve mutasavvıfıdır. 1077 yılında İran'ın Geylan isimli kasabasında doğmuş, 1166 yılında Bağdat'ta vefat etmiştir. Babasının ismi Ebu Salih Bin Abdullah, annesinin ismi ise Ümmül Hayr'dır.

Abdulkadir Geylani çok küçük yaşlardan itibaren ilim tahsiline başlamış; zekâ, anlayış ve çalışkanlığı ile kısa zamanda kendini yetiştirmiştir. Devrinin büyük ilim merkezlerini dolaşarak alimlerden dersler almıştır. Önce Kur'an-ı Kerim'i ezberlemiş, sonra fıkıh, hadis, tefsir, kelam, mantık, matematik ve tıp tahsil etmiştir.

Kendisini yetiştirdikten sonra müderris olmuş ve ders vermeye başlamıştı. Bu çalışmalar şöhretini yaygınlaştırmıştır. Bağdat'ta isiminden en çok söz edilen ilim adamlarından biri haline gelmiştir. Önceleri Şafi daha sonra Hanbeli mezhebinin yaygınlaşmasında önemli bir rol oynamıştır.

Abdulkadir Geylani ilmî otoritesini kurduktan sonra tasavvuf mesleğini seçerek Kadiri Tarikatı'nı kurmuştu. Son derece dindar, fazilet sahibi, yüksek bir insandır. Allah'a olan yakınlığı sebebiyle kendisinden bir çok kerametler rivayet edilmiştir. Binlerce insan ondan ders almış, tarikatına girip olgunluğa erişmiştir.

Abdulkadir Geylani'nin zamanımıza ulaşan çok değerli eserleri vardır. Bunlardan "Gınyeti't-Talibin", "Futuh'ul Gayb" ve "Divan-ı Azam" isimli eserleri çok meşhurdur. Hakkında pek çok menkıbeler rivayet edilen bu büyük İslâm Âlimi kendisinden sonra gelenleri de derinden etkilemiştir.

Eşkılar ve Çocuk

Yücelerden Abdulkadir Geylani, daha küçükken bilgili olma isteğine düşmüştü. Annesi, babasından kalan kırk altı oğlunun kaf-

tarında koltuk altına dikti ve bilgi kazanmaya giden oğlunu şu öğütle uğurladı:

A

— Her işte, doğruluktan başka gayen olmasın.

Abdülkadir, bir kervanla birlikte Bağdat'a yollandı. Bir dağ başından geçerlerken karşılarına eşkiyalar çıktılar. Eşkiyalar bütün yolcuların paralarını, mallarını aldılar. Mallar ve paralar, eşkiyaların başkanı olan adamın önüne yığılıyordu.

Eşkiyalardan biri, küçük Abdülkadir'e yanaştı ve sordu:

— Ey çocuk, senin üzerinde birşeyler var mı?

Abdülkadir hiç çekinmeden cevap verdi:

— Var, Kırk altınım var.

Eşkiya alay etti:

— Nerende bakalım?

— Koltuğumun altında. Annem kaftanıma dikti onları.

Çocuğun bu korkusuz ve ciddi söyleyişini gören eşkiyanın içine bir kurttur düştü. Çocuğu alıp başkanın önüne götürdü. Başkan, dağ gibi iri yarı, bir palabıyk. Eşkiya durumu ona anlattı. Başkan:

— Bakın bir kere! diye emir verdi.

Kaftan çıkarıldı, söküldü ve kırk altın bulundu. Başkan hayret içinde. Sordu:

— Biz seni yakalamamış ve yoklamaya lüzum da görmemiştik. Sen kendi kendini söyledin. İsteseydin saklayabilirdin?

Küçük Abdülkadir güldü:

— Siz bana: "Senin birşeyin var mı? diye sormuştunuz. Annemin bana sıkı öğüdü var, doğruluktan ayrılamam. Onun için yalan söylemedim. Kırk altın için annemin öğüdünü çiğneyemezdim.

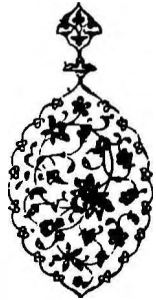
Eşkiyaların başkanı bu küçük çocuğa dakikalarca baktı. Gözleri yaşarmıştı. Çevre yanındakilere:

— Gördünüz mü? dedi. Çocuk annesinin öğüdünü tutuyor, çiğnemiyor, yalan demiyor. Ya ben? Hı? Allah'ın bütün öğütlerini çiğnıyor, şunun bunun canını yakıyor. Fakat artık yok. Bu çocuğun sözleriyle aydınlığa çıktım, ayrıldım. Dağtın topladığınız paraları, dağtın topladığınız malları sahiplerine. Çabuk.

Abdullah İbn-i Abbas (Hz.):

Miladi takvime göre 618 yılında Mekke'de doğmuş, 687 yılında 71 yaşında iken Tai'f'de vefat etmiştir. Peygamberimizin amcası Abbas'ın oğludur. Hz. Peygamberin akrabasından olması dolayısıyla O'nunla devamlı temas halinde olmuş, küçükken Rasûlullah'ın duasını almıştır. Peygamberimiz, Hz. Abdullah'ın başını sıvazlayarak: "Allah'ım bu çocuğu dine bilgi sahibi yap. O'na Kur'an'ın tefsirlerini öğret" diye dua etmiştir.

Medine'ye hicret ettikten sonra Kur'an-ı Kerim'i ezberlemiş. Hadis-i Şeriflerle meşgul olmuştur. Hadis rivayetinde çok geniş bilgi sahibi olarak, Hz. Ömer, Hz. Ali, Hz. Abdullah İbn-i Mes'ud gibi ashabın uluları arasında O da fetva vermiştir. Hz. Ömer'in halifeliği devresinde şöhreti her tarafa yayılmıştır. Her yerden müslümanlar gelip O'ndan mesele sorarlardı, müşkillelerini hallederlerdi.

ÇOCUKLARA
İSLAM
ANSİKLOPEDİSİ

Hız. Osman zamanında, hicretin 27'inci yılında, Afrika'nın fethine giden orduya O'da katılmış, Hız. Ali zamanında bir ara Basra Valiliğı yapmıştır. Hicretin 48'inci yılında Arapların İstanbul'u fethetmek için açtıkları ve Hız. Ebû Eyyûbe-l Ensârî hazretlerinin şehid düşdüğü sefere de katılmıştır.

Binden fazla hadis rivayet eden sahabelerdendir. 1660 hadis-i şerif rivayet etmiştir. Ashap içinde en başta gelen yedi fıkıh bilgininden biri O'dur.

Hız. Abdullah'ın derin ilmini anlatmak için O'na Bahr (Deniz), — Ümmetin büyük alimi — denir.

Abdullah Bin Abdulmuttalib (Hız.):

Peygamberimizin babasıdır. Yaklaşık olarak miladî 546 yılında Mekke'de doğmuştur. Babası o devirde Mekke'nin hakimi olan Abdulmuttalib (Şeybe) dir. Hız. Abdullah, Şeybe'nin onuncu ve en küçük çocuğudur. Kureyş Kabilesi'ndendir. Bu kabile Arapların şeref itibarıyla en yüksek kabilesi sayılırdı.

Hız. Abdullah'ın soyu büyük Peygamberlerden Hız. İbrahim'e kadar uzanır. Hız. İbrahim'in oğlu Hız. İsmail'in Adnan isimli bir evladı vardı. Bu şahıs Kayzâr sülalesindendi. Adnan'dan sonraki sülele şöyledir:

Ma'ad, Nizar, Mudar, İlyas, Mudrike, Huzeyme, Kinane, Nadr, Malik, Fıhr (Kureyş), Galib, Lüveyy, Ka'b, Murre, Hakim (Kilab), Kusayy, Abdi Menaf, Haşim, Abdulmuttalib (Şeybe), Abdullah.

Hız. Abdullah, babası Abdulmuttalibin daha önce Allah'ı verdiği bir söz üzerine (ki Abdumuttalib; "on çocuğum olursa sonuncusunu kurban edeceğim" demişti). Kurban edilmek üzere getirilmiş fakat çekilen kuralar neticesi ölümden kurtulmuştu. Kureyşin en asil, en güzel yüzlü genci olarak büyüdü. Sonra yine asil bir kabile olan Zühreoğullarından Vehbi'nin kızı Amine ile evlendi. Kısa bir süre sonra Medine'ye, bir ticaret işi için gitti. Fakat hastalanarak Medine'de vefat ettiğinde hanımı Hız. Amine hamileydi ve çocuğunu doğurmamıştı. Hız. Abdullah Peygamberlerin sonuncusu olan oğlu Hız. Muhammed'i göremeden öldü.

Hız. Abdullah'ın müşrik bir insan olarak ölmediği, fetret devrinde yaşadığı için ahirette bir müslüman gibi muamele göreceği rivayet edilir.

O, yeryüzünün en şerefli insanı Hız. Muhammed'in babası olma şerefine ermiş bahtiyar bir insandır. Çok genç yaşta vefat edışı dolayısıyla hanımı Hız. Amine derin bir üzüntü duymuştur.

Peygamberimiz bazen O'nun kabrini ziyaret ederdi. Bir de-

fasında Cenab-ı Allah'a yalvardığı ve babasının dirilmesini istediği bu bahtiyar adamın oğlunun duası üzerine dirilerek, O'na iman ettiği rivayet edilir.

A

Abdullah İbn-i Ömer (Hz.):

Miladi takvime göre 610 yılında Mekke'de doğmuş, 692 yılında yine orada vefat etmiştir. Hazreti Ömer'in büyük oğludur. Künyesi Ebû Abdurrahman'dır. Ashabın en faziletlielerinden bidiri. Çocukken babasının müslüman olmasıyla O da müslüman olmuştur. Bedir ve Uhut harpleri haricinde bütün savaşlara ve gazvelere katılmıştır. Hadis ilmindeki dirayeti ile tanınmıştır. Kendisinden 2360 Hadis-i şerif rivayet olunmuştur. Buhari ve Müslim bunların 170'inde ittifak etmiş, 60 sene fetva vermiş, soruları cevaplamıştır. Meşhur olan 7 fakih sabidendir.

Abdullah İbn-i Ömer İslama her sahada hizmet etmiş, takva sahibi bir şahıstır. Son derece zeki, dirayetli bir sahabidir. İmam-ı Şâfi, O'nun hadisciliğinin, fıkından daha üstün olduğunu söyler. Dindarlığı ve yüksek ahlâkıyla çok takdir kazanmış cömert, kanaatkar birisidir. Hicretin 73'üncü senesinde hacca gitmiş, hacdan sonra da vefat etmiştir. Mekke'de ölen, son sahibidir.

Abdulmuttalip:

Peygamberimizin dedesidir. Asıl ismi Şeybe'dir. Kureys Kabilesi'ne mensuptur. Babasının ismi Haşim'dir. Medine'de doğmuş, çocukluğunu orada geçirmiş, sonra Mekke'ye gelip yerleşmiştir. Daha sonra Mekke'nin reisi olmuştur. Yıllardan beri yeri belirsiz olan Zemzem kuyusunu bulup çıkartan O'dur. Abdulmuttalib'in on tane oğlu dünyaya gelmiştir. Bunların en küçüğü olan Abdullah Sevgili Peygamberimizin babasıdır. Resulullah annesinin vefatından sonra dedesi Abdulmuttalip'in himayesi altında iki sene kalmıştır. Abdulmuttalip torununu çok severdi. Onu hiç yanından ayırmaz, ilerde büyük bir insan olacağını hissederdi.

Abdulmuttalibin oğulları içinden Hz. Hamza, Hz. Abbas müslüman olmuşlar Ebu Leheb ise kâfir olarak ölmüştür.

Ad Kavmi:

Hz. Nuh kavminin helakinden sonra yaratılan bir kavimdir. Tufandan sonra insanlar çoğaldılar, dünya önceki halini aldı. Yeryüzünün çeşitli yerlerine dağılan kabileler, gittikleri yer-

ÇOCUKLARA
İSLAM
ANSİKLOPEDİSİ

lerde yeni binalar yeni bağ ve bahçeler kurdular.

Ad isimli bir kabile de Yemen'in güneyine gelip yerleşti. Etrafı kum tepelikleri ile çevrili bu vadiye sular bol, yağış fazla, toprak bereketli idi. Ad kabilesi, çalışıp çabalarak vadiyi cennetten bir köşe haline getirdi. Etrafta yemyeşil bahçeler, verimli tarlalar, gül bahçeleri uzanıyor, şehir pek zengin bir hayatı yaşıyordu.

Belki yeryüzünün en güzel kenti oraya kurulmuştu. Binalar büyük mermer sütunlar üzerinde yükselmiş, her taraf park ve bahçelerle süslenmişti. Yollar son derece güzel ve geniş, evler son derece muhteşimdi. Şehre İrem ismini verdiler. İrem'de yaşayan insanlar uzun boylu, güçlü kuvvetli kimselerdi. Yüksek surlar, sağlam kaleler yapıp, silah ve cephane hazırlamak için atölyeler kurdular.

Güç ve kuvvetleri onları gururlandırıyor, kibirlendiriyordu. İnsanları küçük görüyorlar, onlarla alay ediyorlardı. Memleketlerinin kenarından geçen yolcuları şaşırtıp aldatmak için yollara yanlış işaretler koyuyorlar sonra da yolunu şaşıran gariplerin karşısına geçip gülüyor, onlara eziyet ediyor, döğüyor ve soyuyorlardı. Kimseye acıymıyorlardı. Bunlarla da yetinmediler. Taşları yontup putlar yaptılar. Ve "İşte bizim tanrılarımız!" diyerek onlara ibadet etmeye başladılar. Azgınlıkları iyice artınca Allah onlara Hz. Hud'u peygamber olarak gönderdi. Hz. Hud onları tek Allah inancına davet etti. Kötülüklerden vazgeçmelerini istedi. Kabul etmediler. Hz. Hud'u yalanladılar. Allah da şiddetli bir rüzgar gönderip hepsini helak etti. Sadece Hz. Hud ve inananlar kurtuldular.

Adak:

Adak, "adamak, Allah'a ibadet niyetiyle meşru olan bir işi yapmaya söz vermek" demektir. Daha çok Nezir kelimesi ile ifade edilir. Nezirleri mutlaka yerine getirmek lazımdır. Çünkü böyle bir karara varıldıktan sonra onu yapmak vacip olur.

Nezir, oruç tutmaya, namaz kılmaya, Kur'an okumaya dair yapılabilirdi gibi, kurban kesmeye söz verilerek de yerine getirilir.

Mesela, "eğer filanca işim istediğim gibi neticelenirse Yüce Allah'ın rızası için kurban keseceğim" diyen kimse bir nezir altına girmiştir. Eğer işi dilediği gibi olursa, onun üzerine bir kurban kesmek vacip olur. Kurbanı kestikten sonra etini mutlaka fakirlere dağıtmak gerekir. Çünkü adak kurbanının etinden nezreden, onun hanımı, çocukları, babası, annesi ve torunları yiyemez. Şayet yiyecek olurlarsa aldıkları et kadar fakirlere sadaka vermek zorundadırlar.

İslamın çok önemli sistemlerinden birisidir. "Hakkı teslim etmek ve kim olursa olsun eşit muamelede bulunmak" manasına gelir. Peygamberimiz buna çok dikkat eder, Suçu işleyen kızgın Fatıma bile olsa cezasını veririm" buyururdu.

Fert ve cemiyetlerin hayatı bi ilahi prensiple sağlanır. Adaletin ortadan kalkıp, zulmün hakim olduğu bir cemiyette huzur ve güven kalmaz.

Bütün Peygamberler ümmetlerine adeleti emretmişlerdir. Kur'an'ın ayetine göre Peygamberimiz: "Aranızda adaleti icra etmekle emrolundum" (Eş-Şura: 15) buyurmuştur.

Müslümanların hak ve adaletin dışında herhangi bir şeyin tesiri altında kalmamaları gerekir. Her yerde doğru konuşmak adalettir.

Adalet Allah'ın emirlerine uymak, yasaklarından kaçınmakla gerçekleşir. Suçluya cezasını vermek de adalettir. Mevki ve makam sahiplerinin adaletin pençesinden kurtulmaya çalışmaları zulümdür. Böyle hallerde toplum düzeni kökünden sarsılır.

İslam adalet dinidir. İslam devleti adil insanlarla yücelmiştir. Allah'ın mübarek isimlerinden birisi de El-Adl, yani kural-larına adaletle hükmedicidir.

Mutlak manadaki adaleti ancak yüce Allah gösterir. Kıyamet günü ilahî mahkeme kurulacak ve herkes kazandığının karşılığını eksiksiz olarak görecektir. Günah işleyen ceza, sevap işleyen mükafat bulacaktır. Allah'ın adaleti kesindir.

İslam'da Adalet Örneklerinden Biri

Adâletin en güzel örneğini Müslümanlar vermişlerdir. Çünkü İslâmiyetin adâiet mefhumuna kattığı mânâ, bütün tasavvurların üstündedir. "İnsanlar Adem'den, Adem de topraktan yaratılmıştır". "Ne Arab'ın Arap olmayana, ne de Arap olmayanın Arab'a bir üstünlüğü vardır... Üstünlük takvadedir". "Ey İnsanlar! Biz sizi bir erkekle bir dişiden yarattık. Birbirinizi tanımanız için sizi şubelere ve kabilelere ayırdık. Şüphe yok ki Allah yanında en saygı değeriniz, en çok gûnahtan korunanınızdır." sözlerini bu din ilân etmiştir.

Bu üstün terbiye ile Cenâb-ı Peygamber'in rahlesinde yetişen Hazret-i Ömer (R.A.), kendini şerefli görüp başkasını hiçe sayıp hakarete bulunan kimseyi asla affetmemiştir. Buna en güzel örnek: Kısra ve Kayser'in devletini yıkan, saltanatını alt üst eden Mısır fâtihi Amr bin As'ın oğlu, babasının mevkiine dayanarak haksız yere bir kıptiyi hiç sayıp tokatlamıştı. Durumdan haberdar edilen Hazret-i Ömer'in bu çirkin olay karşısında rengi değişmiş, kıyas yapılması için Amr'e emir vermiş şu cümleleri de ilâve etmişti: "Ya Amr! Analarından hür olarak doğan insanları ne vakit köle ettiniz."

İşte adâlet ve eşitlik konusunda bu derece hassas olan Ömer devrinde ikinci hâdiseden bahsetmek, konumuzu daha iyi aydınlatır:

Hazret-i Ali (R.A.) âdeti üzere Hazret-i Ömer'i ziyârete gelmişti. Sohbet ederlerken, bir adam halifenin huzuruna çıktı ve gayet açık bir ifâdeyle söze başlayarak Ebu Talib'in oğlu Aliden şikâyetçi olduğunu söyledi. Bunun üzerine, az öncesine kadar kardeş gibi başbaşa verip sohbet ettiği arkadaşına karşı tavrını devâştiren Ömer (R.A.):

— Ya Abelhasen! Kalk da davacı ile birlikte bulun.. diye emir verdi. Hz. Ali derhal kalkıp davacının yanında yerini aldı. İki taraf da dinlendi, delilleri karşılaştırıldı ve netice hükme bağlandı. Davacı ayrılıp gittikten sonra, Hazret-i Ali'nin yüz hatlarından müteessir olduğu anlaşıyordu. Hz. Ömer bunu farketmede gecikmedi ve:

— Ya Ali! Adâlet ve hükmümden memnun olmadınız mı?

Hz. Ali böyle bir soru bekliyordu, derhal cevap verdi:

— Evet, memnun olmadım...

— Niçin?

— Çünkü siz davacının yanında bana künyemle hitap ettiniz, "Ya Ebelhasen" dediniz. Bilirsiniz ki künye ile çağırarak Araplarda bir saygı ifâdesidir. Hasmumun yanında beni künyemle çağırmanızı adâletinize yakıştıramadım!..

Bu cevaba son derece sevinen ve duyulanan Hazret-i Ömer:

— Allah senden razı olsun ya Ali! Beni irşad ettiniz, diyerek yerinden kalktı ve Hazret-i Ali'yi kucaklayarak gözlerinden öptü.

Beşer tarihinde hangi milletin fertleri ve hükümdarları hak ve adaletle bu derece saygı göstermiştir?.. Evet, bunun birçok örneklerini yine ancak İslâm tarihinde görebiliriz. Müslüman, en zayıf ve en aşağı bir kardeşinin hukukça kendisine denk olduğunda şüphe ederse, o olgun bir Müslüman değildir.

İşte bu adalettir ki muhtacına verilen sadakayı, fakirlere karşı bir minnet değil, belki sadaka vermeye muktedir kimselerin mallarından harcamayı gerektiren bir borç kılmuş; zengine bu hakkı ödeme hususunda da eşitlik mefhumunu bozacak böbürlenme imkânını vermemiştir.

(İslâm Türk Tarihinin Altın Sahifeleri, Celal Yıldırım, s.211-213).

Adem (Hz.):

İlk Peygamber ve ilk insandır. Allah O'nu topraktan yaratmış sonra ruhundan üfleyerek can vermiştir. Kur'an-ı Kerim'de Hz. Adem'in yaratılışı ile ilgili pek çok ayet-i kerime vardır. O, insanlığın babasıdır. Yaratıldığı zaman Allah meleklerle Hz. Adem'e secde etmelerini emretmiş, ancak cin taaifesinden olan şeytan yani iblis, "beni ateşten, Adem'i ise topraktan yarattın. Ben ondan daha kıymetli ve şerefliyim. O'na secde etmem" demiş ve Allah'ın emrine itaatsizliği sebebiyle cennetten ve Allah'ın rahmetinden kovulmuştur. Allah Hz. Adem'e eş olsun diye Hz. Havva'yı da yaratmış ve onlara eşyanın isimlerini öğretmiştir. Cennette huzur içinde yaşayan Hz. Adem ve Havva şeytanın hilesine kanarak Allah'ın yasakladığı meyveyi yiyince cennetten çıkarıldılar. Yeryüzüne indirildiler. Ha-

calarını anlayınca büyük bir pişmanlık duyup tövbe ettiler. Allah onların samimi tövbelerini kabul edip kendilerini affetti. Hz. Adem'e Peygamberlik verdi. Onları yeryüzünde kendisinin halifesi yaptı. İnsanlığı onlardan türetti.

Allah'ın Hz. Adem'i yoktan var etmesi O'nun sınırsız güç ve kudretini göstermesi bakımından çok önemlidir. Allah bir şeyin olmasını murad edince ona ancak "Ol" der, o da olur.

Ahid:

Söz vermek, bir işi yapmayı kabullenmek gibi manalara gelen ahid dinimizde önemli bir konudur. Ahde vefa göstermek olgun bir mü'min olmanın ilk şartlarından. peygamberimiz münafıkların sıfatlarını sayarken "onlar ahde vefa göstermezler" buyurmuştur.

Ahitleşen iki taraf da mesuliyetin altına girmiş demektir. Hatta bir müslüman kafir bir kimse ile ahitleşmiş ise ona uymak zorundadır. Verilen sözden dönmek, ahdi bozmak en kötü huy-lardan sayılır.

Ahilik daha çok bir esnaf teşkilatı olarak XII. yüzyılda, Anadolu'da kurulmuştur. Kurucusu Kırşehir'de, Selçuklu Hükümdarı Alaaddin Keykubat veya Osmanlı Hükümdarı Orhan Gazi zamanlarında yaşayan Ahî Evran yahut Ahî Âren'dir. Hayatı menkibelerle süslenmiş olan Ahî Evran Kırşehir'de vefat etmiş ve oraya gömülmüştür.

Ahiler ve Ahilik:

Ahi, Arapça "Kardeş" demektir. Kelimenin Türkçe "cömert" anlamına gelen "Akı"dan türediği de söylenmektedir. Her ikisine göre de Ahi Teşkilatı bir kardeşlik, dayanışma ve cömertlik teşkilatı olarak anlaşılır.

Gerçekten Ahiler birbirlerine son derece bağlı, merkezi bir disiplin içinde çalışan, dindar, alçak gönüllü, çalışkan ve dürüst insanlardı. Osmanlı İmparatorluğu'nun kurulmasında büyük tesirler gösterdiler. Kaynakların belirttiği-ne göre Osman Gazi'nin kayın pederi Şeyh Edebali bir Ahî idi.

Ahiler sıkı bir eğitim görerek yetişir, "Fütüvvetnamelerinde" yazılı olan teşkilatı adap ve erkanına sınırsız bağlı olurlardı.

Daha çok şehirlerde faaliyet gösteren Ahiler, Anadolu'da Türklerin kurduğu bir teşkilat olarak dikkati çeker. 14. yüzyılda Anadolu'nun pek çok şehrini gezen İbni Batuta isimli büyük

seyyah ahileri uzun uzun anlatır.

Ahiliğin kuruluş sebeplerinden önemlisi İslâm'ın yerleşilen her yerde yaygınlaşmasını temin etmektir. Ahi olan bir kişi önce bunu düşünür, buna göre hareket eder.

Ahilik müslüman esnafın şekillendirdiği ve uzun asırlar boyu Osmanlı Devleti'nin yardımcısı olmuş önemli bir teşkilattır. Bunlar harp zamanlarında içte çıkan karışıklıkları önler, halkın huzurunu kaçıran isyancılara karşı çıkarırlardı. Bu yönden askeri bir özellikleri de mevcuttur.

Teşkilatın asıl görevi şehir halkının çoğunluğunu teşkil eden esnaf zümresinin (Debbağlar; "deri işleri ile uğraşan sanatkarlar", Terziler, ahçılar, çizmeciler, ipekçiler, ekmekçiler, sarraflar, kasaplar, manifaturacılar, hatta canbazların dayanışmasını temin etmek, birbirlerini kollamaları ve toplumun menfaatlerini korumalarını sağlamaktır. Bu sebeple teşkilat bir mektep gibi çalışarak ahileri yetiştirir. Öyle ki içlerinden büyük alimler, edipler bile çıkmıştır. Kanunî devri şairlerinden Baki'nin saraç çıraklığından yetiştiği söylenir.

Ahiler iki türlü eğitim görürlerdi. Bunlardan birincisi Sifahî eğitim adı altında Kur'an-ı Kerim dersleri, yemekcilik, usul, adap ve terbiye, raks, musuki, tarih, tasavvuf, Türkçe, Arapça, Farsça ve edebiyat dersleri idi. İkinci eğitime "Seyfi Eğitim" ismi verilirdi. Bu da seçilmiş bazı ahilere gösterilirdi. Seyfi eğitimde kabiliyetini isbat etmiş olan ahi kılıç ve silah eğitimi görürdü.

Ahi Teşkilatları kendi kendilerini idare ederler, en küçük suistimal, yolsuzluk ve dine aykırı davranışa müsaade etmezlerdi.

Teşkilat Merkezi Kırşehir'de ki Ahi Evren Zaviyesiydi. Her yıl oranın üst derecedeki yetkilileri Anadolu'yu dolaşarak ahileri kontrol ederlerdi.

Uzun yıllar büyük bir disiplin ve sıkı bir teşkilatlanış içinde faaliyet gösteren Ahi Teşkilatı daha sonraları yavaş yavaş bozulmuş, Ahi gelenek ve görenekleri unutulmuş 17. asırlarda Lonca Teşkilatları haline gelerek çökmüştür. Buna rağmen hâlâ yurdumuzun her yerinde esnaflarımız arasında zaman zaman Ahi Töreleri uygulanır, en azından bu töreler yadedilir.

Ahîret:

Arapça bir kelime olup, lügatta: "Ölümden sonraki ebedî hayat, öte dünya, ukbâ alemi, Dâr-ı Bekâ" gibi manalara gelir.

Ahîrette iman, İslâmın itikadî temellerinden birisidir. Ona inanmayan insan kâfir olur. Ahîreti inkâr edenler Allah'ı Peygamberleri ve diğer iman esaslarını inkar etmişler demektir.

İslâma göre herkesin iyilik ve kötülüğü ile hesaba çekileceği, ilâhî mahkemenin kurulup ceza veya mükafaatların dağıtılacağı bir ahiret günü vardır. Ölümden sonra başlayacak olan bu hayat ebedîdir. Asıl olarak kıyamet koştuktan sonra başlar.

Bakara Sûresi'nin 28'inci ayetinde: "Allah'ı nasıl inkar edersiniz ki, ölümler iken sizi diriltti. Sonra öldürüp tekrar diriltecektir. Daha sonra da O'na döneceksiniz" buyurularak ahiretin hak olduğu açıklanmıştır. Daha bir çok ayet-i kerime ve hadis-i şeriflerle ahiret hayatının varlığı belirtilmiştir.

Allah her şeyi yoktan var ettiği gibi nihayet onları öldürüp yeniden dirilterek, huzurunda toplamaya kadirdir. O, kurumuş kemiklere can verecek, kullarını bir bir ve hiç bir haksızlığa uğratmaksızın hesaba çekecektir.

Aslında dünya hayatı ahiret hayatının tarlası" gibidir. Ebedî ve asıl hayat kıyametten sonra başlayacaktır.

Ahiret gününde mizan kurulacak, sırat köprüsü görülecek, herkesin amel defterleri dağıtılacak ve insanlar cennet veya cehennemine gireceklerdir.

Ahirete inanmak dünya hayatında da huzur ve saadette yashamanın ilk şartıdır. Ona inanmayan kimseler hiç bir ahlâkî kayıt tanımayan, fert ve cemiyetlerin huzur ve güvenini bozan zavallı kimselerdir. Ahirete inanılmayan bir cemiyette yalan, hırsızlık, zina, hayasızlık ve adam öldürme gibi akla gelen her türlü fenalık rahatça işlenebilir. Böylece toplumlar yıkılıp giderler.

İnsan oğlunun yaratılışında ahirete iman duygusu mevcuttur.

Bütün Peygamberler ümmetlerine ebedî bir ahiret hayatının varlığını duyurmuş, onunla ilgili hususları tek tek açıklamışlardır.

Ahmed İbni Hanbel:

Hanbelî Mezhebi'nin kurucusu büyük bir âlimdir. Miladî takvime göre 780 yılında Bağdat'ta doğmuş, 854 yılında yine orada vefat etmiştir. Babasının ismi Muhammed'dir. Kendisine Ebu Abdullah da denilen Ahmed İbni Hanbel, çeşitli ilim merkezlerinde, başta İmam-ı Şafi olmak üzere seçkin alimlerden dersler alarak yetişmiş, üstün kabiliyetli, zeki ve çalışkan bir insandı. Halife Mutevekkil zamanında büyük bir itibar kazanmış, ilmi üstünlüğünü herkese kabul ettirmiştir. Bilhassa Hadis ilminde ihtisası olan Ahmed İbni Hanbel'in bu konuyla ilgili Müsned adında içinde 30.000 hadis-i şerif bulunan kıymetli bir eseri vardır. Kendisinin bir milyondan fazla hadis ezberlediği rivayet edilir. Kurduğu Hanbelî Mezhebi önceleri Bağdat, daha sonra da Mısır'da yayılmıştır. Bu mezhep çok yaygın olmamak-

la beraber dört ehli sünnet mezhebinden biri olarak şöhret kazanmıştır. Hanbelî Mezhebi'nde daha çok Şafîî Mezhebi'nin tesirleri görülmektedir.

Ahmed Bin Hanbel'in Çocukluğu

Ahmet b. Hanbel'in ailesi himmet sahibi ve cömert idi. Dedesi Emevîlerin vâlisi idi. Daha sonra Abbâsî hareketinin haklı olduğunu ve Emevî idaresinin çöktüğünü görünce vazifesinden ayrıldı. Abbas oğullarının dâvetçileriyle temas kurduğu için işkenceye uğradı. Bahası da, cömert ve âlicenap bir insandı. Horasan'daki evi Arap misafirlere açıktı. Onun evine gidenler, ikram ve hürmet görürlerdi.

Fakat küçük Ahmed, babasını kaybettiği için bu cömertliğin nûrunu görmemişti. Esasen O, babasını bile görmediğini söyler. Çünkü babası öldüğü zaman kendisi, gördüğünü tanıyacak bir çağa ulaşmamıştı. Tarihçilerin anlattığına göre babası, 30 yaşında bir genç iken ölmüştü.

Ahmed'in terbiye ve yetişmesini annesi üzerine almış ve buna amcası da nezaret etmiştir. Çocuk sayılacak bir yaşta annesi, onu ilim tahsiline başlatmıştır. Durum ve çevre de buna müsait idi. Zira ailesi, devamlı olarak İslâm ilimlerinin merkezi olan Bağdat'ta oturuyordu. Bu sırada Bağdat'ta ilim ve sanat bütün çeşitleriyle ürünlerini vermeye başlamıştı. Burada muhaddisler, kıraat bilginleri, mutasavvıflar, dil âlimleri ve filozoflar bulunuyordu. Böylece Bağdat, İslâm âleminin medeniyet merkezi olmuştu.

Ahmed, çocukluğundan itibaren İslâm ilimlerini öğrenmeye başlamıştı. O, önce Kur'an'ı hıfzetmiş, daha sonra Arapça, Hadîs, Sahâbî ve Tâbiîlerin rivâyetlerini, Peygamber (S.A.)'in sîretini, onun seçkin sahâbîleriyle güzelce onların yolundan gidenlerin (tâbiîlerin) hayatlarını öğrenmeye koyulmuştu.

Çocukluk ve gençlik çağından beri onda asâlet ve takvâ emâreleri gözükiyordu. Onu, âlimler arasında müttakî bir âlim, gençler arasında da müttakî bir genç olarak görüyoruz. Daha sonra onu, inancı uğruna en büyük imtihanlara katlanana, azim sahibi müttakî insanlardan başkasının dayanamayacağı işkencelere fütursuzca göğüs geren ortayaşlı bir insan olarak görüyoruz.

Akranı olan çocuklar oyun oynarken Ahmed b. Hanbel, ciddî işlerle uğraşıyordu. Yetimlik ona ciddiyet, dayanıklılık ve çalışma aşkı vermiştir. Aslında bütün babalar bunları arzu eder ve çocuklarının Ahmed gibi olmasını isterdi. Rivayet edildiğine göre bir çocuk babası şöyle demiştir: "Ben çocuklarım için bol bol masraf ediyorum. Onları, yetişkinler diye hususî hocalara (müeddiblere) götürüyorum. Fakat umduğum şekilde yetişmiyorlar. Yetim bir çocuk olan Ahmed b. Hanbel'e bakınız! Onun edep ve güzel gidişatı herkesi hayran ediyor."

(Mezhepler Tarihi, Muhammed Ebu Zehra)

Ahmed Yesevi:

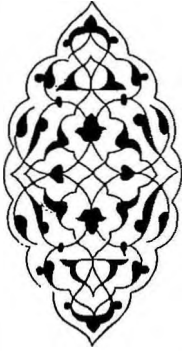
12. yüzyılda yaşadığı sanılan büyük tasavvuf şairidir. Batı Türkistan'da Sayram şehrinde doğmuş, 1166 veya 1167 yılında Yesi şehrinde vefat etmiştir. Ahmet Yesevî bir şeyh

olan İbrahim ismindeki babasını küçük yaşta kaybedince, ablası ile beraber Yesi'ye gitmiş zekası, çalışkanlığı ve dürüstlüğü ile şöhret kazanmıştır. Buhara'da Şeyh Yusuf Hemedâni'den de dersler alan Ahmet Yesevî onun vefatından sonra tekrar Yesi'ye dönerek "Yesevî" adıyla şöhret bulan tarikatını kurdu. Tekkesini fakir ve yoksullara, yetim ve çaresiz insanlara açtı. İslâm'ın tertemiz inançlarını yaymak ve bilhassa dini gereğince öğrenememiş bulunan insanlara faydalı olabilmek için gece gündüz çalışmaya başladı. Kolayca anlaşılan sözler ve şiirler söyledi. Yetiştirdiği kimseleri köylere, kasabalara göndererek tarikatını genişletti. Kısa zamanda onun şiirlerini ezberleyen, tarikatına bağlanan kişilerin sayısı onbinleri buldu.

Ahmet Yesevî Anadolu'nun bir İslam yurdu haline gelmesinde etkin bir rol oynamış, adeta Malazgirt Zaferi'nin mânevi havasını hazırlamıştı.

Hayatı menkıbelerle çevrili bulunan bu büyük insanın "Divan-ı Hikmet" isimli meşhur bir eseri vardır. Bu kitapta tasavvufi manzûmeler bulunmaktadır. Eser, sâde bir Türkçe ile yazılmış olup, asırlar boyu beğenilerek okunmuştur.

Ahmet Yesevî büyük hizmetlerini gerçekleştirdikten sonra 63 yaşında iken Yesi'de vefat etti. Sonraları mezarı üzerine bir türbe ve kenarına bir cami inşa edildi. Devamlı olarak ziyaret edilen türbesi halen küçük, harap bir şehir olan Türkistan şehrinde bulunmaktadır. 1864 yılında Ruslar tarafından zappedilip yıkılmış, hatta Ahmet Yesevî camisi bile bombalanmıştır.

Aişe (Hz):

İslâm Tarihi içinde Hz. Aişe annemizin çok büyük bir yeri vardır. O, sevgili Peygamberin en yakın arkadaşı Hz. Ebubekir'in kızı, Resulullah'ın Hz. Hatice'den sonra en çok bağlandığı ikinci hanımıdır.

Son derece zeki, bilgin, akıllı, edep ve haya sahibi, üstün bir kadındır. Peygamberimizi çok sever, bir emrini iki etmez, mesut bir şekilde yaşardı.

O'nun zekâsına, yüce ahlâkına ve ilmine hayran olmamak mümkün değildir. Gerçekten O, İslâm'ın kadınla ilgili pek çok meselelerini peygamberimizden öğrenerek başkalarına öğretmiştir. Kitaplar onun hakkında "Hz. Aişe din konusunda sonsuz bir deniz idi. Hikmet ve şeriat kaynağı idi. Sanki ayaklı

bir kütüphane idi. Hangi tarafa yönelirse ilim ve fazilet saçardı." diyorlar.

Hız. Aışe Hz. Ebubekir'in kızı olarak Mekke'de doğmuş, Peygamberimiz 55 yaşında iken onunla evlenerek, dünyanın en bahtiyar kadınları arasına girmişti. Kızının Resûlullah ile evlenmesi büyük iman sahibi Hz. Ebubekir'i çok fazla sevindirmiştir.

Hız. Aışe gerçekten bütün kadınların örnek alacağı nümüne bir insandı. Peygamberimizle aralarında derin bir sevgi vardı. Resulullah onu sever, kalbini hiç kırmaz, kendisini incitmezdi. O da Peygamberimize son derece bağlı, itaatkâr idi. Diniimizin kadınlarla ilgili hükümlerinin çoğunu Hz. Aışe vasıtasıyla öğrendik.

Peygamberimiz vefat ederken ondan razı olduğunu söylemiş ona dua etmiş, hatta o'nun odasında vefat ederek, oraya defnedilmiştir.

Amr oğlu As isimli büyük bir sahabi bir defasında Peygamberimize şöyle bir soru sordu:

— "Ey Allah'ın Resulü insanlar arasında en çok kimi seviyorsunuz? Peygamberimiz:

— Aışe'yi diye cevap verdi. Amr oğlu As:

— Kadınları sormamıştım deyince, Resulullah:

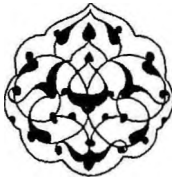
— Aışe'nin babası Ebubekir'i, buyurmuştur.

Peygamberimiz bir defasında Hz. Aışe'ye:

— "Ey Aışe, Cebrail sana selam ediyor..." demiştir.

Bir defasında da:

"— Aışenin diğer kadınlardan üstünlüğü etli yemeklerin diğer yemeklerden üstünlüğü gibidir" buyurmuştardır.

Akabe:

Mekke ile Medine arasında bulunan bir tepedir. Mekke'ye iki-üç kilometre kadar uzaklıktadır. Hac esnasında şeytan taşlama işi burada yapılır.

Akabe Mevkii'nin İslâm tarihinde önemli bir yeri vardır. Medineli müslümanlar ilk defa burada Peygamberimizle görüşmüş ve O'na biat ederek İslam dinini kabul etmişlerdir.

İlk Akabe biatında Medinelilerin sayısı altı idi. Ertesi sene tekrar geldiklerinde sayıları on iki olmuştu. Daha sonra 73 kişi oldular ve Peygamberimizi Medine'ye davet ettiler. Resulullah onların teklifini kabul etti. Hicret olayı bundan sonra oldu.

Akaid, akde kelimesinin çoğulu olan Arapça'dır. "İslâmiyetin inanç ve iman esaslarına dair hususi bir ilmin" ismidir.

Akaid ilmi, İslamın iman esaslarını yıkmak isteyen bir takım kimseleri susturmak, ilahi prensipleri ortaya koymak, bazı sapık kişi ve mezhepleri ortadan kaldırmak için doğmuştur.

Bu ilmin ilk temsilcileri İmam-ı Azam Ebu Hanife, Ebu Mansur Maturudî, İmam Ömer Nesefî, Ebu'l Hasan El Eş'arî ve İmam-ı Gazalî gibi büyük İslam alimleridir.

Bu ilimle İslam dininin hayat ve kainat hakkındaki bilgilerini, amentünün esaslarını öğrenir ve bu konularla ilgili geniş bilgiler ediniriz.

Akaid ilmi son derece önemlidir. İman ve inançla ilgili meseleleri öğrenmeden, amelile ilgili meseleleri öğrenmek, ibadetlerimizin yanlış yapılmasına sebep olabilir. Her müslüman önce akaid ilmini öğrenmek ve onun esaslarına iman etmek zorundadır.

Bu ilimle ilgili ilk eser İmam-ı Azam Ebu Hanife'nin "El Fıkhu'l Ekber" isimli kitabıdır. daha sonra İmam-ı Maturudî bu sahada çalışmalar yapmış, çok değerli eserler yazmıştır. Müslümanların, amelde mezhebi Hanefi olanlar, itikadda İmam-ı Maturudî'nin mezhebine bağlıdırlar. Şafilere ise Ebul Hasan El Eş'arî'nin itikadi mezhebini seçmişlerdir.

Daha sonraları, içine bir takım felsefi konuların da karışmasıyla "İlmi Kelam" adını alan akaid, esasını Kur'an ve hadislerden alan büyük ve önemli bir ilimdir.

Akıncılar, Osmanlı Devleti'nde 1595 yılına kadar devam eden atlı bir askeri sınıftırlar. Büyük bir disiplin içinde hareket eder, düşman ülkelerine öncü kuvvetler olarak girerlerdi. Vazifeleri, arkadan gelecek olan asıl orduya yol açmak, onlara yiyecek kaynakları tesbit etmek, yol güvenliğini sağlamak ve asıl önemlisi düşman memleketlerinde panik uyandırarak oralar hakkında gizli bilgileri ele geçirmektir.

Komutanlarına, Akıncı Beyi denilirdi. İlk Akıncı Beyi Evronos Bey'dir. Evronos Bey; Süleyman Paşa ve I. Murat zamanında Rumeli seferlerine katılmış, büyük başarılar kazanmıştır. 110 yaşında vefat ettiği söylenen bu büyük kahraman Vardar Yenicesi denilen yerde gömülüdür. Sülalesinden gelenler de Akıncı olarak görev yapmışlardır.

Osmanlı Tarihinde ünlü Akıncılar yetişmiştir. Bunlardan Mihaloğlu, Turhan Bey ve Malkaçoğlu'nun şöhreti zamanı-

Akıncı:

mıza kadar ulaşmıştır.

Akıncılar gözü pek, cesur ve kahraman askerlerden oluşurdu. Elde ettikleri gelirlerle geçinir, devlete yük olmazlardı. Aralarında toprak sahibi olanlar hemen yok gibiydi.

"Akıncılar geliyor!" dendiğinde düşmanlar büyük bir korkuya kapılırdı. Ancak onlar, ele geçirdikleri yerlerin ahalisine asla zulmetmez, neticede düşman bile onlardan memnun kalırdı.

Akıncı

*Bin ath, akınlarda çocuklar gibi şendik;
Bin ath, o gün dev gibi bir orduyu yendik*

*Ak tolgalı beylerbeyi haykırdı: İlerle!..
Bir yaz günü geçtik Tuna'dan kafilelerle...*

*Şimşek gibi bir semte atıldık yedi koldan,
Şimşek gibi Türk atlarının geçtiği yoldan.*

*Birgün dolu dizgin boşanan atlarımızla
Yerden yedi kat arşa kanatlandık o hızla...*

*Cennette bugün gülleri açmış görürüz de
Hâlâ o kızıl hatıra titrer gözümüzde!..*

*Bin ath, akınlarda çocuklar gibi şendik,
Bin ath, o gün dev gibi bir orduyu yendik*

Yahya Kemal Beyatlı

Akika Kurbanı:

Akika, Arapça bir kelime olup lügatta "yeni doğan bir çocuğun traş edilen ilk saç" anlamına gelir. Fakat akika denildiğinde daha çok çocuğun doğumundan yedi gün sonra kesilen kurban anlaşılır.

Peygamberimiz cahiliyye devrinde de mevcut olan bu adeti devam ettirerek torunu Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin için Akika kurbanları kesmiştir. Bir hadis-i şeriflerinde: "Çocuğun doğumunun yedinci günü olunca kurban keşiniz ve ona ad koyunuz" buyurmuştur. Akika kurbanı kesmek bir sünnettir. Fakat Hanefi mezhebine göre bu bir "Sünnet-i Müekkede" değildir.

Akika kurbanı oğlan çocukları için mümkünse aynı anda olmak üzere iki, kız çocukları için bir adet kesilir. Bazı yerlerde yapıldığı gibi kesilen bu kurbanların kanlarını kız veya oğlanın alınına yahut başka bir yerine sürmek günahıdır.

İslâmî kaynaklara göre Akika kurbanı, cömertce davranmanın ve Allah'ın verdiği çocuk nimetine şükranın bir ifadesi sayılır. Bu kurbanla Hz. İbrahim'in kurban kesme adeti de tekrarlanmış olmakta, hristiyanların vaftiz adetlerine karşı çıkılarak, Allah için kurban kesilmiş olmaktadır.

Akika kurbanı çocuğun doğumunun yedinci gününde kesilememişse 14. veya 21. gününde de kesilebilir.

İstanbul'u fethederek Peygamberimizin müjdesine eren Fatih Sultan Mehmed, hocası Akşemseddin için "zamanımda bunun gibi bir zatın bulunmasından duyduğum sevinç İstanbul'un alınmasından duyduğum sevinçten daha az değildir." demiştir. Gerçekten Akşemseddin devrin bütün ilimlerini öğrenmiş, ilmi ve takvası ile şöhret bulmuş değerli bir insandı.

O, 1390 yılında Göynük'te doğmuştur. Asıl ismi Şemseddin Bin Hamza'dır. Kendisine kısaca Akşesmeddin denilmiştir. Daha küçücük bir çocukken ilme ve kitaplara merak sarmış, kısa bir zamanda medrese tahsilini tamamlayıp öğretmen olmuş, sayısız talebe yetiştirmiştir. Kendini tamamen ilme veren bu zeki insan tıp, astronomi, biyoloji, fıkıh ve tasavvuf ilimlerinde zamanın yıldızı olmuştur.

Devrin büyük velisi Hacıbayram veli'ye yillarca hizmet edip, ondan feyiz almış, sonra Sultan İkinci Murad'ın emriyle Fatih Sultan Mehmed'e hoca olmuş ve ömrünün sonuna kadar milletine hizmet etmiştir.

İstanbul'un fethedilmesinde çok büyük bir rolü vardır. Yaptığı vaazlar, ilmi çalışmalar ve takvasıyla halkın büyük sevgisini kazanmıştır. Fatih Sultan Mehmed ona derin bir saygı göstermiş işlerini onunla istişare ederek halletmiştir.

Akşemseddin tıp ilmini çok iyi öğrenmiş, devrin en üstün doktorları arasına girmişti. Çağında hangi bitkilerden hangi ilaçların elde edileceğini ondan daha iyi bilen bir kimse yoktu.

Çoğumuz mikrobiyolojiyi keşfettiğini sanırız. Halbuki mikrobiyolojiyi ilk keşfeden insan Pasteur'den 430 yıl önce yaşayan Akşemseddin'dir. O tifo, kolera, tifus ve çiçek hastalıklarını gözle görülmeyecek kadar küçük canlılar (mik-

Akşemseddin:

roblar) tesiriyle ortaya çıktığını söylemiştir.

'Hayat-ı Hayvan, Mai Kibrit-i Şerif, Risaletün-Nuriye' gibi eserleri vardır.

Bütün ömrünce dünya malına, şan ve şöhrete hiç değer vermeden, samimi bir müslüman olarak yaşayan Akşemseddin 1458 yılınad doğduğu yer olan Göynük'te vefat etmiştir.

O Türk tarihi içinde ismi daima hayırla anılan büyük bir insandır. Ruhuna fatihalar gönderelim...

Âlem:

Yüce Allah'ın sonradan var ettiği ve sayısı bizce mâlum olmayan her şeye âlem denilir. Lügatta "dünya kainat" gibi mahlûkatalara gelen âlem bize Allah'ın güç ve kudretini gösterir. Yaratıcının tek olduğunu, en büyük ve mutlak kuvvetin O'na ait olduğunu ilan eder. Gerçekten Allah "Âlemlerin Rabbidir." Hem dünya âleminin, hem ahiret âleminin sahibi O'dur. Âlemler içinde olan her şey O'nun bilgisi içindedir. O'ndan izinsiz dalından bir yaprak dahi düşmez.

Allah âlemleri, insanların istifadesi için yaratmış ve insanın emrine vermiştir. Biz pırıl pırıl parıldayan ay, güneş ve yıldızları görür O'nun varlığını ve birliğini anlarız. yeryüzünde ve gökyüzünde gördüğümüz her şey bize O'nun sınırsız ilmini, mutlak varlığını duyurur.

Ali (Hz.):

Hiz. Ali sevgili Peygamberimizin amcası Ebu Talib'in oğludur. Annesinin ismi Fatıma'dır. Henüz küçücük bir çocukken müslüman olmuş, Peygamberimizin terbiyesi altında yetişmiştir. Bütün hayatı boyunca İslâm için çalışmış, büyük kahramanlıklar göstermiştir. Başarıları sayılamayacak kadar çoktur. Peygamberimiz ona kızı Fatıma'yı nikahlayarak damadı yapmıştır. bu mesut evlilikten Hiz. Hasan ve Hiz. Hüseyin meydana gelmiştir.

Hiz. Ali son derece zeki, cesur ve kahraman bir insandı. Çok güzel konuşur, dinleyenleri hayran bırakırdı. Peygamberimiz kendisine Kur'an ilmini öğretmiş, onun büyük bir İslâm âlimi olmasını sağlamıştır. Hiz. Ali bir yandan savaşlarda akıl almaz kahramanlıklar gösterirken, öbür yandan bilgisini artırmış "İlmin kapısı" olmuştur. "Zülfikar" isimli kılıcı ile İslâm düşmanlarını perişan etmiştir. Girdiği her savaşta galip ayrılmıştır. Kimse onun karşısına çıkmaya cesaret edemezdi.

Hiz. Ali Peygamberimize nazil olan Kur'an ayetlerini yazar, Peygamberimizin katipliğini yapardı. 13 sene süren Mekke dev-

rinde ve daha sonraki Medine devirlerinde daima Peygamberimizin yanında olmuş, çevresinde pervaneler gibi dönmüştür.

Resulullah'ın vefatında cenazesini o yıkamıştır. Daha sonra halife seçilen Hz. Ebubekir, Hz. Ömer ve Hz. Osman'a yardımcı olmuş, yine islam devletinin en önemli görevlerinde bulunmuştur. Hz. Osman şehid edilince halife olmuş ve müslümanların başına geçmiştir. Fakat devrinde büyük karışıklıklar çıkmış, Yahudiler ve münafıklar ortalığı karıştırarak müslümanları birbirlerine düşürmüşlerdir. Hz. Ali bunun önüne geçmek için çok çalışmıştır. Şam'da halifelikliğini ilan eden Hz. Muaviye ile aralarında görüş ayrılığı doğmuş, çeşitli savaşlar yapılmıştır.

Hz. Ali 63 yaşına geldiğinde, Kufe şehrinde, İbn-i Mülcem isimli bir adam tarafından zehirli bir kılıçla şehid edilmiştir. Cenaze namazı oğlu Hz. Hasan tarafından kıldırılarak Kufe mezarlığına defnedilmiştir.

Hz. Ali İslâm tarihinin en büyük isimlerindendir. Üstün ahlâkı meziyetleri, derin ilmi ve sarsılmaz imanı ile daima önder bir insandır. Peygamberimizin cennetle müjdelediği on saha-benin dördüncüsü O'dur.

A

علي بن أبي طالب رضي الله عنه

HZ. ALİ'den GÜZEL SÖZLER

- * Hakiki kardeşin; sıkıntı zamanında imdadına yetişendir.
- * Bir adamın edep sahibi olması, altın sahibi olmasından daha hayırlıdır.
- * Himâyen altındakilere iyilik yapmak istersen, onlara terbiye ve edep öğret.
- * İnsan ekseriye dilinden belâyâ girer.
- * İyi yaşamak istersen, nefsine uyma.
- * Arkadaşın en iyisi, seni hayra sevkedendir.
- * Hangi adamın oğlu olursan ol, terbiye öğren! Bu güzellik seni, başka asâlete muhtaç etmez.
- * Bana bir harf öğretenin kulu kölesi olayım.
- * Bilirken susmak, bilmezken söylemek kadar çirkindir.
- * Öldükten sonra yaşamak isterseniz ölmez bir eser bırakınız.
- * Allah'ın insanlara verdiği nimetlerin en büyüğü akıldır.
- * Dil yarası, ok yarasından daha şiddetlidir.
- * İktisat, az şeyi çoğaltır; israf, çok şeyi azaltır.
- * Haksızlığın önünde eğilmeyin. Çünkü şerefinizle beraber, hakkınızı da kaybedersiniz.
- * Kendinizi irşat edemezseniz, asla başkalarını irşat edemezsiniz.
- * Oburlukla sıhhat birleşemez.
- * Nimet verene karşı gelmek gibi küstahlık ve alçaklık olamaz.
- * İnsanların kıymeti, yaptığı iyilikle ölçülür.

Âl-i Abâ:

Peygamberimizin hem amcasının oğlu, hem de damadı olan Hz. Ali, kızı Fatıma ve torunları Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'den meydana gelen beş kişilik aileye "Âl-i Abâ" ismi verilir.

Peygamberimiz bir gün Ümmü Seleme annemizin evinde otururken elinde bir parça et yemeği ile kızı Hz. Fatıma içeri girmişti. Peygamberimiz: "Ya Fatıma Ali'yi ve oğullarını çağır, gelsinler beraber yiyelim" buyurdu. Yemek yenildikten sonra Resulullah yatağın üzerinde bulunan bir örtüyü kaldırıp hem kendi üstüne hem de Hz. Ali, Fatıma, Hasan ve Hüseyin'in üzerine bürüyerek: "Ya Rabbi bunlar benim evimin ehlidir. Günahlarını affet ve kendilerini pak ve hâlis kıl" diye dua etmiştir. İşte bu olaydan sonra bu beş muhterem insana "Âl-i Abâ" denilmiştir.

Allah (C.C.):

Kendisinden başka ilah bulunmayan; ilmi, kudreti, iradesi, azameti ve yaratması sınırsız ilahtır.

Eşi, benzeri ve ortağı yoktur. Doğmuş ve doğurulmuş değildir. Hiç bir

şey O'na denk olamaz. Varlığı mutlakdır.

Tekdir. Yani Ahad'dır Ahad zatında kısım ve parçalara ayrılmayan mevcuttur ki, Allah'tan başkası için kullanılmaz.

İslâmın temeli, Allah inancında "Tevhid Akidesine" dayanır. Bu akideye iman eden kişi müslüman olur. Tevhid akidesi Kelime-i Tevhid ve Kelime-i Şehadetle ortaya çıkar. Bir kimse: "Allah'tan başka ilah yoktur, Hz. Muhammed O'nun Peygamberidir" veya "Ben şahadet ederim ki Allah'tan başka ilah yoktur, Hz. Muhammed O'nun kulu ve Peygamberidir" diyerek İslam dairesi içine girer.

"Muhakkak ki Allah her şeye kadirdir" mealinde Ayet-i Kerime

Allah inancı insan için vazgeçilmez bir ihtiyaçtır. Bütün dinlerde bu inanç mevcuttur. İnsan kendi yaratılışına, kainat ve hayata bakarak Allah'ın varlığını kabul eder. Gördüğümüz her şey O'nun varlığını ilan etmekte, O'nun eşsiz güç ve kuvvetini açıklamaktadır. "Allah inancı insanların yüreğinden, suyun kaynağından fışkırdığı gibi fışkırır" O'nu inkar ettiklerini söyleyenler bile neticede O'na teslim olacaktırlar.

Tevhid akidesi bilhassa İhlas Suresi içinde belirginleşmiş, Akaid ilmiyle en küçük ayrıntılarına kadar açıklanmıştır.

Allah her şeyi gören, her söyleneni işiten, zaman ve mekandan uzak, Rahîm ve Rahîm,

ibadete layık, öñü ve sonu olmayan, herşeyi sadece "Ol!" emriyle yoktan var eden, bütün noksan sıfatlardan uzak ulu Rabbimizdir. Biz ancak O'na ibadet eder ve O'ndan yardım isteriz.

A

Allah hayat sahibidir. Ancak O'nun hayatı sonradan yaratmış varlıkların hayatına hiç benzemez. Sonsuz olarak yaşamakta, ezelî ve ebedî olarak bulunmaktadır.

Gizli veya açık her şeyi bilir. İlminin sınırı yoktur. O'nun bilgisinden uzak hiç bir şey meydana gelmez. Kalplerden geçenleri bile bilir. İlminden habersiz bir yaprak dahi yere düşmez. O, Alîm'dir.

Allah her şeyi görür. Görmek için göze, ışığa veya bir başka şeye ihtiyacı yoktur.

Her şeyi iştir. Kulağa veya sese ihtiyacı olmadan işitir. Kalplerden geçenleri, en hafif fısıltıları dahi duyar.

Yarattığı hiç bir şeye benzemez.

Oğlu, kızı, eşi, benzeri ve ortağı yoktur.

Bütün kuvvet ve kudret O'nundur.

Göklerde ve yerlerde O'ndan başka ilahlar olsaydı kainat ve hayat devam edemezdi. O tekdir.

Herkes O'na muhtaçtır. O ise hiç bir şeye veya kimseye, hiç bir zaman muhtaç olmaz.

Allah'ın varlığını inkar küfürdür. O kullarının bütün ihtiyaçlarını görüp gözetken, her canlıya sayısız nimet ve imkanlar bağışlayan, alemleri hiç kusursuz ayakta tutan İlahdır.

Afî, rahmeti ve bağışı hudutsuzdur. En güzel isimler, en büyük övgüler O'na aittir.

İnsanların bu yaratılışlarıyla, Allah'ı görmeleri, elleriyle tutmaları mümkün değildir. Buna güç ve imkanları yoktur. Çünkü O'nun yarattığı güneşe dahi çıplak gözle bir kaç dakika bakamazlar.

Akıl sahibi herkes, kendisine hiç bir haberci gelmese bile Allah'ın varlığına iman etmek zorundadır.

Allah ismi, yüce yaratıcımıza has özel bir isimdir ki, bütün isimler ve sıfatlar O'nun içindedir. Her harfi yine O'nu tarif eder. Kelime erkeklik ve dişilik kabul etmez. O'ndan başka hiç bir varlığa "Allah" denilmez.

Allah'ın zatî ve subutî sıfatları vardır. Bu sıfatlar O'nun ne aynısı ne de O'ndan başkasıdır. Zatî ve subutî sıfatlarıyla O'nu tanı ve kudretini ilan ederiz.

Zatî sıfatları şunlardır:

- 1 — Vücud (Bu, Allah'ın var olması demektir.)
- 2 — Kıdem (Varlığının öncesinin olmamasıdır.)
- 3 — Bekâ (Varlığının sonunun olmamasıdır.)
- 4 — Vahdaniyet (Allah'ın tek, yani ahad olmasıdır)
- 5 — Muhalefetü'n-Lil Havâdis (Allah'ın benzeri hiç bir şe-

الله

ÇOCUKLARA
İSLAM
ANSİKLOPEDİSİ

yn bulunmamasıdır.)

6 — Kıyam bi nefsihi (Varlığı için başka bir şeye ihtiyaç göstermemesidir.)

Subutî sıfatları ise şunlardır:

1 — Hayat (Allah'ın diri olması.)

2 — İlim (Allah'ın gizli veya açık, olmuş veya olacak her şeyi tam bir ilimle bilmesi.)

3 — İrade (Bir şeyi yapmak veya yapmamakta serbest olmasıdır. O'nun iradesi "Küllî iradedir.)

4 — Kudret (Bütün yaratıklar üzerinde kesin bir tesir ve tasarrufta bulunmasıdır.)

5 — Tekvin (İstediği şeyi yoktan var etmesi, yaratmasıdır. Hayrın ve şerrin yaratıcısı O'dur. Ancak kullarının şer işlemesine rızası yoktur.)

6 — Semi (İşitmesi.)

7 — Basar (Görmesi.)

8 — Kelam (Konuşmasıdır. Allah konuşur; ağıza, dile veya sese ihtiyacı olmadan konuşur. Kur'an-ı Kerim, O'nun kelamıdır.)

Allah'ın varlığını anlamamız için sevgili Peygamberimiz:

"Göklere bakın, yerlere bakın, kendi nefsinize bakın ve bütün bunların yaratılışındaki, akıllara hayret veren incelikleri, bunların kendiliğinden olup olmayacağını düşünün; çünkü bunlar Allah'ın varlığını, birliğini gösteren delillerdir. Fakat Allah'ın zatını, mahiyetini düşünmeyin. "Allah acaba şöyle midir, böyle midir? O'nun görmesi, işitmesi nasıldır?" diye düşünmeye kalkmayın. Zira buna kudretiniz yetmez; ne kadar özenseniz de bunu hakkıyla bilemezsiniz. Şaşırsınız; bilgi ve görgü ölçüleriniz buna yetmez" buyurmuştur.

İslam akaidine göre Allah'ı görmek mümkündür. "Allah'ı Teala'yı görmek aklen caiz, naklen vaciptir. Allah u Teala görülür. Fakat bu görülme bir mekanda, bir yönde, bir ışık yardımıyla değildir. Görenle Allah (c.c.) arasında bir mesafe de sözkonusu değildir." Mü'minler cennette, yüce Allah'ı göreceklerdir.

Kainatta olan her şey Allah'ın iradesi, dilemesi, hükmü, kazası ve takdiri ile olur. Ancak insanlar için ihtiyarî fiiller vardır. Bu fiiller, işler dolayısıyla sevap alır veya ceza görürler.

Allah'a iman dünya ve ahiret saadetine ilk şartıdır.

Alparslan:

Malazgirt Meydan Muharebesini kazanan büyük Selçuklu hükümdarı Alparslan, Çağrı Bey'in oğludur. 1063 yılında amcası Tuğrul Bey'in ölümü üzerine Selçuklu Devleti'nin başına

A

geçti. Birçok savaşlar yaptı. Devleti derleyip topladı ve Anadolu'yu fetretmek için hazırlıklara başladı. Veziri Nizamülmülk'ün de büyük yardımlarıyla 1064 yılında Bizans üzerine yürüdü. Çetin savaşlar yaptı; şehirler ve kaleler fethetti. Nihayet 1070 baharında Bizans'a karşı yeni ve kesin bir tararruza geçmeyi planladı. Azerbeycan'ı fethetti. Sonra Anadolu'ya geçti. Urfa ve Malazgirt'i aldı. Sonra Bizans'ı bırakıp Mısır üzerine yürüdü. O sırada Bizans komutanı Romen Diyojen'in büyük bir ordu ile Azerbeycan'a doğru yola çıktığını duydu. geri döndü. İki ordu Malazgirt ovasında karşılaştı. Bizans ordusu,

Alparslan'ın ordusundan iki misli daha fazlaydı. Alparslan beyaz bir elbise giyerek ordusunun önüne geçti. Cuma namazını kıldırıp, heyecanlı bir konuşma yaptı. Sonra büyük savaş başladı. Düşman kuvvetleri sayıca çok fazla olmalarına rağmen, Türk ordusu karşısında bozguna uğradılar, perişan oldular. 26 Ağustos 1071 yılında bir Cuma sabahı başlayan Malazgirt Meydan Muharebesi Alparslan ve ordusunun galibiyeti ile son buldu. Bizans komutanı Romen Diyojen esir edildi. Alparslan O'na son derece iyi davrandı, hürmet gösterdi ve serbest bıraktı. Malazgirt Meydan Savaşı'nın zaferle sonuçlanması, Türklere Anadolu'nun kapılarını açtı. Anadolu'nun müslümanlarla dolmasını sağladı. Alparslan, son derece âdil, zeki, âlim ve dirayetli bir insandı. Devleti sağlam temeller üzerine oturtmak için gece gündüz, durmadan çalıştı. Yeni yeni ilim yuvaları, medreseler kurdurdu. Milletin huzur içinde yaşaması için elinden geleni yaptı.

1072 yılında Maveraünnehir'de bir düşman komutanı tarafından hançerlenerek şehid edildi. Genç yaşta hayata gözlemini kapadı.

Alparslan

Şehit Olursam Bu Beyaz Elbise Kefenim Olsun

İki ordu arasında kuvvet farkı muazzam olmakla beraber Bizans ordusu, din, miliyet ve mefkura bakımından çok ahenksiz ve hattâ birbirine düşman unsurlardan terekkep ediyordu. Nitekim daha ilk çarpışmada Tarkhaniotes'in kaçmış olması ve bunun üzerine şüpheye düşen imparatorun, kumandanlarından sadakat yemini ala-

rak onları tekrar valilik vaatleriyle tutmaya çalışması da durum ile ilgili idi. Buna mukabil Selçuklu Ordusu çok mütecanis, başlarında büyük zaferler kazanmış genç ve kudretli bir sultan ile tecrübeli kumandanlara sahip idi. Hepsî Türk-İslâm mefkuresi uğrunda birleşmiş ve mağlubiyet halinde akibetin büyük tehlikeler ile dolu olduğunu kavramış askerler idi. Buna rağmen azim kuvvet farkı dolayısıyla sultan ve askerler yine de endişededir. Bu sebeple şehitliği göze alan Alp Arslan kendisinden sonra Melikşâh için ordusundan sadakat istemiş ve tedbirler almıştır. Bu endişe sebebiyle sultan halifenin elçisi İbn Muhalleban ile birlikte Sav-tekîn'i Bizans imparatoruna göndererek sulh teklifinde bulunmuştur. Bu sulh teşebbüsü münasabeti ile vuku bulan müzakerelere dair kayıtlar çok mühimdir.

Gerçekten, bazı sadakatsızlık belirtilerine rağmen mağrur olan imparator, sultanın elçilerine kaba bir muamele yaparak sulh tekliflerini reddetti. Sultan teklifinde daimi bir barış ve iki devlet arasında dostluk kurulmasını ileri sürüyordu. Bu teşebbüsle Sultanın düşman durumunu öğrenmek istediği ve elçilerden bu husustu faydalanmaya çalıştığı rivayeti de vardır. İmparator teklifi kaba bir muamele ile reddederken elçilere Sultanın nerede teslim olacağını ve derhal çadırlarını söküp uzaklaşmasını söylemekte ve İslâm kaynakları da daha ilgi çekici tafsilat vermektedir. Filhakika imparator; "İsfahan mı daha güzeldir. Hemedan mı? Bana ondan haber verin" diye sorar. Elçi İbn Muhalleban "İsfahan" cevabını verir. İmparator: Hemedan'ın soğuk olduğunu öğrendik. Biz İsfahan'da ve hayvanlarımız da Hemedan'da kışlar" ifadesi ile gururunu tekrar açığa vurur. Türk elçisi de artık dayanamayarak: "Hayvanlarınız orada kışlar ama sizin nerede kışlayacağınızı bilemem" tarzında çok ciddi ve mânâlı bir karşılıkta bulunur.

Alp Arslan sulha dair red cevabını 24 Ağustos 1071 günü alınca çok üzüldü ve mukadder çarpışma için hazırlıklarını ikmale girişti. Sultanın İmamı Buharalı Muhammed b. Abdülmelik "Ey sultan! Sen Allah'ın başka dinlere zafer va'deylediği İslâmiyet uğrunda cihâd yapıyorsun. Bütün Müslümanlar minberlerde sana dua yaptığı cuma günü savaşa giriş. Ben Yüce Allah'ın zaferi senin adına yazdırdığına inanıyorum" deyip bir kerâmet müjdesi ile Alp Arslan'ın maneviyatını yükseltti. İslâm dünyasının kaderi ile ilgili bir meydan muharebesi için halife de, bütün İslâm ülkeleri cami'lerinde okunmak üzere, şu dua metnini her tarafa gönderdi:

— "Allah'ım İslâm'ın sancaklarını yükselt ve hayatlarını sana kulluk için esirgemeyen mücahidlerini yalnız bırakma! Alp Arslan'ı düşmanlarına muzaffer kıl ve askerlerini meleklerin ile te'yid eyle. Zira o senin rızanı kazanmak için varını, canını ve herşeyini fedadan sakınmıyor; o senin yolunda ve dininin üstünlüğü için nasıl cihad ediyorsa sen de onu öylece koru, düşmanlarını kahret!". Halka hitap eden kısmında da:

— "Ey Müslümanlar! Temiz bir kalb ile sultana dua ediniz. Küfrün kökünü kazımak ve İslâm'ın bayraklarını yüceltmek için yalvarınız" diyordu. Bütün İslâm dünyasında okunan ve yükselen bu duanın da Selçuklu ordusunu ne derece şevklendirdiği tahmin edilebilir.

Alp Arslan'ın da yaptıkları bu manevi havayı kuvvetlendirmekte son dereceyi buluyordu. Hakikaten o, çarşamba günü red cevabını alınca ordusunu pusu (kemin)lara yerleştirdi; bütün tabiye tedbirlerini aldı ve düşmanı tarassuda girişti. Perşembe günü cuma sahabına kadar tekbir sesleri, davul, boru, haykırma vs. gürültüler ve ok yağmuru ile Bizans askerleri uykusuzluk, korku ve şaşkınlık içinde bırakıldı. Henüz ciddi bir çarpışma olmamıştı. Alp Arslan cuma günü askerlerini topladı; atından inerek secdeye vardı: "Ya Rabbi! Seni kendime vekil yapıyor, azametinin karşısında

yüzümü yerlere sürüyör ve senin uğrunda savaşıyorum. Ey Tanrım! niyetim halis-
tir, bana yardım et; sözlerimde hilaf varsa beni kahret!" sözleri ile derin imanının
gereğini yaparak başını yerden kaldırdı. Sonra da beylerine ve askerlerine bu inanç
ve kahramanlığının yüceliğini gösteren şu hitabede bulundu:

— "Burada Allah'dan başka bir sultan yoktur. Emir ve kader tamamiyle O'nun
elindedir. Bu sebeple benimle birlikte savaşmakta veya savaşmamak için uzaklaş-
makta serbestsiniz" dedi. Bu imanlı ve heyecanlı sözlerden sonra bütün askerler:
"Asla emminden ayrılmayacağız" cevabını verince hep birlikte ağlaştılar ve muhare-
benin akıbetinden endişeli oldukları için de son ayrılış olması ihtimali ile vedalaştı-
lar. Sultan beyazlar giydi, atının kulaklarını sıktı ve eski bir töreye göre de atının
kuyruğunu bağladı. Elindeki ok ve yayını bırakıp kılıç ve topuz (debbus)unu aldı.
Bütün askerleri de aynı şeyi yapıp kader gününe hazırlandılar. Atına binen bu bü-
yük ve kahraman sultan şu son vasiyet hitabesinde bulundu:

— "Ey askerlerim! Eğer şehit olursam bu beyaz elbise kefenim olsun. O zaman
ruhum göklere çıkacaktır. Melikşah'ı yerime tahta çıkarınız ve ona bağlı kalınız.
Zaferi kazanırsak önümüzde çok hayırlı günler olacaktır."

Netice malum... Allah Müslüman Türkleri muzaffer kıldı; düşmanlarını büyük
bir hezime uğrattı. Bizans imparatoru Diogenes esir düştü. Böylece ruhun şekle,
imanın küfre karşı üstünlüğü belirmiş oldu. Demek ki, yalnız maddi güç ve kuvvet
kâfi değildir. Onun yanibaşında imân ve ruh gücüne büyük ihtiyaç vardır.
(Selçuklular Tarihi ve Türk-İslâm Medeniyeti)

Arapça bir kelime olup, "İman
ettim" manasına gelir. İslâm'da iman
edilmesi gerekli altı ana esası belir-
tirken önce bu kelime söylenir ve ar-
kasından Allah'a, meleklerle, kitapla-
ra, peygamberlere, ahiret gününe ve kadere; hayır ve şerrin
Allah'tan geldiğine inanıldığı ifade edilir. Bunlar imanın altı esa-
sıdır. İçlerinden birisini inkar etmek insanı küfre sokar.

Amentü:

أَمَنْتُ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ
وَبِالْقَدَرِ خَيْرِهِ وَسَرِّهِ مِنْ اللَّهِ تَعَالَى
وَالْبَعَثُ بَعْدَ الْمَوْتِ حَقٌّ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ
وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ هـ

Her müslüman, Amentüyü ezbere okuyarak, ona gönülden
inanmak zorundadır. Amentü'nün Arapçası şöyledir:

"Amentü billahi ve melaiketihî ve kütübihî ve rusulihî ve'l-
yevmi'l âhiri ve bi'l-kaderi hayrihi ve şerrihi minallahi Tealâ
ve'lba'su ba'delmavtu hakkun, eşhedü en lâ ilahe illallah ve eş-
hedü enne Muhammeden abduhu ve Resuluhu."

Sevgili Peygamberimizin annesi olan Hz. Amine Kureyş Kabilesindendir. Babası Zühre oğullarından Vehb b. Abdulmenaf, annesi Berra kızı Abdul-uzza'dır. Hz. Amine'nin babası vehb, Zühre oğullarının reislerinden asil bir insandı. Kızını çok iyi yetiştirmişti. Hz. Amine gelinlik çağına eriştiğinde Mekke'nin reisi Abdulmuttalip onu oğlu Abdullah'a istedi. Ailelerin anlaşması neticesinde Hz. Amine Kureyşin en asil gençlerinden olan Hz. Abdullah ile evlendi. Bu mübarek evlilik büyük bir saadetle devam etti. Ancak mutlulukları uzun sürmedi. Hz. Abdullah hanımı Amineyi hamile olarak bırakıp bir ticaret işi için Şam istikametine gitti. Dönüşte, Medine'de çok genç yaşta vefat etti. Hz. Amine buna çok üzüldü. Günlerce, aylarca göz yaşları döktü. Tek tesellisi karısında Abdullah'ın bıraktığı yetimdi. Bu yetim, alemlere rahmet olarak gönderilen, Allah'ın son elçisi Hz. Muhammed'di. Hz. Amine 571 yılının Rebiülevvel ayının 12. gecesi oğlunu doğurdu. Peygamberimizin doğumu onu çok sevindirmişti. Sevgili yavrusunu bağrına basıp acılarını unutmaya çalıştı. Hz. Muhammed altı yaşına eriştiğinde onu da yanına alarak, hem Medine'deki dayılarını, hem kocası Abdullah'ın mezarını ziyaret etmek için Medine'ye gitti. Geri dönüşte hastalandı. Ebva denilen köyde hastalığı ağırlaştı. Henüz 25 yaşlarında genç bir kadinken Ebva köyünde vefat etti. Yüce Allah sevgili Peygamberini hem yetim, hem öksüz olarak bıraktı. Bu işte nice büyük hikmetler saklıydı.

Hız. Amine'nin Peygamberimizin annesi olması itibarıyla İslâm tarihinde müstesna bir yeri vardır. O, yeryüzünde hiç bir kadına nasip olmayan bir şerefe erişmiş, âlemlerin şeref tacı Peygamberimize anne olmuştur.

Ammar Bin Yasir:

Peygamberimizin en yakın sahabelerinden olan Hz. Ammar aslen Yemenlidir. Babası Yasir Mekke'ye gelip yerleşmiş Sü-meyye isimli bir kadınla evlenmiş ve onlardan Ammar doğmuştur. Üçü de ilk müslümanlardan olma şerefine eren ana, baba ve oğlu Kureyş müşriklerinin binbir türlü eziyetlerine uğradılar. Ammar'ın annesi Sümeyye İslamdan dönmediği için Ebu Cehil tarafından hunharca şehid edildi. İslâm tarihi ilk kadın şehidini vermiş oldu. Babası Yasir de şehid edilince Ammar yalnız başına kaldı. Nice işkencelere uğradı. Peygamberimiz onu daima teselli eder, çektiği eziyetlerin karşılığında cennete kavuşacağını müjdelledi.

Hız. Ammar daha sonra, diğer müslümanlarla beraber Medine'ye hicret etti. Bedir, Uhud, Hendek ve diğer savaşlarda

büyük yararlıklar gösterdi. Derin imanı, üstün ahlâkî meziyetleri ile şöhret buldu. Peygamberimizin vefatından sonra diğer halifelere yardımcı oldu. Hz. Ali ile beraber Sıfın savaşına katıldı ve orada 97 yaşında iken şehid edildi. Uzun boylu, iri gövdeli, yakışıklı bir insandı. Peygamberimizden 62 hadis-i şerif rivayet etmiştir.

Anadolu Selçuklu Devleti:

Malazgirt savaşından sonra Anadolu'da kurulan ilk müslüman Türk devletidir. 1077 yılında Süleymanşah tarafından kurulmuş, 1308 yılında Moğollar tarafından yıkılmıştır.

Devlet Süleyman şahtan sonra oğlu Kılıç Arslan'ın yönetimine geçti. I. Kılıç Arslan kısa zamanda ülkesinin sınırlarını genişleterek, büyük başarılar gösterdi. 500 bin kişilik ilk haçlı ordusunu Eskişehir ovasında yenilgiye uğratarak Türk-İslâm tarihine unutulmaz bir zafer kazandırdı. Daha sonra gelen üç haçlı ordusunu da darmadağın bir hale getirdi. Konya'yı başkent yaptı. Nice savaşlar ve zaferlerden sonra Habur ırmağının geçerken boğulup, 1107 yılında vefat etti.

I. Kılıç Arslan'ın ölümünden sonra oğulları arasında anlaşmazlıklar çıktı. Bundan yararlanarak Bizanslılar birçok şehir ve kaleyi ele geçirdiler. Nihayet I. Mesut babasının yerine geçip hükümdar oldu. Haçlılarla uzun savaşlara girdi. Selçuklu devletini eski gücüne kavuşturdu. Kırk yıl kadar hükümdarlık yaptı. Ölüncü yerine oğlu II. Kılıç Arslan geçti.

II. Kılıç Arslan da kudretli bir hükümdardı. Bizanslılarla yapılan savaşlarda onları mağlup etti. Eskişehir ve Kütahya çevresini ele geçirip, Ege denizi kıyılarına kadar ulaştı.

Ölümünden sonra I. Gıyaseddin Keyhüsrev daha sonra İzzeddin Keykâvus ve nihayet Alaaddin Keykubat hükümdar oldular. Alaaddin Keykubat Anadolu Selçuklu Devleti'nin en değerli sultanlarından biriydi. Devrinde büyük bir huzur ve mutluluk yaşandı. İçte ve dışta nice başarılar kazanıldı. Konya, dünyanın parmakla gösterilen başkentlerinden biri oldu.

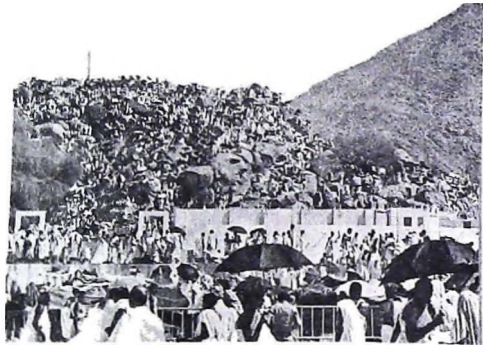
Bütün bir Anadolu mimari eserlerle süslendi.

1237 yılında Alaaddin Keykubat zehirlenerek şehit edilince yerine oğlu II. Gıyaseddin Keyhüsrev sultan oldu. Zamanında ülke önce duraklama sonra gerileme yaşadı. Moğollar devleti sarsmaya başladı.

Nihayet II. Mesud'un 1308 yılında ölmesiyle Anadolu Selçuklu Devleti tamamen yıkıldı. Moğollar 200 bin kişi öldürmüş, Anadolu'yu harebeye çevirmişlerdi.

Arapça bir isim olup "her şeyin tümseği, yüksek yer" manasına gelen "Arf" kelimesinin çoğuludur. A'raf denildiğinde daha çok cennet ile cehennem arasındaki bir surun yüksek tepeleri anlaşılır. İmam-ı Suyuti "A'raf cennetin sûrudur" demiştir.

Kur'an-ı Kerim'de A'raf isimli bir sure vardır. Mufessirler A'raf ehlinin kimler olduğu hususunda çeşitli görüşler ortaya atmışlardır. Bunlara göre A'raf ehli ya sevap bakımından en şerefli ve büyük insanlar; Peygamberler, melekler veya şehitler, yahut iyilik ve kötülükleri eşit olan bazı müslümanlar, veyahut da fetret devirlerinde ölen müşrik çocuklardır. Hasan-ı Basrî: "Onlar cennet ehliyle cehennem ehlini tanımak ve birbirinden ayırt etmek üzere Allah'ın seçip tayin buyurduğu kimselerdir." demiştir.

Arafat:

Mekke şehrinin 25 km. güney doğusunda, Mekke ile Taif arasında bulunan bir bölgenin ve burada bulunan küçük bir dağın adıdır. Bu dağa "Cebel-i Rahme" yani rahmet dağı da denilir. Haccın farzlarından biri olan vakfeye durma ibadeti Arafat bölgesi sınırları içinde yapıldığı için bu yer büyük bir önem taşımaktadır. Hacılar Kurban Bayramı'ndan bir gün önce, yani Arefe günü bu bölgede çok kısa bir süre dahi kalsalar haccın üç farzından biri olan vakfe'yi yerine getirmiş olurlar.

Arafat bölgesi Yüce Allah'ın duaları kabul ettiği pek kutsal bir yerdir. Hz. Adem ve Havva burada buluşmuşlar, Hz. İbrahim burada Cebrail aleyhisselam ile görüşmüş, Peygamberimiz burada sahabelerine hutbe okumuştur.

Arafat dağı çevredeki dağlara göre küçücük bir yer olmakla beraber Allah katında büyük bir değer taşımaktadır. Dağın yüksekliği ova zemini üzerinden 50-70 metre kadardır.

Kur'an-ı Kerim'in Bakara Suresi'nde Arafat'tan bahsedilerek "Arafattan boşanıp aktığınız zaman Meşar-i Haramın yanında Allah'ı zikredin." buyrulur.

Arafatdaki vakfe, kıyametten bir sahneyi andırır. Yüzbinlerce hacı, ihramları içinde vakfe için o bölgeye toplanmış, ellerini Allah'a açarak dua etmeye başlamışlardır. Orada Yüce Allah'ın rahmetinin dolup taşıdığını Peygamberimiz haber vermiş ve "Allah Arefe gününü kullarından pek çok kimseyi ateşten azad eder" buyurmuştur.

Arasat:

Kıyamet günü, dünyada iken yaptıklarımızın hesabını vermek üzere Yüce Allah'ın huzurunda toplanacağız. Arasat adı verilen mahşer meydanında bu büyük toplantı gerçekleşecek ve iyi kimseler kötülere ayırt edilecektir. Arasat çok büyük ve dümdüz bir alandır. Peygamberimiz bir hadis-i şeriflerinde: "İnsanlar kıyamet gününde halis buğday unundan yapılmış yufka gibi beyaz ve parlak bir yer üzerinde haşrolurlar" buyurmuştur. (Buhari-Müslim) İnsan ve hayvanlar bu düz mahşer yerinde birbirlerindeki haklarını almak üzere bir araya gelirler. Gerçekten korkunç ve çetin bir gün başlar. Mahşer meydanı karma karışık olur. Suçlular saklanacak hiç bir yer bulamazlar. Herkes kazandığının karşılığını orada eksiksiz olarak görür, bütün bunlara güzelce iman edip dünyadaki hayatımızı iyilikler ve ibadetlerle geçirmemiz, Allah'ımızın rızasını kazanmamız lazımdır.

Arş:

Arş kelimesi lügatta taht, tavan, çatı gibi manalara gelir. Kur'an-ı Kerim'de ve hadis-i şeriflerde defalarca tekrar edilen bu kelime ile yedi semanın ve kürsinin üzerinde bulunan, Yüce Allah'ın kudret ve saltanatının tecelli yeri kastedilir. Meleklerin bir kısmı arşın etrafını kuşatmış, bir kısmı da onu yüklenmişlerdir. Allah'ın emir ve hükümleri arşı kaplamıştır. Neml Suresi'nin 26. ayetinde Allah'ın yüce arşın sahibi olduğu ifade edilir.

Ashab-ı Kehf:

"Mağara Arkadaşları" manasına gelen Ashab-ı Kehf, Kur'an-ı Kerim'de hikayeleri anlatılan bir takım gençlerdir. Bunlar devrin inkarcı hükümdarı Dikyanus'dan kaçarak bir mağara

raya sığınmış, yanlarında ismi Kitmir olan köpekleriyle beraber orada 309 sene kalmışlardır. Yüce Allah insanların öldükten sonra tekrar diriltileceğine dair bir misal olsun diye o gençleri 309 yıl sonra yeniden diriltmiştir.

Ashab-ı Kehf'in hikayesi Kehf Suresi'nin başlarında anlatılır. Ayet-i Kerimelerde Allah'ın eşsiz güç ve kudreti, mağaraya sığınan o gençlerin vücutlarının asırlar boyunca nasıl çürümeden korunduğu ve böylece bu garip hadisenin o devirde yaşayan insanlar tarafından da öğrenildiği anlatılır.

Ashab-ı Kehf'in yedi kişi ve isimlerinin Telmiha, Makselmina, Meslina, Mernus, Dedernus, Şazenus ve Keşeftatayuş olduğu rivayet edilir.

Bu mümin gençlerin sığındıkları mağaranın ise Tarsus, Efsus veya Dekinos'ta bulunduğu söylenmektedir. Hangi deyirde yaşadıklarına dair kesin bir kayıt yoktur. Ancak olayın, Hz. İsa'dan sonra meydana geldiği sanılmaktadır.

Aşere-i Mübeşşere:

"Müjdelenmiş on kişi" manasına gelen eşere-i mübeşşere Peygamberimizin arkadaşları arasında on kişidir ki bunlar daha dünyada iken cennete gidecekleri bildirilmiş büyük insanlardır.

Peygamberimiz zaman zaman onları cennetle müjdelemiştir. İslama en büyük hizmetleri yapan, Allah ve Peygamber yolunda mal, mülk ve canlarını feda edercesine çalışan, insanların en şereflipleri sayılan bu kimseler sırasıyla şunlardır:

- 1 — Hz. Ebubekir
- 2 — Hz. Ömer
- 3 — Hz. Osman
- 4 — Hz. Ali
- 5 — Hz. Talha
- 6 — Hz. Zübeyr
- 7 — Hz. Abdurrahman İbn-i Avf
- 8 — Hz. Sa'd İbn-i Ebî Vakkas
- 9 — Hz. Said İbn-i Zeyd
- 10 — Hz. Ubeyde İbn-i Cerrah

Aşure:

Aşure, Arapça bir kelime olup kameri aylardan Muharrem ayının onuncu gününe denilir. İslâm'da pek kutsal bir gün olarak kabul edilen Aşure günü müslümanlar birbirlerinin hal ve hatırlarını sorar, komşuları ile hediyeleşir ve o günü oruçlu geçirmeye çalışırlar. Muharrem ayının dokuz, on ve onbirinci günlerinde oruç tutmak Peygamberimizin sünnetlerindendir.

Aşure günü islâm tarihi için çok büyük olayların meydana geldiği bir gündür. Hadis-i Şeriflere göre bugün Allah, ilk Peygamber Hz. Adem'in tövbesini kabul etmiş, Hz. Nuh'un gemisi bugün Cûdi Dağı'na oturmuş, Hz. Yakup senelerce izini kaybettiği oğlu Hz. Yusuf'a bugün kavuşmuş, büyük meleklerden Cebrail, Mikail ve İsrail ile arş sema ve cennet bugün yaratılmışlardır.

Aşure günü aynı adla anılan tatlı bir yiyecek yapılması da âdet haline gelmiştir.

Aşure günü cahiliyye devrinde de kutsal bir gün olarak kabul edilirdi. Peygamberimiz Medine'ye hicret ettiklerinde Yahudilerin bugünü oruçlu geçirdiklerini görmüş, sebebini sorunca Hz. Musa'nın bugün Fravunun şerrinden kurtulduğunu, bu sebeple oruç tuttuklarını öğrenmiş ve "Biz, Musa sunnetini ihyaya sizden daha ziyade haklıyız." buyurmuştur. (Buhari)

Atasözleri:

Atasözleri herhangi bir olay ve konu karşısında bazı ortak düşünceleri ifade için kullanılırlar. Bunlar bir toplumun ortaklaşa meydana getirdiği, anonim değerlerdir.

Türk folkloru içinde atasözlerinin büyük bir yeri vardır. Milletimiz atalar sözü yönünden zengin bir kaynağa sahiptir. Birbirinden güzel ve manalı onbinlerce atasözümüz vardır. Araştırmacılar konuyla ilgili çalışmalar yapmakta ve kıymetli eserler hazırlamaktadırlar. Bu sözlerin derlenip toparlanması ve yazıya geçirilmesi çok büyük bir dikkat ve incelik ister.

Atalar sözüne eskiden sav, Darb-ı Mesel, yahut kısaca mesel denilirdi. Sonraları bu ifade "Atasözü" şeklinde klişeleşti. İlk atalar sözü Kaşgarlı Mahmud'un "Divan-ı Lügatit Türk" isimli eserinden derlenip toparlanmıştır.

Her milletin kendine has atasözleri vardır. Bunlar kendi inanç kültür ve medeniyetleri ışığında şekillenmiş kısa ve özlü cümlelerdir. İfade ettiği mana genellikle söylenilen kelimelerin anlamlarında aranmaz. Bu sözler herhangi bir konu ile ilgili çok geniş bir düşünce ve fikir atmosferi doğuran ince, zarif ve nükteli sözlerdir. "Ağaç yaş iken eğilir" sözü aslında terbiye ve eğitimin çok küçük yaşlarda başlaması gerektiğini, huy ve alışkanlıkların insan hayatında henüz çocukken oluşmaya başladığını ifade eder.

Türk atasözleri üzerine bazı kaynak eserler Şinasi'nin "Duru Emsal-i Osmaniye'si," Ahmet Vefik Paşa'nın "Müntehabat-ı Durub-i Emsali," Ahmet Mithat Efendi'nin "Türkî Durub-i Emsâl" isimli eserleridir.

Kork Allah'dan korkmayandan. • Namaz, yabanhdâ komaz. • Düşmez kalkmaz bir Allah. • Allah bir kapıyı kaparsa bin kapıyı açar. • Arayan mevlasını da bulur, belasını da. • Yaş ağaca balta vuran el unmaz. • Yaş kesen baş keser. • Gök ağla-mayınca yer gülmez. • Acele ile menzil alınmaz. • Aç tavuk kendini buğday anbarın-da görür. • Adam olana bir söz yeter. • Akıl akıldan üstündür. • El öpmekle ağız kirlenmez. • Meyveli ağaç taşlanır. • Kalemin yaptığını kılıç yapamaz. • Anlayana sivri sinek saz, anlamayana davul zurna az. • Benlik şeytana yakışır. • Minareyi çalan kılıfını hazırlar. • Baba malı tez tükenir, gerek evlat kazana.

Ekersen bağ ekmesen dağ olur. • Gezen tilki yatan aslandan iyidir. • Çocuklu ev pazar, çocuksuz ev mezar. • Dilin kemiği yoktur. • Korkunun ecele faydası yok-tur. • Ayıpsız dost arayan dost bulamaz. • Gül dikensiz olmaz. • Yemek, emek ister. • Bugünün işini yarına bırakma. • Ürkütme tavşanı, arslan edersin. • Boşbo-ğazla pisboğaz belalardan kurtulmaz. • Yuvayı yapan dişi kuştur. • Ürüyen köpek ısırmaz. • Azı beğenmeyen çoğu bulamaz. • Son gülen iyi güler. • Sabırla koruk helva olur. • Söz namustur. • Din olan yerde kin olmaz. • Hain olan korkak olur. • Parasını aciz eden kendisini zelil eder. • İddialı uçan kuşun kanadı tez kırılır. • İftira dağdan taştan ağırdır. • Gönülsüz köpeğin sürüye hayrı olmaz. • Tatlı söz yılanı deliğinden çıkarır. • Bal tutan parmağını yalar. • Yavaş kaynayan aşın dibi tutmaz. • Adamın aynası arkadaşısıdır. • Ağlarsa anam ağlar, gayrisi yalan ağlar.

Avret:

Lügatta, "insan vücudunda örtülmesi gereken yer" demek-tir. Dinimizde bu yerleri başkalarına göstermek haramdır. Na-mazda avret yerlerini örtmek yani "Setr-i Avret" farzdır.

Setr-ı Avret, erkeklerin göbükleri altından, dizleri altına ka-dar olan yerlerin -diz kapakları dahil olmak üzere- örtmele-ri, kadınların ise yüzleriyle elleri ve ayaklarından başka bütün bedenlerini örtmeleridir. Kadınlar, saçlarının bir telini dahi ken-disine haram olan kimselere gösteremezler.

Avret yerlerini örtme hususunda çok dikkatli olmak ve yü-ce Allah'ın emirlerini yerine getirmek lazımdır. Bilhassa ka-dınların açık saçık elbiseler giyerek gezmeleri hem son dere-ce çirkin, hem de pek büyük bir günahıdır.

Ayet:

Kur'an-ı Kerim'de bulunan cümle veya cümle toplulukları-nın her birine ayet denilir. Lügatta: "Açık işaret, alamet, nişan" manalarına gelir. Kur'an'ın 114 suresi içinde uzun veya kısa olmak üzere 6666 ayet vardır. Her ayet durak adı verilen işa-retlerle birbirinden ayrılmakta, bir ayet bazan tek bir harf ol-duğu gibi bazanda bir sayfayı dolduracak kadar uzun cümle-ler olabilmektedir.

Kur'an ayetlerinin bazılarının anlamı çok açık yani muhkem, bir kısmının anlamı da kapalı, yani müteşabihir. Ayrıca 14 eyet-i

kerime vardır ki, bunlara "Secde ayetleri" denilir. Secde ayetleri okunduğunda secde edilmesi lazımdır.

Ayetler Allah'ın keliması, vahyidirler. Bir tek harfleri dahi değiştirilmez. Zaten yüce Allah hiç bir ayetin değiştirilemeyeceğini Kur'an'da beyan etmiştir.

Bazan; "kainat Allah'ın varlığını ilan eden açık bir ayettir" deriz. Bu sözümüzle kelimeyi işaret, açık alamet manalarında kullanmışızdır. Fakat daha çok ayet kelimesi geçince Kur'an'ın cümleleri anlaşılır.

Kur'an-ı Kerim'de, Bakara Suresi'nin 255. ayetidir. İçinde Kürsî kelimesi geçtiği için Ayet'el-Kürsî diye adlandırılmıştır. Kur'an ayetlerinin en yücelerindendir. Sevgili Peygamberimiz:

Ayet'el-Kürsi:

"Günlerin seyyidi Cuma, sözlerin seyyidi Kur'an, Kur'an'ın seyyidi Bakara Suresi, bu surenin seyyidi de Ayet'el-Kürsî'dir" buyurmuştur. Bu mübarek ayetlerin Türkçe meali şöyledir:

"Allah, O'dur ki kendisinden başka bir ilah yoktur. O hay ve kayyumdur. Dalgınlık ve uyku onu tutmaz. Göklerde ve yerde ne varsa hepsi O'nundur. O'nun izni olmadan yanında kim şefaate edebilir? (O) önlerinde ve arkalarında ne varsa (hepsini) bilir. (Yaratılmışlar) O'nun ilminden (yine) O'nun dilediği kadarından başka hiç bir şey kavrayamazlar. (Allah'ın) kürsîsi yeri ve gökleri kaplamıştır. Onları (yani yer, gök v.s. her şeyi) koruyup gözetmek O'na ağır gelmez. O, öyle ulu, öyle azametlidir."

Ayet'el-Kürsî de geçen Kürsî kelimesi üzerine Kelâm alimleri çeşitli görüşler ileri sürmüşlerdir. Bu, mahiyetini ancak Allah'ın bileceği bir kudret ve saltanatı temsil eder.

Ayet'el-Kürsî'yi okumak çok sevaptır. Peygamberimiz: "Bir kimse her farz namazın ardından Ayet'el-Kürsî'yi okursa, onu cennete girmekten, ölümden başka bir şey men etmez. (Yani ölünce doğru cennete girer) buyurmuştur. Bir başka hadislerinde de "Ayet'el-Kürsî'yi kim yatağına girerken okursa Allah onu kendi hanesi ile, komşusunun hanesi ve daha etrafında bir kaç hane üzerine emin kılar" buyurmuşlardır.

Azab:

Lügatta, "kişinin işlediği günaha karşılık olarak çekeceği dünyevi ve uhrevi ceza" manalarına gelir.

Yüce Allah bütün insanlara iyiliği, dürüstlüğü bildirmiş, onların İslama inanıp müslüman olmalarını istemiştir. Bu emirleri yerine getirmeyen kimseler bazan dünyada çeşitli bela ve müsbetlere uğrar, bazan da cezaları ahiret gününe tehir edilir. Cehennem günahkarların gireceği bir azap yurdudur. Cehennem azabını inkar, insanı kafir eder. Yüce Allah, dünya hayatında günah işleyip duran kimselerin halini anlatırken: "Onlar ateşin alevi ve kaynar su içindedirler. Bir de üzerlerinde cehennemlin dumanı olan kapkara bir gölge vardır. Bir de gölge, ne serindir, ne de mülayim. Çünkü onlar (dünyada) zevklerine düşkün (günahkar) kimselerdi" buyurmuştur.

Allah'ın azabı mutlak adaletin bir gereğidir. Çünkü günahkar insanları cezasız bırakmak adalet değildir. Yüce Allah kim zerre miktarı hayır işlerse ona mükafaat, kim zerre miktarı şer işlerse ona da ceza verecektir.

Azrail (A.S.):

Dört büyük melekten birisidir. Yüce Allah'ın izniyle canlıların ruhunu almakla görevlidir. Ona Melekü'l-Mevt, yani "ölüm meleği" de denilir. Kendisine yardım eden bir çok melek vardır. Bunlar müslüman kişilerin canını alırken şefkatli, kafir ve münafıkların canını alırken şiddetli ve acımasız davranırlar. Kafirlerin canlarını almakla görevli olan meleklerle naziât, müminlerin canlarını almakla vazifeli olanlara da Nasitât melekleri denilir.

Kur'an-ı Kerim'de: "Her can ölümü tadacaktır" buyurulmuştur. İşte bu önemli görevle Azrail (A.S.) vazifelendirilmiştir.

Azrail (A.S.) çok büyük güçlere sahip bir melektir. Ecel vakti dolmuş olan kimselerin, nerede ve nasıl olurlarsa olsun, ruhlarını kabzeder. Aynı anda sayısız yerde, gerekirse binlerce insanın canını alabilir. Onun için uzaklık, yakınlık gibi bir husus sözkonusu değildir. Bu tıpkı ana şartele basıldığında şehrin bütün ışıklarının aynı anda yanması kadar kolay ve mümkün bir hâdisedir.

Azrail Aleyhisselam kıyametten sonra diğer meleklerin de canlarını alacak, neticede sadece yüce Allah ve kendisi kalacaktır. Allah Azrail'in de canını alarak bütün alemlerin tek ve kudretli ilahı olduğunu ilan edecektir. Sonra melekler ve insanlar Allah'ın izniyle tekrar dirileceklerdir.

Kur'an-ı Kerim'in Secde Sûresi'nde yüce Allah: "... Size memur olan ölüm meleği canınızı alır, sonra Rabbinize dönersiniz" buyurarak Azrail Aleyhisselamın görevini açıklamıştır.

Yeryüzünde yaşayan ve yaşayacak olan istisnasız herkes, son anlarında Azrail Aleyhisselamla karşılaşacaklardır. Ölüm-den, yani Azrail'den kurtuluş yoktur.

Bahaud'd-din Muhammed Nakşibend:

Nakşibendî Tarikatı'nın kurucusu olan büyük bir mutasavvıftır. Miladî 1318 tarihinde Kasr-ı Arifan'da doğmuş, 1389'da Buhara'da vefat etmiştir.

Küçük yaşlardan itibaren ilmi çalışmalara başlayıp, devrin alimlerinden dersler alarak yetişmiştir. Manevi terbiyesini Seyyid Emir Külal ve daha çok da Abdulhalık Gucdevani'nin ruhanî yetinden almış, tarikatta "Gizli Zikir" usulü ile yolunu Hz. Ebû-bekir'e bağlamıştır.

İlimi ve takvası ile şöhret bulmuş, sade yaşayışı, dünyaya değer vermeyişi ve üstün ahlakı ile halk arasında sevilip sayılan bir kimse olmuştur.

Onun adına bağlanan Nakşibendî Tarikatı asırlar boyunca binlerce insan tarafından kabul görmüş ve bu manevi ocakta nice değerli alim ve mutasavvıflar yetişmiştir.

Büyük Türk denizcisidir. 1467 yılında doğmuş, 1546 yılında vefat etmiştir. Asıl adı Hızır'dır. İshak, Oruç ve İlyas isimli üç kardeşi daha vardır. Mıdilli Adası'nda yetişip büyümüş ve de-

**Barbaros
Hayrettin Paşa:**

ÇOCUKLARA
İSLAM
ANSİKLOPEDİSİ

nizci olmuştur. Önceleri Midilli ve Batı Trakya kıyılarında deniz ticareti ile meşgul olmuş, daha sonra Cerbe adasına gidip abisi Oruç reis'le, ticaretini devam ettirmiştir. Akdenizde ünü duyulmaya başlayınca Osmanlı Padişahı Yavuz Sultan Selim kendisine iki kadirge vermiştir. Bundan sonra Barbaros Hayrettin ve Oruç Reis Osmanlı Devleti'ne bağlanmış ve Akdeniz'de kıyıları bulunan düşman devletlere korkulu rüyalar yaşatmışlardır.

Oruç Reis'in İspanyollar tarafından şehit edilmesinden sonra gemilerin yegane hakimi durumuna geçen Hızır Reis, Cezair Hükümdarı olmuş ve Osmanlı Devleti'nden büyük yardımlar görmüştür.

Kanuni Sultan Süleyman zamanında Kaptan-ı Deryalığa getirilen Hızır Reis hergün yeni bir başarı kazanarak Akdenizi bir Türk gölü haline getirmiştir. Bu durumdan endişeye düşen Haçlılar donanmalarını birleştirerek, 1538 yılında Pereveze'ye gelmişlerdir. Ünlü amiral Andrea Doria'nın idare ettiği Haçlıları bozguna uğratmıştır. Dünya denizcilik tarihinin en önemli olaylarından sayılan Preveze Zaferi Osmanlı Devleti'nin denizlerdeki gücünü de ispat etmiştir.

Barbaros Hayrettin Paşa seksen yaşına geldiği sırada İstanbul'da vefat etmiş, Beşiktaş semtindeki türbesine defnedilmiştir.

Barbaros Hayreddin Paşa'yı Preveze zaferini kazanırken gösteren temsili bir resim.

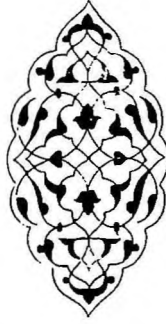
Ba'sü Ba'del Mevt:

"Öldükten sonra dirilmek" demektir ki İslam inancına göre bu haktır. Yüce Allah Kur'an-ı Kerim'de:

"Sonra siz, kıyamet gününde tekrar diriltilip kaldırılacaksınız" buyurmuştur. (El Mümin-16).

Kainatı ve insanı yoktan var eden Allah, onları öldürdükten sonra diriltmeye de kadirdir. Bunun sebebi insanların hesaba çekilip işledikleri kötülüklerin cezasını, yaptıkları iyiliklerin mükafaatını almalarıdır. Böylece ilâhi ve mutlak adalet ortaya çıkar.

Öldükten sonra dirilmeye inanmamak ahireti ve dolayısıyla imanın şartlarından birisini inkar etmek demektir ki bu küfürdür. Müslümanlar, kışın kuruyan ağaçları, ilkbaharda yeşerten, yere atılmış kuru tohumlardan nice ormanlar yetiştiren, Hz. Adem'i bir parça topraktan yaratan, Hz. İsa'yı babasız olarak dünyaya getiren yüce Allah'ın, kullarını, öldükten sonra tekrar diriltmeye kadir olduğuna tereddütsüz inanırlar. (Bak. Ahiret, Kıyamet Günü)

İsrailoğulları'ndan inanmış, temiz bir adam eşeğiyle beraber viran olmuş bir kasabaya uğradı... Taşlar dökülmüş, evler yıkılmış, ortalıkta hemen hiç bir canlı kalmamıştı... Adam bir köşeye oturup mırıldandı:

— Yüce Allah bu köyü ölümünden sonra nasıl diriltecek acaba?. dedi.

Tam o sırada Cenab-ı Hak bu kimsöye öldürdü. Bindığı eşeği de öldürdü. Adam eşeği ile beraber, burada, yüz sene ölü olarak kaldı...

Sonra Yüce Rabbimiz bu adamı tekrar diriltti. Ve kendisine sordu:

— Burada ne kadar zaman kaldığını sanıyorsun?

Adam:

— Bir gün veya daha az diye cevap verdi... Allah:

— Hayır, yüz sene kaldın burada... Fakat görüyorsun ki yanındaki yiyeceğin, içeceğin bile henüz bozulmamıştır.. İyice kanata getirten için eşeğine bak... Şimdi senin için şu kemik yığını halindeki eşeği yeniden dirilteceğim... Göreceksin bu kemikler yeniden nasıl canlanacak, etle gidyirilecektir... Bu sana ve diğer insanlara kudretimden bir delil olacaktır... buyurdu.

Adam eşeğine döndü. Gerçekten biraz sonra kemikler etle sarılmaya, eşek kıpır-danıp ayağa kalkmaya başladı. Nihayet eski haline geldi. Adam yere diz çöküp:

— Ya Rabbi... Şüphesiz ki sen her şeye kadirsin, biliyorum... dedi.

Asırlardır önceydi. Günlerden bir gün nur yüzlü, yaşlı bir adam kasabanın dışına çıkmış yapayalnız yürüyordu. Güneş yükselmeye başlamış, her taraf ısınmıştı. Yaşlı adam düşünceliydi. Kalbi yüce Allah'a karşı engin bir teslimiyet ve imanla doluydu. Bu uğurda nice eziyetlere, işkencelere uğramış, hatta Kral Nemrut ve çevresindeki kafirler onu davasından vazgeçirmek için ateşlere bile atmışlardı. Fakat alemi-leri yoktan vareden Allah onu korumuş, ateş bir gül bahçesi haline dönmüştü.

Bu yaşlı adam büyük Peygamberlerden Hz. İbrahim aleyhisselamdı. Birden gözleri yolun kenarında ölmüş, yırtıcı hayvanlar ve kuşlar tarafından parçalanmış, kemikleri ortaya çıkmış bir hayvan gördü. Yüreğe acı veren dehşetli bir manzaraydı bu. Ölü hayvanın tüyleri yerlere saçılmış etleri dökülmüş, kemikleri kırılmıştı. Hiç hareketsiz, kırılsız, kaskatı duruyordu.

Hız. İbrahim düşünmeye başladı. Sonra ellerini yüce Allah'a açarak:

"— Ya Rabbi! dedi. Hiç şüphe yok ki öldüren de dirilten de Sen'sin. Biliyorum ki bu hayvanın vücudunu yırtıcı hayvanları ve kuşların kursağından toplayıp tekrar bir araya getirecek ve dirilteceksin. Fakat bu işi nasıl yaptığını görmek istiyorum, Ya Rabbi" diye dua etti.

Yüce Allah bu sevgili Peygamberinin duasına karşılık,

— İnanmıyor musun? diye sordu.

Hız. İbrahim:

— Elbette inanıyorum Ya Rabbi. Fakat inancımın güç kazanmasını da istiyorum. Eğer gözümle görürsem bilgim kesinlik kazanır, dedi.

Allah Hz. İbrahim'e bunu göstermek istedi.

— Öyleyse dört tane kuş tut ey İbrahim. Onları iyice kendine alıştır. Her birinin özelliğini ayrı ayrı ve iyice öğren. Sonra da hepsini kes, etlerini dağıtıp parçala. Hamur yapıp birbirine karıştır. Her parçasını bir dağın tepesine bırak ve bu sefer onları kendine çağır. Göreceksin ki koşarak sana gelirler buyurdu.

Hız. İbrahim yüce Allah'ın emrini hemen yerine getirdi. Bir tavus kuşu, bir karga bir horoz ve güvercin buldu. Onları besleyip kendine alıştırdı. Özelliklerini ayrı ayrı inceledi. Sonra da hepsini kesip etlerini parçaladı. Tavusun, karganın, horoz ve güvercinin etlerini kemiklerini hamur haline getirip karıştırdı. İman ve heyecanla etleri dört parçaya bölüp her parçayı bir dağ başına bıraktı.

Sonra çağırdı herbirini. Gerçekten biraz sonra dağların tepelerinden tavus, karga, horoz ve güvercinin koşarak kendisine doğru geldiklerini gördü. Evet, kendi besleyip büyüttüğü hayvanlardı bunlar. Hiç bir şey olmamış gibi dirilip gelmişlerdi.

Hız. İbrahim secdeye kapandı. Gözyaşları içinde:

— Ey kainatı yoktan vareden Allah'ım. Şüphesiz ki Sen, ölüleri de diriltmeye kadirsin. Kıyamet Günü bütün canlıları diriltecek ve huzurunda toplayacaksın. İnanç ve imanım sonsuzdur Ya Rabbi, diye dua etti.

Batıl:

Kelime lügatta "boş ve manasız olan, gerçeğe uymayan, haktan gayri olan şey" manalarına gelmektedir. Doğru ve haklı olmayana da batıl denilir. Yanlış yapılan bir iş, mesela, farzları yerine getirilmeden kılınan bir namaz batıldır. Delinin veya sarhoşun verdiği hüküm geçersizdir. Batıla dalmak insanı Allah'tan uzaklaştıracak için çok tehlikelidir. Gerçek bir mümin boş ve manasız olan şeylerle vaktini geçiremez. İçki ve kumar gibi batıl hareketlere dalarak ibadetlerini terkedemez. Batıl kelimesinin zıddı Hak'tır. Müslüman kimse daima Hak'tan yana olur.

Bayram:

Her milletin kendi inancına göre dini ve milli birtakım bayramları vardır. Bu günler sevinç ve neşe günleri olarak kutlanır. Bayram zaten, ferah, neşe ve sevinç günü demektir.

İslâm'da da senenin iki günü bayram ilan edilmiştir. Bunlar mübarek Ramazan ve Kurban Bayramı'dır.

Ramazan Bayramı Kameri takvime göre her yıl Ramazan ayının sonunda kutlanır. Üç gün sürer. Bayramın birinci günü oruç tutmak haramdır.

Kurban Bayramı ise yine Kameri takvime göre her yıl Zilhicce ayının onuncu günü başlar dört gün devam ederek sona erer.

Bu günler bizim en kutsal günlerimizdir. Kutlanacakları gün erkenden kalkar, en temiz elbiselerimizi giyer, güzel kokular sürünür, camiye gideriz. Bayram namazından sonra annelerimizin, babalarımızın ellerini öper, hayır dualarını alırız. Büyüklerimizi ziyaret eder, bizden küçükleri sevindirmeye çalışırız. Küsleri barıştırır, karşılıklı sevgi ve saygı içinde günlerimizi geçirmeye çalışırız.

ALTIN ÇAĞ

*Başlayalım söze biz
Yüce Rabbin adıyla
Uçalım Altın Çağ'a
Hayâlin kanadıyla*

*İnsanlar bahtıyarmış
Onu gördüğü için
Dünya bile sevinçten
Kaynarmış için için*

*On beş asır öncesi
Gerçek Altın Çağ'ımı
Çünkü Peygamberimiz
O devirde sağ imiş*

*O gün Medine şehri
Bir bayram yaşıyormuş
Tebrik için çocuklar
Ev ev dolaşıyormuş*

Herbirinin üstünde
Bayramlık elbisesi
Hopladıkça geliyor
Cepten harçlığın sesi

Gözyaşları birikmiş
Kipriğinin ucunda
Sessizce ağlıyormuş
Gül yüzü avucunda

Uzakta bir köşede
Bir başka yavru varmış
Oynayan çocuklara
İmrenerek bakarmış

Uzaktan fark edince
Efendimiz bu hâli
Yüreği çırpınmış
Yaralı kuş misâli

Elbisesi yamalı
Ayakkabısı yırtık
Ne bir oyuncağı var
Ne de cebinde harçlık

Koşarcasına gelip
Yanıbaşında durmuş
Bayram gününde neden
Ağladığını sormuş.

Kimsesizlik ne acı
Yalnızlık ne de zormuş
Yoksulluğun sızısı
Yüreğine oturmuş

Çocuk içini çekmiş
Başını kaldırmadan
Konuşmaya başlamış
Sorana aldırmadan:

Peygamber efendimiz
Geçiyormuş o yandan.
Geldiğini görünce
Sokağın bir ucundan

Babamı hatırladım
Doya doya ağladım
Sağ idi geçen bayram
Şimdi yok canım babam

Çocuklar heyecanla
O tarafta koşmuşlar
Bir selâm versin diye
Yarına yanaşmışlar

Gitti son savaşta
Peygamberle en başta
Ve yanyana döğüştü
Sonunda şehit düştü.

Biricik efendimiz
Sevgiyle gülümsemiş
"es-Selâmü aleyküm"
Diyerek selâm vermiş

İnsan yetim kalınca
Elbette ağlar amca
Bayramlardan bana ne
Haydi sen git işine.

Sevinçten uçuyormuş
Oradaki çocuklar
Peygamber selâmıyla
Hepsi olmuş Bahtiyar

Yavrum, demiş Peygamber
Sil gözünün yaşını
Dinle ne diyeceğim
Haydi kaldır başını

Bunları hiç görmemiş
O kederli yavrucak
Onun düşündüğü hep
Tatlı bir yüz, bir kucak

Ben senin baban olsam
Fatıma kız kardeşin
Ayşe de annen olsa
Bu teklife ne dersin.

Bu sözleri duyunca
Bir tuhaf olmuş çocuk
Sevinçle çarpmış kalbi
Gözleri boncuk boncuk

Benim de bir babam var
Eşi bulunmaz baba
Böyle babası olan
Sevinmez mi acaba?

Üzülerken demiş ki:
Ah! Ben neler söyledim
Ne olur başışlayın
Kusurumu efendim.

Yüreği şefkât dolu
Ayşe annem var benim
Artık mutsuz değilim.
Benim de var sevenim.

Giderken beraberce
Peygamber'in evine
Yürüyormuş yavrucak
Hep sevine sevine.

Fatıma ablam beni
Sevgi ile okşadı
Elbisemi giydirdi
Saçlarımı taradı.

Tuttuğu sıcak elin
Verdiği bahtiyârlık
Akıyormuş kalbine
Su gibi ılık ılık.

Bu yüzden sevinçliyim
Mutluyum dünya kadar
Var mı şu yeryüzünde
Benden daha bahtiyar.

Öyle çok sevilmiş ki
Mutluluk yuvasında
İnanmaz görse gözü
O hâli rüyâsında.

O büyük Peygamber'in
Sevdiği şanslı çocuk
Senin yerinde olsak
Biz de mutlu olurduk.

Çocukler hep imrenmiş
Yetimin o hâline
Merak edip sormuşlar
Bu sevince sebep ne?

Elbette mutlu olur
Onun sesini duyan
Gül kokan nefesini
Doya doya koklayan

Yeni esvabındaki
Harçlığı sıkırdatmış
Tükenmez sevincini
Şu sözlerle anlatmış.

Ah o günler, o günler
O günler ne günlermiş
O günleri görenler
En mutlu mü'minlermiş.

M.Yaşar Kandemir

ALLAH HER ŞEYE KADIRDİR

Bedir Savaşı:

Bedir Savaşı müslümanların müşrik-
lere karşı kazandığı ilk büyük zaferdir.
Bu savaşta müslümanların başında sev-
gili Peygamberimiz, müşriklerin başın-
da da azgın ve cahil Ebu Cehil bulu-

nuyordu.

Savaş, Medine yakınlarındaki Bedir kuyuları civarında Hic-
retin ikinci yılının Ramazan ayında yapılmıştır. Müslümanlar 300,
müşrikler ise 1000 kişi idiler.

Bu harple müşrikler, Mekke'den Medine'ye hicret eden ve her
geçen gün İslam davasını kuvvetlendiren Peygamberimizi ve ar-
kadaşlarını yok etmek istemişlerdi. Bu haince düşünceyle Ebu
Süfyan komutasında bir kervan hazırlamış, bütün gelirini savaş
için kullanmayı planlamışlardı.

Peygamberimiz onların niyetini öğrenince, Ebu Süfyan'ın
kervanını durdurmayı düşünüp harekete geçmiş-
ti. Neticede kervan yolunu değiştirip kurtulmuş,
müşriklerde Peygamberimizi ve sahabelerini Be-
dir de karşılaşmışlardı.

Savaş Hz. Ali ve Hz. Hamza'nın karşılırlarına
çıkan müşrikleri birer hamlede öldürmeleriyle
başlamış ve kısa zamanda alevlenmiştir.

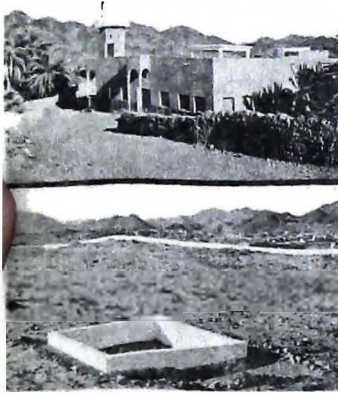
Yüce Allah müslümanlara yardım ederek sa-
vaştan bir önceki gece yağmur yağdırarak onla-
rın su sıkıntılarını ve gönüllerindeki üzüntüyü gi-
dermiştir.

Harpdeki manzara dünya tarihinde görülme-
miş bir özellik arz ediyordu. Çünkü bir yanda
müslüman olan babalar, karşı yanda müşrik
oğullar vardı. Kardeş kardeş ile, yeğen amca ile
döğüşüyordu. Bu harbin bir iman savaşı oldu-
ğuna en açık delildi.

Müşrikler sayıca ve silahca daha üstün olduk-
ları halde her geçen dakika daha çok perişan olu-
yor ve müslüman kılıçları karşısında eri-
yorlardı. Neticede "Ümmetin Fravunu" sayılan Ebu Cehil öl-
dürülünce büyük bir bozguna uğradılar. Artık hepsi geriye kaç-
mayı, canlarını kurtarmayı düşünüyorlardı. Bir kısmı öldürül-
müş, bir kısmı da esir edilmişlerdi. Peygamberimiz yüce Allah'a
hamdederek zaferin sevinciyle Medine'ye müjdeciler gönderdi.

Müşrik ölümler bir çukura doldurularak gömüldüler. Müslü-
manların şehid sayısı ondört idi.

Bu harpde göstermiştir ki yüce Allah her zaman kendine ina-
nıp güvenenlere zafer ve başarılar kazandırır.

Bedir Mescidi ve Bedir Mezarlığı

Belkıs (Sab'a Melikesi):

Hız. Süleyman zamanında yaşamış olan bir kadın hükümdardır. Yemen diyarında güneşe tapan bir milletin başında hüküm sürerdi. Rivayetlere göre Şerahil isimli bir hükümdarın tek evladı olduğundan babasının yerine hükümdar olmuştu. Yemen'de başşeltri Me'rib adında bir yer olan kuvetli bir devletin sahibiydi. Kur'an-ın ayetlerine göre "kendisine her şeyden verilmişti" ve oturması için son derece kıymetli bir tahta sahip bulunuyordu. Bir zamanlar en büyük Arap Devleti'ni kurmuş olan Himyelerin soyundan geliyordu.

Hız. Süleyman Ayet-i Kerimelerde beyan edildiğine göre Yemen civarında gezerken kendi emirleri ile hareket eden kuşlardan HüdHUD vasıtasıyla Seb'a halkından Belkıs'a bir mektup göndermiştir. Belkıs, maiyetindeki adamları toplayarak "bana çok şerefli bir mektup geldi. Rahman ve Rahim olan Allah'ın adı ile başlanarak yazılmış" deyip onlardan ne yapmaları gerektiğini sormuş ve neticede Hız. Süleyman'a kıymetli hediyeler göndermiştir. Büyük Peygamber, Belkıs'ın hediyelerini kabul etmeyecek, "güneşe tapmamalarını ve Allah'tan başka ilah olmadığını" bildirmiştir. Bunun üzerine Belkıs bizzat Hız. Süleyman'ı Kudüs'te ziyaret edip, onun güç ve kudretini görerek, yüce Allah'ın da hidayeti neticesi müslüman olmuştur.

Bir rivayete göre tekrar ülkesinin başına dönmüş olan Belkıs'ın Hız. Süleyman ile evlendiğine dair Kur'an-ı Kerim'de bir işaret yoktur.

Kameri Takvime göre Şaban ayının 15. gecesı kutlanan kandil, Berat Kandili'dir. Berat lûgat manası itibariyle kurtuluş demektir. İslâm'da da günahlardan kurtuluş manasına gelir.

Berat Kandili:

Dini gecelerimiz içinde en önemlilerinden biridir. Peygamberimiz bu gecenin faziletlerinden bahsederken:

"Bu gece Şaban'ın 15. gecesidir. Allahu Teala bu gece, Benî Kelp kabilesi koyunlarının tüyleri sayısı kadar kimseyi cehennemden azad eder." Buyurmuştur.

Berat gecesinde Yüce Allah'ın affı ve mağfireti insanlar üzerine yağar. Bu sebeple müslümanlar bu geceyi ibadetle, namaz kılarak, Kur'an-ı Kerim okuyarak, bol bol dua ve istiğfar ederek geçirirler.

Berzah:

Bezrah dünya ile ahiret arasındaki geçittir. Kabirdir. Ayrıca insanın ölümünden itibaren Kıyamet vaktine kadar geçen zamana

ve mekana Berzah Âlemi denir. Ölüm vuku bulduktan sonra ruhumuz cesedimizden ayrılır, ya azap görmek, yahut nimetlere kavuşmak üzere baki kalır. Yani ruhumuz için ölme diye bir şey yoktur. İşte ruhun kıyamete kadar olan süre içindeki hâli berzah âleminde geçer.

Besmele

“Bismillahirrahmanirrahim” cümlesinin kısaltılmış ismine “Besmele” denir. “Rahman ve Rahim olan Allah”ın adıyla...” demektir. Rahman, dünyada iken mü’min, kafir veya mü-

nafile kim olursa olsun rızık veren, onları doyuran, acıyan, rahmet sahibi Allah manasına gelir. Rahîm ise, kıyamet gününde sadece mü’minlere rahmet edip, onları bağışlayan demektir. Müslümanlar bir iş yapacakları zaman önce besmele çekerler. Çünkü Peygamberimiz Besmelesiz başlanan işlerin sonunda hayır olmayacağını bildirmiştir. Besmele bir kalkan gibidir. Bizi kötü-lüklerden, şeytanın tuzaklarından korur. Günlümüze sevinç ve rahatlık verir.

Kur’an-ı Kerim’de, Tevbe Suresi’nin dışındaki bütün sûrelerin başında “Bismillahirrahmanirrahim” cümlesi vardır. Bun-

ların ayet olup olmadıkları hususunda alimlerimiz ihtilaf etmişlerdir. Ancak “En Neml” suresi içinde “Bismillahirrahmanirrahim” cümlesinin ayet olduğu kesindir.

Süleyman Çelebi “Mevlit” isimli büyük eserinde:

“Allah adın zikredelim evvelâ.

Vacip oldur cümle işte her kula” diyerek, işlere Allah adını anarak başlamak gerektiğini zikreder.

Besmele 19 harften meydana gelmiştir. Gerçek bir iman ve teslimiyetle besmeleyi söyleyen kimsenin cennetindeki 19 zebaninin şerrinden kurtulacakları rivayet edilmiştir.

Bir çok kusurları, hata ve günahları olan, üstelik zayıf yaratılmış bulunan insanoğlunun her zaman ve her yerde, kudreti sınırsız olan Allah’a sığınması, O’nun adını söyleyip yardım istemesi, yani yerken, içerken, bir şey okurken; hayatının her safhasında besmele çekmesi gere-

kir. Bu hareket yüce Allah’ın hoşuna gider. O , her işe kendi adıyla başlayan kimsenin işini daima kolaylaştırır.

Peygamberimiz, besmele çekilmeden yenilen yemeklere şeytanların ortak olduklarını bildirmiştir.

Kur’an-ı Kerim’in ilk nazil olan suresinde de yüce Allah, Peygamberimize “Yaratan Rabbinin adıyla oku!...” buyurarak Allah adının her işin başı olduğunu bildirmiştir.

BISMILLAHIRRAHMANIRRAHİM

Islak Kese

Bir kadının güzel bir alışkanlığı vardı bir işe başlarken veya bir yere bir şey koyup alırken muhakkak Besmele çekerti. Kocası, o kadar dinsever bir adam değildi. Değildi de karısının bu güzel alışkanlığı ile alay ederdi her zaman. Bir gün:

— Karıma bir oyun edeyim, dedi. Bir oyun edeyim de Besmelesinin hiç bir faydası olmadığını anlasın.

Bu niyetle karısına bir kese altın verdi.

— Aman iyi sakla, diye tembih de etti.

Kadın keseyi saklamaya giderken kocası da yan gözle arkasını kolladı. Gördü kadının keseyi sandığa sakladığını. Kadın, keseyi sandığa koyarken, sandığı kapatırken Besmele çekmeyi unutmamıştı.

Birkaç saat sonra adam, gizlice yanaştı sandığa, keseyi aldı. Götürdü, kuyunun içine attı.

— Şimdi görür karım, diyordu. Besmele ne demektir.

Akşam eve gelince dedi ki:

— Ha, karıcığım, para lâzım oldu. Bu akşam kahvede Akif Ağa'ya vereceğim. Hele şunu getir bakalım.

Karısı sandığa giderken o da peşine düştü. Temiz kadın, olanlardan habersiz, Besmele ile sandığı açtı, elini keseye uzatıp yine Besmele ile çıkardı. Yalnız keseden şı-pır şı-pır su damlıyordu.

— Tuhaf, bu kese niçin ıslanmış?

Kocası titriyordu, çok şaşırılmıştı. Karısının inancının temizliğini ve mükafatını görünce o da inanca vardı:

— Karıcığım, dedi. Besmele'nin ne demek olduğunu şimdi öğrendim. Kuyudan keseyi Besmelen çıkardı.

Biat:

Biat, genel olarak bir devlet reisine itaat ve sadakati bildirmek için el sıkma suretiyle yapılan sözleşme diye tarif edilir. Böyle bir ahitten (söz vermeden) sonra biat eden kişi bir takım mesuliyetler altına girer. Artık sudan bahanelerle biatini bozamaz. İslamda biatın bozulabilmesi için biat edilen kimşenin islami emirlerin dışında hareket etmesi yahut daha başka bir ifadeyle küfrü gerektiren hallere düşmesi lazımdır. Bir takım günahlara dalan devlet reisine karşı biat bozulmaz.

İslam tarihinde ilk biat Peygamberimize Medineli müslümanlar arasında Akabe denilen yerde yapılan biattır. Akabe biatları bir kaç kez tekrarlanmıştır.

Daha sonra halifeler de halkın biat etmesi ile seçilmiştir.

Bid'at:

Bir şeyin aslında olmadığı halde, sonradan ortaya çıkan şeye bid'at denir. Hususen Peygamberimiz ve sahabelerinin devrinde bulunmadığı halde sonradan ortaya konulan ve dinde

bir esası bulunduğu sanılan şeylerdir. Böyle bir durum ayet ve hadislerle yasaklanmış, bid'atçılar lanetle anılmışlardır. Her şey apacık ortada olduğu halde dinde olmayan hususları dine mal etmek ve uydurulan bu gibi şeylerle amel etmek son derece yanlıştır. Mesela İslamda kabirleri ziyaret sırasında orarlarda mum yakmak, yatırlara çaput bağlamak, ölülerden medet ummak gibi hurafeler asla yoktur (Bak: Hurafe). Bu tür inançlar bid'attır. Bütün bunlara rağmen İslamın ilk devirlerinde mevcut olmadığı halde daha sonra ortaya çıkan ve inanca bir zararı olmayan bazı şeyler vardır ki bunlara Bid'at-ı Hasane yani iyi, güzel bid'at denilir. Mesela cami ve mescidlere ilave edilen minareler, tesbih çekmek için yapılan eşyalar (tesbihler) bid'at-ı hasenedirler.

Bilal-i Habeşi (Hz.):

Habeşli olan Hz. Bilal Mekke'de doğup büyümüş, orada yetişmiştir. Babasının ismi Ribah, anesinin ismi Hamâmedir. Anne ve babası köle olduğu için Hz. Bilal de azılı müşriklerden Ümeyye Bin Halef'in kölesi idi. İslamiyeti kabul ettikten sonra pek çok işkencelere uğradı. Ümeyye onu kızgın kumlara yatırıyor, göğsüne ağır taşlar koyarak imanından vazgeçmesini istiyordu. Hz. Bilal bütün bunlara karşı eşsiz bir sabır gösterip, İslâmdan dönmedi. Sonunda Hz. Ebubekir tarafından hürriyetine kavuşturuldu.

Peygamberimiz Hz. Bilal'i çok severdi. O'nu kendilerine müezzîn olarak tayin etmişlerdi. Hz. Bilal İslâm uğrunda büyük fedakârlıklar gösterdi. Savaşlarda bulundu. peygamberimizin hizmetinde çalıştı. O'nun vefatından sonra da Medine'de duramıyarak Şam'a gitti. Ömrünün geri kalan kısmını orada geçirip, Hicretin 20. yılında Şam'da vefat etti. Mezarı oradadır.

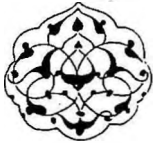
Birr:

Lügatta; "Takva, iyi işler işleme, iyilik, güzellik, hayır, itaat" gibi manalara gelir. İslamda övülmüş bir harekettir. Birr sahibi bir kimse başkaları için kötülük düşünmez, daima hayırlı işler yapmaya çalışır. Allah'a itaatta kusur göstermez. Mü'minler her zaman bu sıfatla anılmayı isterler.

Caber Kalesi:

Bugün Suriye hudutları içinde kalmakla beraber Türk toprağı sayılan ve içinde bir Türk karakolu bulunan çok eski bir kaledir. İslamdan önce ve sonra kervanların uğrak yeri, bazı kabilelerin kışlak ve yayla olarak kullandıkları bir yerdir. Halep ile Rakka şehirleri arasında, Fırat Irmağı'nın sol kıyısında-dır. Rivayetlere göre burada Türk Mezarı adı ile anılan ve Anadolu Selçuklu Devleti'nin, yahut Osmanlı Devleti'nin, yahut Osmanlı Devleti'ni kuran Osman Gazi'nin dedesi Süleyman Şah'ın mezarı bulunmaktadır. Bu sebeple Caber Kalesi, asırlar boyunca Türkler tarafından korunmuş ve ziyaret edilmiştir. Kalede halen Türk bayrağı dalgalanmaktadır. Uzun yıllar harabe haline gelen kale ve Süleyman Şah'ın mezarı, sultan II. Abdulhamid tarafından tamir ettirilmiştir.

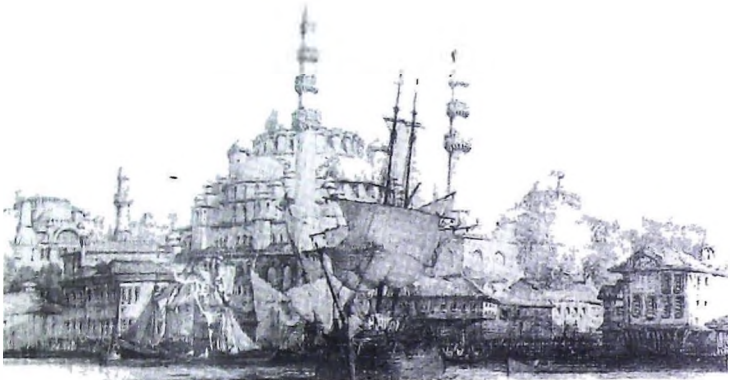

Calut:

Kur'an-ı Kerim'de ismi geçen bir düşman kumandanıdır. Hz. Davud henüz küçük bir çocukken İslâm ordusu içinde Calud'a karşı çıkmış ve onunla teke tek vuruşarak bu zalim adamı öldürmüştür. Calut'un ölümüyle düşman orduları dağılmıştır.

Daha önceleri Calut, Amelika denilen bir kavmin hükümdarı idi. Bu kavim Mısır ile Filistin arasına yerleşmiş kuvvetli ordular hazırlayıp, İsrailoğullarını perişan etmişlerdi. Calut zalim ve hain bir kimseydi. İsrailoğullarının bir çoğunu öldürmüş,

esir almıştı. Sonra Yüce Allah İsrailoğullarına Talut isimli bir hükümdar vermiş, Talut, Hz. Davud'un da içinde bulunduğu bir ordu ile Calut'u mağlup etmiştir.

Cami:

Cami lügatta "Toplayıcı toplayan, müslümanların ibadet maksadıyla toplandıkları yer" gibi manalara gelir. Mabet, mescid de aynı anlamda kullanılan kelimelerdir.

Cami müslümanları bir araya getiren, her türlü maddi ve manevi yardımlaşmanın kaynağı olan mübarek yerdir. Camilere Allah'ın evleri de denir. Tevbe Suresi'nin 8. ve devamı olan ayetlerinde yüce Rabbimiz:

"Allah'ın mescidlerini, ancak Allah'a ve ahiret gününe iman eden, gereği üzerine namaz kılan, zekâtı veren, Allah'dan başkasından korkmayan kimseler imar eder, onarırlar" buyurmuştur.

İlk mescid Peygamberimizin Mekke'den Medine'ye hicret ederken Kuba'da yaptığı mesciddir. Daha sonra Medine'de Mescid-i Nebevi yapılmıştır. Allah için inşa edilen ilk mabet ise Mekke'deki Kâbe-i Muazzamadır. Önceleri son derece sade yapılan camiler sonraları genişletilmiş, ezan okumak için minareler, hutbe okumak için minberler yapılmıştır.

Müslüman sanatkârlar neticede İslâm dininin kutsal mabedi olan camiler birer sanat harikası haline getirmiş, göz kamaştırıcı eserler yapmışlardır. Şam'da Kahire'de, Bağdat'ta, Edirne ve İstanbul'da nâdide camiler vardır. Bunlardan Süleymaniye, Selimiye, Sultan Ahmet gibi Camiler dünyanın harika eserleri arasında yer alırlar.

Dört büyük meleğin birincisi ve meleklerin Peygamberlerindendir. Yüce Allah'ın vahyini Peygamberlere bildirmekle vazifeli, Allah'a en yakın olan melektir. Emri altında sayısını ancak Allah'ın bileceği kadar çok ve çeşitli melekler vardır. "Bütün ilahî-tebliğler önce Cebrail (A.S.)'a bildirilir. Sonra onun vasıtasıyla diğer meleklerle ve nihayet insanların kalplerine telkin edilir."

İlahi kitapların hepsi Cebrail (A.S.) vasıtasıyla indirilmiş, Kur'an da onun vasıtasıyla inzal edilmiştir. Cebrail (A.S.) Kur'an'da çeşitli isimlerle anılır. Bunlardan bazıları; Rûh'ül Emin, Rûh'ül Kudüs, Ruh, Zû Mirre'dir.

Yüce Allah Peygamberimize: "Her kim Cebrail'e (Cebrail A.S.)'a düşman ise bilsin ki, o senin kalbine Allah'ın izniyle (Kur'an-ı) indirdi" buyurmuştur (Bakara-97).

Cebrail (A.S.) defalarca yeryüzüne inmiştir. Bazan aslı suretinde, bazan da değişik şekillerde görünmüş, Peygamberimize Kur'an ayetlerini getirmiştir. O, istediği şekle girebilen muazzam ve pek büyük bir melektir. Peygamberimize vahy getirirken bazan Sahabe-i Kiram'dan Dihye isimli bir zâtın şekline bürünüp gelir, bazan da bir bedevî Arap gibi görünürdü.

İbni Abbas'dan rivayet edildiğine göre Cebrail Aleyhisselam insanoğlu sûretindedir. Allah'tan öylesine çok korkar ki, başını kaldırıp yukarılara bakamaz. O kadar büyüktür ki, ağzını açmış olsa diğer bütün melekler yanında bir lokma kadar küçük kalırlar.

Peygamberimiz Cebrail Aleyhisselama "kardeşim" diye hitap ederdi. Peygamberimizi miraca çıkaran da yine Cebrail Aleyhisselam'dır.

Cehennem:

Cehennem ahirette günahkar insanların ceza görecekleri yerdir. Kafir ve münafıklar oradan ebediyyen çıkamazlar. Müminlerden günahkar olanlar da bir müddet azap görür, sonra cennete giderler.

Cehennem, azabı dayanılmaz bir yerdir. Kur'an ve Hadisler'de uzun uzun anlatılır. Ateşi onun ehlini teşkil eden kafirler ve onların tapdıkları şeylerdir.

Yedi Tabaka halindedir ki bunlar:

1 — Nar-ı Cehennem (en büyük ateş) Müslümanlardan günahkar olanlar burda ceza görürler.

2 — Lezâ (Kavuran, yalazlı, halis, alev) Hristiyanlar için hazırlanmıştır.

3 — Hutâme (Allah'ın tutuşturulmuş ateşidir ki değdiği her şeyi kırıp ufalar) Yahudilerin azap görecekları yerdir.

4 — Sâir (Alevli ve zehirli yanan ateş) Buraya güneşe, aya ve yıldızlara tapanlar atılır.

5 — Sekâr (Kızgın ateş) Ateşe tapanlar içindir.

6 — Cahıym (Tabaka tabaka, yahut yaygın halde veya yaygın halinde gelen, saldıran ateş) Buraya Allah'a eş koşanlar girerler.

7 — Haviye (Kaynayıcı ateş) Mûnafıklar ve dinden dönenler içindir.

Bu durum, Kur'an'da "onun (cehennemin) yedi kapısı vardır. Her kapıdan ayrı bir fırka girer." (Hirc Suresi 44) ayetiyle belirtilmiştir.

Cehennemin en korkunç tabakası Haviyedir. Oraya dünya hayatında Peygamberlere gelip "Biz sana inandık" dedikleri halde oradan ayrılınca alay eden ve "biz onu kandırdık" diyen mûnafıklarla, İslamiyeti kabul ettiğı halde sonra dinden dönen mürtetler gireceklerdir.

Cehennem bir azap yurduudur. İçinde merhametsiz zebaniler ve her türlü işkence aleti bulunur. Cehennemde "Zemher" denilen ve ne kadar soğuk olduğunu ancak Allah'ın bileceğı bir yer vardır ki, kızgın ateşte yakılanlar bir müddet için oraya sokulurlar. Cehennemdeki hayat ebedidir ve sonsuza kadar devam eder.

Cehennemliklerin yiyeceğı, başları şeytanların başları gibi olan zakkum ağacının meyveleridir. İçecekleri de kaynar bir su olan Hamim ve cehennemliklerin yaralarından akan Gas-sak'tır. Katrandan elbiseler giyerler. Kaçıp kurtulacakları hiç bir yer yoktur. Cenab-ı Hak onlara: "İşte sizin yalan saymakta devam ettiğiniz ateş budur!" diye buyurur.

Cehennem haktır ve şu anda mevcuttur. Kıyamet günü insanların önüne sürüklenerek getirilir.

Dünyada iken kendisine nice nimetler verildiğı, kitap ve peygamberler gönderildiğı halde bunlara inanmayan, hatta alay eden, ibadetlerinde ihmalkârlık gösteren, günah işlemeyi marifet bilen insanlar sonunda hak ettikleri cehenneme gireceklerdir. Allah "Rabbinizden mağfiret dileyin. Sonra tövbe ederek günahlardan dönün. Çünkü o çok esirgeyen, müminleri çok sevendir." buyurur.

Cehennemde herkes hak ettiğı cezaya uğrar. Kimseye haksızlık yapılmaz. Cehennem meleklerinin reisine Mâlik denilir.

Müslümanlar Cehennem'den Allah'a sığınır ve insanları devamlı ikaz ederek oradan uzaklaştırmaya çalışırlar. Buna iyi-liğı emretmek, kötülüğü yasaklamak denir. Cehennemden korkmak ve Yüce Allah'a çok fazla dua etmek lazımdır.

Topluluk demektir. Özel olarak müslümanların toplu halde namaz kılmaları halidir.

Cemaatla namaz kılmak çok sevaptır. Bu sayede mü'minler sık sık bir araya gelmiş, birbirlerinin dertleri ile ilgilenmiş ve kardeşlik duygularını geliştirmiş olurlar. Peygamberimiz, "Cemaatle namaz kılmak yalnız başına namaz kılmaktan yirmiyedi derece daha faziletlidir." buyurmuştur.

Cemaatle namaz kıldıran kişiye imam denir. İki kişi bir araya geldiği zaman bir cemaat oluşturmuş sayılırlar.

Cemaat:

C

Cenaze ölü manasına gelir. İslâm'da, insan sağ iken nasıl şerefli ise, öldükten sonra da öyle hürmete layıktır. Bu sebeple hayatı sona ermiş bir kimsenin cenazesi yıkanır, kefenlenir, namazı kılınarak bir kabre defnedilir. Bu arada kendisi için çeşitli dualar okunur, af ve mağfireti için Allah'a yakarılır.

Cenaze namazı kılmak Farz-ı Kifaye olan önemli bir ibadettir. Farz-ı Kifaye diye bir kısım müslümanların yapması ile diğerleri üzerinden mesuliyet kalkan ibadete denilir. Cenaze namazında cemaat farz değildir. Rukû ve secde yapılmaz. Ancak namaz için niyet şarttır. Cenazenin erkek veya kadın oluşu niyetlerinde buna göre yapılmasını gerektirir.

Öle cemaatin ve imamın önüne, göğüs hizasına gelecek şekilde konulur. İmam ve cemaat Allahuekber diye tekbir alırlar.

Sonra Sübhanke "ve celle senâuke" cümlesi de dahil olmak üzere okunur. Sübhanekeden sonra eller kaldırılmaksızın Allahu ekber diye tekbir alınır. İkinci tekbirden sonra "Allahümme Salli ve Allahümme Barik" duaları okunur. Üçüncü tekbirde yine eller çözülmez. Bu arada ölüye, kendimize, diğer müslümanlara dua edilir. Duanın ahirete ait olması gerekir.

Dördüncü tekbirden hemen sonra önce sağ, sonra da sol tarafa selam verilerek namaz tamamlanmış olur.

Cenaze namazı kılınmadan gömülen bir kimsenin namazı kabri başında kılınır. Kabri açmak ve cenazeyi dışarı çıkarmak haramdır.

Ölü olarak doğan çocuğun, annesini veya babasını haksız yere öldüren katilin, savaş halinde öldürülmüş olan suçluların ve yol kesici kimselerin cenaze namazları kılınmaz. Cenaze namazı kılınırken kibleye dönülür.

Cenaze ve Cenaze Namazı:

Allah aziz ve gafûr'dur mealindeki ayet-i kerime.
"Huvel azîz'ul gafûr"

İslâm inancına göre cennet haktır ve şu anda mevcuttur. O'nun ve içindekilerin hayatı sonsuzdur. Oraya Allah'ın af, rahmet ve lütfu ile mü'minler girebilir ve ebedî olarak yerleşir.

Kur'an-ı Kerim'de çok sık tekrar edilen cennet, içinde akla hayale gelmedik nimetlerin bulunduğu bir ikram yuvasıdır ve sekiz tanedir. Bunlar: 1. Firdevs Cenneti, 2. Adn Cenneti, 3. Me'va Cenneti, 4. Na'im Cenneti, 5. Cennet'ül Huld, 6. Dar'ul Karar, 7. Daru's-Selam, 8. Dar'ul-Mukame isimlerini taşırlar.

Dünyada iken hayırlı işler yapıp, Allah rızasına uygun bir ömür sürenler neticede Allah'ın vadettiği sayısız nimetlere, cennetlere kavuşurlar.

Orada nice güzellikler, nice harikalar vardır. Bu ebedi mekanda ölüm, üzüntü, sıkıntı, kötü söz, kıskançlık, hased gibi keder verici hiç bir şey bulunmaz. İçinde altlarından ırmaklar akan bahçeler, pınarlar, yüksek tahtlar, sıra sıra dizilmiş yastıklar, yayılıp serilmiş saçaklı halılar, bakışlarını yalnız kocalarına adanmış iri gözlü kadınlar, huriler, altın, zümrüt ve yakut köşkler, hülâsa insanın isteyebileceği her şey mevcuttur.

Cennetdeki asıl ve en büyük nimet ise yüce Allah'ın cema-lini oradakilere göstermesi, kendilerine rızasını vermesidir. Buna "Didâr-ı İlahî" denilir ki kelimelerle tarif etmek mümkün olamaz.

Cennet son derece büyük bir yerdir. Bunu ifade için Peygamberimiz, oraya en son girecek olan kişiye dünyanın on katı büyüklüğünde yer verileceğini söylemiştir.

Cennetlikler gönüllerinden geçen her şeye kavuşurlar. Hepsisi genç, gülbüz, kuvvetli ve mütevâzidir. Yüce Allah'ı anarlar, melekler de devamlı olarak kendilerine selam verirler.

Cennete önce Peygamberimiz ve diğer Peygamberler sonra, Peygamberimizin ashâbı, velîler, alimler, şehidler ve sonra diğer müminler gireceklerdir.

Cennetdeki dereceler herkesin ameline göredir. Kim Allah'a daha fazla yakın olabilmişse o daha büyük cennetlere kavuşur. Bu da dünyada iken ibâdetin sıkıntılarına katlanmak, belâ ve müsibetlere sabredip ilim tahsil etmek, ana babaya iyi muamele etmek, İslâmın emirlerini yerine getirip, yasaklarından kaçmakla mümkündür.

Cihad:

Allah yolunda savaşmak, O'nun ismini ve dinini dünyaya yaymak için gayret göstermek demektir. Farz-ı kifâye olan büyük bir ibadettir. Yurdu ve yuvası düşmanların tecavüzüne uğrayan müslüman bir ülkede herkesin gücü yettiğince onla-

ra karşı koyması farzdır. Cihadın terkedildiği bir yerde mutlaka esaret ve zillet var demektir.

Cihad Yüce Allah'ın kesin emirlerindendir. Kur'an-ı Kerim'de "Müşriklerle mallarınızla, canlarınızla ve dillerinizle cihad ediniz" buyurulmuştur. Buna göre daima düşmandan üstün olmaya çalışmak, silahlanmak ve gerektiğinde canımızı ortaya koymak gerekir. Dillerimizle cihad ise düşmanlardan daha üstün bilgilere, basın ve yayın organlarına sahip olmakla gerçekleşir.

Cihad sadece silahlarla değil, hemen her türlü vasıta ile yapılır. İyi yazılmış bir kitap nice top ve tüfekten daha tesirlidir.

Cihad eden bir kimseye Mücâhid denilir. Allah yolunda savaşış öldürülenler şehid olur, Cennet'in güzel mevkilerine kavuşurlar.

Bütün müslümanlar önce kendi nefisleriyle sonra da "Din Allah'ın oluncaya kadar" kafirlerle savaşmak zorundadırlar.

Allah katında Cihad'ın değeri çok yüksektir. Peygamberimiz: "Cihad kıyamete kadar devam edecek bir farzdır." buyurmuştur.

Cin:

Yüce Allah'ın ateşten yarattığı akıl sahibi varlıklardır. Gözle görünmezler. Çeşitli şekillere girerek insanların beceremedikleri bazı işleri başarırlar. İçlerinde müslüman olanları da vardır.

Cinlere inanmamak küfürdür. Çünkü Kur'anda hususi olarak "Cin Suresi" bile mevcuttur.

Pek çok ayet-i Kerime'de cinlerden bahsedilir. Şeytan (İblis) de bir cindir (Bak. Şeytan (İblis) mad.).

Cinlerin müslümkan olmayanları bazen insanlara musallat olarak onları doğru yoldan çıkarmak isterler. Hakiki müminlere ise bir tesirleri olamaz.

Cinler Hz. Süleymandan önce yeryüzünde serbestçe dolaşıyorlardı. Hz. Süleyman onları idaresi altında topladı.

Peygamberimizin Kur'an okuyuşunu dinleyerek müslüman olan cinler vardır. Peygamberimize bu sebeple insanların ve cinlerin peygamberi denilir.

Cinler gaip ten haber veremezler. Fakat gölreni bazı sırlarına vakıf olduklarından insanların müneccim ve sihirbazlarına ufak tefek haberler ulaştırabilirler. Böyle işlerle uğraşmak büyük bir günah, hatta bazı hallerde şirktir.

Cinlerin azağı (yiyeyeği şey) Peygamberimizin hadisine göre kemiklerdir ki onlarla taharetlenmek doğru değildir.

Cizye:

Cizye, islâmi bir vergidir ki hristiyan veya müslüman olmayan kimselerden alınır. Islâmda cihad, yani din Allah'ın olun-caya ve Islâmiyet hakim duruma geçinceye kadar düşmanla savaş edilmesi emredilmiştir. Bu savaşın çeşitli şartları vardır. Sevgili Peygamberimiz kendisiyle karşılaşılacak düşmanın önce islâmiyete davet edilmesini, kabul etmezlerse cizye vermeye mecbur edilmelerinin, bunu da kabul etmezlerse onlara harp açılmasını söylemiştir.

Islâm fıkıhına göre cizye iki kısımdır. Bunlardan birincisi, düşmanın cizye vermeyi kabul etmesi halinde karşılıklı rıza ile kararlaştırılan cizyedir, ki ancak kararlaştırıldığı kadar alınır. İkincisi düşmanını harp sonunda cizye vermeye mecbur edilme halinde alınan cizyedir ki zengine, fakire ve orta halliye göre değişir.

Çocuklardan, kadınlardan, deli, köle, kör ve kötürüm kimselerden cizye alınmaz. Cizye ayrıca putperestler ve İslam dininden dönen (mürtedlere) konulmaz. Çünkü bunların ya müslümkan olmaları yahut ölümü tercih etmeleri istenir.

Cizye harbin gereği olan bir durumdur ve müslümanlara haldır. Böyle bir vergi ile düşmanların islâm hakimiyetini kabul etmeleri ve neticede müslüman olmaları istenir. Nitekim kendisinden cizye alınmakta olan bir kimse, islâmiyeti seçerse cizye vermekten kurtulur.

Cuma Günü ve Cuma Namazı:

Cuma günü müslümanlar için, haftanın en önemli günü sayılır. Her milletin kendine göre kutsal bir günü vardır. Mesela Yahudiler Cumartesi, Hristiyanlar Pazar gününü kutsal kabul

ederler. Bunlara karşılık Yüce Allah müslümanlar için Cuma gününü seçmiştir. Sevgili Peygamberimiz: "Üzerine güneş doğan günlerin en hayırlısı Cuma günüdür. Adem Aleyhisselam o gün yaratıldı. O gün cennete girdirildi, o gün cennetten çıkarıldı. Kıyamet Cumadan başka bir günde koynayacaktır." "Cuma gününün içinde öyle bir saat vardır ki Allah duaları kabul eder." buyurmuştur.

Cuma günü müminlerin hatalık bayramı sayılır. O gün yapılan ibadetler diğer günlere göre daha büyük sevap kazandırır. Kılan Cuma namazının fazileti pek büyüktür.

Müslümanlar Cuma günü banyo yapar, en temiz elbiselerini giyer, en güzel kokularını sürüp, güler yüzle sokağa çıkarlar. Cuma için ezan okunduğu vakit her türlü işlerini bırakarak camilere koşarlar. Zira Yüce Allahımız:

"Cuma günü namaz için çağrıldığınızda hemen Allah'ın zikrine koşun. Alışverişi bırakın" buyurmuştur.

Cuma Namazı, müslüman erkeklerle farz olan bir ibadettir. Kur'an-ı Kerim'de, olduğu, mutlaka kılınması gerektiği açık açık emredilmiştir. Vakti, öğle namazının vaktidir. Cuma günleri öğle namazı vaktinde bu namaz kılınırsa, öğle namazı da kılınmış sayılır. Dört rekat ilk sünneti, iki rekat farzı, dört rekatta son sünneti vardır. Bu dört rekatlık "Vakit Sünneti" kılmak sevaptır. Farz kılınmadan önce imam minbere çıkıp hutbe okur. Bu hutbenin okunması ve dinlenmesi de Cuma Namazı'nın farzlarındandır.

Cuma namazı kadınlara farz olmadığı halde eğer onlar da cemaatle birlikte Cuma'yı kılarılarsa öğle namazını kılmış sayılırlar.

Cuma namazı hür ve serbest olmayanlara, yolcu olanlara, hasta olanlara, kör olanlara, ayakları olmayan sata kimselere farz değildir. Ama bunlar Cuma'yı kılarılarsa büyük bir sevap kazanırlar.

Cuma Namazı'nı kılabilmek için imam dahil en aşağı üç kişinin bulunması, Cumama kılınan yerin herkese açık olması gerekir.

Şartlarına uygun bir Cuma namazı kılmak için abdest alınıp camiye gelinir. Sonra Cuma'nın 4 rekatlık ilk sünnetini kılmak için kalkılır. "Niyet ettim Allah rızası için Cuma namazının ilk sünnetini kılmaya" diyerek tekbir alınır. Sübhanekb, eu-zu besmele, Fatiha ve bir sure okunarak rüku ve secdelere gidilir. İkinci rekatta Fatiha ve bir sure okunup oturulur. Sadece Ettahiyatü duası okunup kalkılır. Besmele, Fatiha ve bir sure okuyarak üçüncü ve dördüncü rekatlar tamamlanır.

Bu arada imam hutbe okumak üzere minbere çıkar. Cemaat büyük bir dikkatle onu dinler. Zira hutbeyi dinlemek farzdır. Hutbeden sonra imam mihraba geçer. Artık Cuma'nın iki rekatlık farzı kılınacaktır. Bunun için "Niyet ettim Allah rızası için Cuma Namazı'nın farzını kılmaya, uydum hazır olan imama" denilir. Herkes içinden sübhanekb'i okur, sonra imam açıktan Fatiha ve bir sure okur. Cemaat imamı dinler. Kendileri bir şey okumaz. Sonra rüku ve secdelere gidilerek iki rekat tamamlanır.

Farz cemaatle kılındıktan sonra Cuma'nın son sünneti niyetiyle dört, Ahir Zuhur niyetiyle dört ve Vaktin sünneti niyetiyle iki rekat namaz daha kılınır. Ahir zuhur namazının ay-nen Cuma'nın ilk sünneti gibi kılmak daha sevaptır.

Cünüplük:

Kendisinden temizlenebilmek için gusül abdesti alınması farz olan pislîğe cünüplük denir. Cinsi münasebeti, rüyada ihtilam veya herhangi bir sebeplemenin şehvetle gelmesi halinde cünüplük meydana çıkar. Bundan temizlenmek için şartlarına uygun şekilde gusül abdesti yapılması gerekir. Cünup olarak gezip dolaşmak, uzun müddet temizlenmeden durmak çok çirkin ve günahıdır. Cünup kimse namaz kılamaz, Kur'an-ı Kerim tutamaz, Kâbeyi tavaf edemez, camiye giremez.

Cüveyriye (R.A.):

Kureyş müşrikleri Peygamberimizi ve müslümanları ortadan kaldırmak için yeni ve kuvvetli bir ordu hazırladılar. Hendek savaşı için silahlandılar. Bu sıralarda Benî Mustalık isimli bir başka kabile de müslümanlara saldırmak istedi. Peygamberimiz onlara gereken dersi vermek üzere ani bir baskın tertip etti. Benî Mustalık kabilesi müslümanların kılıçları karşısında daha fazla dayanamayıp mağlup oldular. Malları, mülkleri ve kadınları ele geçirildi. Bu arada kabile reisi Dırar oğlu Haris'in kızı Cüveyriyye de esir edildi. Daha dün geniş bir hürriyet içinde yaşarken böyle esir edilmek, kabile reisinin kızı Cüveyriyye'ye çok dokundu. Bizzat Peygamberlerimizin katına çıkarak:

"— Ey Allah'ın Resulü, ben kabilemin başkanı El Haris'in kızıyım. Üzerime gelen felaketi ve içine düştüğüm durumu görüyorsun, tekrar hürriyetime kavuşabilmek için bana yardım et. Allah da sana yardım edecektir" diye yalvardı.

Merhamet sahibi sevgili Peygamberimiz onun durumuna üzüldü. Belki Cüveyriyye'ye gösterilecek yakınlık sebebiyle İslam düşmanı bu kabile, müslüman olabilirdi. Kadının yalvarmalarına kırşılık:

"— Seni azad eder ve seninle evlenirsem bu, seni memnun eder mi?" diye sordu. Cüveyriyye şaşırılmış, büyük bir sevinç içinde:

"— Tabi ey, Allah'ın Peygamberi bunu memnuniyetle kabul ederim" cevabını vermişti.

Haber kısa zamanda etrafa yayıldı. Cüveyriyye'nin Peygamberimizle evlenmesi, Beni Mustalık kabilesinin hemen hemen tamamının müslüman olmasını sağladı. Esir olarak ele geçen Cüveyriyye'nin akrabaları serbest bırakıldı. Beni Mustalık Kabilesi o zaman Peygamberimizin ne kadar üstün bir insan olduğunu, İslamiyetin ne büyük bir din olduğunu anladı.

Hz. Cüveyriyye Peygamberimizle mesut bir hayat yaşadı. Kendisini ilme ve ibadete verdi Peygamberimizden çeşitli hadisler rivayet etti. Nihayet Hicret'in 57. yılında vefat etti.

Allah ondan razı olsun.

Çinicilik Orta Asya'da gelişmeye başlamıştır. Daha sonraları Selçuklular eliyle Anadolu'ya girmiş, bilhassa Osmanlılar devrinde hızla gelişerek müstesna örnekleri verilmiştir.

Çinicilik:

Ç

Müslüman Türkler yaptıkları cami medrese, türbe ve buna benzer mimarî eserlerde çinilerden büyük ölçüde istifade etmiş, resmî ve dinî yapılarını harika çinilerle süslemişlerdir.

Selçuklu döneminde daha çok tek renkli ve mozaik tekniğiyle yapılmış çiniler kullanılırken, Osmanlı döneminde ve bilhassa Çelebi Mehmet devrinden sonra çinicilik sanatı süratle gelişerek çok renkli ve zengin dekorlu çiniler hazırlanmıştır.

Bursa'daki Çelebi Mehmet Türbesi'ni süsleyen çiniler bu gelişmenin ilk örnekleri sayılmaktadır.

Çini sanatımız, Fatih Sultan Mehmet'in İstanbul'u fethiyle yeni ilerlemeler kaydetmiş, bilhassa Çinili Köşk'ü süsleyen nadide eserler hazırlanmıştır.

Daha sonraları İznik, Kütahya ve İstanbul atelyelerinde yeni yeni teknikler geliştirilerek çinicilik başlı başına bir sanat kolu haline getirilmiştir.

Rüstem Paşa Camii, Kanunî Sultan Süleyman Türbesi, Topkapı Sarayı, Sultan Ahmet ve Edirne Selimiye Camileri'nde birbirinden güzel yüzlerce çeşit çini kullanılmıştır.

Bilhassa altı minarele Sultan Ahmet Camii duvarlarını süsleyen ve daha çok mavi rengin hakim olduğu çiniler 60 ayrı model üzerinden 20 binden daha fazladır. Bu çinilerde iri güller, lale, sümbül, karanfil ve çeşitli yaprak şekilleri kullanılmıştır.

Çini sanatımız Osmanlı İmparatorluğu'nun gerilemesine paralel olarak XVII. yüzyıldan sonra hızla gerilemeye başlamış ve artık eskiden yapılmış şahane çinilerin benzeri, daha kötü eserler hazırlanmıştır.

II. Sultan Abdulhamid'in Yıldız'da kurdurduğu Porselen Fabrikası'nda da daha çok süs tabakları, vazolar ve ev eşyaları yapılmıştır.

Bugün çinicilik Kütahya ve Çanakkale'de devam ettirilmekte fakat daha ziyade eski renk ve desenler taklit edildiğinden bu orijinal sanat dalı yeni bir gelişme kaydedememektedir.

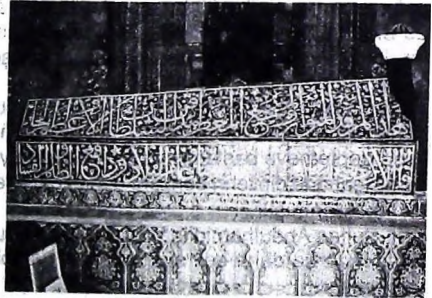

Çelebi Sultan Mehmed:

Çelebi Sultan Mehmed, Yıldırım Beyazıd'ın oğludur. 1389 yılında doğmuş 1413 yılında tahta çıkmış, 1421 yılında vefat etmiştir. Osmanlı ülkesinde 8 yıl hükümdarlık yapmıştır.

Yıldırım Beyazıd Ankara Savaşı'nda bir başka Türk Hükümdarı olan Timur'a mağlup olunca Osmanlı Devleti bütünlüğünü yitirmiş, dağılıp parçalanmış, ülke büyük bir kargaşalığın içine yuvarlanmıştı. Timur, yıllarca Bizanslılara karşı zaferler kazanan; her geçen gün büyüyen yücelen, hatta Bizansın başkenti İstanbul'u bile fethetmek üzere olan Osmanlı Devleti'ni bir duraklama içine sokarak memleketine döndüğünde, Anadolu ve Rumeli'de Yıldırım Beyazıd'ın oğulları padişah olduklarını ilan ederek birbirleriyle savaşa tutuştular.

Yıldırım Beyazıd'ın İsa, Süleyman ve Mustafa Çelebi isimli üç oğlu daha vardı. Babalarının ölümü üzerine padişahlık iddiasında bulundular. Birbirleriyle savaştılar. Neticede Çelebi Mehmet kardeşlerini bertaraf ederek ülkede bütünlüğü sağladı. Timur'un galibiyetiyle bozulan düzeni yeniden kurdu. Devleti eskiden olduğu gibi kudretli bir hale getirdi. İç ve dış düşmanlarına karşı zaferler kazandı. Sanki Osmanlı İmparatorluğu'nun yeniden kurdu. Sekiz yıl gibi çok kısa bir sürede tarihlerin övgüsü andığı işler başardı. Nihayet 1421 yılında Edirne'de vefat etti. Yerine oğlu Sultan II. Murad padişah oldu.

Çelebi Sultan Mehmed'in
Yeşil Türbe'deki çinili sandukası

Dâbbetü'l-Arz:

Arapça bir tamlama olup, lûgatta "Yürüyen, hareket eden, üzerine binilen herhangi bir hayvan" demektir. İslâm'da ise Kıyametin büyük alametlerinden biri olarak meydana çıkacak bir garip yaratıktır. Kur'an-ı Kerim'de Yüce Allah Kıyameti inkâr edenlere karşı: "O söz kendilerinin aleyhine vukua geldiği zaman yerden bunlar için bir de Dâbbe çıkarırız ki bu, onlara, insanların ayetlerimize kesin bir kanaat beslemedikleri ni söyler." buyurmuştur.

Kur'an-ı Kerimi tefsir eden alimlerimize göre Dâbbetü'l-Arz yerden çıkacak olan garip bir hayvandır. İnsanlara karşı konuşacak ve onlara doğru yolun ne olduğunu gösterecektir. Bazılarına göre Dâbbetü'l-Arz'dan kasıt bir insandır. Bu hususta çeşitli rivayetler vardır. Biz onun mutlaka çıkacağına ve Allah'ın nice harikalar yaratmaya gücünün yettiğine inanır, iman ederiz.

Dar-ı Harp:

İçinde İslâmî hükümlerin uygulanmadığı ülkelere Dar-ı Harp denilir. Oralarda az veya çok müslümanın yaşamış olması durumu değiştirmez. Allah'ın kanunları ile idare edilmeyen her ülke dar-ı harp sayılır. Müslümanlar cihad vazifesi ile oraları ele geçirmek, İslam hakimiyeti altına almak zorundadırlar. Bu yüzden dar-ı harp daimî bir harp hâlinde olarak kabul edilir.

Dar-ı İslâm:

İçinde İslami hükümlerin uygulandığı ve müslümanların yönettiği ülkelerdir. Bu ülkede her şey yüce Allah'ın Kur'an'ına ve Peygamberimizin hadisine göre yapılır. İslami hükümlerin kayıtsız şartsız uygulandığı böyle bir ülkede müslümanlar azınlıkta bile olsalar, ülke Dar-ı İslâm olarak kabul edilir. Müslüman olmadığı halde, İslâm devletlerinin hakimiyetini kabul etmiş bulunan bölgeler de Dar-ı İslâm'dır.

Deccal:

Kıyametin büyük alametlerinden birisi de ahir zamanda meydana çıkacak ve insanları Allah'ın yolundan döndürmeye çalışacak olan Deccaldır. Deccal son derece yalancı, "Sağ gözü salkımdan fırlamış üzüm tanesi gibi sakat" bir kimsedir. İlahî davasında bulunarak çevresindekileri kandırmaya çalışacaktır.

Deccal Yahudilerle beraber olacak ve Hz. İsa'ya karşı savaşacaktır. Ancak Hz. İsa, Allah'ın yardımıyla Deccal'ı öldürecektir.

Kur'an-ı Kerim'de Deccal kelimesi geçmemekte, fakat hadislerde O'ndan bahsedilmektedir. Bir hadis-i şerifte Peygamberimiz:

"Deccalın ayak basmadığı yer yoktur. Yalnız Mekke ve Medine müstesnadır. Mekke ve Medine yolları arasında, onları Deccal'ın şerrinden koruyacak melekler bulunur..." buyurmuştur. Bir başka hadiste ise onun büyük bir fitne olduğu belirtilerek:

"Adem aleyhisselamın yaratıldığı zamandan itibaren, kıyamete kadar Deccal'ın şerrinden daha büyük bir fitne olmamıştır." buyrulur.

Deccal'ın Şerri

Peygamberimiz buyurdu ki

"Âhir zamanda Deccal çıkacak; yanında bir su, bir de ateş bulunacaktır. Fakat halkın soğuk su sandığı yakıcı bir alettir. Ateş sandığı da soğuk, tatlı bir sudur. Deccal'ın zuhuru zamanında sizden her kim ona yetişirse, ateş süretinde gördüğü tarafta bulunsun; çünkü o tatlı, hoş bir sudur." (Buhari-Müslim).

Peygamberimiz buyurdu ki:

"Deccal'ın ayak basmadığı bir belde yoktur. Yalnız Mekke ve Medine müstesnadır." (Müslim).

Peygamberimiz buyurdu ki:

"Muhakkak halk, yani müminler Deccal'ın şerrinden dağlara kaçacaklardır." (Müslim.)

"Âdem'in yaratıldığı zamandan, itibaren, kıyamete kadar, Deccal'ın şerrinden daha büyük bir fitne olmamıştır." (Müslim).

"Deccal, Allah katında en hakîr mahluktur. Onun yaptığı hakikat değil, hayal- den ve göz boyamaktan ibarettir. Müminler sebat ederler, kafirler saparlar." (Buhari-Müslim).

Dede Korkut:

Nerede ve ne zamana yaşadığı kesin olarak bilinmemektedir. 14. yüzyıldan daha önce, Müslüman Oğuz Türkleri arasında yaşadığı sanılmaktadır.

Dede Korkut, kendi adıyla anılan masal- hikayeleriyle dünya edebiyatına geçmiş büyük bir insandır. Bu hikayelerde Müslüman Oğuzların komşuları olan Rumlar, Gürcüler yahut diğer kahramanları büyük, dev canavarlarla, insanlara korku salmış tek gözlü yaratıklarla çarpışır, döğüşür. Hikayelerin hepsi ibret verici, insanlara gerçek ve doğru yolu gösterici bir sonla biter.

Dede Korkut, masallarından anlaşıldığı üzere dindar bir müslüman, kültürlü ve bilgili bir insandır. Çevresinde sayılıp sevilen bir ermiş kişidir. Bir çocuğa ad konulacağına, bir mesele halledilmek istenildiğinde Dede Korkut çağrılır. O da öğüt verir, yol gösterir. Sözlerinin sonunda da bir dua yaparak şöyle der:

"Allah bizi son günde imandan ayırmasın. Amin, amin diyenler Allah'ın yüzünü görsün. Derlesin, toplansın, günahlarımızı güzel Muhammed'in yüzü suyuna bağışlasın."

Dede Korkut'un on iki masalı bilinmektedir. Bunlar: Dirse Han Oğlu Bohaç Han, Salur Kazan'ın Oğlu Uruz'un Tutsak Olması, Duha Koca Oğlu Deli Dumrul, Kanlı Koca Oğlu Kanturalı, Kazuluk Koca Oğlu Yeğenek, Basatın Tepegözü Öldürmesi, Begil Oğlu Emre, Uşun Koca Oğlu Seğrek, Salur Kazan'ın Tutsak Olup Oğlu Uruz'un Kurtarması Hikayesi ve İç Oğuz Dış Oğuz'a Asi Olup Beyrek'in Ölmesi hikayeleridir.

Dede Korkut'un Tepegöz hikayesinden bir bölüm

"Aruz Tepegözü aldı, evine götürdü. Bir Dadı geldi, memesini ağzına verdi. Bir sordu, olança südüğünü aldı; iki sordu; kanını aldı; üç sordu, canını aldı. Birkaç dadı getirildi, öldürdü.

Gördüler olmaz, sütle besleyelim, dediler, günde bir kazan süt yetmezdi.

Tepegöz, Oğuz içinden çıktı, bir yüce dağa vardı. Yol kesti, adam aldı, büyük harami oldu.

Üzerine birkaç adam gönderdiler. Ok attılar batmadı, kılıç vurdular kesmedi, süngü batırdılar işlemedi. Çoban çoluk kalmadı, hep yedi. Oğuzlardan da adam yemeye başladı.

Basat kızıp yerinden doğruldu, ayağa kalktı. Buğra gibi Tepegözü dizi üzerine çökerdi. Tepegözün kendi kılıcıyla boynunu vurdu, deldi, yay kırışına taktı. Sürüye sürüye mağara kapısına geldi.

Kalabalık oğuz beyleri sürdüler. Salahane kayasına geldiler. Tepegözün başını oraya getirdiler.

Dede Korkut gelip sadlık çaldı. Gazi erenlerin başına ne geldiğini söyleyiverdi. Hem Basat'a alkış verdi.

Kadir Allah yüzünü ak etsin Basat, dedi.

Divan-ı Hümayûn:

Divan-ı Hümayun Osmanlı Devleti'nde, Padişahın başkanlığında devlet yönetimi ile ilgili meselelerin görüşülüp karara bağlandığı meclisti. Bugünkü anlamıyla Hükümet vazifesine görürdü.

Osmanlıların ilk devirlerinden beri böyle bir meclis mevcuttu. Fatih Sultan Mehmet zamanına kadar, bizzat Padişah'ın başkanlık ettiği Divan-ı Humayun daha sonra Vezir-i azamın başkanlığında toplanmaya başlamıştır.

Divan-ı Humayunu oluşturan yetkililer sırasıyla:

1 — Vizir-i Azam (Padişah'tan sonra en yetkili kişi- Bugünkü anlamıyla Başbakan)

2 — Vezirler (Vizir-i Azamın yardımcıları- B.Bugünkü Başbakan yardımcıları gibi görev yapan kişiler).

3 — Kazaskerler (En büyük askerî hakim).

4 — Defterdarlar (Bugünkü Maliye Bakanı)

5 — Nişancılar (Vezire, bilhassa padişah tuğrasını çekme işinde yardım eden yetkili kişi).

6 — Reisülküttap (Divan muamelelerini gören en yetkili katip).

7 — Kaptan-ı Derya (Bugünkü anlamıyla Deniz Kuvvetleri Komutanı).

8 — Yeniçeri Ağası (Daimi kara ordusunun başı) idi.

Bunlar geniş yetkilerle donatılmış ileri derecedeki memurlardı. Devletin mali, siyasi, askerî ve kültürel bütün meseleleri bu divanda çözülür, karara bağlanır ve icra safhasına geçerirdi.

İmparatorluğun duraklama ve gerileme devirlerinde Divan-ı Humayun da vazifesini yapamaz, sağlıklı işleyemez hale gelmiştir. Bilhassa Defterdarların görevlerini suistimal etmeleri devlete büyük zararlar doğurmuştur.

D

Diyanet İşleri Başkanlığı:

Türkiye’de dini işleri yürütmekte görevli olan kuruluştur. TBMM döneminde ilk defa 1924 yılında “Şeriye ve Evkaf Vekaleti” adıyla kurulmuş olup, daha sonra Diyanet İşleri Başkanlığı adı altında faaliyetini sürdürmüştür. Böylece Vakıflarla ilgili işleri yürütmek görevi de başkanlığın vazifeleri arasından çıkartılmış, Vakıflar Genel Müdürlüğü’ne verilmiştir.

Diyanet İşleri Başkanlığı’nda din hizmetlerinin en yüksek temsilcisi Diyanet İşleri Başkanı’dır. Kendisine bağlı Başkan Yardımcıları ve diğer üniteler bulunur.

Başkanlık, “633 sayılı Diyanet İşleri Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun” adındaki kanuna göre işler.

Diyanet İşleri Başkanlığı merkez, iller ve yurtdışı teşkilatlarından meydana gelir.

Merkez kuruluşunda başkan, başkan yardımcıları, daire ve birim başkanları, müşavir, müfettiş ve diğer personel bulunur.

İller kuruluşu il ve ilçe müftüleri, eğitim merkezleri müdürleri, vaiz, murakıp, Kur’an Kursu öğreticisi, cami görevlisi ve diğer personelden oluşur.

Yurtdışı teşkilatı ise din hizmet müşavirleri ile onlara bağlı görevliler tarafından oluşturulmaktadır.

Diyet: “yaralamada yaralanan uzva karşılık, öldürmede ölen için öldürenin ödemesi gereken şer’i bedel, kan parası” manalarına gelir. Böyle bir bedel alınması, öldürme veya yaralama olaylarının önüne geçirilen bir engel olarak çok önemlidir.

Kitap, sünnet ve icma ile sabit olan diyet altın, gümüş veya deveden verilir. Müslüman bir kişinin diyeti 100 devedir. Bir kimseden diyet alınması için işlenen suçun daha çok hataen işlenmesi gerekir. Kasten öldürme veya yaralamada kısas uygulanır. (Bak. Kısas Maddesi)

Dua:

Dua kulu Allah’a yaklaştıran büyük bir ibadettir. Peygamberimiz bir Hadis-i Şeriflerinde: “Allah’ın rahmet ve ihsanını talep ediniz. Çünkü Allah Teala kendinden bir şey istenmesi-

ÇOCUKLARA
İSLAM
ANSİKLOPESİSİ

ni sever. İbadetlerin en faziletlisi duadan gelecek kurtuluşu beklemektir." buyurmuşlardır. (Tirmizi).

Dua kötülüğe karşı bir kalkan, insanı cehennem ateşinden koruyan bir perdedir. Yüce Allah Ahzab Suresi'nde: "Ey iman edenler! Allah'ı çokca hatırlayınız." buyurmuştur.

Allah'ı hatırlamak, daima ondan yardım istemek ve her işinde O'na güvenmek olgun bir müslüman olanın ilk şartlarından-
dır. Dua ile insan kalp huzuruna, gönül rahatlığına kavuşur. Yüreğinin sıkıntıları gider. Allah'ı anmak, Allah'ın anıldığı mec-
lislerde oturmak çok sevaptır. Çünkü "Allah'ın zikri her şey-
den büyüktür."

Duadan kastedilen şey kalbin uyanması, kalpde Allah sev-
gisi ve korkusunun artmasıdır. Yürekten yapılmayan bir dua
makbul değildir.

Peygamberimizin çok çeşitli ve güzel duaları vardır. Onları
ezberleyerek, okuyarak Allah'a yakın olmaya çalışılmalıdır. An-
nenin, babanın ve mazlum insanların duaları kabul edilir. Bu
sebeple onlardan beddua almamak lazımdır.

Peygamberimizin Dualarından Örnekler

"Allah'a hamd ederek O'nu noksanlıklarından tenzih ederim. Yüce Allah'ı ten-
zih ederim."

"Allah'dan başka ilah yoktur. Yalnız O vardır, ortağı yoktur. Mülki O'nundur,
hamd O'nundur ve O, her şeye kadirdir."

"Allah'ım beni bağışla, bana merhamet et. Bana hidayet ve helal rızık ver."

"Allah'ım! Ey insanların Rabbi, sıkıntıları gideren şifa ver. Senden başka şifa ve-
recek yoktur. Hiç hastalık bırakmayan bir şifa ihsan eyle bize."

"Allah'ım, sen affedicisin, affı seversin. Beni de affet."

"Allah'ım kederden, tasadan, acizlikten, tembellikten, cimrilikten, korkaklıktan,
ihtiyarlıktan Sana sığınırım. Hayatın ve ölümün şerrinden Sana sığınırım. Kabir аза-
bından Sana sığınırım."

"Allah'ım bize dinde bilgi, çok ilim, yetecek kadar rızık, bedende sağlık, ölmez-
den önce tövbe, ölürlen rahatlık, öldükten sonra cennete girmek, dünyada ve ahni-
rette afiyet ihsan eyle."

"Allah'ım, ey Rabbimiz! Bize dünyada iyilik ver, ahirette iyilik ver. Ey merha-
metlilerin en merhametlisi, rahmetinle bizi ateş azabından koru. Hesap gününde beni,
annemi, babamı ve bütün müminleri bağışla."

"Her zaman var olan Allah'dan başka ilah yoktur. Her yerde ibadet edilen Al-
lah'dan başka ilah yoktur. İhsanıyla bilinen Allah'dan başka ilah yoktur. Her dilde
anılan Allah'tan başka ilah yoktur. Ey ihsanı devamlı olan, affedici, merhametli
Rabbim! Ey merhametlilerin en merhametlisi Allah'ım! İmansızlıktan ve şeytanın
şerrinden bizi koru! Efendimiz Muhammed'e ve onun bütün evladına salat ve se-
lam eyle."

"Allah'ım! Senden faydalı ilim, geniş rızık ve her türlü sıkıntı ve hastalıklardan
şifa dilerim."

"Allah'ım! Senden korkmayan kalpden, kabul olunmayan duadan, doymayan
nefisten ve fayda vermeyen ilimden Sana sığınırım."

E

Ebrû:

Kelimenin aslı Ebrî'dir. Yaygın olarak Ebrû şeklinde kullanılır. ebrî Farsça bir kelime olup "bulumutsu, bulut gibi" manalarına gelir. Ebrû da zaten üzerinde bulutumsu şekiller gösteren bir çeşit kağıtlardır.

Türkler tarafından büyük bir ilgiyle uğraşılan bu sanat'ın hangi tarihte başladığı tesbit edilememiştir. Ebrulu kağıtlar eski yazma kitap kalplarının iç tarafını süsler. Hattatlarda onların üzerine yazılar yazarlar.

Ebrû yapılacak kağıt özel olarak hazırlanır. Her kağıda ebrû yapılmaz. "Boyayı iyi emen, dayanıklı, ham kağıtlar" bu iş için kullanılır.

Türklerin ustalık gösterdikleri bu sanatın, Avrupa'da taklitleri yapılmış ve zevksiz ebrûları meydana getirilmiştir.

Ebru kağıdı yapmak bir hüner ister. Bazı incelikleri vardır. Her şeyden önce kullanılacak malzeme ve usul iyi bilinmelidir.

Ebruculukta toprak boya, kitre tutkalı, sığır ödü veya emsali maddeler kullanılır.

İlyice ezilen boyalar içlerine sığır ödü karıştırılarak, kitreli bir su üzerine, fırça ile serpilir. Kitre boyaların su üzerinde kalmasını, sığır ödü de onların yayılıp dağılmasını sağlar. Boyalar serpildikten sonra Ebru yapmak üzere seçilen kağıdın su üzerine güzelce bırakılır ve bir kaç saniye sonra bir ucundan tutularak kaldırılır. Kit-

Merhum Necmeddin Okyay'ın yazılı ebrularından nefis bir örnek.

ÇOCUKLARA
İSLAM
ANSİKLOPEDİSİ

reli su üzerindeki desen olduğu gibi kağıda geçmiştir. Kağıt tutkalından kurtulsun diye temiz su ile yıkanıp kurumaya terk edilir. Ebrucunun mahareti su üzerinde meydana getirebildiği şekillerin güzelliği ile ölçülür.

Çeşitli tarzda Ebrular yapılmıştır. Bunlardan bazıları Battal Ebrusu, Taraklı Ebru, Somaki Ebrusu, Hatip Ebrusu, Serpmeli Ebru, Kumlu

Ebru, Hafif Ebru, Yazılı Ebru gibi isimlerle anılır.

Bunlardan yazılı Ebru son devrin meşhur hattatlarından Necmeddin Okyay tarafından icad edilmiştir.

Ebübekir (Hz.):

O, İslamiyeti ilk kabul edenlerdendir. Babasının ismi Ebu Kuhafe, annesi ise kadınların hayırlısı diye anılan Ümmülhayr Selma'dır.

Hiz. Ebubekir, Kureyş kabilesindendir. Soyu Peygamberimizle birleşir. İslamdan önce Mekke'nin en zengin insanlarından biriydi. Ticaretle uğraşır. Sayılıp, sevilir, iyi kalpliliği ve cömertliği ile tanınırdı. Müslüman olduktan sonra bütün malını İslam için harcadı. Peygamberimizin en yakın arkadaşı oldu. Hicret'te O'nunla beraber bulundu. Kür'an-ı Kerim'de yüce Allah onu övdü. Daha dünyada iken cennetle müjdelenen on sahabenin birincisi oldu.

Hiz. Ebubekir beyaz yüzlü, seyrek sakallı, çukur gözlü, yüksek alınlı bir insandı. Daima tebessüm eder, daima iyilikler peşinde koşardı. Kölelere acır, onları esaretten kurtarmak için çırpınırdı. Peygamberimizin müezzini Hiz. Bilal'i kölelikten o kurtarmıştı.

İslamın Mekke ve Medine devirlerinde çok büyük ve unutulmaz yararıklar gösterdi. Savaşlarda kahramanca çarpışır, barışta da Peygamberimizin yanından ayrılmazdı.

Resulullahın vefatından sonra müslümanlar tarafından halife olarak seçildi. Sevgili Peygamberimizin yolundan asla ayrılmadı. İki sen bu büyük görevi yerine getirdi. Kendisine Hiz. Ömer'i vezir yaptı.

Hicri 634 yılında 63 yaşında iken Medine'de vefat etti. Cenaze namazını Hiz. Ömer kıldırdı. Peygamberimizin kabri yanına gömülmeyi vasiyet etmişti. Sahabeler vasiyetine uyarak oraya defnettiler.

O'nun devri İslam tarihinin en önemli sayfalarındandır. Zamanında, Peygamberlik iddiasına kalkışanlar ortadan kaldırılmış, Arabistan'da İslam birliği kurulmuş, İran ve Suriye üzerine ordular gönderilmiş, daha önce dağınık sayfalar halinde bulunan Kür'an-ı Kerim bir kitap haline getirilmiştir.

Allah kendisinden razı olsun.

HAZRET-İ EBUBEBİR'DEN GÜZEL SÖZLER

E

- * Mazlumun bedduasından korkunuz.
- * Ölümünden korkma ki, hayat bulasın.
- * Dostuna dost ol ve bütün dostlarını hukukta eşit tut.
- * Sabredin ki, her şeyin başı sabırdır.
- * Düşmana karşı cesaret göster. Çünkü korkarsan maiyetin de korkak olurlar.
- * Doğruluk emanet, yalan hiyanetliktir.
- * Ne söylediğini ve ne zamanda söylediğini düşün.
- * Farz eda olunmadıkça nafile kabul olunmaz.
- * Allah, dışında gördüğü şeyleri içinde de görür.
- * Zulüm; verdiği sözü bozmak, hile denilen bu üç haslet kimde varsa, zararları yine kendine dokunur.

Hız. Ebubekir'i Yaraladılar

Peygamberimiz birgün, Erkam'ın Safâ tepesindeki evinde ilk müslümanlardan bir çokları ile birlikte oturuyorlardı. başta Hz. Ebubekir olmak üzere, hepsi de İslâm davasını müşriklere karşı açıklamak, savunmak arzusunda bulundular ve bunu gerçekleştirmesini Peygamberimizden dilediler.

Peygamberimiz "Ey Ebubekir! Biz, henüz azız, bu işe yetmeziy!" dediye de Hz. Ebubekir ve arkadaşlarını kıramadı. İster istemez gitti; Mescid-i Haram'ın bir tarafına topluca oturdular. O sırada müşrikler de orada toplu bir halde oturmuş buluyorlardı.

Hız. Ebubekir, ayağa kalktı, putlardan yüz çevirip Allah'a ve Resulüne inanmanın, bağlanmanın gerekliliğini anlatmaya başlayınca, müşrikler hep birden Hz. Ebubekir'e ve arkadaşlarına saldırdılar. Tokat, yumruk ve tekmelele ortalığı alt üst ettiler. Hz. Ebubekir'i yere düşürüp fena halde dövdüler. Utbe b. Rebîa, demirli ayak-kabılarını Hz. Ebubekir'in üyelerine çarpa çarpa yüzünü gözünü kanlar içinde bıraktı, tanınmaz hale getirdi.

Hız. Ebubekir'in mensup bulunduğu Teym Oğulları gelip yetişince, müşrikler Hz. Ebubekir'den ellerini çektiler. Teym Oğulları, Hz. Ebubekir'i bitkin bir halde çarşafın içine koyarak evine götürdüler. Ve izleri sıra dönüp Kâbeye geldiler. "Eğer Ebubekir ölecek olursa, Andolsun ki biz de Utbeyi gebertiriz!" dediler ve yine Hz. Ebubekir'in yanına gittiler.

Hız. Ebubekir, bir türlü ayılamıyor, kendine gelemiyordu. Babası ebu Kuhâfe ile Teym Oğulları, onu ayıltmak, konuşturmak için yanında konuşup duruyorlardı. Hz. Ebubekir ancak, o günün sonuna doğru kendisine gelebilmiş, gözlerini açıp ezik bir sesle "Resulullah ne yapıyor, ne haledir? Ona dil uzatmışlar, hakaret etmişler mi?" diye bilmişti. Annesi Ümmü-Hayr Selmâ'ya "Sor bakalım, Ebu Bekir, bir şey yer veya bir şey içti mi?" dediler. Hz. Ebubekir'in yemeğe içmeğe ne isteği vardı, ne takadı! Ev tenhâlaşınca, annesi ona "ne yersin, ne içersin?" diye sordu. Hz. Ebubekir, gözlerini açtı "Resulullah ne yapıyor, ne haledir", dedi. Annesi "Vallahi, arkadaşın hakkında hiçbir bilgim yok!" dedi. Hz. Ebubekir "Hattâb'ın kızı Ümmü Cemil'e git, Resulullahı ondan sor!" dedi.

Ümmü-l Hayr, kalkıp Ümmü Cemil'in yanına gitti ve "Ebubekir, senden, Abdullah'ın oğlu Muhammed (A.S.) soruyor." dedi. Ümmü Cemil "Benim, ne Ab-

dullah'ın oğlu Muhammed (A.S.), ne de Ebubekir hakkında bir bilğim var! İster- sen, seninle birlikte geleyim!" dedi. Ümmü-l Hayr "Olur!" deyince kalktılar. Hz. Ebubekir'in yanına geldiler.

Ümmü Cemil, Hz. Ebubekir'i böyle yerlere çalınmış, mahvolmuş bir halde gö- rünce kendisini tutamayarak cıglık kopardı! "Sana bunu revâ gören bir kavim, mu- hakkek azgın ve sapkındır. Allah'dan diğelim: "Onlardan öcünü almasıdır!" dedi.

Hz. Ebubekir, Ümmü Cemil'e "Resulullah, ne yapıyor, ne haledir?" diye sor- du. Ümmü Cemil "Burada annen var, iştir!" dedi. Hz. Ebubekir "Onun gözü yok! (Ondan sana bir zarar gelmez, sırrını yaymaz)" deyince, Ümmü Cemil "Selamette- dir, iyidir" dedi. Hz. Ebubekir "Şimdi nerededir O?" diye sordu. Ümmü Cemil, "Erkam'ın evindedir!" dedi. Hz. Ebubekir "Vallahi, Resulullah'ı gidip görmedik- çe ne yemek tadarım, ne de bir şey içerim!" dedi. Annesi "Sen şimdi bize biraz mühlet ver, herkes uykuya dalsın!" dedi.

Halk uyuyup ortalık tenhalaşınca, Hz. Ebubekir, annesine ve Ümmü Cemil'e da- yanarak, yavaş yavaş Resulullah'ın yanına vardı, sarıldı, öptü, müslümanlarla ku- caklaştı. Hz. Ebubekir'in hali Peygamberimizi son derece rikkat ve teessürler içinde bıraktı. Hz. ebubekir "Yâ Resulullah! Babam, Anam sana fedâ olsun! O azgın, sap- kın adamın, yüzümü, gözümü yerlere sürüp bilinmez hale getirmesinden başka bir üzüntüm yok. Bu, yanımdaki de beni dünyaya getiren Annem Selmâ'dır. Sen, Mü- barek bir zatsın. Onun hakkında Allah'a dua et. Umulur ki Allah onu, Cehennem ateşinden — Senin hürmetine — kurtarır!" dedi. Bunun üzerine, Peygamberimiz, Ümmü-l Hayr Selmâ'nın müslüman olması için Allah'a yalvardı. Resulullah'ın du- ası kabul olmuştu: Ümmü-l Hayr, Hidâyete erdi, ilk Müslümanlar arasına girdi. (İslam Tarihi, Mekke Devri, Mustafa Asım Köksal).

Ebû Eyyub El-Ensari:

Eyyûb el Ensarî ilk müslüman olan Medinelilerdendir. An- nesi cihetiyle Peygamberimiz akrabalarındandır.

Resulullah Efendimiz Mekke'den Medine'ye hicret edince Medinelilerin hepsi O'nu kendi evlerinde misafir etmek iste- mişler, Peygamberimiz hiç kimseyi kırmamak için devesi hangi evin önünde durursa orada misafir olacağını bildirmişti. De- ve, Ebû Eyyûb el Ensarî'nin evi önünde durdu. Peygamberi- miz bir ay kadar bu büyük sahabinin evinde misafir oldu.

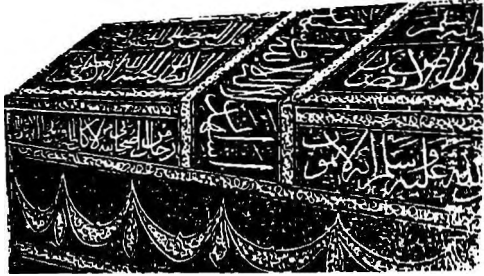
Ebû Eyyûb el Ensarî, Bedir harbi dahil bütün savaşlara işti- rak etmiş, fedakârlık ve kahramanlık göstermiştir.

Daha sonra Hz. Muaviye zamanında Konstantiniyye (İstan- bul)'nin fethi için ordu hazırlanmış, Hz. Muaviye'nin oğlu Ye- zid komutasında, hicri 50 veya 52 tarihinde Bizans üzerine gi- den ordu içinde bulunmuştur. Ebû Eyyûb el Ensarî İstanbul önlerinde hastalanmış ve vefat etmiştir. Vasiyeti üzerine sur- ların önüne bugünkü Eyüp Türbesi'nin bulunduğu yere def- nedilmiştir. Vefat ederken komutan kendisine bir isteği olup olmadığını sorunca Ebû Eyyub el Ensarî:

"— Sizin dünyanın bana hiç lüzumu yok. Lâkin beni elin- den geldiği kadar düşman diyarı içinde ileriye doğru götürüp

defnet. Zira Resulullah (S.A.V.)'den işittim: "Konstantiniyye surunun dibinde salih bir kimse defnolunacaktır" buyurdu. Umarım ki, o salih kimse ben olayım." demiştir.

E

Ebu Eyyub El-Ensâri'nin Kabri Nasıl Bulundu?

Muhasaranın en şiddetli günleriydi. Askerler vurulup ölüyor, nice genç savaş erleri şehid oluyor fakat Konstantiniyye'nin surları aşılamıyordu.

Başta vezir Çandarlı Kara Halil Paşa olmak üzere bazı adamlar Fatih'i bu muhasaradan vazgeçmeye davet ediyorlardı. Fatih kızıyor, hırçınlaşıyordu. O buraya İstambul'u mutlaka fethetmek için gelmişti. Geri dönmek ölümü olacaktı... Bir tek şey gönlünü aydınlatıyordu. Bu, hocası Akşemseddin'in mübarek sesi idi ki devamlı olarak: "Feth-i mübin inşallah size müyesser olacak padişahım" diyordu.

Fatih hocasından Peygamberimizin sevgili arkadaşlarından Ebû Eyyub el-Ensari'nin kabrinin nerede olabileceğini soruyor, onu bulmasını istiyordu.

Akşemseddin düşünceye, murakabeye dalıyor, gazaskerlar: "Efendi, Eyyüb'un kabrini bulamayacağım diye kendini helak ediyor" diye konuşuyorlardı.

Akşemseddin yere bir seccade serilmesini istiyor. Sonra secdeye gidiyor. Uzun dakikalar geçiyor. Fatih üzülüyor. Nihayet başını kaldırıyor Akşemseddin. Aliha bir sırrı fısıldar gibi:

— "Hikmet'i Hudâ, seccademizi Kabr-i Eyyub üzre döşemişler, burayı kazsınlar" diyor.

Akşemseddin'in seccadesinin altını kazıyorlar. Epeyce derinden bir sanduka çıkıyor. Üzerinde 'Haza Kabrû Ebu Eyyub (Bu Ebu Eyyub'un kabridir)' yazısını görüyorlar. Haber bütün orduya yayılıyor. Askerin maneviyatı yükseliyor. Fatih sevincinden kabına sığmıyor.

Daha sonra Hz. Eyyub'un kabri yanına mescid yapılıyor ve o semte Eyup ismi veriliyor.

Fatih gecesi sabaha karşı, Akşemseddin bir tepe üzerinden, kanatlarını açan kocaman bir kartal gibi kollarını açarak: "Yâ müfettiha'l-Ebvâb" nidasıyla bağırırken, genç Fatih, sağ kolunun yumruğuna toplanmış yıldırımlar gibi sıra ile, büyük topları, Anadolu, Rumeli ocaklarının askerlerini, azepleri, Seymenleri, Sipahileri ve son darbe olan Yeniçeri'yi surların üzerine boşaltıyordu. Kurun-ı Vusta'nın (orta çağın) o son gecesi geçip şafak sökerken, asırlardan beri yüzlerce barbar orduları karşısında çözülmeyen surlar birden bire çözüldükçe genç ve dinç Yeniçeri'ler. Topkapı ve Edirne Kapısı arasındaki Likos Vadisi'nin ortasından Konstantiniyye'nin içine girdiler.

Yahya KEMAL

Ecel:

Yüce rabbimiz bütün canlıların ölüm saatlerini bilir. O vakit geldiğinde, hiç bir güç onu uzatamaz, durduramaz. Yeryüzünde herkes eceli ile ölür. Trafik kazasına uğrayıp ölen, denizde boğulan, bir yırtıcı hayvan tarafından parçalanan, vurularak öldürülen veya yatağı içinde ölen herkes eceli ile ölmüştür. Çünkü ecelin vakti değişmez. Bu vakit, yatakta da gelir, yolda da, yürürken de dururken de gelir.

Ecir:

Bir iş veya hizmet karşılığında verilen mükâfattır. Yüce Allah'ın emirlerini yerine getiren, y asaklarından kaçınan kimse, Peygamberlerimizin sünnetini yaşıyan bir müslüman, bu itaatının, sevap ve ibadetinin karşılığında büyük ecirlere kavuşur. Cennete girmeyi, Allah'ın cemalini görmeye hak kazanır. Ecir manevi bin mükâfattır ki ancak gerçek müslümanlara nasip olur. Derslerine çalışan bir öğrenci nasıl sınıfını geçerse, Allah'a karşı olan kulluğunu hakkıyla yerine getiren bir insan da nice ecirlere kavuşur.

Edep:

Lügatta "güzel terbiye, güzel huy insanı kötülüklerden koruyan alışkanlık" demektir. İnsanlar için en büyük fazilet edepli olmaktır. Edep Allah'a peygamberlerine, ashaba, İslâm büyüklerine, anne, baba ve akrabalara, küçük ve büyük herkese karşı gösterilmelidir. Edepsizlik şeytanın huyudur. "İnsanın edebi altından değerlidir" denilmiştir.

Allah'a karşı edep onun hoşlanmadığı şeyleri yapmamaktır. Peygamberimize karşı edep; sünnetini terketmemek, mübarek ismi anıldığında selavat getirmektir. Anne ve babamıza karşı edep de onlara daima hürmet etmek, kırıcı ve incitici sözler söylememek, önlere yürümek, sözlerini kesmemek ve her zaman onların rızasını kazanmaya çalışmaktır.

İslâm büyükleri edebin en güzel örneklerine vermişler. Mesela İmam-ı Azım hazretleri ömrünün sonuna kadar hocası Hammad'ın evine karşı ayaklarını uzatarak oturmamış, Yavuz Sultan Selim, hocasının atının ayağından sıçrayan çamurla kirlenen katanın kendisi ölünce sandukasının üzerine örtülmesini emretmiştir.

Ravza-i Mutahharaya karşı edeb:

İmamı Şafii anlatıyor:

"Medine'ye bir seferimde, İmamı Malik'in kapısında her neviden atların bağı

olduğunu gördüm. Binmiyordu. Sordum:

— Üstadım niçin bunlara binmiyorsun?

İmamı Malik'in vekar içinde cevabı:

— İki cihan Peygamberi Cenabı Muhammed'in yattığı beldede hayvan üzerinde gezemeyiz, hürmeti ihlâl eder."

Ravza-ı Mutahhara'ya karşı edeb... Adalet tevziinde edeb:

İmamı Ebu- Yusuf, Harun Reşid'in Kadil Kuzadı'dır. Bir davada Harun Reşid, baş vezirini şahid olarak gönderir. İmamı Ebu-Yusuf vezirin şahadetini reddeder. Kadı Efendi halifeye şikayet edilir. Halife makamına çağırır:

— Ya İmam, niçin bunun şahidliğini kabul etmedin?

— Kabul edemem efendim. Çünkü defalarca rastladım, bu zat size hitaben "bendeniz" diyor. Eğer bu adam sizin kölenizse, kölenin şahadeti yarım, kabule şayan olmaz. Ve eğer köleniz değilse yalan söylüyordu, yalancının şahidliği ise bizim mahkememizde geçmez.

Harun Reşid, tavr-ı teslimiyetle:

— Şu halde ben şahadet ederim.

İmamı Ebu-Yusuf hiç istifini bozmadan:

— Sizin de şahidliğinizi kabul edemem. Zira Ezan-ı Muhammedi'yi duyuyor, müslümanların arasına cemaate gelmiyorsunuz.

Halife susuyor. Ve bu hali hatırladıkça Rabb'isından utanarak rengi kaçıyor. Kadılıkta edeb, adalet tevziinde edeb.

Bir Edep Örneği

Hat sanatımızın büyük ustalarından olan Aziz Efendi san'at çalışmalarından arta kalan ZAMANINI Mevlevihâne'de irşâd halkasına girenleri mânen yetiştirmekle geçirdi. Mevlevi dervişleri de kendisine intisab etmişlerdi. Böylece ilim, irfan ve san'atı şahsında misallendiren Aziz Efendi, cemiyetin de nasibini en güzel şekilde vererek halkın mânevi susuzluğunu gidermekteydi. Mübârek dudaklarından dökülen her sözlü bir hayat düsturu, her hareketi peygamberimizin sünnetine uygun olarak verdiği edeple

oturur, görene huzurda imiş hissini verirdi. Bir gün hayranlığını gizlemeyen bir Mısırlı, bu hareketinin sebebini sorunca, Aziz Efendi:

— Her an Allah beni görüyor. Allah'ın olmadığı yer ve zaman mı? Her an huzurdayım, edebimi nasıl bozarım? cevabını verir.

İşte Türk milleti yazıdaki büyük başarısını, böyle bir edeple zenginleşen imânına borçludur. Bu yolda müslüman, imânıyla hareket etmedikçe, hat san'atının sır perdelerini aralamak aslâ mümkün değildir. Bu yolda nice ihtiraslarına zebun, mağrur, şöhrat düşkünü kimseler zelil olmuş, nasiplerini alamamışlardır

(Hat Sanatımız, Muhiddin Serin, S:82-83)

Hattat Aziz Efendi

Edille-i Şerriye:

Dinimize göre İslâmî hükümlerin çıkartıldığı dört ana kaynağa Edille-i Şerriye (Şeri Deliller) denilir. Bunlar Kur'an, Sünnet, İcma ve Kıyas isimlerini taşır. İslâm'da bütün hükümler bu dört kaynaktan çıkarılır.

Kur'an Allah'ın kelimidir. İçinde nice hükümler ve insanların iyiliği için ortaya konulmuş deliller vardır.

Sünnet, Peygamberimizin söz, hareket ve takriridir ki kaynak olarak ikinci sırayı alır. Kur'an'da hükmü açıkça belirtilmeyen bir şey önce sünnette aranır.

İcma ise sünnette de açıkça bulunmayan bir hükmün müctehid dediğimiz büyük alimlerce üzerinde görüş birliğine varılarak çıkartılmasıdır. İcma-î ümmet, İslâm'da şeri delillerin üçüncüsüdür.

Kıyas ise herhangi bir konudaki açık hükmün, benzeri bir konu içinde kabul edilmesi demektir. Meselâ şarap içmek haramdır. Öyleyse sarhoşluk veren rakı, bira v.s. bütün içkilerde şarap gibi haramdır demek kıyasla hüküm vermektir.

Ehl-i Beyt:

Sevgili Peygamberimizin ev halkına ehl-i beyt denilir. Bunlar hanımları, çocukları, damadı Hz. Ali ve Torunları Hz. Hasan ile Hz. Hüseyin'dir. Ehl-i beyti sevmek müslümanların vazifelerindendir. Çünkü Peygamberimizi seven, onun sevdiklerini de sevmek zorundadır.

Ehl-i Sünnet:

Ehl-i Sünnet denildiğinde Kur'an-ı Kerim'in ve Peygamberimizin sahih hadislerinin yolundan giden müslümanlar anlaşılır. Bunlar sahabeler, onlarla görüşenr tabiinler ve daha sonra gelen samimi müslümanlardır.

sahabelere ve onlarla görüşme şerefine kavuşan tabiinlere "Selef-i Salihin" ismi verilir. Bunlar İslamı yaşamış, yaymış ve tertemiz itikatlarını kendilerinden sonra gelenlere nakletmişlerdir. Büyük alimler İslamı, bozuk itakatlardan korumak için çok çalışmış, Ehl-i Sünnet Vel Cemaat dediğimiz doğru mezhebi kurmuşlardır. İtikadî konularda İmam-ı Maturudi ve İmam-ı Eşari, amelî konularda da bilhassa İmam-ı Azam, İmam-ı Şafi, İmam-ı Ahmed İbni Hanbel ve İmam-ı Maluk Ehl-i Sünnet mezhebinin kurucuları olarak kabul edilir. Bunların dışında pek çok Ehl-i Sünnet âlimi gelip geçmiştir.

Eimme-i erbaa, Arapça bir tamlama olup, "dört imam" manasına gelir. Bunlar Ehl-i Sünnet mezhebinin temayüz etmiş büyük alimleridir ki; İmam-ı Azam Ebu Hanîfe, İmam-ı Şafî, İmam-ı Malik ve İmam-ı Hanbel'dir.

Elfaz-ı Küfür:

"Küfür sözler" demek olan bu tamlama İslâm Akaidi içinde önemli bir konu olarak anlatılır. Elfaz-ı küfür, söylenildiğinde insanı dinden çıkartarak büyük bir felakete sebep olabilir. Bu sebeple müslümanlar hangi sözlerin Elfaz-ı Küfürden sayıldığını iyi bilmek zorundadır.

Söz, insanı ya cennet bahçelerine, yahut cehennemden çukuruna götürür. Doğru konuşmak, söylediklerimizden zarar veya faydasını bilmek zorundayız.

Elfaz-ı küfür; söyleyeni İslam dairesinden çıkartır. Karı kocanın nikahını fesheder. O ana kadar yapılan ibadetlerin yok olmasına sebep olur. Böyle bir sözle küfre giren insanın kestiği hayvanın eti yenmez. Küfür içinde ölürse cenaze namazı bile kılınmaz.

Elfaz-ı küfürden birini söyleyen kimse derhal iman ve nikahını tazelemek ve yüce Allah'dan af dilemek mecburiyetindedir.

Hangi sözlerin insanı küfre götüreceği fıkıh kitaplarımızda uzun uzun açıklanmıştır. Bazı misaller verilebilir.

Bir kimsenin Allah'a sövmesi küfürdür.

"Ben Allah'ı bilmem.", "Ben ailemi Allah'dan daha çok severim" demek küfürdür.

Bir kimsenin "Zalim Allah bana şu dünyada hiç rahat vermedi" demesi küfürdür.

Bir kimsenin diğerine "Peygamber bile olsan sana inanmam" demesi küfürdür.

Peygamberimiz S.A.V.'e, alay etmek kastıyla "Arap çocuğu.." demek küfürdür.

Hız. Ebubekir yahut Hız. Ömer'e lanet olsun demek küfürdür.

"Kıyametten korkmam" demek küfürdür.

Bir kimsenin "Azrail yanıldı da filanın canını aldı" demesi küfürdür.

Ezanla alay etmek küfürdür.

"Fılan kimse eceli ile ilmaz" demek küfürdür. Çünkü herkes eceli ile ölür.

Kendine "Namaz kıl" denilen adamın "Benim karnım ona tok" demesi küfürdür.

"Bu kaçınıcı Ramazan, bıktık, usandık" gibi sözler küfürdür.

Elfaz-ı Küfürden Allah'a sığınmak ve sık sık "Allahümme İnni eüzü bike minel küfri" "Ey Allah'ın küfürden sana sığınırım" diye dua etmek lazımdır.

Emanet, saklanması husunda titizlik gösterilmesi gereken bir haktır ki buna hiyanet büyük günahdır. Emin, yani güvenilir bir kimse olmak İslamda esastır. Emanet Peygamberlerin de sıfatlarından biri olup, onlar, Allah'ın bildirdiklerini eksikzi olarak insanlara duyururlar. Sevgili Peygamberimize müşrikler bile "Emin" ismini vermişlerdir. Çünkü O her emanete dikkat gösterir, kendisine teslim edilen bir şeyi öz malı gibi korurdu.

Allah'ın emirleri insanlar için birer emanettir. Onlara uymak ve Kur'an yolundan ayrılmamak lâzımdır. Emanette riayet etmek münafıklığın işaretidir. İnsan sağlığı, sıhhati malı ve çocukları da birer emanettir. Bunlara haklarını vermek, mesela malı israf etmeden kullanmak gerekir. Atalarımız: "Emanetin bağı yufka olur" diyerek, teslim edilen şeylerin titizlikle korunması gerektiğini açıklamışlardır.

Emanete İhanet Eden Adamın Sonu

Bir adam hacca gidiyordu. Yolculuğundan önce kıymetli eşyalarından bazılarını, arkadaşlarından birine emanet etti. "Bunlar, ben dönünceye kadar sende dursun, gelince alarım." dedi.

Hacdan döndüğünde verdiklerini geri istedi. Hain adam inkar ederek "Bana hiç bir şey bırakmadın sen!" dedi.

Aralarında münakaşa çıktı. Sonunda beraberce zamanın kadısına gittiler. Âlim bir insan olan kadı efendi ikisini de dinledikten sonra suçluya dönüp:

— Sen o paraları almadığına yemin eder misin? dedi. "Ederim" dedi adam.

Kadı bu sefer davacıya döndü:

— Parayı buna verdiği dair bir şahidin var mı?

— Ne yazık ki yok dedi davacı. Ben onun namusuna güvenmiştim. Emanete ihanet edeceği hiç aklıma gelmemişti.

— Peki parayı nerede verdin?

— Kırdı, bir ağacın dibinde...

— Peki, git bana o ağaçtan bir dal getir. Belki o dal şahitlik eder sana...

Davacı çıkıp gitti.

Kadı ve suçlu adam beklemeye başladılar. Aradan uzunca bir zaman geçtiği halde giden adam geri gelmedi.

Kadı:

— Anma da uzadı bu iş dedi, nerede kaldı bu adam?..

Suçlu boş bulunup şöyle dedi:

— Efendim, ancak gelir. Çünkü ağaç epeyce uzakta...

Kadı güldü:

— Gördün mü dedi. İşte ağaç şahitlik etti. Demek parayı almışsın. Yoksa nerden bilecektin ağacın o kadar uzakta olduğunu...

Dört büyük halieden sonra İslam Devleti'nin başına geçen hanedana Emeviler denir. Hz. Muaviye tarafından kurulmuştur.

Hız. Muaviye, Hız. Ali ile yapılan çeşitli savaşlar ve sonundaki hakem olayı ile halifeliğini güçlendirmiş, Şam'da idareyi ele geçirmişti. Hız. Ali'nin şehadetinden sonra, oğlu Hız. Hasan hilafet davasından vazgeçince Hız. Muaviye bütün İslam devletinin tek yöneticisi olmuştur. Son derece zeki, bilgili ve büyük bir insandı. Devleti büyütüp, yüceltmeye çalıştı. Hatta oğlunun komutasında bir orduyla İstanbul'u bile munasara ettirdi. O'nun Hız. Ali ile olan anlaşmazlığı bir görüş ayrılığından doğmuştu. Bu sebeple Peygamberimizin sahabelerinden ve vahiy katiplerinden olan Hız. Muaviye'ye dil uzatmak büyük bir günahıtır.

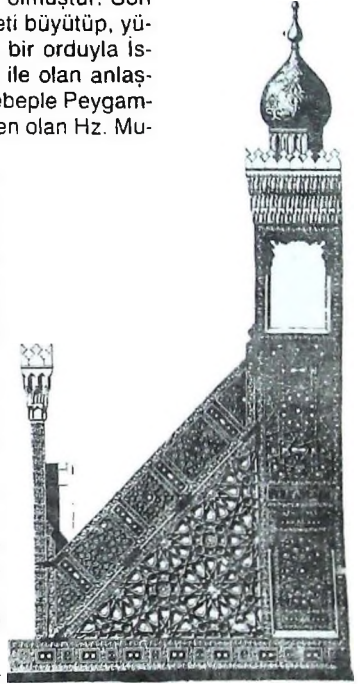
Hız. Muaviye'nin vefatından sonra yerine oğlu Yezid halife oldu. Devri pek çok acı olaylar ve karışıklıklara geçti. Kufe'lilerin kendisini halife yapmak için davet ettikleri Hız. Hüseyin, Kербela'da, Yezid'in askerleri tarafından şehid edildi. İslam alemi yasa boğuldu. Bu olaydan kısa bir süre sonra da Yezid bir av partisinde atından düşerek öldü.

Yerine oğlu II. Muaviye halife oldu. Fakat hemen halifelikten vazgeçtiği için Emevilerin diğer bir kolundan Mervan, sonra da oğlu Abdulmelik halife oldular.

Abdulmelik Mekke'de halifeliğini ilan eden Abdullah bin Zübeyr'i, Haccac-ı Zalem denilen bir komutan vasıtasıyla şehid ettirip hakimiyetini sağlamlaştırdı. İç karışıklıklar biraz durulunca pek çok ordular hazırlayıp fetihlere girişti. Anadolu'ya, Kuzey Afrika'ya ve diğer yerlere seferler tertip edildi.

Ancak, bilhassa Hız. Hüseyin'in şehid edilmesi ve devlet yönetiminde sadece Araplara söz hakkı verilmiş olması, diğer müslümanları (Türkleri ve İranlıları) Emevilerle karşı harekete geçirdi. Şiiler de Emevilerin yok edilmesi için çalışıyorlardı.

Abdulmelik'ten sonra Emevi sülalesi halifelik için kendi içlerinde de anlaşmazlıklara düşünce hanedanın yıkılışı hızlandı. Abbasi taraftarlarından Müslim'in gayreti ile Emevi ordusu bozguna uğratıldı. Kufe şehri ele geçirilerek Ebul Abbas Abdullah halife ilan edildi. Böylece Miladî 749 tarihinde halifelik Abbasilere geçmiş oldu. (Bak. Abbasiler). Son emevi halifesi II. Mervan Mısır'a kaçmış, fakat saklandığı yerde bulunarak öldürülmüştür. Emevilerin devri 661 yılından 750 yılına kadar sürmüştür

Emir'el-Mü'minin:

Müminlerin emiri, halifesi başbuğu manasına gelen bu tam-lama ilk defa Hz. Ömer zamanında ortaya çıkmış ve daha son-raları çok tutularak bütün halifeler için söylenmiştir.

En'am:

Başta amme cüzü olmak üzere ba-zı kısa sûrelerin bir araya toplanma-sıyla oluşturulan küçük kitaplara en'-am denilir. En'am ayrıca Kur'an-ı Ke-rim'in 114 sûresinden altıncısının

da ismidir.

Eskiden en'amlar son derece güzel süslenir, ciltlenir ve bir mahfaza içine konularak ceplerde taşınırdı. İslamî Türk an'a-nelerinden biri olan bu hareket, sanat değeri de çok yüksek olan en'amların hazırlanmasına vesile olmuştur.

Endülüs

Emevi Devleti:

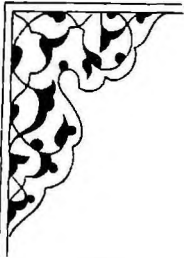
İberik Yarımadası'na (İspanya'da) kurulan büyük bir İslâm Devleti'dir. Emevi halifelerinden 1. Velit zamanın-da, eşsiz komudan Tank Bin Ziyad ve askerleri tarafından 711 yılında fethed-

dilen İspanya'da, kısa bir süre sonra, 756 yılında, Endülüs Emevi Devleti kuruldu.

I. Abdurrahman, devletini kurduktan sonra Kurtuba şehrini başkent yapmış ve hristiyan dünyasına karşı gösterdiği üs-tün başarılarla sınırlarını genişletmiştir. 788 tarihinde vefat edin-ce yerine I. Hakem hükümdar olmuştur. Daha sonra sırasıyla II. Abdurrahman ve nihayet büyük bir devlet adamı olan II. Ha-kem hükümdar olmuştur. Bunların hepsi ve bilhassa II. Ha-kem ilme, sanata ve kültüre çok önem vermiş, İspanya'da ni-ce okullar, saraylar, camiler inşa ettirmişlerdir. Avrupa'ya ilmin

ışığı İspanya'dan yayılmıştır. O zamanlar ko-yu bir karanlık içinde yaşayan hristiyanlar, bu müslümkan medeniyetine hayran kalmış, ço-cuklarını o okullarda okutabilmek için can at-mışlardır. Fakat her şeye rağmen inanç kav-gası sürmüş, hristiyanlar bütün bir Avrupa'ya yayılmak üzere olan İslam topraklarından sö-küp atmak için Endülüs Devleti'ne saldırılarını devam ettirmişlerdir.

II. Hakem'in ölümünden sonra ülkede iç ka-rışıklıklar başgöstermiş, hristiyanlar da bunu körüklemişlerdir. Kısa bir sürede eyaletlere bö-lünen Endülüs Devleti III. Hişam'ın halifelikten ayrılması üzerine sona ermiştir (1031).

Hız. Enes Bin Malik, hûnez sekiz-dokuz yaşlarında iken müs-lûmanlığı kabul etmiş Medineli bir sahabedir.

Küçük yaşta babasını kaybettiğinden annesi Ümmü Süleym, Ebu Talha isimli birisiyle evlenmiş, Hz. Enes onların yanında büyümüşür. Ümmü Süleym ve Ebu Talha İslamiyeti kabul ettiğı için Hz. Enes tam bir İslam terbiyesi ile büyütölmüşür.

Sevgili Peygamberimiz Medine'ye hicret ettikten sonra annesi veya babası Hz. Enes'i Peygamberimize getirmiş ve:

— Ya Resulallah! Enes akıllı bir çocuktur. Size hizmet etsin, demişlerdir. Bunu kabul eden Peygamberimiz Hz. Enes'i terbiyesi altına almış, onu en iyi şekilde yetiştirmeye başlamıştır. Hz. enes de canından daha çok sevdiği Peygamberimize hizmet etmek, onun hner emrini yerine getirmek için bütün gayretini göstermiştir.

Resulullah'dan sonra Hz. Ebubekir, Ömer, Osman ve Hz. Ali zamanlarında da önemli vazifeler yapan Hz. Enes Basra şehrine yerleşmiş, orada bir çok talebe yetiştirerek, insanlara hadis ve fıkıh ilmini öğretmiştir.

93 yıl süren hayatı boyunca İslam dinine hizmetten başka bir şey düşünmeyen, sahabi nihayet şan ve şeref içinde vefat ederek Allah'ın rahmetine kavuşmuştur.

Ensar:

Lügatta "yardımcılar" manasına gelen Arapça bir isimdir. Daha çok Peygamberimize ve Mekkeli müslûmanlara yakınlık gösterip, yardım eden, onlara yurt ve yuvalarını açan, fedakâr ve kahraman Medineli müslûmanlara verilen bir isimdir. ensar ednildiğinde onlar anlaşılırdı.

Şeref ve itibarları çok yüksek olan Ensar, Kur'an ve hadislerle övölmüş kimselerdir. Yüce Allah Enfal suresinde: "Onlar ki (O Ensar ki) muhacirlere yer gösterip yardım ettiler. İşta hakikî mü'minler onlardır. Onlar mağfirete nail olurlar ve pek ulvî lütfulara kavuşurlar" buyurmuştur.

Peygamberimiz de: "Eğer muhacir olmasaydım, ensardan olmak isterdim" buyurmuştur.

Medineli müslûmanlar Evs ve Hazreç isimli kii kabile idiler. Bu kabilelerden olmadıkları halde onlara bağılı bulunanlara da ensar denilirdi.

Medineli müslûmkanlar ilk defa altı kişilik bir grup halinde, Akabe'ye gelerek İslâmiyeti kabul etmiş, daha sonra sayıları kabarmış, 3'üncü Akabe biatında 75 kişi olmuşlardır. Sahih kaynaklara göre ilk altı kişi şunlardır:

1 — Esad bin Zûrâre, 2 — Avf bin Hâris, 3 — Râfi bin Mâ-

lik, 4 — Kutba bin Âmir, 5 — Ukbe bin Âmir, 6 — Câbir bin Abdullah.

Bunların içlerinde kadınlar da bulunuyordu. Peygamberimiz Mekke'li Musab bin Umeyr isimli arkadaşını onlara İslâmî öğretmek üzere muallim olarak görevlendirdi.

Metineli müslümanlar çoğalıp kuvvetlenince, Mekke'de bin bir sıkıntı içinde bulunan, akla hayale gelmez işkencelerle uğrayan Peygamberimiz ve arkadaşlarını Medine'ye davet ettiler. Onlara kucaklarını açıp yurt ve yuvalarında barındırdılar. İslâm'ın yücelmesi için her türlü fedakârlığa katlandılar. Mekke'den Medine'ye hicret eden müslümanlar yani muhacirler ensarla kardeş oldular. Bu büyük yardım ensarın şeref ve itibarını artırmıştır. Muhacirlerden sonra insanların en üstün topluluğu ensardır. Bütün savaşlarda Peygamberimizin yanında yer almış ve İslam tarihinde çok önemli bir rol oynamışlardır.

Esmâ'ül-Hüsna:

Arapça bir tamlama olup, "Güzel isimler" demektir. Esmaâ'ül-Hüsna denildiği zaman Yüce Allah'ın güzel isimleri akla gelir. Allah en güzel isimlerin sahibidir. Bunları okumak, ezber-

lemek ve manalarının şuuruna ermek büyük bir sevaptır. Peygamberimiz bir Hadis-i Şerifinde, "Muhakkak Allahû Teâlâ'ya mahsus olarak doksandokuz isim vardır. Hek kim bunları okur (veya ezberlerse) cennete girer." buyurmuştur.

Yüce Allah'ın bu doksandokuz isimden başka pek çok güzel ismi mevcuttur. Onları söyleyerek, Allah'a dua edilir. Allah'ı bilmek isimlerini ve sıfatlarını bilmekle mümkün olacağından Esma'ül-Hüsna'yı her müslümanın öğrenmesi lazımdır. bu suretle O'nun rızası kazanılmış olur. Hadis-i Şerifte geçen 99 güzel isim aşağıda gösterilmiştir:

Yüce Allah'ın 99 İsmi ve Manâları

O Allah'dır ki O'ndan başka ilah yoktur, Rahmân'dır (dünyada her yaratığa merhamet edendir), Rahîm'dir (ahirette yalnız mü'minlere merhanet edendir.), El-Melikü (her şeye sahip ve musatasarrıftır), El-Kuddüsü (noksanlık ve hudûs âlâmetlerinden münezzehtir), Es-Selâmu (her afet ve ayıbdan selâmet üzeredir), El-Mü'minu (mucazre yaratıp peygamberini doğrulayandır), El-Müheymînü (yaratıkların bütün ihtiyaçlarını karşılayandır). El-Azîzu (her şeye galip ve üstündür), El-Cebbâru (kulların işlerini düzendir), El-Mütekebbiru (yeğâne azamet sahibidir), El-Hâlikü (yaratıcıdır). El-Bârî'u (yaratıkları illetlerden kurtarandır), El-Musavvirü (Eşyaya şekil verendir), El-Gaffârü (günahları örtendir), El-Kahhârü (kudreti ile her şeyi emri altında tutandır). El-Vehhâbu (nimet ve bağışları çoktur), Er-Rezzâku (rızkı ve sebepleri yaratandır), El-Fettâhu (yaratıkları arasında hüküm verendir), El-Âlîmu (her şeyi bilendir), El-Kâbirü (rızkı daraltandır), El-Bâsîtu (rızkı genişletendir), El-Hfidu (sa-

pıkları alçaltandır), Er-Rfî'u (Mü'minleri yükseltendir), el-Muizzu (kemâle erdiren-dir), El-Müzillü (dereceden düşürendir), Es-Semî'u (her şeyi işitendir), El-Basîru (her şeyi görendir), El-Hakemu (hükmü geçersiz kılınmayan hâkimdir), El-Adlû (tam adâlet sahibidir), El-Latîfu (gizli ve ince şeyleri bilendir), El-Habîru (her şeyden haberdar olandır), El-Halûmu (günahkârlara ceza vermekte acele etmez), El-Azîmu (ululuk mertebelerinin en üstünde olandır), El-Gafûru (küçük-büyük günahları bağışlayandır), Eş-Şekûru (az amele çok sevap verendir), El-Aliyyu (yücelerin yücесidir), El-Kebîru (yücelik ve azamette en üstün olandır), El-Hafîzu (her şeyi koruyandır), El-Muğîsü (imdad isteyenlere yardım edendir), El-Hasîbu (muhtaçları mustağnî kılandır), El-Celîlû (celâl sıfatları ile vasıflanandır), El-Kerîmu (ezelen ve ebeden kerem sahibidir), Er-Rakîbu (her şeyi gözetleyendir), El-Mucîbu (duâ edenin duâsını kabul buyurandır), El-Vâşî'u (her şeyi ilmi ile kuşatandır), El-Hakîmu (hikmet sahibidir), El-Vedûdu (kullar için hayır seven ve onlara ihsan edendir), El-Mecîdu (ikramı bol olan yüce varlıktır), El-Bâ'isü (ölüleri diriltendir), Eş-Şehidü (bütün mevcudatın zâhirini bilendir), El-Hakku (gerçek ver olan ve hakiki izhar edendir), El-Vekîlû (kulların ihtiyacını karşılayandır), El-Kaviyyu (her şeye güve yetendir), El-Metînû (kuvveti kesilip tükenmeyendir), El-Veliyyü (yardım edendir), El-Hümîdû (hamdedilemey ve övülmeye müstahak olandır), El-Muhsî (hiçbirşey kudreti dışınrda kalmaykandır), El-Mübdi'u (yoktan var edendir), El-Mü'îdû (bir şey yok olduktan sonra onu yaratandır), El-Muhyî (hayat verendir), El-Mümîtü (öldürendir), El-Hayyu (hayat sahibidir), El-Kayyûmu (bizatihi var olup başkasına muhtaç olmayan ve her şey kendisine muhtaç bulunan varlıktır), El-Vâcidü (dilediği her şeye sahib olandır), El-Mâcidü (kerem ve şerefi büyük olandır), El-Vâhidü (zâtında birdir ve eşi yoktur), Es-Samedü (ihtiyâçtan münezze olup kendisine daima muhtaç olunandır), El-Kâdiru (kudret sahibidir), El-Müktedirü (Kudretine nihayet olmayandır), El-Mukaddimu (varlıkları birbiri üzerine takdîm edendir), El-Muahhiru (varlıkların bir kısmını diğer kısmından sonraya bırakandır), El-Evvelü (bütün eşyadan önce var olandır), El-Âhiru (her şey helâk olduktan sonra bakî kalandır), El-Az-Zâhiru (sayısız açık delillerle varlığı meydandadır), El-Bâtînü (varlığının keyfiyeti gözlerden ve idraktan saklı olandır), El-Vâlî (Hâkim olandır), El-Müteâllî (yüce zatına uygun olmayan her şeyden çok müzezzehdir), El-Berru (ihsan sahibidir), Et-Tevvâbu (kullarının tevbesini ziyadesiyle kabule edendir), El-Müntakîmu (dilediği kimseye şiddetle azab edendir), El-Afuvvü (günahları bağışlayıp silendir), Er-Ra'ûfu (çok şefkatlidir), Mâlikü'l-Mülki (mülkünde dilediği tasarrufu yapan ve geçerli kılandır), Zü'l-Celâli ve'l-İkrâmi (yücelik sıfatlarına sahibdir ve yaratıklara nimet ikram edendir), El-Muksîtu (eziyeti giderip adâleti icra edendir), El-Câmi'u (Kıyamet günü insanları bir araya toplayandır), El-Ganiyyu (zatında, sıfatlarında ve işlerinde hiç bir şeye muhtaç olmayandır), El-Muğnî (hikmeti gereği her şeyden ihtiyacı giderendir), El-Mâni'u (helâk ve noksanlık sebeblerini kaldırandır), Ed-Dârru (zarar veren şeyleri yaratandır), En-Nâfi'u (faydalı şeyleri yaratandır), En-Nâfi'u (faydalı şeyleri yaratandır), En-Nûru (bizatihi zahir olup başkasını yoktan var edendir), El-Hâdî (dilediği kulunu saadete kavuşturandır), El-Bedî'u (icad edendir), El-Bâkî (üzerine yokluk geçmeyecek şekilde varlığı devam edendir), El-Vârisu (bütün mahlukat yok ulduktan sonra baki kalandır), Er-Reşîdû (hidâyete erdirendir), Es-Sabûru (âsi ve günahkârları cezalandırmakta acele etmez)."

Eşari Mezhebi:

İtikadî konularda Ehl-i Sünnet imamlarından olan İmam Ebulhasan Aliyül Eşarî tarafından kurulmuş bir mezheptir.

İmam-ı Eşarî hicrî 260 tarihinde Basra'da doğmuş, 324 tarihinde Bağdat'ta vefat etmiştir. Kurduğu mezhep bilhassa Şâfiler ve Mâlikîler arasında yayılmıştır.

İtikad hususunda son derece sağlam ve kuvvetli bilgilere sahip olan İmam-ı Eşârî'nin çok değerli eserleri vardır. Bunlardan en önemlileri Makalatü'l-İslamiyyîn, El-Juma, Risalet'ül-İmam isimli kitaplardır.

Evliya:

Veli kelimesinin çoğulu olan Evliya lügatta; "dostlar yakınlar, velayet ve keramet sahipleri, Allah'a yakın olan kimselere" manalarına gelir.

"Allah'a dost ve yakın olma hali" Kur'an ve icma ile sabit bir hakikattir. Allah'ın velî kulları; O'nun emir ve yasaklarına göre hayatını düzenleyen iman edip takva sahibi olan, Allah'ın sevdiği ve her şeyden çok Allah'ı seven" kimselerdir. Onlar için bir korku ve üzüntü olmayacağı Kur'an-ı Kerim'de beyan edilmiştir.

Müslümanlar arasında nice veliler vardır. bunlar Allah'ın dostluğunu kazanmış seçkin insanlardır. Gerektiğinde keramet gösterebilirler. (Bak. Keramet maddesi)

İnsanın velî olup olmadığını bileceği hususu ihtilaflı bir konudur. Bazı alimlerimize göre kişi kendini velî olduğunu bilir. Bir kısım alimlerimize göre ise bunu bilemez.

Veliler, Peygamber değildirler. Peygamberlik daha ayrı bir konudur. Çünkü insanlar Allah'ın emir ve yasaklarına riayet edip, takva göstererek, çalışıp çabalayarak, yüceleşip velî olabilirler. Ancak hiç kimse çalışmasıyla Peygamber olamaz. Allah dilediği ve seçtiği kimseyi Peygamber yapar. Kadınlardan Peygamber olmadığı halde veliler vardır. Mesela Hz. Meryem, Hz. Aişe, Hz. Fatıma (r.a.) Allah'ın velî kullarındandır.

Başta Peygamberimizin arkadaşları olmak üzere nice velîler gelip geçmiştir. İmam-ı Azam, İmam-ı Şafi, Cüneyd-i Bağdadi, Abdulkadir Geylanî, Şah-ı Nakşibendî, İbrahim Ethem gibi pek büyük Allah dostları vardır.

İslâm Akaidine göre en büyük velî Hz. Ebubekir'dir. Daha sonra Hz. Ömer ve diğer sahabeler gelir.

Veliler ve onların gösterdikleri kerametleri inkâr, küfürdür.

Ey Sariye, Askerini Dağa Doğru Çek!

Hazret-i Peygamber (A.S.) şerefli bir hadislerinde: “Sizin azarında, kalbine gaybi şeyler hutur ederek, bunu söyleyenler var: Ömer bunlardan biridir.” buyurmuştur.

Bu hal yalnız Ömer’de değil, sahabe-i kiram’ın bir kısmında zuhur etmiş, buna benzer birçok haller görülmüştür.

Hazret-i Ömer’in ilk İslâm fuhatı çağında İran’da savaşıyan Sâriye bin Zünaym’a yüzlerce saatlik uzaklıktan: “Ey Sâriye! Askerini dağa doğru çek” diye hitab etmesi bunun doğruluğuna şehadet eden olaylardan biridir.

Sâriye bu çağlarda Acem Irak’ından savaşıyan İslâm askerlerinin bir bölümüne komuta ediyordu. Orada müşriklerle savaşırken zor bir duruma düştü, kurtuluş yollarını aramaya başladı, bir ara geri çekilmeyi aklına koydu. Halbuki en müait yer, savaş meydanına yakın yerde bulunan dağa çekilip İslâm askerinin şerefini korumaya azmetmekte. Fakat nedense Sâriye bir türlü bunu düşünemiyordu. Bu sıkışık ve tehlikeli anda Hazret-i Ömer de minber üzerinde Cuma hutbesini okuyordu. Ara yerden perdeler kalktı, Hz. Ömer gaybi kuvvetle Sâriye ve askerlerinin perişan ve kararsız halini müşahade etti. Harp usulünü iyi bilen Ömer minberden yüzlerce saatlik mesafede olan Sâriye’ye seslendi: Ey Sâriye! Dağa sığın...” Savaş meydanında olan Sâriye bu sesi aynen işitti ve hemen dağa sığındı. Kendisini tebrik edenlere, “beni değil, Emirelmü’minin Hazret-i Ömer’i tebrik edin. Zira biz onun emri üzere dağa çekilip selâmete kavuştuk.” dediği pek meşhurdur.

Bunun gibi, hasta döşeginde son günlerini yaşayan Ebubekir Sıddık (R.A.), kızı Hz. Aişe’ye vasiyetleri esnasında kendi mülkü olan hurmalıktan bahsetti. Beher kilosunu bin kırk dirhem hesabıyla Aişe’ye yetmiş kilo hurma bağışladı. Kalanını da vârisleri için muhafaza ve idare etmek üzere Aişe’yi vasi tayin etti ve ona şu tavsiyede bulundu:

— Kızım Aişe! Bunların ikisi senin erkek ve ikisi de kızkardeşlerindir. Onlara karşı şefkatli ol, dedi.

Halbuki Ebubekir’in dünyada diri olarak yalnız bir kızı vardı ki o da Esmâ idi. Hz. Aişe hayret edip, babasının “ikisi de senin kızkardeşlerindir” demesinden bir mânâ çıkaramadı ve:

— Ey babam! Benim kız kardeşim bir tanedir, o da Esma’dır. Bana tavsiye ettiğin ikinci kız kardeşim kimdir? diye sorduğunda, Ebubekir (R.A.):

— Eşit Binti Hârice’nin rahmindeki çocuğun ikinci kızkardeşin olacağını sanıyorum, kalbime böyle doğdu!.. diye cevap verdi.

Hakikaten doğum zamanı geldiğinde Binti Hârice, Ebubekir’in haber verdiği gibi kız çocuk doğurdu. (1)

1) İmam Malik’in Muvatta’ından.

Evvabin Namazı:

Nafile bir ibadet olup, akşam namazının sünnetinden sonra kılınır. Altı rekattır. Bu namaza devam edenlerin tövbelerinin kabul edileceği belirtilmiştir. Sevgili Peygamberimiz bir Hadis-i şeriflerinde “Akşam namazından sonra (konuşmadan) altı rekat namaz kılanın günahı, deniz köpüğü gibi çok dahi olsa affedilir” buyurarak, Evvabin namazını övmüştür. Bu altı rekatlık namaz genellikle ikişer rekatta selam verilerek kılınır.

Eyüp Sultan Camii ve Türbesi:

İstanbul'da Eyüp semtinde bulunan bu cami ve türbe 670 yılında İstanbul'u kuşatmaya gelen Emevi orduları arasındaki, Peygamber sancaktarı Hz. Ebu Eyyübül Ensari'nin hatırası-

na yaptırılmıştır. Fatih Sultan Mehmed'in emriyle 1458 yılında inşa ettirilen cami, İstanbul'da yaptırılan ilk cami olması dolayısıyla önemlidir. Yurdumuzda en çok ziyaret edilen yerler arasındadır. 1766 yılındaki İstanbul depremi sırasında yıkılmış daha sonra III. Selim tarafından yeniden inşa ettirilmiştir. Cami dikdörtgen biçimindedir. İki fil ayağı ve altı sütun üzerinde duran zarif kubbesi ile dikkatleri çeker. Ana kubbeyi 8 yarım kubbe çevrelemektedir. İki minaresi yapılmış olup duvarları nefis çinilerle süslenmiştir. Eyüp Sultan hazretlerinin türbesi de caminin hemen karşısındadır. Türbenin kapısı ile caminin kapısı aynı avluya bakmaktadır.

Osmanlılar zamanında padişahların kılıç kuşanma merasimi bu türbede yapıldı. Bugün de hergün yüzlerce, binlerce insanın ziyaret ettiği türbe, etrafındaki yaşlı çınar, selvi ağaçlarıyla ve ecdadımızın mezarlarıyla gezenleri manevi bir iklimi çekip götürür.

Eyüp Sultan Camii

Ezan:

Müslümanları namaza davet etmek için okunan ve vacip derecesinde bir sünnet-i müekkede olan ibadettir. Ezan okuyana müezzin denilir.

Günde beş kez okunan ezanla bütün insanlık Allah'ın zikrine, onun varlığına ve birliğine inanmaya ve nihayet namaz kılmaya çağırılır. Bu çağrı kıyamete kadar devam edecektir.

İslâmın ilk devirlerinde müminleri namaza çağırmak için bildiğimiz tarzda ezan okunmuyordu. Namaz vakitleri sadece "Haydi namaza, haydi namaza!" diye bağırlıyor, pek çok kimse bunu duyamıyordu. Sevgili Peygamberimiz bu iş için arkadaşlarını toplayıp, onların görüşlerini aldı. Bir sahabe namaz vakitlerinde çan çalalım dedi. Bu hristiyanların adetidir, denilerek teklif kabul edilmedi. Bir başkası boru çalalım dedi. Bu da Yahudilerin adeti idi. Ateş yakma, yahut yüksekçe bir

yere bayrak asmak teklifi de hoş karşılanmadı. Kesin bir karara varılmadan toplantı dağıldı.

Daha sonra sahabelerden Abdullan Bin Zeyt bir rüya gördü. Rüyasında bildiğimiz ezan sözleri ona öğretildi. Hemen gelip gördüklerini Peygamberimize anlattı. resulullah bundan çok memnun oldu. "Gidip bunu bilal'e öğret. O, yüksek bir yerde ezan okusun. Sesi senin sesinden daha gürdür." buyurdu. Abdullah Bin Zeyd Hz. Bilal'e koşup geldi. Hz. Bilal kendisinin de aynı rüyayı gördüğünü söyledi. Böylece ezan doğmuş oldu.

Ezanın sözleri şunlardır:

Allahuekber, Allahuekber, Allahuekber, Allahuekber

Eşhedü en lâ ilahe illallah, Eşhedü en lâ ilahe illallah

Eşhedü enne Muhammeden Resulullah, Eşhedü enne Muhammeden Resulullah

Hayye a'les-salah, Hayye a'les-salah

Hayye a'lel-felah, Hayye a'lel-felah

Allahu ekber, Allahu ekber

Lâ ilahe illallah

Sabah ezanlarında ayrıca Hayye'al'el-felah sözlerinden sonra iki kez "Esselâtü hayrun minen nevm," yani Namaz uyku-
dan hayırlıdır sözü ilave edilir.

Ezan okumak çok sevaptır. Çeşitli hadislerde ezan sesinin ulaştığı yere kadar şeytanların kaçacağı, bu sözleri her eşyanın duyduğu zikredilmiştir.

Faiz:

Faiz lügatta, ribâ kelimesinin karşılığı olarak “fazlalık” manasına gelir. İslam ıstılahında ise; aynı cins malların birbiri ile karşılıklı satışında şart koşulan bir fazlalık demektir. Mesela on gram ağırlığındaki bir altını onbir grama satmak gibi.

Faiz yani ribâ İslam dininde kesinlikle haramdır. Bakara Suresi'nin 275'inci ayetinde: “O kimseler ki, ribâyı yerler. Onlar (yerlerinden) ancak şeytanın çarpmış olduğu, delirmiş bir şahıs gibi kalkarlar. Bu ise onların; “alış veriş muamelesi tıpkı riba gibidir demeleri yüzündendir. Halbuki Allah alış verişi helal, ribâyı haram kılmıştır” buyrulur.

Faiz ferdi ve içtimai hayatı sarsan, helal rızık kazanmayı önleyen yardımlaşma ve kardeşliği baltalayan, insanları daimi bir huzursuzluğa sevkeden büyük bir felakettir. Faizle emniyet, güven ve meşru ticari muameleler kökünden yıkılır.

Faizin azı da çoğu gibi haramdır. Malî muamelelerini faiz sistemi üzerine kuranlar mutlak surette zarara uğrayacak, neticed mahvolup gideceklerdir.

İslam'da ticaret helaldir. Sadaka ve borç verme müessesesi vardır. Bunlar karşılıklı saygı, sevgi ve kardeşliğin gereğidir. İhtiyaç içinde olan bir insana, zerrece acımadan, belli bir süre ile ve faizle para vermek ne kadar büyük bir günahtır. Faizle para veya mal alan kişi onu ödeyemeyince yeniden borçlanacak, her geçen gün zararı büyüyecektir. Üstelik faiz almak da vermek kadar günahtır.

İslam faizin her türlüünü yasak etmiş, insanların kendi aralarında meşri şirketler kurarak ortaklık yapmalarını, her lâlû-kârda kâr ve zarara ortak olmalarını istemiştir. Bir müslüman diğerine faizle para veremez. Ancak elinde bulundurduğu sermayeyi diğer bir şahsa vererek bunu işletmesini, işin neticesinde kâr ve zarara ortak olacaklarını bildirebilir. Bunun da çeşitli şekil ve usulleri vardır. Mesela ortaklıklarda, ortaklardan biri için önceden belli bir miktar para kararlaştırılmaz. Zıyan çalışana aittir, şartını koymak caiz değildir.

Faiz gibi haram bir işle bilhassa yahudiler çok uğraşır ve bu vesileyle yoksul insanların sırtından büyük sermayeler kazanırlar. Ne yazık ki bugün dünya ticaretini ve bankacılık müessesesinin büyük bir kısmına onlar hakim olmuşlar, bütün dünyaya faizciliği (tefeciliği) yaymışlardır.

Banka faizleriyle, tefeci faizleri arasında bir fark yoktur. Bir kimse, her hangi bir yer veya kimseye belli bir para yatırıp altı ay, bir sene gibi bir müddet geçtikten sonra parası için yüzde şu kadar fazlalık alamaz. Bu faizdir ve müslümana haramdır.

Peygamberimiz faizin her türlüünü yasak etmiştir. Ancak meşru alış veriş, ortaklık, sadaka ve borç vermek gibi insani müesseseler caiz ve faydalıdır.

Fal:

Henüz meydana gelmemiş bir olayda bilgi sahibi olmak için başvurulmuş ve meşru olmayan çeşitli yollardır. Bu tür yolların hepsi dinimizce yasaklanmış olup, gayb yani istikbal hakkında ancak Allah'ın bilgi sahibi olduğu açıklanmıştır. Bakla falı, kahve falı, fal okları gibi şeylerle uğraşmak haramdır. Kur'an-ı Kerim'de fal okları ile hareket etmenin şeytanın amelinden birer pislik olduğu beyan edilmiştir. Falcılık bir nevi sihirbazlıktır. Sevgili Peygamberimiz bütün sihirbazların cehennemlik olduğunu belirtmiştir. Fala bakmak ne kadar günahsa, ona inanmak da öylece günahtır. Fala bakan kimseye falcı denir.

Söylediklerinin çoğu yersiz ve yalandır. Eğer bildiklerinden bazıları tesadüfen doğru çıkarsa bunu kendi güçleri ile kazandıklarını sanırlar. Böyle kimselerin şerrinden Allah'a sığınmak lazımdır.

Farabi:

Farabi 870 yılında Türkistan'ın Farab kasabasında doğmuştur. Babası Faraba bağlı bir kalede kumandan olarak görev yapmaktaydı. İlk tahsilini burada yapan Farabi, Arapça ve

Farsça öğrenerek devrin en büyük ilim merkezlerinden sayılan Bağdat'a gitmiş, gayret ve zekasıyla kendini gösterip kısa zamanda kadılık yapacak kadar ilmi seviyesini yükseltmiştir.

Şam, Halep ve Mısır'ı da dolaşan Farabi devrin bütün ilimleriyle uğraşmıştır. Yunancayı öğrenerek Arista ve Eflatun'un eserlerini tetkik etmiştir. İslami ilimler, mantık, felsefe, matematik, tıp ve müzik dallarında çeşitli kitaplar yazdı. Eserlerinin sayısı yüzü aşan Farabi, büyük filozof İbn-i Sina ve İbn-i Rüşd'ü derinden etkilemiş, ilmi çevrelerce kendisine Aristo'dan sonraki hoca anlamına "Hoca-i Sani" ismi verilmiştir.

Farabi

Farabi'nin en önemli eserleri Ettalim'üs Sani, El Medinet'ül Fadıla, El MEan'il Akl gibi kitaplardır. Bu eserler İslam dünyasında uzun zaman etkilerini göstermiş, daha sonra Avrupa'da da derin tesirler uyandırmıştır. Batı kaynakları da kendisinden "Alfarabius" olarak bahsedilen Farabi nihayet 950 yılında Şam yakınlarındaki Babussağir'de vefat etmiştir.

Farabi'nin Yunan filozofu Aristo'ya karşı büyük sevgi ve bağlılığı, bir takım serbest düşünceleri ve din ile felsefenin birbirinden ayrılma-yacağı tarzındaki fikirleri İslam alimleri tarafından eleştirilene uğramıştır. Farabi Aristo'ya karşı olan bağlılığını "ben Aristo zamanında yaşamış olsaydım onun en iyi talebelerinden olurdum" diyerek ifade etmiştir.

Farz:

Arapça bir kelime olup, dinimize göre, yapılması hususunda açık ve kati emirler bulunan vazifelerdir. Çoğulu Feraiz; farzlardır. Bunlar ya ayet veya kuvvetli hadislerle belirtilmiş vazifelerdir. Namaz, oruç, zekat gibi ibadetleştirebilir.

Farzlar Farz-ı Ayn ve Farz-ı Kifaye olarak ikiye ayrılır. Farz-ı Ayn'dan mükellef olan kişilerin bizzat yapmaları gerekli olan vazifeler anlaşılır. Mesela namaz kılmak böyledir. Şartlarına haiz herkes bizzat namazını kılmak zorundadır.

Farz-ı Kifaye ise müslümanlardan bazılarının yapması ile diğerleri üzerinden mesuliyet kalkan farzlardır. Bunun en güzel misali cenaze namazı kılmaktır ki bazı müslümanların bu görevi yapmasıyla diğerleri üzerinden mesuliyet kalkar.

Farzları inkar etmek, onları alaya almak veya küçümsemek küfürdür. Bizim itikadımıza göre farzların terki küfre götürmez. Namaz kılmayan bir adam kafir sayılmaz. Fakat namaza inanmaz ve onunla alay ederse kafir olur. Diğer ibadetler de böyledir.

Farzlar kulu Allah'a yaklaştıran ibadetlerdir ki terki neticesinde kalpler kararır ve neticede insana azaba müstehak olur.

Farzları yerine getiren insanlar aslı vazifelerini yerine getirmiş olarak büyük sevaplar kazanırlar.

Lügatta "Allah'ın emirlerine aykırı hareket eden, günahkâr kimse, kötü huylu olan, kötülük yapmayı alışkanlık haline getiren adam" manasına gelir. Bu hal insanı yavaş yavaş imandan uzaklaştırıp, küfre yaklaştıracığı için çok tehlikelidir. Günahda ısrar etmek, Allah'ın gazabına sebep olur. Fasık kimse hem Allah katında, hem insanlar yanında değerini yitirir. Fısk, doğru yoldan çıkmaktır. Fâsik, fısk sahibi kimse demektir.

İçki içen, kumar oynayan, namazlarını kılmayan, anne ve babasına asi olan kimse fâsıktır. Böyle kimselere selam vermek de doğru değildir. Bunların imam olması mekruhtur.

Fatıma (Hz.):

Sevfilî Peygamberimizin en küçük kızıdır. Mekke'de Resulullah'ın ilk hanımı Hz. Hatice'den doğmuş, çok genç yaşta Medine'de vefat etmiştir.

Peygamberimiz Hz. Fatıma'yı çok severdi. Bir hadislerinde "Cennet kadınlarının ulusudur" buyurmuşlardır.

Hz. Fatıma gelinlik çağa eriştiğinde pek çok sahabi onunla evlenmek istemiş fakat Peygamberimiz sevgili kızını, amcasının oğlu Hz. Ali ile evlendirmiştir. Bu mesud evlilikten üç kız, üç erkek olmak üzere altı çocuk doğmuş, Peygamberimizin sülalesi ise Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin ile devam etmiştir.

Hz. Fatıma ehl-i beytin en önemli simalarındandır. Bu sebeple bütün sahabeler kendisine saygı ve hürmet göstermişlerdir.

Son derece dinder, fazilet sahibi, müstesna bir kadın olan Hz. Fatıma Hz. Ali ile olan evliliğini kusursuz biçimde sürdürmüş, bu noktada da müslüman kadınlara örnek olmuştur. Hz. Ali de ona karşı daima engin bir saygı ve sevgi duşmuş, sağlığında başka bir kadınla evlenmemiştir.

Peygamberimizin vefatından çok kederlenen Hz. Fatıma, aradan altı ay gibi kısa bir süre geçince Medine'de vefat etmiştir. Cenazesini Hz. Ali'nin yıkadığı ve gece karanlığında defnedildiği rivayet edilir.

Fatih Sultan Mehmed Osmanlı Padişahlarının en büyüğüdür. M.S. 1453 yılında İstanbul'u fethederek hem Sevgili Peygamberimizin müjdesine mazhar olmuş hem orta çağı kapayarak, yeni çağı açmıştır.

Fatih

Sultan Mehmed:

II. Sultan Murat Han'ın oğludur. Annesi Sinop hükümdarı

İsfendiyyar Bey'in kızı Hatice Halime Hüma Hatun idi. Hirci 883, Miladî 1430 yılında Mart ayının 30. günü Edirne'de doğmuştur. Birinci olarak 1443'de, ikinci olarak da 1451 yılında tahta çıkmış, 31 yıl padişahlık yapmıştır.

Fatih Sultan Mehmed son derece iyi bir eğitim görerek yetişmiştir. Devrin en ünlü bilginlerinden dersler almış, küçük yaştan itibaren bir devletin yöneticisi olacağı şuuruyla çalışmıştır. Yabancı dillere, dini ilimlere, matematik ve tıba karşı özel bir ilgisi olmuş, Arapça, Farsça, Latince ve İbranice'yi ana dili kadar güzel öğrenmiştir.

Akşemseddin, Molla Gürani ve Molla Hürev Fatih'e öğretmenlik yapmış büyük bilginlerdir. İstanbul'un fethinde de önemli görevler almışlardır.

Fatih Sultan Mehmed ikinci defa tahta geçtikten iki sene sonra büyük bir ordu hazırlayarak İstanbul'u kuşatıp şehri Bizanslılardan aldı. Bu olay dünya tarihinde bir dönüm noktası oldu.

Fatih bundan sonra da boş durmadı. Nice savaşlara çıkıp zaferler kazandı. zamanında iki imparatorluk, irili ufaklı 17 devlet 200'den fazla şehir Osmanlı topraklarına katıldı. Devletin başkenti önce Edirne iken İstanbul'un fethiyle oraya nakledildi.

Fatih İstanbul'a İslâmın mührünü vurmak için nice camiler, medreseler, saraylar inşa ettirdi. Hristiyan halka karşı hoşgörülü davrandı.

Batı Roma İmparatorluğu'nu da ortadan kaldırmaya karar verdiği ve hatta savaş için yola çıktığı bir sırada yahudi asıllı bir doktor tarafından zehirlendi. Gebze yakınlarındaki tektur çayırına gelindiğinde büyük padişahın rahatsızlığı arttı ve henüz 53 yaşında iken orada vefat etti. Cenazesi İstanbul'a getirilip Fatih Camii avlusundaki muazzam türbesine defnedildi.

Fatih Sultan Mehmed her yönüyle mükemmel bir insandı. Son derece zekî, dirayetli, azimli ve sabırlıydı. Osmanlı Devleti onun devrinde altın çağlarını yaşadı. Vefatı haberi duyulduğunda Avrupalılar günlerce bayram ettiler.

Fatih Sultan Mehmed

Fatih'in Fermanı

Büyük Osmanlı Devleti'nin şanlı padişahı II. Murat Han 23 yıl hükümdarlık yapıp, yüzlerce zafer kazandıktan sonra tahtı, 12 yaşındaki oğlu II. Sultan Mehmet'e bırakmak istemiş ve Manisa Sarayı'na çekilmişti.

Bu fırsatı kaçırmak istemeyen Batılılar canavar sürüleri gibi hazırlıklara başlayıp devletin üzerine saldırıya geçtiler.

“Osmanoğlu deli olmuş, devleti oniki yaşındaki bir çocuğa bıraktı, bunları tepelemek için bundan iyi fırsat olmaz...” diyen Macar, Ulah, Bosnalı, Alman, İtalyan ve Arnavutlar yeni bir haçlı ordusu kurdular. Saldırıya geçtiler. Avrupalıların bu hareketlerini haber alan Osmanlı büyükleri hiç vakit geçirmeden Sultan II. Murat'ın tekrar tahta geçmesini istediler. II. sultan Mehmet babasına bir ferman yazıp durumu bildirdi. Sultan Murat, gelmek istemedi. Fakat devletin başında 12 yaşında bir padişahın bulunması, haçlıların büyük bir kuvvetle harekete geçmiş olmaları işi zorlaştırıyordu. II. Sultan Murat mutlaka askerin başına geçmeli ve savaşa katılmalıydı. Bunun üzerine henüz oniki yaşındaki, gelecekte Bizans'ı fethedip Fatih ünvanını alacak olan II. Sultan Mehmet babasına bir ferman daha yazarak şunları bildirmiştir:

“Geliniz, ordunun başına geçiniz. Eğer siz padişah iseniz, kafirlerin hücumunu defetmek için zaten gelmeniz gerekir. Eğer ben padişah isem, size emrediyorum, geleceksiniz...”

Ve Sultan II. Murat bu son derece zeki oğlunun davetini bu defa kabul edip geldi. Haçlılarla yapılan Varna savaşını her zaman olduğu gibi yine Osmanlılar kazandılar. Haçlı sürüleri mağlup ve perişan geri çekildi.

1451'de yirmibir yaşında üçüncü defa Osmanlı hükümdarı olan Sultan II. Mehmet İstanbul'u fethedip binyüz yıllık Şarki Roman İmparatorluğu'nu ortadan kaldırarak bihakkın Fatih ünvanını aldığı gibi yüksek kabiliyet ve dehasıyla dost ve düşmana kudretini teslim ettirmiş büyük bir devlet reisi idi.

(Ord.Prof. İsmail Hakkı Uzunçarşılı)

Fatıha Suresi:

Fatıha Suresi Mekke'de nazil olmuştur. Besmele ile beraber düşünülürse yedi ayeti vardır. Kur'an-ı Kerim'in ilk suresidir. Kur'an Fatıha ile başlar.

Fatıha Suresi çok büyük hikmet ve faziletleri olan bir suredir. Değişik isimleri vardır. Ona “Ümmül Kitap”, yani Kitabın

anası, "Ümmül Kur'an", Kur'an'ın anası ve "Sebu'l-Mersani" de denilir. Alimlerimizin yedi ayetlik bu kısa sureden binlerce mesele çıkartmışlardır. fahreddin-i Razi isimli büyük müfessir yalnız Fatiha'dan 10.000'in üzerinde mesele çıkartmıştır.

Fatiha Suresi namazların her rekâtında mutlaka okunur. Fatiha okunmadan kılınan namaz caiz değildir. Fatiha aynı zamanda çok büyük bir duadır. Peygamberimiz: "Fatiha Suresi, Kur'an'ın en büyük suresidir." buyurmuştur.

Bu mübarek surenin yedi ayeti şu anlamdadır.

- 1 — Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla
- 2 — Hamd, alemlerin Rabbi olan Allah'a mahsustur.
- 3 — O Rahman'dır, Rahim'dir.
- 4 — Ceza gününün sahibidir.
- 5 — (Ey Rabbimiz) Yalnız Sana kulluk eder ve yalnız Senden yardım dileriz.
- 6 — Bizi doğru yola sevk et.
- 7 — Kendilerine nimet verdiğin kimselerin yoluna, üzerlerine gazap ettiğin (Yahudilerin) ve sapıkların (Nasrani ve benzerlerinin) yoluna değil.

Fatiha Suresi okunup bitirilince "Amîn" yani "duamızı kabul et ya Rabbi" denilir.

Fatiha Sûresinin Kuff yazı ile yazılmış şekli

Felek:

Felek kelimesi lügatta "gök, sema, âlem, dünya, talih, baht" gibi çeşitli manalara gelir. Bunların hepsi sonradan yaratılmış olup, Allah'ın takdiri çerçevesinde hareket eder. Felek'in hiç bir güç ve kudreti yoktur. Herhangi bir keder veya sıkıntı halinde felekten şikâyet etmek doğru değildir. Çünkü dinimize göre hayrında, şerrin de yaratıcısı Allahu tealadır.

Kur'an-ı Kerim'de felek kelimesi geçer. Yasin Suresi'nin 40. ayetinde.

"Ne güneşin aya erişip çatması, ne de gecenin gündüzü geçmesi olması gerekmez. Hepsi de (ayra ayrı) bir felekde yûzerler." Buradaki felek kelimesi sema, gökyüzü demektir.

Feraiz:

Feraiz İslâmi ilimlerden olup, miras hususunda hükümleri belirtir.

Bu ilimle, ölen bir kimsenin arkasında bıraktığı malların nasıl taksim edileceği, kimin ne kadar minasa sahip olacağı açığa çıkar. Zor fakat çok lüzumlu bir ilim olduğu için alimlerimiz

nice çalışmalar yapmış ve feraizle ilgili kitaplar hazırlamışlardır.

İslâm miras hukukunun yani feraizin kendine has özellikleri vardır. Bunların başlıcalarını şöyle sıralayabiliriz:

1 — Ölen bir kimsenin anne ve babası daimla onun mirasçısıdır. 2 — Ölen bir kimsenin erkek çocuğu mirastan iki hisse, kız çocuğu bir hisse alır. 3 — Normal şartlar altında hiç bir mirasçı, mirastan mahrum edilemez. 4 — Evlatlıklar mirasa hak sahibi değildirler. 5 — Ölen bir kimsenin vasiyeti malının ancak üçte biri ile yerine getirilir. Geriye kalan kısmı mutlaka mirasçıların hakkı olarak dağıtılır.

Ferman:

Ferman uyulması mecburi emirleri taşıyan ve padişahın utğ-rası ile mühürlenmiş çok önemli evraklardır.

Tarihi önemi büyük fermanlar vardır. Bunlardan bir kısmı müzelerde teşhir edilmektedir. Araştırmacılar bu fermanlardan istifade ederek, o devir tarihine ait bilgileri öğrenirler.

Hükümet tarafından padişah adına çıkarılan, uzun ve tuğ-ralı kağıtlara ferman denilir. Bunların kenarlarında padişahın "Hatt-ı Hümayunu" yani "Mucibince amel oluna" işler, bu kağıtta yazıldığı gibi yapılsın tarzında bir cümle bulunurdu.

Fesat:

Fesat bozukluk, çürüklük, karışıklık yahut nifak çıkaran, ara bozan gibi manalara gelir. Son derece kötü bir sıfattır. Dini-miz fesadın her türlüşünü lanetlemiş, fesatçıların büyük günaha daldıklarını bilertmiştir. Fesatçı kimseye Fâsid denilir. Fâsidler fitne çıkararak cemiyetin dirlik ve düzenliğini bozarlar. Sevgili Peygamberimiz çeşitli hadislerinde fitne ve fesat çıkaran kimselerin cehenneme gireceklerini beyan etmişlerdir. İki kişinin arasını bozmak, ortalığı karıştırmak ve neticede bundan memnun olmak manevi bir hastalıktır ki yüce Allah'ın lanetine sebep olur.

Fetva:

Herhangi bir hadisenin hükmünü İslâma göre açıklamak ve bu konuda şeriatın görüşünü belirtmek demektir. Fetva veren kişiye müftü adı verilir. Müftü olabilmek için büyük ilim sahibi olmak ve dini meseleleri çok iyi bilmek gerekir. Herkes fetva veremez. Sevgili Peygamberimiz: "Sizinle ateşe atılmaya en cüretkârınız fetvaya, yani şeri meselelere dair (konuyu iyice bilmediği halde) cevap vermeye en ziyade cüret göstereninizdir." buyurmuştur.

İslâm devletinde her mesele fetva ile halledilir. Herhangi bir konuda şeriatın hükmü aranır. Peygamberimiz zamanında hem Resulullah, hem de Ashavî fetva vermiş, daha sonra da İslâm alimleri çeşitli fetvalar vermişlerdir.

Fıkıh İlmi:

Fıkıh ilmi denildiğinde genel manasıyla "İslâm Hukuku" anlaşılır. Bu kur'an, sünnet, icma ve kıyasî kaynak olarak kabul eden, muazzam ve muhteşem bir hukuktur ki bütün bir insanlığın hayrına, iyiliğine, dünya ve ahiret saadetine sebeptir.

Fıkıh, ilk devirlerde her türlü dini ilimler manasında kullanılırken, daha sonraları hususî bir ilim dalı olarak ortaya çıkmıştır. Fıkıh ilmiyle uğraşan kişiye fâkih denilir.

İlk fâkihler dört büyük halife ile İbn-i Abbas, İbn-i Mesud, Zeyd İbn-i Sabid ve Abdullah İbn-i Ömer gibi seçkin bazı sahabelerdir.

Bu ilmi şimdiki anlamıyla tertip eden ise İmam-ı Azam hazretleridir. Fıkıhla ilgili ilk eseri İmam-ı Azamın talebelerinden İmam-ı Ebu Yusuf yazmıştır.

Fıkıh ilminin konuları çok geniş bir sahayı kaplar. Çünkü İslâm Hukuku ibadetleri, alış-veriş, mülkiyet ve miras konularını, evlenme, boşanma gibi aileyi ilgilendiren hususları, devletlerarası ilişkileri, suçlar ve bunlarla ilgili mevzuları, ahlâk ve muâşeretle ilgili meseleleri içine alır. Bunların hepsi hakkında açık ve geniş hükümler verilir.

Büyük imamlar İslâm mfakih'ni sistemleştirmiş, konu ile ilgili kıymetli eserler yazmışlardır. Bunlar içinden İmam-ı Şafinin Er-Risâle isimli kitabı İmam-Malik'in Muvatta adlı eseri, İmam-ı Muhammed'in devletler Hukuku konusunda yazılan Siyer'i, İmam-ı Ebu Yusuf'un "Kitabu'l-Haraç" adlı eserleri en önemli olanlardır.

Fıkıh İlmi, İslâmî ilimlerin başı olarak kabul edilir. Sevgili Peygamberimiz bir hadisi şeriflerinde "Allah bir kimseye hayır murat ettimi onu dinde fâkih kılar" buyurmuşlardır.

Fırka-ı Naciye:

İslâm akidesine bağlı samimi müslümanlara Fırka-ı Naciye ismi verilir. bu tanımlama "Selamete erişen, kurtulan topluluk" manasına gelir. Kur'an-ın ve Hz. Peygamberin yolundan giden, İslâmî yaşayan ve yaşatmaya çalışan, bir takım batıl itikatlara saplanmadan dürüst, dindar, temiz, bilgili, alçak gönüllü fedakâr ve cesur olan müslümanlar Fırka-ı Naciye'dendirler. Bir hadis-i şerifinde Sevgili Peygamberimiz ahir zaman-

da ümmetinin yetmişüç fırkaya ayrılacağını ve bunların içinden sadece Fırka-ı Naciye'den olanların kurtuluşa erişeceğini beyan etmişlerdir.

F

Fitrat:

Yaratılış, karakter, tabiat gibi manalara gelir.

Peygamberimiz bir hadis-i şeriflerinde "Her doğan çocuk İslâm fıtratı üzerine doğar" buyurmuştur. Buna göre insanların yaratılışına en uygun dinin İslâm dini olduğu anlaşılır. Fıtratın temiz insanlar sevilir, sayılırlar. Tabiat ve karakteri bozuk (Yani fıtratı kötü) insan sevilmez.

"Fil Vakası" denilen olay miladi 571 yılında Peygamberimizin doğumundan 54 gün önce meydana gelmiş, önemli bir hadisedir.

Koyu bir hristiyan olan Ebrehe isimli Yemen valisi, inandığı dini bütün Arabistan'a yaymak için San'a şehrinde büyük ve süslü bir kilise yaptırmış, herkesin bu binaya hürmet göstermesini istemişti. Fakat Mekke'li iki adam birgün Ebrehe'nin kilisesini kirletip kaçtı. Hain ve zalim vali bunun intikamını almak için muazzam bir ordu toplayarak Mekke üzerine yürüdü. Orada Araplarca kutsal kabul edilen Kabe'yi yıkarak, yerle bir edecekti. hemen hazırlıklarını tamamlayıp, yola çıktı. Ordusunun başında "Mahmudi" ismini verdiği bir fil vardı.

Mekke önüne geldiler. O zaman Mekke'nin reisi, Peygamberimizin dedesi Abdulmuttalip idi. Ebrehe'nin yanına giderek, askerler tarafından zorla alınan develerini istedi. "Kabeyi onun sahibi olan Allah korur" diyordu.

Gerçekten Ebrehe'nin f'li bir türlü Kâbeye kadar ilerleyememiş, onu yıkmaya kimsenin gücü yetmemişti. Kur'an-ı Kerim'de Fil Suresi'nde bu olay şöyle anlatılmaktadır:

"Rabbinin fil sahiplerine (Ebrehe askerlerine) ne yaptığını görmedin mi? Onların hilelerini boşa çıkarmadı mı? Onlara karşı (Ebâbil denilen) kuşlar göndermedi mi? Ki, onlara sert taşlar atmışlardı. Sonunda onları yenilmiş ekin gibi yaptı."

Hakikaten yüce Allah Kâbesi'ni korumuş ve gökyüzünde birdenbire beliren Ebabil kuşları ile Ebrehe ordusunu mahvetmişti. Artık kaçmaktan başka bir çare kalmadığını gören Eb-

Fil Vakası:

rehe binbir zorlukla Yemen'e dönmüş ve kısa bir süre sonra ölmüştür.

Araplar bu yıla "Fil Senesi" demişlerdir. Hatta bu hadise Mekkeliler arasında takvim başı olarak da kabul edilmiştir.

Fitre:

Sadaka-ı Fitr denilen fitre "Ramazan sonuna yetişen ve asli ihtiyaçlarından başka nisap miktarı mala sahip bulunan müslümanların vermesi gereken bir sadakadır." Dini hükmü "Vacip" olan fitre zekât gibi mali bir ibadettir. Ferdi ve içtimai çok büyük faydaları vardır. Bununla, yoksul müslümanlar bayram gününe sevinç ve neşe içinde kavuşurlar.

Fitre malın değil, başın sadakası olduğundan küçük çocuklar, deliler, bunaklar, köle ve cariyeler için de verilir. Oruç tutamayanların da güçleri yetiyorsa fitrelerini vermeleri gerekir.

Fitr sadakası bir fakirin bir günlük ihtiyacını karşılayan, yiyecek nevinden bir şeydir ki buğday, arpa, üzüm veya hurmadan, yahut bunların bedeli olan şeylerden verilir. Genellikle içinde bulunulan muhitin fakirlerine verilmeli ve asla ihmal edilmemelidir.

Fuhuş:

Fuhuş lügatta "Gayrı meşru cinsi münasebet, zina" manalarına gelir.

Böyle bir hareket dinimizce kesinlikle yasaklanmış ve büyük günahlardan kabul edilmiştir. İslâmda evlilik nikahla gerçekleşir. Kendisine haram olan bir erkek veya kadına temas kurmak fuhuştur. Fuhuş içinde bulunan bir kadına fahişe denilir ki bu bir insan için en ağır, en yüz kızartıcı bir sıfattır.

Allah fuhuşun her türlüünü yasaklamış, bunun insanın yaratılışına uygun olmayan şeytani bir sıfat olduğunu beyan etmiştir.

Nahl Suresi'nin 90. ayet-i kerimesinde:

"Muhakkak ki Allah teala adaleti, iyiliği ve yakınlarla muhtaç olduğu şeyleri vermeyi emrediyor. Fuhuştan, fenalıktan ve haddi aşmaktan nehyediyor. Tutasınız diye size öğüt veriyor" buyrulur.

Ganimet:

Müslümünların, savaştıkları düşman askerlerinden ele geçirdikleri her türlü silah, hayvan veya esirlerdir. Bunlar kılıç hakkı olarak savaşanlara dağıtılır.

Ganimetlerin taksimi hususunda Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyrulur:

“Biliniz ki, ele geçirdiğimiz malın beşte biri Allah'ın, Peygamberin ve yakınlarının, yetimlerin, düşkünlerin ve yolcularındır.” (Enfal:40)

Bu ayet-i kerimeye göre ganimat malları beşe bölünerek taksim edilir. Beşte biri ayette zikredilen yerlere verilir. Geri kalan kısmı ise savaşan askerlere dağıtılır. İmam-ı Azam, Peygamberimizin vefatıyla kendisine ve yakınlarına düşen hissenin ortadan kalktığını, bunların da fakirlere dağıtılması gerektiğini söylemiş, İmam-ı Şafi ise Peygamberimize ait hissenin müslümanlar tarafından harp vasıtaları için harcanması gerektiğine dair fetva vermiştir.

Gayb:

His ve aklın ötesinde kalıp, gözle görülmeyen, gizli olan şey demektir.

Bu hususta tek bilgi Allah'a aittir. İnsanlar gayba dair bir şey bilmezler. Gaybı bildiğini iddia eden kimse kâfir olur. Ancak gaybın mutlak olmayıp, izafi olan bir şekli vardır ki bunu Allah'ın bildirdiği Peygamberler yahut bazı velî kullar bilebilirler. Mesela Kıyamet Günü bir gaybdır ki onun ne zaman kopacağını Allah'dan başka kimse bilemez. Bir insanın nerede ve nasıl öleceği de gaybî bir bilgi olup Allah'a aittir.

Gazâ:

Gazâ kelimesi lügatta "savaş, Allah yolunda din düşmanlarıyla muharebe, İslâmiyet uğrunda harp" gibi manalara gelir.

Bu, dinimizde son derece üstün bir ibadettir. Gazaya iştirak edip, ölenlere şehid, sağ kalanlara ise gazi denilir. Şehidlik veya gazilik bir müslüman için en büyük şeref sayılır (Bak. Cihad.).

Allah, dinimiz vatanımız, milletimiz, ırz ve namuslarımız için gerektiğinde savaşmamızı, bundan kaçınmamamızı emretmiştir. Bir ayet-i kerime:

"Onlar ile (Kâfirlerle) hiç bir fitne kalmayınca ve din yalnız Allah için oluncaya kadar cihad edin" buyurulmuştur (F. fat:39).

Sevgili Peygamberimiz bu ayet-i kerime gereğince kâfirlerle Bedir, Uhud, Hendek, Huneyn, Hayber gibi savaşlar yapmış, O'nun sahabeleri nice harplere iştirak etmişlerdir.

İslâm tarihi müslümanların bu uğurda gösterdikleri eşsiz başarılarla doludur. Malazgirt Meydan Muharabesi, İstanbul'un Fethi gibi gazâlar tarihin dönüm noktalarını teşkil etmişlerdir.

Gazi:

Allah yolunda yapılan bir savaşa iştirak edip bu uğurda canını ortaya koyan kimseye gazi denilir. Eğer böyle bir kimse savaşta ölürse şehid adını alır. Gazi gazaya iştirak edip yaralanan kimsedir. Bu gibi kimseler Allah'ın hoşnutluğunu ve rızasını kazanırlar. Gazi olmak şerefli bir haldir.

Gazi Osman Paşa:

1832 yılında Tokat'da doğup 1900 yılında İstanbul'da vefat eden Gazi Osman Paşa, ismi Türk tarihine altın harflerle yazılan Plevne müdafaasını yönetmiş, kendisinden kat kat üstün

düşman kuvvetlerine karşı akıl almaz bir savunma örneği göstermişlerdir. Zaten Gazi Osman Paşa adı ile Plevne aynı anda düşünülmekte ve bu iki isim birbiriyle beraber anlatılmaktadır.

Plevne Kuzey Bulgaristan'da bulunan bir Türk kalesi idi. 1877-78 Türk-Rus savaşı sırasında Gazi Osman Paşa bir avuç askeriyle bu kaleye sığınmış ve bütün imkanları tükeninceye kadar kaleyi müdafa etmiştir. Çok kolay bir zafer kazanacaklarını sanan Rus birlikleri karşılarında Gazi Osman Paşa ve askerleri gibi sağlam bir kaya görünce Plevne önünde durak-

lamışlardır. Hiç bir Rus subayının zaferi elde edememesi neticesi Rus Çarı II. Aleksandr, cepheye gelerek komutayı eline almıştır. Yüzlerce Rus topu günlerce kaleyi bombalamış, yedek Rus birlikleri de savaşa katılmış, hatta Romanya Prensi'nden bile yardım alınmış, fakat Plevne düşürülememiştir.

Aylar süren bu korkunç kuşatmadan sonra Osman Paşa'nın durumu nazikleşti. Plevne kalesinde cephane azalmış, yiyecek tükenmiş bütün yolları Ruslar tutmuşlardı. Gazi Osman Paşa her şeye rağmen teslim olmuyor, kaleyi son damla kanlarına kadar koruyacaklarını haykırıyordu. Bu arada Padişah II. Abdülhamit tarafından kendisine "Gazilik" ünvanı verilmiş bu da askerlerimizin maneviyatını çok kuvvetlendirmiştir.

Son olarak büyük hücumla geçen düşman kuvvetlerini de püskürten Gazi Osman Paşa, artık başka çare kalmadığı için ölçülemez kadar sayı üstünlüğü olan Rusları yarıp geçmek ümidi ile kaleden dışarı çıktı. Kanlı çarpışmalar oldu. Gazi Osman Paşa'nın atı vuruldu, kendisi de sol dizinden yaralandı. Nihayet Ruslar Türk askerlerini teslim aldılar. Çar II. Aleksandr göz yaşartıcı bir sabır ve kahramanlık örneği veren Gazi Osman Paşa'yı büyük bir törenle kabul etti. Kılıcını almadı.

"— Hiç kimse bu kılıcı sizden almak hakkına sahip değildir, bu kılıç dünya durdukça, adınıza şeref verecektir." dedi.

Gazi Osman Paşa'ya esir muamelesi yapmadılar. Aylarca Rusya içlerinde dolaştı, gezdi. Sulhdan sonra İstanbul'a dönmesine müsaade edildi. Bizzat Osmanlı Padişahı tarafından ve milletimizin coşkun tezahüratları arasında İstanbul'a gelen Gazi Osman Paşa'ya zamanın en büyük rütbelerinden olan Mabeyn Müşavirliği verildi. Mabeyn Müşaviri, törenlerde Padişahın arabasında ve karşısında otururdu.

Ömrü boyunca samimi ve dindar bir müslüman olarak yaşayan Gazi Osman Paşa, devlete pek büyük hizmetler yaptıktan sonra 1900 tarihinde İstanbul'da vefat etti. Fatih Camii avlusundaki türbesine gömüldü. Milletimiz O'nun ve Plevne'nin adını marşlara geçirdiler. Hemen hepimizin ezbere bildiği "Tuna Nehri Akmam diyor" marşı Plevne müdafaası sebebiyle söylenmiştir.

Gazi
Osman Paşa

Gıpta:

Dinimizce hoş karşılanmış bir duygudur. Lügatta, "Başkasından olan iyi halin, herhangi bir kıskançlık duymadan, ken-

disinde de olmasını isteme, imrenme" manasına gelir. Böyle bir his insanı daima hayra ve iyiliğe götürür. Başarı kazanmaya sebep olur.

Müslüman, gördüğü her iyi hali tatbik etmek, o iyi hal sahibini sevip, onun gibi olmaya çalışmak zorundadır. Bu, hem başkalarının iyiliğinin devamını istemek, hem kendisinin iyiliğini istemek, yani hayır yarışında ileri gitmeye çalışmaktır.

Gıybet:

Gıybet dinimizin yasakladığı çirkin hareketlerden biridir. Bu, kendi hoşumuza gitmeyen bir şeyi bir başkasına yakıştırarak söylemek ve onu kötülemeye çalışmaktır. Sevgili Peygamberimiz gıybeti tarif ederken: "Gıybet, kardeşini hoşuna gitmeyen vasıflarla anmandır" buyurmuşlardır.

Gıybetin doğmasına sebep olan şeyler genellikle intikam hisleri, gösteriş ve büyüklük taslama arzusu, haset ve benzeri duygulardır. Halbuki bunların hepsinden kaçınmak, bir kusur ve suç aranacaksa, önce kendimizde aramak gerekir.

Peygamberimiz: "Kendi kusurlarıyla meşgul olarak, insanların kusurlarıyla meşgul olmaktan uzaklaşan kimseye müjdelersun" buyurmuşlardır.

Hız. Aişe validemiz bir defasında Peygamberimizin hanımlarından olan Hz. Safiye annemizin boyunun küçüklüğünü söyleyince, Peygamberimiz çok sinirlenmiş ve bunun gıybet olduğunu söylemiştir. O zaman Hz. Aişe,

— Fakat doğru söylüyorum ya Resulallah deyince:

— Eğer yalan söyleseydin bu söz gıybet değil, iftira olurdu buyurmuştur. Bir başka hadiste de gıybetin ölü eti yemek kadar kötü olduğu anlatılmıştır.

Gurur:

Gurur insanın kendini beğenmesi, nefsinin başkalarından üstün görmesi, kibirlenmesi demektir.

Böyle bir duygu dinimizde çirkin görülmüş ve bunun şeytanı olduğu açıklanmıştır.

İnsanlar genellikle kendi duygu, düşünce ve hareketlerini beğenir, üstün görürler. Ancak bunda aşırıya kaçmak kalbi gurura ve yersiz bir kibre götürür.

Yüce Allah: "Dünya hayatı sizi aldatıp, gururlandırmasın. Allah'a güvenmek de sizi gurura sevketmesin." buyurmuştur. Bu ayet-i kerime bizim soy, sop, mal, mülk, bilgi ve ibadet sebebiyle asla gururlanmamamızı, bunun çirkin bir hareket ola-

cağını açıklamaktadır. Gurur ve kibirin zıddı tevazû göstermek, alçak gönüllü olmaktır. Mütevâzi insan hem Allah, hem insanlar tarafından sevilir.

G

Kartal

Kartal bütün kuşları etrafına toplamış öğünüp duruyordu:

— İcinizden kim benim gibi yüksek sesle ötebilir?

Kuşların hiçbirisi cevap vermedi. Hepsii başlarını öne eğdiler. Kartal gurur içinde öğünmesine devam etti:

— İcinizden kim benimle kavgayı göze alabilir?

Kuşların hiçbirisi cevap vermedi. Hepsii başlarını öne eğdiler. Kartal bu sefer de, çevresini küçümseyen bir bakışla süzerek:

— İcinizden kim benden daha yükseklerle uçabilir?

Serçe kartalın böbürlenip durmasına çok kızmıştı. Yüksek sesle:

— Hey kartal!.. dedi. Ben senden daha yükseklerle uçabilirim. Orada bulunan diğer kuşlar ve kartal şaşkın şaşkın serçeye bakmışlar. Kartal:

— Sen mi benimle yarışacaksın? demiş.

— Tabii ben... Hadi bakalım göster kendini...

Kuvvetli, kocaman kartal serçenin yanı başına kurulup, geniş kanatlarını açınca serçe bir anda, kartala duyurmadan, kanadı arasına gizlenivermiş.

Kartal ok gibi, göz açıp kapayıncaya kadar göklere doğru yükselmiş. Bulutlara karışmış. Alaycı bir sesle sormuş:

— Ne oldun küçük serçe? Nerelerde kaldın? Kartalın daha üstünden serçe cevap vermiş:

— Burada... daha yukarıdayım senden... Kartal şaşmış bu işe... Kızmış da oldukça. Uzun kanatlarını çırpıp, göklere doğru yükselmiş yine... Beyaz bulutların da üstüne çıkmış:

— Ne oldun küçük serçe? nerede kaldın?

Serçe kartalın kanatları arasında bir güzel saklanıvermiş ve:

— Burada, daha yukarıdayım senden...

Kartal müthiş bir öfkeye kapılmış. Kanatlarını gererek daha yükseklerle uçmaya çalışmış. Ama başaramamış bunu. Birden gücü kuvveti kesilivermiş. Gökyüzünden bir taş gibi aşağıya, boşluğa düşmüş, ölmüş. Serçe de, kartalı yendiği için neş'eli neş'eli ötüp durmuş.

(Masal Bahçesi, Rıza Akdemir, s.28-29)

Gusül Abdesti:

Gusül abdesti hadesten, yani hükmî bir pislikten temizlenmektir. Gusül lügat manası itibarıyla "yıkanmak" demektir. Farz, sünnet ve müstehap olmak üzere üç çeşittir.

Farz olan gusül cünüplükten, hayız ve nifas kanlarının kesilmesinden sonra yapılır. (Bak.: Cünüplük-Hayız). Sünnet olan gusül Cuma ve Bayram günleri, hac veya Umre için ihrama girerken yapılır. Müstehap olan gusül ise kandil gecelerinde, bir korku veya sevinç anında, günahlardan tövbe ederken veya bunlara benzer hallerde yapılan gusüllerdir.

Guslün üç farzı vardır. Bunlar: 1 — Mazmaza (ağıza su vermek), 2 — İstinşak (burna su vermek), 3 — Tepeden tırnağa bütün bedeni yıkamaktır.

Kur'an-ı Kerim'de yüce Allah: "Eğer cünüp iseniz tam olarak temizleniniz" (Maide:6) buyurarak guslû farz kılmıştır.

Bütün şartlarına riayet edilerek bir gusül abdesti şöyle alınır:

Ön ve arkamız kible istikametine gelmemek üzere oturur, besmele çekerek kalbimiz ve dilimizle gusül abdesti almaya niyet ederiz. Önce bileklerimize kadar ellerimizi üç defa yıkar, sonra avret yerlerimizi, herhangi bir pislik bulunsun veya bulunmasın güzelce yıkar temizleriz. Daha sonra tıpkı namaz abdesti alıyor gibi abdest alırız. Eğer su ayaklarımız dibinde birikiyorsa, ayağımızı yıkamayı sonraya bırakırız. Bundan sonra suyu üç defa başımıza, sonra sağ, sonra sol omzumuza dökerek ve vücudumuzda kuru bir yer bırakmamak kaydıyla güzelce yıkanırız. Özellikle kulak deliklerimize, göğüs altlarına, yüzük içlerine suyun temasını sağlarız. Gusül yaparken konuşmaz, lüzumsuz sözler söylemeyiz.

Habil ile Kabil:

İlk insan ve ilk Peygamber olan Hz. Adem'in oğullarıdır. Aynı batında doğmuş ikiz kardeşlerdir. Büyüyüp genç adam olduklarında Kabil kardeşinin evleneceği kıza talip olmuş, Hz. Adem bunun asla caiz olmadığını söyleyerek, birer kurban kesmelerini ve Allah'ın kimin kurbanını kabul edeceğini görmelerini istemiştir.

Neticede yüce Allah Habil'in kurbanını kabul etmiş, Kabil de kıskançlık yüzünden kardeşini öldürmeyi düşünmüştür. Kur'an-ı Kerim'de bu hadise şöyle anlatılmaktadır:

“(Habibim) Kureyş Müşriklerine Adem'in iki oğlunun kıssasını iyice anlat. Hani onlar birer kurban takdim etmişlerdi de birisinin (Habil'in) kurbanı kabul olunup, öbürünün (Kabil'in) kurbanı olunmamıştı. Kurbanı kabul olunmayan (haset ederek, kardeşine):

— Ben de seni muhakkak öldürürüm demişti, öbürü:

— Hayır, dedi. Allah ancak kendisinden korkanların kurbanını kabul eder. Eğer sen beni öldürmek niyetiyle elini uzatırsan, ben seni öldürmek için elimi uzatmam. Çünkü ben âlemlerin Rabbi olan Allah'dan korkarım” (Maide:27).

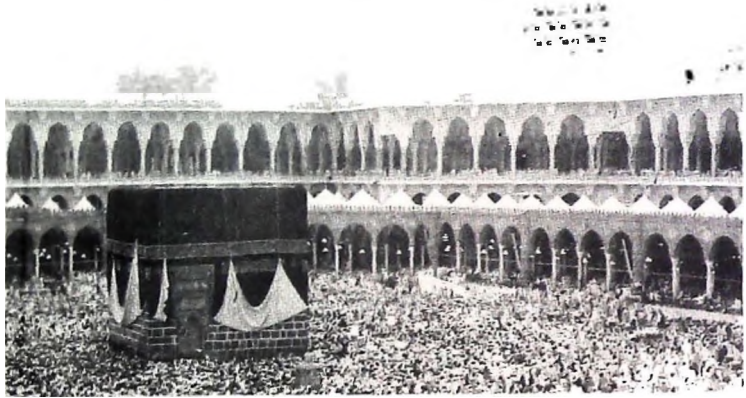
Aralarında böyle bir konuşmalar geçmiş ve Kabil kendisini öldürmüştür. Sonra pişmanlık duymuş, dünya ve ahiret hayatında hüsrana uğrayanlardan olmuştur. Kardeşini gömmek için bir karga ona örnek olunca:

— Eyvahlar olsun!.. Şu karga kadar bile olamadım. Kardeşimin cesetini gizleyemedim” demiştir.

Hız. Adem Habil'in öldürüldüğünü duyunca çok üzölmüş, Kabil'e beddua etmiştir. Kabil de babasından korkup Yemen diyarına kaçarak orada ateşe, toprağa puta tapmaya, Allah'a isyan etmeye başlamıştır.

Kabil yeryüzünde ilk cinayeti işleyen kişi olarak ebediyyen kötölükle anılır. Sevgili Peygamberimiz bir hadis-i şeriflerinde:

"Haksız yere öldürölen her insanın kanının günahından, Adem'in oğlu (Kabil hesabına) bir pay ayrılır. Çünkü bu cinayeti adet edenlerin önderi odur" buyurmuşlardır.

Hac:

Hac İslamın beş şartından birisidir. Hem malî, hem bedenî bir ibadettir. Malî bir ibadettir, çünkü Hacca gitmek için çeşitli masraflar ve harcamalar yapılır. Bedeni bir ibadettir zira insanın bizzat kendisi o yolculuğa çıkar.

Yüce Allah Kur'an-ı Kerim'de: "Hacca gidip gelmeye gücü yetenlere Allah için Kabe'yi ziyaret etmek farzdır." buyurmuştur.

Kâbe, Mekke şehrindeki mukaddes binadır. Hacılar senenin belli gününde oraya gider, ihrama girip Arafat'ta vakfeye durur ve Kâbe'yi tavaf ederler. Bunlar haccın farzlarıdır. İhram hacının bazı helal şeyleri kendine haram kılması ve iki dikişsiz elbiseye bürünmesidir. Arafatta Vakfe ise, Mekke yakınında bulunan Arafat Dağı'nda, Kurban Bayramı'nın arefesinde, bayramın birinci günü fecrin doğuşuna kadar olan zaman içinde, vevvki bir dakika bile olsun durmaktır.

Kâbe'yi tavaf da, Arafat'taki vakfeden sonra bayramın birinci günü başlayıp ömrün sonuna kadarlık bir süre içinde Kâbe'yi ziyaret etmektir.

Hacca gitmenin çok büyük sevabı vardır. Gücü yettiği halde, bu görevi yerine getirmeyenler günahkar olurlar.

Hac sayesinde senenin belli günlerinde de olsa dünyanın dört bir yanından gelen, renkleri, dilleri ve ırkları ayrı müslümanlar kaynaşır, birleşirler. İslam kardeşliği gönülleri kaplar. İyilik, fedakârlık ve karşılıklı yardımlaşma duygulan gelişir. Müslümanlar birbirlerinden haberdar olurlar.

Hac aynı zamanda insanlara kıyamet gününü de hatırlatır. Oradaki kalabalık sanki mahşer kalabalığı gibidir. Düşünebilen insan için o ziyaretin manası çok büyüktür.

Hacca gidenler Kâbe'yi gördükleri gibi sevgili Peygamberimizin mübarek kabirlerini de ziyaret ederler. Peygamberimizin kabri ve mescidi Medine şehrinde dir.

Kâbe'nin doğu köşesinde, kapının hemen sağ tarafındadır. Yerden 1,5 metre yükseklikte 18-19 cm. çapında, yumurta biçiminde, parlak, kırmızımsı esmer, siyah bir taştır.

Hacer-i Esved:

Hacer-i Esved, Kabe'yi tavaf ederken hacılar için başlangıç noktasını gösterir. Tavafa O'nun yanından veya hizasından başlanır. Tavafa başlarken, her şavtın sonunda ve Sa'ye başlamadan önce Hacer-i Esved selamlanır, mümkünse öpülerek ona hürmet gösterilir. Bu hareket Peygamberimiz tarafından yapıldığı için sünnet haline gelmiştir. Yoksa taşın kutsiyetini göstermez. Hz. Ömer "Ey Hacerul Esved, biliyorum ki sen bir taşsın! Peygamberimizin seni öptüğünü görmeseydim ben de öpmezdim" buyurmuştur. Müslümanların Hacer-i Esved'i selamlamaları bir milletin kendi bayrağını selamlaması gibi tamamen manevi bir hadisedir.

Rivayetlere göre Hz. İbrahim Kâbe binasını yaparken hacıların tavafa başlayacakları yeri işaretlemek istemiş, bu sebeple kendisine yardım eden oğlu Hz. İsmail'e bir taş getirmesini söylemiş, Hz. İsmail'de Ebu Kubeys Dağı'ndan Hacer-i esvedi getirip babasına vermiştir.

Kâbe'ye yapılan çeşitli baskınlar neticesi bir bütün olan Hacer-i Esved parçalanmıştır. Hatta 929 yılında Karmetî'lerin tecavüzü sonucu yerinden alınıp götürülmüş ve 20 sene sonra getirilerek, daha önceki yerine geri konmuştur.

Şu anda üç büyük parçadan müteşekkildir. Etrafında gümüş bir halka vardır. Devamlı el sürüldüğü ve öpüldüğü için çukurlaşmış durumdadır.

Peygamberimiz bir defasında Kâbe'yi tamir eden kabilelerin, Hacer-i Esvedi yerine koyma

hususundaki kavgalarını önleyerek, taşı atkısı üzerine koyup kaldırmış, sonra bizzad ellerine alarak yerine yerleştirmiştir.

Hacer'ül Esved

Hacer'ül Esved cennetten gelmedir. Kardan daha beyaz idi. Ehli şirkin hataları onu siyahlattı.

CENNET YAKUTLARINDANDIR

Hacer'ül Esved, cennet yakutlarından beyaz bir yakut idi. O'nu ancak müşriklerin günahları siyahlatmıştır.

Kıyamet Günü'nde Uhud Dağı gibi gelip dünya ehlinde kendisini istilam edip ölenlerin lehine şahitlik edecektir.

MAŞRIK İLE MAĞRİBİ AYDINLATIRLARDI

Kâbe'deki Hacer'ül Esved ile Makamı İbrahim cennet yakutlarından iki yakuttur. Allah onların ışığını almıştır. Eğer onların ışığını almıyaydı, meşrik ile mağribin arasını aydınlatırlardı.

YERYÜZÜNDE ONDAN BAŞKA

Taş (Hacer'ül Esved)'a cahiliyet kirlerinden bir şey dokunmasaydı, ona sürünen sakat ve hastalar mutlaka şifayab olurlardı. Yeryüzünde ondan başka cennetten gelmiş hiç bir şey yoktur.

KONUŞAN BİR DİLİ

Kıyamet Günü'nde Hacer'ül Esved getirilecek konuşan bir dili bulunacak ve kendisini selamlayan herkesin mü'min ve muvahhid olduğuna şahadet edecek.

CENNETTEN ÇIKARKEN HACER'ÜL ESVED'İ YANINDA GETİRMİŞ

Hz. Adem (A.S.) cennetten çıkarken Hacer'ül Esved'i yanında getirmiş. Mekke'de yapacağı Beyt'e yerleştirmesi Allah (C.C.) tarafından kendisine emredilmiştir. HACER'ÜL ESVED'İ İSTILAM BİR MİLLETİN KENDİ BAYRAĞINI SELAMLAMASI GİBİDİR

Hacer'ül Esved'i istilam, bir milletin kendi bayrağını selamlaması gibidir. Herkes tarafından bilinir ki, sancağı selamlamak, herhangi bir sarığa takılmış bir kumaş parçası değil, onun temsil ettiği millet ve devlete ihtiram göstermektir.

HZ. ÖMER VE HACER'ÜL ESVED

Hz. Ömer (R.A.) Hacer'ül Esved'i öptü ve sonra:

— Ben senin, ne kârı ne de zararı dokunan bir taş olduğunu biliyorum. Resulü Ekrem (S.A.V.)'in seni öptüğünü görmeseydim ben de seni öpmezdim, dedi ve ağladı. Hatta, inilti ve hiçkırığı duyuldu. Sonra ardına baktı ve Hz. Ali (R.A.)'ı gördü.

— Ya Eba Hasan! İşte burada gözyaşları dökülür, burada dualar kabul olunur dedi. Bunun üzerine Hz. Ali, Hz. Ömer'e hitaben:

— Ya Emirel mü'minin bu taşın hem zararı ve hem kârı olur, dedi. Hz. Ömer:

— Nasıl olur deyince, Hz. Ali:

— Allah'u Teala Adem'in zürriyetinden ahdi misak aldığı vakit onu yazdı ve bu taşın içine koydu.

İşte bu taş, mü'minlerin vefa edip sözlerinde durduklarında lehlerinde, kâfirlerin inkâr ettikleri için aleyhlerinde şahadet edecektir, dedi.

İşte Hacer'ül Esved'i istilam esnasında okunan:

“Allahümme imanen bike ve tasdikân bi kitabike ve vefâen bi ahdi ke”

Allah'ım!.. Sana iman eder, kitabını tasdik eder ve ahdimizde dururuz duasının manası da budur.

Anadolu'nun manevî mimarlarından, büyük mutasavvıf ve ilim adamıdır. Ankara'nın Solfasol (Zülfazl) köyünde dünyaya gelmiştir. Babasının ismi Koyunluca Ahmed'dir. Asıl ismi Numan olan Hacı Bayram Veli ilk tahsilini bulunduğu yörede tamamlayıp, değerli bilginlerden dersler alarak yetişmiştir. Son derece zeki ve çalışkan olduğu için kısa zamanda öğrenimini tamamlamış ve devrin en büyük medreselerinden olan Kara Medrese'ye müderris (profesör) olmuştur. İlmî çalışmalarına devam ettiği sıralarda zamanın tanınmış şeyh ve alimlerinden olan Hamid-i Aksarayî (Somuncu Baba) tarafından Kayseri'ye davet edilmiş ve müderrisliği bırakarak hemen O'nun yanına gitmiştir. Somuncu Baba ile buluşmaları bir bayram gününe tesadüf ettiği için şeyh, O'na Bayram ismini tak-

Hacı Bayram Veli:

H

mış ve Koyunluca Ahmed'in oğlu Numan bundan sonra Hacı Bayram ismiyle anılmıştır. Somuncu Baba kendisini çok sevmiş ve yanından ayırmamıştır. Beraberce Şam ve Hicaz'a gitmişler, Kâbe'de üç sene kalmışlardır. Bu arada kendini tasavvufa veren ve bu yolda nice merhaleler katederek olgunlaşan Hacı Bayram şeyhi Somuncu Baba'nın vefatından sonra O'nun yerine geçmiş ve Ankara'ya gelerek Bayramiye Tarikatı'nı kurmuştur. Bu tarikat Halvetiye ve Nakşibendiye tarikatının birleştirilmesiyle ortaya çıkmış, insanları ruhî olgunluğa ulaştırmaya başlamıştır.

Hacı Bayram'ın şöhreti kısa zamanda yayılmış ve çevresine binlerce mürid toplanmıştır. Bazı dedikoducular devrin padişahı II. Murad Han'a O'nu şikayet edince, Hacı Bayram Edirne'ye davet edilmiştir. Padişah karşılıklı olarak görüştüğü Hacı Bayram'ın ne kadar üstün bir insan olduğunu anlamış ve ona bağlılık göstermiştir.

Hacı Bayram Veli geçimini kendi alın teriyle kazanmak için ziraatla uğraşmış, muridlerine de sanat ve ziraatla uğraşmayı mecbur etmiştir. O'nun varlığı Anadolu'yu bir kandil gibi yıllarca ısıtmış, vefatından sonra de tesirleri devam etmiştir. Millî edebiyatımız ve tasavvufun gelişmesinde Hacı Bayram Veli'nin büyük katkısı olmuştur. Elimizde ona ait çok güzel şiirler bulunmaktadır. Bunlardan biri şu mısralarla başlar.

Noldu bu gönlüm, noldu bu gönlüm
Derdü gamınla doldu bu gönlüm

Ankara'da bulunan Hacı Bayram Veli Türbesi

Yandı bu gönlüm yandı bu gönlüm
 Yanmada derman buldu bu gönlüm
 Hacı Bayram Veli 1429 yılında Ankara'da vefat etmiştir. Türbesi 1427 yılında kendi adına yaptırılan Hacı Bayram Camii'nin kible istikametindedir. Hergün ziyaretçilerle dolup taşmakta ve Hacı Bayram Veli uzun asırlar sonra bile manevî tesirini devam ettirmektedir.

Hadesten Taharet:

Manevî pislikten temizlenmek demektir. Bu hal abdest ve ya gusul abdesti almayı gerektiren bir vaziyette ortaya çıkar. Cinsî münasebetten, rüyada ihtilamdan yahut başka bir sebepten dolayı cünüp olan kimse, gusul abdesti, herhangi bir sebeple abdesti bozulan kimse ise sadece abdest alarak hadesten temizlenir. Bu aynı zamanda namazın da farzlarından biridir.

Hadis:

Hadis denildiğinde genellikle sevgili Peygamberimizin mübarek sözleri ve işleri anlaşılır. Buna sünnet de denilmektedir.

Peygamberimizin sahabeleri ondan duyduklarını ezberleyerek, başkalarına nakletmişler, onun çeşitli olaylardaki hal ve hareketlerini öğrenip, başkalarına öğretmişlerdir. Böylece hadisler kaybolmaktan kurtulmuş, Peygamberimizin sünneti açık ortaya çıkmıştır.

Hadisler, ayet değildir. Çünkü ayet yüce Allah'ın sözüdür. Hadis ise Peygamberimize aittir. Kudsi hadis denildiği zaman da manası Allah'a sözü Peygamberimize ait hadis anlaşılır.

Hadisler ilk devirlerden beri yazılarak, ayrı bir ilim olarak korunmuştur. Hadis ilmiyle uğraşanlara Muhaddis denilir (Bak: Muhaddis).

Peygamberimize ait olmadığı halde ona maledilen ve kitaplara geçen bazı sözlere uydurma yani (mevzu hadis) denilir. Bunlar hiç bir zaman geçerli olmaz. Mevzu hadislerle amel etmek caiz değildir. Bunları uyduranlar en büyük yalancılar.

İslâm alimleri hadis konusunda çok titiz davranmış ve çok kıymetli kitaplar yazmışlardır. Bunların en önemlileri Kütüb-i Sitte denilen meşhur altı hadis kitabıdır (Bak: Kütüb-i Sitte).

- 1 - Allah'ın en çok sevdiği amel, az da olsa devamlı olanıdır.
- 2 - Amellerin en üstünü, güzel ahlak ve gücün yettiği kadar öfkelenmemektir.
- 3 - Allah'ın en çok sevdiği amel, vaktinde kılınan namaz ve ana babaya iyiliktir.
- 4 - İncanın en üstünü, sabır ve hoşgörüdür.
- 5 - Allah'ın en çok sevdiği amel, Allah için sevmek, Allah için sevmemektir.
- 6 - Cihadın en üstünü, bir kimsenin hiç bir kimseye haksızlık yapmamasıdır.
- 7 - Allah'ın en çok sevdiği amel, dilin Allah'ın zikrinden ıslak olarak ölmendir.
- 8 - İncanın en üstünü, nerde olursan ol, Allah'ın seninle beraber olduğunu bilmendir.
- 9 - Allah'ın en çok sevdiği amel, Allah'a inanmak sonra da akrabalara iyilik etmektir.
- 10 - Günlerin Allah yanında en üstünü, Cuma günüdür.
- 11 - Allah'ın farzlardan sonra en çok sevdiği iş, bir müslümanı sevindirmektir.
- 12 - Savaşların en üstünü, insanın kendi nefsi ve hevası ile cihad etmesidir.
- 13 - Allah'ın en çok sevdiği amel, acele edip, namazı vaktinin başında kılmaktır.
- 14 - Duaların en üstünü, kulun: "Allahüm merham ümmete Muhamedin rahmeten ammeh" demesidir.
- 15 - Allah'ın en çok sevdiği amel, dilin (günah olan şeylerden) korunmasıdır.
- 16 - Duaların en üstünü, kişinin nefsi için yaptığı duadır.
- 17 - Allah'ın en çok sevdiği yerler mescitlerdir. Sevmediği yerler ise çarşı ve pazarlardır.
- 18 - Zikirlerin en üstünü, "Lailahe İllallah", Duaların en üstünü "Elhamdülillah" demektir.
- 19 - Allah'ın en çok sevdiği cihad, zalim amire karşı Hak'kı söylemektir.
- 20 - Saatlerin en üstünü, gecenin son saatleridir.
- 21 - Allah'ın en çok sevdiği söz en doğru olanıdır.
- 22 - Sadakaların en üstünü, iki kişinin arasını ıslah etmektir.
- 23 - Allah'ın en çok sevdiği oruç, Davud (A.S.)'in orucudur. Bir gün tutar, bir gün yerd.
- 24 - Sadakaların en üstünü, aç olan karnı doyurmaktır.
- 25 - Allah'ın en çok sevdiği sofrası, üzerinde çok el bulunandır.
- 26 - Sadakaların en üstünü, susuz kimseye su içirmektir.
- 27 - Allah'ın en çok sevdiği kullar, Allah'dan en çok korkanlardır.
- 28 - Namazların en üstünü, kıyamı uzun olanlarıdır.
- 29 - Allah'ın en çok sevdiği kullar, ailelerine en faydalı olanlardır.
- 30 - İbadetlerin en üstünü, dua eylemektir.
- 31 - Allah'ın en çok sevdiği kelime dörttür. Onlar "Allahuekber, Sübhanallah, Elhamdülillah ve Lailahe İllallah'dır."
- 32 - İbadetlerin en üstünü Kur'an'ı yüzünden okumaktır.
- 33 - Allah'ın en çok sevdiği kelimeler: "Sübhanallah ve Bihamdihi" kelimeleridir.
- 34 - Amellerin en üstünü doğru ve güzel niyettir.
- 35 - Allah'ın en çok sevdiği eğlence, at koşturmak ve atıcılıktır.
- 36 - İnananların en üstünü, huyları güzel olanlardır.
- 37 - Allah'ın en çok sevdiği din batıldan Hak'ka yönelen ve kolay olan dindir.
- 38 - Amellerin en üstünü, Allah için ilim öğrenmektir.
- 39 - Allah'ın en çok sevdiği isimler, Abdullah ve Abdurrahmand isimleridir.
- 40 - Amellerin en üstünü, halalinden kazanmaktır.

Hafız kelimesi Arapça bir kelime olup, "koruyan, saklayan, muhafaza eden" manalarına gelir. Daha çok Kur'an-ı Kerim'i ezberleyen ve usulüne uygun olarak okuyan kimselere denilir.

Hafız olmak çok şerefli bir haldir. Bu sebeple asırlardan beri nice müslümanlar Kur'an-ı baştan sona ezberlemişlerdir. Peygamberimiz bir hadis-i şeriflerinde "Sizin en hayırlınız Kur'an-ı öğrenip onu başkalarına öğretendir" buyurmuş, Kur'an-ı öğrenmenin, ezberlemenin ne kadar önemli olduğunu açıklamışlardır. Büyük İslâm alimleri ilim tahsiline önce Kur'an-ı Kerim'i ezberleyerek başlamışlardır. İmam-ı Azam hazretlerinin dört yaşında iken hâfız olduğu rivayet edilmektedir.

Hafsa (R.A.):

Peygamberimizin halifesi, bahadırılar sultanı, ilim ve fazilet bayrağı Hz. Ömer'in kızıdır. Kendisi Ensarlı Huzâfe oğlu Hanis'le evli idi. Kocasını çok seviyor, ona itaat ve hizmette hiç bir kusur göstermiyordu. İslâm uğruna eşi ile beraber nice sıkıntılar, acılar çekti. Babası ve kocası Resullah'ın en yakın arkadaşlarındandı. Hele Hz. Ömer, Müslümanların içinde Hz. Ebubekir'den sonra şeref ve faziletce ikinci sırayı alıyordu.

Hz. Hafsa'nın kocası Hüzâfe oğlu Hanis Müşriklerle yapılan bir savaşta, çok büyük kahramanlıklar göstererek, vücudu delik deşik oluncaya kadar çarpışıp şehit oldu. O sırada Hz. Hafsa'da Harp meydanında bulunuyor, diğer yaralıların ve kocasının başından ayrılmıyordu. Hz. Hanis vefakâr hanımının gözleri önünde şehid düştü. Günlerce ağladı, sızladı. Hatta bu keder sebebiyle hasta oldu. Büyük Sahabi Hz. Ömer kızının bu durumuna çok üzüliyor, onu nasıl teselli edeceğini bilemiyordu.

Şefkât ve merhamet güneşi sevgili Peygamberimiz bu durumları görüyordu. Daha önce Hz. Aişe ile evlenerek Hz. Ebubekir'i nasıl memnun etmiş ise; üzüntü ve kederleri dağılsın, İslâm için gösterdikleri fedakârlıklara bir mükâfaat olsun diye Hz. Ömer'le de akraba olmak için, Hz. Hafsa ile evlendi.

İffet ve nezaket timsali Hz. Hafsa ile evlendiğinde Resullah 55 yaşında bulunuyordu. Bu evliliğe başta Hz. Hafsa ve babası olmak üzere bütün müslümanlar çok sevindiler.

Resulullah Efendimiz bu dul, hasta ve mahzun kadınla evlenmekle ne kadar merhamet sahibi bir insan olduğunu göstermiştir.

Sevgili Peygamberimizin amcasıdır. Babası Mekke'nin Reisi Abdulluttalip, annesi Hâle Bint-i Vüheyb'dir. Aynı kadından süt emdikleri için Peygamberimiz ve Hz. Ham-q

Hamza (Hz.):

H

za süt kardeşi idiler. Hz. Hamza Peygamberimizden iki veya dört yaş daha büyüktü. Mekke devrinde, İslâmiyeti ilk kabul edenler arasında bulunuyordu. Son derece cesur, bahadır, şecaatlı ve imanlı bir insandı. O'nun müslüman oluşu Kureys müşriklerini çok tedirgin etmişti.

Hz. Hamza Medine'ye hicret etmiş ve Bedir harbinde kahrmanca döğüşerek yararlıklar göstermiştir.

Uhud harbinde de aynı bahadırılığı göstermiş ve nice müşrik askerini öldürmüştür. Bu arada Vahşi isimli bir köle, mızrağını saklandığı yerden fırlatarak Hz. Hamza'yı şehid etti.

Müşrikler O'nun mübarek vücudunu parçaladılar. Kulaklarını ve burnunu kestiler. Savaştan sonra Peygamberimiz O'nu böyle görünce çok üzölmüş, ağlamış ve müşriklere beddua etmiştir.

Şehidlerin efendisi Hz. Hamza kanlı elbiselele ile Uhud'a defnedilmiştir. Kabri Uhud'da olup, hacca gidenler tarafından ziyaret edilmektedir.

Hz. Hamza ve arkadaşlarının şehid edildiğı Uhud...

Hanbell Mezhebi:

Büyük müctehid ve İslâm alimi olan Ahmet İbn-i Hanbel'in kurduğı ehl-i sünnet mezhebidir (Bak: Ahmet İbn-i Hanbel). Dört büyük mezhepten biri olarak İslâm aleminin çeşitli yerlerinde yayılmıştır. Ancak Hanbelî mezhebinde olanların sayısı diğer üç mezhebe göre azdır. Bunun da pek çok sebepleri vardır. Her şeyden önce Hanbelî mezhebinin çıktığı zamanlarda diğer üç mezhep İslâm ölkelerine yayılmış ve yerleşmiş bulunuyordu.

Hanbelî mezhebinin dayandığı esaslar başlıca şunlardır: Önce kitap ve sünnetin hükümleri gelir. Bunlara kayıtsız şartsız uyma mecburiyeti vardır. Eğer aranılan hüküm bunlardan çıkarılmışsa sahabe sözüne dayanılır. Kiyasa ancak çok zorlanıldığı zamanlarda baş vurulur.

Hanbeli mezhebinin fıkhnı İmam-ı Ahmed'in oğulları ve talebeleri yaymışlardır. Şimdi daha çok Arabistan ve civarında yaşanılmaktadır.

Hanefi Mezhebi:

Ehl-i sünnet mezheplerinin birincisi ve en büyüğüdür. İmam-ı Azam Ebu Hanife tarafından kurulmuş ve yetiştirdiği talebeleri vasıtasıyla İslâm alemine yayılmıştır. Bugün çok geniş bir çerçeve içinde Irak, Mısır, Türkiye, Türkistan, Afganistan, Hindistan, Çin, Suriye, Kuzey Afrika ve Kafkasya'da Hanefi mezhebine göre hareket edilmektedir.

Hanefi Mezhebi'nin dayandığı dört ana esas vardır. Buna göre bir hüküm çıkarmak için önce Kur'an ve sünnete sonra sahabelerden birinin veya bir kaçının görüşüne, daha sonra da icmaya bakılır. İctihad bunların arkasında gelir.

Hanefi mezhebinin fıkhnı daha çok İmam-ı Azam'ın talebelerinden İmam-ı Muhammed, İmam-ı Ebu Yusuf ve İmam-ı Züfer yazmış ve sistemleştirmişlerdir. Bunların üçü de İslâm aleminin gözbebeği sayılan büyük alimlerdir. Çok değerli eserler hazırlamış ve kendilerinden sonra gelen alimlere tesir etmişlerdir.

Hanefi mezhebindeki bazı ihtilaflı meselelerde önce İmam-ı Azam'ın sonra İmam-ı Ebu Yusuf, İmam-ı Muhammed ve İmam-ı Züfer'in sözlerine bakılarak hareket edilir. İmam-ı Ebu Yusuf ile İmam-ı Muhammed'e "iki imam" manasına "İmameyn" denilir. İmameynin sözleri birleşince hocalarının sözlerine tercih edilir.

Hanif:

Hz. Peygamberden önce de tek Allah inancına bağlanan, putlara tapmayıp, cahilliye adetlerine bulaşmayan kimseyle Hanif denirdi. Hanifler Hz. İbrahim'in sünneti içinde hareket eder, tıpkı onun gibi sünnet olur, Kabe'yi tavaf ederlerdi. Kur'an-ı Kerim'de Hz. İbrahim'in ismiyle birlikte zikredilen hanif tabiri; batıl ve sapık inançlardan kurtulup, Hz. İbrahim'in dinine bağlı olarak yaşayan kimseler için kullanılırdı.

Hz. Peygamberimize risalet gelmeden önce Arabistan'da hanifler vardı. Bunlar, Hristiyanlığın yahut Yahudiğin dışındayken bir Allah inancıyla hareket eder, kendi usullerince Allah'a ibadet ederlerdi. İslâm'dan sonra bunlara yine hanif denilmiş ve kendileri müslüman sayılmışlardır.

Haraç:

Toprakten alınan bir vergidir. Bu, savaşla veya anlaşma yoluyla düşman topraklarındaki hakimiyetin müslümanlara geçmesiyle alınan bir vergidir. Peygamberimiz zamanından itibaren

ren uygulamaya konulmuş, daha sonra da alınmıştır.

Ele geçirilen topraklar, sahiplerinin ellerinde bırakılır. Ancak her yıl % 10 ile % 50 arasında değişen bir vergi vermeleri istenirdi. Bu vergi, devlet hazinesine ait olur, toprağını işleyecek ve bir gelir temin edecek durumda olduğu halde bunu yapmayan kimseden haraç borcu düşmezdi.

Haraç arazisini satın alıp işleyen bir müslüman da hakim olan görüşe göre toprağın vergisini ödemek zorundadır.

Haram:

Dinimize göre yapılması veya kullanılması kesinlikle yasaklanmış olan şeylerdir. Bu gibi şeylerden kaçınmak insana sevap kazandırır. İşlenmesi ise günah olup, cezayı gerektirir. Allah'ın haram kıldığı yani nehyettiği (yasakladığı) bir şeyi helal kabul etmek insanı küfre götürür. İçki, kumar, zina, hayasızlık, hırsızlık, ana babaya isyan, namaz kılmamak, oruç tutmamak gibi şeyler haramdır. Bütün bunları Yüce Allah insanların hayrı ve iyiliği için haram kılıp, yasaklamıştır.

Harun Reşid:

Abbasi Halifeleri içinde ismi en çok anılan büyük devlet adamıdır. 766 yılında Rey şehrinde doğmuş 809 tarihinde Tus şehrinde vefat etmiştir. 23 yıl hükümdarlık yapmış ve bu süre içinde İslâm tarihinde unutulmaz hizmetler kazandırmıştır. Bilhassa Doğu Roma İmparatorluğu ile giriştiği savaşlarda üstün başarılar gösterip önce Ankara'ya daha sonra Ereğli'ye kadar ilerlemiştir.

Devri adalet ve ilim devri olarak şöhret bulmuştur. Onun emir ve fermanlarıyla okullar, imarethaneler, bilim ve sanat yuvaları kurulmuş, ilme ve alimlere büyük bir saygı gösterilmiştir.

Frank Kralı, Harun Reşid ile yakınlık kurmuş ve Hristiyanlığın kutsal şehri Kudüs'ü rahatça ziyaret etme isteğinde bulunmuştu. Büyük halife bunu kabul etmiştir. Arada nice hediyeler gidip gelmiş, Avrupalılar bu vesileyle müslümanların ilim ve teknikte ne kadar ileri gittiğini görmüşlerdir. Frank Kralı, halifenin gönderdiği bir çalar saat karşısında şaşkınlık ve hayranlığını ifade etmiştir.

Harun Reşid Tus şehrinde ve genç yaşta vefat etmiştir. Türbesi Meşhet'tedir. Hakkında pek garip hikâyeler ve bin bir gece masalları uydurulmuştur. Vefatından sonra yerine oğlu Muhammed Emin halife olmuştur.

Sevgili Peygamberimizin Hz. Fatıma'dan olan büyük torunudur. Hz. Ali'nin oğlu ve Hz. Hüseyin'in abisidir. 625 yılında Medine'de doğmuş. 670 yılında yine Medine'de vefat etmiştir.

Ehl-i beytten olan Hz. Hasan Peygamberimize çok benzerdi. Resulullah kendisini çok sever: "Hasan ile Hüseyin cennet gençlerinin şerefileridir" buyururdu. Bebekliğinde onu sık kucağına alır, hayır dualarda bulunurdu.

Hız. Hasan, babası Hz. Ali'nin şehadetinden sonra 37 yaşında halife olmuş ve Hulefa-i Raşidi'nin beşincisi olarak altı-yedi ay kadar hilafet görevinde bulunmuştur. Ancak bu arada, Şam'da halife olan Hz. Muaviye ve ordusu ile çarpışmak zorunluluğu doğmuş, Hz. Hasan, müslümanlar arasında çıkacak bir kavganın acı sonlarını düşündüğü için kendi isteği ile hilafeti Hz. Muaviye'ye bırakmış ve Medine'ye çekilmiştir. Hz. Hasan'ın bu hareketi onun ne derece üstün bir ahlâk ve fedakârlık duygularına sahip olduğunu göstermektedir.

Hız. Hasan hilafeti bıraktıktan sonra yedi sene daha yaşamış Hicretin 49. yılında Medine'de vefat etmiştir. Mübarek cenazesi Baki Mezarlığı'na defnedilmiştir.

Haset:

Lügatta kıskanma, kıskançlık, çekememezlik gibi manalara gelir. Böyle bir duygu şeytani olup, dinimizce yasaklanmıştır. Başkalarının güzelliğini, mal veya mülkünü kıskanmak bize hiç bir şey kazandırmaz. Üstelik gönlümüzü karartır, yüreğimizi rahatsız edip durur.

Sevgili Peygamberimiz: "Haset, ateşin odunları yediği gibi iyilikleri yer bitirir" buyurmuştur. Bir başka hadiste de: "Bir kulun kalbinde iman ile haset bir arada bulunmaz" buyurmuştur.

Müslümanlar hiç kimseye haset etmezler. Belki kendilerinden daha üstün olanlara karşı gıpta duyarlar. Bu "Ya Rabbi ona verdiğin üstünlükleri devam ettir. Bana da o üstünlükleri bağışla" diye dua edilerek ortaya çıkar. Gıpta övülmüş, hased ise yerilmiştir.

Şeytani cennetten ve nimetlerden uzaklaştıran şey Hz. Adem'e haset etmesi ve kibirlenerek kendini ondan üstün görmesi olmuştur.

Hasta Ziyareti:

Dinimizde çok sevap olan bir harekettir.

Sevgili Peygamberimiz kendisi hastaları ziyarete gittiği gibi ümmetine de bunu tavsiye etmişlerdir. Hasta, sağ-

lığını yitirmiş, dünyası kararmış ve zor duruma düşmüştür. Böyle zamanlarda insanın teselliye ve dosta ihtiyacı daha çoktur. Müslümanlar hastaları ziyaret ederler, onlarla ilgilendiklerini, acılarına ortak olduklarını belirtirler. Bu durum hastaya moral verir. Hasta ziyaretlerinde dikkat edilmesi gereken hususlar vardır. Onların yanında gürültüyle konuşmak, uzun ve bıktırıcı şeyler söylemek, uzun süre kalmak doğru değildir. Bir hastayı ziyaret etmek üzere evinden çıkan kimseye Allah rahmet nazarıyla bakar ve melekleri kindisine yardımcı gönderir. Bilhassa bayram günlerinde hasta ziyaretleri çok sevaptır.

Haşr:

Haşr kelimesi lügatta; "Oldükten sonra dirilme, toplanıp bir araya gelme, kıyamet" gibi manalara gelir. Dinimize göre haşr haktır ve gerçektir. Yüce Allah Kıyamet Günü'nde bütün ölüleri diriltecek ve mahşer yerinde bir araya toplayacaktır. Haşrı inkâr insanı küfre götürür. Haşrın gerçek oluşu aklen de caizdir. Nitekim sonbahar ve kışta yaprakları dökülüp ölü bir vaziyete gelen tabiat ilkbaharda yeniden dirilip, yeşillenmekte, adeta yeniden doğmaktadır. Bütün bir kâinadı yoktan var eden Allah, onları öldürdükten sonra diriltmeye de elbette kadirdir.

Hat, Arapça bir isim olup, lügatta "çizgi, sınır çizgisi, yazı, güzel yazı" manalarına gelir.

Kelime, genellikle elle yazılıp çoğaltılmış kitaplar hakkında kullanılır. Bu sanatla uğraşan kişiye "Hattat" denir.

Müslüman Türkler hat sanatını geliştirmiş, kendilerine mahsus sistemler getirmişlerdir. Meşhur bir söze göre Kur'an-ı Kerim en güzel şekilde İstanbul'da Müslüman Türkler tarafından yazılmıştır.

Hattat olabilmek zordur. Uzun yıllar bu sanatla uğraşmak, beceri kazanmak gerekir. Meşhur hattatların başarı sırrı; konuyla ilgili talim görmelerine, iyi ve bol malzeme (kalem, mürekkep, kağıt, fırça, kalemtraş, makas) kullanmalarına, çok inceleme yapıp çok yazmalarına, kibirsiz ve azimli olmalarına bağlanmaktadır.

Türkler arasında dünya çapında şöhret kazanmış hattatlar yetişmiştir. Bunlardan bazıları Ahmet Karahisarî, Şeyh Hamdullah, Mustafa Rakım, Kadiasker Mustafa İzzet Efendi, Şevki Efendi, Hasan Rıza Efendi, Hafız Osman, Ha-

Hat Sanatı:

Hafiz Mustafa Halim in Kevser Suresi

cı Arif Efendi, Hacı Kamil Akdik, Mustafa Halim, Necmeddin Okyay ve Hamid Aytaç'dır.

Bu büyük ustalar hat sanatını inkişaf ettirmiş. Ölmez eserler bırakmışlardır. Yazı sanatının anası Kûfî çeşididir. Diğer hat çeşitlerinin bundan doğduğu söylenmektedir. Sonra sırasıyla Sülüs, Nesih, Talik, Muhakkak, Reyhani ve İcaze gibi çeşitler meydana çıkmıştır.

Yurdumuzda Hafız Osman ve Hasan Rıza hattı ile Kur'an-ı Kerim'ler çok yaygındır.

Hz. Hatice (R.A.):

Sevgili Peygamberimizle 25 yıl beraber yaşayan Hz. Hatice, yeryüzünün en şerefli kadınlarından biridir. Resulullah'a ilk iman eden, O'na en zor günlerinde destek olan, İslâmı

ömrünün sonuna kadar en ufak bir kusur göstermeden yaşayan Hz. Hatice Mekke'nin soylu bir ailesinin kızıydı. Kendisi Peygamberimizden 15 yaş büyüktü. Resulullah'la evlendiğinde Peygamberimiz 25, Hz. Hatice 40 yaşında bulunuyordu. Daha önce iki adamla evlenmiş, onların vefatı üzerine dul kalmıştı. Mekke ve civarında haya ve iffetiyle tanınıyor, insanlar kendisine Tahire (Temiz kadın) diye hitap ediyorlardı. Çok zengindi. Ticaret yapar, kervanlarını, başına çeşitli adamlar tutarak, uzak memleketlere gönderirdi. Bir defasında kervanların başına Peygamberimizi geçirdi. Onun üstün ahlâkını, fazilet ve

değerini çok iyi anlıyordu. Nihayet Peygamberimizle evlenmek istedi. Karşılıklı olarak anlaşmalar ve Mekke'de mütevazı bir törenle evlendiler. Bu evlilik insanlık tarihi içinde müstesna bir yer tutar. Çünkü kâinatın Efendisi Peygamberimizle, kadınların en şerefli Hz. Hatice'nin kurduğu yuva bir saadet ve huzur yuvası olmuştur. Onların yaşadığı aile hayatı bütün insanlara örnektir. 25 yıl hiç bir anlaşmazlığa düşmeden, karşılıklı sevgi ve bağlılıkla yaşadılar. Peygamberimizin Hz. Hatice'den 4'ü kız 2'si oğlan olmak üzere 6 tane çocuğu oldu. Kızlar Rukiye, Ümmügülsüm, Zeynep ve Fatıma idiler, oğulları ise Kasım, Tahir isimlerini taşıyordu.

Hz. Hatice 65 yıl yaşamış, Peygamberimizin Medine'ye hicretinden 3 sene önce Mekke'de vefat ederek, oraya defnedilmiştir.

Peygamberimiz onunla evli iken başka bir kadınla evlenmemiş, onu çok fazla sevmiş, da-

Hz. Hatice'nin Mekke'deki Kabri

ima takdir etmiştir. Vefatından büyük bir üzüntü duymuş, sık sık kabrini ziyaret ederek ne kadar vefakâr olduğunu göstermiştir.

Hz. Ali Peygamberimizden şöyle bir hadis rivayet etmiştir ki, bu Hz. Hatice'nin üstün mevkisini göstermesi bakımından çok önemlidir. Resulullah:

"Göklerin ve yerin en hayırlı kadını İmran kızı Meryem ile Hüveyyid'in kızı Hatice'dir" buyurmuştur.

Hz. Hatice'ye Haticetül-Kübra "Büyük Hatice" denilir. Bir gün Cebrail (A.S.) Peygamberimize gelerek: "Hatice'ye, Allah'ın selamı vardır." demiş, Resulullah bunu kendisine ile-

tince sevinçten ne yapacağını bilemeyen Hz. Hatice:

"Selâm Ondandır... Cebrailin üzerine de Allah'ın selamı olsun" diye cevap vermiştir.

Havari:

Havari, lügatta "Yardımcı" manasına gelir. Bilhassa Hz. İsa'nın Peygamberliğini kabul edip, dinini yaymak için gayret gösteren ve sayıları oniki olan arkadaşlarına denilir. Bunlardan Yud'a Şemun isimli bir havari de daha sonra ihanet ederek, Yahudilere Hz. İsa'nın saklandığı yeri söylemiştir. Havariler, Hz. İsa göğe çekildikten sonra da dinlerini yaymaya çalışmış, fakat kısa bir süre sonra İncil tahrif edilerek, hristiyanlık doğmuştur.

Havz-ı Kevser:

Ahret Günü sevgili Peygamberimizin Haşr Meydanı'nda bir Havzı vardır ki buna Havz-ı Kevser denilir. Kur'an'da "(Resulüm) biz sana hakikaten Kevser'i verdik" buyurulmuştur.

Bu havz diğer peygamberlerinkinden büyük ve muhteşemdir. Müminler ondan istifade eder, suyundan içerler. Resulullah: "Benim havzım bir aylık yoldur. O'nun suyu, sütten daha beyazdır. O'nun kokusu miskten daha güzeldir. Bardakları, semanın yıldızları gibidir. Ondan içen kimse artık ebediyyen susamaz." buyurmuştur (Buhari).

Havz-ı Kevser'in başında Peygamberimiz ve salih müminlerden bazı kimseler bulunurlar. Peygamberimizin sünnetini terk eden, bid'at ve nifak çıkaran kişilerin bu Havz'dan su içmelerine melekler mani olurlar.

Havz-ı Kevser'in varlığına inanmak müslümanlar için bir mecburiyettir.

Haya:

Utanmak, ar, namus manalarına gelir. İnsanın en değerli özelliklerindendir. Çünkü Peygamberimiz "hayâsı olmayanın imanı olmaz" buyurmuştur.

Hayasızlık insanı hayvanların derecesine düşürür. Yine Peygamberimiz "İnsanlardan utanmayan Allah'tan da utanmaz" buyurmuştur.

İnsan dünyada hayası, ar ve namusu ile tanınır. Utanmaz insanlar hem kendilerine hem cemiyete zararlı olurlar. Kimsenin görmediği yerlerde bile Allah'tan utanıp, haya eden insan günah işleyemez.

Sevgili Peygamberimizin en yakın arkadaşlarından olan Hz. Osman hayası sebebiyle daha dünyada iken cennetle müjdelenmiştir. Kendisine Sahibül-haya yani "haya sahibi" lakabı verilmiştir.

Hayır-Şer:

Hayır iyilik, şer ise kötülüktür. Bunların, yani hayır ve şerrin yaratıcısı Cenab-ı Allah'dır. O, kulları için hayrı emredip, şerri yasaklamıştır. İnsanlar kendi iradelerini kullanarak ya hayır veya şer işlerler. Hayır işleyen kimse mükâfat, şer işleyen kimse de ceza görür. Hayır ve şerrin Allah'dan geldiğine inanmak Amentü'nün altı esasından biridir. Allah'ın helal kıldığı her şeyde bir hayır, haram kıldığı her şeyde de şer vardır. İnsanlar çoğu zaman hangi hususun kendileri için hayırlı, yahut şerli

olduğunu bilemezler. Kur'an-ı Kerim'de: "Umulur ki hoşlanmadığınız bir şey sizin için hayırdır. Ve yine umulur ki istediğiniz bir şey de sizin için şerdir" buyrulur (Bakara:216).

Mesela savaşa çıkmak ve orada ölmek ilk bakışta hoş gitmeyen bir durum olmasına rağmen, Allah rızası için savaşıp şehit veya gazi olmak bir insan için en büyük hayırdır. Yüce Allah'dan daima hayırlı şeyler istemek ve şeytanın şerrinden O'nun büyük ismine sığınmak lazımdır. Bu sebeple her işimizi besmele ile başlamak gerekir.

Peygamberimiz "Besmelesiz başlanan bir işte hayır yoktur" buyurmuştur.

Hayız:

Hayız diye kadınların buluğa eriştikten sonra, rahimlerinden belirli müddetler içinde gelen kanlarına denilir. Bir kanın hayız kanı kabul edilebilmesi için bir hastalık veya çocuk doğurma neticesi gelen kan olmaması gerekir. Kadının doğumu sırasında gelen kana Nifas kanı denilir.

İslâm fıkhına göre kadınlar en az dokuz yaşına geldiklerinde adet görmeye (hayız olmaya) başlarlar. Bu hal elli veya elli beş yaşlarına kadar devam ettikten sonra durur. Bu yaştan sonra kadınlar adet görmezler.

Adet günleri her kadına göre değişir. En az müddeti üç gün, en çok müddeti ise on gündür.

Hayız halindeki bir kadın bu durum devam ettiği sürece namaz kılamaz, oruç tutamaz, Kâbeyi tavaf edemez, mescidlere giremez, Kur'an'a ve ayet yazılı kitaplara dokunamaz, karı-koca münasebetinde bulunamaz. Bunlar haramdır.

Hayızlı kadın kıldığını namazları kaza etmez. Ancak tutmadığı oruçları kaza eder.

Hayız hali biten kadının hemen gusledip temizlenmesi ve ibadetlerine başlaması lazımdır.

Helâl:

İslâm dinine göre yapılmasında bir sakınca bulunmayan, hat-ta insana sevap kazandıran her türlü şeye helal denilir. Haramın tam zıddıdır. Helal rızık kazanmak, helal lokma yemek, helal münasebetlerde bulunmak övülmüş iyi hareketlerdir. Namus ve ahlâk dairesi içinde kazanılmış olan her şey helaldir.

İstanbul'da iki Hırka-i Saadet vardır. Biri Topkapı Sarayı'nda Mukaddes Emanetler Dairesi'nde bulunmaktadır ki, emanetlerin en önemlisidir. Altın sırma işlemeli, üst üste sa-

Hırka-i Saadet:

nlmış bohçalar içerisinde, altın sandukalarda saklanmaktadır.

Meşhur şair Kaab Bin Züheyr, müslüman olmak üzere Resulullah'ın huzuruna gelmiş ve "Kaside-i Bürde" adlı meşhur kasidesini okumuştur. Bu sırada Peygamberimiz sırtından hırkasını çıkararak O'na hediye etmiştir. Kaab'ın ölümünden sonra Hırka, Emevilere oradan da Abbasiler'e geçmiş, Yavuz Sultan Selim Mısır'ı fethettiğinde, diğer Mukaddes eşyalarla birlikte Hırka-i Şerif'i de İstanbul'a getirmiştir.

İkinci "Hırka-i Saadet" de yine İstanbul'da Hırka-i Şerif Camii'nde bulunmaktadır. 1628 tarihinde İstanbul'a getirilmiş,

1851 yılında Sultan Abdülmecid, bugünkü Hırka-i Şerif Camii'ni yaptırmış ve camii'nin içinde özel bir ziyaret mahalli meydana getirerek, Hırka-i Saadeti buraya yerleştirmiştir. O günden itibaren, Hırka-i Saadet ziyareti devam edegelmiştir. Günümüzde de Ramazan ayının on-beşinden itibaren arefe gününe kadar ziyarete açık tutulmaktadır.

Hırka-i Şerif

Câhiliye devrinin sonlarına doğru Mekke'de yetişen Şâirler arasında Züheyr ibni Seleme üstün bir yer tutuyordu. Bu şâirin Büceyr ve Kâb adındaki iki oğlu, şöhretine ve şiir kabiliyetine vâris oldular. Büceyr Müslümanlığı kabul ederek Hicretten sonra Medine'ye geldi. Mekke'de kalan Kâ'b kardeşine içerledi ve: "niçin babamın dininden döndün" diye yazıp gönderdiği bir kasidede yalnız kardeşini takdir ve terzil etmekle kalmadı, İslâmiyete ve peygamberlere de ağır hicivlerde bulundu.

Büceyr, kardeşinin kasidelerini Hazret-i Peygamber'in (A.S.) huzurunda okuyunca Resulullah Efendimiz "Her kim Kâ'b'e rastlarsa öldürsün, kanı hederdir." buyurdu. Büceyr ne de olsa kardeşlik duygusuyla bir manzume yazıp Kâ'b'a gönderdi ve vaziyetinin tehlikeli olduğunu bildirdi. Kâ'b hemen Medine'ye gelerek Ebubekir'e (R.A.) sığındı:

— Ey merhametli insan, Müslüman olacağım. Hazret-i Peygamber'in beni affetmesine yardım et, dedi.

Hazret-i Ebubekir (R.A.) duygulandı ve Kâ'b'ı alıp Mescid-i Saadet'e götürdü:

— Kâ'b tövbe ederek ve müslüman olarak emân almak için huzurunuzda girmek ister, diye sorunca; Hazret-i Peygamber (A.S.):

— Evet, cevabını verdi.

Bu sırada Ebubekir'in arkasına saklanan Kâ'b ortaya çıktı:

— Ya Resulallah, Kâ'b benim, deyince Mescid-i Saadet'de bulunanlar bu adam hakkında Hazret-i Peygamber (A.S.)'in emrini hatırlayıp kılıçlarına sarıldılar. Peygamberimiz Efendimiz o zaman:

— Ondan vazgeçtim. Çünkü Müslümanlığa meylederek tövbe edip gelmiştir, buyurdu.

O vakit Kâ'b, Hazret-i Peygambere medhiye (övgü) olmak üzere yazdığı meşhur (Bânet Suad) kasidesini okumağa başladı.

Bu medhiyeye (Kaside-i Bürde) de denilir. (Bürde) hırka demektir. Kasidenin bu ismi almasına sebep şudur:

— Kâ'b yazdığı kasideyi okurken Hazret-i Peygamber gayet neş'eli olarak sırtındaki hırkayı çıkarıp Kâ'b'e giydirdi. Kâ'b da ömrü boyunca sırtından çıkarmadığı bu hırka ile iftihar etti.

Hattâ sonradan Muaviye onbin dirhem vererek bu hırkayı almak isteyince Kâ'b:

— "Ben Resulullah'ın hırkasını giymek için kimseyi nefsimce tercih edemem!" cevabını verdi.

Fakat Kâ'b'ın ölümünden sonra Muaviye onun varisine 20.000 (yirmi bin) dinar gönderip Hırka-ı Saadeti aldı. Kısas-ı Enbiyâ sonradan halifeler, sultanlar ve padişahlar arasında tedavül edegelen Hırka-ı Şerif'in bu hırka olduğunu kaydeder.

Bu hırka böylece evvelâ Emevilere, sonradan Abbasilere intikal etmiştir. Abbasilere Mısır'a gelişi hakkında çeşitli rivayetler vardır. 15 Şubat 1517'de Mısır fethini tamamlayan Yavuz Sultan Selim'den sonra diğer Mübarek Emanetlerle birlikte Hırka da Topkapı Sarayı'na gelmiştir.

Hırka-i Saadeti içinde muhafaza etmekte olan altun sanduka, Sultan Aziz tarafından yaptırılmıştır.

(İslam-türk Tarihinin Altın Sahifeleri, Celal Yıldırım, İkbâl Yayınevi, s.119-120).

Hızır (A.S.):

Hızır hakkında İslâm alimleri değişik meseleler anlatmışlar, verdikleri bilgiler çok değişik olduğu için birlik sağlamamıştır. Bir rivayete göre O, aslında Elyesa isimli Peygamber'dir. Soyu Hz. Nuh'un oğlu Sâ'm'a dayanır.

Alimlerin ekseriyetine göre bir peygamberdir. Kur'an-ı Kerim'de Hz. Musa ile olan çok ibretli yolculukları hikaye edilmiştir. Hz. Hızır'ın veli olduğunu söyleyenler de vardır.

Peygamberimiz O'na Hızır denilmesinin sebebini anlatırken, "Hızır otsuz, kuru bir yere oturup da ansızın o otsuz yer yeşillenerek peşi sıra dalgalanırdı." buyurmuştur (Buhari:C.9, S.144).

Bazı alimler onun hala hayatta olduğunu söylemişlerse de, Kur'an'ın ve hadisin beyanlarına göre kuvvetli olan rivayet hayatta olmadığı, vefat ettiği tarzındadır.

Şüphesiz ki Hz. Hızır âlim, fazilet sahibi, büyük bir Allah dostu idi. Hz. Musa gibi bir Peygamber bile O'ndan bazı hadiseler sebebiyle ders almıştır.

Hikmet Deryasında Kısa Bir Seyahat

İsrailoğullarının ardı arkası kesilmeyen isyan hareketleri Musa (A.S.)'ı iyice sıkıntıya uğratmıştı. Birgün genç arkadaşına:

— "Ben iki denizin birleştiği yere ulaşmaya, yahut yıllarca yürümeye kararlıyım" dedi. Seyahat etmek istediğini belirtti.

Bu, aslında nefsi bir gezi değildi. Önemli bir nedeni ve hizmeti vardı. Musa (A.S.)

bazı olayların arkasındaki hikmet perdelelerini aralamak niyetindeydi. Bunu rabbından dilemiş, O da Musa (A.S.)'a bu geziyi emretmişti.

Yanlarına yiyecek olarak bir balık alarak gittiler. İki denizin birleştiği yere (ya da bugünkü Bahreyn ülkesine) ulaştıkları zaman balıklarını unuttular. Balık, bir yolunu bulup denize kayıverdi.

Yollarına devam ettiler.

Musa, yanındaki gence:

— “Azığımızı çıkar. And olsun bu yolculuğumuzda yorgun düştük” dedi. O da:

— “Bak sen! Kayalığa vardığımızda balığı unutmuşum.

Bana onu hatırlamamı unutturan ancak şeytandır. Balık şaşılacak şekilde denizi boylayvermiştir

Aslında genç arkadaşı garip şekilde balığın denize aktığını görmüştü. Fakat unutmamış Musa (A.S.)'a haber verememişti. Oysa Musa (A.S.)'ın aradığı böylesine bir garip halin olmasıydı. Çünkü kendisini hikmet denizinde yüzdürecek olan zat'ı bulmaya bu olay yardım edecekti. Bu yüzden kızmak yerine sevindi ve genç arkadaşına şöyle seslendi:

— “İstedığımız zaten buydu

Yorgun olmalarına rağmen dinlenmeden “geldikleri yoldan izleri üzerinde geri döndüler

Kayalıkta: kendisine rahmet verilen ve ilim öğretilmiş olan Allah'ın sevgili kullarından bir kul buldular müfessirler bu kula Hızır dediler.

Musa (A.S.) aradığını bulmuştu. Hiç durur muydu. Hemen sordu:

— “Sana öğretilen bilgiyi bana öğretmen için peşinden gelebilir miyim?

O;

— Sen, doğrusu benim yaptıklarına dayanamazsın. Bilgice kavrayamayacağın bir şeye nasıl dayanabilirsin?

Musa;

— İnşallah sabrettiğimi göreceksin. Sana hiç bir işte baş kaldırmayacağım.

O;

— O halde bana uyacaksan, ben sana anlatmadıkça herhangi bir şey hakkında bana soru sormayacaksın

Musa (A.S.) ile (Hızır) arasındaki anlaşma tamamıdı.

Bunun üzerine kalkıp gittiler; sonunda bir gemiye bindiklerinde O, gemiyi deliverdi.

Musa:

— Gemiye, içindekileri boğmak için mi deldin? Doğrusu şaşılacak bir şey yaptın!..

O;

— Ben sana, yaptığım işlere dayanamazsın demedim mi?

Musa;

— Unuttuğum için bana çıkışma, gücümün yetmediği şeyden beni sorumlu tutma. tutma

Unutmak affedilirdi. Musa (A.S.)'ın unutmaya dayalı hatası da o bilgin kişi tarafından anlayışla karşılandı.

Yine gittiler; sonunda bir erkek çocuğa rastladılar, O hemen o çocuğu öldürdü.

Musa;

— Bir cana karşılık olmaksızın masum bir kimseye mi kıydın? Doğrusu pek kötü bir şey yaptın.

O;

— Ben sana yaptığım işlere dayanamazsın demedim mi?

Musa;

— Bundan sonra sana bir şey sorarsam bana arkadaş olma, o zaman benim tarafımdan mazur sayılırsın

Musa (A.S.) ikinci defa sabırsızlık etmişti. Sonunda kendi cezasını kendi tayin etti. Bir daha işe karışırsa, artık arkadaşlık etmesini isteyemeyecekti. Olayın sonu şöyle gelişti:

“Yine yola koyuldular; sonunda vardıkları bir kasaba halkından yiyecek istedikler. Kasaba halkı bu ikisini misafir etmek istemedi. İkisi şehrin içinde yıkılmaya yüz tutan bir duvar gördüler, Musa'nın arkadaşı onu doğrulttu.

Musa;

— Dileseydin buna karşı bir ücret alabilirdin, dedi.

O, şöyle söyledi;

— İşte bu, seninle ayrılmamızı gerektiriyor, dayanamadığın işlerin yorunu sana antalacağım:

Gemi, denizde çalışan bir kaç yoksula aitti; onu kusurlu kılmak istedim; çünkü peşlerinde her sağlam gemiye zorla el koyan bir hükümdar vardı.

Oğlan'a gelince; onun ana-babası inanmış kimselerdi. Çocuğun onları azdırmasından ve inkâra sürüklemesinden korkmuştu. Rablerinin o çocuktan daha temiz ve onlara daha çok merhamet eden birini vermesini istedik.

Duvar ise; şehirde iki yetim erkek çocuğa aitti. Duvarın altında onların bir hazinesi vardı. Babaları da iyi bir kimse idi. Rabbin onların erginlik çağına ulaşmasını ve rabbından bir rahmet olarak hazinelerini çıkarmalarını istedi.

Ben bunları kendiliğimden yapmadım.

İşte dayanamadığın işlerin iç yüzleri bunlardır:

Musa (A.S.) hikmetler deryasındaki bu kısa yolculuğunda olayların ilahi takdire dayalı, birer gerçek yönlerinin olduğunu bittetrübe öğrenmiş, yenilemiş ve güçlenmiş olarak milletine döndü.

Ancak O'nun bundan sonraki hayatı ve tevhid uğrunda verdiği mücadele Kur'-ân'da yer almadı.

İsrailoğulları Musa (A.S.) hayatta iken yaptıkları haktan ayrılış hareketlerini Musa (A.S.)'dan sonra daha da arttırdılar. Tevrat'ta bir takım keyfi değişiklikler yaptılar. Azdılar, azdırdılar. Bu tip hareketleriyle Kur'an-ı Kerim'de sayfalarca yer aldılar

Yüce Allahımızın en sevgili kulu
Peygamberimiz Hazreti Muhammed
(S.A.S.) seneler boyunca insanlara İslam dinini anlatmış, onlara doğru yolu göstermişti.

Hicret:

Bir çokları inkar ettiler. İnanan müslümanları dinlerinden vazgeçirmeye çalıştılar. Her türlü işkenceyi, her türlü kötülüğü yaptılar. Vücutlarını kızgın demirlerle dağladılar, çöllerde sürüdüler, mızraklarıyla şehid ettiler.

Artık müslümanlar doğup büyüdükleri Mekke şehrinde inkarcıların işkencelerine dayanamıyorlardı. Allah'ın izniyle kendilerine Medine'ye göç etmeleri mücadele edildi.

Gizli gizli yola çıkıyor, göçüyorlardı. Mekke'de hemen hemen hiç bir müslüman kalmamıştı.

Peygamberimiz göç için izin isteyen Hazreti Ebubekir'e:

— Sabret, belki Allah sana bir arkadaş verir, diye O'nu bekletti.

Mekke'nin ileri gelen inkarcıları şehrin boşalmasına hayret ediyor, bu işin önüne geçmek için çareler arıyorlardı.

Müslümanlığı yok etmek, Hazreti Peygamberi ortadan kaldırmak için hükümet konağında toplandılar. Birisi:

— Muhammed'i bağlayalım, her tarafı kapalı bir yere hapsedelim, ölünceye kadar orata bekletelim, dedi. Bir başkası:

O'nu bir deveye yükleyelim, Mekke dışına çıkaralım, uzak yerlere sürelim dedi.

Bu fikirleri beğenmediler. Sonunda azıllı bir inkarcı olan Ebu Cehil'in teklifini kabul ettiler. Bu korkunç bir plandı:

"Kureyş kabilesi'nin bütün kollarından birer kişi seçilecek, bunlar keskin kılıçlarıyla hep birden Peygamberimize saldıracak ve O'nu öldüreceklerdi. Böylece kimin vurduğu belli olmayacak, iş oldu bittiye getirilecekti. Peygamberimiz ölünce İslam Dini yayılamıyacak ve insanlar putlara tapmaya devam edecekti..."

Kırk kişi yemin ederek bu işi gerçekleştireceklerini ilan ettiler. Peygamberimizin evini kuşattılar. Sabahleyin Resulullah evden çıkarken bu adi planı gerçekleştireceklerdi.

Yüce Allah durumu sevgili elçisine haber verdi. Artık Peygamberimizde diğer müslümanlar gibi Medine'yi hicret edebilecekti. Hazreti Ali'yi çağırarak:

— Ben Medine'ye gidiyorum. Şu emanetleri yarın sahiplerine ver. Sonra sen de gel... Bu gece yatağıma yat. Benim örtümle örtün." dedi.

Hazreti Ali büyük bir tehlikeyi göze alarak Peygamberimizin yatağına girdi.

Peygamberimiz o gece evinden çıktı. Kırk inkarcının arasından geçtiği halde kimse onu görmedi. Hazreti Ebubekir'in evine giderek O'na müjdeyi verdi:

— Ya Ebubekir bu şehirden beraberce göçeceğiz.

Hazreti Ebubekir yol arkadaşının Resulullah olduğunu öğrenince sevincinden ağladı. Gece vakti evin arka kapısından çıkıp Sevr Dağı'ndaki mağaraya saklandılar. İnkarcılar hâlâ Peygamberimizi yatıyor sanıyorlardı. Uyuyanın Hazreti Ali olduğunu görünce şaşkına döndüler. Çil yavrusu gibi dağılıp O'nu aramaya başladılar. Kim Peygamberimizi yakalarsa ona yüz deve verilecekti.

Sopasını, silahını, kılıncını eline alan sevgili Peygamberimizi aramaya çıktı... Bir kısmı Sevr Dağı'ndaki mağaranın kapısı-

na kadar geldi. Hazreti Ebubekir yaklaşan ayak seslerini duyunca Peygamberimize bir kötülük gelecek korkusuyla:

— Ya Resulallah yaklaştılar.. diye fısıldadı. Peygamberimiz tebessüm ederek:

— Korkma, Allah bizimle beraberdir.. diye cevap verdi.

İnkarcılar üç gün fasılasız onları aradılar. Peygamberimiz arkadaşı Hazreti Ebubekir'le üç gün üç gece o mağarada gizlendi. Hz. Ebubekir'in küçük oğlu Abdullah inkarcıların neler yaptığını gelip anlatıyor, kızı Esma yiyecek götürüyor, hizmetcisi de onlara süt taşıyordu.

Dördüncü günün sabahı develerine binerek Medine'ye doğru yola çıktılar.

Yolda kendilerini yakalamak için arkalarından yetişen Sürake isimli biri bir kaç kere kuma batmıştı. Sonunda Sürake Peygamberimizin gerçekten Allah'ın elçisi olduğunu kabul ederek geri dönmüştü.

Medine'liler Peygamberimizin gelmekte olduğunu duymuş bir bayram sevinciyle yollara dökülmüşlerdi. Erkekler, kadınlar, yaşlılar, gençler, mini mini çocuklar büyük bir heyecan ve sevgiyle yüce misafiri gözlüyorlardı.

Dost düşman Medine dışına dökülmüş, sokaklar insanlarla dolmuş, halk yollarda iki sıra olmuştu. Çocuklar "Resulullah geldi, Resulullah geldi..." diye el çırpıyor, bazı adamlar kılıç oyunları gösteriyor, kadınlar ve küçük kızlar damlar üzerine çıkmış şiirler söylüyor "Hoş geldiniz Ya Resulallah" diyorlardı.

İslam Tarihinde yeni bir dönem açılmıştı. Mekke Devri kapanmış, Medine Devri açılmıştı. Müslümanlar artık üstüste-zafferler kazanacak, dünyaya insanlığı, adaleti, fedakârlığı, kardeşliği anlatacak. Bu büyük Hicretin yılı bütün bir İslam dünyasında Takvim Başı olarak kabul edildi.

Mekke'de puta tapıcılığın korkunç baskısında bulunan müslümanlık hürriyet ve istiklaline kavuştu. Yeni ve mübarek bir güneş ufukları aydınlatıyor, Peygamberimiz Allah'a şükre diyordu...

Medine, bir yetim çocuk olarak büyüyen bu en yüce insana kollarını açmış, sanki: "Üzülme ya Muhammed, doğup büyüdüğün Mekke şehrinde seni çıkarmışlarsa bu şehir de senin şehridir... Sana canımız, kanımız, bütün varlığımız kurban olsun, şan verdin şeref verdin bize.." diyordu.

Hicretin meydana geldiği sene takvimler M.S. 622 tarihini göstermekteydi.

Hicri Takvim:

Hicri takvim, tarih başlangıcı olarak sevgili Peygamberimizin Mekke'den Medine'ye hicretini alan takvimdir.

Peygamberimiz Kameri takvime göre Zilhicce ayında Mek-

ke'den ayrılmış ve yanında Hz. Ebubekir olduğu halde Medine'ye yola çıkmıştı. Miladi olarak tarih 622 idi.

Hz. Ömer zamanında Peygamberimizin hicreti İslami takvime başlangıç olarak kabul edildi. Buna göre 1 Muharrem hicri takviminin ilk günü oluyordu. Hicri takvimde de on iki ay vardır. Bunlar sırasıyla Muharrem, Safer, Rebiulevvel, Rebiulahir, Cemazeilevvel, Cemazeilahir, Recep, Şaban, Ramazan Şevval, Zilkade ve Zilhicce aylarıdır.

Hicri takvime göre bir yıl 354 gündür. Buna göre Miladi takvimle arasında onbir günlük bir fark olmaktadır. Bu fark 33 yılda hicret yılının bir sene ileri geçmesine sebep olur.

Hicri takvim müslüman ülkelerde kullanılmaktadır.

Osmanlı İmparatorluğu'nda da bu takvim kullanılmakta iken Cumhuriyet döneminde çıkarılan ve 1926 yılında yürürlüğe konulan bir kanunla, Hristiyan dünyaca kabul edilen Miladî takvim kullanılmaya başlanmıştır.

Hikmet:

Hikmet lügatta "ilim ve amelin birleşmesiyle meydana gelen üstün bir sıfat" olarak tarif edilir. Ayrıca edebe ve ahlaka dair çeşitli üstün sözlere de hikmet adı verilir.

Hikmet sahibi bir insan olabilmek için çok çalışmak ve her türlü ilimde başarılı olmak lazımdır. Bu üstün bir zekayı, zihin açıklığını ve ileri görüşlü bir kimse olmayı da gerektirir. Yüce Allah bir Ayeti Kerime'de: "Kendisine hikmet verilmiş olan kimseye muhakkak birçok hayır verilmiş olur" buyurmuştur.

Hikmet sahibi kimseye "Hekim" denilir.

Ahmed Yesevî'nin Hikmetlerinden

Dünyaya gelişin gayesi Allah'ı bilmek ve ona gereği gibi kulluk etmektir. Kişiyi iyi bir mümin olmaktan nefsi uzaklaştırır. Nefsine kapılan Hak yolundan uzaklaşır, şeytan yoluna girer, böylece hem bu dünyada hem de öbür dünyada rezil ve rüsva olur.

Dünya için gam çekme. Dünyanın zevklerine güvenme. Onun fanî ve vefasız olduğunu bil. Hak'tan gayri her şeyi dilden ve gönülden terket. İnsanlara karşı haksızlıkta bulunma.

"Allah" diyen kullar, O'nun sonsuz rahmet ve mağfiretine sığınan kimseler, cehennem azabını görmezler. Sen yaşıyorken dinin emirlerini yerine getir. Ahiret için hazırlan. Yaşanılmış hadiselerden ve hergün görüp durduğun ölümden ibret al.

Benim hikmetlerim dertlilere dermandır. Ondan nasibini almayanlar yolda kalırlar. Benim hikmetlerim âlemede destan gibidir. Sohbet bahçesini andırırlar.

Benim hikmetlerimin kaynağı Peygamberimizin mübarek hadisleridir. Kim bu sözlerden nasibini almazsa o cahil ve kötü kimsedir.

Benim hikmetlerim Kur'an-ı Kerim'in hüküm ve emirlerini, bunlardaki hakikatleri dile getirir. Bu sebeple hikmetlerim âlemede sultandır, çölleri bile gül bahçesi haline döndürür.

Hilafet kelimesi lügatta: "birinin yerini alıp ona vekillik etme" manasına gelir. İslâm dininde hilafet, Hz. Peygamberimize vekil olarak, müslümanları ve İslâmı koruma ödevini yerine getirme" demektir. Bu görevi üstlenen kişiye Halife denilir.

Hilafet, İslam devletinin en üst noktasıdır. Halife bütün müslümanların dini ve dünyevi işlerini yürüten en yüksek kişidir. Bu haliyle mesuliyet ve görevi çok ağırdır. Peygamberimizden sonra sırasıyla Hz. Ebubekir, Hz. Ömer, Hz. Osman ve Hz. Ali halife olmuşlardır. Daha sonra bu görevi yürütenlere, Emir, İmam, Emir'el Müminin gibi isimler verilmiştir.

Halifeye itaat şarttır. Kur'an-ı Kerim'de: "Ey iman edenler, Allah'a itaat edin. Peygambere ve sizden olan emir sahiplerine de itaat edin" buyurulmuştur.

İslam akaidine göre müslümanların kendilerine bir halife seçmeleri, ona bağlı olmaları şarttır.

Hz. Ali'den sonra halifelik Emevi sülalesine, daha sonra Abbasilere ve Yavuz Sultan Selim'in Mısır'ı fethiyle Osmanlılara geçmiştir. Osmanlılardan ilk halife Yavuz Sultan Selim'dir. Cumhuriyet döneminde hilafet bir kanunla kaldırılmıştır.

Hira Dağı ve Mağarası:

Bir ismine "Cebel'un-Nur" da denilen Hira Dağı Mekke'ye bir saat kadar uzaklıktadır. Etrafını çeviren diğer dağ ve tepeler arasından hemen belli olur.

Hira Mağarası ise Cebelün-Nur üzerinde üç yanlı, kubbeye benzer, tavanlı, önü bütün bir vadiye hakim olacak tarzda açık bir yerdir. Yüksekliği ve boyu iki metre kadardır. Mağara içinde uzunluğuna durulduğu zaman yüzümüz kible istikametine gelir. Tabanı düz olup, rahatca oturulmaya, hatta küçük bir şilte serilmeye müsaittir.

Peygamberimizle Hz. Ebubekir'in Hicret sırasında sığıntıkları Hira Mağarası

Mağaraya kayalardan meydana gelen basamaklarla çıkılır. Gerisi yüksek ve oldukça dardır.

İslâm tarihi içinde Hira Mağarası'nın müstesna bir yeri vardır. Sevgili Peygamberimize ilk vahiy bu mağarada nazil olmuş, Kur'an-ı Kerim ilk defa burada inzal olmaya başlamıştır.

Peygamberimiz nübüvvet görevinden önce sık sık bu mağaraya çekilir, bilhassa Ramazan aylarını orada geçirirdi. İnsanlardan uzakta ve bu sessiz, kimsesiz dağ başında kâinatı ve onun yaratılışını düşünür dururdu. Bazı günler yanına aldığı azığını bile yolunu şaşırırlara dağıtıp mağarasında günlerini geçirirdi. Sonra bir Ramazan günü Cebrail Aleyhisselam gelerek ona Peygamber olduğunu duyurdu. Alak Sûresi'nin ilk ayetlerini okudu. Peygamberimiz mağaradan çıkıp eve, Hz. Hatice'nin yanına geldi.

Hira Mağarası ilk vahyin olduğu yer olması sebebiyle hacırlar tarafından devamlı olarak ziyaret edilmektedir.

Husuf ve Kusuf Namazı:

Husuf Namazı ay tutulduğu, Kusuf namazı da güneş tutulduğu zamanlarda kılınan nafîle namazlardır. Bunlar cemaatle kılınabileceği gibi yalnız olarak da kılınabilirler.

Şiddetli rüzgar, fazla karanlık, yer sarsıntıları, toplu felaketler ve korkunç afetler zamanında bu husuf ve kusuf namazları gibi namaz kılmak dinimizce iyi görülmüştür.

Hutbe

“Cuma ve bayram günlerinde hatip tarafından minbere çıkılarak yapılan konuşmaya hutbe” denilir. Hutbe okuyan kişiye Hatip ismi verilir.

Cuma günleri okunan hutbeler, farz, bayram günleri okunan hutbeler ise sünnettir. Hutbelerde İslam dini ile ilgili konular anlatılır, dua ve zikirler yapılır. Hutbeyi abdestli olarak ve ayakta okumak vacip, iki kısma ayırıp bu arada kısa bir süre oturmak sünnettir. Ayrıca hutbeyi fazla uzatmamak, ikinci hutbede müslümanlar için dua etmek de hutbenin sünnetlerindendir.

Hutbe okunurken, cemaatin herhangi bir işle meşgul olması günahdır. Çünkü hutbeyi dinlemek farzdır.

İmam hutbe okumaya çıktıktan sonra cemaat konuşmayı ve hareket etmeyi terkeder. Hatta birbiriyle selamlaşmaları, fısıldaşmaları mekruhtur.

Peygamberimiz bir hadislerinde: “Hutbe okunurken birisi arkadaşına sus, konuşma, hutbede konuşulmaz” gibi sözler söylese, kendisi konuşmuş olur ki, böylelerinin cumasının faziletleri gider” buyurmuşlardır.

Hutbe okunurken edepli olmak ve onu hu-
şu içinde dinlemek gerekir.

Hutbeyi duyamıyacak kadar uzakta olanlar
bile hiç bir şey konuşmayıp namaza kadar su-
sarlar. Hatip hutbeye başladıktan sonra namaz
kılmak mekruhtur.

Hutbe okumak son derece faziletli bir ibadet-
tir. Ancak onu ehliyetli insanların, namazın ve
hutbenin şartlarını bilen kimselerin okuması
gerekir.

Hülaîâ-i Raşidîn:

Arapça bir isim tamlaması olan “Hülefa-i Raşidin” dört ha-
life demektir.

Bundan Hz. Ebubekir, Hz. Ömer, Hz. Osman ve Hz. Ali an-
laşılır.

Hülefa-i Raşidin devri otuz yıl sürmüş, Hz. Ali'nin şehid edil-
mesiyle son bulmuştur. Bu dört büyük halife Peygamberimi-
zin en yakın arkadaşları ve halifeleri olup, dördü de daha dün-
yada iken cennetle müjdelenmişlerdi.

Hulefa-i Raşidîn Devri, hem Asr-ı Saadet denilen Peygam-
berimizin devrine bitişik oluşu hem en büyük sahabelerin iş
başında bulunmaları dolayısıyla İslam tarihinin en önemli de-
virlerinden biridir.

Hünsa:

Vücudunda hem erkeklik, hem de dişilik organı bulunan kim-
seye hünsa denilir. Böylece bir kimse idrarını yaptığı alete göre
erkek veya kadın olarak kabul edilir. Her ikisinden de yapabi-
liyorsa erkeklığı veya dişiliği kesinlikle belli olamıyor, demek-
tir. Bu tür hünsalar hakkında dinimizin koyduğu bazı kurallar
vardır. Bunlar öldükleri zaman cenazeleri yıkanmayıp, tøyem-
müm ettirilir, kefenleri de kadınların kefeni gibi yapılır.

Hurâfe:

Dini bilgiler arasına karışan yanlış ve batıl inançlara hurâfe
denilir. Bunlar dinimizce kesinlikle yasaklanmış, bid'at ve hu-
rafeler reddedilmiştir. İslâm'da keharret, hokkabazlık, sihirbaz-
lık, bir şeyi uğursuz saymak, fala bakmak, mezarlar üzerinde
mumlar yakmak, bir dileğin yerine gelmesi için nazar boncuk-
ları kullanmak, bir kuşun ötüşünden uğursuzluk manası çıkar-
mak gibi şeyler yoktur. Bunlara inanmak günahtr. Bu tür inanç-
lara hurafe denilir.

Dinimize göre hayır ve şerri yaratan Allah'dır. Müslümana yakışan, zarardan kurtulmak için önce bütün tedbirleri almak, sonra da işi Allah'a havale etmektir.

Hurafeler insanı bazan iman dairesinden çıkarıp şeytanın arkadaşı haline getirir. Bilhassa Yahudiler, İslamı bozup yıkmak için bu tür inançların devam edip yaşamasını istemiş ve bir çok hurafeyi sanki dinde varmış gibi göstermeye çalışmışlardır. Ne yazık ki bazı cahil kimseler de onlara alet olarak cindarlık, sihirbazlık veya muskacılık yapar. Bunlar haramdır. Bir sihirbaza inanan kimse küfre girer.

İnsanoğlunun akıl ve vicdanına hitap eden İslam dini böyle batıl itikatlardan uzaktır. Peygamberimiz bu tür cahiliyye adetlerini kaldırmak üzere görevlendirilmiş, hurafelerin her türlü-sünü yasak etmiştir.

H.z. Hüseyin:

H.z. Hüseyin Sevgili Peygamberimizin küçük torunudur. Babası H.z. Ali annesi H.z. Fatıma'dır. Hicretin dördüncü yılında Medine'de doğmuştur. Ağabeyi H.z. Hasan'dan bir yaş kü-

çüktür.

H.z. Hüseyin Peygamberimizin en sevgili torunudur. Resullullah onu ve ağabeyisini çok sever, zaman zaman onlarla oyun bile oynardı. Bazen namaz kılariken H.z. Hüseyin ve H.z. Hasan O'nun mübarek sırtına çıkar, O'da torunları düşmesin diye dikkat eder, secdeyi uzatırdı.

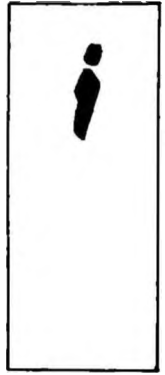
Bir defasında Peygamberimiz kızı H.z. Fatıma'ya "Sen, baban, şu iki küçük (yani H.z. Hasan ve H.z. Hüseyin) bir de bunların babası Ali, hepimiz cennette bir yerde bulunacağız" buyurmuştur.

H.z. Hüseyin son derece zeki, akıllı, bilgili ve tevazu sahibi bir insandı. Herhal ve hareketiyle Peygamberimize benziyordu.

Hicretin 61. senesinde Kûfe'li'ler tarafından hilafet vazifesini yüklenmek üzere çağrıldı. Aile ve efradını yanına alarak Kûfe'ye doğru yola çıktı. Ancak H.z. Muaviye'nin yerine halife olan Yezit kuvvetli bir ordu göndererek Kerbelâ'da H.z. Hüseyin'i sıkıştırdı. Arada çok kanlı ve acı olaylar geçti. Peygamberimizin sevgili torunu Kerbelâ'da düşmanları tarafından şehid edildi. Vefatı sırasında 54 yaşında bulunuyordu.

H.z. Hüseyin efendimizin Kerbelâ'da bulunan türbesi

İbadet:

Bizi yaratan yüce Rabbimize karşı kulluk vazifemizi yerine getirmemiz ve onun emirleriyle hareket etmemizdir.

İbadet dinin eseslerindandır. Allah'ın rızasını kazanmaya ve ona kulluğumuzu göstermeye vesiledir. Müslüman ancak Allah'a ibadet eder ve Ondan yardım ister.

Namaz, oruç, hac, zekat, cihad gibi hususlar birer ibadettir. Emredildiği gibi yerine getirmek lazımdır. Allah'ın yasaklarından kaçmakta ibadettir. Bunun karşılığında nice sevaplar kazanılır. İbadette ihmalkârlık müslümana yakışmaz. Çünkü Yüce Allah insanları ve cinleri ancak kendisine ibadet etsinler diye yaratmıştır. İbadetler mali, bedeni, hem mali hem bedeni olmak üzere üçe ayrılır. Mali ibadet zekât, sadaka-ı fıtır gibi ibadetlerdir. Bedeni ibadet namaz, oruç gibi ibadetler, hem mali hem bedeni ibadetler hac, umre gibi ibadetlerdir.

İbn-i Rüş:

Tarihte derin bir tesir bırakan büyük ilim adamı, filozof ve fıkıh bilginidir 1126 yılında Endülüs'de, Kurtuba şehrinde doğmuş, 1198 yılında Fas'ın Mârakeş şehrinde vefat etmiştir. Tahsilini Endülüsün büyük ilim merkezlerinden biri olan Kurtuba'da tamamlamış, kısa zamanda zekası ve çalışkanlığı ile hemen bütün ilimlerde kendini göstermiştir. Genç denilecek bir yaşta hükümdarın takdirini kazanarak sarayın hekimliğine tayin olmuştur. Daha sonra fıkıh ilminde gösterdiği büyük başarı sebebiyle çeşitli şehirlerde kadılık görevlerinde bulunmuştur.

Felsefe ile ilgilenmeye başlayıp, Yunan Filozofu Aristo'nun eserlerinden etkilenince, bir takım serbest fikirler ileri sürmüş, görüş ve düşünceleri hükümdar ve müslüman halk tarafından tepkiyle karşılanmıştır.

İbn-i Rüşd Aristo'nun eserlerini yorumlayarak bilhassa Avrupa'lılara tanıtılmasına vesile olmuş, konuyla ilgili olarak yazdığı eserler bütün dünyada ilgiyle okunmuştur. Kitapları 12. yüzyıldan itibaren Latinceye tercüme edilerek, Aristo'nun eserleriyle birlikte neşredilmiştir.

İbn-i Rüşd'ün "El Külliyyet Fit'tıb", "El-Hayavan", "El Mantık" gibi kitapları vardır.

İbn-i Sina:

Aslen Belhli olan Abdullah isimli bir zatın oğludur. 980 yılında Buhara yakınlarındaki Afşan nahiyesinde doğmuştur. İlk tahsilini Buhara'da tamamlamış, küçük yaşta Kur'an-ı Ke

rimi ezberlemiş ve bir çok bilgiler öğrenmiştir. Çeşitli hocalardan matematik, fıkıh, kelam ve tıp tahsil ederek kendini yetiştirmiştir. Bilhassa tıp dalında üstün bir başarı gösteren İbn-i Sina çok genç yaşta hükümdarın emri ile saray kütüphanesine müdür olarak tayin edilmiş ve gece gündüz okuyup yazmaya başlamıştır. Kendisine büyük imkanlar hazırlayan Samanoğulları devleti yıkılınca İbn-i Sina zor günler yaşamağa başladı. Bundan sonraki hayatı tam bir sıkıntı ve keder içinde geçmiştir. Oradan oraya gidiyor, küçük emirliklerin himayesine sığınıyor, bütün Horasan'ı dolaşıyordu. Bütün bunlara rağmen büyük bir azim ve gayretle okuyor ve yazıyordu. 1909 yılında gittiği Çürçan'da ünlü Tıp Kanunu kitabını yazıp bitirmiştir.

Şifa, Necat, İşaret ve Kitab-ül İnsaf isimli eserleri bütün dünyaca tanınıp bilinmektedir. Yüzden çok eseri vardır. Bu kitapların da Yunan felsefesiyle İslam'ın kelam ilminin kaynaştırılmak istenildiği görülür. Aristo ile Farabi'ye olan hayranlığını her fırsatta açıklamıştır. Bu sebeple ağır tenkitlere uğrayan İbn-i Sina nihayet 1037 yılında 57 yaşında iken tutulduğu mide hastalağından kurtulamayarak Hamedan'da ölmüştür.

İbrahim Ethem:

Miladi 778 tarihinde Şam'da vefat eden İbrahim Ethem ilk mutasavvıflardandır (Bak: Tasavvuf). Afganistan'ın Belk şehrinde doğmuştur.

Önceleri çok zengin iken bir gün her şeyini bırakarak bü-

tün vakitlerini Allah'a ibadete verdi. Gıdasını temin edecek kadar çalışır, elinin emeğini yerdı. Allah katında büyük bir mer-tebeye eriştiği rivayet edilen İbrahim Ethem, Rabbından çok korkar, yarattıklarına karşı daima iyi muamelede bulunurdu.

Alim ve âbit bir insandı. Kendisini pek çok kerametleri an-latılır. Rivayetlere göre bir balık İbrahim Ethem'in denize dü-şen iğnesini ağzında getirerek kendisine geri vermişti.

İ

İbrahim Ethem'in İğnesi

(Sağdan Vali gelir. Arkasında balıkçı... İbrahim Ethem gelenleri görmez. Vali bir kaç adım atıp durur.)

VALİ — Selamün aleyküm ey yüce veli...

İBRAHİM ETHEM — (Soluna dönerek) Aleykümüsselâm... Ey koca Vali!..

VALİ — Belh'den bir nâme aldım. Belh Sultanı, seni, rahat bir araba içinde ora-ya göndermemi istiyor.

İBRAHİM ETHEM — Boşuna zahmet!.. Ben burada, yumuşak kumların şiltesi üzerinde çok rahatım...

VALİ — Olmaz! Göndermeye mecburum!

İBRAHİM ETHEM — Zorla mı?..

VALİ — Gerekirse zorla... Belh'e dönmelisin!.. İlle dervişlikse muradın, orada sürdürmelisin dervişliğini!..

İBRAHİM ETHEM — Sarayda mı?

VALİ — Senin gibi bir Sultan oğlu, Sultan oğlu bir Sultan, lâyk mı ki, böyle dağlarda, kırlarda, deniz kenarlarında, kayalıklarda seril sefil dolaşsın?..

(Balıkçı hayretten elleriyle başını kavrır)

VALİ — Eski Belh Sultanı İbrahim Ethem, şimdi kumluklarda söküklüklerini diki-yor. Görülmüş, duyulmuş iş mi bu?..

İBRAHİM ETHEM — (Başparmağı ile şahadet parmağı arasında iğnesi görünen sağ elini valiye uzatarak) Daha neler var bu dünyada, görülecek duyulacak!..

VALİ — Nedir o elindeki?

İBRAHİM ETHEM — Dikiş iğnesi...

VALİ — Bir zamanlar kılıcınla dağları bilerken şimdi bir iğneye mi kaldı işin?.. (İbrahim Ethem ayağa kalkar. Gömleğini yere bırakır. İğnesi daima parmaklarında...)

İBRAHİM ETHEM — (İğneyi valiye uzatarak) Bu iğne o kılıçtan daha kuvvetlidir.

VALİ — (İğneyi İbrahim Ethem'in parmaklarından kopararak) Aklını da bozmuşsun sen!.. Zaten insan aklını bozmadan senin yaptıklarını yapar mı?

İBRAHİM ETHEM — İyi bildin! Aklımı bozdum. (Elini girtlağını götürür) Boyunumu buradan kesip başımı çöplüğe attım. Şimdi beni çöplük çöplük dolaştırıp başımı mı aratacaksınız? İstemiyorum! Sizin olsun!

VALİ — Gelmezsen seni askerlere tutturacağım! Elini, kolunu bağlatacağım! Yemeğini bile ağzına kaşıkla verecekler... Belh'e gideceksin! Eğer keramet sahibi isen zincirlerini kırar, hadava uçar, kaçarsın! Razi mısın?

İBRAHİM ETHEM — Razi değilim!

VALİ — Keramete güvenmiyor musun yoksa?

İBRAHİM ETHEM — "Yok" a güvenilir mi? Ben "var" da yok olmaya bakıyorum. Hiç "yok" da var olmayı düşünebilir miyim?

VALİ — Ya senin için havada uçuyor suda yürüyor diyenlere ne buyrulur? Bunlar keramet değil mi?

İBRAHİM ETHEM — Bunlar oyuncak!.. Havada sinek de uçuyor, suda kurbağa da zıplıyor. Keramet bunlarda değil, acizlikte... Toprak üstünde sürünemeyecek kadar acizlikte... (Elini uzatır) Ver bana iğnemi!

VALİ — Vermeyeceğim! Yoksa keramet iğnede mi?

İBRAHİM ETHEM — Olabilir! Allah isterse o iğnenin ucuyla bana üzüm taneleri gibi yıldızları toplatır.

VALİ — Yaaa?.. Demek keramet bu iğnede...

(Vali hızla yürüyüp siyah fonun önüne gelir. İğneyi denize fırlatır, Su sesleri...)

(Balıkçı dehşetle atılıp İbrahim Ethem'in omuz başına geçer. İbrahim Ethem, sol yanını denize vermiş, dimdik bir kaya...)

İBRAHİM ETHEM — (Sal elini denize uzatmış, en yüksek sesiyle) Balıklar!.. Getirin iğnemi bana!..

(Uzun durak... Vali, kaşları çatık, dehşetler içinde denize bakıyor. Balıkçı bir atışta İbrahim Ethem'in önüne geçer, iki büküm, gözlerini sulara saplar. İbrahim Ethem, nereye baktığı belirsiz kaskatı...)

BALIKÇI — (Aynı iki büküm vaziyette, elini uzatmış var kuvvetiyle) Bakın, bakın! Bir balık, kafası su yüzünde, ağzında iğne, bize doğru geliyor!..

(Balıkçı koşar, siyah fonun önünde diz çöker, elini uzatarak iğneyi alır, kalkar döner, delilikten aşırı bir hayret tavrıyla iğneyi İbrahim Ethem'e uzatır. İbrahim Ethem son derece sakin, vekarlı...)

İBRAHİM ETHEM — (İğneyi alırken) Emanete kıydım. Sırrı açığa vurdum. Demek bu dünyada nöbetim sona erdi artık...

(Uzun durak... Balıkçı daima şaşkın ve büyülenmiş, vali kaskatı, somurtmakta... İbrahim Ethem aynı vekar içinde...)

İBRAHİM ETHEM — (Balıkçı ve Valiye) Hoşça kalın dostlarım!.. Sen koca Vali; Belh'e selâm gönder, şen olsunlar!.. Sen de dertli balıkçı, bana iğnemi getiren balığı ağzına düşürmekten sakın!.. Ağ atmayı bırak, Allah'ın ağzına düş!..

(İbrahim ethem, Necip Fazıl Kısakürek, Büyük Doğu Yayınları, İst. 1978, s.62-65).

Lügatta azim ve ittifak manasına gelen icma, İslam Fıkhnında Kur'an ve hadislerden sonra gelen 3. derecede önemli değildir. Bu, şerî bir hüküm üzerinde, bir asırda yaşayan bütün İslam müctehidlerinin ittifak etmeleriyle ortaya çıkar. Bazı müctehidlerin üzerinde ittifak ettikleri bir kısmında bu hususta sükut etmeleri halinde icma, sükutî icma adını alır.

İcma kuvvetli bir delil olduğu için kıyasa tercih edilir (Bak: Kıyas).

İctihad:

İctihad lügatta "bir şeyi elde edebilmek için güç ve çaba sarfetmek" manasına gelir.

İslam dininde ictihad denildiği zaman, Kur'an ve Sünnete bir meselenin açık hükmü bulunmadığı zaman, gerekli hüküm ve bilgiyi elde edebilmek için başvurulacak çare ve yol anlaşılır.

İctihadda bulunan alime müctehid ismi verilir. Müctehid olabilmek büyük bir ilmî üstünlüğü, derin bir zeka ve anlayışı gerektirir. Herkes her konuda hüküm verme yetkisine sahip değildir. Kur'an ve Sünnette hükmü açıkça belirlenmiş bulunan bir konuda ancak müctehid alimler söz sahibi olurlar. Bunların en büyükleri öncelikle Peygamberimizin sahabeleri sonra mezhep imamlarıdır. İmam-ı Azam, İmam-ı Şafi, İmam-ı Ahmet İbn-i Hanbel ve İmam-ı Malik hazretleri en kudretli müctehidlerdir.

İctihad etmek çok zor, fakat müslümanlar için mecburi olduğu için bir müctehidin verdiği hüküm isabetli olmasa bile yüce Allah ona bir sevap ihsan eder.

İçki denildiğinde genellikle sarhoşluk verici ve Allah'ın azını da çoğunu da haram kıldığı şeyler anlaşılır.

İçki içmek dinimizin büyük günah olarak kabul ettiği çirkin bir harekettir.

Alışkanlık haline getirildiğinde insanın sağlığını, sıhhatini ve bütün bir maddî-manevî dünyasını harabeye çevirir. İçki sebebiyle çökmüş aileler, işlenmiş cinayetler sayılamıyacak kadar çoktur.

Kur'an-ı Kerim'de yüce Allah içki içmenin, şeytanın amelinden bir pislik olduğunu bildirmiş, ondan şiddetle kaçınmamızı emretmiştir. Çünkü içki insanların en değerli varlıkları olan iman, ibadet, ahlak, akıl, sağlık ve maddî refahı yok eden büyük bir felakettir. Sevgili Peygamberimiz, "İçkiden sakının, zira o, bütün kötülüklerin anası ve kaynağıdır." buyurmuştur. Bir

İçki:

başka hadis-i şerifte de: "Allah şaraba, onu içene, sunana, ticareti için satın alana ve satana, onu sıkı ve sıkıtırana, onu taşıyana ve taşıtana lanet etmiştir." buyrulur.

İçkinin Kötülüğü

Osman İbn Afvân radiyallahu ahn'dan: Resul-i Ekrem'in şöyle buyurduğunu duyduğu rivayet edilmiştir:

Bütün kötülüklerin anasından çekininiz; zira sizden önce geçen ümmetlerden bir adam, insanlardan uzlet eder, inzivaya çekilir ve ibâdetle meşgul olurdu. Kadının biri bunu sevdi ve ona uşağını gönderdi; "Seni bir şehadet için çağınıyoruz" dedi. Adam da davet edildiği eve gitti, içeri girdiği her kapıyı hemen üzerine kitliyordular. Derken, mutantan bir koltukta oturup uşağı etrafında pervane gibi dönen parlak ve güzel bir kadının yanına ulaştı. Orada bir küp dolu şarap da vardı. Kadın:

— Biz seni bir şahitlik için çağırmadık, fakat seni bu uşağı öldürmek veya benimle münâsebette bulunmak veya da bir bardak şarap içmen için çağırdık. Eğer yapmayacak olursan bas bas bağırır ve seni rezil ederim, dedi. Adam düştüğü bu felâketten kurtuluş olmadığını görünce:

— Bari bana bir bardak şarap verin, dedi. Kadın da hemen ona bir bardak şarap doldurdu, adam içti ve:

— Bir bardak daha, dedi. Verdiler, sarhoş oluncaya kadar içti; kadınla münasebette bulundu ve uşağı da öldürdü. Öyle ise, içkiden sakının; zira o, vallahi, iman ile bir adamın göğsünde asla toplanamaz, mutlak surette bunların biri diğerini çıkarır."

(Et-Tergib ve't-Terhib 3/259).

İddet:

Lügatta "saymak" manasına gelen iddet dinimizde, kadının kocasından ayrıldıktan sonra beklemesi gereken müddet demektir. Bu bekleme ile kadının hamile olup olmadığı ortaya çıkacaktır.

Kadının iddeti, boşanarak ayrılmışsa üç hayiz müddeti, kocasının ölümünden dolayı ayrı kalmışsa dört ay on gündür.

İftar:

Orucun açıldığı, yani akşam ezanlarının okunduğu zamana iftar vakti denilir. Ramazandaki akşam yemeklerine de iftar denilmektedir. İftariye ise iftar yemeğinden önce yenilen ufak tefek şeylerdir.

İhlas:

Doğruluk, samimiyet, riya karışmayan samimi ibadet gibi manalara gelir. İhlaslı kimseye muhlis denilir. Bu hal Kur'an'da

ve hadislerde öğülmüştür. İhlassız bir amel makbul değildir. Her işin özünde samimiyet ve gerçek bir iman aranır. İhlassız ibadetler kişileri kötülüklerden uzaklaştırmaz. İçine riya karışmış bir amelin Allah katında değeri yoktur.

Makbul Bir Namaz Kıldınız mı?

Çok ibadet etmekle övünen ve amellerine riya karıştıran garip bir zahid vardı. Günlerden bir gün padişahın misafiri oldu. Ziyafet sırasında, karnı çok aç olmasına rağmen pek az yemek yedi, namaz kılariken çok yavaş davrandı. Uzun uzun ibadet etti. İstiyordu ki padişah ve çevresindekiler kendisini üstün bir insan olarak tanısunlar. Sonra evine geldi.

Hemen hanımını çağırarak yemek hazırlamasını emretti. Akıllı ve zeki bir oğlu vardı zahidin. Babasına;

— Siz dedi padişahın misafiri değil miydiniz, orada yemek yemediniz mi?

Zahid somurttu.

— İşe yarar bir şey yiyemedim diye cevap verdi. Zeki çocuk durumu anlamıştı.

— Öyleyse babacığım dedi, namazlarınızı da kaza edin. Her halde makbul bir namaz kıldınız orda!..

Lügat manası itibarıyla "Müslümanların hac sırasında haccederken büründükleri dikişsiz beyaz örtü" demek olan ihram asıl olarak "Hac veya umreye niyetlenerek, belirli bir süre için diğer zamanlarda helal olan bazı fiil ve davranışları, kişinin kendisine haram kılması demektir. Niyet edip, telbiye getirilerek meydana çıkar.

İhramlı kimse belden aşağısını ve belden yukarısını örten iki parça beyaz elbiseye bürünür. Artık bundan sonra her türlü gınahtan çekinmeye çalışır. Avlanmaz, traş olmaz, güzel koku sürünmez ve "haram" denilen mevkideki hiç bir yeşilliği koparmaz. Bu tür yasaklar ihramdan çıkıncaya kadar devam eder.

Kadınların ihramı kendi kapalı elbiseleridir. Onlar da diğer şartlara riayet ederler.

İhrama giren kimseler sanki bu dünyadan göçmüş gibidirler. Beyaz elbiseleri ile kıyamet gününde toplanmış kalabalığa benzerler. Bu halleriyle Allah'a daha da yakın olmayı kastedirler.

İhram:

İhsan:

İhsan lügatta “bağışlama, iyilik etme, yardım, lütuf” gibi malalara gelir. Dinimizde çok öğülen bir haldir. Çeşitli ayet-i kerimelerde “Allah muhsinleri sever” buyurulmuştur. Muhsin kimse sadece kendisini değil başkalarını da düşünen, gördüğü kötülöklere bile iyilikle karşılık veren kimsedir. Affı ve merhameti çoktur. Cömert, iyi huylu, sabırlı bir insandır. Müslümanlar İhsan sahibi olmaya ve böylece Allah'ın rızasını kazanmaya çalışırlar. Ayrıca İhsan, Peygamberimizin beyanına göre, “Allah'ı görüyormuş gibi ibadet etmek” demektir. Zira biz Allah'ı göremiyorsak da O bizi daima görür.

İkamet:

Erkeklerin farz namazları kılmaya başladıkları sıra ezan kelimelerini aynen okuyup “Hayyealelfelah”dan sonra “Kadkametüssalatü, kadkametüssalatü” demelerine ikamet denilir. Bu namazın sünnetlerinden olup süratle okunur.

Kadınlar kamet getirmezler.

İkamet kaza namazları kılınırken de okunur. Çünkü vaktin değil namazın sünnetlerindendir.

İkametten sonra hemen namaza başlanması lazımdır. İkamet ile namaz arasında yemek, içmek gibi bir işle uğraşırsa yeniden ikamet getirilir.

Bir camide ezan okunup ikamet yapılmış ve namaz kılınmışsa daha sonra gelip namaz kılacak olanlar ezan ve ikameti okumazlar. İkametin abdestli olarak okunması lazımdır.

BİLGİDEN BAŞKA
HIÇBİR KUVVETE HEYES ETME

İlim:
İlim kelimesi lügatta “haber, marifet, okuma suretiyle elde edilen bilgi” manalarına gelir. İslam dininde ilme verilen değer çok yüksektir. İlim tahsili için çalışmak şeref ve faziletlerin en büyüğü, alimler peygamberlerden sonra insanların en üstünüdür.

İlim tahsili, Allah'ı bilmek, onun dinini öğrenmek ve sadece Allah'ın rızasını kazanmak için yapılırsa sahibini üstün kılar. Sırf dünya menfaatleri elde etmek için bilgi edinenler açık bir kötülüğün içine düşmüşler demektir.

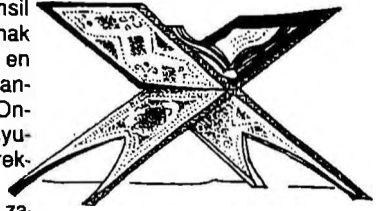
İlim insanı kötülöklere uzaklaştırır. Kur'an-ı Kerim'de “Hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu?” buyrulur.

Sevgili Peygamberimiz bir çok hadislerinde ilim sahibi olmanın faziletini açıklamış “İlim Çin'de dahi olsa gidip arayınız”

buyurmuştur. Bir başka hadiste "Alim kişiler Peygamberlerin varisleridir. Peygamberler altın ve gümüşü miras olarak bırakmamışlar, ancak ilmi bırakmışlardır" buyurulmuştur.

İlme ve alime hürmet göstermek, ilim tahsil edenlere maddi ve manevi yardımda bulunmak müslümanlığın gereğidir. Çünkü rutbelerin en üstünü ilim rutbesidir. Peygamberimiz "İnsanlar ya öğretmen yahut öğrenci olmalıdır. Onlardan başka hiç kimsede hayır yoktur." buyurarak mutlaka ilim tahsili ile uğraşılması gerektiğini belirtmişlerdir.

İlimin sadece öğrenilmekle kalmaması aynı zamanda yaşanması da lazımdır. Bildiklerini uygulamayan kimse kötülük içindedir. Allah ilmi ile amel etmeyen âlimleri cezalandıracaktır.

Bütün bir dünya acıyla kıvranıyor, zulüm, haksızlık ve ahlaksızlık batağında çırpınıp duruyordu. Güçlü kuvvetli olanlar, fakir ve zayıf olanları eziyor, ellerindeki malı zorla alıyor,

hatta öldürüyordu. Kimileri ateşe, güneşe, hayvanlara taparken kimileri de kendi elleriyle yaptıkları taş ve ağaç putlara secde ediyordu.

Hazreti İsa'nın doğumundan sonra 610 yıl geçmiş, bu arada insanlara doğru yolu anlatan bir Peygamber gelmemişti.

Arabistan Yarımadası'ndaki Mekke şehrinde Araplar da korkunç bir günah çukuruna düşmüş yaşıyorlardı. Allah evi Kâbe'ye putlar doldurulmuştu. İnsana duyulacak saygı ve sevgiden eser kalmamıştı. Kız çocukları diri diri toprağa gömülüp öldürülüyor, içki, kumar ve zina gibi büyük günahlar alabilmesine rahatlıkla işleniyordu. Dağ, taş, ay, güneş, toprak, su ve insan herkes, her şey bir kurtarıcı, bir kılavuz; bir önder bekliyordu.

O sırada Mekke şehrinde kırk yaşlarında bir insan yaşıyordu. Ömrü boyunca yalan söylemiş, haksızlık etmemiş, emin, güvenilir bir insandı. İsmi Hazreti Muhammed'di. İnsanların kötülüklerine bulaşmamış, sessiz ve sakin yaşayıp gidiyordu... Son günlerde tuhaf haller içine düşmüştü. Gördüğü rüyalar sabah aydınlığı gibi aynen çıkıyor, kulağına bazı sesler geliyordu.

İlk Emir:

Mekke şehrinin üç mil kadar uzağındaki Hira Dağı'ndaki bir mağaraya çekilip günlerini derin düşünceler içinde geçiriyordu. Bir Ramazan günü yine o mağarada etrafı seyredip düşünürken karşısında Cebrail aleyhisselamı gördü. Melek:

"— Oku..." dedi.

Hazreti Muhammed şimdiye kadar hiç bir şeyi okumamış yazmamış olduğundan meleğe:

"— Ben okuma bilmem." diye cevap verdi.

Melek aynı emri ikinci kez tekrar edip, aynı cevabı alınca O'nu bütün gücü kesilinceye kadar sıktı, sıktı... Üçüncü kez:

"— Oku..." diye emretti.

Hazreti Muhammed binbir güçlükle:

"— Ne okuyayım?" diye sordu.

Cebrail aleyhisselam o zaman Kur'an-ı Kerim'in ilk ayetlerini okumaya başladı:

"YARATAN RABBİNİ ADIYLA OKU. O, İNSANI BİR KAN PIHTISINDAN YARATTI. OKU, RABBİN NİHAYETSİZ KEREM SAHİBİDİR."

Bu ayetler Hazreti Muhammed'in yüreğine nakşedilmişti. Cebrail'in okuduğu gibi okuyup, korku ve dehşet içinde mağaradan çıkıp evine doğru koşmaya başladı. Kulaklarında hala ilk Allah emrinin yankıları vardı sanki. Yüce Allah devamlı olarak.

"— OKU.." diye emrediyordu.

Endişe içindeydi. Bütün vücudu duyduğu ayetlerin ilahi tesiriyle tir tir titriyordu. Evine girip eşi Hazreti Hatice'ye seslendi:

"— Beni örtün, beni örtün."

Hazreti Hatice çok anlayışlı, çok zeki bir kadındı. Kocasının nasıl bir ruh hali içinde olduğunu keşfetmişti. Hemen yatağını serip, üzerini sıkı sıkı örttü. Uzun ve sessiz bir uykudan uyanan Hazreti Muhammed mağarada olanları eşine anlattı. Hazreti Hatice'nin gözleri gülüyor, sevincinden kabına sığmıyordu:

"— Müjdelere olsun ya Muhammed... dedi. Allah'a yemin ederim ki sen bu ümmetin Peygamberi olacaksın. Yüce Rab-bimiz seni yalnız bırakmayacaktır. Çünkü sen son derece iyi kalpli ve temiz bir insansın. Akriba haklarına riayet eder, güç-lüklere dayanır, misafirlere ikram eder, felakete uğrayanlara yardıma koşarsın. Şimdiye dek yalan söylediğini de işitmedik. Gücü sınırsız olan Allah'ımız böyle insanları hiç bir zaman yalnız bırakmaz. İşte sana ilk olarak ben iman etmek istiyorum."

Hazreti Hatice hemen şehadet getirerek Peygamberimize inanan ilk insan olma şerefini böylece kazandı. Daha sonra Peygamberimiz Hazreti Muhammed İslam Dinini yaymaya ve insanları doğru yola çağırmaya başladı. O'na inananlar bütün kötülükleri terk ediyor, dürüst, namuslu ve güvenilir insanlar

oluyordu. Dünyanın çehresi değişmeye başlamıştı. Karanlık-
lar parçalanıyor, haksızlıklar son buluyordu. Yüce Allah sev-
gili Peygamberi, kainatın efendisi olan Peygamberimiz Haz-
reti Muhammed'e ilk emir olarak "OKU..." buyurmuştur. Bu,
şerefli dinimizin ilme, bilgiye, okuyup, öğrenmeye ne kadar
önem verdiğini açıkca göstermektedir. Başlarımızın tacı gö-
nüllerimizin sevinci, yollarımızın kılavuzu, eşsiz insan, Peygam-
berimiz Hazreti Muhammed'e, hanımlarına ve bütün arkadaş-
larına milyonlarca defa selam olsun.

İmam:

Lügatta "Namazda kendisine uyulan, cemaata namaz kıl-
dıran kimse, önder, rehber, devlet reisi, Mezhep kuran alim"
manalarına gelir.

İslâm'da belirli şartları üzerinde taşıyan herkes imam olup,
cemaata namaz kıldırabilir. Ona uyanlar namazın bütününde
imamı takip ederler. Eğer imam, namazda bir hata yaparsa,
cemaatin namazı da bozulur. Fakat cemaattan birisinin na-
mazının bozulmasıyla imamin namazı bozulmuş olmaz.

İmamlığa en fazla layık olanlar sırasıyla İslam dininin esas-
larını en iyi bilenler, en güzel Kur'an okuyanlar, Allah'dan en
çok korkanlar, yaşta büyük olanlar, ahlâkça en güzel olanlardır.

İmamlık zor fakat şerefli bir meslektir.

Mezhep kuran büyük alimlere de imam denilir. Mesela
İmam-ı Azam, İmam-ı Şâfi gibi.

İmam-ı Azam Ebu Hanife:

İmam-ı Azam Ebû Hanife, Hanefî Mezhebi'nin kurucusudur.
Asıl ismi Numan b. Sabit'tir. Hicrî 80 tarihinde Kufe'de doğ-
muştur. Babası Sabit, Hz. Ali ile görüşmüş ve O'nun hayır du-
asını almıştır.

Ebu Hanife'nin ceddi Horasan'dan Kufe'ye yerleştiği için
O'nun Türk, Faris ve Irak'ın yerli halkı olduğu hususunda ih-
tilaflar doğmuştur. Arap olmadığı tahmin edilmektedir.

Çok küçük yaşta Kur'an-ı Kerim'i ezberlemiş, Gramer, Ha-
dis ve Tefsir ilimlerinde çalışmıştır. Hocası Hammad Bin Sü-
leyman'ın O'nun yetişmesinde büyük tesirleri olmuştur. İmam-ı
Azam'da ömrünün sonuna kadar O'na saygı göstermiş, riva-
yetlere göre Hammad'ın yanında ayaklarını uzatmamıştır.

Sık sık Basra ve Hicaz'a gidip gelen Ebu Hanife, hocası ölün-
ce O'nun kürsüsüne geçerek ders vermeye başladı. Her taraf-
tan pek çok sayıda öğrencisi oldu. Bunlar arasında İmam-ı Mu-
hammed ve İmam-ı Ebû Yusuf büyük şöhretlere eriştiler.

İslam Fıkhı onlar sayesinde gelişti, tekamül etti.

İmam-ı Azam Emeviler devrinde Irak Valisi İbn-i Hübeyre'nin kadılık teklifini kabul etmemiş, bu yüzden hapse atılmıştır. Daha sonra Abbasiler hilafeti ele geçirince bu sefer Halife Mansur aynı teklifte bulunmuş, İmam-ı Azam bunu da kabul etmemiştir. Mansur büyük alimi hapse attırmış, kırbaçlatmıştır.

Kendisine Ebu Hanife denilmesinin sebebi son derece temiz ve kibar bir insan oluşu dolayısıyladır. Aynı zamanda sorulan soruları kaydetmek için yanında daima kalem ve kağıt bulundurduğu için de Ebu Hanife diye anıldığı söylenir.

Son derece zeki bir insandı. zamanını kısımlara ayırır; ticaret yapar, talebe okutur, evinin ihtiyaçlarını görürdü. Pek çok fakire yardım etmiş öğrencilerden bir çoğunu maddi yönden desteklemiştir.

İmam-ı Azam'ın Fıkh-ı Ekber, Fıkh-ı Ebsat, Alim ve Mütealim, Vasiyet, Müsned gibi çok değerli eserleri vardır.

Hanefi mezhebinin bu büyük imamı nihayet Hicri 150 yılın da vefat etmiştir.

İmam-ı Azam Ebu Hanife ile Bir Dehri

Abbasi Halifelerinden el-Mansur'un huzurunda en seçkin bir topluluk karşısında İmam-ı Azam ile bir dehri (1) arasında şöyle bir bilgi yarışması geçer, buna münazara da diyebiliriz: Allah var mıdır, yokmudur? Kainat kendiliğinden mi olmuştur; Allah'ın kudretiyle mi yaratılmıştır?

Demek ki, hak ile batılın, imân ile küfürün, doğru ile yalanın karşılaşması idi bu.

Münazara toplantısı için belli olan günde Bağdad'ın karşı sahilinde oturan İmam-ı A'zam'ı beklediler. Randevu için tayin olunan saat geçti. İmam Azam Ebu Hanife görünmedi. Halkın hayreti arttı... Yoksa İmam başa çıkamayacağını hissetti de mi gelmedi... Yahut şu ana kadar delillerini mi toplayamadı...

Derken bir müddet sonra Ebu Hanife meclise geldi. Dehri'nin büsbütün gurur ve küfrü artmıştı, adeta kabına sığamıyordu... Muzaffer bir kumandan gibi sert bakışlarla etrafını tarıyor ve böylece bütün dikkatleri kendi üzerinde topluyordu. "Gururlananı Allah alçaltır" kanununu bilmiyordu... Biraz sonra nasıl rezil ve mahçup olacağından hatırandan bile geçirmiyordu. Bir saat sonrasını düşünüp tahmin edemeyen zavallı Dehri bu gaflet içinde dursun, İmam-ı Azam özür dileyerek gecikmenin sebebini anlatır: "Bu tarafa gelmek için ortada hiç bir vasıta yoktu. Biraz beklemeye karar verdim. Fakat o esnada ağaçların birdenbire devrildiğini gördüm. Devrilen ağaçlara, baktım, kereste haline geldi ve hiç yoktan orta yere bir sandal çıktı. Ve yine öylece yoktan yelken ve kürek peyda oldu, size karşı fazla mahçup kalmayacağımdan sevinerek sandala bindim... Sandal kendiliğinden yürüdü geldi..."

Dehri, bu hikâye karşısında hayret içinde kaldı, çünkü karşıdaki zatın aklına zekâsına, vekarına büyük güveni vardı. Ama hikayeden de birşey anlayamadı. Topluluk da bir mânâ veremedi. Böyle şey olur mu? Nasıl olurda hiçten ve kendiliğinden bir sandal meydana gelir diye İmam-ı Azam'ı yalanlamaya yeltendiler. İmam-ı Azam tebessüm etti ve dedi ki:

— Bir küçük sandalın bile kendiğilinden yapıcısı bir sanatkarı olmadan meydana gelebileceğini kabul etmediğiniz halde nasıl oluyor da bu muazzam kainatın bir yapıcısı bir yaratıcısı olmadan kendiliğinden vücut bulduğuna inanıyorsunuz?!. En ince hesaplara dayanan ve üstün bir zekânın eseri olduğunu bütün hareket ve nizamiyle meydana koyan şu kainata bakıp da onu vücuda getiren Ecell-ü A'lâ Zat-i Kibriyâ-yı anlayamayan körlere yazıklar olsun!. Artık bunca belgeler karşısında Allah var mıdır, yok mudur diye bir münakaşa ve münazara mı yapılır?

Dehri ve arkadaşları donakaldılar... İtiraz edecek tek kelime bulamadılar... Mağrur başlar yere eğildi, sert bakışlar gücünü kaybetti.

Bahsi İmam-ı Azam kazanmıştı. Bu ince mantık, bu nükteli feraset karşısında Hazret-i İmam'ın zeka ve ilzam (hasmı yenme) kaabiliyetini teslim mecbur oldular... Böylece meclisin gündemi, imamın zaferiyle sonuçlandı... (İslam-Türk Tarihinin Altın Sahifeleri, Celal Yıldırım, s.527-528).

İmam-ı Cafer:

İmam-ı Cafer baba tarafından Hz. Ali, anne tarafından da Hz. Ebubekir'in torunu olan büyük bir imamdır. Hicri 80 yılında Medine'de doğmuş, 148 yılında da vefat etmiştir. Babası Muhammed Bakır ve dedesi Ali Zeynel Abidin hazretlerinden dersler alarak yetişmiş devrin ilim adamlarından bilgisini geliştirip, keskin anlayış ve zekasıyla İslam tarihinin seçkin şahsiyetleri arasına girmiştir.

Siyasetle uğraşmayı bırakarak, kendini ilim ve irfana veren İmam-ı Cafer, kendisi ile aynı yaşta bulunan İmam-ı Azam Ebu Hanife ile de görüşmüş, birbirlerinden istifade etmişlerdir. İmam-ı Azam onun hakkında "insanların en bilginidir," demiştir. İmam-ı Cafer'in mezhebi hak mezheplerdendir. Bütün görüşleri Kur'an'a ve sünnete uygundur. Daha sonraları bazı Şiiler onun söylemediklerini ona isnat ederek mezhebini bozmaya çalışmışlardır.

İmam-ı Cafer ihlas, ilim, basiret, cömertlik, sabır ve yiğitlikte gerçekten üstün bir kimse idi. Onda büyük dedesi Hz. Ali'nin ilim ve yiğitliği, Hz. Ebubekir'in sabır ve olgunluğu vardı. Dünya ile fazla ilgilenmez, şöhret ve mansıp peşinde koşmaz, doğru bildiğini devrin halifesine de açıkca ilan ederdi. Bu sebeple Halife El Mansur onu hem sevip sayar, hem de ondan çekinirdi.

İmam-ı Gazali:

İmam-ı Gazali, 1058 yılında Tûs'da dünyaya geldi. Fakir bir ailenin çocuğuydu. Babası ilim tahsili edememişti. Buna rağmen ilmin değerini bilen bir kişiydi. Oğlunu okutmak için bütün zorluklara katlandı.

Küçük Gazali, zeki, hafızası kuvvetli ve çalışkan bir çocuk-

tu. İlk dini bilgileri hocası Radegani'den aldı. Daha sonra Gürcan'a gitti, Gürcan şehri o sıralarda tanınmış bir ilim merkeziydi. Burada İmam Ebu Nasır İsmailî'den dersler aldı. Daha sonra ilmini ilerletmek için Nişabur'a gitti. Zamanın büyük alimlerinden Cüveynî'den mantık, felsefe, edebiyat ve dini dersler tahsil etti. 1086 yılında hocası Cüveynî'nin vefat etmesinden sonra Nizamül Mülk'ün meclisinde bulundu. Kısa zamanda tanınmış alimler arasına katıldı. Nizamiye Medresesi'nde dört yıl müderrislik (profesör) yaptı. 1095 yılında bu görevden ayrılarak kendisini tasavvufa verdi. Bu dönemden sonra daha da olgunlaştı. İlimi, yaşayışı ve takvasıyla örnek bir müslüman olarak gösteriliyordu.

1105 yılında Selçuklu Sultanı Sencer'in veziri Fahr'ül Mülk'ün ricasıyla tekrar müderrisliğe başladı. Bu da uzun sürmedi. Fahr'ül Mülk'ün Bâtınî'ler tarafından şehid edilmesinden sonra müderrisliği bıraktı. Memleketi olan Tûs'a döndü. Kendini ilme ve ibadete verdi. İmam-ı Gazali'nin yaşadığı devirde, İslam dışı bir akım olan Bâtıniler, Ehli sünnet için büyük tehlike teşkil ediyordu. Gazali bunlarla ve Yunan felsefesinin savunucularıyla amansız mücadelelerde bulundu. Onların sapık düşüncelerini ortaya çıkarıp, Selçuklu Devleti'ne büyük hizmetler yaptı. Ayrıca, Ehli Sünnet mezhebinin gelişmesine yardımcı oldu. En tanınmış eserleri: İhyâu Ulûmid-Din, Tehâfütü'l-Felâsife ve Kimyayı Saadet'tir. Bu büyük İslam alimi nihayet 1111 yılında vefat etmiştir.

İmam-ı Malik:

Miladi 712 tarihinde Medine'de doğan İmam-ı Malik Ehli Sünnet mezheplerinden Malikî Mezhebi'nin kurucusudur.

İmam-ı Malik küçük yaşlarda iken ilim tahsil etmeye başlamış. Hz. Ömer'in kölesi Nafi'den ve büyük hadis alimi İmam-ı Zahrî'den ders almıştır. Son derece zeki ve çalışkan bir insan olduğu için daha 17 yaşındayken başkalarına ders verecek seviyeye gelmiştir.

Hadis, Fıkıh ve Tefsir ilimlerinde büyük bir şöhret sahibi oldu. Halife Harun Reşid ona büyük bir saygı gösterirdi. İmam-ı Şafi kendisinden ders aldı.

Uzun yıllar Medine kadılığı yaparak fetva vermiştir. Rivayet ettiği hadisler son derece sağlamdır. Kendisinden sonra isimleri yücelen pek çok alim yetiştirmiştir. Kurduğu Mezhep kısa bir süre içinde Hicaz, Mısır, Kuzey Afrika, Sudan, hatta Endülüse kadar yayıldı.

İmam-ı Malik'in fıkıh bölümlerine göre tertip ettiği Muvatta isimli hadis kitabı çok meşhurdur. Kitab, kendi ifadelerine göre 10.000 Hadis-i Şerif taranıp 500 kadarı seçilerek hazırlanmıştır.

İmam-ı Malik şerefli ve tertemiz bir ömür sürdükten sonra miladi 795 yılında Medine'de vefat etmiş, orada Baki Mezarlığı'na defnedilmiştir.

İmam-ı Maturidi:

İtikatta mezhebine bağlı olduğumuz İmam-ı Maturidi, Hicri Takvime göre 280 tarihinde Buhara'nın Maturidi kasabasında doğmuş, 333 tarihinde de Semerkant'da vefat etmiştir. Büyük bir alimdir. Değerli eserler yazmış, İmam-ı Azam'ın mezhebine göre hareket etmiştir. Amelde Hanefi mezhebine bağlı olanların itikattaki imamları, İmam-ı Maturidi hazretleridir.

İmam-ı Şafi:

Ehl-i Sünnet Mezhebi imamlarındandır. Şafi mezhebinin kurmuştur 767 yılında Suriye'nin Gazze şehrinde doğmuş, 819 yılında Mısır'da vefat etmiştir. İmam-ı Şafi Kureyş kabilesinden, soyu Peygamberimizle birleşen büyük bir alimdir. Edebiyat, Fıkıh ve Hadis ilimlerinde son derece geniş bilgisi vardır. İmam-ı Malik'ten ders almıştır.

Bir ara Yemen'e gitmiş, Mekke ve Irak arasında dolaşmış, nihayet Hicri 199 tarihinde Mısır'a yerleşmiştir. Mezhebi daha çok burada dünyaya yayılmış ve milyonlarca insan O'nun mezhebinin kabul etmiştir. Güney Arabistan, Doğu Afrika, Azerbeycan, Doğu Anadolu, Endenozya, Hindistan ve Horasan'da Şafi mezhebi yaygındır.

İmam-ı Şafi'nin asıl ismi Muhammed'dir. Babasının ismi de İdris'tir. İdris, oğlu henüz küçükken vefat etmiş, İmam-ı Şafi yetim kalmıştır.

İslam aleminin büyüklerinden sayılan bu büyük alimin "El-Ümm" isimli muhteşem bir eseri vardır.

İman:

Lügat manası itibariyle kısaca "İnanma, inanç, teslim olmak, tasdik etmek, emniyet beslemek" manalarına gelir.

İslam ıstılahında ise: "Allah tarafından Peygamberimiz Hz. Muhammed (S.A.V.) aracılığı ile bildirilen her şeye kati ve tereddütsüz bir inanç gösterip, bunu kalp ile tasdik ve neticede dil ile ikrar etmektir."

İman ve İslâm kelimeleri arasında sıkı bir bağ ve büyük bir mana benzerliği vardır. Çoğu yerde ikisi aynı anlamda kullanılır.

İman eden kişiye mü'min denilir.

İmanda asıl olan kalp ile tasdiktir. Kalp ile tasdik etmediği

halde dil ile inandığını söyleyen kişi münafıktır. Kâmil iman hem kalp ile tasdik hem dil ile ikrar neticesi doğar. Bazı alimler: "İman kalp ile tasdik, dil ile ikrar ve erkanı ile amel etmektir." demişlerdir ki bu da iman ile amel arasındaki bağı gösterir. Gerçekten ameller; yapılması istenen ibadet ve taat, insanın imanını olgunlaştırır. Onu küfür tehlikesinden uzaklaştırır.

Bir kişinin mü'min, müslim olması için kalbi ile inanarak kelime-i tevhid veya kelime-i şehadeti söylemesi gerekir.

İmaret:

İmaretler, talebe ve yolculara yardım amacıyla kurulmuş hayır müesseseleridir. İslamın özünü ve bilhassa zekat ve fitre hükümlerine çok bağlı olan bu kuruluşlar Osmanlılar Devri'nde büyük bir gelişme göstermiş, mal ve servet sahibi hayır-severler aracılığı ile pek çok sayıda imaret kurulmuştur. Karşılıksız bir yardımlaşma kurumu oldukları için vakıflara bağlı olan imaretlerde fırın, mutfak, talebe, yolcu ve yoksulların kalabilecekleri odalar bulunurdu. Umumi aşhanesinde parasız olarak yemek yedirilir genellikle cami ve medreselerin bir parçası olarak kurulan imaretlerde tek hedef karşılıksız yardım, dayanışma ve Allah rızası idi. Bu sebeple imaret kurmak İslâm dünyasında geniş bir ilgi görmüştür.

İmsak:

İmsak lügat manası itibariyle kendini tutma, nefsine hakim olma, perhiz demektir. İslâm'da ise oruca başlama vaktine imsak denilir. Gerçekten oruç imsakta başlayıp, iftarda son bulan bir ibadettir.

İmsak sahurdan sonra ve ikinci fecrin doğuşundan sonra başlar. Bu vakitten sonra oruçlu hiç bir şey yiyip içemez.

Takvimlerde imsak saati belirtilir.

İncil:

Dört büyük kitabın birisidir. Allah tarafından Peygamber Hz. İsa'ya inzal edilmiştir. Kur'an-ı Kerim'de bu husus açıkça beyan edilmektedir.

Amentünün esaslarından birisi de kitaplara iman etmektir. Bu sebeple bütün müslümanlar Allah'ın Hz. İsa'ya vahyettiği İncil'e inanıp iman ederler.

İncil kendisinden önce nazıl olan Tevrat ve Zebur'un hükümlerini ortadan kaldırmış fakat Hz. İsa'dan çok kısa bir süre sonra bir takım insanlar tarafından değiştirilerek, asliyetini kaybetmiştir. İncil ismi altında pek çok kitap ortaya çıkmış ve ib-

ranice olarak nazil olan asıl İncil kaybolmuştur. Bu durum hristiyanlar arasında çeşitli karışıklıklara sebep olduğu için Bizans İmparatorlarından Konstantin zamanında bir ilim meclisi toplanmış ve yine birbirlerinden farklı dört İncil kaynak kabul edilmiştir. Bunlar Matta, Markus, Luka ve Yuhanna İncilleridir.

Müslümanların inandığı İncil Hz. İsa'ya nazil olan kitaptır. Bu da ortada mevcut değildir. Diğer İncillerin hiçbirisi gerçek değildir. Onlara bu şekliyle inanılması mümkün olamaz. Bunlar, içine insan eli karışmış birer tarih kitabı durumundadır. Hatta içlerinde yüce Allah'ın ayeti olması asla mümkün olmayan çok garip sözler vardır.

Kutsal kitabımız Kur'an-ı Kerim İncil'in de hükümlerini ortadan kaldırdığı için ve tek bir harfi bile değiştirilmediği için son ilahi kitaptır. Bugün ondan başka hiç bir kitap Allah'ın kelâmı olarak tanınmamaktadır.

İntihar:

İnsanın kendi kendini öldürmesi olayına intihar denilir. Böyle bir iş dinimizde kesinlikle haram kılınmış olup, büyük günahlardan sayılır. Hiç kimse Allah'ın kendisine bahsettiği hayat nimetine son verme yetkisine sahip değildir. Sevgili Peygamberimiz: "Ey insanlar kendinizi öldürmeyiniz" buyurmuştur. Bir başka hadiste de: "(Dünyada ip ve benzeri şey ile) kendini boğan kimse cehennemde kendini boğar, (Bıçak gibi şeylerle) kendini vuran da cehennemde kendini vurarak azap olur" buyurulmaktadır.

O Adam Cehennemliktir

"Sehl b. S'ad es-Sâdi (r.a) den:

— Resûl-i Ekrem ve müşrikler karşılaştıkları savaşmışlar. Resûl-i Ekrem askerinin olduğu yere, ötekiler de kendi karargâhlarına döndükleri vakit, Resûl-i Ekrem'in Ashâb'ı arasında bir adam bulunuyormuş ki, bu adam düşman ordusundan ayrılan birini gördü mü peşine düşüyor ve kılıcı ile onu vurmaktan bırakmıyormuş. Bunun üzerine Ashâb:

— Bugün bizden hiçbirimiz falan kimse kadar yararlık gösteremedi, dediler. Resûl-i Ekrem:

— Dikkat edin, o adam muhakkak cehennemliktir, buyurdu. Bunun üzerine ordudan biri:

— Ben daima onun yanında bulunacağım, diyerek onunla birlikte çıktı. O durdukça bu da duruyor, o hızlandıkça bu da onunla beraber hızlanıyordu. Derken adam ağır şekilde yaralandı. Çabuk ölmek için kılıcının kabzesini yere, sivri ucunu da iki memesinin arasına dayadı. Sonra kılıcına yüklenerek kendini öldürdü. Beraberinde de bulunan zat Resûl-i Ekrem'e gelerek:

- Şahidlik ederim ki, sen Allah'ın Resûlüsün, dedi. Resûl-i Ekrem:
- Ne oldu? diye sorunca, adam:
- Az önce cehennemlik olduğunu söylediğin adam yok mu, cemaat onun meselesini büyüttükçe büyüttü. Ben de onlara:
- Ben sizin için onu takip ederim, diyerek onu aramaya çıktım. Nihâyet ağır sûrette yaralandı ve ölümünü çabuklaştırarak kılıcının kabzesini yere, sivri ucunu da memelerinin arasına dayadı. Sonra da üzerine yüklenerek kendini öldürdü, dedi O zaman Resûl-i Ekrem şöyle buyurdu:
- Gerçekten bazan adam cehennemlik olduğu halde görünürde cennet ehlinin yaptığını yapar. Bazan da adam cennetlik olduğu halde insanların gözleri önünde cehennemliklerin yaptığını yapar."

İrtidat:

İrtidat lügatta: "Çıkmak, dönmek" gibi manalarına gelir. Asıl olarak önce İslâmı kabul edip müslüman olduğu halde daha sonra inkâr ederek dinden dönen kimsenin yaptığı kötü iştir. Bu gibi kimselere "Mürtet" denilir. İrtidatın ahiretteki cezası pek ağırdır. Dünyada da böyle kimselerin öldürülmeleri lazımdır. Sevgili Peygamberimiz: "Dininden döneni öldürün" buyurmuştur.

Mürtet eğer bir şüphe üzerine dininden dönmüşse, ona gerçek anlatılıp şüphesi giderilir. Yeniden İslâma girmesi teklif edilir. Kendisine belli bir süre düşünme payı verilir. Bütün bunlara rağmen inkârında ısrar ederse öldürülmesi caiz olur.

İmam-ı Azam Ebu Hanife'ye göre irtidat eden kadınlar öldürülmez ancak, hapsedilip sıkıştırılarak müslüman olması sağlanır.

İslâm:

Allah'ın insanlar için seçtiği dindir. Kulun yaratılışına uygun ve onun hayrı için ortaya konulmuş ilahi kanunların bütünüdür. İman ile aynı anlamda kullanılmaktadır. İman, Allah'ın varlığına birliğine ve Hz. Muhammed'in onun kulu ve resulü olduğuna inanmak, bunu kalbiyle tasdik, diliyle ikrar etmek demektir. Bütün Peygamberler İslâm dini üzerine gönderilmişler, ancak İslâm son Peygamber Hz. Muhammed (S.A.V.) ile katî şeklini almıştır. Buna inanıp, Peygamberimizin bildirdiği her şeyi açık ve gizli olarak kabul eden, Allah'a itaat edip, emirlerine boyun eğen kişiye müslüman denilir. İslâmın beş şartı vardır. Bunlar Kelime-i şahadet getirmek, namaz kılmak, zekât vermek, oruç tutmak ve hacca gitmektir. Bunları gücü yeten her müslümanın yerine getirmesi şarttır.

İslâm dini bütün insanlığın dinidir. Çünkü Kur'an-ı Kerim'de "Allah katında din İslâm'dır" buyrulur. İslâmiyeti kabul etmeyen kimseye gayr-ı müslim yani kâfir denilir.

İslâmın itikatî, ameli ve ahlâkî hükümleri vardır. Kaynağı Kur'an-ı Kerim ve Peygamberimizin sünnetidir. İyice öğrenilip yaşanması halinde dünya ve ahiret mutluluklarına kavuşulur.

İsraf:

Lüzumsuz yere harcama yapmak, herhangi bir malı kötü kullanarak çabukça eskitmek, saçıp savurmak gibi manalara gelir. Böyle bir hareket dinimizde haram kılınmıştır. Kur'an-ı Kerim'de "Allah israf edenleri sevmez" buyrulur. Sevgili Peygamberimiz de "Her türlü israf haramdır" buyurmuştur.

İsrafçı kimseye müsrif denilir. Malını inat ve ısrarla saklayıp cimrilik yapan kimse nasıl hoş karşılanmazsa, onu saçıp savuran, istikbalini düşünmeden hareket eden, malının ve sağlığının kıymetini bilmeyen müsrif kimseler de öylece kınanır. İnsana verilen en değerli nimetlerden biri de zamandır. Zaman israfı büyük günahlardan sayılır. Vaktini kahvehane köşelerinde ve sair eğlence yerlerinde geçirip ömrünü israf eden kimse bunun hesabını Yüce Allah'a verecektir.

Kur'an'da gerçek müslümanların vasıfları sayılırken: "O müslümanlar harcadıklarında israf etmezler, cimrilik de etmezler" buyurulmaktadır.

İsrafil (A.S.):

Meleklerin peygamberleri olan dört büyük melekten birisidir. Kıyamet günü Sûr'a üflemekle görevli, şan ve şeref sahibi bir melektir. Zaten İsrafil kelimesi "Şan ve Şeref manalarına gelmektedir.

Kur'an'da: "Sûra üfürülünce Allah'ın dilediğinden başka göklerde ve yerde ne varsa hepsi ölecektir. Sonra Sûra bir kere daha üfürülür, onlar da hemen ayağa kalkarak beklerler" (Zümer:68).

İsrafil Aleyhisselam bu asli görevinin vakti gelinceye kadar Levh-i Mahfuz'da bulunan Allah'ın iradelerini okuma ve bunları ilgili meleklerle duyurmakla görevlidir.

İsrafil Aleyhisselam'a "Sur Meleği" de denilir.

Bizans İmparatorluğu 1000 sene- **İstanbul'un Fethi:** den fazla İstanbul surları içinde yaşıyor, şehir Hristiyanlığın Roma'dan sonra ikinci derecede önemli merkezi sayılıyordu.

Kalın ve aşılmaz surlar içinde Bizans, artık iyice zayıflamış, insanlar dini ve ahlâkî bir karanlığın içine düşmüşlerdi. Her-

kes birbirinin aleyhinde konuşuyor, rüşvet, zina, kumar ve içki Bizansın hayat damarlarını tıkıyordu. Şehirde yaşayanların tek güvenceleri bu güne kadar aşılması mümkün olmayan kalın ve kuvvetli surlardı. Gerçekten pek çok millet, hususen Müslümanlar Peygamberimizin "İstanbul elbette fetholunacaktır Onu fetheden asker ne güzel askerdir." müjdesine kavuşmak için şehri defalarca kuşatmışlar, fakat surları aşamayıp geri dönmek zorunda kalmışlardı.

Bu büyük ve şerefli vazifeyi genç Osmanlı Padişahı Sultan Mehmet gerçekleştirmek istiyordu. Çocukluğundan beri, geceleri rüyalarına gündüzleri hayellerine giren zafer İstanbul'un fethi idi. Padişah olduktan sonra durmak bilmeyen bir çalışma içine girerek fethin hazırlıklarına başladı. Her şeyi inceden inceye hesap ediyor, surları yıkıp aşmak için büyük toplar döktürüyordu. Daha önce dedesi Yıldırım Beyazıt'ın yaptırdığı Anadolu Hisarı'nın karşısında bizzat kendisi de çalışarak Rumeli Hisarı'nı yaptırdı.

Fetih için kesin kararın ilânından sonra bütün bir Osmanlı ülkesi coşkun bir hazırlığın içine girdi. Genç, ihtiyar herkes gücü yettiği kadar çalışıyor, zafer için Allah'a dualar ediyor, Sultan Mehmet hiç bir şeyi eksik bırakmamak için geceleri uyku bile uyumuyordu.

Nihayet müslüman Türk ordusu 1453 yılının Şubat ayı başında Başkent Edirne'den yola çıktı.

Toplar hususî bir şekilde çekiliyor, ordu büyük bir düzen içinde ilerliyordu. İki ay içerisinde İstanbul önüne gelindi. padişah otağını kurdu. Askerler yerlerini aldılar. Toplar ağızlarını yıkılmaz sanılan Bizans surlarına doğru çevirdiler.

Büyük bir korku içinde başlarına geleceği bekleyen Bizanslılar bir gece gemilerin karadan yürütülerek Haliç'e indirildiğini görünce Osmanlı Sultanı'nın dehâ ve kudretini anlayarak titremeye başladılar. Kuşatma 52 gün sürdü. Askerler olağanüstü kahramanlıklar göstererek tarihin altın sayfalarına adlarını yazdırdılar. Nihayet 1453 Mayıs'ının bir Salı sabahı Ulu-batlı Hasan İstanbul surlarına İslam'ın muhteşem sancağını sapladı. Yıkılan surlardan Türk askerleri içeri girdi. Şehir kısa bir sürede fetholundu. Bizans İmparatoru Konstantin Dragazes iki yeniçeri tarafından öldürüldü.

Genç Osmanlı Sultanı Fatih muhteşem bir törenle Topkapı'dan şehre girdi. Ayasofya Kilisesi'ne kadar atınının üzerinde ilerledi. Kiliseyi camiye çevirerek Cuma namazı kıldırdı. Artık şehrin üzerindeki çan sesleri susmuş Ezan-ı Muhammedî dalga dalga yayılmaya başlamıştı. Osmanlı ülkesi bayram ediyor, bu-

tün bir Hristiyan âlemi keder içinde ağılıyordu. 1000 yıllık Bizans İmparatorluğu paslı bir çivi gibi sökölüp atılmış, Peygamberimizin ilahî müjdesine Fatih Sultan Mehmet ve kahraman askerleri ulaşmıştı ve artık Orta Çağ kapanmış Yeni Çağ başlamıştı.

İstidrac:

Yüce Allah'ın, küfrü ve isyanı açık olan bazı azılı kâfirlere, günahlarını ve azaplarını artırmak gayesiyle nimet kapılarını açması demektir. Böyle bir hal o kâfirin küfrünü ve isyanını artırır, kalbinden tevazu ve merhamet hisleri kaldırılarak ebedi bir azaba sürüklenir.

Araf Suresi'nin 182. ayetinde: "Ayetlerimi yalan sayanları, biz, bilmeyecekleri noktalardan (istidrac ile) derece derece (yavaş yavaş) helake yaklaştırır" buyrulur.

Mesala şeytanın kıyamete kadar kendisine mücade edilmesi için yaptığı duanın kabul edilmesi, Fravunun asırlar boyu yavaş yavaş baş ağrısı bile görmemesi, diğer bazı kâfirlerin zenginlik ve bolluk içinde saltanat sürmeleri onlar için birer istidractır. Bu vesileyle şımarıklıkları artmış, isyanları çoğalmış, ilahî azapları büyümüştür.

Müslümanlar istidracdan yüce Allah'a sığınır. Biz Allah'dan azabımızı artıracak bir zenginlik ve imkânı asla istemeyiz. Hz. Ömer bile İran hazineleri ayakları dibine getirildiğinde "Allah'ım! Bu hazinelerin istidrac olmasından sana sığınırım" buyurmuştur.

İstihare:

"Yapılması düşünülen bir işin neticesinin hayırlı olup, olmadığı hususunda gönül rahatlığına kavuşmak için abdest alıp, dua etmek ve gönle bir ilhamın gelmesidir." Böyle bir iş için uyutup rüya görme işine de istihare denilir. Rüya beyaz veya yeşil görmek hayra, siyah veya kırmızı görmek de şerre delalet eder.

İstihare için namaz kılmak mendup, yani güzel ve hayırlı bir iştir. İstiharenin lüzum ve faydaları çok fazladır. İstihare neticesi yapılan işler umumiyetle hayırla neticelenir.

İstihare:

İstihare lügatta, herhangi bir konu hakkında başkalarının fikrine müracaat etmek, onlara danışmak manalarına gelir. Dinimizde önemli bir yeri vardır. Peygamberimizin mübarek sünnetlerindendir. Kur'an-ı Kerim'de de yüce Allah müslümanla-

rin özelliklerinden bahsederken "onlar birbirleriyle istişare ederler" buyurmuştur.

Yapmayı düşündüğümüz bir iş için güvendiğimiz bazı kimselerin görüşlerini almak, onların fikirlerinden istifade etmek en akıllıca bir yoldur. Bu tür bir hareket bizi çeşitli hatalara düşmekten korur. Peygamberimiz: "İstişare eden zarar görmez" buyurmuşlardır.

Bu önemli sünneti hiç terketmemek ve yakınlarımızla devamlı olarak görüş alışverişinde bulunmak lazımdır. Çünkü çoğu zaman yanlışlığa düşebilir, yanlış ve uygunsuz işler yapabilir. Sadece kendi görüşlerinin üstün ve beğenilir olduğunu sanmak büyük bir hata, hatta günahdır. Sevgili Peygamberimiz bile hemen her işinde ashabının seçkinlerini toplayarak onlarla istişare ederlerdi.

İslami bir devlet içinde yönetimin istişare ile yürütülmesi bir şart olarak kabul edilmiş, bir şura heyeti teşkil edilmiştir.

İtikaf:

Kendine mahsus şartları bulunan bir ibadettir. İtikafı, bir müslüman dünya işlerinin tamamından uzaklaşarak, bir mescitte, özel olarak ibadet eder.

Peygamberimiz her ramazan ayının son on gününde itikafa girerdi.

İtikafın şartları şunlardır:

- 1 — İtikaf yapan kişi müslüman bir kimse olacaktır.
- 2 — Deli, sarhoş veya koma halinde hasta olmayacaktır.
- 3 — İtikafa niyet edilecektir.
- 4 — İtikaf bir mescitte yapılacaktır.

İtikaf çok kısa bir süre, niyet edilmek kaydıyla herhangi bir mescitte de yapılabilir.

Peygamberimiz hicretten sonraki bütün ramazanların son on günü itikafa çekilmiş ve bunu hiç terketmemiştir. Ramazanın son on gününün dışındaki itikaflar müstehaptır.

İtikafa giren kimse zaruri bir ihtiyacı olmaksızın mescidden dışarı çıkamaz. Daima hayırlı sözler konuşur, oruç tutar, Kur'an okur, ilim tahsil eder. Nafile namazlar kılar. Dünyanın her türlü düşüncesinden uzaklaşarak, bir mescitte yapayalnız Allah'ı zikreder. İşlediği günahlar için Yüce Rabbından af diler. Pişman olur, tövbe eder.

İtikafı hakiki manasıyla yerine getiren bir müslüman mescidden günahlarından arınmış olarak çıkar.

K

Kâbe:

Mekke şehrinde bulunan ve "Beytullah: Allah'ın Evi" diye adlandırılan kutsal binadır. Yeryüzünde kurulan ilk ve en önemli evdir. O'na Allah'ın evi denilmesi, şeref ve kıymetini ifade

içindir. Yoksa Yüce Allah'ın herhangi bir eve veya mekâna ihtiyacı olmadığı açıktır.

Kâbe ilk olarak Hz. Adem tarafından inşa edilmiştir. Hz. Adem orayı yapmış ve çevresinde dolaşarak tavaf etmiştir. Daha sonraki Peygamberler de onu tavaf etmişlerdir.

Hz. Nuh'un zamanındaki tufanda yeri belirsizlenmiş, nihayet Hz. İbrahim ve oğlu Hz. İsmail tarafından yeniden inşa edilmiştir.

Mekke'de Mescid-i Haram denilen caminin ortasında bulunan Kâbe yaklaşık 13 metre yüksekliğinde, 12 metre boyunda ve 11 metre genişliğinde, taştan yapılmış, dört köşe bir binadır.

Bütün müslümanların kiblesi ve Hacca gidenlerin mutlaka tavaf etmeleri gerekli mübarek yerdir.

Bina Hz. İbrahim ve Hz. İsmail tarafından yapıp bitirildikten sonra onlar yüce Allah'a dua ederek:

"Ey Rabbimiz! Bizden bu hizmeti kabul buyur. Şüphesiz ki Sen duamızı duyuyor, niyetimizi biliyorsun" dediler. Bunun üzerine yüce

ÇOCUKLARA
İSLAM
ANSİKLOPEDİSİ

K

Allah Hz. İbrahim'e bütün insanları, hac etmek üzere Kâbe'ye çağırmasını emretti. Hz. İbrahim Ebu Kubeys Dağı'na çıkarak bu emri yerine getirdi. Daha sonra Cebrail aleyhisselam gelip Haccın nasıl yapılacağını bir bir öğretti. Hz. İsmail de Peygamberi olduğu Hicaz halkına bunları tekrar etti.

Kâbe zaman zaman yıkılmış, tekrar tamir edilerek bugüne kadar ulaşmıştır.

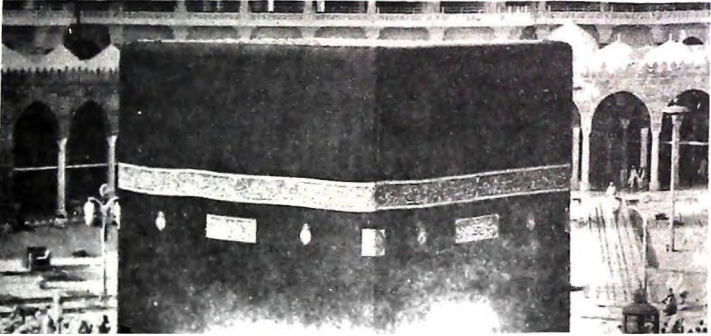
Doğudaki köşesine Rûkn-i Hacer-i Esved denilir. Burada tavafın başlanacağını gösteren Hacer-i Esved taşı vardır. Binanın güney köşesine Rûkn-i Yemanî, Batı Köşesine Rûkn-i Şami, Kuzey Köşesine de Rûkn-i Irakî denilir. Kâbe'nin kapısı Kuzeydoğu duvarındadır.

Zemzem Kuyusu Kâbe'nin doğusunda ve ona çok yakındır. Hz. İbrahim'in Kâbe'yi inşa ederken iskele olarak kullandığı taşa Makam-ı İbrahim denilir ki o da Kâbe'nin kapısının olduğu yönde ve öbür köşesine yakındır.

Kâbe'nin üzerine yağın yağmurların dışarıya aktığı altından yapılmış oluk Kuzey-batı duvarının üst kenarının ortasındadır.

Kâbe üzerine her sene yenilenen siyah bir örtü örtülmektedir.

Etrafı her geçen gün biraz daha genişletilen bu Mukaddes bina milyonlarca müslümanın hac etmek için kendisine koştuğu muazzam ve mübarek bir binadır.

İnsan öldükten sonra mezarına konulur. Orada Münker ve Nekir isimli sorgu melekleri kendisine "Rabbin kim, Peygamberin kim, dinin ne, kible neresi?" diye sorular sorarlar. Bu soruları doğru olarak cevaplandırıp, Rabbim Allah, Peygamberim Hz. Muhammed, dinim İslâm, kiblem Kâbe diyenler için mezar cennet bahçelerinden bir bahçe haline gelir.

Mümin insan orada, büyük bir sevinç ve huzur içinde Allah'ın insanların tamamını yeniden dirilteceği mahşer gününü bekler. Sorulara cevap veremeyenler için kabir, cehennem çukurlarından bir çukur haline gelir. Orada kendisine çeşitli eziyetler yapılır. Karanlıklar içinde kalır. Bu; dünyada iken gururlanıp da Allah'a ve Peygamberine inanmadıklarının bir cezasıdır.

Kader ve Kaza:

Kader ve kazaya inanmak amentünün altı esasından biridir. Kader: "Ezelden ebede kadar olmuş ve olacak şeylerin hepsinin zamanının, yerinin ve nasıl olacaklarının Allah tarafından ezelde bilinmesi ve bu bilgiye uygun olarak takdir ve irade edilmesidir." Kaza ise: "Allah'ın bilip takdir ettiği şeylerin zamanı ve yeri geldiğinde yine Allah tarafından yaratılıp meydana çıkarılmasıdır." (Bak: Amentü).

Kader ve kazaya iman üzerine dikkatle durulması gereken bir konudur. Gerçi Yüce Allah her şeyi ezeli ilminde bilmekte ve yine herşey o bilgi dahilinde meydana çıkmaktadır. Mesele bir kimsenin katil olacağını Allah ezeli ilmiyle biliyor ve o kimse de yeri ve zamanı gelince katil oluyor. Öyleyse niçin ahiret günü katillik suçundan cezaya çarptırılıyor? Bunun cevabı çok açıktır. Yüce Allah insanlara akıl, fikir ve vicdan gibi çeşitli nimetler vermiş, iyi ile kötünün yollarını göstermiştir. Ona ayrıca bir irade vererek hareketini serbest bırakmıştır. Kul iradesini kötüye kullanır ve günah işlerse elbette ceza görür. Yüce Allah'ın ezeli ilminde bilip takdir ettiği şey kulun zaten kendi iradesiyle işleyeceği sevap veya günahıdır. Buna göre misal olarak güneş tutulmasını verebiliriz. Astronomi alimleri yılın belli bir gününde güneşin tutulacağını, o tutulma olayı meydana gelmeden çok önce biliyor ve takvimlere kaydediyorlar. Gerçekten o gün geldiğinde güneş tutuluyor. Açık bir gerçektir ki güneş, Astronomi alimleri bildi diye tutulmamış, bilakis güneş tutulacağı için astronomi alimleri bunu bilmişlerdir. İşte Yüce Allah'da kulunun günahı işleyip katil olacağını bildiği için onu ezeli ilmine kaydetmiştir. Öyleyse kul sevabına karşılık mükafat, günahına karşılık ceza görecektir.

Hâkim, hüküm verme ve muhakeme etme yetkisine sahip kimseye kadı denilir.

Kadılar, İslâmi hükümlerle hareket eder ve görevinde mutlak surette adaletli davranmaya çalışır.

Kadının çok bilgin, akıllı, Kur'an ve sünnet ilmine sahip di-rayetli bir insan olması lazımdır. Çünkü kadılık görevi çok ağır ve zor bir görevidir.

İslâm tarihi içinde meşhur olmuş, asırlar boyunca ismi unutulmamış nice kadılar vardır. Bunlar arasında Harun Reşit'in kadısı ve İmam-ı Azam'ın talebesi İmam-ı Ebu Yusuf başta gelmektedir. Osmanlı tarihinde ilk kadı, Osman Gazi'nin devrinde yaşayan Dursun Fakih'dir.

Kadir Gecesi:

Kadir Gecesi Ramazan ayı içinde kutlanan ve "bin aydan daha hayırlı olduğu" Kur'an-ı Kerimde açıklanan bir gecedir. Bu gece melekler Allah'ın emriyle yeryüzüne iner ve müslümanlara dua ederler: Fecir zamanına kadar devam eden Kadir Gecesi, Allah katında kadir ve kıymeti pek yüksek olan bir gecedir.

Ramazan ayı içinde gizlenmiştir. Hangi günün Kadir Gecesi olduğu tam olarak belli değildir. Sevgili Peygamberimizin onu tek sayılı günler içinde, mesela Ramazan'ın üçü, yedisi, yirmiyedisinde aramamızı söylemişlerdir. Alimlerimizin büyük bir kısmı Ramazan'ın 27. gecesi Kadir Gecesi'dir." demişlerdir.

Kutsal kitabımız Kur'an-ı Kerim ilk defa bu gecede nazil olmaya başlamıştır. Peygamberimiz:

"Kim Kadir Gecesi'nin faziletine inanarak ve mükafatını Cenab-ı Hak'tan bekleyerek, bu geceyi ihya ederse, o kimse'nin geçmiş günahları bağışlanır." buyurmuştur.

Bu gece çokca ibadet etmek, Allah'a daha yakın olmak için çalışmak ve sık sık "Allahümme İnneke afüvvün, tuhibbül afte fağfu annî: Ya Rabbî sen çok affedicisin, affetmeyi seversin beni de affet" diye dua etmek gerekir. Bu dua sevgili Peygamberimizin Kadir Gecesi içinde söylememizi istediği mübarek bir duadır.

Kafir:

Kafir: "Hakkı tanımayan, bilmeyen, Allah'ın varlığına ve birliğine inanmayan, küfreden, küfredici, iyilik bilmeyen, nankör, imansız, dinsiz kimse" demektir.

Kafir, küfrü açık olan, Allah'a ve ahiret gününe inanmadığı-

eden kimseler. Ebu Cahl, Ebu Leheb gibi kimseler kafirdirler.

İnsanları Allah'a belit olan hehler Allah'ın gazabına uğrayıp, cehennama gideceklerdir. Onlar kör, sağır ve dilsiz kimse gibidirler. Kendilerine kurtuluş yollarını gösteren Peygamberleri yalanlamış, Allah'ın emir ve nahiye'lerine sırt çevirmişlerdir. Kur'an'da onları hehlerindeki hehlerden bir çok süre ve hususen "Kafirun" yani kafirler ismi bir süre bile vardır.

Kahin:

Gaybdan, yani ancak Allah'ın bileceği bir takım gizli şeylerden haber verme iddiasında bulunan kimseye kahin denilir. Bunlar özellikle geçmişe ait, bilinmeyen şeyleri bildiklerini sanan kimselerdir. Bu ise açık bir küfür ve Allah'a isyandır. Kahinlik yapmak, yahut kahinlere inanmak büyük günahdır. Sevgili Peygamberimiz "Her kim kahine gelip de onda bir şey sorarsa kırk gün tövbesi kabul edilmez. Şayet kahinin söylediğine inanacak olursa kafir olur" buyurmuştur. Bir başka hadiste de: "Her kim kahine (Gizli şeylerden haber veren kimseye) gidip de ona inanırsa, Muhammed (S.A.V.)'e indirilmiş olana inanmamış olur." buyurmuşlardır.

Kâinat:

Kâinat lügatta "Sonradan yaratılmış şeylerin tamamı, alemler, mevcutlar, evren" gibi manalara gelir. Dünya, ay, güneş, yıldızlar, gökyüzü, diğer semalar ve Yüce Allah'ın dışındaki görüp görmediğimiz her şey kâinattan bir parçadır.

Kâinat yoktan varedilen, devam eden ve sonunda yok edilecek olan bir varlıktır. Kâinattaki her şey bu üç ana kanuna mutlak olarak uymak zorundadır. Kâinatın varlığını inkâr selim bir akılla mümkün olmadığı gibi, onun ömrünü doldurduktan sonra yok olmayacağını söylemek de mümkün değildir. Ezeli ve baki olan ancak Allah'dır.

Kâinat Allah'ın idaresi altındadır. O, gizli ve açık her şeyi bilmekte, yerlerde ve göklerde bulunan her şeyi akıllara sığmayacak bir düzenle idare etmektedir. Milyonlarca yıldız, sayısız gezegen, dünya ve içinde yaşayan insanlar hep Allah'ın emri dahilinde hareket eder ve bu işleyişte asla bir düzensizlik görülmez. Zaten kâinatın tabi olduğu kanunlardaki en küçük bir değişiklik her şeyin birbirine girmesine ve yok olmasına sebep olur.

Kâinat Allah'ın varlığına ve birliğine en büyük delildir. Kur'an-ı Kerim'de: "Şüphesiz, gök-

lerin ve yerin yaratılışında, gece ile gündüzün birbiri ardınca gelişinde, insanlara yarar şeylere denize akıtıp taşıyan o gemilerde, Allah'ın yukarıdan indirip onunla yeryüzünü, ölümünden sonra dirilttiği suda, debrenen her hayvanı orada üretilip yaymasında, gökle yer arasında (Hakkın emrine) boyun eğmiş olan rüzgarları ve bulutları evirip çevirmesinde, akıl ile düşünen bir kavim için nice ayet (ve alamet)ler vardır" buyrulur (Bakara: 146).

Kâinat insandan önce yaratılmış olup, onun istifadesine sunulmuştur. Bu sebeple insanın mesuliyeti çok büyüktür.

Kâinattaki her şey belli bir süre yaşayıp sonunda ölür. Eşyayı yoktan var eden Allah, onu tekrar yok etmeye de kadirdir.

İnsanoğlunun vazifesi kâinata bakarak, ondaki eşsiz düzeni ve intizamı anlayıp Allah'a olan kulluk borcunu hakkiyle yerine getirmektir.

Kanuni

Sultan Süleyman:

Yavuz Sultan Selim Han'ın oğludur.

Babasının vefatından sonra 1520 tarihinde tahta geçmiş ve 44 sene padişahlık yapmıştır. Bu yıllar arasında kazanılan Mohaç ve Preveze zaferleri

Türk tarihine altın harflerle yazılmıştır. Rodos, Budin, İran, Mora ve Venedik yine Kanunî tarafından fethedilmiştir.

Devlet için yeni kanunlar çıkarttığından Kanunî adıyla anılan bu padişaha Avrupalılar "Muhteşem Süleyman" diyorlardı. Gerçekten O eşsiz zaferler kazanarak dünyanın en büyük devlet adamlarından birisi olmuştur.

Osmanlı İmparatorluğu O'nun Zigetvar Fethi sırasında vefatından sonra bir duraklama devrine girmiş, sonra da ehli-yetsiz idarecilerin elinde yavaş yavaş çökmüştür.

Kanunî Sultan Süleyman âlim, duygulu, şair, sanatkar ruhlu bir insandı. Çok güzel şiirler yazmış olup, "Muhibbî Divanı" adıyla bir divan hazırlamıştır.

"Halk içinde muteber bir nesne yok devlet gibi,

Olmaya devlet cihanda bir nefes sıhhat gibi" mısraları Kanuniye ait olup, bir atasözü gibi asırlardır tekrarlanmıştır.

Kanunî 73 yıl yaşamış, Mustafa, Selim, Mehmed, Beyazıd, Cihangir, Murad, Mahmud ve Abdullah isimli oğulları olmuştur. Kendisinden sonra tahta oğlu Selim geçmiştir.

Karagöz bir gölge oyunu olarak milli kültürümüz içinde özel bir yer işgal eder. Bu oyun çocukların olduğu kadar büyüklerin de dikkatini çeken eğlendirirken düşündüren, öğreten, eğiten hoşça vakti geçiren bir gölge oyunudur.

Kökü tarihin derinliklerine dayanan Karagöz oyunu Osmanlılarda Sultan Orhan zamanından beri yaygın halde mevcut olduğu bilinmektedir.

Oyun, beyaz bir perdenin arkasına konulan bir ışıkla ve bu ışığın önünden geçirilerek perdeye aksettirilen şekillerle oynanır. Ekseriye deve derisinden yapılmış bu insan ve eşya figürleri renklidir. Perdeye kendi güzel ve özel giyimleri ile sihirli renkleriyle aksettirilir.

"Karagözcü, bu figürleri hareket ettirir, konuşturur, boğuşturur; insan ve hayyan şekilleri mafsallı olduğundan perdede çok çevik ve kıvrak hareketler yapabilirler. Bu, seyircilerde, insanı bir takım cazip hallerde görebilmenin derin zevkini uyandırır."

Karagöz oynatana HAYALİ denir. Bilhassa Ramazan aylarında İstanbul'da meşhur hayalilerin oyunları büyük rağbet görür, padişahlar bile bu oyunları heyecanla seyrederdiler. Hayalilerimizin çoğu 1. Dünya Harbi sırasında; Çanakkale'de şehid olmuş, bir çokları da sinema ve tiyatroların gelişmesi neticesi bu işi bırakmışlardır.

Bugün Karagöz oyunu yeniden canlandırılmaya çalışılmaktadır. Hayali Küçük Ali isimli bir Karagözcü bu oyunların 15 tanesini bir araya toplamış; kitap halinde neşretmiştir.

Küçük seyircileri çok eğlendiren ve birbirinden güzel olan Karagöz oyunlarından bir bölümünü, Hayali Küçük Ali'nin kitabından aktarıyoruz.

HACIVAT: Efendim, bu akşam Ramazan-ı Şerif'in yirmi beşinci gecesi. Cenab-ı Hak cemi cümleyi nice senelere elemsiz kedersiz yetiştirsin.

KARAGÖZ: Amin.

H.Önümüz mübarek Bayram-ı Şerif. Çoluk çocuk elimizi gözlerler. Eh hamdol-sun elimde beş on kuruş para varken çoluğa çocuğa çarşıdan ayaklarına pabuç, üst-lerine entarilik, başlarına da birer tane Kandilli yazması başörtüsü aldım.

K. Aldın, bana ne. Hem bir insan evine aldığını herkese söyler mi? Senin paran varmış almışsın, olmayanlar ne yapsın?

H. Canım Karagözüm, ben de dünyaya ilan etmedim ya. Yalnız sana söyledim.

K. Belki benim param yok. Benim de çoluğum çocum var.

ı. Sen komşunun aldığına göz koyma; Allah sana da versin. Sen bana gülc güle giyinsinler, başlarında paralansın de...

K. İnşallah güle güle giysinler, başlarında paralansın.

H. Amin Karagözüm, darısı başına. Hazır elimde beş on kuruş para varken önümüz kış, gittin odun iskelesine; on çuval kömür, on çeki de odun aldım. Kömürleri kömürlüğe, odunları da odunluğa yerleştirdim.

K. Güle güle giysinler, güle güle giysinler, başlarında paralansın.

H. Aman birâder, ben kömür, odun aldım.

K. İyi ya, güle güle giysinler başlarında paralansın.

H. Ama Karagözüm öyle demezler.

K. Ya nasıl derler?

H. Güle güle yakınız, güle güle yansın, karşısında çoluk çocuk afiyetle ısının, derler.

K. Olur, Güle güle yakınız, güle güle yansın, karşısında çoluk çocuk ısınır.

H. Eksik olma Karagözüm. Hazır elimde beş on kuruş daha para varken, evimin damı akıyor, bazı yerleri de tamire muhtaç bir halde idi. Onları da yaptırıverdim. Görme Karagözümü adeta yenice bir ev oldu.

K. Güle güle yakınız, güle güle yansın, karşısında çoluk çocuk afiyetle ısınır.

H. Aman Karagözüm, bunlar adetâ beddua oluyor.

K. Sen öyle demedin mi?

H. Öyle söylemezler.

K. Ya nasıl söylerler?

H. Güle güle oturun, çoluğunuzla, çocuğunuzla oturun, Allah rahatlık versin derler.

K. Olur. Güle güle oturun, çoluk çocuk hep beraber oturun. Allah rahatlık versin

H. Eksik olma Karagözüm. Derken efendim, öte beri almak için sokağa çıktım. Bir de baktım köşe başında iki kişi kavga ediyorlar. Aralarına girdim; ayıptır, mübarek günde kavga etmeyin, derken, polisler geldi. Beni de kavga edenlerle beraber korakola, oradan da hapishaneye tıktılar.

K. Güle güle oturun, çoluk çocuk hep beraber oturun. Allah rahatlık versin.

H. Aman birader ne diyorsun, beni hapse tıktılar.

K. İyi ya güle güle oturun.

H. Onu öyle söylemezler.

K. Ya nasıl söylerler?

H. Esef etme birader, dostun biri çıkarmazsa biri çıkarır. Bunlar ufak işler Ha-

cı cavaç.

H. Öyle de oldu. Benim suçum olmuştun anımsıyor musun? Bir gün fırından pide alayım diyerek, fırının önüne girdim. Bakıyorum fırından pide tane verin demeye kalmadı fırıncı küreği çekince suya düştüm. Pide düşene kadar, az kaldı gözümü çıkartıyordu.

K. Esef etme a birader, dostun biri çıkarmazsa biri çıkarır. Bunlar ufak işler Ha-

dendir.

H. Canımı öyle demezler.

K. Ya nasıl derler?

H. Çıkışrılar: Kör müsünüz, görmüyor musunuz, önünüze arkamıza bakın

K. Kör müsünüz, önünüze arkamıza bakın. Sizi güldürüyorlar.

H. Pideyi aldım eve geldim. Çoluk çocuk bütün aile revinde kimi elime kimi

yüzüme sarılarak öpmeye başladılar.

K. Kör müsünüz, görmüyor musunuz, utanmazlar, önünüze arkamıza bakın.

H. Ama Karagözüm, bunlar benim çocuklarım.

K. Gidi terbiyesizler, (tokat) utanmazlar. (Hacivat gider) seni gidi idare fitili, mum bacaklı kerata, yok odun almış, yok evini yaptırmış, neme lâzım benim. Ben neyler çekilir giderim. İdgahda dilber seyrine görelim, ayine-i devran ne suret gösterir. (Gider).

(Yalova Safası adlı oyundan).

Kefaret:

Lügatta mahvetmek, gidermek gibi manalara gelir. Dinde, ibadet veya davranışlardaki yanlışlık ve eksiklik sebebiyle Allah'dan af dilemek için yapılan ve cezaî tarafı bulunan ibadetlerdir.

Mesela Oruç keffareti, adam öldürme keffareti, yemin bozma keffareti gibi çeşitli keffaretler vardır.

Ramazanda niyet ettiği halde, hiç bir özrü olmadan bile bile orucunu bozan kimseye 61 gün fazladan oruç tutma cezası bir keffarettir.

Hataen bir adam öldüren kimse bir köle veya cariye azad etmek, öldürdüğü kişinin ailesine diyet ödemek zorundadır. Bunlara gücü yetmeyen kimse iki ay ard arda oruç tutar.

Kelam İlmî:

Kelam ilmi, Allah'ı tealanın zât ve sıfatlarından, Peygamberlik ve onunla ilgili meselelerden, kâinatın yaratılışı ile ilgili konulardan, İslamî hükümler çerçevesinde bahseden bir ilimdir. Bunu Felsefe ilmi ile karıştırmamak gerekir. Çünkü kelam ilminde asıl kaynak İslamın kesin ve açık hükümleri olmaktadır.

Peygamberimiz ve ashabı zamanında böyle "Kelam ilmi" adı altında herhangi bir şey yoktu. Fakat daha sonraları İslâm dini pek çok memleketlere yayılmış, oradaki eski inanç ve kültürlerle karşılaşmış ve bir takım bozuk inançlı fâsiller felsefe yoluyla İslâmı yıkmaya çalışmışlardır. Buna karşılık olarak büyük İslamî âlimler, bütün evreni kapsayıcı olan İslâmî hükümlerin İslâmî hükümlerle uyumlu olduğunu göstermek için büyük çabalar göstermişlerdir. Bu çabaların sonucu olarak İslâmî hükümler, felsefî düşüncelerle uyumlu hale gelmiştir. Bu uyumun sağlanması, İslâmî hükümlerin felsefî düşüncelerle uyumlu hale gelmesiyle mümkündür.

Ehli sünnet kelamı olan her bir âyet, hadîs, şerh, tefsir, hepîle hem de felsefe ilmi ve diğer ilimlerle uyumlu hale gelmiştir ve onlara gidecek yol göstermiştir. (İsmailî).

Kelam ilmine Tevârîk, Akaid veya Fâilî ekber de denir.

— — — — —

Kelime-i Tevhid:

“Lâilâhe illallah” Allah’dan başka ilâh yoktur, demektir. Buna ayrıca Muhammedün Resulullah yani Muhammed (S.A.V.) Allah’ın resulüdür sözü ilâve edilir.

Kelime-i Tevhid, Allah’ın varlığını ve birliğini ikrar etmek, tasdik etmek için söylenir. İslamın özü budur. Kişiler önce buna inanacaklar, sonra diğer amelleri yapacaklardır.

Kelime-i Tevhid’in faziletleri sayılmayacak kadar çoktur. Peygamberimiz bir hadis-i şerifinde “Kim Lâilâhe illallah derse cennete girer.” buyurmuştur. Kelime-i Tevhidle Allah’ın varlığı, eşi ve benzeri olmadığı, kainatın ve her şeyin O’nun emri altında olduğu, O’ndan başkasına ibadet edilemeyeceği açığa çıkar.

Müslümanlar ölmek üzere olan bir adama bu cümleyi telkin ederler.

Kelime-i Tevhidi çok sık tekrar etmek faziletler. Bütün ilimler bu söz içerisinde gizlidir. “Lâilâhe illallah Muhammedün Resulullah” diyen bir insan İslam daresi içine girerek müslüman olur.

Keramet:

İslâm’da keramet; “Allah’ın dilediği an ve mekanda velî kullarına bağışladığı ilahî bir yardım ve mükafaat” manasına gelir. Lügatta ise; “belli bir zaman ve yerde tabiat kanunlarının işlememesiyle hasıl olan olağanüstü hal” demektir.

Keramet hak ve gerçektir. Onu inkâr etmek İslam akaidine göre insanı dinden çıkarır.

Keramet Allah’ın velî kulları tarafından, yine Allah’ın müsaadesiyle gösterilir. Velînin gösterdiği bu fevkalade hal bağlı olduğu Peygamberin mucizesi sayılır (Bak: Mûcize maddesi).

Allah, dilediği kullarına böyle büyük nimetler verebilir. Bunun Kur’an-ı Kerim’de ve Hadis-i Şeriflerde misalleri vardır. Mesela Hz. İsa’nın annesi İmran kızı Meryem kış günlerinde yaz, yaz günlerinde kış meyveleri buluyordu. Hz. Zekeriyya ona bu meyveler nereden geliyor diye sorulunca Hz. Meryem; “Bu Allah’tandır, O’nun bana bir lûtf ve ihsanıdır” diye cevap verirdi.

Yine Kur’an-ı Kerim’e göre Hz. Süleyman’ın vezirlerinden birisi — Tefsirlerde ismi Asaf İbni Berhiya olarak geçer — arada kilometrelerce mesafe bulunmasına rağmen Yemen melikesi Belkis’in tahtını, bir göz açıp kapama anı kadar kısa bir sürede Hz. Süleyman’ın huzuruna getirmişti.

Sahabelerden pek çok kimse böyle olağanüstü olaylar görmüş, Allah’ın kendilerine bağışladığı nice ikramlara kavuş-

muşlardır. Mesela Hz. Ömer Medine'de iken yüzlerce kilometre ötede bulunan İslâm ordusu komutanı Sariye'ye seslenmiş, Hz. Sariye Nihavend'den Hz. Ömer'in sesini duymuştur.

Erzurumlu İbrahim Hakkı Akaid risalesinde;

"Keramet-ı velî haktır, nebisi mücizâtıdır" diyerek keramet-in hak olduğunu ve bunun velinin Peygamberinin de mücl-zesi sayıldığını açıklamıştır.

Allah düşmanı bazı kimselerin gösterdikleri olağanüstü haller asla keramet değildir. Bunlara "istidrac" denilir ki yüce Allah onların azaplarını artırmak için, bazan böyle imkânlar verebilir.

Farsca bir isimdir. Yol güzergah-larına, gelip geçen yolcuların kendi-leri ve hayvanlarının dinlenmesi, isti-rahahat etmesi için yapılan büyük ve teşkilatlı binalara kervansaray denilir.

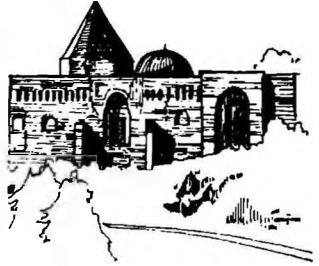
Kervansaray:

Emniyeti sağlamak, tehlike anında sığınabilmek ve çeşitli ihtiyaçların temin edilmesi için kurulan bu binalar genellikle taştan yapılır, içlerinde hayvanlar için ahırlar, dükkanlar, mes-citler ve hatta hamamlar bulunurdu. Buralarda konaklayan-lar ihtiyaçlarını ücretsiz olarak karşılayabilirlerdi.

Anadolu'da bilhassa Selçuklular zamanında çok sayıda ker-vansaray yaptırılmış, bunlar vasıtasıyla yol emniyeti sağlan-mak istenmiştir.

Sultan Hanı, Karatay Hanı, Taşhan, Aksaray Sultan Hanı, Kızılören Hanı, Kadın Hanı ve benzeri yüzlerce han Türk ve İslâm medeniyetinin XI. yüzyılda bile ne kadar geliştiğini göstermesi bakımından önem ta-şırlar.

Kervansaraylar birer vakıf müesseseleri ola-rak kurulmuşlardır. yapılarındaki tek gaye yol-culara hizmet götürmek, onların can ve mal gü-venliğini korumaktır. Uzun yıllar büyük fayda-ları görülen bu muhteşem eserlerin çoğu şim-di yol güzergahlarının değişmesi ve motorlu ta-şıtların icadıyla önemlerini yitirmişlerdir.

Kible:

Lügat manası itibariyle "ibadete yönelinen yer, dönülen yön" demek olan kible, İslâm'da bilhassa namaz kılınırken dönül-mesi farz olan Kâbe istikametidir. Kâbe Mekke şehrindeki meş-hur binadır ki müslümanlar ibadetleri esnasında o cihete yö-nelirler.

Kible dört köşe bir bina olan Kâbe'nin kendisi değil, o bina-nın bulunduğu yerdir. Kible ciheti denildiğinde Kâbe'nin bu-

lunduğu yerin göklere kadar üst tarafı ve en derinliklerine kadar alt tarafı anlaşılır.

Kâbe binası yıkılmış olsa bile kible istikameti değişmiş olmaz.

Kâbe'nin her köşesi kıldır. İçinde namaz kılacak olan kimse istediği yöne dönebilir.

Kâbe'nin kible olarak kabul edilmesini hicretin ikinci yılı Recep ayında Yüce Allah bir ayet-i kerimesi ile emretmiştir. Daha önce müslümanlar Kudüs'te bulunan Mescid-i Aksa'ya doğru dönüp ibadet ediyorlardı. Bakara Suresi'nin 144. ayetinde:

"Her nerede olursanız olun, yüzünüzü Mescid-i Haram, (yani Kâbe) tarafına çevirin" buyurulmaktadır. Bu sebeple bile bile Kibleye ters olarak namaz kılan bir insanın ibadeti kabul edilmez.

Kisas:

Kisas lügatta "Kötü bir fiilin bir suçun misliyle, o suçu işleyen kimseyi cezalandırmak, manasına gelir. Mesela birini haksız yer öldüreni öldürmek, yaralayanı aynı tarzda yaralamak kısastır. Bu yüce Allah'ın insanlar arasında koyduğu adil bir hükümdür. Kur'an-ı Kerim'de: Kisasda sizin için hayat vardır. Ey gerçek akıl sahipleri gerek ki haksız yere adam öldürmekten sakınız" buyrulur (Bakara: 179).

Kisas, Kur'an, sünnet ve icma ile sabittir. Sevgili Peygamberimiz "Öldüreni öldürünüz" buyurmuşlardır.

Kisas ile insanlar kötülükten uzaklaştırılmış, günahların önüne geçilmiş olur. Eğer kisas helat olmasaydı bugünkü cahiliye toplumlarında olduğu gibi isteyen istediği kimseyi öldürür, yaralar veya sakat bırakabilirdi.

Kıyam:

Ayağa kalkmak, ayakta durmak demektir. Daha çok namazın ayakta kılınan kısmına kıyam denir. Bu, namazın farzlarından biridir. Kur'an-ı Kerim'de namaz esiz olmaz (Bakara: 238).

Kıyam ayrıca bir hareketi de ifade eder. Bu hareket, ayakta durma hareketidir. Kıyam, ayakta durma hareketidir.

Ölümünden önceki kıyam, ölüm hareketidir. Ölüm hareketi de aynı manada kullanılır.

Kıyamet:

Arada bir kelime olarak kullanılır. Kıyamet, mahşerde topluluğu koptuğu anda kainatın hâliyi ifade eder.

başlamıştır (Bak: Ahiret)

Kıyamet gününün sahibi Allah'dır. O gün kendisinden başka her şey helak olup, ölecektir. Hatta ölüm meleği Azrail aley-hisselam bile can verecek ve Allah'dan başka bir canlı kal-mayacaktır.

Kıyamete "Din günü" de denilir.

Kıyamet muazzam bir hadise olarak ortaya çıkar. Hz. İsra-fil'in Sûra birinci üfürüşüyle gök yarılacak, yıldızlar tesbih ta-neleri gibi dağılıp dökülecek, denizler fışkırtılacak, dağlar ve taşlar hallaç pamuğu gibi atılacak, kabirlerin toprağı alt üst edilecek, ay kararıp, güneşle bir araya gelecek, göz hayret ve dehşetle kamaşacak ve bütün canlılar öleceklerdir. Sonra uzun bir sessizlik başlayacak ve nihayet Hz. İsrafil'in her ye-re ve her şeye aynı derecede ulaşan sesi duyulacaktır:

"— Ey çürümüş kemikler! Ey parçalanmış etler, dünyada iken yaptıklarınızın hesabını vermek üzere Allah'ın huzurun-da toplanınız."

Bu emir üzerine insanlar mezarlarından ot biter gibi kalkıp Arasat Meydanı'na toplanacaklar, günah ve sevapların ölçül-düğü mizan başına geleceklerdir.

Sevabı çok olanlar cennete, günahı çok olanlar ise cehen-neme götürüleceklerdir.

Kıyamet gününü inkar etmek, insanı dinden çıkarır.

Kıyas:

Arapça bir kelime olup, lügatta "Ölçmek" anlamına gelir. Şeriatta "iki şeyden birinin hükmünün mislini (gibisini) arala-rındaki illet benzerliğinden dolayı izhar ve isbat etmektir."

Kıyas, bir hükmü dinde zaten var olan bir başka hükme ben-zeterek karar vermektir. Böyle bir karar ancak büyük alimler tarafından verilebilir.

Kıyas bir misal olarak şeriatte tahzen ve zorluksluk ve-tan dindir. Örneğin: "Eğer bir adamın bir kızı varsa, o kızı ev-lanmak zorundadır." (Bak: Evlilik) "Eğer bir adamın bir kızı varsa, o kızı ev-lanmak zorundadır." (Bak: Evlilik)

tarif edilmiştir. Bir kısmı: "Kibir Hakka karşı büyüklenecek, onu hak görmemektir" demiş. Bazıları da: "Hakkı kabul etmemek, kendini başkalarından üstün görmek, onları aşağılamak, nefsin kendi kendini beğenmesi" demişlerdir.

Kibir haramdır. Şeytanın sıfatlarından bir sıfattır. Müslüman kibirli değil, alçakgönüllü ve mütevazı olmalıdır. Sevgili Peygamberimiz: "Kalbinde zerre kadar kibir bulunan kimse cennete giremez." buyurmuştur.

Çalım satarak yürümek, başkalarını hakir görmek, kendisini mevki, makam veya güzellik itibarıyla üstün ve değerli sanmak kibir işaretleridir. Peygamberimiz: "Her kim kendini büyük görürse ve yürüyüşünde böbürlenirse ilahi huzura, Allah kendisine gazaplı olarak çıkar" buyurmuşlardır.

Kuba Mescidi:

Kuba Mescidi Medine'ye yaya bir saat uzaklıkta bulunan Kuba köyündedir. İslâm tarihi içinde müstesna bir yeri olan bu mescid, sevgili Peygamberimizin Mekke'den Medine'ye

hicretleri sırasında yapılmıştır.

Peygamberimiz yanında Hz. Ebubekir de olduğu halde hicret ederken Medine'ye girmeden önce Kuba köyünde konaklamış ve orada üç-dört gün, bir başka rivayete göre de onüç-ondört gün kadar kalmıştır. Bu müddet içinde Kuba'da bir mescid yapılmasını emretmiş ve bizzat kendisi de çalışarak küçük bir mescid inşa ettirmiştir. Kur'an-ı Kerim'de "Temelleri takva üzere atılan mescid" diye övülen bu mübarek yer böylece İslâmın ilk mescidi olmuştur. Orada müslümanlar topluca ve açıkca ibadet etmişlerdir.

Takva üzere kurulan Kuba Mescidi'nin bugünkü hali

Peygamberimiz Kuba Mescidi'nin bu kutsiyeti sebebiyle Medine'de bulundukları günlerde her Cumartesi yaya veya binimli olarak oraya gider ve namaz kılardı. Bir Hadis-i şeriflerinde Allah'dan hakkıyla korkup temizlenerek Kuba Mescidi'nde namaz kılanların bir Umre sevabına erişeceğini beyan etmişlerdir.

Hacca gidenler, Medine'de Peygamberimizin kabrini ziyaret ettikten sonra Kuba Mescidi'ne de gelir ve orada namaz kılarlar. Bunun sevabı pek büyüktür.

Kunut Duaları:

Yatsı namazından sonra kılınan ve vacip olan üç rekatlık vitir namazının üçüncü rekatında okunan dualardır. Hanefi mezhebine göre sadece burada ve bir de bazı hallerde (mesela bir fitne çıktığı, bir beleya uğrandığı zamanlarda) sabah na-

mazının farzında okunabilir.

Kunut Duaları şunlardır:

"Allahümme innâ nesteînüke ve nestağfirüke ve nestehdi-
ke ve nü'minü bike ve netûbu ileyke ve netevkelü aleyke
ve nüsni aleykel hayre küllehü neşküürüke ve lâ nekfuruke ve
nahleu ve netrükü men yefcürük.

Allahümme iyyake na'ğbüdü ve leke nusalli ve nescüdü iley-
ke nes'a ve nahfidü, nercü rahmeteke ve nahşâ azabeke in-
ne azâbeke bilküffari mülhık."

Manaları:

Allahım! Şüphesiz ki biz senden yardım, mağfiret ve hida-
yet isteriz. Seni tasdik eder, Sana tövbe eder, Sana itimat ede-
riz. Seni bütün hayırla öğer, Seni zikreder, Sana şükrederiz.
Seni inkâr etmeyiz. Sana isyan edeni terkeder, ondan ayrılır
ve onunla ilgimizi keseriz.

Allahım! Biz ancak Sana ibadet eder ve senin manevi ya-
kınlığına kavuşmak için çalışır, koşarız. Rahmetini umar, aza-
bindan korkarız. Şüphe yok ki Senin azabın kâfilere ulaşır."

Bu duaları ezbere bilmeyenler, bir an önce öğrenmeye ça-
lışmalı, bu arada vitir namazlarını kılarken bu dualar yerine
"Rabbena atina" ayetini okumalıdır.

Kur'an-ı Kerim:

Allah'ın son Peygamberi Hz. Muhammed vasıtasıyla inzal
ettiği ilâhî ve son kitaptır. Arapça olarak indirilmiştir. Bir tek
harfinin bile değiştirilmesi mümkün değildir. Sahih kaynakla-
ra göre Cebrail (A.S.) aracılığı ile 611 yılından 632 yılına ka-
dar 22 sene 2 ay 22 gün süren bir zaman içinde aralıklarla
nazil olmuştur. İlk ayetleri Alak Sûresinin "Okul" kelimesiyle
başlayan ayetleridir. 114 sure ve 6666 ayetten müteşekkildir.
Sûreleri Mekke ve Medine'de nazil oluşlarına göre Mekkî ve
Medenî Sûreler diye adlandırılır.

Kur'an, kendisinden önce indirilen Tevrat, Zebur, İncil ve
suhurların ameli hükümlerini kaldırmış ve bu kitapla Allah, di-
ni olan İslâm'ı tamamlamıştır.

Ayetleri insan ruhuna hitap eden derin bir tesire sahiptir.
O'nun üzerinde bir söz söylemek asla mümkün olamaz. Ede-
biyatın en muhteşem devirlerinin yaşandığı Arabistan'da na-
zil olmaya başlayınca, en kuvvetli edipler bile şaşkınlıklarını
gizleyememişler ve "Bundan üstün söz olamaz" demişlerdir.

Kur'an, başlı başına bir mucizedir. Her ayetinde sayısız hik-
met ve eşsiz bilgiler saklıdır. Geçmiş ve gelecek hadiseleri açık-
lamıştır. İçinde Allah'a hamd ve övgülerden bahseden kısım-
lar, emirler, yasaklar, mükafaat vaadeden bölümler, cezalar-
dan bahseden kısımlar, meseller, Peygamberlerin hayat hi-

K

kayeleri, Kabil ve Habil meselesi, Ad, Sernud ve Aşhab-ı Medyan hakkında bilgi, yüz sene ölüp sona diriltilenler, Ehl-i KeHF kissası, cennetleri olan iki şahsın hikayeleri, Harut ve Marut, ölümden kaçanların hadisesi, Fil vakası Mahv edilen köy şehir ve milletlerin hikayeleri, mümin, münafık ve kafirlerin hal-leri ve akla gelebilecek her türlü imin özü vardır.

Kur'an ne şiir ne son dardır. O, Allah kelimidir. Çünkü insan- lar ancak şiir veya nesir vasıtasıyla konuşur ve yazabilirler.

Kur'an okuma ve yazması olmayan ümmi bir Peygambere indirildiği için Allah sözü oluşu bir kere daha açığa çıkar. O, Resulullah'ın en büyük mucizesi sayılır.

O'ndan bütün insanlar istifa edebilirler. Zira hükümleri büt-ün insanlar için geçerlidir.

Kur'an, Peygamberimize vahyedilmiştir (Bak: Vahy madde- si). O, kendisine vahyedilen her ayeti katipleri denilen arka- daşlarına yazdırmıştır. Onlar o zaman kağıt mevcut olmadı-ğından bu ayetleri enli taşlara, derilere veya kemikler üzerine yazıyorlardı. Peygamberimizin vefatından sonra Hz. Ömer'in teşvikiyle halife Hz. Ebû Bekir, Vahy Katiplerinden, doğruluk ve ilim sahibi Zeyd Bin Sabit'i Kur'an ayetlerini bir araya ge- tirmekle görevlendirdi. Ayetlerin ve surelerin yeri ve sırası za- ten Hz. Peygamber tarafından tayin ve tesbit edilmişti. Hz. Zeyd Bin Sabit'in yaptığı bu çalışma Kur'an'ın kitap şeklinde son ve kati bir nüshasını ortaya çıkarmıştır.

Hz. Osman zamanında bu ilk nüsha çoğaltılmış ve İslâm memleketlerine gönderilmiştir. Verilen emre göre bütün müs- lûmanlar Kur'an'larını bu nüshaya göre yazacaklar ve hiç bir karışıklığa meydan verilmeyecekti.

Aradan uzun asırlar geçtikten sonra Almanya'da Münih Üni- versitesi'nde kurulan "Kur'an Araştırmaları Enstitüsü", bütün dünyadan topladığı 42.000 Kur'an nüshasını bir araya getirip incelemiş, 50 yıl süren bu çalışma neticesinde Kur'an-ı Ke- rimler arasında hiç bir nüsha farkı olmadığını ve hepsinin ay- nı şekilde yazılıp, tertip edildiğini bütün dünyaya duyurmuş- tur. Bu da Kur'an'ın asla değiştirilemeyeceğinin açık bir ör- neğidir.

Yeryüzünde en çok ezberlenen kitap O'dur. Dünyada yüz- binlerce insan Kur'an hafızıdır. Bu husus da Kur'an'ın son de- rece anlaşılır olduğunu, dil ve üslubunun mükemmeliyiteni ve nihayet edebi bir mucize olduğunu gösterir.

Kur'an-ı Kerim'in başka isimleri de vardır. Bunların 90 ve- ya 55 adet olduğu zikredilmiştir. En çok kullanılanları:

1 — El-Kitap (Kur'an'da 230 defa geçer)	
2 — Ummu'l Kitap	6 — Zikir
3 — El-Meşanî	7 — Hikmet
4 — Kelâm	8 — Vahy
5 — Nûr	9 — Beyan

Yüce Allah'ın rızasını kazanmak niyetiyle Kurban Bayramı günlerinde kesilen hayvana Kurban denir.

Gücü yeten müslümanlar için böyle bir kurban kesmek vacip olur. Kur'an-ı Kerimin Kevser Sûresi'nde:

"Resulüm biz sana hakikaten Kevseri verdik. O halde Rabbin için namaz kıl. Kurban kes." buyrulur.

Kurban olarak kesilip, kanı akıtılacak olan hayvanın deve, siğir, manda, koyun veya keçi olması icap eder. Horoz, tavuk veya yabancı hayvanlar hiç bir surette kurban olmazlar. Hatta bunları kurban niyetiyle kesmek harama yakın mekruhlardandır.

Kurban kesmenin dinî, ahlakî ve ictimai pek çok faydaları vardır. Bu faydaları kısaca şöyle özetleyebiliriz:

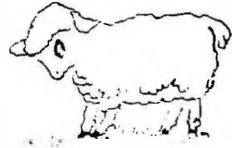
1 — Kurban kesmek, Allah için bir fedakarlığa katlanmaya ve neticede onun rızasını kazanmaya vesile olur.

2 — Yüce Allah'a karşı bir şükran borcu yerine getirilir. Çünkü bize her türlü nimeti veren Allah'dır.

3 — Kurban Hz. İbrahim ve Hz. İsmail'in sünnetidir. Biz de kurban keserek onların mübarek yolunu takip etmiş oluruz.

4 — Kurban kesen zenginler, kesemiyecek kadar fakir olan müslümanlara kurban eti dağıtırlar. Böylece sevgi ve kardeşlik duyguları gelişir.

5 — Kurbanın ilk kanının yere akmasında sahibi affolunur. Kurban kesilen evde bolluk ve bereket olur. Sevabını düşünerek kesmek insanı cehennemden kurtarır.

İsmail (A.S.)'in Kurban Emri

İbrahim (A.S.) Şam'da kitalın haram olduğu aylardan zilhicce ayının sekizinci gecesini rüyasında oğlu İsmail'i kurban etmek emrini aldı. Ertesi gün, İbrahim (A.S.) kendi kendine şöyle düşündü:

— Acaba, benim oğlumu kurban etmemden murad hakikat olup, bizzat İsmail'i kurban etmek midir? Yoksa mecaz olup yerine feda kurbanı kesmek midir? Çünkü benden evvel, hiçbir peygamber çocuğunu kurban etmekle memur olmamıştır. Bilâssa, İsmail'de Nur-u Muhammedî vardır.

Bu manâdan ötürü, O günün adına:

— Terviye günü.

Derler. O günün akşamı dokuzuncu gece oldu. O gece rüyasında oğlunu kurban etmekle memur oldu. Ertesi gün olduğu zaman bildi ki: İş hakikattir. Bizzat İsmail'in kendisini kurban etmekle memurdur.

Üstteki manâdan ötürü, bu günün adına:

— Arefe günü.

Denildi.

Ancak, İbrahim aleyhisselâm, develerin en âlâsından, semizlerinden yüz deve kur-

ban ederek, merhametliler merhametlisi Yüce Mevlâ'dan oğlu İsmail'e bedel olmasının kabulünü niyaz eyledi. Onun bu niyazı üzerine semadan ateş inip devlerin yüzünü de yaktı; böylece kurbanlar kabul oldu.

Ertesi gece oldu; ki bu onuncu gece idi. Tekrar, tekidli olarak, oğlu İsmail'i kurban etmek için Mekke tarafına yollandı. Allahın kudreti ile yer düdüldü; kuşluk vakti gelip Mekke'ye erişti.

Hacer'e gitti şöyle dedi:

— Oğlum İsmail'in başını yıka, yağla, tara, en güzel elbiselerini giydir. O'nu ziyafete götüreceğim.

Bunun üzerine Hacer İsmail'in başını yıkadı, yağladı, süsledi, İbrahim'e (A.S.) teslim etti.

Ve... İbrahim (A.S.) onu alıp gitti...

Şchirden kaybolup giderken, şeytan kendi kendine şöyle dedi:

— Eğer şimdi bunlara fitne edemeyip azdıramazsam, kimseye fitnelik edemem. Böylece söyledikten sonra önce Hacer'e gitti. Ona gelip şöyle dedi:

Sen nasıl oturursun? İbrahim oğlunu alıp boğazlamaya götürdü. Hacer (R.A.) şöyle dedi.

— Yalan söyleme; hangi babayı gördün ki, çocuğunu boğazlar? Hiç baba oğlunu boğazlar mı?

Ve... Şeytanı kovdu. Ama şeytan şöyle dedi:

— Öyle ise, acaba ziyafete giden adamın ip ve bıçak almaya ne ihtiyacı var?... Bunları İsmail'i boğazlamak için aldı.

Hacer sordu:

— Neden boğazlayacak? İbrahim Peygamberdir. Hiç Peygamberler adam öldürür mü? Bilhassa kendi çocuğu olursa...

Şeytan şöyle anlattı:

— Rüyasında kendisine:

Oğlunu kurban et.

Diye emir verildi. O da bunu Rabbulâlemin'den sanıp işe girişti. Hacer şöyle dedi:

— İbrahim (A.S.) Peygamberdir. Peygamberin rüyası haklıdır. Eğer İbrahim İsmail'i boğazlamak için emrolunduysa... canbaş üstüne, deyip ben ve İbrahim (A.S.) oğlumuzu feda ederiz; oğlum dahi canını feda eder. Oğlumu değil; beni dahi boğazlamaya emr'olunsa... Kendim dahi teslim olup, boğazlanırım. Biz Yüce Hakkın emrine muti ve münkadız.

Böyle dedikten sonra tekrar şeytanı kovdu.

İblis Hacer'e (R.A.) bir türlü azdırmasını tesir ettiremedi. Kır pişman döndükten sonra, şöyle dedi:

— Gideyim İbrahim'e bir fitne vereyim.

Ardından yetişti. Gördü ki: İsmail (A.S.) Babasının önünde koşup gidiyor. İbrahim (A.S.) yanına gidip şöyle dedi:

— Ey ihtiyar, bu oğlunla nereye gidiyorsun?

İbrahim (A.S.) ona cevap verdi:

— Şu tepenin ardına gideceğim. Orada bir işim var.

Şeytan şöyle dedi:

— Biliyorum oğlun İsmail'i orada boğazlayacaksın. Hele oğlunun boyuna bosuna baksana. Onun güzelliğine, değerine, vücudunun uygunluğuna, güzel edebine, babasına inkiyad ile tam teslimiyetine, tekrimine bak. Sen bu ihtiyarlık halinde tek çocuğa sahip olmuşsun. İnsan onu boğazlamayı haturına bile getirmez. Nerede kal-

dı ki, bu işe girişe.

Bunun benzeri nice sözler daha teşvişe düşürecek kelâmlar etti. Kendisini fitneye düşürmek istedi.

İbrahim (A.S.) şeytana şöyle dedi:

— Evet hep bu sözlerin yerindedir. Benim ona karşı sevgim senin çocuğun için ettiğin medihlerden bin kat daha fazladır. Ne var ki kurban etmekle memur oldum. Kulun, Mevlâsının emrine itaat etmesi, her şeyden önde ve önemlidir.

Şeytan tekrar şöyle dedi:

— Sana rüyada bu emri veren şeytandır. Ama sen Rabbından sanıp boğazlamaya gidiyorsun. Hiç şanı büyük âlemlerin rabbı bir kimseye:

— Çocuğunu boğazla diye emir verir mi? Böyle emrettiği şimdiye kadar oldu mu ki sana emrede.

Onun böyle deyişinden anladı ki, bu sözü eden şeytandır. Şöyle dedi

— Ey Allah'ın düşmanı, geri dur, muhakkak ben bu işi yapacağım. Çünkü Yüce Hak, bana bu emri verdi. Ben onun yüce emrine muti ve münkadım.

Ve şeytani kovdu...

Şeytan, bundan da muradına eremeyip kör pişman hüsrana uğradı.

O girtikten sonra İbrahim (A.S.) oğluna:

— Gel...

Deyip ardına aldı. Kendi kendine şöyle dedi:

— Baka baka kalbime belki değişiklik gelir.

Ve... bundan korktuğu için ardına aldı.

Bundan sonra İsmail (A.S.) babasının arkasında, gülerek, sevinerek gitmeye başladı. Şeytan onun bu halini görünce, kendi kendine:

Bu henüz çocuktur belki onu fitneye düşürebilirim.

Diye ümid ederek, yanına geldi ve şöyle dedi:

— Babanla böyle sevinerek nereye gidiyorsun?

İsmail (A.S.) şöyle dedi:

— Ziyafete gidiyorum.

Şeytan ona şöyle dedi:

— Ziyafete gidiyorun diye seviniyorsun. Ama babanın elindeki ip ve bıçağı görmüyor musun? Seni boğazlamaya götürüyor.

İsmail (A.S.) sordu:

— Ne için boğazlasın?

Şeytan lanetli şöyle dedi:

— Rüyasında gördü. Rabbından sanıp seni boğazlayacaktır.

İsmail (A.S.) şöyle dedi:

— Mademki babam beni boğazlamakla memur oldu; can baş üstüne...

Daha fazla sevinerek gitmeye başladı.

İsmail (A.S.) böyle giderken, şeytan bir söz daha söylemek istedi. Ama İsmail (A.S.) kızıp yerden bir taş aldı ve şeytana attı. O taş şeytanın gözüne rastladı. Gözü çıktı.

Bundan sonra şeytan kör pişman hüsrana içinde kaçıp gitti.

İslamın iman esasları olan Allah'a, meleklerle, peygamberlere, kitaplara, ahiret gününe ve kadere inanmama halidir. Zıddı imandır. Küfür içinde olan kişiye kafir denilir. Küfür affedilmez bir günahdır.

Küfür lügatta ayrıca "Çirkin, ayıp, kötü sözler söyleme, sövme" gibi manalara da gelir ki bu açıklama da yukarıdakini bütünler. Küfür etmek mümin kişiye yakışmaz. Kaba, çirkin ve kötü sözler kullanarak konuşmak bizi Allah'ın rızasından uzaklaştırır.

Kütüb-ü Sitte:

Kur'an-ı Kerim'den sonra en önemli İslâm kaynaklarını oluşturan meşhur Hadis kitaplarıdır. Bunlar altı kitaptır. Zaten Kütüb-i Sitte demek "altı kitap" demektir.

Kütüb-ü Sitte'nin birincisi büyük hadis alimi İmam-ı Buhari'nin hazırladığı "El-Camiu's-Sahih" isimli eseridir. Daha sonra Buhari ismiyle zikredilen bu kıymetli eser, bütün alimlerce Kur'andan sonra en sıhhatli kitap olarak kabul edilir. İmam-ı Buhari'nin ifadesine göre altı yüz bin hadis arasından seçilerek, tam onaltı senede yazılmıştır. Konulara göre tertip edilmiş muazzam bir eserdir. İçinde geçen bütün hadislerin sahih olduğu kabul edilmiştir.

Kütüb-ü Sitte'nin ikincisi İmam-ı Müslim'in yazdığı ve kısaca Müslim adıyla anılan El-Camius' Sahih'tir. Üçyüzbin hadisten derlenerek hazırlanmış ve konularına göre tertip edilmiştir. Buhari'den sonra ikinci sırayı alır. İmam-ı Müslim zaten İmam-ı Buhari'nin talebelerindendir.

Kütüb-ü Sitte'nin üçüncüsü İmam-ı Nesai'nin "Sünen-i"dir. 51 bölüm halinde ve konularına göre tertip edilmiş muazzam bir hadis kitabıdır.

Kütüb-ü Sitte'nin beşincisi İbnü-Mace'nin "Sünen-i"dir. İçinde dört bin kadar hadis-i şerif vardır.

Kütüb-i Sitte'nin altıncısı İmam-ı Ebu Davud'un "Es-Sünen" isimli kitabıdır. Sadece ahkâm hadislerini içinde toplayan bu değerli eser İslâm dünyasında haklı bir şöhrete kavuşmuştur.

Levh-i Mahfuz:

"Korunmuş levha" manasına gelen bu kelime Kur'an-ı Kerim'de şu şekilde geçer: "(Ey Resulüm) doğrusu sana vahye-dilen bu kitap Levh-i Mahfuz'da sabit şanlı bir Kur'andır." (Burûc Sûresi: 21-22)

Levh-i Mahfuz Allah'ın, olmuş ve olacak, dilediği her şeyin, ezelde yazıldığı levhadır. Kâinattaki her olay Levh-i Mahfuz-da yazılı olduğu gibi meydana çıkar.

Kur'an-ı Kerim'de daha önce Levh-i Mahfuz'da yazılı bulunuyordu. Sonra Peygamberimize inzal edilmek üzere dünya semasına indirildi.

Lihye-i Saadet:

Sevgili Peygamberimizin mübarek sakalı ve onun kıllarına lihye-i saadet denilir. Bunlar bazı sahabeler tarafından toplanarak korunmuş ve zamanımıza kadar ulaşmıştır. "Sakal-ı Şerif Ziyareti" adı altında ve bilhassa Kadir Gecesi'nde ziyaret edilen bu kıllar büyük camilerde özel olarak korunurlar. dünyanın bir çok çamiinde Peygamberimizin sakalından bir kıl bulunmaktadır. Topkapı Sarayı'nda da özel bir muhafaza içinde bir lihye (sakal teli) mevcuttur.

Hazreti Peygamber (A.S.)'ın Mübarek Saçı

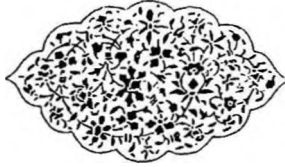
Müslimin Sahihinde Enes bin Mâlik (R.A.)'den yapılan rivâyete göre: Hazret-i Peygamber (A.S.) hac mevsiminde Mina'ya geldiğinde Cemre'ye taş attıktan sonra kurbanını kesti. Sonra Abdullah oğlu Ma'mer'i çağırarak mübârek başının sağ ta-

rafına işâret ederek “burayı al!” buyurdu. Sonra sol tarafından tıraş edilmesini emretti. Tıraş işi bittikten sonra da tıraş edilen saçlarının halka dağıtılmasına müsaade buyurdu.

İmam-ı Tirmizi'nin yaptığı rivâyette ise, Hazret-i Peygamber (A.S.) sağ tarafından tıraş edilen saçlarını Ebu Talha'ya verdi. Sol tarafından tıraş edilen saçlarını da halka dağıtmak üzere müsaade buyurdu.

Ubeydetü's-Selmâni Hazretleri diyor ki:

— Resulullah Efendimiz (A.S.)'ın mübarek vücudundan ayrılan bir kıl, benim nazarımda yeryüzünde açık olan ve yer altında kapalı bulunan bütün altın ve gümüş hazinelerinden daha kıymetli ve daha sevimlidir.”

Mahşer Günü:

Bu dünya bir misafirhane gibidir. Gelen mutlaka gider, doğan mutlaka ölür. Bir gün yeryüzünde canlı hiç bir varlık kalmaz. Kıyamet Günü Allah onları yeniden diriltip hesaba çeker.

Mahşer Gününde insanlar iyiliklerinin veya kötülüklerinin hesabını vermek için toplanır. Dünyada iken güzel işler yapanların, samimi bir müslüman olarak yaşayanların kitapları sağ taraflarından verilir. Bu kitaplarda yaptıkları her şey açık açık yazılıdır. Küfür içinde olanlar, kitaplarını sol taraftarlarından alırlar. Allah'ın emriyle herkes yaptıklarını, hiç bir şekilde inkar edemeden, açık açık anlatır.

Meal:

Arapça bir kelime olan meal, lügatta mana, mefhum, kavram, sonuç, netice gibi manalara gelir.

Daha ziyade Arapça olarak nazil edilen kutsal Kitabımız Kur'an-ı Kerim'in, Türkçe'ye veya başka bir lisanla yapılan tercümesine meal denilir. Meal, metnin aynısı demek değildir. Belki asıl metinden anlaşılan manadır. Bu sebeple Kur'an demek değildir.

Dünyada pek çok Kur'an-ı Kerim meali mevcuttur. Çünkü Kur'an hemen hemen bütün lisana çevrilmiştir. Türkçe olarak Hasan Basri Çantay'ın, Ömer Nasuhi Bilmen'in, Süleyman Ateş A.Fikri Yavuz ve Ali Bulaç'ın hazırladığı meallari misal olarak gösterebiliriz.

Mecelle:

Büyük Osmanlı alimi Ahmet Cevdet Paşa'nın başkanlığında bir heyet tarafından hazırlanan ve Tanzimat döneminden itibaren Osmanlı İmparatorluğu'nun medeni kanunu oluştu-

ran büyük ve değerli kitaplardır. Bu anayasa kitabı bir giriş ve on altı bölümden oluşmaktadır. Tamamen İslâm kanunlarına göre düzenlenmiştir. Maddeleri örneklerle açıklanmış muazzam bir kanun kitabı halindedir. İçinde 1851 ana madde mevcuttur.

Mecelle uzun ve yorucu bir çalışma sonucu tam dokuz sende tamamlanmış ve netice Osmanlı Padişahı Sultan Abdulaziz'in fermanıyla yürürlüğe konmuştur.

Hazırlandıktan sonra hakkında pek çok yazılar yazılmış, başka İslâm ülkeleri tarafından büyük bir takdirle karşılanmıştır.

Bu muazzam kanun Cumhuriyet Döneminden kabul edilen ve 4 Ekim 1926 yılında yürürlüğe giren Türk Medenî Kanunu'nun kabul edilmesinden sonra yürürlükten kaldırılmıştır.

Mecusi:

Ateşe tapan kimseye Mecûsi denilir. Bunlar yaşayıp yaşamadığı kesinlikle belli olmayan Zerdüşt isimli bir kimsenin ortaya koyduğu inanca bağlıdılar. Kökü İslâm'dan öncesine dayanan bu inanca göre iyilik ve Kötülük Tanrısı olmak üzere iki ilah vardır. İyilik Tanrısına Hürmüz, Kötülük Tanrısı'na da Ehriman denilir. Daimi bir kavga halinde olan iyilik ve Kötülük Tanrısı'na iman Mecusiliğin esasıdır. Bu dinde ateş kutsal sayılmıştır. Ateşgedelerde asırlarca söndürülmeyen ateşler yakılmış ve insanlar bu ateş önünde secde etmişlerdir. Tevhit inancına asla uymayan bu batıl din bugün de bir takım kimseler tarafından kabul edilmektedir.

Medine:

Eski adı Yesrip olan Medine Arabistan Yarımadası'nın Hicaz bölgesinde yer almaktadır. Kuzeyinde Uhud Dağı, Kuzedoğusunda Hayber bulunmaktadır. Mekke'ye göre daha iyi bir

iklimi vardır. Bu sebeple hurma ağaçlarıyla çevrilmiştir. Toprağı tarıma elverişli değildir.

Medine'nin ne zaman kurulduğu, oraya ilk yerleşenlerin kimler olduğu belli değildir. Şehir asıl tarihi özelliğine Peygamberimizin 622 yılında Mekke'den buraya hicret etmesiyle kavuşmuştur.

Peygamberimizin hicreti sırasında Medine'de bir takım Yahudiler ve Araplar bulunuyordu.

Resulullah Medine'ye gelince hemen yakınındaki Kuba Mevkii'nde bir mescid inşa ettirmiş, sonra Medine'de devesinin çok-

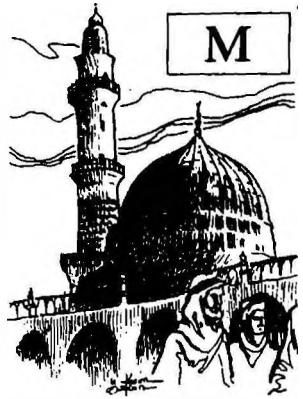
Peygamber şehri Medine

tüğü yere de Mescid-i Nebevi'yi yaptırmıştır.

Bundan sonra şehrin asıl adı unutulmuş ve buraya Peygamber şehri manasına gelen "Medinetü'n-Nebi" denilmiştir. Aydınlanmış, nurlanmış şehir anlamına gelen "Medine-i Münevvere" de denilmektedir.

Medine, islam tarihinin en önemli iki şehrin-den biridir. Civarındaki Uhud Dağı'nda meşhur Uhud Savaşı yapılmıştır. Peygamberimizin ve pek çok sahabelinin mübarek mezarları buradadır.

Resulullah'ın kabri, Ravza-ı Mutahhara ismi verilen yeşil bir kubbenin altında olup, burası Kâbe dahil yeryüzünün en önemli noktası, hatta göklerden ve arştan daha üstün ve şerefli sayılmaktadır.

Medine'de Peygamberimizin Kabri

Mehir:

İslâm'da bir kadınla erkek evlendiğinde, nikah yapılırken, erkeğin kadına verdiği, yahut vermeyi taahhüt ettiği bir miktar para veya mala mehir denilir. Bunun mutlaka verilmesi lazımdır. Mehir kadının hakkıdır. Onda anne, baba veya bir başkasının hakkı yoktur. Kadın mehrini almadan isterse gerdeğe girmez.

Mehir hemen ödenirse buna Mehri Muaccel, daha sonra ödenmesi kararlaştırılmışsa buna da Mehri Müeccel denilir.

Mehrin başlık parası ile hiçbir alakası yoktur. Kadın bu para ile çeyiz düzmek mecburiyetinde de değildir.

Mehmet Akif 1873 yılında, İstanbul'un Fatih Semti'ne yakın Sarıgözel Mahallesi'nde doğdu. Babası Fatih müderrislerinden Temiz Tahir isimli değerli bir ilim adamıydı. Annesi ise H. Emine Şerife Hanım Efendidir.

Mehmet Akif babasından Arapça öğrenmiş Esad Dede isimli bir öğretmenden Farsça tahsil etmiş, Fransızcasını kendi kendine çalışarak ilerletmiş ve faziletli bir kadın olan annesinden ilk dini terbiyesini alarak yetişmiştir. Son derece dindar bir hayat süren ailesi onun iyi bir insan olarak yetişmesi için bütün gayretleri sarfetmiştir.

Akif lise tahsilinden sonra Mülkiye Baytar Mektebi'ne girerek, burayı birincilikte bitirmiştir. Kendi ifadesine göre, Yüksek tahsilini bitirdikten sonra Kur'an-ı ezberleyerek hafız

**Mehmet
Akif Ersoy:**

Mehmet Akif Ersoy

olmuştur. Spora son derece meraklıdır. Güreş, atletizm ve yüzme gibi spor dallarında başarılar kazanmıştır. Çocukluğundan beri şiire de meraklıdır. Okuduğu güzel şiirleri hemen ezberler. Sonra yavaş yavaş dini ve milli şiirler yazmaya başlar. İlk şiirleri 1896 yılında "Resimli Mecmua" isimli bir dergide neşredilir. Nihayet kendisini yazı hayatı içinde bulur.

Meşrutiyetin ilanından sonra Sebilürreşad isimli dergide çalışır. Orada şiirleri, nesirleri yayınlanır. Artık yavaş yavaş ismi duyulmaya başlar.

Birinci Cihan Harbi sırasında Türk İstihbarat Teşkilatı adına Almanya'ya Medine ve Meccid'e gider. İstiklâl Harbi devresinde Büyük Millet Meclisi'nde Burdur Milletvekili olarak görev yapar.

Rumeli, Anadolu ve Arabistan'ı dolaşır. Bütün bu geziler neticesinde müslüman toplulukları yakından görür, tanır. Onlarla ilgili şiirler yazar. Küçücük haksızlıklara bile tahammül edemiyen bir yapıdadır. Son derece mert, cesur ve fedakar bir insandır. Bilhassa inancına yapılan hareketlere karşı arslan kesilir. Nerede bir yoksul, bir fakir, bir hasta görse yüreği sızlar. Onların dertleri ile ilgilenir, yaralarına melhem olmaya çalışır. Hayatı boyunca en küçük bir taviz vermediği İslamı en iyi bir şekilde yaşar. Samimi ve dürüst bir müslümandır. Anne ve babasından aldığı ilk terbiye 63 yıllık hayatında ona yol göstermiş, bu 63 yıl içinde bir büyük iman adamı olarak yaşamıştır. Engin bir hayal gücü, güçlü bir kalemi vardır. Yazdığı şiirler o günün Türkiye'si'nde dilden dile dolaşır. Milletimizin İstiklâli için en büyük zorluklara göğüs gerer. Cepheleri dolaşır. Büyük mücadelemizin unutulmaz şiirlerini yazar. Edebiyat tarihimizin altın sayfaları içinde yer alan Çanakkale Destanı, Bülbül gibi şiirler onundur. Nihayet verilecek ödülü kabul etmemek kaydıyla İstiklal Marşımızı kaleme alır. Milletimize manevi, Milli bir güç aşılar. Hiç bir yerden, hiç bir menfaat beklemeden yazdığı bu muhteşem şiirleri Safahat isimli dev eserinde bir araya getirmiştir. Yedi bölüm halinde hazırladığı bu kitap sağlıklı iken basılır, okunur.

Cumhuriyetin ilanından sonra bir ara Mısır'a giden Mehmet Akif daha sonra tekrar yurda döner. Din, iman, vatan ve millet yolunda bütün hayatını seferber eden, asil bir kahraman olarak yaşayan Mehmet Akif, nihayet 27 Aralık 1936 yılında İstanbul'da hayata gözlerini kapar. Cenazesi imanlı gençliği-mizin iştirakiyle, şanına layık bir vakar içinde kaldırılır.

Akif'i Tanıyanlar Diyorki...

O koca âlem, o büyük âlim, saf ve masum bir çocuk gibi her söylenene inanırdı. Yüzünden kendisini seven fakat arkasından riyakarlıkla O'na söylen bazı adamlar vardı ki ölünceye kadar üstadın kalbinde sevgi ile yaşadılar. Mamafih o şahsına düşmanlık edenlere aldırış etmezdi. En çok sinirlendiği şey vatan, millet gibi mukadde-sata sövmekti. Bu durumda affı olmazdı. Bununla beraber derdini kimseye söylemez, içine atar erir, erirdi.

— Hasan Basri Çantay —

Akif için dört şey çamur gibi pisti: Cimrilik, ikbal şımarıklığı, kibir ve maddi pislik.

.....

Akif'in ahlak ve sanatı yekparedir. Onun için seciyesine hakim olan cami ve medrese edebiyatına da hakimdi.

Bir de benim Akif'im var. Bu akif, hayatımın otuzbeş senesidir. Bu otuzbeş sene-de O, bir tek defa bayağı olmadı. O'nun iç yüzüne baktığım zaman, gökyüzüne, denize bakar gibi ferahlardım. Sonra O'nun altmışüç senelik hayatını öğrendim. Bu ne berrak altmışüç senedir, siyah ve pis bir dakikası yoktur.

— Mithat Cemal Kuntay —

İstiklal Marşı Nasıl Yazıldı?

Yeni kurulan devlet için bir "Milli Marş" yazılması hususunda Büyük Millet Meclisi'nin altı ay müddet vererek açtığı "İstiklâl Marşı Müsabakası"na muhtelif şairlerin gönderdiği tam 724 şiir gelmişti. Bunlar Maarif Vekâletinde teşkil edilen bir komisyonda incelenmiş ve içlerinden 6 tanesi seçilerek Meclis Matbaası'nda bastırılıp meb'uslara dağıtılmıştı. Maarif Vekili bulunan Hamdullah Suphi Bey, müsâbakaya "nakdi mükâfat vaadedilmiş olması yüzünden" iştirak etmemiş olan şâir Mehmed Akif Bey'e müraccat ederek, yazmasını istemişti. Bunun üzerine Mehmed Akif Bey "Ben mebusum, müsâbakaya iştirak etmem, ayrıca yazarım" diyerek teklifi kabul edip, ikâmet etmekte olduğu Tâceddin Dergâhı'nda, "Kahraman Ordumuza" ithaf ettiği İstiklâl Marşı şiirini yazdı.

İstiklâl Marşı sadece bir şiir değil, ruhları coşturan bir hamâset ve belâgat âbidesi idi. Meclis'de Maarif Vekili Hamdullah Suphi Bey tarafından okunduğu zaman heyecan ve tezahürat son haddini bulmuştu; her mısraı her kıt'ası sürekli alkışlarla karşılandı. Nihayet 12 Mart 1337 (1921) günü Meclis'te verilen takrirler reye konup "İstiklâl Marşı" olarak kabul edildi ve müteakiben bütün mebuslar ayağa kalkarak Maarif Vekilinin tekrar okuduğu İstiklâl Marşını ayakta dinlediler.

Marşın kabulünden sonra Meclis Muhasebecisi Necmeddin Bey, kanunen müsâbakayı kazanana verilecek olan 500 lira nakdi mükâfatı getirdi ise de Akif Bey, "Ben müsabakaya girmedim; bu para bana ait değildir" diye reddetti. Fakat Muhasebecinin "Kanun metninde mükâfatın, kazanana verileceği yazılıdır. Sizin Marşınız kabul edilmiştir; bu para sizindir, Meclis kasası'nda kalmaz. Siz, usulen tesellüm edin, sonra istediğinizi yaparsınız" diye ısrar etmesi üzerine Akif Bey, parayı alıp "Sarı-kışla Hastanesi"ndeki yaralı gariblere hibe etmiştir.

Seneler sonra bir gün, Saraçhanebaşındaki evinde kendisini ziyaret ettiğim Akif Bey'in çok samimi ahabası olan Erzurum meb'usu Gözübüyükzâde Ziyâ Bey, bu mesele açıldığı zaman bana şu hâtırasını anlattı; Şair Akif Bey'e "Yahu sen bu parayı neden almadın? Sırtında palton yok. Üstelik bana da ikiyüzelli lira borcun var. ALıp da bâri borcunu verseydin" dediğim zaman, merhum sert bir edâ ile "Borç başka, bu iş başka" diye bana mukabelede bulundu. Halbuki, ben, Akif Bey'in karakterini iyi bildiğim halde, sırf bir latife olsun diye mahsus böyle söylemiştim. (Yılların izi, Mahir İz, İrfan Yaynevi, İst. 1975, s. 128-129)

Mehter:

Osmanlılardaki askeri musikiye mehter denilir. Yabancı kaynaklara göre mehter dünyadaki ilk askeri bandodur. Selçuklular devrinde temeli atılmış olup, bilhassa ikinci Osmanlı Sultanı

Orhan Gazi zamanında müesseseleştirilmiştir. Mehter marşları askerin moralini ve cihad aşkını artırmak, düşmanların kalbine korku salmak üzere söylenir.

fethedilen yerlerin kalelerinde önce ezan ve Kur'an okunur sonra da zafer işareti olarak mehter çalınırdı. Fetih şenliklerinde, divanlarda, bayramlarda Mehter çalmak bir gelenek haline gelmişti.

Mehter takımı belli kurallara göre çalışırdı. Takımın başında mehter başı bulunur ve bütün işleri idare ederdi. Mehter aletleri kösler, davullar, borular, zil ve nekkarelerdir. Marşlara başlamadan önce bir mehter duası yapılırdı. Bu dua şöyle başlardı:

"Allah Allah Celil-ü Cebbar, Muin-i Settâr, Halıkul leyli ve'n-nehar. Lâyezal, zülcelâl, birdir Al-lah. Anın birliğine, Resül-i enbiya Peygamberimiz Cenab-ı Ahmed-i Mahmud-ü Muhammed Mustafa, Âl-i evlâdî Resul-ü müctebâ imdad-ı ruhaniyetine, pîran, mürşidîn, aşîkîn, Hamele-i Kur'an, ehl-i iman ervahına, avn-i inayetine, halifet'ül-İslâm, es-Sultan İbn-is'sultan... bilcümle İslâmın necad ve saadet ve selametine, pîrler erenler, üçler, yediler, kırklar, göçenler, âlemine devranına "Hû" diyelim "Huuu."

MEHTER MARŞI

*Gafil ne bilir neşve-i gür şevk-i vegayr
Meydan-ı Celâdetteki envâr-ı seyfayı*

*Meydan-ı gaza aşk ile tekbirler alınca
Titretti yine rüy-i zemîn arş-u semâyı*

*Allah yoluna cenk edelim, şan alalım şan
Kur'anda zafer vadediyor Hazret-i Yezdân*

Mekke Arabistan Yarımadası'nın Hicaz bölgesinde bulunan bir şehirdir. Kızıldeniz'e 100 km. uzaklıkta olup, ot ve ekin bitmeyen bir vadiye kurulmuştur. Vadinin uzunluğu kuzeyden güneye doğru 3, eni, doğudan batıya doğru 1.5 km. kadardır. Vadi içinde Zemzem kuyusunun dışında su yoktur.

Mekke, dünyanın en eski yerleşim merkezlerinden biri sayılmaktadır. Orada, yüce Allah'ın Kutsal kıldığı ve ismine "Beytullah = Allah'ın evi" denilen Kâbe bulunmaktadır. Kâbe ilk insan ilk Peygamber Hz. Adem tarafından yapılmıştır. Kâbe-yi Allah'ın evi denilmesi, yüce Allah'ın oraya verdiği büyük değeri gösterir. Yoksa, Allah'ın bir eve veya mekâna ihtiyacı yoktur.

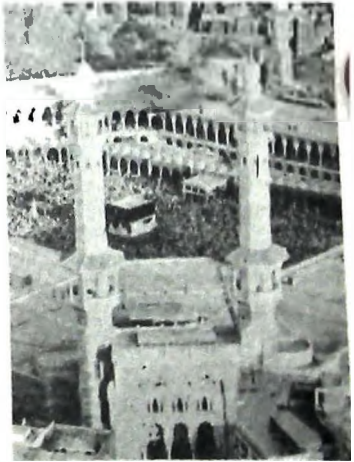
Mekke'de milattan önce 2500 yılına kadar, yerleşmiş hiç kimse yoktu. Bu tarihlerde büyük Peygamber Hz. İbrahim hanımı Hacer ve oğlu Hz. İsmail'i Allah'ın emriyle, Filistin'den getirip Mekke'ye yerleştirdi. Susuz, otsuz, kimsesiz bir yerdin burası. Fakat yüce Allah Hacer ve oğluna nice nimetler başışladı. Zemzem Kuyusu meydana çıktı. Cıvardan geçen bazı adamlar böyle bir suyu görünce birer ikişer oraya yerleşmeye başladılar. Bu arada Hz. İbrahim gelip, oğlu ile beraber Kâbe'yi inşa etti. İnsanları hacca davet etti.

Kâbe'nin çevresinde bir şehir kuruldu. Hz. İsmail'in sülalesinden kabileler meydana geldi. Bunlar Mekke'de yaşadılar. Şehir ticaret keranlarının geçip gittiği yol üzerinde olduğundan orada ticari hayat gelişti.

Nihayet bu emin şehirde milattan sonra 571 yılında Sevgili Peygamberimiz doğdu. Mekke'ye "ikram edilmiş" manasına "Mekke-i Mükەرreme" denilir.

630 tarihinde şehir Peygamberimiz ve ashabı tarafından fet-hedilerek bir İslâm beldesi haline getirildi.

Kâbe'nin içinde bulunması sebebiyle şehir, bütün müslümanlar tarafından kutsal olarak kabul edilmekte ve her yıl Hac mevsiminde milyonlarca müslüman tarafından ziyaret edilmektedir.

Kabe'yi içinde barındıran mükەرrem şehir Mekke

Mekruh:

Yapılması sevilmeyen, kötü görülen, istenmeyen şeydir. Dinimizde, mekruh denildiği zaman yine yapılması istenmeyen, nahoş işler anlaşılır. Terkedilmesi mutlaka iyi görülen bu işler tenzihen mekruh ve tahrimen meruh diye ikiye ayrılır. Tenzihen mekruh, helale daha yakın, fakat yine de yapılmaması gereken işlerdir. Mesela sağ elle sümkürmek tenzihen mekruhlardandır.

Tahrimen mekruh ise harama yakın olan ve yapılması daha ağır bir cezayı gerektiren işlerdir. Mesela vacip olan bir ibadeti yapmamak, özürsüz olarak tam güneş batarken namaz kılmak gibi. Bazı alimlerimiz tahrimen mekruhun haram sayılması gerektiğini söylemişlerdir.

Her ibadette yapılması mekruh bazı hareketler vardır. Bu sebeple abdestin, namazın, orucun, haccın ve zekatin mekruhlarını iyi bilmek ve onlardan kaçınmak gerekir. Mesela gusul abdesti alması gereken bir kimsenin elini ve ağzını yıkamadan bir şey yiyip içmesi guslün mekruhlarından.

Melekler:

Melek sözlükte "Kuvvet, haberci, elçi" gibi manalara gelir. İslamda ise "Yüce Allah'ın emirlerine göre hareket eden, hareket, kudret ve anlayış sahibi varlıklardır".

Nurdan yaratılmışlardır. Bu sebeple Peygamberlerden ve salih insanlardan başka kimselere görünmezler.

Meleklerle iman etmek Amentü'nün altı esasında biridir. Varlıklarını inkâr, insanı küfre götürür. Kelimenin çoğulu Me-laikeler'dir. Kur'an-ı Kerim'de onlardan sık sık bahsedilir.

Meleklerin sayısını ancak Allahu Teala bilir. yerde ve gökte çeşitli vazifeler yaparlar. İnsanlara mahsus özellikler onlarda yoktur. Yemez ve içmezler. Erkek ve dişilikleri yoktur.

Onlar her tarafa dağılmış durumdadırlar. Bir kısma yeryüzünde, bir kısmı semada, bir kısmı arş ve kürs etrafında dolaşır. Yeryüzünde görevi melekler insanların yaptıkları işleri kontrol edip, kayıtlara geçiren "Hafaza Melekleri" ve kainattaki olayları idare eden Mikâil Aleyhisselamın emrindeki "Müdebirat Melekleridir."

Ayrıca kabirlerde görevli sorgu sual melekleri, yani Münker ve Nekir melekleri vardır.

Dört büyük melek Cebrail, Mikâil, İsrail ve Azrail aleyhisselamdır. Bunlar meleklerin peygamberleridir.

Melekler salih kimselerin yanında bulunarak onlara dua ve yardım ederler. Kötü kokulara, içinde köpek beslenen evlere mecbur kalmadıkça yaklaşmazlar. Vazifeleri gereği istedikle-

ri şekle girebilme kudretine sahiptirler.

Melekler asla günah işlemezler. En büyük vazifeleri yorulmak ve usanmak bilmeden Allah'a ibadet ve itaat etmektir.

Kur'an-ı Kerim'de kanatlarının bulunduğu dair bir ayeti kerime vardır (Fâtır Suresi, Ayet-1). Ancak bu kanatların bizim anladığımız gibi maddi kanatlar olmadığı açıktır.

M

Merhamet:

İnsanların kalplerine Yüce Allah'ın bağışladığı büyük bir sıfattır. Esirgemek, acımak, şefkat göstermek gibi manalara gelir. Rahm kelimesi de merhamet manasında kullanılır. İyi insanlar merhamet sahibi olurlar. İnsanlara ve hayvanlara şefkatle muamele ederler. Yüce Allah da merhameti sınırsız ilahımızdır. O dünyada iken kâfirlere dahi nice nimetler verir. Bu sebeple kendisine "Rahman" denilir.

Kalbinde merhamet olmayan insan zalim ve hain olur. Daima başkalarının kötülüğünü ister. Bu hal hiç kimse tarafından beğenilmez. Sevgili Peygamberimiz bir hadis-i şeriflerinde "Yerde olanlara merhamet ediniz ki, gökte olanlar da size merhamet etsinler" buyurmuştur. Bir başka hadiste de, "Merhamet etmeyene merhamet olunmaz" buyurulmuştur.

Merhametten Doğan Şehir: Fustat

Büyük sabahelerden Amr İbn-i As hazretleri, İslam ordularının başında nice zaferler kazanmıştır. Onunla ilgili olarak nakledilen şu hadise gerçekten ilgi çekicidir.

Amr Bin As bir seferinde ordusunu geniş bir araziye yerleştirmiş. Herkesin çadırlarını kurmalarını emretmişti. Ordu burada hazırlıklarını tamamlayacak, daha sonra da İskenderiye'nin fethine gidilecekti.

Aradan günler, haftalar geçti. Fetih hazırlıkları sona erdi. Başkomutan çadırların sökülmesini emretti. Çadırlar söküldü. Ne var ki Amr Bin As'ın çadırını sökme-ye çalışanlar, üzerinde bir güvencinin yuva yaptığını ve yavrularının henüz uçuşma çağına gelmediğini gördüler. Durum başkomutana haber verilince, Peygamberimizin hayvanlara karşı gösterdiği şefkati hatırlayan Amr Bin As'ın gözleri yaşardı. Ve:

— Madem ki bu güvercin bizim çadırımızı emniyetli bulup yuva yapmış. Öyleyse bırakın da yavrularını uçursun. Çadırı daha sonra sökeriz.

Dediği gibi çadır öylece bırakılıp İskenderiye'ye girildi ve Allah'ın yardımıyla zafer kazanıldı.

Amr Bin As tekrar çadırının bulunduğu yerde ordugah kurdu. Daha sonraları burası büyüyerek geniş bir şehir haline dönüştü. Şehrin ismine de çadır manasına gelen Fustat adı verildi. Müslümanlar Kahire şehri kuruluncaya kadar Mısır topraklarını Fustat şehrinden idare ettiler.

Büyük Peygamberlerden Hz. İsa'nın annesidir. İsrailoğulları'ndan İmran isimli bir zatın kızıdır. Annesinin ismi Hanne'dir. Küçük yaşlardan itibaren Kudis'teki Beyti Makdis'e yerleşmiş ve Hz. Zekeriya'nın himaye ve terbiyesi altında yetişmiştir.

Gece gündüz ibadetle meşgul olan Hz. Meryem genç bir kadın olunca, yüce Allah'ın ilahî emri gereğince babasız bir çocuk doğurmaya memur edilmiştir. Bu çocuk Hz. Ademi hiç yoktan var eden Allah'ın eşsiz kudretinden bir işaret olacaktır.

Hz. Meryem, hiç bir erkeğe dokunmadığı halde hamile olmuş ve günü gelince Hz. İsa'yı doğurmuştur. Fakat bunu insanlara nasıl izah edeceğini düşünerek, büyük üzüntülere düşmüştür. Oğlu Hz. İsa doğar doğmaz konuşmuş ve annesini teselli etmiştir.

Hz. Meryem'i kucağında bir çocukla gören onu kınamış, "bu çok çirkin bir hal ey Meryem" demişlerdir. Hz. Meryem hiç bir cevap vermemiş, kucağındaki çocuğu göstermiştir. O zaman insanları şaşkınlıkla donduran bir şey olmuş, Hz. İsa onlara karşı konuşarak, "kendisinin bir Peygamber olduğunu," söylemiştir.

Hz. Meryem böyle ilahi bir nimete kavuştuğu için Allah'a şükretmiş, O'na karşı ibadetlerini daha da artırmıştır. Sevgili Peygamberimiz bir hadis-i şeriflerinde Hz. Meryem'in cennetlik kadınların efendisi olduğunu söylemiştir.

Hz. Meryem oğlu Hz. İsa'nın göğşe çekilmesinden sonra vefat etmiştir.

Mescid:

Mescid lügatta "Secde edilen yer, camii" gibi manalara gelir. Daha çok küçük camilere mescid denilmektedir. Mescidler yüce Allah'a ibadet için, namaz kılmak, hutbe okumak ve vaaz

edilmek üzere yapılır. Mescitlere Allah'ın evleri denilir. Bu sebeple mescidlere hürmet göstermek, mescid yapmak ve oralarda toplanmak çok sevaptır.

Mescidlerin en hayırlısı Kâbe'nin de içinde bulunduğu Mescid-i Haram, sonra Medine'deki Mescid-i Nebevi, daha sonrada Kudüs'te bulunan Mescid-i Aksa'dır.

Mescidlere girerken, çıkarken dikkat etmek, için de nasıl davranılacağını ve mescidlerde nelerin yapılmayacağını bilmek lazımdır. Mescide girerken sağ ayakla girilip, çıkarken önce sol ayağın atılması lâzımdır. Mescid içinde yüksek sesle konuşmak, alışveriş yapmak, dilenmek, yemek yemek ve uyumak doğru değildir.

Mescide girenler ön saflarda yer varsa ileri geçmeli yoksa, kimseyi rahatsız etmemek için geriye oturmalıdır. Mescide hürmetsizlik günahıdır.

Mescid yaptırmak, tamirine yardımcı olmak, mescidin ihtiyaçlarını gidermek Allah'ın hoşnutluğuna vesile olur.

Yüce Allah Kur'an-ı Kerim'de: "Allah'ın mes-citlerini ancak Allah'a ve ahiret gününe inanan-lar ziyaret ve imar ederler" buyurulmuştur.

Mescidlerde namaz kılmanın fazileti de çok büyüktür.

Kudüs'teki mukaddes mabettir. Yeryüzünde Kâbe'den sonra yapılan ikinci mescid olduğu ve pek çok Pey-gamberin bu mescidin civarında ya-şaması sebebiyle değer ve şerefi pek yüksektir.

Mescid-i Aksa:

Mescid-i Aksa'ya Beyt-i Makdis de denilir. Hz. Davud'un oğlu Hz. Süleyman tarafından yaptırılmıştır. Mescid-i Haram, ya-ni Kâbenin bulunduğu mescide bir aylık mesafededir. Bulun-duğu Kudüs şehri de bu mübarek mescid sebebiyle Yüce Al-lah tarafından şerefendirilmiş bir mntıkadır.

Miraç'da sevgili Peygamberimiz bir gecenin içinde Mescid-i Haram'dan Mescid-i Aksa'ya getirilerek, oradan Allah'ın katı-na çıkarılmıştır. İsra Suresi'nin ilk ayetinde bu olay anlatıla-rak "Mescid-i Aksa" kelimesi zikredilir.

Yeryüzünde değeri en yüksek mescidden bi-risi Mescid-i Aksa'dır. Peygamberimiz bir hadis-i şeriflerinde:

"(Namaz ve ziyaret için) hiç bir mescide se-fer edilmesi doğru değildir. (Ziyade sevap uma-rak) yalnız (şu) üç mescide sefer edilir. Mescid-i Haram, Mescid-i Resul ve Mescid-i Aksa" bu-yurmuştur.

Bu hadise göre Mescid-i Aksa dünyanın en değerli mescidlerinin üçüncüsüdür.

Mescid-i Haram kible olmadan önce müslü-manlar da Mescid-i Aksa'ya dönerek ibadet ederlerdi.

Mescid-i Aksa Hristiyanlar ve Yahudilerce de mukaddes mabet olarak kabul edilir. Bilhas-sa Yahudiler bu sebeple orayı daima ele ge-çirmeye çalışmış ve bu uğurda her şeyi göze almışlardır.

Mescid-i Aksa yüce Allah'ın Sevgili Peygamberleri tarafından yapılmış, korunmuş ve Kur'an-ı Kerim'de övülmüştür. Bu sebeple oraya sahip olmak ve onu layık olduğu şekilde korumak öncelikle müslümanların hakkıdır.

Mescid-i Dırar:

Sevgili Peygamberimiz zamanında bir takım münafıklar Medine yakınlarında bir mescid inşa etmişlerdi. Maksatları bu yeri bir fitne ve fesat yuvası olarak kullanmak müslümanlar aleyhine tuzaklar kurmaktı. Kendileri için bir karargâh haline getirdikleri bu mescid'e Peygamberimizi davet ettiler. Görünüşte hayırlı bir iş yapmış sayılıyor, asıl emellerini bu mescidin arkasına saklıyorlardı. Peygamberimiz onların niyetlerini sezmış, "Şimdi Tebuk Seferine çıkıyorum. Hele bir dönelim" buyurmuştu. Tebukten döndükten sonra münafıklar isteklerini tekrarlayıp, Mescid-i Dırar adını verdikleri bu yere Resulullahı yeniden davet ettiler. Bu arada Tevbe Suresi'nin 107 ve daha sonraki ayetleri nazil oldu. Bu ayetlerde Yüce Allah: "Zarar vermek, inkâr etmek, mü'minlerin arasını ayırmak, Allah ve Peygamberine karşı savaşanlar daha önceden gözcülük yapmak üzere bir mescid kurup (Mescid-i Dırar yapıp) "Biz sadece iyilik yapmak istedik diye yemin edenlerin yalancı olduklarına şüphesiz ki Allah şahiddir. Ey Muhammed! O mescide hiç girme!" buyurmuştu.

Bunun üzerine Peygamberimizin emriyle Mescid-i Dırar sahabeler tarafından yıkılıp harab edildi. Münafıkların kötü niyetleri belli oldu. Bu olay zulüm ve haksızlık üzerine kurulan her şeyin mutlaka yıkılacağını ve Allah'ın içi dışı bir olmayan fesatçıları cezalandıracağını göstermesi bakımından bir ibret levhası olmuştur.

Mesh:

Mest üzerine mesh etmek caizdir. Bunun bir müddeti vardır. Eğer yolculuk yapıyorsak üç gün mestimizi çıkarmadan onun üzerine mesh edebiliriz. Yolculuk yapmıyorsak bunun müddeti bir gündür.

Mevlâna:

İslâm dünyasının en büyük düşünür ve şairlerindendir. Mevlana, 20 Eylül 1207 yılında Horasan'ın Belh şehrinde doğdu. Babası Bahaeddin Veled, annesi Mümine Hatun'dur. Bahaeddin Veled, manevî nüfuzundan çekinen Harzem hükümdarı

ile arası açılınca ailesi ile birlikte Belh'den ayrıldı. Bağdat'a, oradan da Mekke'ye gittiler. Sonra Şam yoluyla Anadolu'ya geçtiler. Anadolu'da Selçuklu İmparatorluğu en muhteşem çağını yaşıyordu. Sultan Alaaddin Keykubat, onları büyük bir saygıyla karşıladı. Konya'ya yerleştiler.

Mevlana, babasının ölümünden sonra büyük medreselerde ders vermeye başladı. Çok sayıda talebe yetiştirdi. Çevresi bir ilim ve hikmet yuvası haline geldi. Derslerine bazen sultanlar ve vezirler bile iştirak ediyorlardı. Bu hal 1244 yılına kadar

devam etti. 1244'de Şems-i Tebrizi isimli bir şahısla tanıştıktan sonra ders vermeyi bıraktı. Gece gündüz Şems-i Tebrizi ile beraber kalıyor, onunla konuşuyor, sohbet ediyordu. Artık tamamen değişmiş bambaşka bir insan olmuştu. Şems-i Tebrizi, kısa bir süre sonra ayrılınca Mevlana Hazretleri kendini tasavvufa ve şîire verdi. 66 yaşında bir karaciğer rahatsızlığından vefat edinceye kadar devamlı olarak yazdı. 12 Aralık 1273'de yani vefatında her dinden ve her yaştan büyük bir halk topluluğu tabutunun arkasından gözyaşı döktü. Mezarı Konya'daki Yeşil Türbe'dedir. Vefatından sonra oğlu Sultan Veled Mevlevi Tarikatı'nın esaslarını kurarak babasının yerini aldı. Mevlana hayatı boyunca çevresine ışık olmuş, şaşırmış insanlara yol göstermiş, arkasından pek kıymetli eserler bırakarak, can ve gönülden aşık olduğu Hazret-i Allah'a kavuşmuştur.

Başlıca eserleri: Mesnevi, Divan-ı Kebîr ve Mektubat'tır.

Büyük düşünür
Mevlana Celaleddin-i Rumi

Mevlana'dan Hikâyeler

Sevgili Çocuklar,

Mevlânâ'nın son derece sade bir üslupla yazılmış kıymetli hikayeleri vardır. Bunlar her zaman olduğu gibi bugün de üzerinde düşünülmesi gereken, ibret alacağımız, hisse çıkartacağımız nefis hikayeleridir. Bir kaçını sunuyoruz.

ÇUKUR

Bir öküzün bastığı yerde, küçücük bir çukur açılmış, sonra içine su dolmuştu. Bir saman çöpü de bu suda yüzyordu. Oradan geçen bir sinek saman çöpü üzerine kondu. Etrafına bakıyor hayret ve heyecanla mırıldanıyordu:

— Anlatmışlardı... Uçsuz bucaksız okyanuslar varmış. Üzerinde dağlar gibi gemiler yüzermiş. Bu gemileri idare eden kaptanlar bulunmuş. Herhalde şu anda o denizlerden birinde bulunuyorum. Üzerine bindiğim bu şahane gemi de o gemilerden birisidir. Tabii ben de geminin kaptanı durumundayım!..

Sinek gerçekleri bilsydi kimbilir ne kadar şaşıracaktı değil mi çocuklar?..

ABDEST

"Rivayet etmişlerdir ki Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin, çocukken, bir adamın yanlış ve şeriata uymayan bir tarzda abdest aldığını gördüler.

Ona en doğru şekilde abdest almayı nezaketle öğretmek istediler. Adamın yanına gidip:

— Bu bana, yanlış abdest alıyorsun! diyor. Her ikimizde senin önünde abdest alalım. Lütfen bak, ikimizden hangimizin abdesti daha doğrudur, dediler.

Her ikisi adamın önünde abdest aldılar. Adam:

— Ey yavrularım! dedi. Sizin abdestiniz çok doğru, şeriata uygun ve güzel. Asıl ben zavallının abdest alışım yanlış, dedi."

FİLİ GÖRMEYEN HALK

Hintliler karanlık bir ahıra bir fil getirip halka göstermek istediler.

Hayvanı görmek için o kapkaranlık yere bir hayli adam toplandı.

Fakat ahır o kadar karanlıktı ki gözle görmenin imkânı yoktu. O, göz gözü görmeyecek kadar karanlık yerde file ellerini sürmeye başladılar.

Birisi eline hortumu geçirdi; "Fil bir oluğa benzer" dedi.

Başka birinin eline kulağı geçti; "Fil bir yelpazeye benziyor" dedi.

Bir başkasının eline ayağı geçmişti, dedi ki; "Fil bir direğe benzer."

Bir başkası da sırtını ellemişti; "Fil bir taht gibidir." dedi.

Herkes neresini elledi, nasıl sandıysa, fili ona göre anlatmaya koyuldu.

Onların sözleri, görüşleri yüzünden birbirine aykırı oldu. Birisi dal dedi, öbürü elif.

Herkesin elinde bir mum olsaydı sözlerindeki aykırılık kalmazdı.

BİLMENİN BÖYLESİ

Padişah oğlunu kayıptan haber verme hususunda iyice yetiştirmişti. Çocuk ne kadar aptal bile olsa bu ilmi iyi kazanmış gözüküyordu. Bir gün padişah onu imtihan etmek için çağırıp, avucuna bir yüzük sakladıktan sonra:

— Söyle bakalım, dedi. Avucumda tuttuğum şey nedir?

Çocuk bir takım hesaplar yaptıktan sonra:

— Avucunuzdaki yuvarlak, ortası delik sarıdır dedi.

Padişah,

— Aferin dedi. Söylediğin doğru. Peki söyle bakalım nedir?

Çocuk hemen cevap verir.

— Kalburdur efendim!..

Padişah aptal oğluna şaşkınlıkla bakıp kaldı. Deneyebilmek yeterli değil bilgiyi anlamak önemliydi.

Mevlid:

Peygamberimizi övmek ve O'nun büyüklüğünü ortaya koymak üzere Süleyman Çelebi tarafından 1409 yılında tamamlanmış, aslı 730 beyitten oluşan büyük bir şiir kitabıdır.

Eser aruz vezniyle ve mesnevî tarzında kaleme alınmış olup, sahasında yazılan eserlerin ilki olarak dikkati çekmektedir. Türkçe yazılmış, asırlarca seveyerek okunmuş, dinlenmiştir.

Süleyman Çelebi eserinde açık ve sade bir üslup kullanmış, söz sanatlarına fazlaca yer vermeyerek söylemek istediklerini açıklamıştır. Daha sonraları onun Mevlid'ine pek çok ilave-

ler yapılmıştır. Bu yüzden beyit sayısı hayli kabarmış durumdadır.

M

Araştırmacılar asıl ismi Vesiletü'n-Necat yani "Kurtuluş Yolu, Kurtuluş Sebebi" demek olan Mevlid'in dokuz bölümden meydana geldiğini ve her bölümde Peygamberimizin hususiyetlerinin anlatıldığını ortaya koymuşlardır.

Dini edebiyatımız içinde en çok sevilen, okunan ve şöhreti yaygın eser Mevlid'dir. Daha sonraları bu konuyla ilgili şiir yazanlara denir tesirleri olmuş, hususî ve umumî törenlerde, kandil gecelerinde coşkun bir şekilde okunmuştur. Mevlid okuyanlara Mevlidhan denilir.

Mevlid okunması din yönünden farz, vacip veya sünnet değildir. Ancak müslümanların bir araya gelmesine, Peygamberimize salavat getirilmesine vesile olduğu için, istismar da edilmemek kaydıyla meşru bir iştir. Genellikle ölümler için yapılacak en hayırlı iş, onlar için sadakalar dağıtmak, Kur'an okumak veya okutmak, kısacası samimi bir müslüman olarak yapabilmektedir.

Süleyman Çelebi'nin Mevlid (Vesiletü'n-Necat) İsimli Kitabının İlk Sayfaları

Muhammed'i bütün varlığın sebebi, bütün yaratılmışların en şerefli, bütün doğmuş olanların en azizi yapan en büyük şefaate ve şfaat havuzu ile onu peygamberlerden üstün kılan ve şanını yükseltmek ve hasetçi şeytanın burnunu yere sürtmek için adını kendi adı ile yanyana getiren Allah'a hamdler olsun. Muhammed, Allah katında sevilir, istenilir ve ögüldür. Rahman olan Allah'ın melekleri onun için ensâr yardımcı ve askerlerdir. Ağaç, toprak ve kayalar ona söz söylemiştir. Onu sevenler dünyada ve âhirette makbuldür ve sevilir ona düşman olan Allah kapısından kovulur ve geri çevrilir. Bizi, antlarını yerine getiren Muhammed'in ümmeti yaptığı için Allah'a hamd ederiz.

Tek, ortaksız ve benzersiz olup, zatı uzatılmış olan zamandan ve hudutlandırılmış mühaletten mukaddes ve münezzehtir olan Allah'tan başka bir ilâh bulunmadığına şehadet ederim. O, bir ve herkesin kendisine muhtaç olduğu, tapıp yöneldiği Allah'tır. O, değerli, bağışlayıcı ve kullarını sevicidir.

İyi ahlâk ve cömertlik meziyetlerini ortaya çıkaran, vâd edilmiş kıyamet gününde, her tarafta şefâat tabul edilir bir şefâatçi olan Muhammed'in Allah'ın kulu, elçisi, sevgilisi ve bütün mes'utlardan daha saadetli olan ailesi ve ashâbına, hasir ve edebiyet makamlarının belli olması gününe kadar, devamlı olarak çok çok selât ve selâm etsin.

Münacat

Allah adın zikridelüm evvelâ
Vâcib oldur cümle işde her kula

Allah adı olsa her işün öni
Hergiz ebter olmaya anun sonu

Allah adın her kim ol evvel ana
Hir işi âsân ide Allah ona

Her nefesde Allah adın di müdam
Allah adıyla olur her iş tamâm

*Bir gez Allah dise ışk ile lisân
Dökülür cümle güneh misl-i hazân*

*İşk ile gel imdi. Allah eydelüm
Derd ile göz yaş'la âh idelüm*

*İsm-i pâkin pâk olur zikr eyleyen
Her murâda irişür Allah diyen*

*Ola kim rahmet kıla ol pâdişah
Ol Kerim ü ol Rahim ü ol İlâh*

(Mevlid, Hz: F.Kadri Timurtaş, S:3-4-5)

Hz. Meymûne:

Peygamberimizin en son evlendiği kadın Hz. Meymûne'dir. Kendisi Amir İbni Sa'sa isimli bir kabileye mensuptu. Üvey kız-kardeşi Hz. Zeynep Binti Hüzeyme, Peygamberimizin hanımlarındandı ve Hicretin 7. yılında vefat etmişti. Hz. Meymune ayrıca Peygamberimizin amcası Hz. Abbası Zeynep Binti Hüzeyme'nin vefatından sonra Peygamberimizin Hz. Meymune ile evlenmesini istemekteydi. Bunun bir çok sebepleri vardı. Peygamberimiz, kardeşleri bazı kabilelerin reisleriyle evli olan bu ihtiyar kadınla evlenirse, düşmanlarının sayısı azalacak, belki aradaki akrabalık münasebetiyle onlar da İslamiyeti kabul edeceklerdi.

Resulullah Hz. Meymune ile evlendi. Gerçekten bu sayede pek çok kabile ona karşı olan düşmanlığı terkettiler. Hatta Meymune'nin kabilesi topluca gelerek İslamiyeti kabul etti.

Peygamberimiz sevgili eşi Hz. Meymune ile üç yıl kadar evli kalmış, bu muhterem kadın da Hicretin 51. yılında vefat etmiştir. Resulullahın yaşadığı devirle ilgili pek çok kıymetli hadisler rivayet eden annemiz Hz. Meymune'ye sonsuz selam olsun.

Mezhep:

Mezhep lügatta "Yol" manasına gelir. İslâm fıkında ise dini hükümleri yaşama ve tatbik etmekte takip edilen yol demektir. Mezhepler önce iki kısma ayrılır. 1- Ehli Sünnet Mezhepleri, 2- Ehli Bid'ad (Batıl) Mezhepler.

Ehli Sünnet Mezhebi de ikiye ayrılır:

1- İdikadi Mezhepler, 2- Ameli Mezhepler..

İtikadî Mezhepler: 1- Ebû Mansur Muhammed Maturidi'nin kurduğu (Maturidi Mezhebi), 2- Ebul Hasan el Eşari'nin kurduğu (Eşari Mezhebi)dir.

Ameli Mezhepler ise:

- 1 — Hanefi Mezhebi
- 2 — Şafii Mezhebi
- 3 — Maliki Mezhebi
- 4 — Hanbeli Mezhebi'dir.

Bunların dışında hak olan çeşitli mezhepler (mesela İmam-ı Cafer'in Süfyan-ı Sevrî'nin mezhepleri) bulunduğu gibi, Mu'tezile, Cebriye gibi batıl mezhepler de vardır.

M

Mikail:

Dört büyük melekten birisidir. Kuvvet ve kudreti son derece geniştir. Tabiat hadislerini düzenler ve idare eder. Her türlü ihtiyacımız onun ve etrafındaki vazifeli meleklerin emrindedir.

Meleklerin Peygamberlerinden olan Mikail Aleyhisselam hakkında Kur'an-ı Kerim'de bir ayeti kerime vardır ki Yüce Allah:

"Kim ki Allah'a meleklerine, Peygamberlerine, Cebrail'e ve Mikail'e düşman olursa, bilsin ki Allah da kafirlerin düşmanıdır." buyurmuştur (Bakara: 98).

Mimar Sinan, 1489-1588 yılları arasında yaşamış, ünü tüm dünyaya yayılmış büyük bir İslam Türk mimar-mühendisidir. Kayseri yakınlarındaki "Ağırnas" köyünde doğmuş, İstanbul'da vefat etmiştir. Sadeliği ile dikkat çeken, kemerli mermer türbesi Süleymaniye Camii dış avlusunun sol arka köşesindedir.

Mimar Sinan:

Koca Sinan, Yavuz Sultan Selim'in padişahlığı zamanında İstanbul'a gelip "Yeniçeri Ocağına" girdi. 1514 yılında İran, 1517 yılında Mısır seferlerine, daha sonra Kanuni Sultan Süleyman'ın orduları ile bir çok savaşlara katıldı. Katıldığı savaşların hepsinde ordu mimarı olarak kendisini gösteriyordu. Bu sahada büyük başarılar kazandı. Devletin başmimarı Acem İsa'nın ölümünden sonra 1538 yılında bu görev Mimar Sinan'a verildi. 48 yaşında İmparatorluk başmimarı olan Sinan, bu tarihten ölümüne kadar geçen 50 yılı aşkın, uzun bir sürede, dünya mimarlık tarihinin en güzel eserlerini verdi. Üzerinde çalıştığı belli başlı konular şunlardır: Camiler, mes-cidler, türbeler, köprüler, su kemerleri ve hamamlar...

Onun zamanında İslâm-Türk el sanatları ve kültürü en yüksek düzeye ulaştı. Sağlığında yapıları ile ilgili ağızdan yazdırdığı ve "Tezkiretül-Ebniye" yani "Yapılar Tezkeresi" diye anılan eseri çok ünlüdür. En büyük ve en değerli eserleri: 1550-1557 yılları arasında yaptığı Süleymaniye Camii ve 1574 yılında tamamladığı Edirne Selimiye Camii'dir.

COCUKLARA
İSLAM
ANSİKLOPEDİSİ

M

Minare:

Üzerinde ezan okunan yere minare denir. Aslında Arapça bir kelime olan minare, "ışıklandırılmış, nurlandırılmış" manalarına gelir. Minare Peygamberimizin devrinden da-

ha sonra icad edilmiş ve ilk defa Emevî'ler zamanında yapılmıştır.

Camilere bir güzellik verdiği ve ezan okumaya müsait yer olduğu için minare gittikçe yaygınlaşmış ve asırlar boyunca mimaride kullanılmıştır.

İstanbul'daki selâtin camilerin minareleri birer sanat şaheseridir.

Miraç:

Miraç, yüce Peygamberimiz Hz. Muhammed (S.A.V.)'in bir gecenin içinde Mekke'den Kudüs'teki Mescidi Aksâ'ya gelip, oradan Allah'ın katına çıkması olayına verilen isimdir. Bu, Peygamberimizin en büyük mucizelerinden biridir. Hiç bir peygamber böyle bir şeref ve nimete kavuşamamıştır.

Miraç hadisesi Mekke devrinin onuncu yılında, Recep ayının 27. gecesi vuku bulmuştur. Müslümanların büyük sıkıntı ve eziyetler içinde bulunduğu bu günlerde yüce Allah mahzun Peygamberini sevindirmek ve onun şahsında müminlere eşsiz nimetler vermek için O'nu katına çağırmıştır. Peygamberimiz Cibril aleyhisselâmın refakatiyle bu yolculuğa çıkmış, Kâbe Kavseyne ulaşmış, Hz. Allah'la mülâkî olmuş, İslâm dininin direği olan namaz emrini almış ve aynı gece içinde dünyaya dönmüştür.

Kur'an-ı Kerim'in İsra Suresi'nin ilk ayetlerinde Miraç olayı anlatılır. Zaten İsra kelimesi gece yürüyüşü manasına gelir.

Miraç, müslümanlar tarafından kandil gecesi olarak kutlanır.

Miraç'la İlgili Bir Hadis-i Şerif

Enes b. Mâlik radiya'llâhu anh'den:

Şöyle demiştir: Nebiyy-i Ekrem sallâ'llâhü aleyhi ve sellem'in (kıssa-i Mi'râc-ı) bervech-i âti haber verdiklerini Ebu Zer radiya'llâhu anh söylerdi: Ben, Mekke'de iken evimin sakfı (ansızın) yarıldı. Cibril aleyhi's-selâm indi. Göğsümü yardıktan sonra (içini) Zemzem suyu ile yıkadı. Sonra hikmet ve imân ile (labâlep) dolu altın bir leğen getirip içindekini göğsümün içine boşalttı ve göğsümü kapa(yıp üzerine müherle)di. Sonra elimden tutup beni semâye doğru çıkardı. Semâ-i dünyâya (yâni yere en yakın semâya) vardığımda Cibril aleyhi's-selâm (O) semânın hâzinine:

- Aç! dedi.
- Kimdir o?
- Cibril.
- Beraberinde kimse var mı?

— Muhammed salla'llâhu aleyhi ve sellem benimle berâberdir.

— Ona (gelsin diye) haber gönderildi mi?

— Evet, dedi. Kapı açılınca semâ-i dünyânın üstüne çıktuk. Bir de göreyim ki bir kimse oturmuş, sağ tarafında bir takım karaltılar, sol tarafında da diğer karaltılar var. (O kimse) sağ tarafına baktığında gülüyor, sol tarafına baktığında ağlıyor. (O zât): "Hoş geldin, safâ geldin Nebiyy-i sâlih; hoş geldin, safâ geldin sâlih oğlum." dedi. Cibril'e: "Bu kim?" diye sordum. "Adem salla'llâhu aleyhi ve sellam'dır. Sağında, solunda olan bu karaltılar da evlâdının ruhlarıdır. Sağında olanları ehl-i Cennet, sol tarafına olan karaltılar da ehl-i nârdır. Sağına bakınca güler, sol tarafına bakınca ağlar." dedi. Derken (Cibril) beni ikinci semâya doğru çıkardı. Hâzini'ne: "Aç." dedi. Hâzini de evvelkinin söylediklerini söyledikten sonra (kapıyı) açtı.

Enes (radiya'llâhu) der ki: Ebu Zer, Resûlü'llâh salla'llâhu aleyhi ve sellem'in semâvâtda Adem, İdris, Musâ, İsâ, İbrâhim salâvâtü'llâhi aleyhim hazârâtını bulduklarını söylediyse de (her birerlerinin) menzilleri (nereleri olduğu)nu (ayrı ayrı) söylemeyip yalnız Adem'i semâ-i dünyâda, İbrâhim'i altıncı semâda bulmuş olduklarını söyledi.

(Yine) Enes der ki: Cibril aleyhi's-selâm, Nebiyy-i Ekrem sall'llâhu aleyhi ve sellem ile birlikte İdris aleyhi's-salâtü ve's-selâm'a uğradıklarında, İdris aleyhi's-selâm: "Hoş geldin, safâ geldin Nebiyy-i sâlih. Hoş geldin, safâ geldin sâlih kardeş." demiş.

(Nebi aleyhi's-salâtü ve's-selâm buyurmuş ki): "Bu kim?" diye sordum. (Cibril:) "Bu, İdris'dir." dedi. Sonra Musâ'ya uğradım. (O da:) "Hoş geldin, safâ geldin Nebiyy-i sâlih. Hoş geldin safâ geldin sâlih kardeş." dedi. "Bu kim?" diye sordum. (Cibril:) "Bu Musâ'dır." dedi. Sonra İsâ'ya uğradım. (O da:) "Hoş geldin, safâ geldin sâlih kardeş. Hoş geldin, safâ geldin Nebiyy-i sâlih." dedi. "Bu kim?" dedim (Cibril:) "Bu, İsâ'dır." dedi. Sonra İbrâhim'e uğradım. "Hoş geldin, safâ geldin Nebiyy-i sâlih. Hoş geldin, safâ geldin Nebiyy-i sâlih. Hoş geldin, safâ geldin sâlih oğlum." dedi. "Bu kim?" dedim. (Cibril:) "Bu, İbrâhim salla'llâhu aleyhi ve sellem'dir." dedi.

(Muhammed b.Şihâb-ı Zühri'nin İbn-i Hazm tarafından rivâyetine nazaran) İbn-i Abbâs ile Ebu Habbe el-Ensâri radiya'llâhu anhum, Nebiyy-i Ekrem salla'llâhu aleyhi ve sellem Efendimiz'in: "Sonra (Cibril aleyhi's-selâm) beni yukarıya götüre götüre nihâyet aklâm (kazâ ve takdir)in cızırtılarını duyacak yüksek bir yere çıktım." buyurduklarını söylerlerdi. Yine İbn-i Hazm ile Enes b.Mâlik radiya'llâhu anh söyle dediler: Nebiyy-i Ekrem sall'llâhu aleyhi ve sellem buyurdu ki: (O zaman) Allâhu Azze ve Celle Hazretleri ümmetime elli namaz farz etti. Bu (teklif-i) farziyeti yüklenerek döndüm. Derken Musâ salla'llâhu aleyhi ve sellem'e rast geldim. "Allah (Tebârek ve Tekaddes Hazretleri) ümmetine neyi farz etti?" diye sordu. "Elli namaz farz etti." dedim. "Rabbine dön (de şefâat et,) zirâ ümmetin tâkat getiremez." dedi. (Bir daha) mürâcaat ettim. (Allâhu Teâla kalanın da) şartını indirdi. Musâ aleyhi's-selâm'ın yanına yine döndüm. (O yine:) "Rabbine dön. Zirâ ümmetin buna tâkat getiremez." dedi. (Bir daha) mürâcaat ettim. (Allâhu Tebâreke ve Teâla:) "Onlar beştir. Yine onlar ellidir. Benim nezdimde (hük-m-i) kazâ tebdil olunamaz." buyurdu. Musâ'nın yanına döndüm. (O, yine:) "Rabbine dön." dedi. Ben de: "(Artık) Rabbimden utanır oldum." dedim. Sonra (Cibril) tâ Sidretü'l-müntehâ'ya birlikte varıncaya kadar beni götürdü. Sidre'yi öyle (acıb ve garib) el-vân kaplamıştı ki onlar nedir? bilemem. Sonra Cennet'(in için)e idhâl edildim ki içinde birçok inci habâili vardı. Toprağı da misk (râyihali) idi.

Aynı ismi taşıyan bir ağacın lifli kökü'ne misvak denilir. İslâm'da diş temizliği için kullanılması bir sünnet olan misvak üzerinde pek çok hadis-i şerif mevcuttur. Sevgili Peygamberimiz devamlı olarak misvak kullanmış, diş temizliğine ve bakımına özen göstermiştir. Bir defasında "Eğer ümmetime bir zorluk yüklemeyeceğini bilseydim misvak kullanmayı farz kılardım" buyurmuştur.

Bilhassa abdest alırken misvak kullanmak çok sevaptır. Böylece alınan bir abdestle namaz kılmak daha faziletlidir. Misvak bulunmadığı zaman, en azından parmaklarımızla dişlerimizi ovup temizlememiz lazımdır.

Bugün misvak yerine diş fırçası kullanılmaktadır. Fakat diş fırçaları bilhassa erak ağacının dallarından yapılan bir misvakla aynı özellikte değildir. Çünkü misvakta su ile birleşince mikropları öldüren madde olduğu isbat edilmiştir.

Mizan:

Ahret Günü kurulacak olan adalet meydanında insanların hayır ve şerleri kendilerine gösterilecek, bunlar eksiksiz ölçülerek kitaplar dağıtılacaktır. Mizan ilahi bir terazidir. Bununla insanların gözleri önünde, iyilik ve kötülükleri tartılır. Kimseye haksızlık yapılmaz. Cebrail Aleyhisselamın memuriyeti ile kurulan mizanda cennete hesapsız gireceklerle, tamamen kafir olanların dışındaki insanların amelleri tartılır. Bu terazide sevap tarafı ağır basanlar cennete, günah tarafı ağır basanlar da cezalarını çekmek üzere cehenneme giderler. Mizanın hak oluşu Kur'an ayeti ile bellidir. Yüce Rabbimiz: "Allah, hakkın ortaya çıkması için kitapları ve mizanı indirdendir." (Şura:17) ve "Herkesin dünyada yapip ettiğini tartmak da, o gün hak'tır." (El-Arf: 8) buyurmuştur.

Hz. Muaviye:

Sevgili Peygamberimizin sahabelerinden biridir. Mekk'e'nin fethi sırasında müslüman olan Hz. Süfyan'ın oğludur. Peygamberimizin övgüsüne mazhar olmuş, onun vahip kâtipliğini yapmıştır.

Hiz. Ali'nin halifeliği zamanında ona biad etmeyerek Şam'da kendi halifeliğini ilan etmiştir. Böyle bir görüş ayrılığı acı neticeler vermiş Hiz. Ali ve Hiz. Muaviye'nin taraftarları birbirleriyle savaşlar yapmışlardır. Ehl-i sünnet dışı bazı kimseler bu olaylar sebebiyle Sahabe-i Kiramdan büyük bir kimse olan Hiz. Muaviye'ye dil uzatmış, hatta kin duymuşlardır. Bu, son

derece yanlış ve çirkin bir durumdur. Çünkü kim olursa olsun Peygamberimizin her sahabesi çok üstün kimselerdir. Hiç kimse onların şerefine erişemez.

M

Hız. Muaviye Hız. Ali'den sonra hilafeti kesin olarak ele geçirmiş ve Emeviler devri denilen devir başlamıştır. Bu devirde Kıbrıs ve Rodos adaları fethedilmiş, İstanbul kuşatılmış, Doğu Roma ülkelerine defalarca akınlar yapılmıştır.

Hız. Muaviye 680 yılında vefat etmiştir.

Mucize:

Peygamberlere mahsus, ancak onların gösterebilecekleri harikulade hallere mucize denilir. Ümmetlerinin istekleri üzerin, Allah elçisi Peygamberlerin, peygamberliklerini isbat için gösterdikleri bu olağanüstü olaylar "hiç bir teknik, fennî veya başka sebebe bağılı değildir." Allah'ın dilemesiyle istenilen her an gösterilebilir. Apaçık meydandadır. Allah, Peygamberlerini mucizelerle kuvvetlendirmiştir. Peygamberlerin haricinde hiç kimse, ne kadar üstün insanlar olurlarsa olsunlar mucize gösteremezler. Böyle bir iddiada bulunan insanlar kafir olurlar.

Mucize lügatta; "acez ve kudretsiz kılmak" gibi manalara gelir.

Tabiat kanunlarına ters, fakat mümkün olaylardır. İlahî hikmetler gereği meydana gelir. Bunlar Peygamberlerin kendi icatları değil, Allah'ın yarattığı fiillerdir. Zaten insan gücünün üstünde, benzeri meydana getirilmeyecek harikalardır.

Peygamberlerin pek çok mucize gösterdikleri kesindir. Kur'an-ı Kerim'de bu olağanüstü olaylar son derece açık ve kesin bir üslupla açıklanmıştır. Hız. Salih'in devesi, Hız. İbrahim'in ateşte yanmaması, Hız. Musa'nın asası, Hız. İsa'nın ölüleri diriltmesi ve nihayet Peygamberimizin parmağının bir işaretiyle ayı ikiye bölmesi mucizelerden bazılarıdır.

Peygamberimizin en büyük mucizesi Kur'an-ı Kerim olmakla beraber, O'ndan daha nice mucizeler meydana gelmiştir. Mesela bir ihtiyaç anında parmaklarından sular fışkırmış, ağaçlar yürüyüp gelerek kendisine selam vermiş, duası bereketiyle kısır koyunların göğüsleri sütle dolmuş, Miraç olayı meydana gelmiş, Peygamberimiz bir gece içinde Mekke'den Kudüs'e gelerek yüce Allah'ın katına çıkıp, O'nunla vasitasız görüşmüştür. (Bak: Miraç).

Mucizeyi inkar küfürdür. Her şeyi yoktan var eden yüce Allah nice harikalar meydana getirmeye kadirdir.

Ağlayan Kütük

Çocuklar, size bugün ağlayan kütüğü anlatacağım. Kurumuş bir ağacın gövde veya kök kısmı demek olan kütüğü anlatacağım. Kurumuş bir ağacın gövde veya kök kısmı demek olan kütük hiç ağlar mı demeyin. Şimdi okuduğunuzda bunun bir gerçek olduğunu siz de iyice anlayacaksınız. Cuma namazı müslümanlara ilk farz kılındığı zamanlarda mescitte henüz minber (Hani, cuma günleri hocalarımız cami içindeki merdivenli, basamaklı yere çıkarak hutbe okuyorlar; işte o) yapılmamıştı. Peygamberimiz bir hurma kütüğüne dayanarak mü'minlere hutbe irad ederlerdi. Epey bir zaman böyle devam etti. Daha sonraları marangoza sipariş verildi ve camiye bir minber yapıldı. Buraya kadar olaylar normal seyrini takibetti, hiç bir fevkalâdelik yok. Fakat bundan sonrası hiçte öyle değil. Peygamberimiz konuşmasını yeni minberde yapmaya başladığı zaman, o daha önce üzerine çıktığı veya dayandığı hurma kütüğü Peygamberimizden ayrılmanın üzüntüsüyle ağlamaya başladı. Hem öyle ağlamak ki, camidekilerin hepsi bu iniltiyi bu âhu figanı işittiler. Hatta onlar da zavalı kütüğün bu acıkla haline dayanamayıp etrafına toplanarak ağlamaya başladılar.

Orada bulunanlardan Câbir (R.A.) bunu şöyle dile getirmektedir:

"Ağaç parçası sanki bir çocuk gibi feryad etti" diyor. Enes (R.A.) ise kütüğün ağlayışını: "Sersemlemiş acıklı bir insan gibi" diye tarif ediyor. Yine olayı yaşayanlardan Sehl İbni Sa'd da: "Ağaç parçası öyle iniledi ki; cemâat başına üşüştiler ve onların da yüreği dayanamayıp çok ağlaştılar" demiştir. Orada bulunan ashap kütüğün bu ağlayışını çeşitli şekilde tarif ederek bazısı gebe bir devenin iniltisine, bazıları ise öküz böğürtüsüne benzetmişlerdir.

Bu vaziyet karşısında peygamberimiz S.A. V. minberden indi, onu hem okşadı hem de ona şöyle seslendi. İstersen seni eskiden olduğun yere götürüp yeniden dikeyim, orada yeniden yetiş. Eğer istersen seni Cennete dikeyim de Cennet ırmaklarından pınarlarında kana kana iç, orada güzelce yetiş ve meyve ver. Allah'ın o sevgili kulları: Cennetteki insanlar da senin lezzetli meyveni yesinler. Nasıl istersen öyle yapayım deyince; canhıraş feryatlarla inilideyip duran o cansız hurma kütüğü; susturulmak için avutulan bir çocuk gibi iniltisi gittikçe hafifleyerek sakinleşti.

Hasretine dayanamadığı peygamberin bu ilgniç teklifleri karşısında o kütük, dünyayı değil de âhireti seçtiğini, Cennette yetişmek istediğini Peygamberimize bildirmiştir. Daha sonra Resulullah'ın yüce emirleri ile minberin altına gömüldü.

Sevgili çocuklar, bu büyük olay Peygamberimizin birçok mucizesinden sadece birisidir. Cansız bir ağaç parçasının Peygamber sevgisi böyle olunca, biz ki onun ümmetiyiz, O'nu her şeyimizden hatta kendimizden bile fazla sevmemiz gerektiği bu olay ile daha güzel anlaşılmaktadır. Öyleyse O'nu sevelim ve yolundan azimle yürüyelim.

Muhacir:

Asıl olarak Mekke'den Medine'ye hicret eden sahabelere verilen bu isim lügatta "hicret eden, yerleşmek için başka bir yere giden, göçen" demektir.

Sahabelerden muhacir olanlar, yani Allah için, bütün mülk ve varlıklarını geride bırakarak, müşriklerin zulmünden kaçıp Mekke'den Medine'ye göç edenler, insanların Peygamberimiz-

den sonra en efdal ve en şerefli olanlarıdır. Onlar hem İslâm'ı ilk kabul eden, hem bu uğurda akıl almaz eziyetlere katlanan seçkin insanlardır. Allah'a ve O'nun Peygamberlerine inandıkları için kırbaçlanmış, kumlarda sürünmüş, alaylara alınmış, binbir işkenceye uğratılmış fakat imanlarından dönmemişlerdir. Peygamberimizin çevresinde pervaneler gibi dönmüş, can ve mallarını İslâm uğruna sebil etmişlerdir. Peygamberimiz bir hadis-i şeriflerinde Cennet'e ilk girecek zümrenin Muhacirler olduğunu bildirmişlerdir. Yüce Allah da Hac suresinde: "Onlar ki (O Muhacirler ki) Rabbimiz Allah'tır dedikleri için, hak-sız yerlerinden yurtlarından çıkartılmaştılar" buyurarak muhacirleri övmüştür.

İstilaî manasıyla, hicret uzun yıllar devam etmiş, ancak Mekke'nin fethinden sonra hicret olmamıştır. Peygamberimiz: "Mekke'nin fethinden sonra hicret yoktur. Ancak cihad ve niyet sevabı vardır." (Buhari) buyurarak bir sahabe'nin muhacirlerden sayılması için Mekke'nin fethine kadar, hicret etmiş olmasını şart koşturmuştur.

Ashabın faziletce en üstünleri sahabelerdir. Şüphesiz ki en büyük muhacir ve en üstün insan Peygamberimiz Hz. Muhammed (S.A.V.)'dir.

Hz. Ebu Bekir, Ömer, Osman, Ali gibi pek çok büyük saha-be de muhacirdirler.

Muhaddis:

Arapça bir kelime olup, genelde hadis ilmiyle uğraşan kimse demektir. Bu zor ve ağır bir iş olduğu için herkes muhaddis olamaz. Bir muhaddis en azından Peygamberimizden ri-yayet edilen bir hadisin senetlerini, hadis rivayet eden ravile-rin hallerini çok iyi bilmek, bunları ezberlemek zorundadır. Bu kuvvetli bir hafızayı, üstün bir ilmî seviyeyi gerektirir. İslâm tarihi içinde bir çok muhaddis yetişmiş ve değerli eserler meydana getirmişlerdir. İmam-ı Buhari ve İmam-ı Malik Muhaddislerin büyüklerindendir.

Hz. Muhammed:

Yeryüzünde dağ, taş, kuş, çiçek, gökyüzünde ay, güneş ve yıldızlar, yani her şey bayram ediyordu. Kutlu bir seher vaktiydi. İnsanlar derin uykularına devam ediyor, Mekke şehri

aydınlanıyordu.

Hz. İsa'nın doğumundan sonra tam 571 yıl geçmişti. İnsanlık tarihinin belki en acı yıllarıydı bunlar. Her taraf koyu bir karanlık içindeydi. Zulüm, haksızlık, yalan ve inkar seli dünyayı, yaşanması imkansız bir hale sokmuştu.

Güçsüzler eziliyor, kadınlar hor görülüyor, kız çocukları diri diri kumlara gömülüyordu. Her yanda kahinler, sihirbazlar dolaşıyordu. İçki, kumar, fuhuş tam anlamıyla serbest hale gelmişti. İran, Mısır, Roma Hindistan, Çin ve bütün dünya ruhları aydınlatacak bir güneşin doğmasını bekliyor, son ve en büyük kurtarıcının yolunu gözlüyordu.

Ve Mekke şehri 571 yılının bir Pazartesi sabahı aydınlanıyordu. Mekke'de bir ev vardı. Küçük, temiz, bakımlı bir ev. Ama sessiz, ama mahzun. Çünkü evdeki genç kadının kocası iki ay önce ölmüş, hamile hanımını yapayalnız bırakmıştı. Genç kadın Zühre oğullarından Vehb'in kızı Amine idi. Bir bebek dünyaya getirecekti.

Yatağına uzanmış geçmişini ve geleceğini düşünüyordu.

Doğum iyice yaklaştığı halde hiçbir sancı ve acı duymuyor, olup bitenlere hayret ediyordu. Bu gece evin içi, sanki baştanbaşa nurlanmış, gökyüzünden misafirler gelmişti. Odası misk kokularıyla dolmuştu. Gönül rahatlatan, hayatı sevilir ve yaşanılır hale getiren bir şeyler oluyor, Amine şaşıyordu.

Nihayet bebek doğdu.

Yüzü nurdan ışıklı, güzel mi güzel bir bebek. Amine yavrusunu bağrına bastırıp öptü. Se-

vinçle, sevgiyle:

— Senin adın Muhammed olsun dedi.

Sonra Abdulmuttalib'e haber gönderildi. Mekke'nin reisi idi, Abdulmuttalip. Bir erkek torunu olduğunu duyunca koşup geldi.

Kundağı kucağına uzattılar.

İhtiyar Abdulmuttalip bakmaya başladı. Ne yüce, ne asil bir güzellikti bu Allah'ım..

— "Abdullah'ın yetimi büyük bir insan olacak" diye mırıldandı yaşlı dede.

Kureyşliler toplanmışlardı.

Abdulmuttalip kundağı havaya kaldırarak:

— Bildiğiniz gibi iki ay önce ölen oğlum Abdullah'ın eşi Ami-

Peygamberimizin
Medine'deki
mübarek
kabri

ne bu sabah bir erkek çocuk doğurdu. Şahit olun. Torunumun adını Muhammed koyuyorum, diye bağırdı.

Mekke'liler şaşırıldılar.

— Şimdiye kadar soyun içinde bu ismi taşıyan yok ki ey Abdulmuttalip... Niçin torunun ismini "Muhammed" koyuyorsun, dediler.

Yaşlı adam tebessüm etti.

— Göktekiler ve yerdekiler onu öğsün istiyorum! diye cevap verdi.

Yeryüzü ve gökyüzü bayram ediyordu.

Çünkü yeryüzünün ve gökyüzünün şeref tacı Hz. Muhammed doğmuştu bu gece...

Babası, Abdulmuttalip oğlu Abdullah, o doğmadan iki ay önce Medine'de vefat etmişti. Annesi Vehbin kızı Amine işte bu yüzden üzülüyor, ama böylesine değerli bir evlat doğurduğu için sevinç duyuyordu. İçindeki bir his, dünyayı kaplayan karanlığın artık kaybolacağını söylüyordu. Bunu sevgili oğlu gerçekleştirecekti... Böyle inanıyordu Amine.

Gerçekten Hz. Muhammed'in doğduğu gece dünyada çok garip ve büyük olaylar meydana gelmişti. İran'da Mecusilerin bin yıldan beri hiç söndürmedikleri ateşleri birden sönmüş, İran hükümdarının sarayında burçlar yıkılmış, Semave isimli kurumuş bir dere sularla dolup taşmış, Save isimli bir göl kurumuştur. Üstelik Mekkeli müşriklerin Kâbe'ye doldurdukları ve taptıkları 360 put o gece yerlere devrilmiş, Yahudi kahinler gökte parlak yıldız görüp;

— Eyvah! Bu gece son peygamber doğdu. Ama Yahudiler içinden değil! diye feryat etmişlerdi.

Dünya çalkalanıyordu.

Dünya en son ve en büyük peygambere kavuşacaktı.

Hız. Muhammed yeryüzüne doğmuştu.

Doğumdan hemen sonra O'nu Halime isimli bir sütanneye verdiler. Halime Beni Sad kabilesindendi. Yoksuldu. Fakat bu yetim yavruyu kucağına aldıktan sonra dünyası değişiverdi. Yüreği sevinçle doldu. Mekke'ye gelirken zorlukla yürüyen ve hep geride kalan hayvanı, dönerken bütün arkadaşlarını geçmişti. Kısır koyunları bile süt vermeye başlamıştı.

Halime Hz. Muhammed'e süt annelik yapıyor, onu canından daha çok seviyordu. Dört sene beraber kaldılar. Arada sırada Mekke'ye gidiyor. Amine ile görüşüyorlardı. Sevgili anne yavrusunu görür görmez atılıyor, öpüyor, kokluyordu... Sonra kulağına eğilip.

— Yavrum diyor. Sıhhatin ve iyi yetişmen için Mekke'den uzakta Halime'nin yanında bulunuyorsun. Yoksa bir an bile ayrılığına dayanamam ben...

Hız. Muhammed büyüyordu.

Halime ve çocukları O'nu seviyorlardı. Tehlikelerden koru-

M

mak için çırpınıyorlardı. Dört yaşına gelince onu annesine teslim ettiler. Amine artık ondan asla ayrılmayacaktı.

Bir müddet sonra oğlunu yanına alıp Medine'ye götürdü. Orada hem akrabalarını, hem de kocasının kabrini ziyaret edektekti. Bu ziyaret iki yıl kadar sürdü.

Hz. Muhammed, Medine'de akrabalarının çocukları ile oyunlar oynadı, ok atmasını, yüzmesini öğrendi.

Mekke'ye dönüş esnasında sevgili anne Amine, yolda hastalandı. Ebva denilen yere geldiklerinde hastalığı arttı, altı yaşında bulunan oğlunu yanına çağırıp ona güzel sözler söyledi, öğütler verdi. Sonra da gözlerini dünya hayatına kapayıp öldü. Köleleri Ümmü Eymen, sessiz sessiz gözyaşı dökerek öksüz ve yetim yavruyu Mekke'ye getirip dedesi Abdulmuttalip'e teslim etti.

Yaşlı adam torununu bağrına bastı. Herşeyden, herkester çok onu severdi. Yanından ayırmadı. Yemeğini o sofraya oturmada yemiyor, gittiği her yere onu da götürüyordu. Bu hal ancak iki sene kadar devam etti.

Hz. Muhammed sekiz yaşına geldiğinde, dedesi de vefat etti. Ölürken oğlu Ebu Talib'i çağırıp Hz. Muhammed'e bakmasını ve onu daima korumasını vasiyet etti.

Ebu Talip yeğenini yanına aldı. Kendi çocukları ile onun arasında hiç bir ayırım gözetmedi. Hatta O'nu daha çok seviyor koruyordu. Filistin'e giden bir ticaret kervanında yeğenini de beraberinde götürdü. Yolda O'nun ne kadar yüce bir insan olduğunu daha yakından görüp öğrendi. Hz. Muhammed de olağanüstü birşeyler vardı. İlerde büyük bir insan olacağı da halâ şimdiden belli oluyordu.

Mekke'ye döndüler Hz. Muhammed komşularının koyunlarını gütmeye başladı. Yüce Allah böylece O'nu ilerdeki eşsiz görevine hazırlıyordu. Çünkü O Peygamber olacak, nice insanların başına geçip onları idare edecekti.

Amcasının yanında geçen yıllar onu geliştirip olgunlaştırdı. Artık herkesin sevip, saygı duyduğu dürüst bir genç olmuştu. Mekke'nin her türlü kötülüğe bulaşan gençlerine benzemiyor ne onlar gibi puta tapıyor, ne içki içiyordu. Daima düşünceli bir hali vardı. Yalnız kalmayı tercih ediyor, dağlarda dolaşmayı seviyordu.

Yirmibeş yaşına geldiğinde, Mekke'nin en soylu ve en zengin kadınlardan biri olan Hz. Hatice'nin ticaret kervanını yönetmeye başladı. Bu işte büyük bir başarı ve dürüstlük gösterdi. Hz. Hatice onunla evlenmek istedi. Aileler arasında anlaşma yapıldı. Düğün sade ve gösterişsiz oldu. Artık yeryüzünde en en mutlu aile hayatı başlamıştı. Hz. Hatice kocası Hz. Muhammed'i çok seviyor, onu memnun etmek için elinden geleni yapıyordu.

Sonra ilk çocukları Kasım dünyaya geldi. Ardından Tahir

Zeynep, Rukiye, Ümmügülsüm ve Fatıma doğdular.

Hız. Hatice ile evlendikten sonra amacasından ayrılan Hız. Muhammed bu arada geçim darlığı çeken amcasına yardım elini uzattı. Oğullarından biri olan Hız. Ali'nin geçimini üzerine alıp onu evine getirdi. Hız. Ali O'nun terbiyesi altında büyümeğe başladı.

O yıllarda Mekke'yi tamir eden Mekke'li kabileler arasında anlaşmazlık çıkmış, Hacer-i Esved denilen mübarek taşı yerine koymak için savaşı bile göze almışlardı. Sonra bu işi bir hakeme havale etmek istediler. Her sözüne inanılan, bu güne kadar yalan söylediği asla duyulmamış olan Hız. Muhammed'in hakemliğine karar verdiler. O da taşı bir yaygının üzerine koyup taşıttı ve yerine gelince kendi elleriyle alıp yerleştirdi. Ortalık böylece yatışmış oldu.

Hız. Muhammed kırk yaşlarına erişti.

Sık sık Hira Mağarası'na çekiliyor ve insanlardan uzakta, yeryüzünün gökyüzünün yaratılışını, dünyanın halini düşünüyordu. Bilhassa Ramazan aylarını daima mağarada geçiriyordu.

Yine bir Ramazan günü yüce Melek Cebrail ona görünerek Kur'an-ı Kerim'in ilk ayetlerini okudu. "Sen Allah'ın Peygamberisin" dedi. Artık en büyük görev başlamıştı. Hız. Muhammed insanları Allah'ın dinine, İslam'a davet edecekti.

Bunu ilkin hanımı Hız. Hatice'ye anlattı. O vefakar ve değerli kadın kocasını dikkatle dinleyip iman etti. Ardından Hız. Ali, azatlı bir köle olan Hız. Zeyd ve Hız. Ebubekir müslüman oldular.

Peygamberimiz bu kutsal görevine devam etti. Üç yıl gizli gizli insanları İslam'a çağırırdı. Sonra bu daveti açıkça yapma emrini aldı. Arkadaşlarını, dostlarını dolaşıp Peygamber olduğunu bildirdi. İçlerinden çok azı onu kabul ettiler. Amcası Ebu Lehep, Kureyş zenginlerinden Ebu Cehil ve daha bir çokları O'nu davadan vazgeçirmek için çalıştılar. Fakat O;

—“Sağ elime güneş, sol elime ayı koysanız dahi bu yoldan dönmem!” dedi.

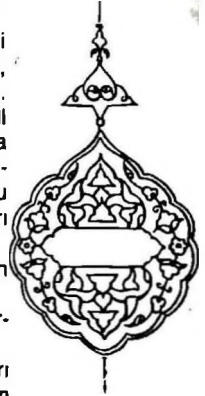
Hız. Ömer de İslamı kabul edince müslümanların sayısı kırka ulaştı.

Sevgili Peygamberimiz tam on üç sene Mekke'de insanları Allah'ın dinine, doğru yol olan İslama çağırırdı. Bu uğurda hem kendisi, hem O'na inananlar akıl almaz işkencelere ve ezalara uğradılar. Bir kısmı yurt ve yuvalarını terkedip Habeşistan'a göçtüler.

Peygamberliğin onuncu yılında, önce amcası Ebu Talip, onun ölümünden üç gün sonra da sevgili hanımı Hız. Hatice vefat etti. Binbir sıkıntı ve üzüntü içinde geçen bu yıla "Hüzün Yılı" dediler.

Mekke'de müslümanlara karşı eziyet ve işkenceler artınca Taif şehrine gidip oradaki insanları müslümanlığa çağırırdı. Alay

M

ÇOCUKLARA
İSLAM
ANSİKLOPEDİSİ

ve hakaretlerle karşılaştı. Hatta yolunun kenarına geçip O'nu taşa tuttular.

Bütün bunlara rağmen azim ve iradesini asla yitirmedi. Yüce Allah'ın kendisine yardım edeceğini biliyor, ona güveniyordu.

Mekke devrinin son birbuçuk yılı içinde Miraç hadisesi meydana geldi. Yüce Allah, en büyük ve sevgili Peygamberini kendi katına çıkarıp vasıtasız olarak onunla görüştü. Kafirler buna da inanmadılar.

Bu arada Medine'den bazı kimseler gelip, Akabe denilen yerde Allah'a ve Resulüne iman ettiklerini söylediler. Bunlar Medine'ye döndükten sonra orada İslamı yayıp sayılarını çoğalttılar. Ertesi yıl yine Akabe'ye gelip Peygamberimizi ve müslümanları Medine'ye davet ettiler.

Böylece müslümanlar birer ikişer Medine'ye hicret etmeye başladılar. Sonunda, Mekke devrinin on üçüncü yılı içinde Peygamberimiz, yanında en yakın arkadaşı Hz. Ebubekir olduğu halde Medine'ye hicret etti. Peşlerine düşen müşriklerin şerinden yüce Allah onları korudu.

Medineliler yollara çıkıp onları karşıladılar. Şehir bir bayram havası yaşadı. Çocuklar yollara dizilip "Hoşgeldiniz ya Resulallah" diye bağırdılar.

Peygamberimiz Medine'de Ebu Eyyub El Ensari isimli bir müslümanın evinde misafir edildi. Sonra bir mescid yaptırıp oraya yerleşti.

Artık on yıl sürecek olan Medine devri başlamıştı.

Mekke'li müşrikler, müslümanların çoğalıp güçlendiklerini görünce, onları yok etmek için bir ordu hazırlayıp Medine yakınlarındaki Bedir'e kadar geldiler. Peygamberimiz de 300 müslümanla beraber Bedir'de düşmanlarını karşıladı. Yapılan savaşta yüce Allah'ın yardımı ile müşrikler yenildiler. Azılı kafirlerden Ebu Cehil öldürüldü.

Bu zafer İslamın daha da yayılıp büyümesine vesile oldu.

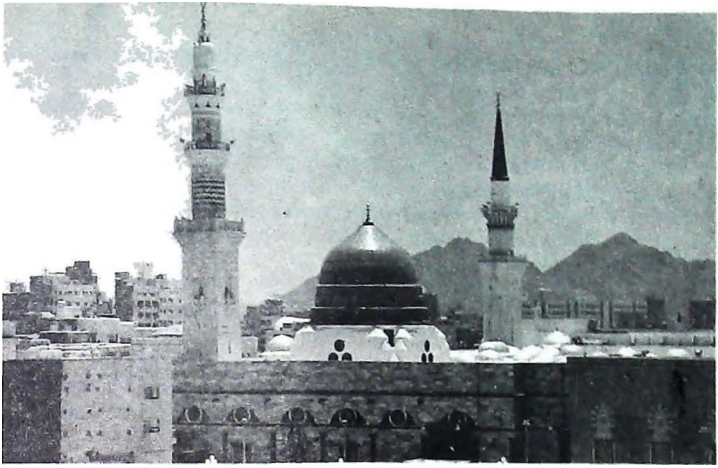
Müşrikler ertesi yıl, çok güçlü bir ordu ile yeniden saldırdılar. İki taraf Uhud'da karşı karşıya geldi. Çetin bir savaş yapıldı. Peygamberimizin amcası Hz. Hamza şehid edildi. Çok sayıda müslüman şehid düştü. Kafirler zafer kazandık sanıp geri çekildiler. Fakat Peygamberimiz ve arkadaşları peşlerine düşerek onları takip ettiler. Kureyşliler geri dönmeye cesaret edemediler.

Daha sonra müşriklerle Hendek Savaşı yapıldı. Bu savaşta da müslümanlar galip geldiler. İhanet eden Yahudilere de gereken ceza verildi.

Peygamberimiz, çevredeki hükümdarlara ve kabilelere mektuplar gönderip onları İslama davet etti. Arap kabileleri birer ikişer gelip müslüman oldular.

İslam dini artık her tarafta biliniyor, Peygamberimiz başarı-

Peygamberimizin
şemâlinin
yazıldığı
bir tablo

Nurlanmış şehir Medine'de Resulullah'ın Türbesi

dan başarıya koşuyordu. Arkadaşları O'nun etrafında pervaneler gibi dönmekteydiler.

Mute harbi, Hayber'in fethi gibi savaşlar yapıldı. Zaferler kazanıldı. Sonunda Resulullah on bin kişilik bir orduyla Mekke üzerine yürüdü. Müşrikler karşı koyma cesaretini gösteremediler. Peygamberimiz Mekke'ye girdi. Kâbe'deki putları birer birer devirip yıktı. Hz. Bilal Kâbe'nin damından ezan okudu. Müşriklerin hemen hepsi iman ettiler. Suçları bağışlandı.

Böylece Resulullah kendi öz yurdu olan Mekke'yi fethetti. Hemen arkasında Huneyn ve Evtas muharebelerini kazanıp henüz müslüman olmayan Arap kabilelerini dize getirdi. Taif'i muhasara etti.

Hicretin dokuzuncu yılında büyük bir orduyla Tebuk seferine çıktı. Hristiyan orduları çekindiler. O'na karşı çıkamadılar. Peygamberimiz Medine'ye döndü.

Artık İslamiyet hakimiyet kurmuş, Arabistan'da İslam güneşi parlamaya başlamıştı.

Peygamberimiz son bir defa hacca gitmek istedi. Hicretin onuncu yılında büyük bir kalabalıkla Mekke'ye geldi. Hac görevini ifa etti. Orada yüzbini aşkın müslümana Veda Hutbesi'ni okudu.

Hac dönüşü Medine'de hastalandı. Mübarek vücudu sarıılmıştı. Önceleri hafif devam eden hastalık, arttı. Resulullah yatağından kalkamıyordu. Hz. Ebubekir'i namaz kıldırma görevlendirdi.

Her türlü vazifesini eksiksiz tamamlamış, dünyaya İslamın nurunu yaymış, puta tapıcılığı ortadan kaldırmıştı. Artık huzur içinde Allah'ına kavuşabiliirdi.

Milladi 632 tarihinde 8 Haziran Pazartesi günü mübarek ruhunu teslim etti.

Cenazesini amcasının oğlu ve aynı zamanda en sevgili kızı olan Fatıma'nın kocası Hz. Ali yıkadı.

Sahabeler derin üzüntü ve gözyaşları arasında O'nu vefat ettiği yere, yani Hz. Aişe'nin odasına defnettiler.

Yeryüzü, üzerine ayak basmış olan en değerli varlığını böylece bağrına çekti. Allah, O'nu ebedi olmak üzere kendi katına aldı.

Vefatından sonra müslümanlar ilk iman eden ve Peygamberimize hicret arkadaşlığı yapan Hz. Ebubekir'i halife seçtiler.

Resulullah vefat etmiş, fakat arkasında kıyamete kadar hükümü baki kalacak olan Kur'an-ı Kerim'i bırakmıştı.

Şimdi yeryüzünün her köşesine yayılmış olan ve sayıları bir milyarı aşan müslümanlar hep O'nun adını yüce Allah'ın adı ile birlikte anıyor.

Çünkü, O Allah'ın her şeyi hürmetine yarattığı son ve en büyük elçisi, sevgili kuludur.

Burada anlattıklarımız, o kutsal hayatın çok, ama çok az bir kısmıdır. Her şey özet halinde ve bir iki cümle ile anlatılmış durumdadır. Peygamberimizin mübarek hayatlarını daha ince ayrıntılarına kadar öğrenmek her müslümanın vazifesi olmalıdır. Çünkü O'nun hayatı bütün insanlara örnek olması gereken bir mükemmellikte ve yüceliktedir.

Hz. Enes'in Peygamberimizle Bir Hattısı

"Hz. Peygamber (A.S.) Medine'ye geldiği vakit ben sekiz yaşında idim. Annem elimden tutarak Resulullah'a (A.S.) götürdü ve: "Ya Resulallah Ensâr'dan herkes sana bir hediye buldu. Ben ise şu oğlumdan başka sana hediye edecek bir şeye sahip değilim. Bunu al, istediğin hususta sana hizmet etsin" dedi.

"Bundan sonra ben on yıl Resulullah'a hizmet ettim. Bu müddet sırasında beni ne dövdü, ne tahkir etti, ne de bir defacık surat astı".

"bana ilk tavsiyesi: "Sırrımı kimseye fâş etme, emin ve güvenilir ol" demek oldu. Annem ve Resulullah'ın zevceleri (zaman zaman) benden Resulullah'ın sırrını sorarlardı, ben onlara söylemezdim, Resulullah'ın sırrını asla kimseye söylemedim."

"(Bir seferinde şunu) söyledi: "Oğulcuğum, abdestini tam al, tâ ki hafaza melekleri seni sevsin ve ömrün uzatılsın."

"Bir seferinde şunu) söyledi: "Ey Enes! Cenabetten guslederken mübalağa et. Böylece yıkanma mahallinden ayrılırken üzerinde günah ve hatalardan arınmış olarak çıkarsın". "Ya Resulallah" dedim, "mübalağa nasıl olur?" Cevaben: "Saç diplemini ıslat ve deriyi de arındır" dedi.

"(Bir seferinde de): "Ey Oğulcuğum! Elinden geldikçe abdestli ol, zira kim abdestli olduğu halde ölüm gelirse, ona şehidlik (sevabı) verilir" dedi.

“(Bir seferinde): “Ey Oğulcuğum! Elinden geldiği nisbette namazı bırakma, zira bu takdirde melekler daima sana rahmet okurlar” dedi.

“(Bir seferinde): “Ey Enes! Rûku edince ellerinle dizlerini sıkı tut, parmaklarını birbirinden ayır, dirseklerini yanlarına yapıştırma; ey oğulcum, rûkudan doğrulunca her uzvun tam olarak yerine gelsin, zira Cenab-ı Hak, kıyamet gününde, rûku ve secde arasında bellerini tam doğrultmayana nazar etmez; ey oğulcuğum; secde edince de alın ve ellerini yere tam koy. Horozun yeri gagalaması gibi (secdeden çabuk kalkarak) gagalama, (secdede kollarını yere sererek) köpeklerin veya tilkilerin yatışı gibi yere serilme. Namazda sağa sola nazar atmaktan sakın; eğer mutlaka bunu yapacaksan bari nafidele yap, farzda yapma” dedi.

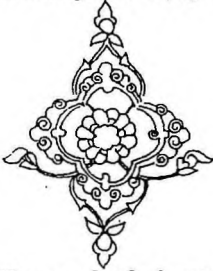
“(Bir seferinde de): “Ey Oğulcuğum, evinden çıktığın zaman ehl-i kıbleden gördüğün herkese selâm ver, böylece mağfur olarak eve dönersin. Ey oğulcuğum; kendi evine girdiğin zaman da kendine ve ev halkına selâm ver” dedi.

“(Bir seferinde de): Ey Oğulcuğum kimseye karşı kalbinde kötülük tutmadan sabahlamaya, akşamlamaya çalış. Zira bunda muvaffak olabilirsen, hesabını çok kolay verirsin, ey oğulcuğum vasiyetimi tutarsan hiçbir şey sana ölümden daha sevgili olamaz.”

“...Müslümanların büyüklerine hürmet, küçüklerine merhamet et...”

“Ey Oğulcuğum, duayı çok yap. Zira dua mübrem (muhakkak) kazaları bertaraf eder.”

“Ey oğulcuğum, işte bu benim sünnetimdir, kim benim sünnetimi ihya ederse, beni ihya etmiş olur, beni ihya eden de cennette benimle olur.”
(İslâm'da Çocuk Terbiyesi, Doç. Dr. İbrahim Canan, s.95-96,97).

Peygamberimiz ve Çocuklar

Hız. Peygamber sevgisini fiilleriyle açığa vurduğu gibi bizzat sözleriyle de alenen ifade etmiştir. Pek çok rivayet Hız. Hasan ve Hüseyin'i kucaklayıp öptükten sonra: “Ya Rabbi ben bunu (veya bu ikisini) seviyorum, sen de sev” dediğini teyid etmektedir. Enes'den gelen şu rivayet, diğer çocuklara da aynı şekilde davrandığını ifade eder: “Hız. Peygamber düğünden dönen çocukları ve kadınları görmüştü, onlara yönelerek: “Vallahi sizler bana halkın en sevgili olanıdır” der. Kafilenin içerisinde hizmetçilerin de bulunduğu tasrih edilen Müsned'in bir rivayetinde: “Allah'a and olsun sizleri seviyorum” der.

Hal böyle iken, bazı terbiye kitaplarında çocuğa karşı aşırı sevginin gizlenmesi tavsiye olunur: “Ve peder ve mâder (ana-baba) muhabbet-i müfritaları (aşırı sevgileri) olursa mehmâ emken (imkân nisbetinde) ilam etmeyeler. Zira tıfl (çocuk) ona muttali olıcak (olunca) havf ve haşyeti (korku ve saygısı) kalmayıp ilim ve adab ta”-

liminde noksan üzere olur.” Sünnette bir esasa rastlayamadığımız bu tavsiyeyi, en azından yaşla kayıtlayarak yapmada zuraret olsa gerek. Terbiye noktasından çocuğa sevginin hissettirilmesinin mahzurlu olacağı söylene bile, bu mahzurun temyiz yaşlarından sonrası için mevzu bahis olacağı kanaatindeyiz.

ÇOCUKLA HAŞİR-NEŞİR OLMAK

Hız. Peygamber çocuklarla haşır-neşir olmuştur. Kendisiyle onlar arasında hiç bir engel koymamıştır. Çocukların çekinip ürkmelerine sebebiyet verecek her çeşit tutumdan kaçınmış, onların teklifsizce yanaşıp konuşmalarını teşvik edecek davranışlarına ehemmiyet vermiştir. Bu cümleden olarak;

Huzuruna girmede serbesti tanımıştır.

Rastladıklarına selâm vermiştir.

Hâl ve hatırlarını sormuştur.

Hastaları ziyaret etmiştir.

Onlarla şakalaşmıştır.

İsim takmıştır.

Şimdi, bazı misâller vererek bunları açıklayalım:

Huzuruna girmede serbesti: Normal olarak Hız. Peygamber’in kapıcıları vardır, gelen kimseler huzuruna girmek için izin isterler. Rivayetler, bu durumdan en azından aileye mensup küçük çocukların belli bir ölçüde serbest olduklarını göstermektedir. Hattâ öyle geliyor ki, hiç kimsenin girmesine izin verilmediği istisnai durumlarda bile, çocuklar bu serbestiden istifade etmişlerdir. Huzuruna “yağmur meleği”nin (meleku’l-matar) girdiği bir sırada, hiç kimsenin içeri alınmamasını tenbih eden Hız. Peygamber’e, az sonra torunu Hüseyin’in geldiği haber verilir. Hız. Peygamber haberi getiren Ümmü Seleme’ye, “Onu bırakın girsin” der. Çocuk girer, dedesinin boynuna çıkar ve oynamaya başlar (...)

Selâmlaşma: İnsanların kaynaşık sevişme ve selameti bulmalarında büyük bir katkısı olan selâmlaşmayı Hız. Peygamber, İbnu Battal’ın dikkat çektiği âdâb-ı şeriata alıştırmaları maksadından başka büyüklerle kaynaşma vasıtası olarak da çocuklarla selâmlaşmayı teşir etmiştir. Yaşlılarıyla oynarken kendisini çağırmaya geldiği sırada Hız. Peygamber’in selâm verdiğini belirten Enes yolda giderken rastladığı, Ensârı ziyareti sırasında gördüğü çocuklara da selâm verdiğini, selâmda “selam üzerinize olsun ey çocuklar” sözünü kullandığını belirtir. Sâib İbnu Yezid’in hatırası, selâm veren çocuklara Hız. Peygamber’in — onları bunda takdir ve buna teşvik için gösterdiği hususi alâkayı belirtmesi bakımından — burada kayda değer. Der ki: “Biz çocuklarla oynuyorduk, yanımdan Resulullah (A.S.) geçti. Ben arkadaşlarımdan ayrılarak yaklaşmış selâm verdim. Selâmımı aldı ve: “Sen kimsin?” diye sordu. Ben: “Sâib İbnu Yezid İbni Uhti’n-Nemr İbni Kâsır’ım” dedim. “Allah seni mübârek kılsın” dedi.

İslâm âlimleri Hız. Peygamber’in bu husustaki sünnetini diğer nasslar muvacehesinde değerlendirerek, te’dib için, çocuğa selâm vermenin cevazına hükmetmiştir.

Hâl, hatır sorma: Çocuklarla kaynaşma ve onları yetiştirme gayretinin bir diğer örneği, onların hâl ve hatırlarını sormak suretiyle gönüllerini almasıdır. Hız. Enes, Peygamber’in bu sünnetini: “Resulullah bize karışır ve hattâ küçük kardeşime: “Yâ Ebâ Umayr, küçük kuşun ne oldu? diye sorardı” rivayetiyle ifade eder. Ebu Davud’un tahririnde Ebu Umayr’ı üzgün bulan Hız. Peygamber: “Ne oldu diye sormuş, kuşunun öldüğünü duyunca Ebu Umayr’la ilgilenip, onu teselli etmeye çalışmıştır.

Hasta olunca ziyaret: Bir Müslümanın, diğer bir Müslümana karşı yapması gereken vazifelerden biri olarak ifade edilip, ısrarla teşvik edilen hasta ziyareti bâbında, çocuğun ihmal edilmediğini görüyoruz. Enes anlatıyor: “Hz. Peygamber’e hizmet eden bir Yahudi çocuğu hastalanmıştı. Resulullah, ona geçmiş olsun ziyaretine gitti, başucuna oturup: “Müslüman ol” dedi. Çocuk babasına bakınca o da: “Ebu’l-Kasım’a itaat et” dedi. Çocuk Müslüman oldu (...) Hz. Peygamber’in torunlarından birinin hastalanması üzerine yaptığı ziyaretle ilgili hadisi Buhârî’nin: İyâdetu’s-Sıbyân “Çocuklara geçmiş olsun ziyareti” başlığıyla sunması da bu meselenin sünnetteki yerini göstermektedir. Diğer taraftan çocuklar da misalimizde Hasan, Hüseyin) hasta olan büyükleri (misalimizde Hz. Peygamber) ziyaret etmektedirler.

Çocuklarla şakalaşma: Hz. Peygamber’in hayatında erkek olsun kadın olsun temas ettiği kimselere zaman zaman latife ve şakalarda bulunarak takıldığını biliyoruz. Siyer ve hadis kitaplarında bunların misâli çoktur. Bu meyanda “Ashâb’ın çocukları ile de şakalaşmaktan geri durmamıştır.” Hattâ Enes’in ifadesiyle Hz. Peygamber, “Çocuklarla şakalaşmada insanların en ileride olanıdır”. Bu şakalardan bir kısmına kitaplarda rastlamak mümkündür. Ebu Seleme İbnu Abdîrrahman’ın anlattığını göre, Hz. Peygamber (A.S.) dilini çıkarır torunu Hasan’a doğru uzatırdı. Çocuk dilin kırmızılığını görünce neşe ile dolardı.” Mahmud İbnu Rebi de kendisi beş yaşlarında iken Hz. Peygamber’in bir kovadan ağzına su alarak yüzüne püskürttüğünü rivayet eder ki bu, onun “Ensâr’ın çocukları ile olan şakalaşmalarından” biri idi. Hz. Enes başında bir tutam kadar saç kestirmeyip uzattığını, çünkü Hz. Peygamber’in o saçtan yakaladığını rivayet eder ki, bu da çocuklarla cereyan eden şakalaşmaların bir başka çeşididir. Ya’lâ İbnu Mürre’nin anlattığına göre bir davete gitmekte olan Hz. Peygamber yolda çocuklarla oynamakta olan torunu Hüseyin’i de beraberinde götürmek için yakalamak ister. Fakat bir sağa bir sola kaçmaya başlayınca, Hz. Peygamber yakalayınca kadar onu takliden sağa sola koşarak peşinden gider. Tutunca elinin birini ensesinin altına, diğerini çenesinin altına kor, ağzını ağzına dayayarak öper ve “Hüseyin bendendir, ben de Hüseyin’den (...)” der.

İsim takma: Şakalaşmada bir diğer çeşit isim, lakab vs. takmadır ki bu çeşide de rastlamaktayız. Nitekim Enes’in küçük kardeşine Ebu Umayr diye künye taktığı gibi bizzat Enes’e de “Zü’l-Üzüneyn” (iki kulaklı) demiştir ki, bu adı takmaktan maksadının mizah ve takılma olduğu bizzat hadisin râvilerinden Ebu Usâme tarafından tasrih edilmiştir. Keza torunu Hasan için de luka’ demiştir ki bu tâbir büyükler için kullanıldığı takdirde zemîn ifâde eden bir kelimedir. Hz. Peygamber’in bu şakalaşmalarda hiçbir surette yalana yer vermediği ayrıca belirtilir.

Çocukları eğlendirme: Bir bakıma şakalaşmanın devamı sayılabilecek eğlendirme hususu da Hz. Peygamber’in çocuklarla olan münasebetlerinde mühim bir yer tutar. Az ilerde oyunun çocuk terbiyesindeki yerini göreceğiz. Çeşitli şekil ve vasıtalarla çocuk hayatında oyunu teşvik eden Hz. Peygamber bu hususta fiilen büyüklerin de iştirak etmelerinin lüzumunu göstermek gayesiyle şahsi örnek vermiştir. Bunun sonucu olarak sünnette çocukların eğlendirilmesi için Hz. Peygamber’in çeşitli davranış ve tavsiyelerine rastlarız.

Omuzuna bindirme: Hz. Peygamber’in torunlarını sık sık omuzlarına aldığına dair muhtelif rivayetler mevcuttur. Hz. Ömer’den gelen bir rivayete göre Hz. Ömer, Hasan ve Hüseyin’i Hz. Peygamber’in iki omuzu üzerinde görür ve altınızdaki at ne kıymetli attır” der. Hz. Peygamber de “Onlar da ne değerli atlıdır” cevabını verir. İbnu Abbas’ın rivayetinde benzeri bir durumda — ki omuzundaki Hasan’dır — “Ey çocuk ne kıymetli bineğe biniyorsun” diyen kimseye Hz. Peygamber: “O da ne kıy-

metli binicidir" cevabını verir. Selmân'ın rivayetinde kaybolan Hasan ve Hüseyin'i bir dağın eteğinde bulan Hz. Peygamber, onlardan birini sağ, diğerini sol omuzuna bindirir. Selmân: "Ne mutlu size, bineğiniz ne kıymetli binek" deyince Hz. Peygamber, "onlar da ne kıymetli biniciler, babaları ise onlardan da hayırlı" cevabını verir.

Bu omuza alma o kadar mükerrerrdir ki, kızı Fâtıma'yı ziyarete geldiği sıralarda kendisini karşılayan Hasan ve Hüseyin'i derhal omuzlarına almak ve onları sevmekle işe başlar ki, bu durum bize omuza alma keyfiyetinin sadece taşıma ihtiyacına mebnî olmadığını ifade eder.

(İslâm'da Çocuk Terbiyesi, Doç. Dr. İbrahim Canan, s. 112-117).

Muhammed İkbal:

İslam şairi, düşünür ve yazarı Muhammed İkbal 1877 yılında Pencap eyaletine bağlı Siyalkut şehrinde doğmuştur. Küçük yaşlardan beri büyük bir ilgi ve merak duyduğu ilme ve edebiyata, girdiği üniversitede başarılı bir şekilde devam etmiş ve aynı başarı ile de tahsilini bitirmiştir. Arapça, Farsça ve İngilizceyi öğrenmiş, hocalarının takdir ve sevgisini kazanmıştır. Bilhassa hocası Seyyid Mir Hasan'ın İkbal üzerindeki tesiri büyük olmuştur.

Sağlam bir aile terbiyesi altında büyüyen İkbal yaşadığı dönemlerdeki İngiliz sömürgeciliğine baş kaldırmış ve Hindistan'daki İngiliz esaretinin son bulması için uzun ve yorucu çalışmalara başlamıştır.

Tahsilini ilerletmek için 1905 yılında Avrupa'ya gitmiş, orada felsefe sosyoloji dalında ihtisas yapmıştır. Bu arada yazdığı birbirinden güzel şiirlerde Hind müslümanları arasında takdir ve sevgi kazanmıştır. Artık en büyük düşüncesi müslümanların İngiliz ve Hind esaretinden kurtularak müstakil bir devlet kurması fikridir. Güçlü kalemle bu kutsal mücadele için kullanmış, değerli eserler kaleme almıştır.

Avrupa'dan dönünce avukatlığa başlamış, 1930 yılında Hind Müslüman cemiyeti kongresine başkanlık yapmıştır. Bu arada Pakistan'ın kurucusu Muhammed Ali Cinnah ile beraber olmuş, onun hem en büyük yardımcısı, hem de en yakın arkadaşı olmuştur.

İkbal 1934 yılında Boğaz Kanseri hastalığına yakalanarak 1938 yılında Lahor'da vefat etmiştir. Vefatından kısa bir süre sonra ömrü boyunca hayatının en soylu gayesi haline gelen Pakistan devleti de 1947 yılında resmen kurulmuştur.

İkbal 1934 yılında Boğaz Kanseri hastalığına yakalanarak 1938 yılında Lahor'da vefat etmiştir. Vefatından kısa bir süre sonra ömrü boyunca hayatının en soylu gayesi haline gelen Pakistan devleti de 1947 yılında resmen kurulmuştur.

Mezan Lahor'daki Mescid-i Şahi isimli caminin minaresi göl-

gesindedir. Ölüm için: "O korkulacak bir şey değildir, o insana taze bir hayatın kapılarını açar. İnancı bir insan, bir müslüman ölümü tebessümle karşılamalıdır" diyen büyük İslam şairinin 'Ey şark milletleri uyanın', 'Yolcu Şarktan Haber', 'Kölelik', 'Armağanı Hicaz', 'Esrar ve Rumuz' gibi değerli eserleri vardır. Pek çok yabancı dile tercüme edilen bu eserlerde İkbâl, gerçek müslümanlığın ne olduğunu dünyaya bir kez daha ilan etmek istemiştir. Mevlana Celaleddin Rumi'ye karşı büyük bir sevgisi vardır. Kitaplarını Urduca, Farsça ve İngilizce olarak üç ayrı lisanla kaleme almıştır. Türk milleti için Mehmet Akif'in yeri ne ise, kardeş Pakistan milleti için de Muhammed İkbâl'in yeri odur.

M

Hız. Peygamber'in Hızurunda

1 — Ey biz çaresizlerin tek varlığı (Hz. Muhammed) bu milleti ölüm korkusundan kurtar.

2 — Eski Lât ve Menatı (Cahiliye devrinde Arapların taptığı putların ikisi) mahvedip eski dünyaya büyük bir inkilâp getirdin.

3 — İnsanların ve cinlerin zikir ve fikir cihanında sabah namazı, ezan sesi sensin.

4 — Yanış, heyecan, sevinç ancak (Kelime-i Tevhid) dan gelir. Tefekkür gecesinde nur yine Kelime-i Tevhidin ışığıdır.

5 — Biz ne öküzdən, eşekten ilahlar yaptık, ne de kâhinlerin önünde baş eğdik.

6 — Ne ihtiyar mabudlar önünde secde ettik, ne de sultanın, emirin sarayını tavaf ettik.

7 — Bütün bunlar senin sonsuz lütfun sayesinde. Bizim düşüncemizi senin ihşanının besleyip yetiştirmiştir.

8 — Bizim zevk ve sevincimizin sermayesi seni anmaktır. Bu anış fakr içinde millete büyük bir gayret veriyor.

9 — Ey her Tarikat salikinin ruhi ve fikri makamı ve menzili. Her salikin gönlünde senin caziben yer almıştır.

10 — Bizim sazımız öylesine sustu ki tellerine mızrap ağır geliyor.

11 — Acem, Arap diyarlarını dolaştım. Mustafa (Hz. Peygamber) ortada yok; buna mukabil bol bol Ebu Leheb (Peygamber'in amcası ve en büyük düşmanı, müşrik).

12 — Bu münevver Müslüman oğlunun kalbi kapkaranlık.

13 — Gençlik, yiğitlik zamanında ipek gibi yumuşak, nazik... Gönlünde hep gecici esassız hevesler... bir idealin cefasına katlanacak yüreğe sahip değil.

14 — Bu babadan, dededen köleye hürriyeti düşünmek haram.

15 — Mektep onda din vecdi, heyecanı bırakmadı. Varlığı hiçbir şeye yaramaz hale geldi.

16 — Bu kendi benliğini tanımaz, bu Freng'e mest ve hayran... Freng'in elinden arpa ekmeği dilenmekte.

17 — Bu aç, temiz canı karşılığında ekmek satın aldı. Fakat bizi ise acı, iç yakıcı feryatlara verdi.

18 — Hususi beslenen kuşlar gibi doyuruldu. Mavi gökleri tanımadı.

19 — Hocası kültürsüz, görüşü kıt... Ona yüksek varlığını, benliğini tanıtmadı.

20 — Frenklerin ateşi onu eritti. Ve başka bir kalıba soktu.

21 — Mü'min fakat ölümün sırrını bilmez. Gönülünde Lâ galibe illallah (Allah'-tan başka kudreti yenici, yoktur) âyetinin sırrını idrat edememiştir.

22 — Göğsünün içindeki gönül öldü mü o artık sadece yiyip içmeyi, uyumayı düşünür.

23 — Bir lokma ekmek için herkese haysiyetsizce kavuk sallar, bir midesi için yüzlerce kişiye minnettar olur.

24 — Frenkten Lât ve Menat (put) satın alır. Mümindir ama akıllı fikri putperest mabedindedir.

25 - Benim iznimle kalk (Kum bi-izni) diyerek onu dirilt, günlündeki Allah'a ideal ve imanını dirilt.

26 — Bizim hepimizi garp usulü terbiye büyülemiştir. Hepimizi Frenkler, hiç harbe lüzum görmeden öldürmüşlerdir.

27 — Sen kadehi kırılan bir kavimdensin! Bir tane Allah aşkıyla sarhoş olmuş bir kul meydana çıkar.

28 — Ta ki Müslüman bir kere daha kendini görüp tanısin. Bütün bir cihandan kendisini üstün olduğunu anlasın.

(Muhammed İkbâl'ın Üç Eseri, Prof. Dr. Ali Nihad Tarlan, s.110-112).

Muharrem Ayı:

Muharrem, kameri ayların birincisidir. Hicri takvime göre 1 Muharrem, Hicri Yılbaşı'dır. Bu tarihte sevgili Peygamberimiz Mekke'den Medine'ye göç etmiş, İslam tarihi için bir dönüm noktası başlamıştır. Hicretin ehemmiyeti dolayısıyla Muharrem Ayının birinci günü Hz. Ömer devrinde takvim başlangıcı olarak kabul edilmiş ve uzun asırlar boyu İslam ülkelerinde Hicri Takvim kullanılmıştır. (Bak: Hicri Takvim).

Muharrem Ayının şeref ve bereketi büyüktür. Hicret gibi müstesna bir olayın vuku bulduğu bu ayda müslümanlar Allah'a olan ibadetlerini artırır, oruç tutar, nafilâ namaz kılarlar. 10 muharrem tarihinde Aşure Günü kutlanır. Komşulara hediyeler verilir, akrabalar ziyaret edilir Aşure Günü oruç tutmak çok sevaptır. Peygamberimiz bu günde, müslümanın çoluk çocuğuna ve ailesine ihsanda bulunmasının rızkının artmasına sebep olacağını müjdelemiştir.

Muharrem Ayı'nın önemini belirtmek için "Şehrullah" yani Allah'ın ayı adı verilmiştir.

İslâm tarihi içinde benzersiz ve önemli bir olaydır. Bu savaşla Müslümanlar Hristiyanlarla ilk defa karşılaşmış ve akıl almaz bir başarı kazanmışlardır.

Savaş, Peygamberimizin Bizans'a gönderdiği elçisi Umeyy oğlu Haris'in Mute'de aslen Arap olup, hristiyanlığı kabul etmiş olan ve Bizans'ın himayesinde bulunan Busra emiri Şurahbil tarafından şehid edilmesi üzerine başladı.

Peygamberimiz hadiseyi duyunca çok üzölmüş ve hemen 3000 kişilik bir ordu hazırlayarak Mute'ye göndermiştir.

Orduya azatlı kölesi Zeyd İbni Harise komuta ediyordu. Eğer Zeyd şehid olursa Hz. Ali'nin ağabeyi Cafer, o da şehid düşerse şair Abdullah Bin Revaha orduyu yönetecekti.

İslâm ordusu miladi 629 tarihinde Mute'ye ulaştığında karşılarında yüzbin (Bir rivayete göre ikiyüzbin) kişilik bir ordu buldular. Çünkü Şurahbil Bizans'tan yardım istemiş, İmparator Herakliyus'da böyle kalabalık bir orduyla gelmişti. İslâm askerleri sayıca çok üstün olan Bizans ordusu üzerine saldırdılar. Savaşta önce Hz. Zeyd, sonra Hz. Cafer, daha sonra da Abdullah İbn-i Revaha kahramanca dövüşüp şehid düştüler. Müslümanlar paniğe kapılacakken Halid İbn-i Velid komutayı ele aldı. Ertesi gün orduya yeni bir düzen verdi; öndekileri arkaya, sağdakileri sola aldı. Bizanslılar karşılarında yeni simalar görünce müslümanlara yardım geldiğini sanıp kaçmaya başladılar. İkiyüzbin kişi 3000 kişilik bir ordunun önünden kaçıyordu. Bu olağanüstü bir olaydı. Hz. Halid Bin Velid son derece bahadır ve üstün bir komutandı. Bu fırsattan istifade edip, askerini topladı. Şan ve şeref içinde Medine'ye döndü. Peygamberimiz onları yolda karşıladı. Şehid olanların ailelerini teselli etti.

Mute Harbiyle İslâm'ın güç ve kudreti bir kez daha dünyaya ilan edilmiş oldu. Bundan sonra Halid Bin velid'e "Seyfullah" Allah'ın kılıcı ünvanı verildi.

Mübah:

Dinimize göre yapılması da, yapılmaması da caiz olan; yapılması halinde sevap, yapılmaması halinde de günah olmayan işlere mübah denilir. Yürümek, uyumak, yemek, içmek, konuşmak gibi işler mübahdır. Ancak bunlar aşırı biçimde yapıldığı, mesela yalan sözlerle konuşulduğu, yahut, haram şeylerden yenilip içildiği zaman mübah olmaktan çıkıp haram olur.

Müderris:

Müderris, bugünkü anlamıyla Profesör demektir. Osmanlı Devleti'nde medreselerin başında bulunurlardı. Onlar medrese vakfiyesinden maaş alan, hayatlarını bu bilim ocaklarının ve oradaki öğrencilerin yetişmesine adanmış değerli bilginlerdi. Devletin en küçüğünden en büyüğüne kadar her kademesinde medrese tahsili görmüş kişiler vazifelendirildiği için müderrislerin fonksiyonu çok büyüktü. Derin bir sevgi ve saygı görürlerdi.

Daha çok kelim, edebiyat, İslam Hukuku, Hadis, Tefsir, Matematik, Astronomi, Fizik gibi ilimler öğretir, maddi ve manevi sahada otoriter alimler yetiştirirlerdi.

İdari olarak Şeyhulislama bağlı olan müderrisler, bulundukları medreselerin büyüklük ve küçüklüklerine göre de ayrıca devletten değişik oranlarda maaşlar alırlardı. (Bak: Medrese).

Müderris olabilmek için bir çok tahsil kademesini geçmek ve ilmi ihtisas yapmak gerekirdi.

Müezzin:

Ezan okuyan kişiye denilir. Bunun sevabı çok büyüktür. Bir hadis-i şerifte, kıyamet günü boyu en uzun olan kimselerin müezzinler olacağı beyan edilmiştir. Peygamberimizin müezzi-ni, Hz. Bilal idi.

Müezzin ezanı bir yerden, kibleye dönerek okur. Bu esnada abdestli olması lâzımdır. Delinin, çok küçük çocuğun, kadının ve oturan kimsenin ezan okuması doğru değildir.

Müezzin olabilmek için ezanın nasıl okunacağını, namazın nasıl kılınacağını iyi bilmek lazımdır.

Müfsit:

İfsat eden, bozan, meşru bir işi iptal eden şeye müfsit denilir. Böyle bir hareket bile bile yapılırsa insanı günaha sokar. Fakat bu, unutulur, yahut hataen yapılırsa günah sayılmaz.

Mesela namazda konuşmak, oruçlu iken yiyip içmek bu ibadetleri ifsat eder, bozar. Abdestli birinin vücudundan akan kan da abdestini bozar.

Mükellef:

"Ehliyet ve selahiyet sahibi olan kimse" manasına gelen mükellef, dinimizde bir takım emirleri yerine getirmeye, bazı yasaklardan kaçınmaya mecbur olan kimsedir. Bir kimsenin

tam mükellef olabilmesi için akıl sahibi ve buluğa erişmiş olması lazımdır.

Namaz kılmak, dinimizde bir mükellefiyettir. Şartlarını haiz bulunan yani akıl ve balığ olan bir kimse onu yerine getirmek mecburiyetindedir. Bu bir mükelleflik vazifesidir.

İnsanlar, ehliyetleri, güç ve kudretleri kadar mükellef olurlar. Mesela yatalak bir hastanın ayakta namaz kılması mümkün olmadığı için bu kendisinden istenemez.

Deliler dini konularda mükellef değildirler. Henüz buluğ çağına ermemiş olan çocuklar da dini konularda mükellef olmuş sayılmazlar. Buluğ çağı erkek çocuklarda 12-15, kız çocuklarda 9-15 yaş arasında olur.

Mü'min:

Arapça bir kelime olan mü'min lügatta: "Allah'a, Peygamberine, kitabına ve dinin esaslarına inanıp iman eden, iman sahibi, müslüman" manalarına gelir.

Mü'minler Allah indinde makbul ve övülmüş kimselerdir. Kur'an'ın pek çok ayetinde onların üstün vasıfları, kavuşacakları eşsiz nimetler anlatılır.

Mü'min ve müslüman aynı anlamlarda kullanılmaktadır. Zaten iman ve islam da aynı şeylerdir. Buna göre mü'min İslam'ın itikadî kurallarını kabul edip kalbi ve diliyle buna şehadet eden kimse demek olur. Kafir, mü'minin tam zıddı bir anlam taşır. (Bak: Kafir maddesi).

Mü'min kelimesinin çoğulu mü'minündür. Kur'an-ı Kerim'de "Mü'minûn" isimli bir de sure vardır.

Münafık:

Lügatta: "Nifak çıkartan, ikiyüzlülük eden, mürâi" kimse demektir. Hususen, kafir olduğu halde kendisini mümin gibi gösteren, kalben inanmadığı şeyleri diliyle inanmış gibi söyleyen kimselere münafık denilir. Bunlar kafirlerden daha acıklı bir azaba uğrayacaklardır. İnkarlarını açıkca belirtmedikleri için müslümanlar için çok büyük bir tehlike olan münafıklar Kur'an'da bozgunculukla suçlanmışlardır.

Bakara Suresi'nin 8, 9 ve 10'uncu ayetlerinde: "İnsanlardan, inanmadıkları halde 'Allah'a ve ahiret gününe inandık' diyenler vardır. Bunlar Allah'ı ve insanları aldatmaya çalışırlar, oysa sadece kendilerini aldatırlar da farkında değildirler. Kaiplerinde hastalık vardır onların. Allah hastalıklarını artırmıştır. Yalancılıkları yüzünden onlara elem verici bir azap vardır" buyrulur.

Peygamberimiz münafıkların alametlerini saymış ve: "On-

lar söyledikleri zaman yalan söylerler, verdiği sözde durmaz ve emanete hıyanet ederler" buyurmuştur.

Bu tür fitneci insanlar tarihin her devrinde var olmuş ve toplumların başına bela kesilmişlerdir. Peygamberimiz zamanında bile faaliyet göstermiş, İslâmı yıkmak için gizli fesat cemiyetleri kurmuşlardır. Abdullah İbni Übeyy'in reisliğinde Peygamberimiz ve arkadaşlarını zarara uğratmak istemişlerdir. Daha sonraları Hz. Ali devrinde Abdullah İbni Seb'e isimli ve aslında yahudi olan bir münafık büyük fitneler çıkarmıştır.

Peygamberimiz sık sık: "Ey Allah'ım kalbimi münafıklardan temizle", diye dua eder, müslümanları o gibi kimselerin şerinden korunmaya çağırırdı.

Müneccim:

Lügat manası itibariyle "yıldızların hal ve hareketlerinden hüküm çıkaran kimse, falcı" gibi manalara gelir.

İslâm dini gelecekte haber veren falcıların en büyük yalancılar olduğunu, gaybı ancak Allah'ın bileceğini açıklamıştır. Peygamberimiz falı ve falcılığı yasaklamış, bunu Allah'a eş koşturmakla bir tutmuştur. Kur'an-ı Kerim'de "İçki, kumar ve fal okları şeytanın amelinden birer pisliktir. Bunlardan kaçınınız ki felaha eresiniz." buyurulmuştur.

Münker ve Nekir Melekleri:

Bunlar Yüce Allah'ın kabirlerde görevlendirdiği sorgu melekleridirler. Kişiler öldükleri ve kabre konuldukları zaman bu melekler gelerek kendisine "Rabbi, dini ve Peygamberi" hakkında sorular sorarlar. Bu sorgu kitap ve sünnet ile sabittir.

Münker ve Nekir melekleri ahiret aleminin kapıcıları sayılırlar. Bunlarla görüşülmeden ahiret alemine geçilmez.

Hadis-i Şeriflere göre siyah renkli, gözleri mavi iki melektirler ki inkarcılar onların dehşetinden ürperirler. Bunlara Kabir Melekleri, Kabir İmtihancıları da denilir.

Müstehap:

Bir bakıma sünnet-i gayr-ı müekkede sayılan müstehap lügatta sevilen, hoş giden şey manalarına gelir. Dinimize göre yapılması mutlaka emredilmediği halde yapanların sevaba erişecekleri işler müstehaptır. Mesela Kuşluk Namazı kılmak, nafile oruç tutmak gibi. Peygamberimiz bu tür ibadetleri zaman zaman yapmış ve yapılmasının müminlere çok sevap kazandıracağını bildirmiştir.

Mendup, fazilet, nafile, tatavvu, edep gibi kelimeler de müs-

tehapla eş anlamlı kelimelerdir.

Müstehapları terkedenler günah işlemiş sayılmazlar, fakat ziyâde bir sevaptan mahrum kalırlar.

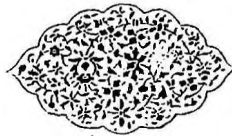
M

Müteşabih:

İslam ıstılahında lafzı, manası veya her ikisi sebebiyle açıklanması güç olan veya muhkem olmayan ayetlere müteşabih ayetler denir. Bu ayetlerin ya çok çeşitli ihtimaller taşıyan manaları, yahutta aklen ve mantiken izahları güç olan tarafları vardır. Muhkem ayetler açık ve belirgin oldukları halde müteşabih ayetler bir çok manaya gelebileceği için harici bir delile ihtiyaç gösterirler. Bazıları ise kattiyetle bilinmez. Mesela Kıyamet'in vakti müteşabihlerdendir. Yüce Allah Kur'an-ı Kerim'-de hem muhkem hem müteşabih ayetlere, tam bir imanla inanılması gerektiğini açıklayıp "Resûlüm! Sana kitabı indiren O'dur. Ondan bir kısım ayetler muhkemdir ki bunlar kitabın ana-sıdır, (temelidir). Diğer bir kısmı da müteşabihlerdir. İşte kalplerinde eğrilik bulunanlar sırf fitne aramak ve kendi teviline yeltenmek için onun müteşabih olanına tabi olurlar. Halbuki onun tevilini Allah'dan başkası bilemez. İlimde yüksek payeye erişenler ise "Biz ona inandık. Hepsi Rabbimizin katındandır" derler. Bunları salih kullardan başkası iyice düşünmez." buyurmuştur. (Al-i İmran:7).

Müttaki:

Allah'dan korkan, takva ile hareket eden kimselere müttaki ki denilir. Bütün müslümanlar müttaki olabilmek için gayret gösterirler. Çünkü Allah korkusu bütün hikmetlerin başıdır. Kur'an'da takva sahipleri övülmüş, müttaki olabilmenin şartları açıklanmıştır: Yüce Allah "Mutlu son, takva sahiplerine aittir" buyurmuştur.

Nafile:

Nafile lügatta: "Fazlalık ziyade" manasına gelir. İslâm dininde farz veya vacip ibadetlerin dışında yapılan her türlü ibadet nafiledir. Sünnet olan namazların tamamı nafiledir. Bunlara Tatayum namazlar da denilir. Evvabın, kuşluk, teheccüd, yolculuk, tesbih, tevbe ve hacet namazları hep nafile ibadetlerdir.

Nafile hac, nafile oruç da sevabı çok fazla olup kulu Allah'a yaklaştıran ibadetlerdir. Yüce Allah kıyamet günü insanların önce farz olan ibadetlerine bakacak, bunlarda eksiklik varsa nafielerle tamamlatılmasını isteyecektir. Bu sebeple nafile ibadetin dinimizde önemli bir yeri vardır. Nafile namazlar, hac ve oruçlar kalbi temizleyen, ibadet zevkini artıran, insanı takvaya yaklaştıran ibadetlerdir.

Namaz:

Namaz yüce Allah'ımızın her müslümana farz kıldığı, farziyeti ayet ve hadislerle sabit kutsal bir ibadettir. Beş vakit namaz Peygamberimize ve ümmetine Miraç'ta farz kılınmıştır.

Namazın Arapça karşılığı "Salat"dır. Salat lügatta: "Dua etmek, sığınmak, yalvarmak" gibi manalara gelir.

İslam dininde Allah'a ve Peygamberine imandan sonra verilen ilk emir namaz emri olmuştur. Kur'an-ı Kerim'in yüzden fazla yerinde namazdan bahsedilmiş ve bu İslâmın beş şartından ikincisi olarak zikredilmiştir.

Namaz kılmak çeşitli şart ve şekillerde bütün ilahi dinlerde mecuttur. her Peygamber ümmetine namazı emretmiş, onlara bunu öğretmiştir. Hz. İbrahim bir yandan Kâbe'yi imar ederken bir yandan da: "Ulu Rabbim, beni de zürriyetimi de na-

mazı dosdoğru kılanlardan eyle" diye dua etmiştir. (Sûre-i İbrahim, 40)

Namaz bugünkü şekliyle Peygamberimiz Hz. Muhammed (S.A.V.) tarafından öğretilmiş ve kesinleşmiştir. Yüce Allah Peygamberimize: "Ümmetine namazı emret! Ona sımsıkı sarıl" buyurmuştur. (Taha: 132). Muhtelif ayetlerde namaz kılmanın Allâh'a hakkıyla itaat etmek olduğu, namazları vaktinde ve eksiksiz kılanların ebedi nimetlere kavuşacağı, Allah'a itaatın namazla mümkün kılanların ebedi nimetlere kavuşacağı, Allah'a itiatın namazla mümkün olacağı ve namazı kasıtlı terketmenin insanları küfre götüreceği açıklanmıştır.

Peygamberimiz: "Namaz dinin direğidir", "Namaz gözümün nurudur", "Namaz cennetin anahtarıdır" buyurmuştur.

Hiç bir ibadet namaz kadar önemli ve anlamlı değildir. Çünkü o bütünüyle bir nur ve kurtuluş vesilesidir. Hemen hemen bütün ibadetler namaz içinde toplanmış gibidir.

Cenab-ı Hak'la sırdaşlık yapmak, adeta O'nunla konuşmak ve O'nun huzuruna çıkmak demek olan namazın da, diğer ibadetlerde olduğu gibi çeşitli şart ve erkanları farz, vacip, sünnet ve mekruhları vardır. Bunların çok iyi bilinmesi gerekmektedir.

Namazın farzları onikidir. Bunların altısı namaza başlamadan, altısı da başladıktan sonra yerine getirilir. Namazın dışındaki farzlar şunlardır:

1— Namaz kılmak için abdest almak, gerekiyorsa bütün vücudumuzu yıkamak.

2 — Vücudumuzda, yahut namaz kılacağımız yerde pislik varsa onları temizlemek.

3 — Örtülmesi gereken azalarımızı örtmek.

4 — Kibleye doğru dönmek.

5 — Namaz vakitlerine dikkat etmek ve her namazı vakti içinde kılmak.

6 — Hangi namazı kılacaksak ona niyet etmek.

Namazın içindeki farzlar da şunlardır:

1 — Namaza başlarken tekbir getirmek.

2 — Kıyama durmak.

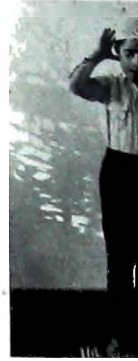
3 — Namaz için gereken ayetleri okumak.

4 — Rükûya eğilmek.

5 — Secdeye gitmek.

6 — Son rekatta Ettahiyyatu duasını okuyacak kadar oturmak.

Her namazın kendine mahsus vakti vardır. Her namaz için

ayrı ayrı niyet edilir.

Sabah namazı ikisi sünnet, ikisi farz olmak üzere dört rektattır. Öğle namazı 10, İkinci namazı 8, Akşam namazı 5, Yatsı namazının sonunda kılınan 3 rekat Vitir namazıyla birlikte Yatsı namazı 13 rektattır.

Günde beş vakit kılınan namazdan başka namazlar da vardır. Bunlar; Cuma Namazı, Bayram Namazı, Cenaze Namazı gibi namazlardır.

Cuma namazı öğle vakti kılınır. Dört rekat sünneti, iki rekat farzı, dört rekat son sünneti vardır. Mutlaka cemaatla kılınması gerekir. Cuma namazında hatibin okuduğu hutbeyi dinlemek farzdır. (Bak: Cuma maddesi).

Namazların hepsi birbirine benzer şekillerde kılınır. Aralarında çok küçük farklar vardır. Burada sabah namazının nasıl kılınacağını göstereceğiz.

SABAH NAMAZI NASIL KILINIR?

Abdest alır, kıbleye döneriz. "Niyet ettim Allah rızası için Sabah namazının sünnetini kılmaya" diye niyet ederiz. Hem, "Allahuekber" diyerek tekbir getirir, ellerimizi bağlarız. Subhaneke duasını okuruz. Euzubesmele çekerek Fatiha Suresi'ni okuruz. Sonra bir zammı sure (Mesela Kevser Suresi'ni) okuyup rukuya eğiliriz. Rükuda üç veya yedi kere "Subhanerabbileyazim" deriz. Doğrulurken "Semiallahülmenhamide, Rabbena lekel hamd" deriz. Sonra secdeye gider 1. ve 2. secdelerde "Subhanerabbileyala" deriz.

Ayağa kalkarız. Besmele çekip Fatiha'yı okuruz. Sonra yine bir zammı sure (mesela İhlas Suresi'ni) okuruz. Daha önce olduğu gibi rüku ve secdelere gider, otururuz. Ettehiyyatü, Allahümme-salli, Allahümmebarik dualarını okuyarak önce sağa, sonra sola "Esselamualeyküm ve rahmetullah" diyerek selam verir namazın ilk iki rekat sünnetini bitiririz.

Selamdan sonra "Allahümme entesselamü ve minkesselam, tebarekteyazelcelali vel ikram" diyerek farz olan iki rekatı kılmaya kalkarız. Farzı kılmazdan önce erkekler kamet getirirler. Ve aynen sünneti kıldıkları gibi farzı da kılarlar.

Diğer namazlar da böyle kılınır. Yalnız niyetler değişir. Ayrıca yatsıdan sonra kılınan Vitir namazında 3. rekatta tekbir getirilerek kunut duaları okunur.

Namazı güzelce kılabilmek için bir öğretmenden ders alınması çok faydalı olur.

Namazı kasten terketmenin günahı çok büyüktür. Çeşitli hadislerde namaz kılmayanların Allah'ın gazabına uğrayacağı ve ebedî nimetlerden mahrum olacağı bildirilmiştir.

Müslüman çocuklar yedi yaşından itibaren namaz kılmasını öğrenirler. On yaşında artık namazlarını aksatmadan kıla-

caklardır. Asıl olarak farz olması için de akıl bülûğ çağına gelmiş olmaları gerekmektedir.

Namazı cemaatle kılmak, yalnız başına kılmaktan bir hadis-i şerife göre 27 derece daha faziletlidir. Her namaz için ezan okunur. Erkekler farz namazlardan önce kamet getirirler.

Nasih-Mensuh:

Tefsir ilminde önemli bir yer işgal eden bu konu üzerinde alimlerimiz çeşitli görüşler ileri sürmüşlerdir. Nasih ve Mensuh denildiğinde itikatle ilgili olmayıp da amelle ilgili bulunan bir ayetin, hükmünün, daha sonra nazil olan bir ayetle ortadan kaldırılması anlaşılır. Bu tür bir nesh aklen caiz ve mümkündür. Nitekim Kur'an-ı Kerim daha önceki Kutsal kitapların ameli hükümlerini neshederek yeni ve büyük hükümler koymuştur. Nasih denildiğinde hükmü kaldırılan, mensuh denildiğinde de o hükmü kaldıran ayete denilir.

13 yüzyılda yaşadığı sanılan Nasreddin Hoca, milletimizin dünyada en çok tanınan büyüklerindendir. Fıkraları 700 seneden beri söylenilmekte, duyanlara bilgi, görgü ve hikmet ders-

Nasreddin Hoca:

leri vermektedir. O'nun fıkraları sadece güldürmek için değil daha çok düşündürmek, ibret vermek için anlatılır. Baş sıkışan, birilerine bir ders vermek isteyen, yahut sevincini, üzüntüsünü ifade etmek isteyen herkes Nasreddin Hoca'nın arkasına sığınır. "Birgün Nasreddin Hoca..." diye başlayan her fıkranın sonunda rahatladığımızı, içimizi dolduran sıkıntıların dağıldığını hissederiz. Gerçekten bütün bir milletin dili ve gönlü halinde yaşayan Hoca, bize tebessüm eden nurlu yüzüyle bakar. İyiliğin, dürüstlüğün, samimi bir imanın ne demek olduğunu göstermek ister.

O'na yolda, çarşıda, evde, okulda hülasa hemen her yerde rastlarız. O konuşmaya başladığında herkes susup dinler. O, sanki bizi sadetin yollarına eristirecek kılavuzlardan biri gibidir. Örnek bir ahlâkı, keskin bir zekası, derin bir görüşü vardır. Sonradan belki de sırf onun temiz çehresini karalamak için uydurulan; onu bir hırsız, bir dalandırıcı, bir yalancı gibi gösteren fıkraların Nasreddin Hoca ile alakası yoktur. O bir cami imamı, devletine bağlı, insanları seven orta halli bir halk adamıdır. Bütün kötülöklere düşman, bütün iyiliklere dosttur O. Çünkü samimi, dindar, gerçek bir müslümandır.

Nasreddin Hoca'nın Fıkralarından Örnekler:

DÜDÜK

Hoca pazara giderken çocuklar etrafını sararlar:

— Hocam derler, ne olur bize pazardan düdük al...

Bu sıra küçük bir çocuk da cebinden biraz para çıkartıp:

— Bana da bir düdük getir hocam, der.

Hoca pazardan dönünce çocuklar O'nun bir tane düdük getirdiğini görerek so-rarlar:

— Bize niye getirmediñ hocam, bundan bir şey anlamadık.

— Anlayamıyacak bir şey yok der. Nasreddin Hoca. Parayı veren düdüğü çalar!

HOCA DÜŞTÜ

Birgün Nasreddin Hoca eşekten düşüp yere yuvarlanır. Bunu gören mahallenin yaramazları etrafını çevirip gülmeye başlarlar.

— Hoca düştü, hoca düştü... diye kahkahalar atarlar.

Nasreddin Hoca yavaşça doğrulup der ki:

— Ben zaten inecektim çocuklar.

Bunda gülecek ne var?..

DÜŞÜNEN HİNDİ

Hoca bir gün pazara gider. Orada küçük bir papağanın bir kese altına satıldığını görür. Hemen aklına kümesteki hindişi gelir. Bir koşuda getirir hindiyi.

— İki kese altına bir hindi satıyorum. Yok mu alan? diye bağırır. Duyanlar şaşırır. Papağan sahibi:

— Yahu hoca der. İki kese altına bir hindiyi kim alır, aklını mı yitirdin sen?

— Peki der hoca, küçücük bir kuşu sen nasıl veriyorsun bir kese altına?..

— Ama o bir papağandır. Senin gibi benim gibi konuşur. Bir çok marifeti vardır onun.

— Yaa der hoca, o konuşuyorsa bizim hindi de düşünür!..

Lügatta "haberci" anlamına gelen Arapça bir kelimedir. Çoğulu Enbiyâdır. Nebî; kendisine Yüce Allah'ın vahyi gelen Peygamberdir. Bu Peygamber daha önceki bir Peygamberin şeriatına göre hareket eder. Zira kendisine suhuf veya kitap, yani yeni bir şeriat verilmemiştir. Bu sebeple Resul kelimesi ile Nebi kelimesi arasında fark vardır. Resul, kendisine kitap ve yeni bir şeriat verilen Peygamberdir. Mesela Hz. Musa, İsa, Davud ve Hz. Muhammed (S.A.V.) Resul, Hz. Zekerîyya, Hz. Yusuf Nebidir. Her resul bir nebi olduğu halde her nebiye resul denilmez. Kur'an-ı Kerim'de nebi ve bilhassa çoğulu olan Enbiya kelimesi çok tekrar edilir. Nebilik son peygamber Hz. Muhammed (S.A.V.)'le birlikte kesilmiştir. Bundan sonra hiç kimse nebi, resul veya peygamber olduğunu söyleyemez. Bunu iddia ederse açık bir yalan söylemiş sayılır. Kıyamet kopacağı sırada yeryüzüne inecek olan Hz. İsa ayrı bir şeriat getirmeyecek, vahy ve hüküm koymayacak ve Hz. Peygamberin şeriatıyla amel edecektir. Bu sebeple Hz. İsa'ya son peygamber denilmez. Kur'an ve hadislerde Nebilerin isimleri belirtilmiştir. Ayrıca sayısını tam olarak yalnız Allah'ın bileceği nice nebiler gelip geçmiş, ümmetlerini İslam dinine çağırmışlardır. Peygamberimize aynı zamanda Hâtemül Enbiya; "Nebilerin sonuncusu" denilir.

Necis:

Pis, temiz olmayan, murdar gibi manalara gelir. Bunlar İslâm istilâhında hükmî ve hakiki pislik olarak ayrılır.

Hikmî pislik, manevi pisliktir. Bu hal, abdestsizlik, gusulsüzlük durumunda ortaya çıkar. Hakiki pislik necasettir ki bundan temizlenmek namazın farzlarından sayılır. Necaset ya namaza mani olacak kadar ağır, meselâ insan dışkısı, kan, irin, meni, şarap, ölü eti gibi şeyler olur. Ancak döküldüğü yerin dörtte birinden fazlasını kaplıyorsa namaza mani olan hafif pisliktir. Bunlar da evcil hayvanların sidiği, eti yenmeyen kuşların dışkısı gibi pisliklerdir.

Hadesten ve necasetten temizlenmek şarttır.

Nifak:

Nifak, ikiyüzlülük, münafıklık, dost görünüp düşmanlık yapmak demektir. İnsanların arasını bozmaya, fitne ve fesat çıkartmaya da nifaklık denilir. Diliyle iman ettiğini söylediği halde kalbiyle küfür içinde bulunup yalan söyleyen kimse nifak ehlidir, münafıktır. (Bak: Münafık maddesi).

İslâm'da nifak haramdır. Cezası çok şiddetlidir. Nifak ehlinin ebediyyen cehennemde kalacağı ayet-i kerimelerle sabittir.

Nikah:

Bir kadın ve erkeğin meşru yollarla evlilik yapmaları haline nikah denilir. Dinimizde nikah övülmüş, bunun pek çok kötülüğe engel olduğu bildirilmiştir. Üreyip, çoğalmak, karşılıklı bir sevgi ve saygı dünyası kurmak ancak evlilikle mümkündür. Peygamberimiz: "Evlenmek benim sünnetimdir." Ayrıca "Evlenin ve çoğalın. Ben kıyamet günü ümmetimin çokluğu ile övünürüm" buyurmuştur.

Müslümanlar evlilik yapacakları kimseleri iyi seçmeye çalışsın ve bu konuya çok dikkat ederler. Bir hadis-i şerifde: "Kadın dört özelliği sebebiyle nikah edilir. Malı, asaleti, güzelliği ve dindarlığı. Sen bunlardan dindar olanı araştırıp bul, mesud olursun" buyurulmuştur.

Erkeğin Ailesiyle Kalkıp Oturmasının Görüşüp Konuşmasının ve Sohbetinin Adap ve Erkanı

- Erkek eşine güzel huy ve iyi ahlâk ile muamele edecektir.
- Eşiyle sohbeti, rıfk ve hilm ile olacak konuşması lâtif ve yumuşak olacak, nezaketin dışına çıkmayacaktır. Nitekim halkın hayırlısı, ailesine hayırlı ve faydalı olandır sözü meşhurdur.
- Erkek eve girince selâm verip ailesinin hal ve hatırını soracaktır.
- Eğer erkek, eşini yalnız ve fakat üzüntülü bulursa sevgi ve şefkatle hatırını sormalı, tatlı sözlerle teselli etmelidir.
- Erkek eşinin gönlünü çeşitli vaitlerle hoş etmeli, sevindirmelidir. Çünkü kadın evde yalnız, yabancıya küskün, kocasına bağlı ve onun gerçek dostu ve dert ortağı emekdarıdır.
- Erkek, çocukların terbiyesinde eşine yardımcı olacaktır. Çünkü çocuk bağırma ve ağlaması ile gece gündüz annesine rahat vermez. İnsafsızca hırpalara, canını çıkarır ve fazla üzer. Bu sebepten babanın anneye yardımcı şart. Çocuk eğitiminde eşine yardımcı olan erkeğe Allah da yardım eder.
- Erkek, eşinin giyim ihtiyacını eksiksiz sağlayacaktır.
- Erkek ne yerse, eşine de onu yedirecektir. Eğer elinde varsa ailesinin ve çocuklarının ev, giyecek ve yiyecek bakımından hiç bir eksiklerini bırakmayacak, bütün ihtiyaçlarını temin edecek, bolluk içinde yaşatacaktır. Çünkü aileye bakmak vacibdir.
- Erkek, ailesini hiç dövmeyecek ve dünya işleri için katiyyen sövmeyecektir.
- Erkek, ailesinin dini kusurlarından dolayı bir günden fazla ona küsülü kalmıyacaktır.
- Erkek eşine rıfk ile muamele edecek, iyilikle idare edecek. Çünkü kadın eğri kaburga kemiğinden yaradılmıştır, aklı ve dini eksiktir, kocasına sığınmıştır. Güler yüzle sohbet için alınmıştır.

- Erkek karısının öfkesi karşısında susmalıdır. Tâ ki, kadın pişmanlık duyup kocasından özür dileyinceye kadar. Çünkü kadın ruhen zayıftır. Susma onu yener.
- Erkek eşine karşı öyle davranmalıdır ki, kadın kocam beni herkesten fazla beğeniyor ve seviyor desin.
- Erkek eşile danışarak evin işleri yapılmalı ve ihtiyaçları sağlanmalıdır ve kadına ağır işler bırakılmamalıdır.
- Erkek, karısının sırlarını, kabahatlerini, kusurlarını herkesten gizlemeli.
- Erkek, karısına üzüntülerini, kederlerini, düşmanlarını ve borçlarıyla alacaklarını söylememeli.
- Erkek karısının karşısında veya arkasında daima ona hayır dua yapmalı, beddua yapmamalıdır. Çünkü gece gündüz ona hizmet ediyor. Her işte onun yardımcısı, sevinç ve üzüntü arkadaşısıdır.

Kadının Erkeğiyle Sohbetinin Kalkıp Oturmasının, Konuşup Görüşmesinin Adab ve Erkanı

Kadının kocasıyla sohbetinin âdâb ve erkânı şöyle özetlenebilir.

- Kocasını kapıdan içeri girince hemen ayağa kalkıp karşılamak.
- Kocasını, güler yüzle sevinçle karşılamak.
- Karı kocasına merhaba efendim, hoş geldiniz demeli.
- Palto, pardesü, şemsiye gibi eşyasını elinden almalıdır.
- Karı kocasının her emrine itâatli olmalıdır.
- Karı kocasından izin almadan evinden dışarı çıkmamalıdır.
- Kadın kocasının çamaşırını yıkayıp, elbisesini temiz tutmalıdır.
- Kadın kocasının banyo, abdest ve sair işlerde yardımcısı olacak.
- Kadın kocasının yemeğini hazırlayıp önüne koyacak.
- Kadın kocasının izni olmadan nafile oruç tutmayacak.
- Kadın malıyla, güzelliğiyle övünüp kocasını rencide etmeyecek.
- Kadın yiyecek ve giyecek hususunda kocasını üzmiyecek.
- Kadın sesini, kocasının sesinden fazla yükseltmeyecek.
- Kadın kocasına eziyet verip üzmiyecek, canını bezdirmeyecek.
- Kadın kocasının yokluğunda ve karşısında ona dua edecek ve kendisini övecektir.

(Marifetname, Erzurumlu İbrahim Hakkı)

Oruç:

İslamın dördüncü şartı Oruç tutmaktır. Bu büyük ibadet de Allah'ın müslümanlara farz kıldığı bir ödevdir. Oruç tutmaya gücü yeten her mü'min senenin Ramazan ayında eksiksiz olarak orucunu tutar. Yüce Allah: "Ey iman edenler! Oruç sizden öncekilere farz kılındığı gibi, günahlardan sakınasınız diye size de farz kılındı" buyurmuştur.

Peygamberimiz de: "Ramazan ayı gelince cennet kapıları açılır, cehennem kapıları kapanır, şeytanlar da bağlanır." buyurmuştur.

Oruç'un Arapça olarak karşılığı "Savm"dır. Savm; nefsi bazı şeylerden men etmek demektir.

Oruç, imsak vaktinden, iftar vaktine yani sahur vaktinden akşam ezanlarının okunmasına kadar olan süre içinde yememek, içmemek, cinsî münasebette bulunmamak, demektir. Müslümanlar bu emri Allah'ın rızasını kazanmak için severek yerine getirirler. Ramazan ayı mânevî bir huzur ve saadet ayıdır. Oruç sayesinde insan pek çok kötü duyguların; kin, hırs, bencillik ve ahlaksızlığın önüne geçer. Ruhu aydınlanır, bedeni güçlenir. Bütün bir sene yorulan midesi tam bir istirahatta kavuşur. Oruçlu zengin, açlığın ve fakirliğin ne demek olduğunu daha iyi anlayarak yoksullara yardım elini uzatır. Oruç sayesinde, sadece Allah'ın rızası için helal olan işleri yapmayan kimse, daha sonra haramlara asla yaklaşmaz.

Oruç, müslüman topluluklara bir bayram havası yaşatır. Ramazan ayı yüce Allah'ın rahmet ve bereket ayıdır. O ayda yapılan ibadetler diğer aylarda yapılanlardan çok daha sevaptır.

Hiç bir samîmi müslüman bile bile orucunu yemez. Eğer bir hastalık veya özür sebebiyle oruç tutmuyorsa bile, tutanlara saygı gösterir. Ramazan ayına hürmet Allah'ın affına vesile olur.

O

Hz. Osman:

O, İslamiyeti ilk kabul eden insanlardandır. Kureyşlidir. Cahiliyye devrinde ticaretle meşgul olmuş ve büyük servetler kazanmıştı. Bilinen bir aileden geliyordu. Sevilen, sayılan bir insandı.

34 yaşında Hz. Ebubekir'in vasıtasıyla müslüman oldu. Hayatı boyunca İslam için çalıştı. Peygamberimizin iki kızı ile evlenip onun damadı oldu. Bu yüzden kendisine "İki nur sahibi" manasına "Zin nûreyn" denildi. Son derece dürüst, merhamet sahibi bir insandı. Çok utangaçtı. Hiç kimsenin yüzüne dik dik bakamazdı.

Peygamberimiz zamanında olduğu gibi Hz. Ebubekir ve Hz. Ömer zamanında da İslam devletinin en önemli mevkilerinde görev yaptı. Hz. Ömer'den sonra halife seçildi. Devrinde, O'nun yumuşaklığından ve merhametinden istifade eden fitneciler memleketi karıştırmış ve nihayet, 82 yaşında bir ihtiyar olduğu halde evinde Kur'an-ı Kerim okuyorken şehid etmişlerdir.

Cenazesi bir gece yarısı kaldırılıp Medîne'deki Bâki Mezarlığı'na defnedilmiştir.

Kalbi Allah sevgisiyle dolu bu büyük sahabi için sevgili Peygamberimiz:

"Ey Allah'ım! Ben Osman'dan razıyım, Sen de razı ol" buyurmuştur.

HAZRETİ OSMAN'DAN GÜZEL SÖZLER

- * En sonunda varacağınız Haktan korkun ki, fitne ve fesada koşmuş olmayasınız.
- * Cenab-ı Hak Kur'an'da dünyaya ne kadar değer verdiyse, siz de ona o kadar değer verin.
- * Mezar dünya istasyonlarının en sonu, Ahiret istasyonlarının en evveli. Orada azap görenin ilerisi de kötü. İyilik görenin ilerisi de iyiliktir.
- * Çok söyleyen değil, çok iş yapan âmire muhtaçsınız.
- * Allah insanları hak üzere yarattı. Sen de haktan başka bir şey yapma.
- * İçkiden kaçınun ki, her şerrin anahtarı odur.
- * Allah için ticaret yapın ve kazanın.
- * Doğru alın, doğru verin.
- * İnsanların en hayırlısı günahsız olan ve Allah'ın kitabı ile amel edendir.
- * Sabredin, yoksa pişman olursunuz.
- * Allah'dan başka hakiki sığınak yoktur.
- * Ferahtlandığın vakit, düşmanın sıkılması ne güzel intikamdır.

Osmanlı Padişahları:

Osmanlı İmparatorluğu dünyanın en büyük ve en uzun ömürlü devletlerinden biridir. Kuruluşundan kısa bir süre sonra sınırları genişlemiş, Kanunî Sultan Süleyman zamanında üç kıta, yedi denizde hakimiyet kurmuştur.

Osmanlı Devleti'nin böyle büyük bir imparatorluk haline gelmesinde, devletin başındaki padişahların büyük rolü olmuştur. Bilhassa duraklama devrine kadar olan sürede padişahlar gerçekten iman, azim ve dirayet sahibi büyük insanlardır.

Devlet 1299 tarihinde Osman Gazi tarafından kurulmuş olup 1923 yılında ilan edilen, Cumhuriyetle ortadan kaldırılmıştır. Bu süre içinde 36 padişah hükümdarlık yapmıştır. Bu padişahlar sırasıyla şunlardır:

1- Osman Gazi 2- Orhan Gazi 3- I. Murad 4- Yıldırım Beyazıd, 5- Çelebi Sultan Mehmed 6- II. Murad, 7- Fatih Sultan Mehmed, 8- II. Beyazıd, 9- Yavuz Sultan Selim, 10- Kanunî Sultan Süleyman, 11- II. Selim, 12- III. Murad, 13- III. Mehmed, 14- I. Ahmed, 15- I. Mustafa, 16- II. Osman, 17- IV. Murad, 18- Sultan İbrahim, 19- IV Mehmed, 20- II. Süleyman, 21- II. Ahmed, 22- II. Mustafa, 23- III. Ahmed, 24- I. Mahmud, 25- III. Osman, 26- III. Mustafa, 27- I. Abdulhamid, 28- III. Selim, 29- IV. Mustafa, 30- II. Mahmud, 31- Abdulmecid Han, 32- Abdulaziz Han, 33- V. Murad, 34- II. Abdulhamid Han, 35- Mehmed Reşad, 36- Sultan Mehmed Vahideddin.

Osman Gazi 1258 yılında Söğüt'te doğmuştur. Babası Kayı aşiretinin Beyi olan Ertuğrul Gazi'dir. O'nun ölümünden sonra başa geçmiş ve yılmak bilmeyen bir azimle, 1299 tarihinde

Osmanlı Devleti'ni ilân etmiştir.

Zamanında bilhassa Bizanslılarla büyük savaşlar yapılmış ve Osman Gazi bu muharebelerin hemen hepsinde galip gelerek topraklarını genişletmiştir.

Devletini kurduktan sonra 27 yıl Padişahlık yapan bu büyük Türk hakânı 1299 yılında Yenişehir'i, 1301 yılında Koyunhisar'ı, 1306 yılında Dinboz, Adranos ve Kastel'i, 1308 yılında İmrâlı Adası'nı, 1313 yılında Akhisar ve Lefke, Tekfurpınar'ı, Yenikale Yarhisar'ı fethetmiş 1314 yılında ise Bizanslıların en büyük yerleşim merkezlerinden olan Bursa'yı muhasara etmiştir.

Ömrü cenk meydanlarında geçen Osman Gazi Bursa'nın fethini görmeden 1326 tarihinde öldü. Oğlu Orhan Gazi babasının ölümünden sonra Bursa'yı fethetmiş ve O'nun cenazesini Bursa'ya götürerek defnetmiştir.

600 yıl dimdik ayakta duran bir devlet kurucusu, Fatih, Yavuz ve Kanuni gibi dünya tarihinin eşine rastlamadığı hükümdarların dedesi olan Osman Gazi, "Başkalarının yapamadığını yapma kabiliyetine sahip, son derece sabırlı ve kahraman, fedakâr ve âdil, samimi ve dürüst bir insandı."

Temellerini attığı devlet kısa bir süre sonra cihan imparatorluğu olmuştu. Osman Gazi hakkında tarih kitapları şunları yazmaktadır.

"O, şan ve şeref sahibi, cesur, cömert ve tatlı dilliydi. Fakirleri giydiren yedirmeyi sever, her gün onlar için sofrâ kurdurur, kendi de bizzat hizmet ederdi. Nice kileseleri cami yapmış, nice büyük işler başararak dinine ve milletine faydalı olmuştu."

Vefat ederken oğlu Orhan Gazi'ye söylediği söz Osmanlı İmparatorluğu'nun ne kadar sağlam temeller üzerine kurulduğunu gösterir.

Osman Gazi son nefeslerinde şunları vasiyet etmiştir:

"Oğlum, seni iyi yetiştirdiğimi sanıyorum. Kılıcın, hayatının sonuna kadar elinde olsun. Âdil ol, devlet adaletle ayakta durur. Âlimlere, bilginlere saygı göster. Askerinin ve malının çokluğu ile gururlanma. Dinimiz İslâmın şanını koru. Davamız kuru kavga ve cihangirlik davası değildir. Gayemiz Allah'ın adını yüceltmek ve bütün insanlığa İslâm'ı yaymaktır."

Osman Gazi

OSMAN GAZİNİN UYKUSUZLUĞU

Anadolu'nun batı ucuna yakın bir yerde bir yaşlı söğüt dallarını yere eğdi bir sabah; gün doğuyordu. Bulutlar göğe ağıyordu. Doğan güneşten ağır bulutlara; ağır bulutlardan, dalları yere değen söğüde çiğ yağıyordu. Bir uzun nurlu iplik, başı ve sonu bellisiz, güneş iriliğinde bir yumağa Büyük Türkiye İmparatorluğu'nu Selçuklulardan Osmanlılara sarıyordu. Gün, geceden yeni bir gündüze değil; 1299 yılına ağarıyordu.

Söğüt düzlüğünden Çakırpınar'a yaylaya doğru bir atlı yola çıktı. Osmandı; Kara Osman derlerdi; Ertuğrul oğluydu; Kayı Hanı soyundandı. Kara Türkmen gözlerinde sabah kartalları düşünüyor, ak alnında geniş düzlüklerin ve çopur kayaların sessizliği gülümsüyordu. Kısa sakalında keskin bir çene, yağız atlar misali eşiniyor; yüzü, derinden depresiyordu. Şu üstünde atını ılgara verdiği toprak, Osman'ın yüzünden daha yorgun, gözlerinden daha dalgın, çakır dikenler çenesinden ve kısa sakalından daha durgundu. Hava, bir doğum sancısıyla taptaze, dolgundu. Elini uzatabilse Osman, bu dolgunluğu sağılabirdi.

Osman'ın düşüncelerini ancak Tanrı bilirdi. Ne birdi, ne ikiydi, bir çoktu; yüzlerce. Denizlerce kum, denizlerce düşünce; ve şu ağaran günece ağırtılı, kımıl kımıl kaynaşmakta. Bir şey var yakın mı yakın, şuracıkta; yine bir şey var uzak mı uzak göz alabildiğine açıklıkta. Yakınlıkta uzaklığın birleştiği yerde, bir sisli perde sanki düşünceler... Günün ağıratmadığı, Osman'ın kartal gözlerinin bile yırtmadığı bu sisli perdede sonu gelmez seferlerde sanki düşünceler.

Düşünceler, gün ışığına karışmış, yağın çiçe karışmış; düşünceler güle bülbüle, düşünceler yaylada bir fukara çiçeğe karışmış. Düşünceler, düşünceler aşmış; düşüncelerden taşmış. Bir düşünce ormanı 1299 yıllarında Söğüt ve çevresi; düşüncelere bile sığmamış.

Yağız at, ılgarında, Osman'ı düşünceler denizinden düşünceler ormanına taşmış hayli zaman; o gün, Söğüt'ten Çakırpınar'a, Çakırpınar'dan yaylaya ve daha ötele-re varan rüzgar dağlar aşmış, taşlar aşmış, varmış usul erkân üzer İtburnu'nda Şeyh Edabili'nin Tekkesi'ne ulaşmış.

Osman, akşam esmerliğinde Tekke'ye vardığında Tekke kapısı açıkmiş. Söğütte gün ağarırken başlayan ipek düşünceler yumuşaklığındaki sessizlik Edebalı Tekkesinde esmer karanlığın ardında saklı ve bir sırılı ipliğin titreşiminde gizli kapaklı — ama hayli tutamaklı — Osman'ı sarıvermiş.

Açık kapıdan giren Osman'dan çok ılgarın yorgunluğundan bunalmış olan yağız at ürpermiş, kişnemiş, huysuzlanmış. Bir müddet bu huysuz kişneme Tekke'nin esmer avlusunda boydan boya, duvar taşlarında yankılanmış; taşlar oya oya duvara, sonra Tekke'nin akşam esmerliğinde sonsuzlaşan avlusuna sinmiş. neden sonra bir derviş, hiç haberi yokmuş gibi çıkıp avluya atın dizginlerini çekmiş; Osman'ı, derviş teslimiyetiyle atından indirmiş. 1299 yılının akşam yıldızları, İtburnu'nda, Şeyh Edebalı'nın ulu Tekkesi'nde pır pır yanıp sanki yere inmiş, bir büyük ve derin Şeyhin ev sahipliğinde; bir ezeli Beyin, sırtında gelen dizlerini eteklemiş.

Ay, hilâl sarısında, uçsuz, bucaksız bir maviliği, sessizce yırtıp bir yerinden olanları ve olacakları, olduğu yerde beklemiş. Efsâneyle efsâne, tarihse tarih; yok hiç biri değil de uzun bir geleceğin başlangıta düşleşmiş bir gerçeğiye gerçek. Bundan sonra başlamış... Osman'ın, Söğüt'ten Çakırpınar'a; oradan yaylaya ne var ne yok, canlı cansız her şeyde beliren, buram buram tüten, sanki yerden biten gökten süzülen düşünceleri, Şeyh Edebalı'nın Tekkesinde dinlenmeye çekilmiş. Uyku ha var ha yok; Osman'ın uykusuz gözlerinde bir garip seğirtiyi düşünceler tok. Odanın baş köşesinde bir rahle, rahlenin üstünde Kur'an-ı Kerim ve şamdanda, sessiz alevinde bir gece pembeliğiyle yanan mum. Alevin ucunda başlayıp önce nokta gibi sonra gittikçe büyüyen görünmez ışık dairelerine karışmış Tekkenin ruhu. O da susmakta.

Şeyh Edebalı, yorgun, misafirine hayırlar diledi; şimdi çardakta. Yumuşak ayak sesleri; çardak serinliği ve şeyhin o büyük tebessümü... Oda susmuşluğunda belli değil ama — belki — içten içe, uyumakta, Kur'an rahlesinde... Ve mum alevi; uzak, sakın, ılık bir su sesinde.

Osman'ın nefesinde, bir ürperti; ilkin derinde... Sonra, bedeninde bir büyük uykusuzluk; oturamıyor yerinde. Kalkıyor. Kur'an, Osman'ın şimdi elinde; fakat Kur'an, Kur'an'lığınca büyük, Osman, Osmanlığınca küçük, Tekkeye gelen o dev irisi yiğit; o ezeli Bey şimdi hayatının en son devresinde. Osman'ı okuma bilmiyor; Osman yazma da bilmiyor. Ama Kur'an pırıl pırıl; ama Kur'an mum değil, bir nur alevinde.

Osman; Gazi Osman Han Osman, Sultan Osman... Odada yalnız; gece gibi. Oda da bir mum alevi, mum alevinde Kur'an. Okumak düşünceleri yenmek; okumak zamanın sırtına binmek at gibi, okumak alevlenmek. Kur'an okumak ise tükenmek hayatın içinde; tükendiğin yerde kendine dönmek. Osman bunu biliyor işte.

Ve sabaha kadar uyumuyor. El bağlayıp divan duruyor; huzurda el pençe divan durmanın huzurunu duyuyor. Odaya, gamlı gece pencerelerinden taze bir nur doluyor. Tekke'de, yeşil ışıklar içinde pembe, mavilikler içre tül den de ince sabah oluyor. Osman hâlâ ayakta, öylece Kur'an rahlede büyük... ve mum erimekte!.. Osman boyun eğmekte. Osman odada değil sanki başı göğe ermekte... Üç kıtada o gece, sabaha kadar, cümleden gizli ve herkesten habersiz dağlar, denizler eğilmekte, denizler dağ başlarına yükselmekte. Bir düş kuruluşunda Büyük Türkiye İmparatorluğu bir daha; 1299 yılları sona ermekte.

Şeyh Edebalı, o gecenin sabahında ulu misafirin kapısını açtığında gördüğü şey şu anlattığımız şekilde görünmekte. Ama dimdik uykusuz Osman, yeni doğmuş bir çocuk gibi taze; yeniden bir çocuk gibi taze; yeni baştan yaratılmış bir âzâde. Yalnız Şeyhin hayretle bakan gözlerinden utanmış yüzü yerde. Utanmış bir ses ama gayet

sade Şeyhe cevap veriyor; “Kusura bakma Şeyhim” diyor: “Yatağın çok çok rahat-
tı. Odan çok dosttu. Misafir edişin çok sıcaktı. Ama yine de uyuyamadım. Allah’ın
kitabı vardı odada. Tann’nın kitabı açıkken uyuyamadım; elim varıp kapayamadım.”
(Türk-İslâm Efsaneleri, M.Necati Sepetçioğlu)

Otuziki Farz:

Allah’ın farz olarak emir verdiği her şeyi tereddütsüz ola-
rak kabul ve tasdik ederiz. 32 Farzı da bilip saymamız lazımdır.
Bu farzlardan altısı imanın şartıdır.

Bunlar; 1- Allah’a inanmak, 2- Meleklerle inanmak, 3- Kitap-
lara inanmak, 4- Peygamberlere inanmak, 5- Ahiret gününe
inanmak, 6- Kaza ve Kadere inanmaktır.

İslâmın şartı beştir; Bunlar: 1- Kelime-i Şehâdet getirmek,
2- Namaz kılmak, 3- Oruç tutmak, 4- Zekat vermek, 5- Hacca
gitmektir.

Namazın da on iki şartı vardır. Dışındaki ve içindeki farzlar
olarak ikiye ayrılır. Dışındakilere şart, içindekilere erkan deni-
lir. Şartlar: 1- Hadesten taharet, 2- Necasetten taharet, 3- Setr-i
avret, 4- İstikbal-i kible, 5- Vakit, 6- Niyettir.

Rükunları, yani namazın içindeki şartlar: 1- İftitah tekbiri,
2- Kıyam, 3- Kıraat, 4- Rükû, 5- Sücud, 6- Kâide-i ahirede Et-
tahiyyatü’yü okuyacak kadar oturmaktır.

Abdestin farzı dörttür. Bunlar: 1- Yüzü yıkamak, 2- Kolları
yıkamak, 3- Başını mesh etmek, 4- Ayakları yıkamaktır.

Gusul abdestinin farzı üçtür. 1- Mazmaza (ağız çalkalamak),
2- İstinşak (Burna su çekmek), 3- Bütün vücudu yıkayıp temiz-
lemektir.

Teyemmümün farzı ikidir. Bunlar: 1- İki darp (Yani toprağa
iki kere ellerimizle vurarak kol ve yüzümüzü mesh etmek), 2-
Niyettir.

Ölüm:

İslâm inancında ölüm fani dünya hayatından ebedi olarak
ahiret hayatına geçiştir. Ruhun cesetten ayrılmasıyla meyda-
na gelen ölümü kimse inkâr edemez. Her canlı belli bir müd-
det ömür sürdükten sonra ölmeye mahkumdur. Bir Ayet-i Ke-
rime’de “Her canlı ölümü tadacaktır” buyrulur.

Dinimiz göre ölüm korkulacak bir olay değildir. Hatta Al-
lah’a kavuşmaya vesile olduğu için güzeldir. Bazı İslâm bü-
yükleri ölümü bir düğün gibi görmüşlerdir.

Asıl olan, ölüme iyi hazırlanmak, dünya hayatında ahiret için
hazırlıklar yapmaktır. Bu da İslâma inanmak, Allah’ın emirle-
rine yerine getirip, yasaklarından kaçınmakla mümkündür. Sev-
gili Peygamberimiz: “Ölüm gelip çatmadan ölüme hazırlanınız”
buyurmuştur.

Yakınları ölen bir kimsenin buna sabır göstermesi ve her şeyin Allah'dan gelip, yine Allah'a döneceğini düşünerek itaat etmesi lazımdır.

Ölümden sonraki hayata ahiret hayatı denilir ki hak ve gerçektir. Ahireti inkâr insanı küfre götürür. İnsanlar ölecek, sonra Allah'ın emriyle yeniden diriltilecek ceza veya mükâfat görecektir.

Ölüm vaktini Allah'dan başka kimse bilemez. Herkesin belli bir müddet ömrü vardır. Bu süre dolduktan sonra hiç bir şey ölüme mani olamaz. Herkes eceliyle ölür.

Ölümü düşünmek insana ahireti hatırlatacağından iyi görül-müştür. Kabir ziyaretleri de ölümü hatırlatacağı için faydalıdır. Aslında geçip giden her dakika bizi ölüme biraz daha yaklaştırmakta olduğundan, ibadetlerimizde ihmal göstermemek ve daima samimi bir müslüman olarak yaşamaya çalışmak lazımdır.

Hz. Ömer:

O, cennetle müjdelenmiş on sahabenin ikincisi, Peygamberimizin de ikinci halifesidir. Kureyşlidir. Soyu sekizinci dedede Resulullah ile birleşir. 27 yaşında iken müslüman olmuş, bütün hayatını Allah'a ve Resûlüne adanmıştır.

Hz. Ömer cahiliyye devrinde de okuma yazma bilen, son derece kültürlü, konuşma kabiliyeti fevkalade bir insandı. Üstelik Babası tarafından büyük bir titizlikle yetiştirilmiş, bahadırılık ve pehlivanlıkta ün kazanmıştı. O devirde, kendisinden daha iyi ata binen yoktu.

İslam'ı kabul ettikten sonra Peygamberimizin yanından hiç ayrılmadı, O'nun baş danışmanları arasına girdi. Resulullah da kendisini çok sever: "Benden başka bir Peygamber gönderilecek olsaydı, bu Ömer olurdu" buyururdu:

Babasının ismi Hattab olduğu için kendisine Hattaboğlu Ömer denilirdi. Peygamberimiz ona, hak ile batılı ayıran manasında Faruk lakabını takmıştı.

Hz. Ömer Resulullah'dan önce Medine'ye hicret etmiş. Bedir, Uhud, Hendek, Tebuk gibi bütün savaşlarda bulunmuş, ordulara kumandanlık etmiştir.

İslamiyetten önce ne kadar kaba ve katı bir insansa, İslamdan sonra da o kadar ince gönüllü, müşfik ve iyiliksever bir insan olmuştur. İslam dini onu kız çocuğunu diri diri toprağa gömmek kadar vahşileştiren bir hayattan kurtarıp, artık karıncayı bile incitmeye kıyamayan bir mû'min haline getirmiştir.

Hz. Ömer, en yakın arkadaşı Hz. Ebubekir'in vefatından sonra ve Onun isteği üzerine müslümanların halifesi oldu. Bu görevde altı sene kadar kaldı. Zamanında Suriye baştanbaşa fet-

hedilmiş, Yermûk savaşı kazanılmış, Kudûs alınmış, Antakya ve Halep ele geçirilmiş, İran ve Irak İslam topraklarına katılmış, Mısır fethedilmiştir. Hz. Ömer'in altı yıl süren idaresi dünya tarihine adalet devri olarak geçmiştir.

Bu büyük insan nihayet 63 yaşına eriştiğinde bir sabah namazı kıldırırken, Ebu Lû'lû isimli bir köle tarafından zehirli bir hançerle şehid edilmiştir. Tarih miladî 644'dür. Cenazesi, sevgili dostları Hz. Peygamberimizle, Hz. Ebubekir'in yanına gömülmüştür.

HAZRETİ ÖMER'DEN GÜZEL SÖZLER

- * Şerri bilmeyen onun tuzağına düşer.
- * Dünyaya az meylet ki, hür yaşıyasın.
- * Evinde ailesi arasında çocuk tabiatlı olup da meşveret yapıldığı zaman olgunluk gösteren adamı severim.
- * Çocuklarımız: Yüzmeyi, ata binmeyi, meşhur atasözlerini ve güzel şiirleri öğretiniz.
- * Bir gence şunları tavsiye etmişti:
İnsanlarda on tane huy varsa, bunların dokuzu iyi, birisi de kötüdür. Amma kötü huy daima fırsat kollar, dengini getirir getirmez iyi huyları yere serer. Bunun için gençliğin gerektirdiği sürçmelerden kaymalardan kendini iyi korumasını bil.
- * Bugün yapılacak işi yarına bırakma, işler yığılınca hangisinden başlayacağını şaşırırsın.
- * İş bir kere geri kalırsa hiç bir vakit ilerlemez.
- * Tamahkârlık fakirliktir, kanaat ise servettir.
- * İşini Allah'tan korkanla istişare et.
- * Kibirle haddini geçeni, Allah yerden yere çalar.
- * Çalışmak zahmet ise, boş durmak da fesattır.
- * Borcunu azalt ki hür yaşa.
- * İş çok fakat işten ak yüzle çıkmayı becermek gerek.
- * Kalbini tamadan, içini kinden, nefsinı fenalıktan saklayan kurtulur.
- * Ahmakla dost olma, iyilik yapayım derken kötülük getirir.
- * Güzel ahlak, en güzel dosttur.
- * Doğrulukta ölüm de olsa yine ayrılma, sâdık ol.
- * Geçinmek için sanat sahibi olmak en hayırlıdır.
- * Olmamış şeyleri soracağına, olmuşlardan ibret al.

عمر بن الخطاب
رضي الله عنه

Peygamberler yüce Allah'ın insanlara gönderdiği elçilerdir. Sayılarını tam olarak ancak Allah'ın bildiği bu büyük elçiler, yolunu şaşırmış insanlara doğru yolu, Allah'ın dini olan İslâmı anlatmak için görevlendirilmişlerdir. Onlar her türlü sıkıntıya, eziyete, hatta işkenceye rağmen kutsal vazifelerini hiç aksatmadan yerine getirmişlerdir. Kur'an-ı Kerim'de yirmi beş tanesinin ismi açıklanmakta ve hayat hikayeleri anlatılmaktadır.

İlk insan ve ilk Peygamber Hz. Adem'dir. Yüce Allah onu yoktan var etmiş, kendi ruhundan üfleyerek ona can vermiş ve daha sonra Hz. Havva'yı yaratarak ona eş ve arkadaş yapmıştır. Hz. Adem yaratılınca, Allah'ın emriyle bütün melekler ona İblis, yani şeytan kibirlenerek "Ya Rabbi Sen Ademi topraktan beni ise ateşten yarattın. Ben ondan daha üstünüm"

demiş ve Allah'ın emrine karşı gelmiştir. Bunun üzerine yüce Rabbimiz onu rahmetinden kovmuş ve ebedi olarak cehennemde kalacağını söylemiştir. Şeytan bunu öğrenince yine Allah'a yalvarıp müsaade istemiştir.

— Ya Rabbi, mademki Adem'in yüzünden beni cehennemlik ettin. Öyleyse ben de onu ve çocuklarını doğru yoldan çıkartmaya çalışayım." demiştir. Bu izin kendisine verilince hemen çalışmaya başlamış ve nice yalan dolu tuzaqlar kurarak Hz. Adem ve Eşi Hz. Havva'yı cennetten çıkarmaya çalışmıştır. İşte hikayeleri...

Peygamberler:

Allah Hz. Adem ve Hz. Havva'ya cennette bir ağacı göstererek ondan yememelerini emretmişti. Şeytan bir fırsatını bulup yanlarına sokuldu. "Eğer bu ağacın meyvesinden yerseniz hiç ölmezsiniz!" diye onları kandırdı. Önce Hz. Havva, daha sonra da Hz. Adem Allah'ın yasak ettiği meyveden yediler. Bunun üzerine yü-

ce Rabbimiz onları da cennetten çıkarıp yeryüzüne gönderdi. Artık insanoğlu için binbir türlü sıkıntı ve eziyet başlıyordu. Hz. Adem ve Hz. Havva ayrı ayrı yerlere indirildiler. Senelerce yapayalnız ve birbirlerinden uzak yaşadılar. Hatalarını anlamış gözyaşları içinde tövbe etmeye başlamışlardı. Öylesine büyük bir acı duyuyor ve Allah'dan öylesine çok korkuyorlardı ki sonunda rahmet ve merhamet sahibi Rabbimiz onları bağışladı. Mekke yakınlarındaki Arafat Dağı'nda birbirlerine kavuştular.

Sonra Hz. Adem'e peygamberlik verildi. Böylece Hz. Adem hem ilk insan hem ilk Peygamber oldu. Oğullarından Kabil kıskançlık sebebiyle kardeşi Habil'i öldürünce yeryüzüne ilk kan döküldü. Şeytan her fırsatı değerlendiriyor, insanları birbirine düşman etmeye, hatta Allah'a ibadetten vazgeçirmeye çalışıyordu.

Hz. Adem çok uzun yıllar hayat sürdü. Allah kendisine on sahife indirip, emir ve yasaklarını bildirdi.

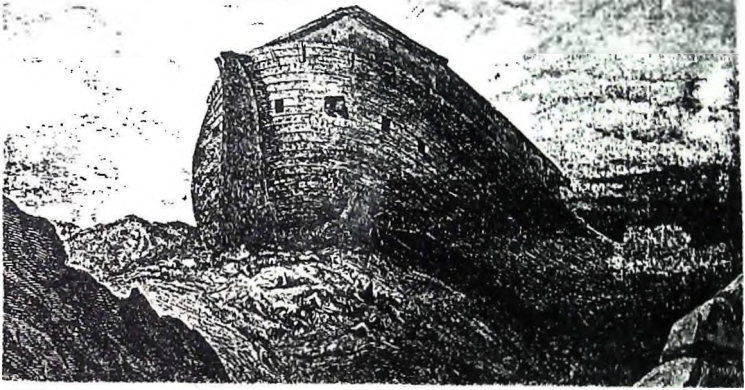
Hz. Adem'in vefatından sonra oğulları içinden Hz. Şit Peygamber oldu. Artık insanlar çoğalmaya başlamışlardı. Yüce Allah Hz. Şit'e 50 suhuf indirdi. Bu suhurlarda çok kıymetli bilgiler mevcuttu.

Hz. Şit'ten sonra Peygamberlik Hz. İdris'e verildi. Yüce Allah ona da 30 suhuf indirdi. Hz. İdris zamanında artık insanlar iyice çoğalıp yayılmaya başlamışlar hatta bir kısım kimse-ler putlara tapmaya yeltenmişlerdi. Hz. İdris Peygamberlik görevini yerine getirmek için uzun yıllar çalıştı. Rivayete göre kalemle ilk yazıyı yazan ve ilk defa kumaştan elbise diken o idi.

Yüce Allah İdris Aleyhisselamı diri iken göğe kaldırdı.

Hz. İdris'den sonra Ademoğulları yollarını iyice şaşırdılar. Açıkta açıkta putlara tapıyor ve Allah'ı inkar ediyorlardı. Artık yeni bir Peygamberin gelmesi lazımdı. Nihayet yüce Rabbimiz insanlara Hz. Nuh'u Peygamber olarak gönderdi. Hz. Nuh, kavmine Allah'ın varlığını, birliğini ve kudretini bildiriyor, onları puta tapmaktan vazgeçirmeye çalışıyordu. Şehrin fakir kimse-lerinden sayıldığı ve kendisine inananlar da çoğunlukla fakir ve yoksullar olduğu için, diğerleri onunla alay ettiler. "Peygamberlik bizim gibi zenginlere verilmeli değil miydi?" dediler. Hz. Nuh konuşmaya başlayınca kulaklarını tıkadılar. Bu hal senelerce devam etti. Sonunda bu büyük Peygamber kavmine beddua etti. Allah da ona bir gemi yapmasını ve o gemi-

ye kendisine inananların girmesini, bir de her cins hayvandan birer çift gemiye almasını emretti. Hz. Nuh gemiyi tamamlayınca korkunç bir olay meydana çıktı. Gökyüzü adeta yanmış, bulutlar sel akıtmaya başlamışlardı. Üstelik yerden de sular fışkırıyordu. Yıldırımlar çakıyor, etraf kararıyordu. Kafirler suların yükseldiğini görünce dağlara tırmanmaya çalıştılar. İçlerinde Hz. Nuh'un öz oğlu da bulunuyordu. O da babasına iman etmemişti. Sular gittikçe kabarıp gemiyi yüzdürmeye başladı. Öylesine çok yükseldi ki en yüce dağlar bile sulara gömüldü. Kafirler birer ikişer boğuldular. Yeryüzünde Hz. Nuh'un gemisindekiler hariç, hiç bir canlı kalmadı.

Tufanı sembolize eden bir resim

Bu müthiş tufan günler sonra sakinleşip sular çekilmeye başladı. Gemi nihayet Cudi Dağı üzerine oturdu. Hz. Nuh ve ona inanan bir avuç insan karaya ayak bastılar. Geminin kapıları bir bir açıldı ve hayvanlar yeryüzüne dağıldılar. Sanki dünya yeniden kurulmuş gibi oldu. Bu yüzden Hz. Nuh'a ikinci Adem denildi.

Tufandan yıllar sonra Yemen diyarında Âd isimli bir kabile meydana çıktı. Orada yaşayan insanlar mimarlık sanatında harikalar meydana getirdiler. Büyük binalar, sağlam kaleler, geniş ve bakımlı yollar yaptılar. Fakat bütün bu iyi şeylere rağmen şeytan onları tuzağına düşürdü. Allah'ı unutturup, putlara tapmalarını sağladı. Âd kavmi doğru yolu terkettiler. Bunun üzerine yüce Rabbimiz onlara Hz. Hud'u Peygamber olarak gönderdi. Hz. Hud kendilerini gece gündüz imana davet ettiği halde çok az kimke ona iman etti. Büyük bir ekseriyet Hz. Hud'u yalanladılar. Neticede cezalarını çok ağır ödediler. Şiddetli bir rüzgar, Hud aleyhisselam ve ona iman eden müminlerin dışındakileri helak ediverdi ve böylece Âd kavmi tarihin karanlıklarına gömüldü.

Âd'dan sonra, Şam ile Hicaz arasındaki Hicr denilen yerde Semûd isimli bir kabile ortaya çıktı. Bunlar da dağları delip, taşları oyarak büyük ve sağlam evler yaptılar. Nice medenî harikalar meydana getirdiler. Ne var ki güç ve kuvvetleri büyüdükçe inkar ve isyanları da büyüdü. Allah'ı unutup yontma taş putlara secde etmeye başladılar. Allah Semud Kavmine Peygamber olarak Hz. Salih'i gönderdi. Ondan bir mucize istediler. Hz. Salih bu mucizeyi gösterdi. Herkesin toplu olarak bulunduğu bir yerde, kocaman bir kayanın içinden sarı ve pırlıl pırlıl tüylü bir deve meydana çıktı. Mucizeyi gören bir kısım insanlar hemen Hz. Salih'e iman ettiler. Bir kısmı ise yine inanmadı. Hatta kafirlerden bazıları, bir gece deveyi ok atarak öldürdüler. Bu hareket Semud kavminin fecî akibetini doğurdu. Gökten çok kuvvetli bir sayha, bir ses kopup geldi. Dizlerinin üzerine çöküp, korkuyla can verdiler. İçlerinden ancak Hz. Salih ve ona inananlar kurtulmuşlardı.

Hız. Salih'den sonra nice uzun seneler gelip geçti. Babil'de büyük bir kavim hüküm sürmeye başladı. İmparatorlarına Nemrut denilen bu kavim, yıldızlara tapar bir çok kötülükler yaparlardı. Allah Hz. İbrahim'i onlara Peygamber olarak gönderdi. Bu büyük Peygamber daha küçücük bir çocukken bile nice harikalar göstermiş, genç bir adam olunca kavminin putlarını kırmıştı. Onu Nemrut'a şikayet ettiler. "Atalarımızın taptığı putlardan bizi vazgeçirmeye çalışıyor." dediler. Hz. İbrahim onlara Peygamber olarak gönderildiğini, Allah'tan başka ilah olmadığını anlattı. Nemrut ve çevresindekiler buna çok kızdılar. Hz. İbrahim'i ateşlere atıp yakmak istediler.

Büyük bir meydana odunlar yığıp tutuşturdular. Halk Hz. İbrahim'in yakılışını seyretmek için akın akın geldi. Nihayet alevler yükselince bir mancılıkla Hz. İbrahim'i içine fırlattılar. Fakat yüce Allah sevgili elçisinin hiç bir zarar görmemesini istemiş ve ateşe, "İbrahim'i yakma!" emrini vermişti. Ateş Hz. İbrahim'i yakmadı. Hatta düştüğü yer bir gül bahçesi haline dönuştü. Bu mucizeyi gören bir kısım insanlar ona iman ettiler. Kalpleri mühürlenenden kafirler ise, inkarlarında inat göstermeye devam ettiler. Hz. İbrahim kendisine inananlarla beraber Babil'i terkedip önce Şam'a sonra Mısır ve nihayet Kenan iline gelip yerleşti.

Bu arada Onunla beraber Şam'a gelen kardeşinin oğlu Hz. Lut Sodom halkına Peygamber olarak vazifelendirildi. Sodom'da yaşayan insanlar gerçekten ahlaksız ve görülmemiş derecede imansızdılar. Hz. Lût ne kadar uğraştı ise de kâr etmedi. Hiç kimse O'nun gösterdiği doğru yolu kabul etmiyordu. Sonunda yüce Allah Sodom'da yaşayan kafirlere ağır bir ceza vermeyi murad etti. Bir gece Hz. Lut ve ailesi şehri terkettiler. Onlar uzaklaşır uzaklaşmaz kafirlerin başlarına gökten kızgın taşlar yağmaya başladı. Üstelik korkunç bir zelzele bû-

tün şehirleri yerle bir etti. Köylerin altı üstüne gelmiş, hiç bir inkarcı bu fecî akıbetten kurtulamamıştı. Hatta Hz. Lut'un karısı bile imansızlığı sebebiyle taş haline getirildi.

Hız. İbrahim'in Sâre isimli bir hanımı vardı. Kısır bir kadın olduğu için hiç çocuğu olmuyordu. Buna çok üzüldüğü için kocasına Hacer isimli bir cariye bağışladı. Hacer bir erkek çocuğu dünyaya getirdi. İsmi de İsmail koydular. İbrahim aley-hisselam oğlunu çok seviyordu, yanından ayırmak istemiyordu. Hız. Sâre çocuğu ve annesi Hacer'i kıskanmaya başladı. Birgün kocasına, onları yanından ayırıp başka bir yere götürmesini söyledi. Hız. İbrahim çaresiz kalıp Hacer'i ve oğlu İsmail'i Mekke'ye götürüp bıraktı. Hız. İsmail orada büyüdü. Civarı yerleşen Arap kabileleri ile beraber yaşadı. Hatta sonunda Cürhüm kabilesinden bir kadınla evlendi. On iki çocuğu oldu. Böylece Mekke ve civarına Hız. İsmail'in çocukları hakim oldular. Bir ara Hız. İbrahim oğlu İsmail'in yanına gelmiş beraberce Kâbe'yi inşa etmişlerdi.

Bu arada yüce Allah, kısır bir kadın olmasına rağmen Hız. Sâre'ye acımsı ve onun da doğum yapmasına imkan tanımıştı. Sâre'nin, İshak isimli bir oğlu doğdu. Hız. İshak'da büyü-yüp evlendi. Sonra babası Hız. İbrahim'in yerine geçti. Peygamber oldu. Hız. İshak'ın Ays ve Hız. Yakup isimli iki oğlu meydana geldi.

Hız. Yakup babasının vefatından sonra kavmine Peygamber olarak seçildi. Kenan ilinde yaşadı. İnsanları Allah'ın dinine ve ona ibadete çağırdı. Hız. Yakup'un on iki oğlu oldu. İçlerinde en çok Hız. Yusuf'u severdi. Bu sevgi diğer kardeşlerinin Hız. Yusuf'u kıskanmasına sebep oldu. Oyun oynamak bahanesiyle Yusuf'u babalarının yanından ayırdılar. Sonra onu bir kuyuya atıp, babalarına "Yusuf'u kurt yedi" diye yalan söylediler. Bir av hayvanının kanını sürdükleri Yusuf'un gömleğini babalarına göstererek onu inandırmaya çalıştılar. Hız. Yakup oğlunun ayrılığına dayanamadı. O kadar çok ağladı ki gözleri kör oldu. Bu arada bir ticaret kervanı Hız. Yusuf'u kuyudan çıkartmış, kafiledekiler onu Mısır'a götürerek bir vezire satmışlardı. Artık Hız. Yusuf köle muamelesi görüyordu. Nice yıllar vezirin ve hanımının hizmetinde bulundu. Yaşı büyüdükçe son derece güzel ve yakışıklı bir delikanlı oldu. Vezirin hanımı Züleyha sonunda O'na aşık oldu. Bir takım çirkin tekliflerdede bulundu. Hız. Yusuf bunları kabul etmeyince, O'nu zindana attırdı. Tam yedi sene suçsuz yere zindanda kaldı. Yedinci senenin bitiminde Mısır kralının bir rüyasını en iyi biçimde yorumladığı için zindandan çıkarılıp Mısır'ın Maliye Bakanlığı görevine getirildi.

Vazifeye başladıktan sonra hemen siloları, ambarları buğdaylarla doldurdu. Çünkü yedi sene sürecek olan bir bolluğun arkasından, yedi sene sürecek olan bir kıtlığın meydana

geleceğini biliyordu. Gerçekten söyledikleri aynen çıktı. Mısır'da tam yedi sene bolluk ve bereket oldu. Sonra kıtlık yılları başladı. İnsanlar açlık çekmeye başladılar. Mısır ve çevresinde yaşayanlar bu kuraklığa ve kıtlığa hiç bir çare bulamıyorlardı. Herkes Hz. Yusuf'a müracaat ediyor, Ondan buğday ve un istiyorlardı. Öte yandan kendisini kuyuya atan ve babasından ayıran kardeşlerini tanımış, fakat onlar Hz. Yusuf'u tanımamışlardı. Sonunda gerçek ortaya çıktı. Hz. Yusuf onları tanıştırdı. Gömleğini babaları Hz. Yakub'a götürmelerini istedi. Hz. Yakup Yusuf'un gömleğini gözlerine sürünce gözleri açıldı. Hep beraber Mısır'a, Hz. Yusuf'un yanına geldiler. Mutlu ve huzurlu günler yaşadılar. Hz. Yakup ve oğulları Mısır'da çoğaldılar. Kendilerine Beni İsrail, yani İsrailoğulları denildi.

Hız. Yusuf'un vefatından sonra Mısır hükümdarları İsrailoğullarını hor ve hakir görmeye, onlara eziyet ve işkence yapmaya başladılar. Sanki İsrailoğulları Mısırlıların kölesi durumuna geldi.

Yüce Allah İshak Aleyhisselam'ın sülalesinden Hz. Eyyüb'ü Peygamberlik göreviyle vazifelendirmiş, O'na pek çok mal ve imkanlar vermişti. Sonra onu imtihan etmek için kendisini ağır bir hastalığa uğrattı. Elinden mal ve mülkünü, hatta bütün çocuklarını aldı. Bakalım Hz. Eyyub bütün bu sıkıntılara katlanıp sabır gösterebilecek miydi?

Hız. Eyyub Allah'dan gelen her cefaya göğüs gerip, derin bir imanla sabır gösterince, yüce Allah onun hastalığını iyileştirip yeniden mal, mülk ve evlatlara kavuşmasını sağladı. Dimaşk şehri ve civarında peygamberliğine devam etti.

Allah, Medyen ve Eyke isimli kabilelere de Hz. Lut'un sülalesinden Hz. Şuayb'ı Peygamber olarak gönderdi. Çünkü Medyen ve Eykeliiler alış verişe hile karıştırıyor, insanların mallarını haksız yere ve zorla ellerinden alıyorlardı. İşlemedikleri cinayet ve kötülük kalmamıştı.

Hız, Şuayb, nice yıllar onları uyarıp ikaz etti. Allah'dan korkmalarını söyledi. Dinlemediler. Çok az kimse Hz, Şuayb'ı tasdik etti.

Allah ülke üzerine şiddetli bir sıcak gönderdi. Yedi gün süren bu korkunç ısı neticesi ırmaklar kaynayıp kabarmış, toprak şerha şerha yanılmıştı. Yedince günün sonunda gökyüzünde siyah bir bulut meydana çıktı. Kafirler gölgelenebilmek için bulutun altında toplandılar. Ne varki bulut birdenbire ateş yağdırmaya ve altına toplananları kavurup yok etmeye başladı. Eykeliiler böylece yok oldular. Medyen ahalisi de gökten kopup gelen korkunç bir sayha, müthiş bir sesle yerlere serilip öldüler.

Hız, Şuayb ve mü'minler ise Medyen ve Eyke'yi terk edip Mekke şehrine yerleştiler. Yakup ve Yusuf aleyhisselamdan sonra Mısır'da onların sülalesinden gelen İsrailoğulları büyü-

yüp çoğalmıştı. Oniki kabile halinde idiler. Mısır Firavunları onların çoğalmalarına sinirleniyor, İsrailoğulları en ağır işlerde, köleler gibi çalıştırıyorlardı. Bütün bunlar yetmiyormuş gibi bir Firavun "İsrailoğulları çoğalırsa tahtıma göz dikerler" diyerek yeni doğan erkek çocukların öldürülmesini emretti. Hz. Musa işte bu dehşetli ve acılı günler içinde dünyaya geldi. Annesi onu ölümden kurtarmak için sanduka içine koyup Nil nehri-ne bıraktı. Firavunun hanımı Asiye nehirde akıp giden bu sandukayı tuttu. İçinde nur topu gibi bir yavru bulunca çok sevindi. Hiç çocuğu olmadığı için onu sarayda büyütmek istedi. Firavun'da karısının isteğine razı oldu. Hz. Musa böylece sarayda büyümeye başladı. Hatta onu emzirmek için bir kadın aradılar. Öz annesi gelip bu vazifeye başladı. Hiç kimse olayların gerçek yüzünü bilmiyordu.

H z. Musa büyüüp olgunlaşınca, kendisinin İsrailoğulları sülalesinden geldiğini öğrendi. Firavun'a ve yaptığı kötülöklere karşı yüreğinde bir nefret oluştu. Bir gün Mısır'da gezerken İsrailoğulları'ndan birisinin bir Mısırlı ile döğüşüğünü gördü. Hemen onun yardımına koştu. Mısırlıya vurdu. Adam H z. Musa'nın darbesiyle kazara yere düşüp öldü. H z. Musa buna çok üzöldü. Olay açığa çıkarsa Firavun kendisine büyük bir ceza verebilirdi. Bu korkuyla Mısır'dan kaçıp Medyen diyarına gitti. Orada H z. Şuayb ile tanıştı. On yıl kadar O'nun yanında çalıştı. Kızlarının birisi ile evlendi. Sonra hanımını da yanına alarak Mısır'a dönmek üzere yola çıktı. Tur Dağı'na geldiklerinde yüce Allah O'na "Peygamber olduğunu, gidip Firavun'u ve kavmini Allah'a ibadete çağırmasını" bildirdi. Bu kutsal görevi yaparken kardeşi H z. Harun'da kendisine yardım edecekti.

H z. Musa Mısır'a gelip kardeşi ile görüştü. O'na "Firavun'a gidelim. Allah'ın buyruklarını anlatalım. İsrailoğulları'nı bizimle bıraksın. Alıp bu diyardan çıkaralım." dedi.

Beraberce Firavun'a gidip isteklerini anlattılar. Firavun onların söylediklerine inanmadı. Kendisinden mucize istedi. H z. Musa elindeki asayı yere attı. Değnek büyük bir yılan oldu. Firavun ürküttü. Bütün sihirbazlarını çağırıp bir yarışma yaptırdı. Sihirbazlar toplandılar. İplerini yere attılar. Hepsinin ipi birer yılan gibi kıvrılmaya başladı. H z. Musa'da asasını yere attı. Yine büyük bir ejderha haline gelip sihirbazların yılanlarını birer birer yuttu. Bunu görünce sihirbazlar: "Biz Musa'nın Rab-bine iman ettik" dediler. Firavun onları çok ağır işkencelerle öldürttü.

H z. Musa va kardeşi Harun daha nice mucizeler gösterdikleri halde Firavun iman etmedi. Sonunda İsrailoğulları'nı alıp götürmelerine mücade verdi. H z. Musa kavmini toplayıp yola çıktı. Onlar şehri terkedince, hain hükümdar kararından döndü. Hemen ordusunu hazırlayarak peşlerine düştü. İsrailoğulları Kızıldeniz'in kenarına gelmişlerdi. Arkalarında Firavun ve

Firavun ve askerleri
Kızıldeniz'de
boğulup gittiler

askerleri, önlerinde koca Kızıl Deniz vardı. "Artık mahvolduk" diye feryada başladılar. Ama yüce Allah onlara yardım etti. Hz. Musa değneğini denize vurunca deniz ortasından yarılıp yol verdi. Sevinç içinde karşıya geçtiler. Bu sırada Firavun'da yetişip gelmişti. Denizin ortasındaki yolu görünce o da geçmek istedi. Bütün ordusu bu yolda ilerlemeye başladı. Fakat birden bire ikiye ayrılan Kızıl Deniz'in suları birleşiverdi. Firavun ve askerleri boğuldular. Hain Firavun tam öleceği sırada "Ben de Allah'a iman ediyorum" diye haykırdı ama Allah onun imanını kabul etmedi.

Hz. Musa ve kavmi böylece Firavun'un şerrinden kurtulup, Kenan diyarına doğru yola çıktılar. Yolda öküz şeklinde yapılmış putlara tapan bir kabile ile karşılaştılar. Henüz Allah'a imanın ne olduğunu çok iyi bilmeyen cahil İsrailoğulları bunları görünce:

— "Ya Musa bize de böyle bir ilâh lâzım" demeye başladılar. Hz. Musa:

— "Siz cahil bir kavimsiniz. Allah'dan başka ilah yoktur. O'nun size verdiği nimetleri unutup da nankörlük yapmayın!" dedi.

Fakat İsrailoğulları her fırsatta Hz. Musa'yı üzmeye devam ettiler. Hatta bir ara içlerinden Samiri ismi verilen kâfirin yaptığı altın buzağıya bile taptilar. Hz. Musa'nın emirlerini yerine getirmediler. Nankörlükleri ve inatları yüzünden, senelerce çöllerde süründüler. Nice belâlara ve cezalara uğradılar.

Hz. Musa ve kardeşi Hz. Harun uzun seneler onları doğru yola getirmek için çalıştilar. Nihayet Allah Hz. Musa'ya Tevrat isimli bir kitap nâzil etti. Önce Hz. Harun, sonra da Hz. Musa vefat edip yüce Rablerine kavuştular.

Aradan uzun yıllar geçti. İsrailoğulları artık Kenan ilinde yer-

leşmiş, büyük bir kavim haline gelmişlerdi. Başlarına Hz. Davud hükümdar oldu. O hem hükümdar, hem de Peygamberdi. Allah kendisine dört büyük kitaptan birisi olan Zebur'u nâzil etti. Hz. Davud zamanında İsrailoğulları en muhteşem devirlerini yaşadılar. Nice zaferler kazanıp ülkelerini genişlettiler. Kudüs şehrini başkent yaptılar.

Hz. Davud kırk sene hükümdarlık yaptıktan sonra vefat etti. Yerine oğlu Hz. Süleyman geçti. Allah ona da Peygamberlik şerefini bağışladı. Hz. Süleyman insanlara olduğu kadar, cinlere ve hayvanlara da hükmediyordu. Rüzgarlar bile onun buyruğuna boyun eğerdiler. Babasının vasiyeti üzerine Kudüs'de Mescid-i Aksa'yı yaptırmaya başladı. Bina yedi sene içinde tamamlandı. Kudüs çok büyük mimari eserlerle süslendi.

Bu arada Hz. Süleyman Yemen'in kadın hükümdarı Belkis ile görüştü. Daha önceleri güneşe tapan Belkis ve halkı Hz. Süleyman'ın bildirmesiyle ona iman edip, Allah'a ibadete başladılar.

Hz. Süleyman artık bütün bir dünyaya hükmediyordu. Doğu ve batı onun hükümranağına boyun eğmişti. Bu halde tam kırk sene sürdü. Sonra Hz. Süleyman vefat etti. Yerine oğlu hükümdar oldu. Artık İsrailoğulları tarihi, yükselme devrini kapatıyor, gerileme ve çökme devrine başlıyordu. Hz. Süleyman'ın vefatından sonra devlet ikiye ayrılıp parçalandı. Bu devletlerin birine İsrail diğeri Yahuda devleti denildi. Halk da iyice bozulmaya başlamış, putlara tapar olmuştü. İşte o sırada kendilerine Hz. İlyas ve Elyesa isimli iki peygamber gönderildi. İlyas aleyhisselamın kavmini puta tapmaktan vazgeçirmek için çok çalıştıysa da muvaffak olamadı. Hayvanların kokuşmuş ölülerini bile yiyecek kadar aç kaldılar. Sonra Hz. Elyesa onlara peygamber oldu. Her türlü öğüt ve nasihata bulunduğu halde onu da dinlemediler. Felaket üzerlerinden kalkar kalkmaz yeniden Allah'ı inkara çalışıyorlardı. Yüce Allah, Asuriye Devleti'ni onlara musallat etti. Asuriyeliler, İsrailoğulları'nı perişan ettiler. Şehirlerini yıkıp, insanları esir aldılar.

Allah Hz. Yunus'u da Ninova'da yaşayan Asuriyelilere Peygamber olarak göndermişti. Çünkü Ninova ahalisi de putlara tapıyorlardı. Hz. Yunus'un Peygamberliğini reddettiler. Bunun üzerine Yunus aleyhisselam kavmine kırılıp gücünerek, Allah'ın emri gelmeden ninova'yı terketti. Dicle kenarına inip bir gemiye bindi. Ne varki çeşitli sebeplerle gemi yürümeyince içindekiler "Aramızda uğursuz bir adam var. Kura çekelim. Kime isabet ederse onu denize atalım." dediler. Kura, Hz. Yunus'a isabet etti. Hemen onu denize attılar. Büyük bir balık Hz. Yunus'u yutuverdi.

Hz. Yunus o zaman hatasını anlayıp, Allah'a kendisini bağışlaması için dua etti. Balık O'nu bir kıyıya getirip bıraktı. Tekrar eski güç ve kuvvetine kavuşunca Ninova'ya döndü. Pey-

gamberlik görevine devam etti. Kavmi bu sefer onu yalanladılar. Hepsî Hz. Yunus'un hak peygamber olduğuna iman etti. Bunun üzerine nice zaferler, nice başarılar kazandılar. İsrail devletini egemenlikleri altına aldılar. Bu arada Hz. Zülkif peygamber olarak görev yaptı. Ninova'lılar Hz. Yunus'tan sonra da Yahuda devleti üzerine yürüdüler. Fakat ordu içinde başgösteren bir hastalık sebebiyle Yahuda devletine karşı başarıya ulaşamayıp, ninova'ya dönmek zorunda kaldılar.

O vakitlerde Yahuda devletinin başkenti olan Kudüs'de Yahûdiler, yani İsrailoğulları sülalesi yaşıyordu. Kendilerine nice peygamberler geldiği halde yine inkar ve küfür içinde idiler. Tabî bütün bunların cezasını ağır şekilde ödeyip durdular. Devletleri yıkıldı. Şehirleri yıkıldı. Asuriye devletinden sonra ortaya çıkan Keldaniler Kudüs'ü zaptedip İsrailoğulları'nı Babil'e sürgün ettiler. Kudüs baştanbaşa yıkıldı. İsrailoğulları Babil'de uzun süre esaret hayatı yaşadıkdan sonra Keldaniye devletinin de yıkılmasıyla yeniden Kudüs'e döndüler. Mescid-i Akşa'yı yeniden inşa ettiler. Ancak bu seferde İranlıların hakimiyeti altına girdiler. Sonra Yunanlılar, daha sonra da Romalılar Kudüs'ü ele geçirdi.

İsrailoğulları Romalıların egemenliği altında yaşıyorken daîma kendilerini kurtaracak bir peygamber, bir komutan beklemişlerdi. Mescid-i Akşa'ya gidip gelir, orada ibadet ederlerdi.

Hz. Zekeriya da İsrailoğulları'ndandı. Süleyman aleyhisselâmın neslinden geliyordu. Mukaddes Mescidde durur ve kavmine öğüt verirdi. Yüce Allah ona da peygamberlik şerefini bağışlamıştı.

Hz. Zekeriya'nın çocuğu olmamıştı. Karısının bir kız kardeşi vardı. Adına Hanne derlerdi. Onun da çocuğu yoktu. Bir gün hanne yüce Allah'a dua edip; "Bir çocuğum olursa Mukaddes Mescidin hizmetine vereceğim." dedi. Sonra hamile oldu. Bir kız çocuğu dünyaya getirdi. Adını Meryem koydu. "Ya Rabbi ne yapayım. Çocuğum kız oldu. Sen onu kabul et." diyerek Beytül Makdis'e götürdü. Hz. Zekeriya'ya verip, yetiştirilmesini istedi.

Böylece Hz. Meryem teyzesinin ve teyzesinin kocası olan Hz. Zekeriya'nın yanında büyümeye başladı. Hz. Zekeriya onun için hususi bir oda yaptırmıştı. Hz. Meryem daima orada kalır ve Allah'a ibadet ederdi.

Bu sırada yüce Allah Hz. Zekeriya'nın da duasını kabul ederek ona Yahya isimli bir erkek evladının doğacağını müjdeledi. Ve Hz. Yahya doğdu.

Allah insanlara büyük bir peygamber daha göndermeyi murad etmişti. Bu Peygamber babasız olarak dünyaya gelecek ve kendisine İncil isimli bir kitap nazil olacaktı. Nihayet Hz. Meryem, kendisine hiç bir erkek eli değmediği halde Hz. İsa'ya hamile oldu. Bunu duyan Yahûdiler hayretler içinde kaldı-

lar. Akıl almaz iftiralara başladılar. "Hiç babasız çocuk olur mu?" diyorlardı. Halbuki yüce Allah, Hz. Adem'i nasıl yoktan var etmişse, Hz. İsa'yı da babasız olarak dünyaya getirebilirdi. Bunu bir türlü kabul etmek istemediler. Hz. İsa doğar doğmaz konuşmuş ve annesini teselli etmişti. Hatta Yahudilere bile seslenmiş "Ben Allah'ın Peygamberiyim" demişti.

Hz. Yahya ve Hz. İsa büyüdüler. Önceleri Musa aleyhisselama nazil olan Tevrat'a göre hüküm veriyorlardı. Sonra İncil nazil oldu. Ve artık İncil'e göre hüküm vermeye başladılar. O sıralarda İsrailoğulları'nın reisi olan kimse Hz. Yahya'dan kendi isteğine uygun bir fetva istedi. O da İncil'e göre hüküm verince reis sinirlenip Hz. Yahya'yı öldürttü. O büyük peygamberrin başını kestiler.

Hz. İsa kavmine nice mucizeler gösterip onlara gerçeği anlattı. Allah'tan başkasına kulluk etmemelerini emretti. Ölüler diriltiyor, anadan doğma körleri iyi ediyor, daha nice harikalar gösteriyordu. Bütün bunlara rağmen kendisine ancak on iki kişi iman etti. Bunlara Havariler denildi. Daha sonraları içlerinden Yuda Şemun isimli birisi de Hz. İsa'ya ihanet edip onun saklandığı yeri Yahudilere haber verdi.

Yahudiler Hz. İsa'yı öldürmeye kararlıydılar.

Bir sabah saklandığı yere gelip evi kuşattılar. Hırs kin ve telaş gözlerini bürümüş, yürekleri küfür ve inatla katılaşmıştı. Durmadan küfrediyor, bağırıyorlardı. Şaşkınlık ve heyecan içinde Hz. İsa zannederek, Yuda Şemun denilen haini tuttular. Onu çarpmıha gererek, herkesin gözü önünde idam ettiler. Hala Hz. İsa'yı astıkların zannediyorlardı. Halbuki yüce Allah, o büyük peygamberini daha önce göğe çıkarttı. Böylece İsa aleyhisselam da bu fanî dünya hayatından çekilmiş oldu.

O'nun doğumundan sonra tam 571 yıl yeryüzüne hiç bir Peygamber gelmedi. Bu 571 yıl içinde yeryüzü tam bir cehalet, sapıklık ve imansızlık içinde kaldı. İnsanlar niçin yaşadıklarını ve ne olacaklarını bilemiyorlardı. Haklılar haksız, zalimler hükümler olmuştu. Taş ve ağaç putlara tapılıyor, Allah'ın ismi anılmıyordu.

Yeryüzü son ve en büyük Peygambere muhtaçtı. Her şey ama her şey O'nun yolunu gözlüyor, O'nun haberini bekliyordu. O bütün bir insanlığın gerçek kurtarıcısı ve yüce Allah'ın en sevgili kulu.

Zaten bütün bir kainat o doğsun ve yaşasın diye var edilmişti. Bütün Peygamberler O'nu haber vermiş, ümmetlerine O'nu müjdelemişlerdi. O, alemlerin şeref tacıydı. Evet, O iki cihanın efendisi Hz. Muhammed Mustafa (S.A.V.)'den başkası değildi. Ve mutlaka yeryüzünü şereflendirecekti... Yeryüzünü ve gökyüzünü...

R

Rab:

Sahip, efendi, terbiye eden, ıslah eden gibi manalara gelir. Ayrıca alemleri yoktan var eden, düzenleyen ve yöneten yüce Allah'ın ism-i şerifidir. Kur'an-ı Kerim'de, "Rabbul alemin" Alemlerin Rabbi diye zikredilir.

Er-Rab kalimesi bu şekliyle Allah'dan başkasına isim olarak verilemez. Çünkü bütün bir kainatın sahibi, efendisi, yöneticisi odur. Ancak, sadece Rab kelimesi başkaları için de kullanılabilir. Meselâ bir evin sahibine Rabbüddar, malın sahibine Rabbülmal denilebilir.

Rahle:

Birbirine geçmeli iki parçadan oluşan ve üzerinde genellikle Kur'an-ı Kerim okumak için yapılan bir eşyadır. Açıldığı zaman (X) şeklini alır. Eskiden üzerleri fil dişi, bağa, sedef gibi kıymetli şeylerle süslenen, sanat değerleri çok yüksek rahleler yapılır, camiler ve evlerde çok kullanılırdı. Bugün İslam eserlerinin sergilendiği müzelerde ayetlerin bir dantel gibi işlendiği, paha biçilmez değerde rahleler bulunmaktadır. Rahatça katlanıp istenilen yere konulan ve kullanışlı çok pratik olan rahlelerin çok büyükleri olduğu gibi, minyatür sayılabilecek kadar küçükleri de vardır.

Ramazan Ayı:

Kameri Takvime göre dokuzuncu aydır. İslâm'da yılın en kutlu ve en şerefli ayı olarak kabul edilmiştir. Çünkü kitabımız Kur'an-ı Ke-

rim bu ayda nâzil olmaya başlamış, İslâmın beş temel direğinden biri olan orucun bu ayda tutulması emredilmiştir.

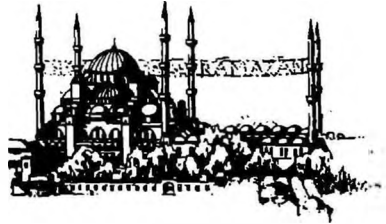
Ramazan ayı rahmet, mağfiret, bolluk ve bereket ayıdır. İçinde bin geceden daha hayırlı olan Kadir Gecesi bulunur. Bu ayda rahmet kapıları ardına kadar açılır. Şeytanlar zincire vurulur. Müslümanlar senenin en mübarek günlerini yaşar, ibadetlere koyulurlar.

Ramazan ayı hilâlin görülmesi ile başlar. Genellikle yirmidokuz, bazan da otuz gün devam eder. Bu süre içinde gücü yetenlerin oruç tutması farzdır.

Ramazan ve Çocuklar

El göğüste oldu vedâ
Elini açmaktır duâ
Çocukların lisanını
Ol söyleten Gani Hüdâ

Çağır-san bilir adını
Tatlının bilir tadını
Rabbim hatasız eylesin
Cümlesinin evladını...

Yukarıdaki kıtalar Ramazan mânîlerindendir. Eskiden Ramazan ayının girdiği davullar çalınarak ilan edilir, bilhassa çocuklar büyük bir sevinçle davulcuların arkasından yürür, manîler söylerlermiş. “—Hoş geldin ey Ramazan ayı!” diye bağırır, sevinçle koşarlarmış. Sokaklar çocuklarla dolar taşar, mahallelerin çocukları birleşip oyunlar oynarlarmış. Ramazan ayı bütün bir memlekette heyecen ve neşe içinde başlarmış...

Çarşı ve pazarlar canlanır, evler hareketlenir, çeşit çeşit yemekler ve tatlılar yapılır, fakirler sevindirilir. İftar vakitleri toplanarak atılarak ilan edilirmiş.

Bakkal, tuhafiyeye, kunduracı, terzi, manav, kasap, turşucu, kitapçı, dükkanlarını süsler, Ramazan ayının şanına lâyık bir temizliğe girişirmiş

Minareler pırıl pırıl kandillerle donatılır, mahyalar asılır, her taraf silinip süpürülmüş.

Bütün bu işlere en çok çocuklar sevinirlermiş, anne ve babalarına yalvarır, sahuraya kaldırılmak için diller dökerlermiş... “Küçüğüm diye kaldırmamazlık etmeyin ne olur, ben de oruç tutmak istiyorum!” diye yalvarırlarmış. Davulcu:

“Besmeleyle çıktım yola
Selam verdim sağa sola
İki gözüm Ali Beyim
Ramazan mübarek ola”
gibi mânîlerle halkı neşelendirirmiş.

İlk orucunu tutan çocuklara hediyeler verilmiş. Herkes birbirini sever, sayar, birbirine yardımcı olmaya çalışırlarmış.

Bu hava içinde yetişen çocuklar da büyüdüklerinde din ve mukaddesat uğrunda kurban olmasını bilir; müslümanca yaşamasının ne demek olduğunu hergün yeneden isbat ederlermiş.

Ravi:

Rivayet eden demektir. İslam'da, Sevgili Peygamberimizden işittiği Hadis-i şerifi başkalarına nakleden sahabelere ve onlardan duyup daha başkalarına ulaştıran kimselere denir. Bu yüzden ravi olabilmek bazı şartlara bağlanmıştır. Her şeyden önce böyle bir kimsenin akıllı, adil bir müslüman olması lâzımdır. Hadis toplayan bilginler adaletinden şüphe ettikleri kimselerin rivayetlerini kabul etmemişlerdir. Ravilik çok büyük bir mesuliyettir. Çünkü Peygamberimiz: "Benden duymadığını duydum diye yalan söyleyen cehennemdeki yerine hazırlansın" buyurmuştur.

Ravza-i Mutahhara: Ravza-i Mutahhara, Peygamberimizin kabri ile minberi arasında kalan sahadır. 20 metre uzunluğunda, 10 metre genişliğinde olup, 250 kişinin namaz kılmasına müsait bir yerdir.

Peygamberimiz bu saha için "Cennet bahçelerinden bir bahçedir" buyurmuştur. Minberi Saadetin yakınında mihrabı bulunur. Peygamberimizin kabri ziyaret edildikten sonra, Allah'a teşekkür borcu olarak iki rekat namaz bu mihrab ile minber arasında kılınır. Peygamberlerimizin minberi mermerden yapılmış ve süslenmiştir. 7 metre yükseklikteki bu minberi Sultan II. Murad hediye etmiştir. Bu mübarek sahanın her tarafı, Allah Resulünün binlerce peygamberlik hatıralarını taşımaktadır. Ravza-i Mutahhara, Minberi Nebevi, mübarek elinin bulunduğu yanında namaz kıldığı, dayandığı direkler hep buradadır. Burada kendisine vahy gelmiş, burada cemaatine hitabede bulunmuş ve İslâmı burada anlatmıştır.

Ravza-i Mutahhara

Recm lügatta: "Öldürmek, kovmak, terk etmek, lanet etmek" demektir. İslama göre recm, zina eden evli bir erkek veya kadını taşıyarak öldürmektir. Bu ağır bir cezadır ki Kur'an ayetleri ve hadis-i şeriflerle sabittir. Recm, zina gibi büyük bir günahın önüne geçmek için Allah'ın emrettiği cezadır. Bu ağır cezanın uygulanması için pek çok şartın bir araya gelmesi ve zinanın açıkça belli olması lazımdır. Bu şartlar sebebiyle İslâm tarihinde recm cezası yok denecek kadar az uygulanmıştır.

Regaip Kandili:

Kemerî takvime göre Recep ayının ilk Cuma gecesi Regaip Kandili olarak kutlanır. Bu kândil üç aylar dediğimiz mübarek aylar içinde kutlanılan ilk kândildir.

Regaip kelime manası itibarıyla; çok sevilen, sayılan, pahası ağır olan ihsanlar, fazilet ve bereketler demektir. Regaip Kandili'nde yüce Allah'ın ihsan, rahmet ve affı yağar. Müslümanlar bu gecede yapılan duaların geri dönmeyip, kabul edileceğini bilir.

Müslümanlar bir yılın en önemli gecelerinden biri olan Regaip gecesini büyük bir sevinç ve huzurla kutlarlar. O günde oruç tutmak, geceyi ibadetle geçirmek, bol bol Kur'an okuyup, nâfile namaz kılmak çok sevaptır.

Resul:

Kendisine suhuf (sayfalar) veya kitap verilerek, yeni bir şeriat getirip ümmetlerini İslama çağıran Peygamberlere Resul denilir. Kelimenin çoğulu rusûl'dür. Resullere yani peygamberlere inanmak imanın altı şartından biridir.

Resuller insanlara din ve dünya işlerinden, muhtaç oldukları her şeyi açıklamışlardır. Kendileri mucizelerle gelmiş, Allah'dan aldıkları emirleri ümmetlerine duyurmuşlardır. Her Resul belli bir ümmete Peygamber olarak geldiği halde son Resul Peygamberimiz bütün insanlığa gönderilmiştir.

Resullerin en efdali Hz. Muhammed (S.A.V.) sonra Hz. İbrahim daha sonra Hz. Musa'dır.

Rızık:

Allah kulların rızıkını verir. Helal veya haram her şey bir rızıktır. Bunu veren Allah'dır. Ancak Allah haram yiyen kullarını sevmez. Herkes kendi rızıkını yer. Kimse kimsenin rızıkını

alıp yiyemez. Çünkü rızık boğazdan geçip, midemize inen şeydir. Başkaları çin hazırlanmış bir yemek, herhangi bir sebeple bize nasip olmuşa, "O demek ki bizim rızıkımız imiş" deriz.

Risalet:

Peygamberlik görevidir. Bu görev yüce Allah tarafından Ceb-rail aleyhisselam vasıtasıyla Peygamberlere bildirilir. Vahy yoluyla ortaya çıkar. Ayrıca risalet denildiğinde "hayat verici ve kurtarıcı ilim" anlaşılır. Gerçekten Peygamberlik görevi hayat verici, insanları cehennemden kurtarıcı bir vazifedir.

Riya:

İki yüzlülük, gösteriş, sahtekârlık,, muraîlik gibi manalara gelir. Bu hal insanlar için gerçek bir yüz karası ve çirkin bir huydur. Riyakâr kimse hiçbir işinde başarıya erişemez. Eller beğensin, gösteriş olsun diye ibadet eder insanın ibadetini Allah kabul etmez. Sevgili Peygamberimiz bir hadislerinde "Şüpheli yok ki riya şirktir" buyurmuştur.

Riyakârlık münafıklığın işaretlerindendir. Böyle bir hal ancak şeytandan gelir. Gösteriş, hırs, iki yüzlülük, gönül huzurumuzu kaybettiren, yaptığımız ibadetlerin manevi huzurunu alıp götüreren şeytani hislerdir. Müslüman daima samimi alçak gönüllü ve tam temiz insandır. Yaptığı her işin karşılığını sadece Allah'dan ister ve kalplerden nelerin geçtiğini bile bilen Yüce Mevlaya karşı riyakâr olamaz.

Ruh:

Lügatta "Can, nefes, öz, hareket, faaliyet" gibi manalara gelir. İslam inancına göre Ruh: Rabbani bir latifedir. İnsan için bunun hakikatini anlamak çok zordur. Bu konuyla ilgili araştırma ne kadar derinleştirilirse derinleştirilsin, emekler daima boşa gider. Belki araştırmaları ruhun bir takım tezahürleri üzerinde yoğunlaştırmak mümkündür. Nitekim Psikoloji ilmi bu vesile ile doğmuştur. Buna göre kisinlikle kabul edilir ki insan oğlunun akıl, fikir, duygu, düşünce gibi özellikler ortaya koyan bir ruhu vardır. Bu akıl almaz kuvvet bedenden ayrıldığı anda hayat son bulur.

Ruhun mahiyeti hakkında bize çok az bir ilim verildiği Kur'an-ı Kerim'de açıkça belirtilir. Duygularımızla onu tam olarak idrak etmemiz mümkün olamaz. Bu yüce Allah'ın yarattığı bir cevherdir. Ruh ve beden arasında çok yakın bir ilgi olmasına rağmen ikisinin birbirinden çok farklı şeyler olduğunu iyi bilmek icap eder. Her şeyden önce beden çürüyüp toprak oldu-

ğu halde ruh çürümez. Bu esnada Berzah âlemi denilen Ruhlar âlemine geçer ve Ahireti bekler. Yeniden dirilme günü, yani Yevm-i Kıyamette her ruh kendi bedenine dönerek hesaba çekilir. Cennetteki huzur veya cehennemdeki azap, bizim inancımıza göre ruh ve bedenle birlikte idrak edilir. Ruhun varlığını inkar küfürdür.

Ruhül-Kudüs:

Kur'an'da geçen bu tamlama "tertemiz ruh, kudsiyet ruhu, emniyete şana, mukaddes ruh" manalarına gelir. Daha çok Ruh'u'l-Kudüs denildiğinde meleklerin peygamberlerinden olan Cebrail aleyhisselam anlaşılır.

Rüşd:

Rüşd lügatta: "Doğru yolu bulmak, makul davranmak" demektir. Bununla bir insanın kendi malını idare ve muhafaza edebilmesi, bu gibi işlerde selahiyete sahip olması anlaşılır. Rüşd sahibi kimseye Reşid denilir. Buluş çağına ermekle reşid olmak arasında fark vardır. Bazı kimseler buluşa ermeden de reşid olabilir ve malları kendilerine teslim edilebilir. Bir kısım kimseler de buluş çağını geçtikleri halde mallarını güzelce kullanabilme olgunluğuna erişemez ve rüşdlerini isbat edemezler.

S

Sabır:

Sabır lügatta acıya, üzüntüye ve sıkıntıya katlanma, başa gelen bela ve musibetlere dayanma, nefsi kötülüklerden uzaklaştırmaya çalışma" gibi manalara gelir.

Dinimizde, sabırlı olmak üstün bir meziyet olarak kabul ve hatta emredilir. Başa gelen her türlü musibete karşı alçak gönüllülük gösterip, Allah'a sığınmak, hemen isyan ve itaatsizlikte bulunmamak yüce Rabbimizin hoşuna gider. Bir Ayet-i Kerime'de "Şüphesiz ki Allah sebredenlerle beraberdir." buyurmuştur.

Sabırsızlık ruhun zayıflığından, imanın güçsüzlüğünden kaynaklanır. Halbuki sabrın sonunda selamet ve saadet bulunur. Sabır her hususta övüldüğü halde, haksızlık, karşısında gösterilirse, günah olur. Çünkü müslüman dinine ve imanına karşı yapılan saldırılara karşı sabırsız davranacaktır. En azından bunlara kalbiyle buğzederek, eliyle ve diliyle düzeltbiliyorsa hemen düzeltecektir.

Sabır felaketin ilk anında gösterilmelidir. İlk acı ve sıkıntı gittikten sonra sabretmek o kadar önemli değildir. İnsan belaya sabrettiği gibi nimete karşı da sabır göstermeli, açgözlü olmamalıdır.

Sabır Dediğimiz Budur İşte.

Sabır göstermekte örnek sayılan insanlardan birinin hikayesidir bu... Sabaheden Hz. Talha'nın hanımı Ümmü Süleym'in hikayesi...

Şöyle anlatıyor:

"Kocam Ebû Talha evde yokkan bir oğlumuz vefat etti. Onu evin bir tarafına koyup üzerini örttüm. Kocamın yemeğini hazırladım. Geldi, yemeğini yemeğe baş-

daha sakin..." dedim. Kocama her zaman olduğumdan daha neşeli göründüm. Sonra ona şöyle dedim:

— Komşularımızın işine hayret etmiyor musun?

— Ne olmuş ki, dedi.

— Birilerinden emenaten bir şey almışlar. Fakat emanet sahibi onu geri isteyince üzölmüş ve buna tahammöl edememişler.

— Ne kötü iş yapmışlar onlar, dedi kocam. O zaman hakikati anlattım.

— İşte oğlun, dedim. Allah'ın bir emaneti idi, Allah onu geri aldı...

Bunu duyunca:

— Biz Allah'dan geldik yine ona döndüröleceğiz mealindeki ayeti okuyup sabır gösterdi:

Sabahleyin bütün olanları Resulullah'a haber vermiş. Peygamberimizde bizim için dua etmiş. Sabrımızın karşılığını göreceğimizi söylemiş.

Sadaka:

Allah'ın rızasını kazanmak düşüncesiyle karşılıksız olarak yapılan yardım ve iyiliktir. Bunun sevap ve mükafatı çok büyüktür. Gücü yeten mü'minlerin fakir ve zayıf kardeşlerine yardım ellerini uzatmaları, onların ihtiyaçlarını gidermeleri islaml ve insanı bir durumdur. Sadaka ile fakirlerin yüzü gülecek, zengin ve yoksullar arasında büyük uçurumların açılması önlenecektir.

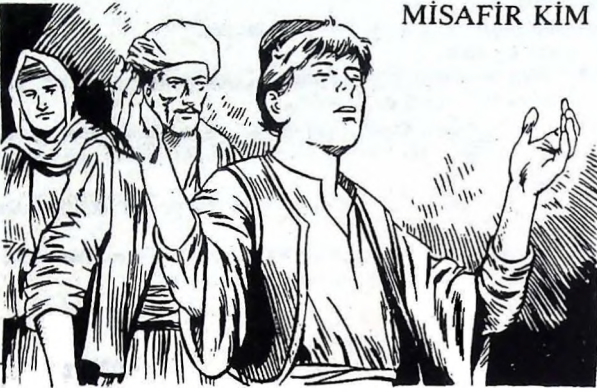
Sadaka vermek zekât gibi farz olmadığı gibi Sadaka-ı Fıtır gibi vacip de değildir. Ancak övölen, Allah'ın hoşuna giden bir durumdur.

Sevgili Peygamberimiz sadakanın ömrü uzattığını bildirmiş, "Yarım hurma tanesi ile dahi olsa korununuz" buyurarak, sadaka vermeyi teşvik etmiştir.

Bir başka hadiste de "Her türlü iyilik sadakadır." buyurulmuştur. Buna göre müslöman kardeşlerimize göstereceğimize güler yüz bile sadakadır. Hatta kendi ihtiyaçlarımızı, çocuklarımızın ve diğer yakınlarımızın ihtiyaçlarını karşılamak, iyiliği emredip kötölüğü yasaklamak, zayıflara yardım etmek, selâm vermek, güler yüzlü, tatlı dili olmak da birer sadakadır.

Sadaka gösteriş için verildiği, yahut başa kakıldığı zaman değerini yitirir ve vereni de günahkâr eder. En iyi sadaka gizlice yapılandır. Bir de sürekli olarak yapılan sadaka vakdır ki buna sadak-ı cariyeye denilir. Hayırlı bir evlat yetiştiren kimse, kıymetli bir eser yazan müellif, cami, okul, köprü, çeşme gibi uzun süre duran binalar yaptıran Sadaka-ı cariyede bulunmuş olur.

Müslöman bir kimse Allah'ın kendisine ihsan ettiği nimetlerden başkalarının da faydalanmasını ister ve bundan memnunluk duyar. Cimrilik son derece kötü bir huydur. Atalarımız "Az sadaka çok belayı defeder" demişlerdir.

Çocuk annesine sokulup fısıldadı; "Her gün bu çorbayı mı içeceğiz anne? Başka bir yiyecek yok mu?"

Babası fısıltıyı duymuştu. Az daha kaşık elinden düşecek, az daha kuru ekmek boğazına tıkanıp kalacaktı. Acının, yoksulluk ve çaresizliğin kırıp kırıp ettiği yüzü somurttu. Boynu kederle omzuna düştü. "Yer yarılrsa da içine girsem" diye düşünüyordu. Karısına baktı. Aralarında fark yoktu pek. Kadıncağızın iyice ağarmış bir tutam saçı gözü önüne dökülmüş, ince yüzü sararmıştı.

Sessizlik uzadı. Keder bütün ağırlığıyla odaya çöktü. Adam, gözlerini başka taraflara çevirip konuştu:

— Biliyorum dedi, kötü günler yaşıyoruz. Ramazanın bu ilk günlerinde soframız böyle olmamalıydı. biliyorum... Ama neylersiniz ki bir başka çaremiz yok. Yavru-cuğum, soruma cevap ver bakalım, ya bu çorba da olmasaydı ne yiyecektik?!

Çocuk cevap vermedi. Kocaman gözleri önündeki kurumuş ekmeklere mihlanıp kalmıştı. Kadın:

— Şükretmeliyiz, diye mırıldandı. Bunu bile bulamıyanlar var. İnşallah bu acılı günlerimiz son bulur.

Birden kapı çalındı.

Şaşırdılar.

Akşam ezanları çoktan okunmuş, belki evlerde iftar sofraları toplanmaya başlanmıştı. Bu saatte gelen kim olabilirdi ki?

Adam kapıyı açtı...

Uzun boylu, siyah sakallı, temiz yüzlü bir adamdı gelen. Tebessüm ediyordu.

— Beni dedi, Tanrı misafiri olarak kabul eder misiniz?..

Tanrı misafiri... Bu saatte; bu çıplak, fakir, yoksul eve... Adam başka şey düşünmedi.

— Tabii diye kekeledi. Başımız üstünde yeriniz vardır. Buyrun geçin.

Yabancı içeri geçti. Sofraya ve çocuğu baktı. Tebessüm etti.

— Rahatsız olmayınız dedi. Buyrun yemeğinize devam edin...

Çocuk:

— Senin karnın aç değil mi peki? diye sordu. Babası yabancıyı sofraya davet etti. Oturdular.

— Yabancı adam büyük bir iştahla yemeye koyuldu. Keyifli, memnun bir hali vardı. Ev sahipleri rahatladılar. Çocuk yabancıya ısındı. Kendisine bir büyük oda ile bir salondan ibaret olan evin odasını verdiler. Orada yatıp kalkacak, ne kadar isterse o kadar misafir kalabilecekti. Yabancı adam dindar bir insandı. Sabah ezanları okunmadan kalkıyor, hiç kimseyi rahatsız etmeden çıkıyor, doğru Peygamberimizin kabrinin bulunduğu camiye; Mescid-i Nebevi'ye gidiyor saatlerce ibadet ediyor, kabrin demir parmaklıkları dibinde ağılıyor, ağlıyordu... Akşam ezanları okunmadan tekrar eve dönüyor, çoğu zaman bir çorbadan ibaret olan iftar sofrasında karnını doyuruyordu.

Yemekten sonra çocukla konuşuyor, onunla oynuyor, hiç duyulmadık hikâyeler, ibret verici masallar anlatıyordu... Öyle güzel, öyle içten konuşuyordu ki, anne ve baba da onu dinlemekten zevk alıyorlardı.

Sık sık:

— Misafirimiz olmakla evimizi şenlendirdiniz. Size gereği gibi ikramda bulunmıyoruz. Ne olur kusurumuza bakmayınız diyorlardı.

Yabancı gülüyor:

— Ben halimden memnunum. Allah razı olsun. Hayatımın en güzel günlerini yaşıyorum belki, diyor.

Aradan haftalar geçti.

Ramazan ayı bitmek üzeriydi artık. Kadir gecesinden sonraki gün yabancı, küçük çantasına eşyalarını doldurup hazırlandı.

— Ben dedi, artık gidiyorum. Hakkınızı helâl ediniz. Misafirperverliğinizden nasıl memnun olduğumu anlatamam.

Sonra iç cebinden bir zarf çıkartıp babaya uzattı.

— Lütfen bunu alınız, dedi. Valiye ulaştırırsanız memnun olurum. Ev sahipleri ömürleri boyunca hiç böyle bir zarf görmemişlerdi. Baba elleri titreyerek zarfı aldı, çocuk:

— Ben de bakayım diye yalvarıyordu.

Yabancı gitti. Yüzünde ilk geldiği günkü tebessümü noktalanmıştı. Işıklı, nurlu yüzü gülüyordu.

Gidişi yoksul evi yalnızlaştırmıştı. Çocuk somurtuyor “Ben o amcaı istiyorum” diye ağlıyordu.

Ev sahipleri düşünüp taşındılar. Zarfı valiye verseler iyi olur muydu acaba? Bir emânet olduğu için açıp bakamıyorlardı da... Sonunda karı koca valiye gittiler.

Vali zarfı görünce ne yapacağını şaşırmış, heyecanla titremeye başlamıştı. Hemen hüsrmet ve saygıyla öpüp başına koydu.

— Bu.. diye kekeledi, bu padişahımız Sultan Abdulhamit Han'ın zarfıdır. Kim verdi size?..

Olanları anlattılar.

Vali zarfı açtı, okudu.

— Ne kadar şanslı kimselersiniz dedi. Hünkârımız efendimiz sizin evinizde misafir kalmış. Hiç birimizin haberi olmadı. Biz onu İstanbul'da sanıyorduk. Size de 500 altın verilmesini emretmiş. Hemen ödeyeceğim. Bekleyin biraz.

Karı ve koca şaşkına dönmüşlerdi. Ellerinde 500 altınla evlerine döndüler. Çocuk minicik avuçlarını Allah'a açmış:

— “Ya Rabbi! Hünkârımızı koru” diye dua ediyordu.

Safa-Merve

Safa ve Merve Mekke'de, Kâbe'nin yakınında bulunan karşılıklı iki tepedir. Hacılar bu iki tepe arasında gidip gelerek sa'y dediğimiz vacip bir ibadeti yerine getirirler.

Büyük Peygamber Hz. İbrahim, hanımı Hacer ile oğlu İsmail'i Kâbe'nin kenarına bıraktığında Hacer, oğlu için su aramaya çıkmış ve Safa ile Merve tepesi arasında defalarca gidip gelmiştir. Hacılar sa'y yaparak onların sünnetlerini de yerine getirmiş olurlar.

Safa ile Merve arasında say yapan hacılar

Safa ve Merve tepelerinin İslâm tarihinde önemli yerleri vardır. Peygamberimiz Kureyş müşriklerine İslamı Safa Tepesi üzerine çıkarak açıkca ilân etmiştir.

Hz. Safiyye (R.A.):

Yahudilerin en kuvvetli oldukları bölge olan Hayber, Hz. Peygamber ve kahraman sahabeleri tarafından fethedilmiş, daha önceleri Peygamberimizi öldürmeye teşebbüs eden Benî Nadîr Yahudileri esir edilmişlerdir. Bu arada Benâ Nadîr'in önder ve reislerinden olan Ehtap Oğlu Hüveyy'in kızı Safiyye'de esir edilerek Peygamberimizin hissesine düşmüştü. Kabillesi arasından Kenane isimli bir adamla evlenip, kocasının ölümünden sonra dul kalan Safiyye zeki, iyi yetişmiş, kültürlü bir kadındı. Peygamberimizin huzuruna getirilince Resulullah'ı onu azad etmiş ve:

"— Ey Safiyye, istersen kavmin Yahudilere döner, istersen benimle kalırsın, serbestsin." demişti.

Safiyye daha önce gördüğü bir rüyayı hatırladı. Rüyasında ayın gökten kucağına düştüğünü görmüştü. Bazı bilginler bu rüyayı, onun müslümanların önderi Hz. Muhammed (S.A.V.) ile evleneceği şeklinde yorumlardı. Safiyye de zaten İslamı beğeniyordu. Son ve mükemmel dini büyük bir sevinçle kabul ederek:

"— Ey Allah'ın Resulü, İslam'ı seçiyorum! Seni tasdik ediyorum. Artık Yahudilikle hiç bir ilişğim kalmamıştır. Zaten ne oğlum ne de kardeşim var. Küfürle iman arasında serbest bırakıldığıma göre elbette imanı seçer, seninle beraber olmak isterim" diye cevap verdi.

Peygamberimiz, Safiyye ile evlenmesinin hayırlı neticelerini düşündü. Belki-bu sayede hem himâyesiz bir Yahudi kadını emniyet altına alır, hem onun İslâma düşman kabilesini biraz olsun yumuşatabilirdi. O, alemlere rahmet olarak gönderilmişti. Kendisini seçen, İslâmı kabul eden bir kadını, soyu soppu Yahudi bile olsa geri çeviremezdi.

Peygamberimiz Hz. Safiyye ile evlendi. Zaman geçince diğer hanımları Hz. Safiyye'nin nasıl samimi bir müslüman olduğunu, nasıl becerikli, zeki ve cömert bir kadın olduğunu görüp, takdir ettiler. Gerçekten Hz. Safiyye Resulullah'ın hizmetini hiç aksatmıyor, O'ndan her geçen gün yeni şeyler öğrenmek için can atıyordu. Çok cömertti. Fakat cömertliği hiç bir vakit israf derecesini bulmaz, bir miktar da tasarruf ederdi. Vefatı sırasında hayli malı olmuştu. Hicri 50. yıla kadar yaşadı. Allah Resulünün hanımı olma şerefiyle bahtiyar bir ömür sürdü. Hz. Peygamber hakkında önemli hadisler rivayet etti.

Allah mü'minlerin annesi Hz. Safiyye'den razı olsun.

Sahabe:

Bu kelime lügatta "yâr, dost iyi görüşüp konuşan kimse" manalarına gelir. Ashab'da sahabe manasında kullanılır.

İslâm'da sahabe "müslümanlardan, Peygamberimiz Hz. Muhammed (S.A.V.) ile sohbet eden O'nu gören ve müslüman olarak ölen kişidir." Peygamberimizle görüşüp konuştuğu halde O'na inanmayan veya inanıp sonra dinden dönen kişiye sahabe denmez.

Sahabelik şerefine ermek için Resulullahla çok kısa bir süre görüşmüş olmak kafidir. Körler veya sağırılar da sahabe olmuşlardır. Önemli olan O'nu vevlki bir defa olsun görmek veya sesini duymaktır.

Sahabeler genellikle Ensar (Medineli müslümanlar) ve Muhacirler (Mekkeli müslümanlar) olarak ikiye ayrılırlar. Peygamberimizin kendisi de bir Muhacir'di. Mekke'den Medine'ye hicret etmişti.

Müslümanlar, sahabelerin hepsine saygı ve sevgi gösterirler. Peygamberimiz "Kim onları severse bana olan sevgisi sebebıyla sevmiş olur, kim onlardan nefret ederse benden nefreti dolayısıyla nefret etmiş olur." diyerek sahabelerin hiç birisi hakkında kötü bir söz söylenmemesini emretmiştir. Yine bir hadisinde "Benim ashabım (sahabelerim) yıldızlar gibidir.

Hangisine uyarsanız doğru yolu bulursunuz." buyurmuştur. Sahabelerin en büyüğü Hz. Ebu Bekir, sonra Ömer, sonra Osman ve sonra Hz. Ali'dir.

Muhacir sahabeler de ensar sahabelerden daha faziletlidirler.

Sahabenin sayısı tam olarak belli değildir. Fakat Peygamberimizin vefatından hemen önce 100.000 veya daha fazla sahabe Veda Hutbesi'ni okuduğu tarihi bir gerçektir.

En son vefat eden sahabe Ebû-Tufayl Amir bin Vâsile el-Leysî (R.A.)'dir.

Sahaf:

Sahaf kelimesi lügatta: "Kitapçı, kitap satan" manalarına gelir. Daha çok eski kitap alıp satan kimseye denir.

Bilindiği gibi matbaanın icadından önce kitaplar elle yazılıp çoğaltılıyordu. Bunlar sahaflar vasıtasıyla pazarlanıp dağıtılırdı. Kitapçılığın gelişmesiyle sahafların görevi durmamış, fakat eski canlılıklarını kaybetmiştir. Bu sefer sahaflar elden düşme eski ve kıymetli kitaplar alıp satmaya başladılar.

Kültür dünyamızın zengin olduğu devirlerde, bilhassa İstanbul'da bir çok sahaf faaliyet gösterirdi. Beyazıt Camii avlusunda ve Kapalı Çarşı içinde bulunan sahaflar milli kültüre unutulmaz bir katkıda bulunmuşlardı.

Salahaddin Eyyûbi: İslam hükümdarlarının en büyüklerindendir. Bütün hayatı boyunca İslam için çalışmış ve nice üstün başarılar göstererek, ismini tarihe altın harflerle yazdırmıştır.

Eyyubî Devletini kurmuş, haçlılara karşı zaferler kazanmış Kudus'u ve bütün Suriye'yi fethederek müslümanlara büyük yararlar sağlamıştır.

Salahaddin Eyyubinin hayatı tarih kitaplarında uzun uzun anlatılmaktadır.

Babası Emir Eyyub'tur. Emir Eyyup Baalbek Valisi iken Salahaddin Eyyubi doğmuş ve orada tahsilini tamamlayıp yetişmiştir. Daha sonra Musul Atabeyi olan Nureddin ile Mısır seferine katılmış sonra Kudüs Kralına karşı çıkarak onu mağlup etmiştir.

1174'de bağlı bulunduğu Nureddin Atabek vefat edince Salahaddin Eyyubi Mısır'da bağımsızlığını ilan etmiş ve haçlılara karşı bitmez tükenmez savaşlara girmiştir. Kısa zamanda Mısır, Suriye, Yemen, Hicaz ve Filistin'de tek hakim durumuna geçmiştir.

Onun büyük gücünü ve kudretini gören, üstelik Kudüs'ü de ellerinden çıkaran hristiyanlar III. Haçlı seferi ile, başlarında İngiltere Kralı Aslan Yürekli Richard olmak üzere hücumla geçmiş, uzun ve yorucu bir savaştan sonra ancak Akka kalesini ele geçirmiş ve Kudüs'e girememişlerdir. Bu savaşlarda ünlü İslam komutanı Selahaddin Eyyubi'nin askerî ve siyasî dehası büyük rol oynamıştır.

Selahaddin Eyyubi ilme ve sanata aşık üstün bir insandı. Alçakgönüllü, iyiliksever, dürüst bir müslümandı. Kazandığı zaferler hiç bir zaman onu gururlandırmamış, üstelik Allah'a olan şükrünü artırmıştır.

Büyük Sultan hicretin 589. yılında 57 yaşında iken Şam'da vefat etmiştir.

Salahaddin-i Eyyübi

Kahramanlıkları dünya tarihinin en kanlı sayfalarında dehşet saçan kumandanlar; şöyle dursun, ordusunun fertlerinden sadır olan kahramanlıklara ait bir takım destanlar vardır ki okundukça şehname zannedilir. Bunlardan başka sayıları o kadar çok ve zırhları o kadar sağlamdı ki, Salâhaddin kumandanlarına "Et iken demirle çarpışıyoruz. Yüz olursak karşımızda bin düşman buluyoruz. Kaleler ateş saçıyor, denizler düşmanlar kusuyor" sözleriyle acıklı bir şekilde şikâyet etmiştir.

İşte Salâhaddin, Avrupa'nun böyle baştan başa demirle kaplı olarak üzerine yığılıp gelen büyük kuvvetini, çırılçıplak, zayıf bir alay askerle yere geçirdi. İdaresi müddetince hemen hiçbir gün kılıcı elden düşürmediği halde yalnız iki meydan muharebesi kaybetti ki onların da birincisinde asker yağmaya dalmıştı, diğerinde de kendisi hastalanmıştı.

İbret almak gerekir ki yaptığı o kadar çok muharebenin hiç birine kendi isteğiyle başlamadı. Şayan-ı dikkattir ki hiçbirinde de kendi düşmandan fazla değildi. Hayret etmeye değer ki din ve devletini düşman tasallutundan korumak için hemen bütün dünya ile uğraşmaya mecbur olmuş ve her muharebenin içinde her muhasaranın yanında yine de vakit bulup tebaasının en acizlerinin haklarını aramıştır. Adaleti muhafazaya ve halk arasında ilmin yayılmasına, kendi mülkünde medeniyet ve imarın tercicine çok büyük hizmetlerde bulundu.

Selâhaddin Eyyûbi faziletleri, siyasi ve askeri meziyetlerinin çokluğu çeşitliliği akla durgunluk verecek nice üstün sıfatları kendisinde toplayan büyük bir timsal idi. Ancak bu üstün meziyetlerin en büyüğü mücadele-i nefis ile faziletlerini ifâde gösterdiği başarıdır ki o kuvvetle, dervişçe yaşayışını tamamiyle şeriata uygun bir hale çevirebilmiştir. Tavrını, hattı hareketin — beşer tabiatındaki, büyükleri taklit hassasının yardımıyla — akraba ve kumandanlarına dahi tesir ettirmiş, adil idaresine boyun eğenleri her yönden bahtiyar etmiştir. Kapısındaki seyisler müşfikçe ve eşit muamelesine nail olurlarken, tabii hasımlarından olan Atabek ve Selçuklular içinde, kendisi ata binerken, büyük huşu ve tevazuyla atının dizginini tutup, kendine çeki düzen verenler bulunurdu. Din düşmanlığının, dünyanın iki büyük kıtasını birbirine düşürdüğü ve çeşitli çarpışmalara sebep olduğu böyle bir mutaassıp devirde dahi kendisiyle harbetmeye en büyük sevap addeden haçlı ordusu kumandanlarının nazarında bile akrabalığı istenecek derecede kadrü kıymet kazandı.

Ehl-i Salibin mukavemetini ilk önce kendisi kırdığı için yeryüzünde en büyük ve en sağlam değişmelerden birinin meydana gelmesine sebep olmuştur. Hal böyleyken, böyle bir büyük işi gerçekleştirmek yolunda dahi adalet ve merhametten hiç ayrılmamıştır. Bunun için de onun büyük ismi, hâlâ dünyanın her tarafında insanlığa övünme vesilesi olan belli sayıdaki büyüğün şanlı isimleriyle beraber hürmet ve hayranlıkla anılır.

(Evrak-ı Perişan, Namuk Kemal, 2-Kitap Salâhaddin-i Eyyubi, S:98-99)

Salat:

Bu kelime lügatta: “Dua” manasındadır. Ancak hususi olarak Namaz’a salat denilir. Belirli şartları ve rukunları olan namazda zaten dua manası da gizlidir.

Salat İslâmın şartlarının ikincisidir (Bak: Namaz)

Peygamberimize salat olsun demek ise onu ziyadesiyle şereflendirmenin ve ona sonsuz bir hürmet göstermenin işaretidir. Müslümanlar Peygamberimizin adı anıldığında ona salat ve selam ederek salavat-ı şerife okurlar. Salavat-ı Şerife “Allahümme salli ala seyyidina ve ala ali seyyidina Muhammed” şeklinde söylenir.

Üzerinde namaz kılınan yaygı, namazlık veya namazlağa ya seccâde ismi verilir. daha çok halı, kilim veya kumaştan yapılan seccadeler genellikle sade motiflerle süslenen ve üzerinde canlı varlıkların resimleri bulunmayan ibadet eşyalarıdır.

Seccâde, üzerinde genellikle bir kişinin namaz kılacağı kadar büyük olur. Üstünde üç-beş, hatta yedi kişinin namaz kılabilecekleri kadar büyük olanları üzerinde "Saf" denilen mihraplıklar bulunur.

Secde:

Namaz kılarken alnın, burnun, iki el, iki ayak ve dizin yere konulmasıyla yapılan harekettir. Bu namazın içindeki farzlarından biridir. Secdesiz namaz caiz değildir. (Bak: Namaz).

Secde hali insanın yüce Allah'a karşı gösterdiği tevazu ve hürmetin en büyük işaretidir. Sevgili Peygamberimiz "Kulun Allah'a en yakın olduğu hal, secde halidir. Artık secdede dua-yı çokca yapınız" buyurmuştur.

Selâm:

Selam, Peygamberimizin ısrarla üzerinde durduğu sünnetlerindendir. Bu, iki müslümanın karşılığında birbirine saygı ve sevgi işareti olarak "Esselamü aleyküm", "ve aleykümüs'selam" demeleridir. Esselamü aleyküm demek, yüce Allah'ın selamı sizin üzerinize olsun demektir. Karşılığı ise ve aleykümüs'selam dır ki manası Allah'ın selamı sizin de üzerinize olsun demektir.

Müslümanlar böylece selamlasır, sonra konuşacakları şeyleri konuşurlar. Peygamberimiz "Selam, konuşmadan önce gelir." buyurmuşlardır.

Selam vermek ve almak müslümanların birbirleri üzerin-de olan haklarındandır.

Her şeyin olduğu gibi selam vermenin de bir usûl ve adâbı vardır. Meselâ karşılaşanlardan küçük olan önce selam verir. Az olan çoğa, binekli olan yürüyene, yürüyen oturana, arkadan gelen önden gidene selam verirler.

Selam vermek ve almak sevaptır. Günahı açıkca işleyen fasık kimselere selam vermekse mekruhtur.

Peygamberimiz "Aranızda selamı yayınız." buyurarak, bunun önemini açıklamıştır. Konu ile ilgili pek çok hadis-i şerif vardır.

Selam ilk karşılaşmada verildiği gibi ayrılınacak zamanda

da verilmelidir. Bunun sevabı birincisi kadar çoktur. Yukarıda söylenen sözlerin dışındaki "günaydın, tünaydın, merhaa, iyi sabahlar, iyi akşamlar" gibi sözler hiçbir zaman selamın yerini tutmaz. Biz her hal ve hareketimizde Peygamberimizin sünnetine uymaya çalışırız. Selamımız da O'nun selam verışı ve selam alışı gibi olmalıdır.

Selimiye Camii:

Edirne'yi çok seven Sultan II. Selim Han, Mimar Sinan'ı çağırarak, bu şehirde, yeryüzünde benzeri olmayacak büyük bir camii yapmasını istedi.

Camiinin inşaatı 1568'den 1574 yılına kadar sürdü. En büyük özelliği, tek ve muhteşem bir kubbeyle örtülmüş olmasıydı. 31.28 metre çapında olan Selimiye kubbesi sekizer köşeli, 8 filayağına dayanak kasnak üzerine oturtulmuştur. Kaideden başlayarak 15.86 metre yüksekliğindedir. Her biri üç şerefeli olan 4 minaresi vardır.

Camiinin içi İznik çinileriyle süslenmiştir. Özellikle Hünkar Mahfeli süslemeleri birer sanat harikasıdır. Herbiri, Yüce Allah'ımızın 99 güzel ismine işaret eden 99 penceresi, camiye ayrı bir güzellik vermektedir.

Camiinin önünde revaklarla çevrili, çekici bir avlu ile ortasında mermerden, itina ile işlenmiş çok güzel bir şadırvan mevcuttur.

Selimiye Camii, etrafındaki sıbyan okulu, kütüphane, dar'ül-nadis, medrese ve imaretiyle bir külliye meydana getirir.

Mimar Sinan'ın
"ustalık eserimdir" dediği
muazzam Selimiye Camii

Peygamberimizin en yakın arkadaşlarından bir sahabedir. Aslen İranlı olduğu için kendisine Farisi denilir. Meşhur ve ilginç hayat hikayesine göre İran'dan, bir Mecusî olan babasının evini terkederek, Hak dini aramak üzere yola çıkmış, önce Hristiyanlığı kabul edip, uzun yıllar kiliselerde pek çok papazla bir arada yaşamıştır. Hristiyanlık onun gönlündeki ateşi söndürmemiş, İslam güneşinin Arabistan'da parlayacağını öğrenince bütün mülkünü satarak yollara düşmüştür. Kervan arkadaşları ona ihanet edip Medine Yahudilerinden birine köle diye satmışlardır. Hz. Selman burada gece gündüz hizmet görüp son Peygamberin haberini bekliyordu. Nihayet Allah'ın son elçisi, Peygamberimiz Hz. Muhammed (S.A.V.)'in Medine'ye hicret ettiğini öğrenip O'nunla görüştü ve müslümanlığı kabul etti. Daha sonra Peygamberimiz ve arkadaşlarının yardımıyla kölelikten de kurtararak İslam davasına hizmete başladı. Peygamberimiz kendisine "Selman'ül-Hayr" lakabını takdı. Hendek Gazasında büyük yararlıklar gösterdi. Medine'nin etrafına hendek kazılması fikri ona aitti.

Şam ve Irak'ın fethinde bulundu. İran'ın fethinden sonra Hz. Ömer (R.A.) tarafından Medayin şehrine vali tayin edildi. Hicretin 35. senesinde bu görevde iken vefat edip, aynı şehre defnedildi.

Sevgili Peygamberimiz Hz. Selman'ı çok sever ve "Selman bizdendir, Ehl-i Beyttendir" diye onu taltif ederdi. Bir başka hadiste de "Selman'a doyasya ilim verilmiştir." buyurularak onun ne kadar üstün bir insan olduğunu ifade etmiştir.

Seriyye:

Bir takım küçük seferlerde bulunmak, düşman kuvvetlerinin hal ve hareketlerini tesbit etmek, etrafta emniyet ve güvenliği temin etmek kastıyla hazırlanan atlı birliklerdir. Bunlar küçük öncü kuvvetler halinde çalışır, düşman içlerine akınlar tertip ederek çeşitli bilgiler toplarlar.

Peygamberimiz de zaman zaman böyle seriyyeler hazırlayarak onlara çeşitli vazifeler vermiştir.

Hz. Sevde:

Hz. Sevde Kureşin en kuvvetli kabilelerinden Beni Abdîşems kabilesine mensuptu. İslamiyetin ilk yıllarında kocası Amr oğlu Sekran'la birlikte müslüman olmuş, kabilesinin gösterdiği büyük düşmanlıklara rağmen dininden vazgeçmemiştir.

Düşmanların eziyet ve işkenceleri çoğalınca, Peygamberimizin müsaadesiyle iki defa Habeşistan'a hicret edip, ne kadar fedakâr bir kadın olduğunu isbat etti.

Habeşistan'dan ikinci döndüklerinde kocası Hz. Sekran vefat edince Hz. Sevede dul kaldı. Koruyucusuz, himayesiz ve kimsesiz bir hale geldi. Kabilesine dönse binbir sıkıntı çekecek, belki İslamiyetten vazgeçmiyor diye onu öldüreceklerdi. Ne yapacağını şaşırmişti. İnsanların en merhametlisi sevgili Peygamberimiz durumu öğrenince Hz. Sevede'yi çağırıp, ona çektiği eziyetlerin bir bedeli olmak üzere kendisiyle evlenmek istediğini söyledi. Resulullah'ın eşi Hz. Hatice annemiz daha önce vefat etmiş olduğundan Peygamberimiz de yalnız bulunuyordu.

Hz. Sevede Resulullah'la evlendiğinde 55 yaşında idi. Kendisine ve Peygamberimize düşmanlık besleyen kabilesi Beni Abdışems bu evlilik sebebiyle yumuşamadılar. Daha sonra da akin akin gelerek İslamiyeti kabul ettiler.

Hz. Sevede son derece iffetli, kibar, akıllı bir kadındı. Peygamberimizle beş sene beraber yaşadı. Mutlu bir evlilik kurdular. Nihayet bu eşsiz kadın Resulullah'ın Medine'ye hicretinden bir yıl sonra vefat ederek, ebedi aleme göçtü.

Allah Hz. Sevede'ye rahmet etsin. Kendisine binlerce selam olsun.

Sıla-ı Rahim:

Sıla-ı rahim, akrabayı ziyaret etmek, onları arayıp sormak, dertleriyle ilgilenip muhtaç olanlarına yardım etmek demektir. Bu hal dinimizde çok önemli kabul edilir. Sevgili Peygamberimiz "Allah'a ve ahiret gününe iman eden akrabasını ziyaret etsin" buyurmuştur.

Sıla-ı Rahim bilhassa yakın akrabaya iyilik etmek, onları sık sık ziyaret edip, mümkünse çeşitli hediyelerle sevindirmektir. Böylece akrabalar arasında sevgi ve samimiyet artacak. Allah'ın rızası kazanılacaktır. Sıla-ı Rahmi kesmek çok günahtır.

Sevgili Peygamberimiz en uzak akrabalarını bile koruyup gözetir, onları arayıp sorar, zaman zaman elinden gelen yardımı yapardı. Bir hadislerinde: "Sıla-i Rahim ömrü uzatır, artırır" buyurmuşlardır.

Sırat Köprüsü:

Ahiret günü cehennem üzerine kurulacak olan köprüdür. Buna inanmak imanın bir gereğidir. Sırat, haktır, lügatta "yol" manasına gelen sırat ahirette insanların elle tutabilecekleri gözleriyle görebilecekleri bir haldedir. Herkes oradan amellerine göre hızlı veya yavaş geçecektir. Yüce Allah "Sizden her biri-

niz oraya muhakkak uğrayacaksınız" buyurmuştur. Peygamberimizde:

S

"Müminler sıratı göz açıp yumuncaya kadar (kısa bir zamanda) şimşek gibi, rüzgar gibi, ata veya (diğer) binittlere binmiş gibi geçerler." (Buhari) buyurmuştur.

Sırat köprüsünün tam keyfiyeti bizce malum değildir. Kafirler ve münafıklar onu geçmek isterlerken cehenneme yuvarlanırlar.

Sıratın ilk olarak Peygamberimiz Hz. Muhammed, diğer peygamberler ve öbür mü'minler geçerler. Bu yolun öbür tarafında cennet vardır. Sıratı kolaylıkla geçmek için dünyada iken iyi işler, salih ameller yapmak gerekmektedir.

Sihir:

Bu kelime lügatta "büyü, sebebi gizli olan ince, şey aldatma, yalan görüntü, hayal" gibi manalara gelir. Sihir aynı zamanda şeytana yakınlık, onunla yardımlaşma neticesi ortaya çıkar. Bu sebeple sihirle uğraşmak dinimizce haramdır. Kur'an-ı Kerim'de sihirle uğraşanların, büyücü ve sihirbazların büyük günah içinde oldukları anlatılır. Sihir ve büyü bilhassa sihirbazları çıkartmış, Hz. Musa'nın asası da bir mucize olarak sihirbazların sihirini bozmuştu.

Kur'an'da ismi geçen Harut ve Marut adlı melekler de insanlara kötülüğünü ve zararını göstermek için sihir örnekleri göstermişlerdi.

Sihir aldatma ve yalan olduğundan bununla uğraşmak günah sayılmıştır.

Osmanlı Ordusu içinde bir kısım atlı askerlere sipahi denirdi. Tımarlı Sipahiler ve Kapıkulu Sipahileri olmak üzere ikiye ayrılırlardı. Tımarlı Sipahiler belli geliri olan topraklara sahip

Sipahi:

olur, sadece Türk olanlardan teşekkül ettirilirdi. Kapıkulu Sipahileri devşirme usulü kurulmuştu. Doğrudan saraya bağlı olurlardı. Bu yönleriyle yeniçerilere benzerlerdi.

Sipahi sınıfının kuruluşu I. Murat zamanına rastlar. Bu atlı sınıf uzun yıllar devlete hizmet etmiş, büyük yararlıklar göstermişti. Daha sonra, önce Kapıkulu Sipahileri, nihayet Tımarlı Sipahiler bozularak, çeşitli isyanlar çıkarmışlardı.

Sipahilerin asıl vazifeleri ordunun yanlarını korumak, akınlarda bulunup, karakol vazifesi görmektir. Gerektiği zaman yaya askerleri korumaktı. Başlarında Sipahi Ağası bulunurdu.

Sultanahmed Camii: Sultanahmed Camii, Türk-İslâm mimarisinin şaheserlerindendir. Bu muhteşem mabed Padişah I. Ahmed'in emriyle Mimar Mehmed Ağa'ya yaptırılmıştır. Çok üstün

yetenekleri olan Mehmet Ağa, bu büyük Osmanlı padişahının arzu ettiği mükemmellikteki camiyi tam 7 sene çalışarak tamamlamıştır. Yedi sene yüzlerce binlerce işçinin ustanın el emeği, göz nuru, alın teri ile ortaya çıkarılan Sultanahmed Camii dünyanın gözbebeği İstanbul'a bir taç gibi oturtuldu. Padişah Sultanahmed Cami'nin temelini kendi eliyle attı. Yapımı için bilhassa Cuma günleri gelerek zevk ve heyecanla çalıştı. Cami ile bizzat ilgilendi. Tam karşıda yer alan Ayasofya'ya karşılık, daha mükemmel bir mabed istiyordu. Cami bittiğinde bütün dünya Osmanlı mimarisinin üstünlüğünü kabul etti. Çün-

kü altı minareli Sultanahmed camisinin kubbesi Ayasofya'nın kubbesinden hem daha geniş, hem daha yüksekti. Camiyi süsleyen çiniler, akıllara durgunluk verecek kadar güzeldi. Hemen hemen tamamı mavi olan bu çiniler, ikinci bir gökyüzü gibi bu muhteşem mabedi süslüyordu. Cami içindeki bu mavilik sebebiyle Avrupalılar ona "Mavi Cami" ismini verdiler. Semte de adını veren Sultanahmed Camii'nin ayrıca 8 kapılı 26 sütunlu ve 20 kubbeli bir de dış avlusu vardır. Cami 64 metre uzunlukta 72 metre genişlikte 43 metre yüksekliktedir. 260 penceresi vardır. İçindeki çini sayısı 20.000'den fazladır. 6 minaresinde 16 şerefe mevcuttur. Bu şerefe sayısının aynı zamanda Sultan Ahmet'in 16. Osmanlı Padişahı olduğunu gösterdiği rivayet edilir.

Sedatkar

Mehmet Ağa'nın
muazzam eseri

Sultanahmed Camii

Sûre:

Kur'an-ı Kerim'in değişik bölümlerine sûre ismi verilir. Kur'an, uzunlu ve kısalı 114 sûreden oluşmuştur. En kısa sûre üç ayetten oluşan Kevser, en uzun sûre de 286 ayet olan Bakara Sûresi'dir.

Sûreler, Mekke, ve Medine'de nazil olmuş, bu yüzden Mekke'de nazil olanlara Mekkî, Medine'de nazil olanlara Medenî sûreler denilmiştir.

Mekkî sûrelerde daha çok iman konusu üzerinde, Medenî sûrelerde de amelî meseleler üzerinde durulmuştur.

Kur'an'ın ilk sûresi Fatiha Sûresi, son sûresi de Nâs Sûresi'dir.

Sûrelerin bugünkü tertibi bizzat vahiy ve Peygamberimiz tarafından yapılmıştır. Her sûrenin başında Besmele bulunur. Ancak Tevbe Sûresi'nin başında Besmele yoktur. En-Nemî Sûresi içindeki ayet olan Besmele ile sayı 114'e ulaşır. (Bak: Besmele maddesi).

Sûrelerin kendilerine mahsus isimleri vardır. Bu isimler daha çok sûrede anlatılan olayın özeti gibidir.

Süleyman Çelebi:

Nerede ve kaç tarihinde yaşadığı kesin olarak belli olmakla beraber 1346 veya 1351 yıllarında Bursa'da doğduğu tahmin edilmektedir. Asıl ismi "Vesiletü'n Necat" olan mevlit kitabının yazarıdır.

Düzenli bir tahsil gördüğü zamanının ilimlerini iyice öğrendiği, ilmi ve zekasıyla şöhret bulup kısa zamanda İslâm ilimlerini iyice öğrendiği, ilmi ve zekasıyla şöhret bulup kısa zamanda yükseldiği bilinmektedir.

Padişahın Divan imamlığını ve sonra da Bursa'daki Ulu Caminin imam hatipliğini yapmıştır.

Kendisine Süleyman dede de denilen büyük şair 1422 tarihinde Bursa'da vefat etmiş, Çekirge yolu üzerindeki Yoğurtlu Baba Zaviyesi önündeki sırt üzerindeki mezarına defnedilmiştir. Türbesi ziyaretçilere açıktır.

İsminin sonundaki Çelebi ünvanı onun bilgin, faziletli, kâmil bir insan olduğunu göstermektedir.

Bursa Çekirge'de Süleyman Çelebi'nin mezarı

Süleymaniye Camii Osmanlı İmparatorluğu'nun en kudretli devrinde inşa edilmiş ulu bir mabettir. Mimar Sinan Süleymaniye'ye başladığı zaman altmış yaşını doldurmuş, her ba-

kımdan usta bir mimardı. Kanuni Sultan Süleyman birgün kendisini çağırarak, "Bana öyle bir camii yap ki, şimdiye kadar yapılmış camilerin en güzeli olup, benzeri bulunmasın" demişti. Böyle bir caminin çok pahalıya çıkacağı belliydi. Fakat Kanuni Sultan Süleyman hiçbir masraftan kaçınılmamasını emretmiş ve 1549 yılında caminin temeli atılmıştı. Ancak Sinan yapacağı büyük eserin sağlam olması için temelne bir süre ara vermişti. Zamanın İran Şahı Tahmasb caminin parasızlıktan durduğunu zannederek İstanbul'a paha biçilmez mücevherler gönderip, "bunları satın, caminin inşaatında harcayın"

diye bir de mektup yazmıştı. Kanunu Sultan Süleyman bu mektubu okuyunca öfkelenip mücevherleri Mimar Sinan'a vererek, "Bunlar camimizin yanında değersiz kalır, derhal bunları da diğer taşların arasına koyup bina eyle" demiştir. Sinan da mücevherleri alarak minarenin birine taşlarla beraber yerleştirmiştir. 1549 yılında başlayan camii bir türlü bitmek bilmiyordu, bu da halk arasında dedikodulara yol açıyordu. Birgün Kanuni Mimar Sinan'ı yanına çağırarak, "iki ay içerisinde camii bitirin" diye kesin emir verdi. Çalışmalar hızlandı ve bu muhteşem eser 1557 yılında tamamlandı. Açılışını Koca Sinan yaptı. Caminin iki tane ikişer, iki tane de üçer şerefeli dört minaresi vardır. Şerefelerin sayısı ondur. Bu da Kanuni Sultan Süleyman'ın 10. Osmanlı Padişahı olduğunu göstermektedir. Caminin içi altmış metre eninde, elliye metre uzunluğundadır. Yaklaşık üçbinbeşyüz metrekarelik bir alanı kaplamaktadır.

138 penceresi bulunan camii, dört büyük sütun üzerinde asırlardan beri bütün ihtişamıyla ayakta durmaktadır. Osmanlı Mimarisinin en güzel eserlerinden olan Süleymaniye Camiinin yanında dört medrese bir dârulhadis, bir imaret, bir de sebil vardır. Bunlara Süleymaniye külliyesi adı verilmektedir.

Sünnet:

Sünnet lügatta yol, âdet davranış gibi manalara gelir. İslâm'da ise Sevgili Peygamberimizin farz olmayarak yaptığı şeylerdir. Bunlar "Sünnet-i müekkede" ve "Sünneti gayri müekkede" olarak ikiye ayrılır.

Sünnet-i müekkede Peygamberimizin devamlı yaptıkları çok az terk ettikleri sünnettir. Meselâ sabah namazının sünneti, öğle namazının dört rekatlık ilk sünneti ile iki rekatlık son sünneti, ezan okumak, kamet getirmek, cemaate devam etmek sünnet-i müekkededir.

Sünnet-i gayri müekkede ise Peygamberimizin ibadet mak-sadıyla ara sıra yaptıkları şeylerdir. İkinci namazının sünneti, yatısı namazının ilk sünneti gibi. Bunlara devam etmenin sevabı da pek büyüktür.

Aslında Peygamberimizin her hareketi O'nun sünneti sayılır. Yolu, âdeti davranışı bir sünnettir. Onların hepsini örnek almak samimi bir müslüman olmak için şarttır.

Ayrıca sünnet denildiğinde erkeklerin üreme uzuvları etrafındaki derinin kesilip atılması da anlaşılır. Buna asıl olarak

Hıtan ismi verilir.

Müslümanlar bu hususa çok dikkat ederler. Sevgili Peygamberimiz çocukların yedi yaşına kadar sünnet ettirilmelerini bunun için bir düğün bile tertip edilmesini emretmişlerdir. Sünnet merasimleri Yüce Allah'ın rızası için bir vesile kabul edilir. Ancak bu merasimlerde müslümanlara yakışmayacak işlere girmek içkili, davullu ve zurnalı faaliyetlere başvurmak son derece günahıdır. Her şey Allah rızası için ve sevgili Peygamberimizin sünneti için yapılmalıdır.

Ş

Şefaât:

Ahret günü Peygamberlerin ve iyi kimselerin, başkaları için şefaât etmeleri haktır. Bu, Allah'ın yüce müsadesi ile gerçekleşir. Şefaât edilenler hakkında Allah bağışta bulunacaktır. En büyük şefaât hakkı Hz. Allah'a sonra da bizim Peygamberimize aittir. Peygamberimiz: "Kıyamet gününde önce peygamberler, sonra alimler, sonra da şehidler şefaât edeceklerdir." buyurmuştur. Ancak "Şefaât insanları Allah Tealaya karşı kul-luk hususunda gevşekliğe sevkeden, günah işlemeye yönelten bir açık kapı değildir.

Şehid:

Bir insan, en değerli varlığı olan canını Allah yolunda feda ederse kendisine şehid denilir. Bu çok yüce ve şerefli bir mertebedir. Allah uğrunda cihad ederken öldürölüp şehid olanların cenazeleri yıkanmadan, üzerlerindeki kanlı elbiseleri ile gömölür. Bu onların temiz olduklarının da bir işareti sayılmaktadır.

Şahid (Şehitlik) Allah katında çok üstün bir haldir. Kur'an-ı Kerim'de "Allah yolunda öldürülenlere ölüler demeyiniz belki onlar diridirler. Fakat siz bilmezsiniz" buyurmaktadır.

Şehidler mahşer günü kanlı elbiseleri ile diriltilecekler ve günahkâr kimselere şefaât etme yetkisine sahip olacaklardır.

İslâm fıkhiında şehidler hakkında çeşitli hükümler vardır. Her öldürülen kimse şehid sayılmaz. Gerçek şehid olabilmek için harp meydanında öldürölme, cünüp halde bulunmamak, akıllı ve müslüman olmak, buluğ çağına gelmiş olmak gibi şartların bulunması lazımdır. Harpde yaralanıp, daha sonra o yara sebebiyle ölen kimse de şehiddir. Ancak bu kimsenin cenazesi yıkanır ve öyle defnedilir. Suda boğulan, ateşta yanan, ateşli hastalıklar sebebiyle ölen, ilim tahsili ederken vefat eden,

yahut çocuk doğururken ölen bir kimse de şehiddir.

Ayrıca malını ve ırzını korurken öldürülen kimseler de şehiddirler.

Sevgili Peygamberimiz şehidliğin ne kadar üstün bir merteye olduğunu belirtmek için Uhud şehitlerini anlattığı bir hadis-i şeriflerinde: "Din kardeşleriniz Uhud harbinde şehid düşünce Allah onların ruhlarını yeşil kuşlar halinde yarattığı bir takım şekillere koydu. Şimdi onlar cennet ırmaklarına varıp sulanırlar. Cennet meyvelerinden yerler. Arşın gölgesinde asılı altın kandillere konup rahat ederler" buyurmuştur.

Şeriat:

Şeriat kelimesi lügatta: "yol, kaynak, din, ilahi kanun" gibi manalara gelir. Hususen Yüce Allah'ın insanlara bildirdiği ve inanmalarını istediği İslam kanunudur. Şeriat denildiğinde İslâm dini anlaşılır. Bu da Ayet-i Kerime ve Hadis-i Şeriflere dayalı ilahi yoldur. Bu kanunlara uymak bütün müslümanlar için bir mecburiyettir. İslâm şeriaatının dışında bir yol yoktur.

Şeriat dinin ameli kısımlarını, fıkıhla ilgili konularını bütün teferuatı ile içine alır. Böylece şeriat denildiğinde İslâm Hukuku da anlaşılmaktadır.

Şeriata uyulması mecburi ve insanların hayrına bir kaynaktır. Bu sebeple atalarımız "Şeriatın kestiği parmak acımaz" demişlerdir.

Şeyh Şamil:

Şamil 1797 yılında Dağıstanın Gimri köyünde doğmuştur. Bütün Kafkasya, Rusların kışkacında kan ağlarken, O soylu ve samimi bir mümin olarak yetişti.

Camilerin kilittendiği, ezanların susturulduğu, müslümanların Rus çizmelerinin altında ezildiğini görerek büyüdü. Yüreğindeki hürriyet ve istiklal aşkı kısa bir sürede onun bilgili kültürlü, iman ve azim dolu bir insan olarak yetişmesini sağladı.

1834 yılında Kafkasya Türklerinin başına geçti. Artık Rus orduları karşılarında İmam Şamil isimli bir kahraman bulacaklardı.

İmam Şamil kısa bir sürede bütün Kafkas Türklerini sağlam bir disiplin altında teşkilatlandırarak kendisinden kat kat üstün Rus ordularına karşı amansız bir kavgaya girişti. Komu-

tanları Hacı Murat, Şuayb Molla ve Gazi Muhammed gibi cesur insanlarla beraber Rusları defalarca bozguna uğrattı.

Rus generalleri Şeyh Şamil'in önünde ne yapacaklarını bilemiyor, perişan oluyorlardı. Çar I. Nikola büyük maddi imkanlar ve ünvanlar teklif ederek Şeyh Şamil'i bu hürriyet mücadelesinden vazgeçmeye çağırdı. Şeyh Şamil gelen elçilere Çarla katıyken görüşmeyeceğini, hürriyet ve istiklal aşkının şan, şöhret ve para ile değiştirilemeyeceğini haykırdı. "Dinim ve Milletim uğruna ölünceye kadar çarpışacağım." dedi.

Artık Dağıstan'ın yalçın kayalarında Şeyh Şamil'in bayrağı dalgalanıyordu. Ruslar ne yapıp edip bu büyük kahramanı susturmak istediler. 1. Nikoladan sonra Rus tahtına geçen 2. Aleksandr 500 bin kişilik bir ordu kurup Şeyh Şamil'in ve askerlerinin üzerine saldırdı. Yıllar boyu düşmana kan kusturan Şeyh Şamil neticede 400 kadar yakınıyla Gunip köyüne sığındı. Çevresindeki bu 400 Dağıstan kahramanı tam iki ay binlerce Rus askerine karşı koydu.

Muhasara uzayıp gidiyor, köydeki kadınlar, çocuklar ve ihtiyarlar açlık ve susuzluk içinde kıvranıyorlardı. Artık yapılacak hiç bir şey kalmamıştı. Geride kalan bir avuç müslümanın da yok olup gitmemesi için Şeyh Şamil 1859 yılında 6 Eylül günü Ruslara esir oldu.

Çar Şeyh Şamil'i büyük bir törenle karşıladı. Rusya'da ona bir kahraman muamelesi gösterdiler. On sene sonra Şeyh Şamil Hacca gitmek için izin alıp önce İstanbul'a, sonra da Hicaz'a gitti. İstanbul'a geldiğinde başta padişah Abdülaziz olmak üzere milletimizin coşkun sevgi gösterisiyle karşılandı.

Hac görevini ifa ettikten sonra 1871 yılında vefat ederek, Cennet'ül Baki Mezarlığı'na defnedildi.

Dağıstan İstiklal Harbi'nin bu unutulmaz komutanı uzun boyu, büyük ve derin imanı, eşsiz kahramanlık ve cesaretiyle ismini Türk-İslâm tarihine altın harflerle yazdırmıştır.

Şeyh şamil ve Başarıları

Çar I. Nikola, Şamil'le bizzat görüşmek sevdasına düşmüştü. Bu işe de en güvendiği generallerinden Viyanalı Kluk Van Klugenav'ı me'mur etmişti. Şeyh güçlükle generali görmeye razı oldu. 1837 yılı Eylülünün 18'inci günü Şamil, Çar'ın fevkalâde müessilini mutantan maiyetiyle beraber Nehri çivarında kabul etti. İmam Şamil, generale, yere serdirdiği Kafkas yamçısında yer gösterdiği zaman bir bacağı mü-

Ş

Kafkasya Kartalı
İmam Şamil

ritlerin güllesiyle sakat kalan topal general Şâmil'i büyük bir tâzimle selâmlamış ve istemeyerek bu yamalı yamçıya ilişmişti. Çarın sonsuz va'd ve parlak teklifleriyle dolu bir mektubunu okuyan general susar susmaz Şâmil hızla ayağa kalkarak "NAMA-ZİM GEÇİYOR!" diye heybetle geri çekilmişti. Biraz sonra İmam, sapsarı kesilen generale cevabını şu sözlerle bildirdi:

"General! O Nikola'ya git ve de ki, senin yerinde eğer şu anda kendisi bulunsa ve bu sefil teklifleri bana bizzat yapmak cesaretinde bulunsaydı ona ilk ve son cevabı şu kırbacım verirdi." (4). İmam ayrıca mücadeleye sonuna kadar devam edeceğini dair kat'i beyânat vermişti.

Kafkas Orduları Başkumandanı General Feze, ikinci bir teşebbüs olmak üzere, İmam Şâmil'e tekrar başvurduğu zaman onun da aldığı cevap şu oldu:

— Gımrı, 28 Eylül 1837 —

"Ben, Kafkasya'nın hürriyeti için silâha sarılan muhâriplerin en hakiri Şâmil, Allah'ın himâyesini Çarların efendiliğine fedâ etmemeye ahdeden, özü sözü doğru bir müslümanım. Çar. 1. Nikola'yı tanımadığımı, onun irâdesinin bu sarp dağlarda sökmeyeceğini General Kluge'ye anlayabileceği bir dille tekrar tekrar söylemiştim. Sanki bu sözler taşta söylenmiş gibi Çar ile görüşmek üzere beni hâlâ Tiflis'e çağırıp duruyorsunuz. Bu dâvete icâbet etmeyeceğimi bu mektubumla son defa size bildiriyorum. Bu yüzden fâni vücudumun parça parça kıyılacağını ve sırtımı verdiğim şu vatan topraklarında taş üstünde taş bırakılmayacağını bilsem, bu kesin kararımı asla değiştirmeyeceğim. Cevabım işte bundan ibarettir. Nikola'ya ve kölelerine böylece malum ola!.."

Ahulgh müdafaası, Şâmil'in bir avuç Dağlı ile gösterdiği eşsiz kahramanlıkların en meşhurlarındandır. Bu kaleye üç Rus ordusu birden saldırmıştı. Aylarca devam eden kesif topçu ateşine ve taarruzlara bu bir avuç mücahid göğüs germiş, her türlü mahrumiyetlere katlanmıştı. Kale düşerken dışı kartallar gibi kadınlar da çarpışıyordu. Esir olmamak için çocuklarını göğüslerine bastırarak kayalardan kendilerini atıp parçalanıyorlardı. Bunların arasında İmam'ın kahraman kız kardeşi de vardı. Şâmil'in zevcesi ise kucağındaki yavrusu Mehmet Sait'le süngülenerek şehit edilmişti. Şeyh yakalanmak üzere idi. Fakat en sıkışık zamanlarında kerâmetler gösterirdi. Nitekim tamamen mahsur ve içeri girilmiş Ahulgh'ın sırtına bağladığı oğlu Gazi Mahummed'le, uçurumları iplerle aşmış, başka başka savaşımlara doğru uçmuştu. (İslam-Türk Tarihinin Altın Sahifeleri, Celal Yıldırım, s.556-557)

Şeyhülislam:

Arapça bir tamlama olan Şeyhülislam lügatta "İslamın başı, reisi, şeyhi anlamlarına gelir. Kelime ilk olarak miladi X. asırda kullanılmaya başlanmış, daha sonra Osmanlı Devleti içinde idari bir hüviyet kazanmıştır. Alimler zümresi içinde Şeyhülislam en üst derecedeki kişidir. Fatih Kanunnamesi'nde "Ve Şeyhulislam, ulemanın reisidir." denilmiştir.

Şeyhulislam en büyük din bilginidir. Devletin adalet, eğitim ve evkaf işlerini idare eder. Diyanet teşkilatının başkanıdır. Protokolde vezir-i azamlardan sonra gelseler bile Osmanlılarda devlet, onların verdikleri fetva, ictihad ve kararlarla idare edilirdi.

Osmanlılarda kendisine şeyhulislam denilen ilk alim II. Murad zamanının meşhur alimi Molla Şemseddin Fenari'dir. Daha sonra Zenbilli Ali Efendi, Kemalpaşazade, Ebusuud Efendi, Bostanzade Mehmet Efendi, Hoca Saadetin Efendi gibi dünya çapında alim, edip ve sanatkar olan Şeyhulislamlar yetişmiştir.

Şeyhulislamlar devlet içinde gördüğü bu büyük vazife ve ilimlerinden dolayı daima hürmet ve saygı görmüşlerdir. Bu saygı neticesi görevlerinden azledilmez, kendi istekleriyle ayrılmadıkları müddetce vazifeleri başında kalırlar. Maaşları devlet tarafından ve gündelik olarak ödenirdi. Devlet idarecileri arasında en yüksek maaşı alanlar arasındaydılar.

Şeyhulislam olabilmek çok zordu. Bu makama geçebilmek için kişinin ilmi üstünlüğünü kesin olarak kabul ettirmesi gerekirdi. Bu da zor ve sıkı bir eğitim görerek sağlanırdı.

Osmanlı Devleti son buluncaya kadar 131 şeyhulislam vazife yapmıştır. Bunlardan Kanuni zamanında yaşayan Ebusuud Efendi 29 yıl aynı görevde kalmış ve büyük hizmetler gerçekleştirmiştir.

Şeytan (İblis):

Şeytan, lügatta "Kibirli ve asi olan cin ve insan" demektir. İblis şeytanın özel ismidir. Her iki kelime de Kur'an-ı Kerim'in muhtelif ayetlerinde geçer. Şeytanın çoğulu şeyâtın: "şeytanlar"dır.

Şeytan islâm dinine göre "ateşin dumansız, kırmızı, sarı ve yeşil renkli alevinden yaratılmış olan zürriyeti dişi ve erkekleri vasıtasıyla çoğalmıştır. Bir ismi Cân'dır. Hz. Adem'den önce yaratılmış. Cân'ı yaratan Allah ona Maric adını vermiş sonra karısını yaratarak ona da Marice ismini koymuştur. İblis onlardan türemiştir.

Büyük müfessir İmam-ı Maverdi de bu hususda şunları söyler: "İblis nuranî şahıstır. Nâr-ı Semûm'den (isabet ettiği şeyi zehirleyen ateşten) yaratılmıştır. Cinlerin, şeytanların babasıdır. Hilkat mayası şehvetlerde yoğurulmuştur. İblis kelimesi "hayırdan uzak" manasına iblâs'dan türemiştir.

Allah Hz. Adem'i topraktan yaratınca meleklerle, cinlere ve dolayısıyla İblis'e O'na secde etmelerini emretmiş, İblis:

— "Ben ateşten yaratıldım. Toprakten yaratılan Adem'e (insana) secde etmem!" diye kibirlenerek Allah'ın emrini dinlememiştir. Bu sebeple ilâhî rahmetten uzaklaştırılmış ve bu yüzden ismine İblis denilmiştir. İsyanından önce Allah'a çok ibadet ettiği için şekil ve şemali çok güzel olan bir cinin, isyandan sonra her tarafı çirkinleşmiş ve korkunç bir hal almıştır.

İblis kibir ve gururu yüzünden cennetten ve Allah'ın rahme-

tinden ümidini kesince O'ndan müsade alıp, Adem ve onun oğullarını doğru yoldan sapıtmak için çalışacağına yemin etmiştir. Böylece Ademoğullarına musallat olmuş, insanların vücudlarına girerek, damarlarında dolaşmaya, onları kuruntu ve şüphelere düşürerek isyana sürüklemek istemiştir. Cenab-ı Allah kullarını imtihan etmek için şeytana bazı kuvvetler vermiş ve ona kıyamete kadar imkan tanımıştır. İlk olarak cennette Hz. Adem'in eşi Havva'yı aldatmış Allah'ın onlara yasakladığı meyveyi yedirterek ikisinin de cennetten çıkarılmasına sebep olmuştur. Fakat Hz. Adem ve Hz. Havva tövbe edip, Allah'a yalvararak, af dilemiş ve Allah neticede onların tövbelerini kabul etmiştir.

Şeytan, melek değildir. Zira melekler nurdan, şeytanlar (cinler) ateşten yaratılmışlardır. Kur'an-ı Kerim ve hadislerin beyanına göre şeytan insanların apaçık düşmanıdır. Kötülükleri emreder. İnsanların ruhlarına nüfuz ederek onları eğri yola sevkeder. Pek çok yardımcı ve dostu vardır. Bazı insanlar da ona tabii olarak şeytanlaşırlar.

Şeytanlar insanlara görmezler. Fakat onları görürler. Herkese, hatta Peygamberlere bile musallat olurlar. İnsanların bilemedikleri bazı sırlara vakıftırlar. Ancak gaybı asla bilemezler. Zira gaybı Allah'tan başka hiç kimse tam olarak bilemez. Şeytanlar cinlerin küfür içinde olan taifesidirler. Çünkü cinlerin bir kısmı müslümandırlar. Kur'an-ı Kerimi dinleyerek Peygamberimize iman eden cinler vardır. Resulullah bütün insanlar ve cinlere peygamber olarak gönderilmiştir.

Şeytan insanları sapıtmak için bütün gücünü kullanır. Ancak Allah'a tam teslim olan salih insanlara bir zarar veremezler. Onun dostluğu yoktur. Sapıtıldığı insanlar bile küfre düşer düşmez onların yanından kaçıp, yapayalnız bırakır ve "Sen Allah'a şirk koştun. Ben senden uzağım!" der.

Allah insanları şeytanın fitnesinden korumak için her ümete bir peygamber göndermiştir. Ancak şeytan insanlara günahlarını güzel gösterebildiği için pek çok insan peygamberleri inkar etmiş, şeytanın arkadaşı olmuştur.

İblis Kur'an-ı Kerim'de: Tagut, Racim ve Hannas isimleriyle de geçer. O, isyan ve kötülüğünün cezasını ebediyyen cehennemde kalarak çekecektir.

Tefsir-i Hâzin isimli eserde Besmelesiz yenilen yemeklerin, şeytanların yiyeceği olduğu, falcıların onların elçileri, sarhoşluk veren içkilerin içecekleri şeyler olduğu zikredilir.

Müminler, şeytanların şerrinden Allah'a sığınarak "Euzubillahimineşşeytanırracim" kovulmuş ve taşlanmış şeytanın şerrinden Allah'a sığınırım diye dua ederler.

“Eş koşma, ortak koşma” gibi manalara gelir. Bununla daha çok yüce Allah'a eş ve ortak koşma anlaşılır ki bu açık bir küfürdür. Şirk koşan kimseye müşrik denilir. Şirk en büyük günahlardandır. Bunun affı yoktur. Müşrikler ebediyyen cehennemde kalacaklardır.

İslâm akaidine göre Allah'ın eşi ortağı, benzeri, oğlu kızı veya bir yardımcısı yoktur. Hristiyanlar Hz. İsa'yı Allah'ın oğlu olarak kabul edip O'na şirk koşmuşlardır. Yahudiler Üzeyr (A.S.) Allah'ın oğludur dedikleri için kâfir olmuşlardır. Mecusiler ateşe taparak Allah'a ait olan sıfatları onun yarattığı bir varlığa isnad edip küfre girmişlerdir.

Yüce Allah belki her türlü günahı affeder, ancak şirk günahını affetmez.

Şirk, açık ve gizli şirk olmak üzere ikiye ayrılır. Açık şirkin misalleri yukarıda verilmiştir. Gizli şirk ise, riya, gaybı bildiğini iddia etme, türbe ve yatırlardan yardım bekleme, fala ve sihirbazı inanma gibi çeşitli şekillerde ortaya çıkar. Şirkin her türüsünden Allah'a sığınmak lazımdır.

Şûra:

Şûra lügatta “danışma, istişare, görüş alış verişinde bulunma yahut danışma meclisi, bu meclisin kurulduğu yer” gibi manalara gelir. İslâm devletinde hilafetten sonra ikinci derecede önemli bir müessesedir. Kur'an-ı Kerim'de şûra kesinlikle emredilmiş durumdadır. Sevgili Peygamberimiz de yapacağı işleri arkadaşları ile istişare ederek yaparlardı. Daha sonra halifeler de şûra meclisi oluşturmuş ve bu meclis devlet yönetiminde en önemli görevleri ifa etmiştir. Şûra Meclisinde bulunan kimselerin adalet sahibi, İslâm fıkını iyi bilen, âlim ve ileri görüşlü omaları lazımdır. Şûra da bulunan Kur'an ve sünnette açıkça belirtilen hususların tersi bir karar alamaz, diğer konularda çoğunluğun verdiği hükümle hareket edilir.

Taç Mahal:

Hindistan'daki Agra şehrinde bulunan Taç Mahal onyedinci yüzyılda Hindistan'ın 5. müslüman Türk İmparatoru Cihan Şah tarafından, genç yaşta kaybettiği hanımı Mümtazmahal adına yaptırılmış bir türbedir. Görenlere hayranlık verecek kadar zarif ve muhteşem bir eser olan Taç Mahal'in mimarı, Mimar Sinan'ın talebelerinden olan Mehmed İsa Efendi'dir. Yapımına 1639 yılında başlanmış 22 yıl gibi uzun bir süre sonunda ancak tamamlanmıştır.

Taç Mahal'in 82 metre yüksekliğinde muhteşem bir kubbesi, berrak ve beyaz mermerden yapılmış dört minaresi vardır. Binanın duvarları akik, sedef, firuze, zümrüt, yakut, pırlanta gibi çok değerli taşlarla süslenmiştir. Duvarlar üzerindeki yazılar İstanbul'dan getirilmiş olan meşhur hattat Settar Efendi'ye aittir. Settar Efendi Taç Mahali bir kuşak gibi sarmak üzere Yasin Suresi'nin tamamını yazmıştır.

Şimdi selvi ve portakal ağaçları arasında, fışkıyeli havuzlara akisleri vuran Taç Mahal, Hindistan'da en çok ziyaret edilen yerler arasındadır. Türbeyi yaptıran Şah Cihan'ın da gömülü bulunduğu Taç Mahal, Türk-İslam sanatının Hindistan'a uzanmış bir görüntüsü olarak kabul edilebilir.

Kur'an-ı Kerim'de geçen bu kelime ile put, Allah'ın hükmünü tanımayan varlık, kişi anlaşılır. Tagut küfür ve zorbalık yoludur ki müslümanlar bununla kıyasıya mücadele etmek zorundadır. Tagut rejimler denildiğinde, Allah'ın dininin dışında sistem getiren rejimler anlaşılır. Kur'an-ı Kerim tagutları kırıp parçalamak, küfür ve zorbalık yolunu kapatmak için inzal edilmiştir.

Takva:

Allah'dan korkarak her türlü haramdan ve şüpheli şeylerden korunmaya takva denilir. Böyle titiz davranan kimseye de "Müttakî" yani takva sahibi kimse adı verilir. Takva, insanı yücelten, Allah'a yaklaştıran üstün bir sıfattır. Sahibinden hiç kimseye zarar gelmez.

Dinimize göre ırk, cins, dil yaş ve mevki farkı hiç bir zaman önemli sayılmaz. Asıl önemli olan şey takvadır. Kim Allah'dan daha çok korkuyorsa üstün odur. Yüce Allah Kur'an'da takva sahibi kimseleri övmüş ve onlara cenneti vaad etmiştir.

Talak:

Lügatta "bağı çözmek, serbest bırakmak" manasına gelir. Umumi olarak anlaşılan mana ise bir erkeğin karısını boşamasıdır. Böylece bir erkekle hanımı arasındaki manevi bağ çözülmüş, nikah ortadan kalkmış olur.

Boşanma dinimize göre çirkin bir hareket olarak görünmekle beraber kitap, sünnet ve icma ile sabit bir hükümdür. Aralarında geçimsizlik doğan, her türlü çareye baş vurulduğu halde anlaşmaları mümkün olmayan erkek ve kadın boşanabilir, nikah akdini bozabilirler. Dinimize göre boşama hakkı asıl olarak erkeğe aittir. Fakat kadın boşanma hususunda serbest bırakılmışsa o da bu hakka sahip olabilir.

Boşanma Allah'ın asla sevmediği hallerden birisidir. Sevgili Peygamberimiz bir hadislerinde: "Mubah şeylerin içinde Allah'ı en çok gazaba getiren şey boşamadır." buyurmuştur.

Talak, yani boşama üç şekilde olur. Bunlardan birincisi Ahsen (yani en güzel tarzda boşama), ikincisi Hasen yani güzel tarzda boşama, üçüncüsü de Bid'at üzere boşamadır. Bir kadının bidat yani kötü bir tarzda boşanması erkeği günahkâr eder.

Asıl olan, kutsal bir müessese olarak kurulan evliliği yıkmak, iyi geçinmek, erkekle kadının birbirini sevmesidir. Yüce Allah böyle huzurlu evliler üzerine bereketini indirir. İnsan mecbur kalmadığı zaman boşanma yolunu seçmemelidir.

Tarikat:

“Yol, usul, hal” gibi manalara gelen tarikat daha çok Allah’a ve onun rızasına kavuşmak üzere takip edilen yol demektir. Hicretin ikinci asrından sonra, tasavvufu beraber doğmuş kısa sürede pek çok tarikat kurulmuştur. Bunlar yapacakları zikirlerle göre birbirlerinden ayrılırlar. Bazı tarikatlarda zikir açık, bazılarında da hafi yani gizlice yapılır.

Tarikatların asıl hedefleri insanı manevi bir olgunluğa kavuşturmak, bunun usul ve edeplerini öğretmektir. Kendilerine göre birer mektep olarak çalışırlar. Bir tarikata bağlanan kimse o tarikat şeyhinin müridi olur.

İlk zamanlarda İslamın esaslarını halka öğretmek ve yaşatmak gayesiyle bazı önemli ve hayırlı tarikatlar kurulduğu halde daha sonraları İslâm düşmanları tarafından İslâmı içten yıkip çökertmek için de tarikatlar kurulmuştur. Bir takım cahil insanlar a onlara alet olmuşlardır.

Tarikatlar Peygamberimizin arkadaşlarından Hz. Ebubekir ve Hz. Ali’ye bağlanırlar.

Büyük tarikatlardan bazıları, Kadiriye, Nakşibendiye, Halvetiye, Rûfaiye ve Mevleviye’dir.

Kadiriye tarikatının kurucusu Abdulkadir Geylanî, Nakşibendi tarikatının kurucusu da Şah Muhammed Nakşibendi’ye hazretleridir.

Tasavvuf:

Tasavvuf kelimesinin nereden doğduğu kesin olarak bilinmemekle beraber Arapça yün anlamına gelen suf’dan türediği yolunda rivayet kuvvetlidir. Gerçekten suf yani yünden (kaba kumaştan) elbise giyen kişiye tasavvufa denilmekte, kelimenin mastarı da tasavvuf olmaktadır.

Tasavvuf’un Yunanca hikmet anlamına gelen Sophia’dan veya yine Yunanca hekim, akıllı kişi demek olan safos’tan türediği de söylenmektedir.

Kelimenin Peygamberimiz zamanında kullanılmadığı, mu’tassavvıf tabirin de sonradan çıktığı kesindir.

Tasavvufun çeşitli tarifleri yapılmıştır. Bunların hepsi genellikle birbirine benzer. Hülasa olarak tasavvuf:

“Kişinin bütün hareketini Allah’ın emir ve yasaklarına uydurarak, O’nun insanlığa gönderdiği son Peygamber Hz. Muhammed’in (S.A.V.) şeriatına uygun bir hayat yaşamak, Allah’ın rızasını isteyip, takva elbisesini giymek ve bunun için gerekli olan islami emirleri iyice öğrenip, peygamberimiz ve sahabe-lerin izinden gitmektir. Kısacası tasavvuf: Mü’minin yaşayan islam olmasıdır.”

Tasavvuf'un doğuşu ve gelişmesi:

Peygamberimizin vefatından sonra 190 yıllık süre içinde ne bu kelimeye ne de tarikatlara rastlanmaktadır. Ancak bu tarihten itibaren İslam ülkelerinde kendilerine "sofi" denilen insanlar ve onların kurdukları tarikatlar doğdu.

Tasavvuf cereyanının ortaya çıkmasına İslamı yıkmak ve esaslarını değiştirmek isteyen kişi ve guruplar sebep olmuşlardır. İslam'ın çok değişik ülke ve insanlar arasında yayılması O'nun Yunan filozoflarının eserleriyle, Yahudi kültürüyle, Hind medeniyeti ve Hristiyan dünyasıyla karşılaşmasını sağlamıştır. Bu büyük tesirler bilhassa cahil halk topluluklarını derin şekilde etkilemiştir. Bu durum karşısında da İslamiyetin ilk asrında hiç mevcut değilken tasavvuf meseleleri doğmuş, daha sonra hicri V. ve VI. asırlarda İslam memleketlerinin her tarafında çeşitli mezhepler ve tarikatlar kurulmuştur. Bunlar gelişmiş, büyümüş ve büyük bir tesirle müslümanlar arasında yerleşmiştir.

Bu mezhep ve tarikatlar genellikle yukarıda işaret edilen yabancı tesirler karşısında İslamı koruyup yüceltmek ve müslümanları daha dikkatli davranmaya çağırmak görevini yüklenmişlerdir.

İlk mutasavvıflar esaslarını Kur'an ve sünnetten olan bir yol takip edip hayırlı hizmetler gerçekleştirdiler. Daha sonraları tasavvuf meslekleri içine felsefi cereyanlar sızdı. Bu sefer mutasavvıflarla fakihlar arasında çatışmalar doğdu (Bak: Fıkıh). Tasavvuf ilk doğduğu zamanlardaki safiyetini kaybetti. Cahil sofiler elinde halkın kandırılması için bir araç haline geldi. Bunda yine yabancı, bilhassa Yahudi teşkilatlarının rolü büyük olmuştur.

Tasavvuf mesleğinde hayırlı hizmetler gerçekleştiren ve İslâm Şeriatını çok iyi anlayıp, çevresindekilere anlatan büyük insanlar vardır. Bunlar arasında Hasan-ı Basri, Süfyan-ı Sevrî, İbrahim Ethem, Zannun-i Mısri, Beyazid-i Bestami, Cüneyd-i Bağdadî ilk sıraları teşkil ederler.

Tasavvuf bir ilim olarak kabul edildikten sonra hicri 4. asırdan itibaren konuyla ilgili önemli eserler yazılmıştır. Bunlardan bazıları Serrac'ın "Luma" isimli eseri, Sülemî hazretlerinin "Tebakât"ı İmam-ı Kuşeyri'nin "Risale-i Tasavvufu" ve İmam-ı Gazali'nin "İhya-u Ulumi'd-Din" isimli kitabıdır. Bilhassa bu son kitap sağlam ve güvenilir bir eserdir.

Tavaf:

"Ziyaret etmek, bir şey etrafında dolaşmak" manalarına gelir.

Hacda Kâbeyi tavaf etmek bu ibadetin farzlarından. Tavaf eden kimseye Tâif denilir.

Tavafta Kâbe'nin etrafı, Hacer-i Esved'in bulunduğu köşeden başlanarak yedi kere devredilir. Her devir bir "Şavt" olur. Demekki bir tavafta yedi "Şavt" vardır.

Tavaf daha çok namaza benzetilmiştir. Nasıl insan namaz kılarak Allah'a olan kulluk borcunu yerine getiriyorsa, tavafta da kişi Allah evi Kâbe'nin etrafından dolaşip ona hürmet götürerek ibadet yapmaktadır. Bazı melekler de arşın etrafında dolaşmak suretiyle Allah'a ibadet etmektedir. Bu haliyle tavaf eden kişi meleklerle benzetilir.

Kâbe'yi gören herkesin mutlaka onu tavaf etmesi lazımdır.

Kâbe'nin dışından başka hiç bir bina, türbe cami tavaf edilmez. Tavafın abdestli olarak yapılması şarttır. Abdestsiz, yahut cünüp halde, hayızlı veya nifaslı olarak tavaf haramdır.

Gece ve gündüz
Kabe'yi tavaf eden
hacılar

Tebliğ:

Tebliğ Arapça bir kelime olup, lügatta duyurma, ulaştırma, mesaj gibi manalara gelir. Bir dini başkalağına anlatıp yaymaya da o dini tebliğ etmek denilir.

Müslümanlar, her fırsatta İslâmı tebliğ eder, onun hükümlerini duyururlar. Bu kutsal bir görevdir. Her Peygamber ümmetine İslâmı tebliğ etmiş, bu uğurda nice eziyet ve sıkıntılara göğüs germiştir.

Tefekkür:

Düşünmek demektir. İnsanoğluna yüce Allah'ın bağışladığı en büyük nimetlerden birisi de düşündürmektir. Bununla iyiyi kötüden, haklıyı haksızdan ayırabiliriz. Düşünmeden girilen işler bizi daima zarara uğratar. Düşünmek bir ibadettir. Allah'ın yarattıklarına bakarak tefekküre dalar ve ibret alırız. Bu yüzden "Bir saat tefekkür bin yıllık ibadetten hayırlıdır" denilmiştir.

Düşünebilen insan yeni ve büyük eserler meydana getirebilir. Vaktini lüzumsuz konuşmalarla geçiren ve düşünmeye üşenen insanlar bu dünyadan hayırlı bir eser bırakmadan göçerler. Müslümanlar az gülmeli, fakat çok düşünmelidirler.

Tefsir kelimesinin lügat manası "açıklamak, yorumlamak"-'dır. Tefsir ilmi ise hususen Allah kelâmı olan Kur'an-ı Kerim ayetlerinin açıklanıp, yorumlanması ilmidir. Bu iş büyük bir ilmi üstünlüğü gerektirir. Herkes Tefsir ilminde söz sahibi olmaz. Tefsir yapan kişiye Müfessir denilir.

İlk müfessir sevgili Peygamberimizdir. O, kendisine nâzil olan ayetleri okuyup, açıklanması gerekenleri Hadis-i şerifleri ile açıklıyordu. Daha sonra sahabeler Kur'an-ı tefsir ettiler. Bil-hassa Hz. Ali bu konuda büyük bir başarı göstermiştir.

İslâm alimleri nice yıllar çalışarak Kur'an'ın tefsirini yapmış, ayetleri açıklayarak insanlığın istifadesine sunmuşlardır. Tefsirle ilgili ilk kitabı sahabe ile görüşme şerefine eren Mücahid kalame almıştır. Daha sonra bu konu başlı başına bir ilim olarak ele alınmış Rivayete ve dirayete dayanan tefsir kitapları yazılmıştır. İbn-i Cerir Teberi, Ebu Mansur Muhammed Maturidi, Fahreddin Razi, Kadı Beyzavi gibi alimler Tefsir ilminde kıymetli eserler hazırlamışlardır.

Son devirde Prof. Seyyid Kutup, Konyalı Mehmet Vehbi, El-malı Mehmed Hamdi Yazır ve Ömer Nasuhi Bilmen hocalar Tefsirler yazmışlardır.

Teharet:

Temizlik demektir. Dinimize manevi pisliklerden temizlenmeye Hadestan Taharet, maddi pisliklerden temizlenmeye Necasetten Taharet denilir. İslâm her iki temizliğe de son derece önem vermiştir. Peygamberimiz "Temizlik imanın yarısıdır" buyurmuştur.

Temizlik için genellikle su kullanılır. Namaz kılmak için abdest almak, cünüplükten kurtulmak için gusül yapmak gerekir. Bütün bunlar dinimizin temizliğe verdiği önemi gösterir. Yemeğe başlarken elleri yıkamak, sık sık dişlerimizi fırçalamak, yediğimiz içtiğimiz şeylerin temizliğine dikkat etmek, giydiklerimizi sık sık yıkayıp temizlemek en önemli vazifelerimizdendir. Müslüman daima temiz bulunmalı, maddi ve manevi her türlü pislikten uzak olmalıdır.

Teheccüd Namazı:

Gece bir miktar uyuduktan sonra kalkıp Allah rızası için iki veya oniki rekat kılınan nafile bir namazdır. Sevabı pek büyük bir ibadettir. Sevgili Peygamberimiz bu namazı hiç terket-

memişler bir hadis-i şeriflerinde "Her kim geceleyin uyanır, hanımını da uyandırır ve iki rekat namaz kılarırsa Allah Tealayı çok zikreden erkekler ile kadınlardan yazılırlar" buyurmuştur. Teheccüd namazında her iki rekatta bir selam vermek daha fazilettir. Peygamberimize farz olan Teheccüd namazı diğer müslümanlar için mendup'tur. Alışkanlık haline getirdikten sonra özürsüz terketmek iyi değildir.

Tekbir:

"Allahuekber" diyerek Yüce Allah'ın büyüklüğünü, yüceliğini ilan etmektir. Ezanda ve kamette mutlaka söylenir. Namaza başlarken tekbir almakta namazın farzlarından biridir.

Kurban kesilirken, yahut önemli bir iş yaparken de tekbir getirilerek, "Allahu ekber Allahu ekber La ilahe illalla Hû vallaahu ekber, Allahu ekber ve lil'illah'il-Hamd" denilir.

Namaz sonunda tesbih çekilirken otuzüç kere "Allahuekber" diyerek tekbik getirmek de çok fazilettir.

تَلْبِيَةُ
تَلْبِيَةُ لَا تُرْفَعُ قَدَّ تَلْبِيَةُ
إِنَّ الْمَلَأَ وَالْقِسْمَةَ وَالْقِسْمَةَ
لَا تُرْفَعُ أَفَّ

Telbiye:

Hac'da ihrama girdikten sonra erkeklerin yüksek sesle kadınların ise daha yavaş söyledikleri söze telbiye denilir. Bu: "Lebbeyk Allahümme -Lebbeyk Lebbeyke lâ şerike leke lebbeyk. İnnel hamde ve'n-niğmete leke ve'l-mülke la şerike lek" tarzında söylenir. Manası ise: "Allahım! Ben senin emrine her zaman itaat ederim. Senin için ortak yoktur. Davetine sadakatla uyarım. Şüphe yok ki hamd, nimet ve mülk sana mahsustur. Senin ortağın yoktur." Demektir.

Hacıların telbiye ile yüce Allah'a olan bağlılıklarını coşkun bir eda içinde tekrar tekrar ifade eder, dağ taş onların gönülünden kopan bu itirafları ile çalkalanır. Telbiye getirmek çok sevaptır.

Hacıların telbiye ile yüce Allah'a olan bağlılıklarını coşkun bir eda içinde tekrar tekrar ifade eder, dağ taş onların gönülünden kopan bu itirafları ile çalkalanır. Telbiye getirmek çok sevaptır.

Teravîh Namazı:

Ramazan ayında yatsı namazından sonra kılınan, yirmi rekatlık bir namazdır. Sünnet-i Müekkede olan önemli bir ibadettir. Hz. Ömer zamanında cemaatle kılınmaya başlanmıştır.

Peygamberimizin hemen hemen hiç terketmediği teravîh namazı iki rekatta bir selam verilerek kılınabileceği gibi dört, sekiz, hatta yirmi rekatta bir selam verilerek kılınabilir. Rekatlar arasında selavatı şerifeler okunur. Cemaatle teravîh kılamıyanlar yalnız başlarına da kılabilirler. Her iki rekâtı tıpkı sabah na-

mazının sünneti gibi eda edilir. Oruç tutamıyanlar teravihi geçirmemeye çalışmalıdır. Teravih namazının kazası yoktur.

Müslüman çocuklar küçük yaşlardan itibaren, oruç tutmaya, camiye gitmeye, teravih kılmaya alışmalıdırlar. Bu tür ibadetler zihinlerimizden asla unutulmayacak nice izler bırakırlar.

T

Tesbih:

Bu kelime lügatta: "Allah'ı noksan sıfatlardan tenzih edip, ululama, Sübhanallah demek" gibi manalara gelir. Tesbih denildiğinde ayrıca 33 veya katları kadar tanenin ipe dizilmesiyle meydana gelen eşya anlaşılır.

Allah'ı tesbih etmek çok sevaptır. Bilhassa namazların sonundaki tesbihin mükâfatı pek büyüktür. Peygamberimiz bir hadis-i şeriflerinde "Bir kimse her namazın ardından otuzüç kere Allah'ı tesbih eder; subhanallah der, otuzüç kere Allah'a hamdeder Elhamdülillah der, otuzüç kere de tekbir getirir; Allah'u ekber der sonunda da, Lailahe illallahu vahdehu la şerikeleh. Leahul mülkü velehul hamdu ve hüve ala külli şeyin kadir" derse günahları denizin köpüğü kadar bile olsa yine affedilir" buyurmuştur.

Tesettür:

Örtünme, kadın veya erkeğin baskalarına göstermeleri haram olan yerlerini örtmeleri, kapanmaları demektir. Örtülmesi gereken yerlere Avret denilir. Bu kısımların namazda ve namaz dışında kapatılması farzdır.

Tesettür daha çok kadınla ilgili bir husustur. Dinimize göre bir kadının el, yüz ve ayakları hariç diğer bütün azaları avrettir. Bu yerler içini göstermeyecek kadar kalın ve bol bir elbise ile örtülecektir. Kadınların saçlarını örtmeleri de gerekir. Kur'an-ı Kerim'de "Başörtülerini yakalarının üstünü kapayacak şekilde örtsünler" buyrulur.

Tesettüre uymak Allah'akulluğun, ar ve namusun, haya ve iffetin gereğidir. Tesettür kadını kötü bakışlardan korumak, onun kıymet ve şerefini artırmak için emredilmiştir.

Bir takım kimselerin "insanın kalbi temiz olmalıdır. Örtünmekle bir şey kazanılmaz" gibi sözleri İslâma uymayan ve ciddiyetten uzak sözlerdir. Müslüman hanımlar kalplerinin temizliği için önce yüce Allah'ın emirlerinin yerine getirilmesi gerektiğini belirler.

Açıklık, saçıklık, yahut vücut hatlarını belli eden dar ve ince elbiseler giymek haramdır. Böyle bir hal şeytandan gelir. Umu mi ahlâkın bozulmasına ve nesillerin soysuzlaşmasına sebep olur. İslâm, nezaket, ismet ve iffet dinidir. Tesettür, mutlak surette insanların hayrına ve ebedi kazançlarına vesile olacaktır.

Tevatür:

Ağızdan ağıza nakledilen kuvvetli, yaygın sözlerdir. Tevatüren nakledilen bir şey, yalan söylemesi mümkün olmayan büyük bir topluluk tarafından iletilir. Böyle bir habere kesin gözüyle bakılır ve inanılır. Mesela Kur'an-ı Kerim asırlar boyunca Tevatüren nakledilmiş bulunan kutsal kitaptır. Bu durumda onun nazil olduğu şekliyle, hiç bir harfi bile değişmeden bize ulaştığına kesinlikle inanırız. Peygamberimizin bazı hadisleri de tevatüren nakledilmiştir.

Tevbe:

Tevbe, dönmek, vazgeçmek, terketmek, ayrılmak gibi malalara gelir. Tevbe, günahı terkederek iyi amele, isyanı bırakarak, itaata dönmek, işlenmiş olan günahlardan dolayı pişmanlık duymak demektir. İsyandan itaate, günahattan sevaba hatadan doğruya, batıldan hakka dönmek tevbedir. Özür dileme ve günahları itiraf etme haline de tevbe denilir.

İnsan günah işleyebilen bir varlıktır. Her insan günah işler. Önemli olan günahlarda ısrar etmemektir. Müslümanlar tevbe halini sürdürmelidirler. Kur'an-ı Kerim'de tevbe hakkında şöyle buyrulur: "Ey iman edenler, hepiniz toptan Allah'a tevbe ediniz, umulur ki felah bulursunuz." (Nur: 24/31)

Peygamber efendimiz bir günahattan dolayı pişman olmanın, tevbe olduğunu bildirmişlerdir. Esas tevbe pişmanlık duygusudur. Bu pişmanlığı dil ile açıklamak şart değildir.

İslâma göre sağlıklı bir tevbenin üç şartı vardır. Şeriata aykırı işleri hemen terketmek ve eskiden işlenen günahların benzerlerini yapmamaya azmetmek.

Tevbe Eden Adam

Ebu Said Sa'd b. Mâlik b. Sinân el-Hudri radiya'llahu anh'den rivâyet edildiğine göre, Peygamber aleyhi's-selâm şöyle buyurmuştur:

"Sizden evvelkiler içinde bir adam vardı. 99 kişi öldürmüştü. Sonra, dünyanın en büyük âlimi kimdir? diye soruşturdu. Ona bir râhib gösterildi. Bunun üzerine râhibin yanına gitti; 99 adam öldürdüm, tövbe etsem olur mu? diye sordu. Rahib:

Tövben kabul olmaz, dedi. Bunun üzerine o adam râhibi de öldürdü; onunla yüzü doldurdu. Sonra yeryüzü halkının en büyük âlimini sorup araştırdı. Ona âlim bir kimseyi tavsiye ettiler. Alime sordu: 100 adam öldürdüm, tövbe etsem kabul olur mu? Âlim:

Evet, seninle tövbe arasında kim hâil olabilir, flân yere git, orada Allah'a ibadet ile meşgul insanlar vardır. Onlarla berâber Allah'a ibadet et, memleketine dönme; zirâ orası fenâ bir yerdir, dedi. Bunun üzerine adam yola çıktı. Yarı yolda vardığında

öldü. Rahmet melekleri ile azâb melekleri bu adam hakkında münâkaşa ettiler. Rahmet melekleri:

— Bu adam, candan tövbe ederek geldi, dediler. Azâb melekleri:

— Bu adam hiçbir iyilik işlememiştir, dediler. Bunun üzerine insan kıyâfesinde bir melek bunların yanına geldi. Melekler onu aralarında hakem yaptılar. Melek şöyle dedi: İki taraftaki mesâfeyi mukayese ediniz; hangi tarafa daha yakın ise, odam o tarafındır. Mesâfeyi ölçtüler; adamı varacağı yere daha yakın buldular. Bundan dolayı onu rahmet melekleri aldılar.

(Hadisi, Buhari ve Müslim rivâet etmişlerdir.)

Tevekkül:

Tevekkül sözlükte "Allah'a güvenme, gücünün yetmediği yerde ve her zaman Allah'dan bekleme" manasına gelir. Allah, kudreti her şeye yeten Rabbimizdir. O dilemedikçe yer-yüzünde ve gökyüzünde hiç bir olay meydana gelmez. İnsanlar her zaman Allah'a dayanmak ve ondan yardım istemek zorundadırlar. Her türlü tedbiri aldıktan sonra işimizi Allah'a havale ederiz. Mesela hasta olduğumuz zaman hemen doktora gider, ilaçlarımızı kullanır ve sağlığı Allah'dan dileriz. Çünkü o dilemedikçe biz iyi olamaz; sağlığımıza kavuşamayız.

Bir defasında Amr İbni Ümeyye isimli bir sahabe, Peygamberimize, devesini bir şeye bağlamadan onun yanına girmiş ve "Allah'a tevekkül ettim" deyince sevgili Peygamberimiz "Bağla ve tevekkül et," diyerek onu uyarmıştır.

Tevrat:

Hızır Musa'ya nazil olan ilahi kitaptır. Bir ismi Ahd-i Atik'dir. Müslümanlar dört büyük kitaptan biri olarak Tevrat'a, Hızır Musa'ya indirdiği şekliyle iman ederler.

Kur'an-ı Kerim'in ayetlerinde de belirtildiği üzere Tevrat Yahudiler tarafından tahrif edilmiş, asliyetini kaybetmiştir. Bugün İbranice, Yunanca ve üç ayrı nüsha halinde bulunan Tevrat'ın Kur'an'da Hızır Musa'ya inzal edildiği belirtilen ilahi kitapla hiç bir alakası yoktur. İçlerinde Allah'ın Peygamberlerine bile iftiralar edilmiş, İslamla hiç bir ilgisi olmayan konulara yer verilmiştir. Daha çok bir tarih kitabı görünümündedir. Müslümanlar her şeye rağmen, belki içlerinde Allah'ın ayetleri de bulunabilir diye hiç bir ilahi kitap hakkında hakaret edici sözler konuşmazlar.

Teyemmüm

Su bulunmadığı, yahut su bulunduğu halde kullanmaya güç yetmediği halde toprakla yapılan temizliğe teyemmüm denilir. Nasıl yapılacağını Peygamberimiz beyan etmiştir.

Teyemmüm lüzûmuna göre abdest veya guslün yerine geçer. Temiz toprak, kerpiç, taş, kum gibi maddelerle yapılır. Hanefî Mezhebine göre iki farzı vardır. Bunlara kısaca "iki darp, bir niyet" denilir. Niyet teyemmüm etmeye niyetlenmek demektir. İki darp ise elleri toprağa veya toprak cinsinden olan maddeye iki kere vurarak yüzü ve kolları meshetmektir. Usulüne uygun olarak teyemmüm yapmak isteyen bir kimse kibleye döner, besmele çekip teyemmüme niyet eder. İki eliyle parmak aralarını hafifçe silkeleyip bütün yüzünü mesh eder. Sonra ikinci kez elini toprağa vurur. Önce sol elinin baş parmağını içeri kıvrıp diğer parmaklarıyla sağ kolunu, sağ eliyle de sol kolunu sıvazlayıp mesheder.

Teyemmümle namaz kılan bir insan daha sonra bu kıldığı namazı kaza etmez. Su bulunduğu zaman teyemmüm bozulur. Ayrıca abdesti bozan her şey teyemmümü de bozar.

Böyle bir yol, Allah'ın müslümanlar için ne büyük kolaylıklar gösterdiğinin işaretidir. Su ile temizlenmenin mümkün olmadığı yerde müslümanlar aslen temiz olan toprakla da temizlenebilirler. Böylece ibadetlerini aksatmamış, pislik içinde dolaşmamış olurlar.

Böyle bir yol, Allah'ın müslümanlar için ne büyük kolaylıklar gösterdiğinin işaretidir. Su ile temizlenmenin mümkün olmadığı yerde müslümanlar aslen temiz olan toprakla da temizlenebilirler. Böylece ibadetlerini aksatmamış, pislik içinde dolaşmamış olurlar.

Tezhib:

Lügat manası itibarıyla "altın ile yaldızlama" demek olan tezhib, islâm sanatı arasında özel bir yer işgal eder. Tezhib denildiğinde genellikle kitap süslemeciliği akla gelir. Aslında ise al-

tın, yaldız ve her türlü boya ile yapılan süsleme sanatıdır. "Kitap süslemesinde olduğu kadar, murakkalar, tuğralar gibi güzel yazı örneklerini değerlendiren, tahta üzerine, alçı duvarlara yapılan altın bezemeleri de kapsayan bir dekerasyon sanatıdır. Minyatür, hat ve cilt sanatının da teknik yönden tezhib ile ilişkisi büyüktür.

Türkler, süsleme sanatlarında ustalıkları kabul edilmiş bir millettir. Onlar Selçuk, Arap ve İran üsluplarını birleştirerek kendi şaheser üsluplarını ortaya koymuş, gerçekten mükemmel eserler yapmışlardır.

Tezhib sanatı ile uğraşan kişiye Müzzehhib ismi verilir. Bunlar daha çok Kur'an-ı Kerim'leri, yazma kitaplar, tuğralar ve levhaları büyük bir sabırla süslemiş, nefis eserler meydana getirmişlerdir. Üstelik bu "pek nefis" eserlere imzalarını bile atmamış, sanatlarını sadece hizmet amacıyla gerçekleştirmişlerdir.

Osmanlı İmparatorluğu'nda Müzzehhibler büyük ilgi görmüşlerdir. İslâmın resim ve heykel yasağı karşısında sanatkarlarımız tezhib sanatına ağırlık vermişlerdir.

Binlerce cilt eser onlar tarafından tezhiblenmiştir.

Tezhib yaparken daha çok lacivert, turuncu, lâl, yeşil ve beyaz renkler kullanılır. Bunlar eritilerek kullanılacak hale getirilir. Bu altın boyalar üstübeş ve gümüş suyu ile karıştırılır. Korunması için büyük bir itina gösterilir. Tezhib yapılacak kağıt hususî olarak hazırlanır.

Tezhib sanatını İstanbul'da ilk olarak yapan

kişi Üstad Mehmed adında Heratlı bir Türk'tür. Daha sonraki asırlarda isimleri unutulmayacak büyük müzzehhibler yetişmiştir. Bunlardan en ünlüleri Solak Sinan, Nakşî, Hattat Ali Üsküdarî, Ahmet Atâ, Osman Efendi, Hakkı Bey'dir. Son yıllarda vefat eden Üstad Necmeddin Okyay'da değerli müzzehhiblerimizden sayılmaktadır. Ord. Prof. Süheyl Ünver'de bu sanata gönül vermiş pek değerli müzzehhibler yetiştirmiştir.

Turgut Reis 1485 yılında Menteş'de doğdu. Henüz çocuk denilecek bir çağda bir korsan gemisine levent olarak yazıldı. Çalışkan, gözü pek, cesur ve zeki bir insandı. Kısa zamanda

kendini gösterip reis oldu. Sonra büyük denizci Barboros Hayreddin Paşa'nın emrine girdi. Sayısız deniz cengine iştirak edip büyük başarılar kazandı. Hristiyan korsanlar Barboros ve Turgut Reis adlarını duyunca kaçacak delik arıyorlardı. Onların bu büyük başarıları Hristiyan aleminde korku ve dehşet uyandırmaya başlayınca Birleşik bir Haçlı donanması kurup Preveze'de Türk donanmalarına saldırdılar. Barboros'un komutasındaki bu deniz zaferinde Turgut Reis vazifesini hakkıyla yerine getirmiş büyük yararlıklar göstermiştir.

1540 yılında haince bir pusuya düşürülerek Cenovalı korsanlara esir düşünce Cenevizler tam üç yıl bu deniz kurdunu bir forsa olarak çalıştırdılar. Fakat o ümidini hiç yitirmedi. Nihayet Barboros

Turgut Reis:

T

Turgut Reis

Hayreddin Paşa 1553 yılında Cenova'yı kuşatarak Turgut Reis'i esaretten kurtardı.

Bir defasında yine Birleşik Haçlı Donanmaları Turgut Reis'i Cerbe Adası'ndaki üssünde ansızın bastılar. Hiç bir çarenin kalmadığını gören usta denizci daha önce Fatih'in yaptığı gibi kalasları yağlayarak gemilerini adanın arka tarafından denize indirip kurtuldu.

Hristiyanların "Dragut" ismini verdikleri bu ünlü denizci daha sonra Kanuni Sultan Süleyman tarafından Trablus Valiliği'ne tayin edildi. Orada 11 yıl kadar görev yaparak Paşa oldu. Malta savaşına donanması ile iştirak etti. O sıralar 80 yaşına gelmişti. Bu kuşatmada düşman tarafından atılan büyük bir taşla başından vurulup 1565 yılında şehid düştü. Mübarek cesedi Trablus'a getirilerek defnedildi.

Türbe:

Mezar, kabir, mezar üstüne yapılan bina, bazı büyük kimselerin ziyaret edilen mezarları manasına gelir. Burada bekçilik yapıp, türbenin işleriyle ilgilenen kişiye Türbedar denilir.

İslâm'da mezarları yükseltip, pek çok masraflar yaparak duvarlarla çevirmek ve üzerini kapatmak doğru görülmemiştir. Mezar belli olacak kadar yükseklikte ve sade olmalıdır.

Türbe ve kabirlere kutsiyet izafe edip, onlardan yardım beklemek cahiliye adetlerinden birer şirktir. Bîlhassa bu gibi yerlerde mumlar yakmak, horoz gibi kurban olmayacak hayvanları adamak, önündeki ağaçlara veya kapısına bezler bağlayıp dilekte bulunmak haramdır.

Uhud Savaşı:

Bedir savaşı gibi Uhud Savaşı da Mekkeli müşriklerle yapılan bir savaştır. İslâm'ın ilk başşehri Medine'yi basarak müslümanlığı yok etmek isteyen Kureyşlilerin ilk saldırıları, Bedir zaferiyle önlenmişti. İkinci saldırı da Uhud Dağı'nda karşılanmış oldu. Bedir Savaşı gibi Uhud Harbi de müslümanlar için bir müdafaa savaşı olmuştur. Bedir'de perişan olan müşrikler, ölülerinin intikamını almak için, Medine'ye kadar gitmek ve müslümanların işini bitirmek istiyorlardı. Bütün kabile halkını kışkırtarak 3000 kişilik bir kuvvet topladılar. Bu kuvvetin 700'ü zırhlı, 200'ü atlı idi; 3000 tane de develeri vardı. Yanlarında çalgı takımları ve kadınlarda bulunuyordu. Bunlar def çalıp intikam türkûleri söyleyecekler ve erkeklerini gayrete getireceklerdi.

Peygamberimiz, müşriklerin Medine yakınına kadar geldiklerini haber alınca, ne yapacaklarını ve nasıl davranacaklarını danışmak üzere ashabını topladı. Dünya işlerinde ashabı ile konuşmak ve onların görüşlerini almak, Peygamberimizin adeti idi. Bazı Ashab, şehri içerden müdafa edelim diyordu. Gençler ise, düşmanla dışarda karşılaşmak istiyorlardı. Neticede bu görüş kabul edildi. Cuma namazından sonra Madine'den çıktılar. Müslümanlar 1000 kişiydi. Münafıkların reisi Abdullah 300 kadar adamıyla geri dönünce müslüman 700 kişi kaldılar. 3000 kişilik müşrik ordusu karşısında 700 kişilik İslâm ordusunun çoğu genç ve tecrübesizdi.

Fakat imanları çok kuvvetliydi. 700 müslümanın 100'ü zırhlı, ikisi atlı idi. Uhud dağı eteklerinde savaş başladı.

Uhud Meydanı

Çok şiddetlenen harb müslümanlarının lehine dönüşmüştü. Düşman safları bozulmuş, kadınlar dağa doğru kaçmaya başlamışlardı. Müslümanlar düşmanlarını kovalarken harp sahasından uzaklaştılar, sonra da ganimet toplamaya başladılar. Resûlullah'ın "Ayneyn" boğazını tutmak için yerleştirdiği müslüman okçuları da "Ne duruyoruz? İslâm ordusu harbi kazandı, düşman bozuldu, savaş bitti, düşmanı kovalayan kardeşlerimize katılalım, biraz da biz ganimet alalım" dediler. Ve yerlerini terk ettiler. O zaman henüz müslüman olmayan Velid oğlu Halid yanında bulunan ikiyüzelli kadar süvari kuvvetiyle derhal hücumla geçti. İslam ordusunun sol cenahından dolaşarak arkasını çevirdi. Birdenbire bağırarak orduyu yardı. Sesini tanıyan Kureyşliler geri döndüler. İslâm ordusu, bir taraftan Halid'in süvarileri, diğer taraftan Ebû Süfyan'ın piyadeleri arasında sıkışıp kaldı. Zafer yer değiştirdi. Müslümanlar harbi kazanmışken kaybetmiş, bir saat önce birlik halinde döğüşen müslümanlar, artık canlarını kurtarmayı düşünmeye başlamışlardı. Peygamberimizin amcası Hz. Hamza'yı habeshli Vahşi şehid etti. Hz. Hamza'nın şehid düşmesi İslâm ordusunu perişan etti, kargaşalık arttı, pek çok müslüman şehid oldu. Atılan bir taşla Peygamberimizin alt dudağı yarıldı, zırhından iki halka yüzüne batmış, yanağını yarmıştı. Bir ara, Hz. Peygamber'in şehid edildiği haberi duyuldu. Müslümanlar daha çok şaşırdılar, ümitsizliğe düştüler. Bir grup müslüman Hz. Peygamber'in etrafına halka olmuş, O'nu koruyorlardı. O büyük Peygamber düşmanın attığı ok yağmuru altında bile metanetini kaybetmiyordu.

— Yâ Rab, kavgımı affet. Çünkü onlar ne yaptıklarını bilmiyorlar." diye dua ediyordu. Hz. Heygamber yanındakilerle bir tepeye çıktı. Düşman saldırıları sonuçsuz kalmıştı. Resulullah, Allah'a dua ederek yardımını istedi: "Allah'ım! Seni bilen ve yalnız sana ibadet eden şu bir avuç insan yok olursa, yer yüzünde sana ibadet edecek kimse kalmayacaktır. Benden yardımını esirgeme; düşmanları peişan eyle, yâ Rabbi" dedi. Allah Peygamberimizin duasını kabul etti. Aşhab, Peygamberimizin etrafında yeniden toplandı. Müşriklerin kalplerine bir korku girdi, savaşı bırakıp, Mekke yolunu tuttular. Peygamberimiz harp sahasını dolaştı. Müşrikler müslüman şehidlerin kulak ve burunlarını kesmişlerdi. Hz. Hamza'nın burnu ve kulakları kesilmiş, karnı yarılmış, bedeni parça parça edilmişti. Bunu gören Peygamberimiz çok üzüldü. Şehidler gömüldükten sonra düşmanın takibine başlandı. Fakat Mekke ordusu çoktan kaçıp gitmişti. Müslümanlar da takipten vazgeçip Medine'ye döndüler. Kureş'in 20 ölüsüne karşı müslümanlar 70 şehid vermişlerdi. Müşrikler, Uhud Savaşı'nda zaferi kazandıklarını sanarak sevinç içinde kalmışlardı. Oysa savaş alanını terkedip kaçmış, peşlerine düşen müslümanlarla yeni bir savaşı göze alamamışlardı. Uhud Harbi İslâm tarihinin en önemli ve ibret alınması gereken savaşıdır. Fakat, yendikleri kanaatinde bulundukları müslümanların üzerine gitmekten çekinmişlerdi. Bu bakımdan, Uhud Savaşı'nı müşrikler için bir zafer, müslümanlar için de mağlubiyet şeklinde göstermeyiz.

Uluğ Bey:

Büyük bir devlet ve ilim adamı olan Uluğ Bey tarihi kayıtlara göre 1394 yılında Güney Azerbaycan'da bulunan Sultaniye şehrinde doğmuştur. Timur'un torunudur. Asıl adı Muhammed Tarğay'dır. Timuroğulları devletinde bir Türk hakanı olarak tarihlere geçmiştir. Asıl şöhreti ise Astronomi ilminde gösterdiği üstün başarı ve icatları sebebiyledir.

Uluğ Bey Timur'un hanımı tarafından yetiştirilmiş 38 yıl hükümdarlık yapmış, büyük bir ilim ve devlet adamı olarak kendini göstermiştir. Dünyanın en büyük astronomi ve matematik alimi olarak tanınır. Semerkant'ta o devre göre muazzam bir rasathane kurarak, ömrünü orada geçirmiştir. "Uluğ Bey Ziyacı" isimli kıymetli eserinde yaptığı deney ve gözlemleri açıklamıştır.

Bu büyük bilgin, nihayet 25 Ekim 1449 yılında kendisine baş kaldıran oğlu Abdüllatif Mirza'nın emriyle öldürülmüştür. Türbesi Semerkant'ta dedesi Timur'un mezarı yanındadır.

Emir sahipleri, yani halife yahut onun adına hüküm veren ve idare eden kimseler demektir. Bu kimselere itaat şarttır.

Kur'an-ı Kerim'de "Sizden olan emir sahiplerine itaat ediniz" buyrulmaktadır. "Sizden olan" demek müslüman olan, İslâma göre hüküm veren demektir. Ayet-i kerimede geçen emir sahiplerini bazı müfessirler, âlim kimseler olarak tefsir etmişlerdir.

Umre:

Kelime manası itibarıyla "Ziyaret" demek olan umre, İslâm'da Hac zamanı dışında yapılan Kâbe tavafı ve Safa ile Merve denilen iki tepe arasında say etmektir. Böyle bir ziyaretin

belirli bir vakti yoktur. Ne zaman istenirse yapılabilir. Ancak Arefe günü ile Kurban Bayramı'nın dört günü içinde yapılması mekruhtur.

Umreye "Hacc-ı Asgar" yani Küçük Hac denilir. Sevabı pek büyük olan Sünnet-i Müekkede bir ibadettir.

Umre yapmak için niyet edilip ihrama girilir. Telbiyeye devam edilerek Mekke'ye ulaşılır. Kâbe tavaf edilir. Sonra Safa ile Merve tepeleri arasında say edilir. Nihayet saç tıraşı ettikten sonra ihramdan çıkılır.

Umrenin rüknü Kâbe'yi tavafın ilk dört şavtıdır. Daha sonraki üç şavt, Safa ile Merve arasındaki yedi defa gidip gelme ve saçları traş ettirme umrenin vaciplerindendir.

Kâbe'yi ziyaret çok önemli ve büyük bir ibadet sayıldığından gücü yeten müslümanların Hac yaptıkları gibi zaman zaman da Umre yapmaları tavsiye edilmiş, Sevgili Peygamberimiz de sık sık Umre yapmışlardır. Bir hadis-i şerifde: "Ramazan ayında yapılan bir umre bir hacca bedeldir. (Sevabı çok fazladır)" buyrulmuştur.

Üç Aylar:

Halk arasında mübarek sayılan ve birbirini takip eden Recep, Şaban, Ramazan aylarına üç aylar denir. Bu ayların fazileti ve bereketi çok boldur. Üç aylara "ibadet mevsimi" de denilir. Buna sebep, bu aylarda fazla oruç tutulması, Hz. Peygamber'in bu ayların fazilet ve bereketinden sık sık bahsetmesi ve dört tane mübarek gecenin bu aylar içerisinde geçmiş olmasındandır. Bu aylarda müslümanlar daha fazla oruç tutar, nafile namaz kılar ve fazla ibadette bulunurlar.

Lügatta din, yol, topluluk, cemaat, kavim, millet gibi manalara gelir. Asıl olarak ümmet denildiğinde bir peygambere ve dine bağlı olanların tamamı anlaşılır. Hz. Musa'nın Hz. İbrahim'in ümmeti gibi. Her Peygamber belli bir ümmete gönderilerek onlara doğru yolu göstermekle vazifelendirilmişlerdir. Kur'an'da mahvedilmiş ümmetlerden, çeşitli insan topluluklarından misaller verilir.

İslâm dininde bütün müslümanlar tek bir ümmet olarak kabul edilir. Bu ümmete "Muhammed Ümmeti" ismi verilir. Yüce Allah Ümmeti Muhammedi insanların iyiliği için meydana getirmiştir. Bir ayeti Kerime'de "Siz insanlar için çıkarılmış hayırlı bir ümmetsiniz. İyiliği emreder, kötülükten alıkoyar ve Allah'a inanırsınız" buyurulmuştur.

Hangi ırk, kavim, kabile veya milletten olursa olsun, İslâmı kabul eden herkes "Ümmet-i Muhammed" olma şerefine kavuşur. Muhammed Ümmeti gelmiş geçmiş bütün ümmetlerden daha üstün, daha faziletlidir. Peygamberimiz: "Kıyamet günü ümmetimin çokluğu ile övünürüm" buyurmuştur.

Ümmî:

Ümmî lügatta okuyup yazması olmayan kimseye denir. Böyle bir hal insanlar için büyük bir kusur sayılır. Çünkü ilim yeryüzündeki her şeyden daha kıymetlidir. Peygamberimiz: "Alimlerin mürekkebi şehitlerin kanından üstündür" buyurmuştur.

Ümmî olmak herkes için bir kusur sayıldığı halde Peygamberimiz için bir üstünlük olarak kabul edilir. Gerçekten O, okuyup yazması olmayan ümmî bir Peygamberdi. Fakat yüce Allah O'na Kur'an-ı Kerimi nâzil ederek, insanoğullarından hiç bir kimsenin erişemediği bir ilmi üstünlüğe kavuşturdu. O'nun ümmî oluşu Kur'an'ın gerçek bir mucize olduğunu isbat eder. Çünkü ne kadar bilgili olurlarsa olsunlar, bütün insanlık bir araya gelse bile Kur'an ayetlerinden bir tekini bile benzerini yazamazlar. Peygamberimizin ümmî oluşu, kâfirleri bu noktada susturmaya yetmiş, okuma yazma dahi bilmeyen bir insanın Kur'an'ı meydana getiremeyeceğini, bunun ancak Allah'ın kelâmı olduğunu kabul etmek zorunda kalmışlardır.

Hız. Ümmü Habibe:

Hız. Ümmü Habibe, uzun yıllar Peygamberimiz ve müslümanların yok edilmesi için çalışan, ancak Mekke'nin fethinden sonra İslam dinine giren Hız. Ebu Süfyan'ın kızıdır. Ku-

reyşlilerin, başta babası ve annesi olmak üzere İslam'a düşman olduğu o acılı günler içinde kocası ile beraber müslüman olmuş, Mekke'de ailesinden ve yakınlarından büyük baskılar görünce Habeşistan'a hicret etmişti. Orada samimi bir müslüman olarak yaşıyor, dini için her türlü fedakârlığa katlanıyordu.

Ümmü Habibe ve kocası Habeşistan'da iken ne yazık ki kocası Cahş oğlu Ubeydullah din değiştirerek hristiyan oldu. Ümmü Habibe hemen ondan ayrıldı. Bu olay onu yüreğinden yaraladı. Yalnız, hâmisiz kalmıştı. Babası Ebu Süfan'ın evine de dönemiyordu. Bütün bunlara rağmen tertemiz bir müslüman olarak hayatını sürdürüyor, Yüce Allah'ın yardımına güveniyordu. Bu arada eski kocası Cahş oğlu Ubeydullah da ölmüştü.

Ümmü Habibe'nin durumu Hz. Peygambere ulaşınca Medine'de bulunan sevgili Peygamberimiz, 50 yaşlarında bulunan bu çaresiz kadının haline üzüldü. Onu teselli etmek, İslam uğruna çektiği çilelere bir mükafaat olmak üzere kendisiyle evlenmek istedi. Habeşistan hükümdarı Necaşi'ye haber verince O, büyük bir sevinç duydu. Allah'a hamdetti. Demek ki kâinatın efendisi Peygamberimiz halini öğrenmiş, ona rahmet ve şefkât kanatlarını açmıştı. Teklifi memnuniyetle kabul etti. Necaşi hediyelerle birlikte Ümmü Habibe'yi Medine'ye gönderdi. Hz. Osman, Peygamberimizle Ümmü Habibe'nin nikâhını kıydı. Bunu duyan Ebu Süfyan ve kabilesi müşrik olmalarına rağmen çok sevindiler. Hatta Ebu Süfyan Peygamberimiz için "O bir başkumandandır. Onun kolunu bükebilen var mıdır" diye konuştu.

Sevgili Peygamberimiz bu evlilikle hem Ümmü Habibe'yi yalnız ve himayesiz kalmaktan kurtarmış, hem de İslamın azılı düşmanı olan Ebu Süfyan ve âilesinin sevgisini kazanmıştı.

Ümmü Habibe Peygamberimizle mutlu bir hayat sürdü. Kuvvetli bir imana sahipti. Ömrünün sonuna kadar Peygamberimizin hanımı olmanın verdiği şeref ve bahtiyarlıkla yaşadı.

Allah mü'minlerin annesi Ümmü Habibe'den razı olsun.

Hiz. Ümmü Seleme:

Ümmü Seleme Peygamberimizin sevgili hanımlarındandır. Son derece zeki, fedakâr ve kahraman bir kadındı. Uhud Savaşı'nda İslam askerlerine yardım eden kadınlar arasında o da vardı.

Kocası, Peygamberimizin halasının oğlu Abdullah Ebu Seleme idi. Onunla beraber Habeşistan'a hicret etmiş, dinleri uğrunda doğup büyüdüleri Mekke'yi bile terketmişlerdi. Eşi de kendisi gibi samimi bir müslümandı. Nihayet Medine'ye dönüp Uhud savaşına iştirak ettiler. Ebu Seleme bahadırlar gibi

çarpıştı. Ağır yaralar aldı. Harpten sonra iyileşti. Bir isyanı bastırmak üzere, Peygamberimiz onu görevlendirdi. Bu harekette Ebu Seleme daha fazla yaralandı. Medine'ye dönüp, Peygamberimizin hayır duaları arasında vefat etti.

Ümmü Seleme kocasını çok seviyordu. Ardından gözyaşları döktü. Dört çocuğu ile beraber, geçim sıkıntıları çekmeye başladı. Yetimlerini bağrına basıyor, Allah'a yalvanyordu. Fakat biliyordu ki yüce Allah, kendisine isabet eden belalara sabredenleri mükafatlandırır, daha hayırlı işler ortaya çıkarırdı.

Peygamberimiz O'nun durumuna üzülüyordu. Bu yetimleri korumak, büyütmek, Allah için onlara yardım etmek gerekiyordu. Neticede haber göndererek Ümmü Seleme ile evlenmek istediğini bildirdi. "Yetimleri yanıma almak istiyorum, Ümmü Seleme kiskanç bir kadın ama, Allah'a dua eder, bunun kalbinden çıkartılmasını dilerim. İhtiyar olması da bizi davamızdan geri bırakmaz." buyurdu.

Ümmü Seleme çok sevindi. Yetimler bayram ettiler. Artık babalarından daha hayırlı, daha merhametli bir babaya kavuşmuşlardı. Ümmü Seleme ise: "Kocamdan daha hayırlı olan Allah'ın elçisi bana nasip oldu" diyordu.

Annemiz Ümmü Seleme'nin Peygamberimizle evliliği büyük bir saadetle devam etti. Herkes Resûlullah'ın ne kadar üstün, ne kadar şefkat sahibi bir insan olduğunu yeniden gördü.

Annemiz Ümmü Seleme'nin hicretin 59 veya 62. senesinde Medine'de vefat ettiği rivayet edilmiştir.

Sabreden zafere kavuşur
mealinde bir hadis-i şerif
"men sabere zafere"

Vacip:

Dini bir tabir olup yapılması, farzlar gibi kati delillerle sabit olmamakla beraber, yine de çok kuvvetli bir delille sabit ol an hükümlerdir. Mesela bayram namazı, vitir namazı kılmak, kurban kesmek vaciptir.

Vacipleri inkar etmek insanı kafir etmese bile, çok büyük bir günaha sebep olur. Vacibin terkinde azap, yapılmasında sevap vardır.

Her ibadetin kendi içinde farzları olduğu gibi vacipleri de vardır. Mesela namazın vacipleri mutlaka yerine getirilir, terk edilir veya tehir edilirse sehiv secdesi (yanılma secdesi) yapmak lazımdır. Vacibin çoğulu cevaib'dir.

Vahy:

İslâm'daki hususi manasına göre vahy: "Hz. Muhammed (S.A.V.)'e Allah tarafından ulaştırılan haber, kelâm, yani Kur'an-ı Kerim'dir."

Kelime lügatta; "emretmek, ilham etmek, seslenmek, fısıldamak, imâ ve işaret etmek," gibi manalara gelir.

Vahy ilahîdir. Yani Allah tarafından gelir. Yüce Allah bununla Peygamberlerine çeşitli bilgi ve haberler ulaştırır. Bütün Peygamberler vahye mazhar olmuşlardır. Daha çok vahy meleği Cebail (A.S.) vasıtasıyla Allah'tan vahy alan Peygamberler ümmetlerine doğru yolu gösterirler. İmâ veya emir manasında kullanılmak kaydıyla Peygamber olmayan bazı kimselere de vahy gelmiştir. Mesela Hz. İsa'nın havarilerine böyle bir vahy ulaşmıştır.

İlahî vahye mazhar olan Peygamberlerin en büyüğü şüphesiz ki sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammed (S.A.V.)'dir. O, Miraç'ta, arada hiç bir vasıta olmaksızın Allah ile konuşmuş, O'ndan vahy almıştır.

Hız. Aışe Peygamberimize gelen ilk vahyin gördüğü sadık rüyalarla başladığını bildirmiştir. İlk açık vahy ise Hira Mağarası'nda Cebrail Aleyhisselamın getirdiği "Alak Suresi"nin ilk beş ayetidir. Bundan sonra aralıklarla Kur'an nazil olmuştur.

Vahyin geliş şekilleri değişiktir. Bunun nasıl gerçekleştiğini tam anlamıyla bilmemize güç ve imkânımız yoktur. Yüce Allah kutsal sözlerini Peygamberlerine ulaştırırken onlar da nasıl haller meydana geldiğini kesinlikle bilemiyoruz. Ancak mahiyetlerini tam kavrayamadığımız vahyi inkâr da edemeyiz. Zira Kur'an Allah'ın vahyi olarak apaçık ortadadır.

Hadis-i şeriflere göre vahy Peygamberimize ya uykuda iken gördüğü sadık rüyalar olarak, ya uyanırken Cebrail Aleyhisselam görmeyen kalbine inerek, ya Cebrail'in bir insan suretinde gelip haber vermesiyle, (— Cebrail Aleyhisselam daha çok sahabeden Hz. Dihye'nin suretine girerek gelirdi —) yahut çingirak sesine benzer bir sesle veya Cebrail'in bizzat kendi asli suretinde görülüp bildirmesiyle gelirdi.

Vahyin ağır bir iş olduğu ve vahy geldiğinde Peygamberimizin yorgun düştüğü rivayet edilmiştir.

Vahy hak ve gerçektir. Bütün müslümanlar başta Kur'an-ı Kerim olmak üzere bütün ilahî kitapların vahy olduğuna iman ederler.

Vakfe: "Durmak, dinlenmek" demektir. İslâm'da, hacca gidenlerin Arafat denilen yerde, Arefe gününden, Kurban Bayramı gününün fercine kadar, vevleki bir dakika bile olsa durulması halidir. Vakfe hacın farzlarındanr. Bu durma ister uyanık, ister uykuda olsun caizdir. Vakfeye duran kişiler ihram içinde ve tam bir mahşer görüntüsündedirler. Arafat'ın ortasındaki Rahmet Dağı'nda, yönlerini kibleye çevirip dua ederler. Arafat'ta yapılan duaların kabul edileceğini Sevgili Peygamberimiz müjdelemiştir.

Vakfe:

Arafat'da
Vakfe yapan
hacılar

Vakıf, kelime olarak bir şeyi durdurmak ve hapsetmek demektir. Fıkıhta ise bir malın menfaati halka tahsis edilerek mülkiyetinin ferdi olmaktan çıkarılması ve Allah'ın mülkü haline getirilmesi manasına gelir. İmam-ı Azam'a göre ise; vakfedilen şeyin menfaati bir yöne sadaka olarak tahsis edilir. Vakıf yapanın ileri sürdüğü şartların yazılı olduğu resmi belgeye vakfiye denir.

Vakıf tatbikatı Hz. Peygamber devrinde başlamış ve vakıflar İslâm medeniyetinin önde gelen müesseselerinden birini teşkil etmişlerdir. İslamda ilk vakıf Hz. Ömer tarafından kurulmuştur. Hz. Ömer, Hayber Savaşı'ndan sonra kendisine ganimet payı olarak düşen toprağı ne yapması gerektiğini Hz. Peygamber'e sormuş, kendisine şu cevap verilmişti: "İstersen aslını (kendini) bırakır, menfaatını tasadduk edersin." Bunun üzerine Hz. Ömer bu değerli toprak parçasını, "satılmamak, kimseye bağışlanmamak, mirascılara geçmemek üzere; fakirler, köleler, yolcular ve konuklar için tasadduk etti.

Vakfın yöneticisinin, mülküne bir şey geçirmeksizin geçimini vakıftan temin etmesi serbesttir.

Fatih Sultan Mehmed'in Vakfiyelerinden Bölümler

Bilim, en yüksek, en önde gelen amaç; en sağlam tutamak ve en yüce kıbledir; Kur'an'ı Kerim'de buyrulduğu gibi "özenip yarışanlar işte bu konuda yarışsınlar".

Bilim bütün hünerlerin baş tacıdır.

Bilim bütün kapıların anahtarıdır.

Padişah hazretleri yüce himmetlerini bilimin yuvasını imâr etmek, meşalelerini yakmak, alanını temizlemek, bilim bahçesini süsleyip, gönül çekici hale getirmek yolunda sarf eyleyerek, devletlerinin yeni başkenti bir ilim ocağı olsun diye, yaptır-dıkları Câmî-i Şerif'in çevresinde sekiz medrese bunların arkalarında Tetimmme isimli birer medrese daha — ki hepsi onaltı medrese eder — ve ayrıca Câmî'in batı kapısı yanında bir Dârü't-Ta'lim binâ kıldılar. Her birinin muazzam giriş katlarında hidâyetler nurları ay gibi parlar; ayna misâli mermerlerinde sefâ belirtileri güneş gibi ışıldar. Ol adâletli Padişah hazretleri manevi hastalıklara böylece ilâç hazırladıkları gibi maddi hastalığa tutulan kimselerle gelip geçen yolcular ve yoksul civar halkı için de... İki ulu imâret ve nimetlerle dolu ziyâfethâne binâ eylediler... birine Dârü's-Sifâ, birine imarat-hâne adını verdiler ki bunlar da diğer vakıf ve hayırlar gibi tarif ve tavsiftten müstağnidir.

Yine hükümdarlar hükümdarı, basiretli ve tedbirli Sultan vakıflarına şöyle şart eklediler: Yine Câmî, imâret, Dârü's-Sifâ, şâshaalî medreseler, kütüphâne, Darü'ü-Ta'lim'in işleri ve bu vakıf diğer teferruâtı için gerekli olanları yapmak, düzeni kur-

mak ve korumak için akıllı, tedbirli , olgun, gayretli koşucu, Şeriatin emirlerini göz-
etici, gelir ve giderleri iyi kullanan, sâlih iyilik düşüncü nâmuslu ve emniyetli, din-
dar bir nâzır tâyin oluna... Haftada bir gün Nâzır, Tabip, ve Kâtip, seher vakti
Dârü's-Şifâ'da toplanarak "tıp ve tedavi, hükümdarlara düşen bir görevdir" sözü
uyarınca saltanatın başkentinde yaşayanlardan, evlerinde yatağa düşmüş olup, has-
talıklarına uyan ilaç temin edemeyen, evine doktor getirmeğe gücü yetmeyen müs-
lamanlardan, vakfın ve hayrın sahibi Sultan'ın anbar, kiler ve deposundan yardım
dileyenlerin istekleri reddedilmesin. "Hayırlı işlerde İsrâf bahis konusu değildir"
hükmü gereğince Hükümdâr'ın yaygın lütuflarının herkese ulaşmasıyla kendisine
büyük sevap nasip olsun...

.... Sultan vakfa şart olarak bir de şöyle buyurdular: Yine mahallede, yeni bina
ettikleri Câmî-i Şerif'in batı yönündeki kapısı yanında bulunan mektebe yüksek kâ-
biliyetli, Allah'ın rızâsını arayan bir öğretmen tayin olunsun. Böylece çevrede yetim
varsa onları yetiştirmek, olmadığı takdirde fakir halkın çocuklarını eğitmek işi gö-
rülsün. Bu hizmet karşılığı günde altı akçe alsın. Başka bir kimse de mektebin kal-
fası tâyin edilsin. O, öğretmenin öğrettiği konuları öğrencilere tekrar etsin, bu hiz-
meti küçümsemeden bilmedikleri hususları yumuşaklıkla beyân eylesin ve hizmeti
karşılığı günde iki akçe alsın. Ayrıca iyi bir kimse Dârü't-Ta'lim'in kayyımı olsun,
süpürme ve temizlik, mektebi açma-kapama işiyle o meşgul olsun, Vakıf'tan günde
bir akçe alsın...

"Fatih Sultan Mehmet Han"

Vasiyet:

Vasiyet "bir kimsenin yokluğunda veya ölümünden sonra
bir işin kendi arzusuna uygun bir şekilde yapılmasını bir baş-
kasından istemesidir." Böyle bir hareket dinimize göre caiz,
hatta lüzumludur. Vasiyetin dinî hükmü mendup "övülen bir
iş" olmasındır.

Bir adam vasiyetini malının tamamı üzerinden değil, ancak
üçte biri içinden yapabilir. Daha fazlası için mirascılar ister-
lerse bunu yerine getirebilirler.

Bir kimse "benim malımdan, öldükten sonra şu kimselere
şu kadar mal verin, yahut benim hayırma bir çeşme, cami, Kur'-
an kursu yaptırın" gibi sözlerle vasiyette bulunabilir. Bu gibi
istekleri yerine getirmek mirascıya düşer. Ancak vasiyet eden
kimse öldükten sonra önce var ise borçları ödenecek, daha
sonra isteği yerine getirelecektir. Vasiyet eden kimsey müsi,
mal üzerindeki tasarruf yetkisini kullanan kimseye vasi denilir.

Vasiyetlerle ilgili olarak verilen hükümler fıkıh kitaplarımız-
da uzun uzun anlatılmıştır.

Sevgili Peygamberimiz vasiyetin her zaman hazır bulundu-
rulmasını, çünkü insanın ne zaman öleceğinin belli olmadığını
belirtmiş, vasiyetlerin yerine getirilmesini emretmişlerdir.

Veda Haccı ve Hutbesi:

Hz. Muhammed Mustafa (S.A.S.) 8 Mart 632 yılında son İslâmi hac farızasını yerine getirmiştir. Burada ashabıyla veda-laştığı ve bir daha Kâbe'yi göremediği için bu hacca veda haccı denmiştir.

Veda haccında Cuma günü Resulullah (S.A.S.) yüzünü aşkın müslümâna bir hutbe okumuştur. Bu hutbeye de veda hutbesi denir.

Hz. Peygamber, Allah'a amd ve senâdan sonra şöyle bu-yurdular:

“Ey insanlar,

Sözümü iyi dinleyiniz. Bilmiyorum, belki bu seneden sonra sizinle burada ebedi olarak bir daha birleşemeyeceğim. İnsanlar! bugünleriniz nasıl mukaddes bir gün ise, bu aylarınız nasıl mukaddes bir ay ise, bu şehriniz (Mekke) nasıl mübarek bir şehir ise, canlarınız, mallarınız, namuslarınız da öyle mukaddestir. Her türlü teca-vüzden korunmuştur.

Ashabım,

Yarın Rabbinize kavuşacaksınız ve bugünkü her hal ve hareketinizden muhak-kak sorulacaksınız. Sakın benden sonra eski sapıklıklara dönüp de birbirinizin boy-nunu vurmayınız. Bu vasiyetimi burada bulunanlar, bulunmayanlara bildirsın. Ola-bilir ki, bildirilen kimse, burada bulunup da işitenden daha iyi anlıyarak muhafaza etmiş olur.

Ashabım,

Kimin yanında bir emanet varsa onu sahibine versin, faizin her çeşidi kaldırılmış-tır, ayağımın altındadır. Lakin borcunuzun aslını vermek gerektir. Ne zulmediniz, ne de zulme uğrayınız. Allah'ın emriyle faizcilik artık yasaktır. Cahiliyetten kalma bu çirkin adetin her türlüşü ayağımın altındadır. İlk kaldırdığım faiz de Abdülmutta-lib'in oğlu (Amcam) Abbas'ın faizidir.

Ashabım,

Cahiliyet devrinde güdülen kan davaları da tamamen kaldırılmıştır. Kaldırdığım ilk kan davası Abdülmuttalib'in torunu (amcazadem) Rabia'nın kan davasıdır.

İnsanlar,

Bugün şeytan, sizin şu topraklarınızda yeniden tesir ve hakimiyetini kurmak gü-cünü ebedi surette kaybetmiştir. Fakaz siz, bu kaldırdığım şeyler dışında, küçük gör-düğünüz işlerde ona uyarsanız bu da onu memmun edecektir. Dininizi korumak için bunlardan da sakınınız.

İnsanlar,

Kadınların haklarını gözetmenizi ve bu hususta Allah'dan korkmanızı tavsiye ede-rim. Siz, kadınları Allah emaneti olarak aldınız, onların namuslarını ve iffetlerini Al-lah adına söz vererek helal edindiniz. Sizin kadınlar üzerinde hakkınız, onların da sizin üzerinizde hakları vardır. Sizin kadınlar üzerindeki hakkınız, onların aile yuvasını, sizin hoşlanmadığınız hiç bir kimseye çiğnetmemeleridir. Kadınların da sizin üzeri-nizdeki hakları, memleket göreneğine göre her türlü yiyim ve giyimlerini temin et-menizdir.

Müminler,

Size bir emanet bırakıyorum ki ona sıkı sarıldıkça yolunuzu hiç şaşmazsınız. O emanet Allah kitabı Kur'an'dır. Müminler! sözümü iyi dinleyiniz ve iyi belleğiniz. Müslüman müslümanın kardeşidir. Böylece bütün müslümanlar kardeşler. Din kardeşinize ait olan herhangi bir hakka tecavüz, başkasına helal değildir. Meğer ki gönül hoşluğu ile kendisi vermiş olsun.

Ashabım,

Kendinize de zulmetmeyiniz. Kendinizin de üzerinizde hakkı vardır.

İnsanlar,

Cenab-ı Hak her hak sahibine hakkını (Kur'an'da) vermiştir. Varise vasiyet etmeye lüzum yoktur. Çocuk kimin döşğinde doğmuşsa ona aittir. Zina eden için mahrumiyet vardır. Babasından başkasına ait soy iddia eden soysuz, yahut efendisinden başkasına intisaba kalkan nankör, Allah'ın gazabına, meleklerin lanetine ve bütün müslümanların lanetine uğrasın. Cenâb-ı Hak, bu gibi insanların ne tevbele-rini, ne de adalet ve şeadetlerini kabul eder.

İnsanlar,

Rab'biniz birdir. Babanız da birdir. Hepiniz Adem'in çocukları-sınız, Adem ise topraktır. Allah yanında en kıymetli olanınız, O'na en çok saygı göstereniniz-dir. Arabın Arap olmayana, Allah saygısı ölçüsünden başka bir üstünlüğü yoktur. İnsanlar; yarın beni sizden soracaklar, ne diyeceksiniz?"

"Allah'ın elçiliğini ifa ettin, vazifeni yerine getirdin, bize vasiyyet ve öğüte bu-lundun, diye şahadet ederiz." (Bunun üzerine Peygamberimiz, şahadet parmağını kaldırarak, sonra da cemaat üzerine çevirip indirerek şöyle buyurdu):

"Şahid ol Yâ Rab, Şahit ol Yâ Rab, Şahit ol Yâ Rab." ve sözlerini bitirdi.

Velayet:

Velayet lügatta: "Başkası adına iş yapabilme, velilik, selahiyet" gibi manalara gelir. Bu manadan, yardımlaşma, sevgi ve tasarruf da anlaşılır. Velâ, hükmî bir yakınlıktır. Mirascı olmayan bir kimsenin mevlâ tayin ettiği kimse onun mirascısı olacağı için velayet çok önemli bir konudur. Vela hakkını bir başkasına satmak veya bağışlamak dinen yasaktır. Ancak ki-şi kendisine mevla tayin ettiği kimsenin vela akdini, sağlığın-da iken ortadan kaldıracaktır.

Vesvese:

Şeytandan gelen bir duygudur. Dinimizde açıkca yasaklan-mıştır. Bununla insan vehme ve kuruntuya kapılıp, her hususta şüphe içine düşer. Daimi bir iç sıkıntısı ve bunalması görür. İba-detlerinde ihmalkârlık ve şüphe gösterir.

Vesvese kötü bir duygudur. Kur'an-ı Kerim'de yüce Allah Peygamberimize ve bütün müslümanlara şöyle buyurmuş-

tur: "De ki: İnsanlardan ve cinlerden ve insanların gönülleri-ne vesvese veren o sinsî vesvesecinin (şeytanın) şerrinden insanların ilahı, insanların hükümrânı ve insanların Rabbi olan Allah'a sığınırım." (nas Suresi)

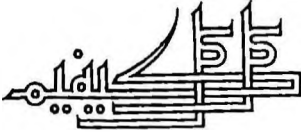
Veysel Karanî:

Asıl ismi Üveys Bin Amir Karnî olup Veysel Karanî diye anılan bu büyük insan Yemen'in Karen köyündendir. Peygamberimizle görüşüp sahabe olamamış, ancak tabiinlerin büyükleri

arasında yer almıştır. Allah'ın velî kullarındandır. Keramet sahibi, üstün bir kimsedir. Resulullah bir hadis-i şerifinde; hırkasının Üveyse götürülmesini istemiş ve bu vasiyet Hz. Ömer ile Hz. Ali tarafından yerine getirilmiştir. Söz konusu hırka 1617 yılında Sultan Abdulmecid'e hediye edilerek Eyüp'de yaptırılan Hırka-i Şerif camiine konulmuştur.

Veysel Karanî Hz. Ömer zamanında Medine'ye gelmiş ve büyük bir sevgiyle karşılaşmıştır. Uzun yıllar Basra'da yaşamış, Sıffin Savaşı'nda Hz. Ali'nin yanında bulunmuş ve hicretin 37. yılında şehid edilmiştir.

Hz. Üveysin bilhassa annesine karşı olan hürmet ve saygısı dillere destan olmuştur.

Veysel Karanî'nin Anne Sevgisi

Yemen diyarında Karen isimli bir köy vardı. Veysel Karanî işte o köyde yaşar çobanlık yapardı. koca dünyada ihtiyar anacığından başka kimsesi yoktu. Onu çok sever, hatırını kırmamak için her sıkıntıya katlanırdı. Çoğu günler kazandığı yiyeceği annesine getirir. kendisi aç dururdu.

Karenlilerin Üveys diye çağırdıkları Veysel, Peygamberimizin ortaya çıktığını ve İslam dinini yaymaya başladığını duymuş, yıllardır böyle bir haberi beklediğinden hiç tereddütsüz ona iman etmişti. Yüzünü görmediği, sözünü işetmediği Allah resulüne karşı yüreğinde bir aşk doğmuştu. Gece gündüz Onu düşünüyor, dağlara taşlara O'nun mübarek ismini fısıldıyordu. Bu sevdâ dillere destan olmuştu. Hatat çoğu kimseler "Üveys aklını yitirdi galiba" demeye başlamışlardı. Halbuki Üveys aklını yitirmemiş, bütün alemlerin göz ve gönül sevinci olan Sevgili Peygamberimize aşık olmuştu. Bir tek dileği vardı Üveys'in Allah'ın yüce elçisi Hz. Muhammed'in yüzünü görmek.. Ondan sonra ölse de gam değildi.

Fakat Yemen'le, Medine şehrinin arası çok, ~~çok~~ çok uzaktı. Arada ıssız, sessiz, kimsesiz çöller, aşılması güç dağlar uzanıyordu. Üstelik Üveys, ihtiyar anasından ayrılacak durumda da değildi. Birgün her şeye rağmen anasının dizlerine kapanıp göz yaşları içinde izin istedi.

— Ne olur, izin ver anacığım. Gidip Peygamberimizi göreyim. O'nun sesini duyayım. O'nsuz bütün dünya bomboş... Ne olur izin ver bana dedi.

Annesi oğlunun gözyaşlarına dayanamadı.

— Peki yavrum dedi, git. Ancak Peygamberimizin kapısına kadar varacak, eğer evinde ise görüp hemen geri döneceksin, tamam mı?

— Tamam dedi Üveys. Bu kadarı bile yeter bana anacığım. Sağlıcakla kal. Gider, gelirim inşallah.

Sonra hemen yola çıktı.

Yollar uzundu. Yollar, çöllerle, kumlarla kaplıydı. Güneş bir alev külçesi halinde parlıyor, Üveys terliyordu. Düşüyor, kalkıyor, koşuyordu. Bir an önce Medine'ye erişmek, Peygamberimizin gülden güzel yüzünü görmek istiyordu.

Günlerce, haftalarca yürüdü.

Nihayet bir tepeden Medine'yi gördü. Heyecan içinde titriyordu. Ürkek, telaşlı ve mahzundu. Şehre girip önüne çıkan birine Peygamberimizin evini sordu. Gösterdiler.

Üveysin heyecanı öylesine büyü müştü ki adımlarını bile zor atıyordu artık. Eve gelip kapıyı vurdu. İçerden gelen ayak seslerini dinledi. Kapı yavaşça aralandı. Bir kadın başı uzandı. Peygamberimizin sevgili hanımı Hz. Aişe idi bu.

Ben, diye kekeledi. Ben Yemen'in Karen köyünden geliyorum. İsmime Üveys derler. Allah'ın Resulünü ziyaret etmek istemiştim.

Hız. Aişe cevap verdi:

— Ne yazık ki Peygamberimiz evde değil. O'nu mescidde bulabilirsiniz. Bakınız hemen şuracıkta ki mescidde.

Üveys'in başına dünyalar yıkılmıştı sanki. Annesine verdiği sözü hatırladı. Eğer Peygamberimizi evde bulamazsa hemen geri dönmesi gerekiyordu. Ne yapacaktı şimdi? Yüreği acı içinde kıvranıyor, içinde onulmaz yaralar açılıyordu.

— Peygamberimize selam söyleyiniz dedi. Onun gülden güzel yüzünü görmek için gelmişim. ta Yemen'den. Fakat kısmet değilmiş, Lütfen kendisine söyleyiniz. Yemen'li Üveys geldi deyiniz. Sevgisi ile yaşadığımı ve canımdan daha çok O'nu sevdiğimi anlatınız.

Ve başı yerde dönüp gitti Üveys. Gözlerinden ırmaklar gibi yaş akıyordu. Gözlelerinden akan yaşlar yağmur olmuş, kızgın Arabistan çöllerine yağıyordu sanki.

Peygamberimiz evine döndüğünde kapıda Üveys'den kalma nuru görerek, Hz. Aişe'ye kimin geldiğini sordu. Hz. Aişe de Yemenli Veysel Kârani'nin geldiğini, kendisini görmeden gittiğini, çünkü annesine böyle bir söz verdiğini anlattı.

O zaman sevgili Peygamberimiz:

“— Üveys sahabelerimden sonra gelen insanların en hayırlısıdır.” buyurdu.

Yalan:

Arapça karşılığı "Kizb" olan yalan münafıklık alametlerinden pek kötü bir şeydir. Yüce Allah bunu müminlere yasaklamış, onlara daima doğruluğu ve dürüstlüğü emretmiştir. Kur'an-ı Kerim'de "Yalandan kaçınınız!" buyruğu vardır. Sevgili Peygamberimiz de her vesile ile yalanı menetmiş, yalancı kimseleri lanetle anmıştır.

Yalan yere yemin etmek, yalancı şahitlikte bulunmak son derece günahdır. Bu gibi kimseler büyük azaplara uğrayabilirler. Gerçek bir müslüman her işinde doğru ve dürüst davranır. Kendi aleyhine bile olsa yalan söylemez. Çünkü yalan aile düzenini, cemiyet ahengini ve karşılıklı ilişkileri sarsan bir afettir. Dinimize göre ancak kūs olan iki kimseyi barıştırmak, karı ve kocanın arasını düzeltmek ve bir de harp anında düşmanı yanıltmak için yalana mücadele eğilmiştir. Bunun dışında ve nasıl yalan söylenirse söylensin haramdır.

Yalan neticede oru alışkanlık haline getiren kimsenin kendine zarar verir. Atalarımız "Yalancının mumu yatsıya kadar yanar" demişlerdir.

Ashabdan birisi Peygamberimize:

— Ya Resulallah cehennemliklerin ameli nedir? diye sorduğunda Sevgili Peygamberimiz:

— Yalan söylemektir. Çünkü kul yalan söyleyince hak yoldan sapar. Sapınca küfreder. Küfrettiği zaman da cehenneme girer" buyurmuşlardır.

Bir başka hadiste de: "Yalandan sakınınız. Çünkü yalan fücür ile beraberdir. Bunların ikisinin sahipleri de cehennemdedir" buyurulmuştur.

Yalancı Çoban

Müslüman dosdoğru insandır. Çünkü yalancılık, sözünde durmamak münafıklığın alametlerindendir. Allah yalan söyleyen kulunu sevmez. "Yalancının mumu yat-sıya kadar yanar." Sevgili Peygamberimiz: "Yalancılıktan şiddetle kaçın." bu-yurmuştur. İşte yalancının sonunu gösteren şirin bir hikaye:

Eskiden yalancı bir çoban varmış. Bir gün köylüleri kandırmak için tepenin başına çıkıp bağırmuş:

— Heey! Koşun, gelin! Sürüye kurt girdi, demiş.

Köylüler koşup gitmişler. Fakat bakmışlar ki ne kurt ve ne de başka bir tehlike. Homurdanarak geri dönmüşler.

Çoban ertesi gün de aynı şeyi yapıp onları çağırmış. Köylüler belki bu sefer doğru söylüyor diye yine gelmişler. Yalancı çobanı karşılarında kahkahalarla gülüyor gö-rünce iyice sinirlenmişti. Ama üçüncü sürüye sahiden kurtlar saldırmasın mı? Ço-ban bu sefer avazı çıktığı kadar bağırıyor;

— Şimdi doğru söylüyorum. Ne olur yetişin. Sürüye gerçekten kurtlar girdi! diye çırpınıyormuş. Fakat kim dinler onu? Köylüler:

— O yalancıya inanılmaz! deyip işlerine devam etmişler. Çoban, yaptıklarına çok pişman olmuş ama ne çare, kurtlar koca sürüyü mahvetmişler.

Yavuz Sultan Selim:

“Dünya bir padişaha yetecek kadar geniş değilmiş” diyen Osmanlı Padişahı Yavuz Sultan Selim, İstanbul Fatih Sultan Mehmed'in torunudur. Babası II. Beyazıd'ı tahttan indirerek ye-

rine geçmiş, kısa süren padişahlığı zamanında Türk ve İslâm tarihine altın zaferler armağan etmiştir. İlimi, adaleti, kahramanlığı ve cesareti ile tarihimizin şerefi olan Yavuz Sultan Selim, 1470 yılında Amasya'da doğmuştur. 43 yaşında tahta çıkmış 8-9 yıl kadar hükümdarlık yapmış, 54 yaşında Çorlu'da vefat etmiştir. Orta boylu yuvarlak yüzlü, çatık kaşlı, göğsü ve omuzları geniş ve heybetli bir insan olan Yavuz Sultan Selim sağlam bir tahsil görmüş, Arapça ve Farsça'yı ana dili gibi öğrenmiş, askerlik sanatının inceliklerine vakıf olmuştur. Zamanında Osmanlı ordusu zaferden zafere koşmuştur. Yavuz kısa süren hü-

kamdarlığında; İran'ı fethetmiş, Çaldıran, Mercidabık ve Ridaniye zaferlerini kazanmış, Mısır'ı almış, halifelîği Osmanlılara geçirmiş ve Osmanlı Padişahları içinde ilk halife olarak haklı bir şöhrete kavuşmuştur. Din ve devlet için ölümlü göze alan bu büyük Osmanlı Padişahı, gerektiğinde yumuşak kalpli bir insan, gerektiğinde en yakın dostlarını bile hemen cezalandıran bir hükümdardı. Bir çok vezir, yaptıkları hatalardan dolayı O'nun emriyle idam edilmiştir. Tarih kitapları Yavuz Sultan Selim'in adalet ve kahramanlığını uzun uzun anlatır.

Yavuz Sultan Selim, dindar ve samimi bir müslümandı. Allah'tan çok korkar, her türlü hareketinin hesabını vereceğini çok iyi bilirdi. Vefat ederken yanından hiç ayrılmayan Hasan Can isimli nedimine “Yasin-i Şerif” okutmuş, kendisi de onunla beraber sûreyi baştan sona okumuştur. Bir ara Hasan Can'a: — Bu ne hal Hasan? diye soran Yavuz ondan: — Allah'la beraber olunacak zamandır padişahım cevabını alınca,—“Bizi şimdiye kadar kiminle bilirdin Hasan”... diyerek vefat etmiştir.

Yavuz Sultan Selim

YAVUZ SULTAN SELİM

“Devrin seçkin ulemasından Kemalpaşazade Ahmet Şehseddin Efendi'nin atının ayağından Mısır fatihinin kaftanına bir çamur parçası sıçradı. Yavuz, ilim adamının kıymetini de muzaffer bir hükümdarın şefkati ile tarttı:

“Bu kaftanı böylece saklayın, ulema atının ayağından sıçrayan çamur bizim için zıyettir. Öldüğüm zaman tabutumun üzerine sersinler!..” dedi. “(Reşat Ekrem Koçu, Osmanlı Padişahları)

Yavuz Sultan Selim, Çaldıran Meydan Muharebesi için İran hükümdarı Şah İsmail'i kovalıyor, Şah İsmail devamlı surette kaçıyordu. Yavuz ona şöyle bir mektup yazdı:

“İsmail, sen benim ülkemin sınırları üstünde görünerek bana meydan okudun. İşte ben geldim. Haftalarca yürümekte olduğum halde, ne senden ne de askerinden bir eser yoktur: Ölü müsün? Yoksa sağ mısın? Bilemem. Hile ve entrikadan başka bir şey bilmez misin? Eğer korkuyorsan bir doktor çağır ki, seni tedavi etsin. Seni çok korkutmamış olmak içindir ki seçkin askerlerimden kırk binini Kayseri yakınlarında bıraktım. Düşman hakkında ancak bu kadar yüksek ruhluluk gösterilir. Fakat kendini gözlemekte devam edecek olursan, erkek sayılmazsın. Öğütlerimi dinle: Miğfer yerine bir kadın baş örtüsü, Zırh yerine de çarşaf giyerek, hükümet etmek arzusundan vazgeç.

(Hammer-Osmanlı Tarihi)

(Yavuz Sultan Selim, Mısır'ı fethettikten sonra) “Bu fethi mübine mazhar olduğunun haftasında Mısır'a giderek, Cuma namazını eda için melik-el Müeyyed camine gitmiş ve hatip minberde “Hadimü'l Haremeynuş Şerifeyn” Mukaddes belde-lerin, Mekke ve Medine'nin hizmetkarı ünvanıyla kendi namını anınca altından secadesini kaldırmış ve başından sarığını atarak toprak üzerine secdeye kapanmış ve gözyaşlarıyla Cenab-ı Hakk'a şükretmişti.”

(Namık Kemal-Evrak-ı Perişan)

YAVUZ'UN BİN ALTINI

Yavuz Sultan Selim, babasının padişahlığı zamanında Trabzon valisi iken bir derviş kılığına girip İran'a gider; maksadı o memleketin durumunu gözü ile görmektir. Terbiz şehrinde misafir olduğu anda satranç oynayıp herkesi yener. Bu, satranç meraklısı Şah İsmail'e haber verilir, o da derviş huzuruna çağırır. Sultan Selim, ilk oyunda hatır sayarak yenilir, fakat ikinci oyunda Şah'ı mat eder. Şah kızar ve elinin tersiyle dervişin çıplak göğsüne vurarak:

— Bre derbeder âşık! Hiç şah olanlar mat edilir mi? Şende utanma yokmuş! der ve şehzadeye bin altın ihsan eder.

Derviş, huzurundan çıkıp atına bineceği sırada o bin altını keseyle beraber, binek taşının altına saklar. Ertesi gece Tebriz'den kaçıp Trabzon yolunu tutar. Aradan yıllar geçip de Yavuz Selim padişah olduktan ve Şah İsmail'i Çaldıran'da yenerek Tebriz şehrine girdikten sonra, Şah'ın sarayına gider ve Sekbanbaşı Balyemez Osman Ağa'ya;

— Osman Ağa, şu kapı eşiğinde, Şah'ın ata bindiği taşı altına kendi elimle koyduğum bin altın vardır. Hefâl maldır, sana hediye ettim, der.

Herkes hayretle bakışır. Osman Ağa taşı kaldırır. Bakar ki kesesi çürümüş bin altın, bir kor yığını halinde duruyor.

Balyemez Osman Ağa, bu fıkrayı anlatırken hüngür hüngür ağlamış... “O zamana kadar bir hikaye sandığımız satranç kıssası neçer hakikatmış” demiş.

BEN YALNIZ DA GİDERİM

1514'de Yavuz Selim, Çaldıran seferine çıkmıştı. Yoldı mırın kırın eden askerler, birgün padişahın çadırına kurşun atacak kadar işi üleri göttürdüler. Azim ve sebat numunesi olan ve memleket meselelerinde en küçük kusurları bile af edemeyen Yavuz Selim, hemen çadırından dışarı fırladı. Atına atladığı gibi toplu bir halde duran

yeniçerilerin arasına atını sürdü. Hepsine öfkeli nazarlarla sert sert baktıktan sonra:
— “Bre asker kıyafetli korkak herifler asker itaat, emre muhalefetten mi ibaret-tir? Zahmete katlanmadan zafer kazanmak kande görülmüştür?.. Şecaat ve erliğin-den şüphe edenler, rahatını düşünenler geri dönüp karılarının yanlarına gitsinler. Ben buraya kadar zahmetler ihtiyar edip kemali zelilâne bir suretle geri dönmek için gelmedim. Şimşiri celadetim altında hamaset ve şecaat göstermek isteyenler benim-le beraber gelsinler. Siz gelmezseniz ben yalnız da giderim.” diyerek atını Çaldıran’a doğru sürmüştür.

Yerinde söylenmiş bir söz, kılıçlardan daha tesirlidir. Türk çocuğu bu sözleri ku-lağına küpe yapıp takmalı ve unutmamalıdır.

1514’de Yavuz Selim’den önce Çaldıran Ovası’na gelen Şah İsmail, Osmanlı Or-dusu’nun Çaldıran’a gelip muharebe nizamı almaya başladığını haber alınca, bir kısım kumandanları ile ve Osmanlı öncü kuvvetlerinden alınmış Murad isminde bir esirle beraber, keşif yapmak ve izahat almak için bir tepenin üzerine çıkmıştı. Osmanlı Ordusu hem dereler tepeler aşarak, kös ve trampetler çalarak geliyor, hem de mu-harebe nizamı alıyor, açılıyordu. Hiç konuşmadan bu muazzam manzarayı bir müd-det seyrettikten sonra Şah İsmail, yanındaki esir Murad’a Osmanlı Ordusu’nun sağ tarafını göstererek:

— “Şu!.. Bir kan seli gibi derelerden akıp, tepelerden coşup gelen kırmızı san-caklılar kimdi?” Murad:

— “Bunlar! Şimdiye dek bileği bükülmemiş Anadolu askerleridir. Kendilerine Anadolu Beylerbeyi Sinan Paşa kumanda eder.” dedi. Şah İsmail sol tarafı gös-tererek:

— “Ya şu tarafta, yeşil bir Osman gibi tepeleri işgal eden kuvvetler kimlerdir!..”

— “Bunlar, aralarında Kosova’nın, Niğbolu’nun güngörmüş olayları da bulunan Rumeli askerleridir. Kendilerine Rumeli Beylerbeyi Hasan Paşa kumanda eder.” dedi. Şah İsmail, merkezden bir tepenin arkasından öne doğru inip gelen al ve yeşil sancaklı kuvvetlerin kim olduğunu soracaktı. Fakat o sormadan Murad, heyecanlı bir ifade ile:

— “İşte!.. İşte!.. Ortadan da Yavuz Sultan Selim geliyor.” diye bağırda Şah İs-mail tepeden inip kuvvetlerinin başına geçti.

(Osmanlılarda Fazilet Mücadelesi. Tahsin Ünal. Nur Yavınları. s. 64-66)

Kıyametin büyük alametlerinden olan ye'cüc ve Me'cüc keyfiyetleri hakkında açık bilgiler yoktur. Konuyla ilgili pek çok görüş ileri sürülmüştür. Ye'cüc ve Me'cüc denildiğinde daha çok aslı ve nesebi belirsiz, din ve millet tanımayan bir takım yaratıklar anlaşılır. Bu tür yaratıkların çıkıp çoğaldığı kıyametin alametlerinden sayılmaktadır. Kur'an-ı Kerim'de Ye'cüc ve Me'cüc'den bahsedilir. Kehf suresinin 94. ayetinde "Hakikat Ye'cüc ve Me'cüc, yer yüzünde fesat çıkaranlardır" buyrulmakta, Enbiya Suresi'nin 96. ayetinde de "Nihayet Ye'cüc ve Me'cüc'ün seddi açılıp da her tepeden saldıracakları ve gerçek vaad olan kıyamet yaklaştığı vakit, işte o zaman küfredenlerin gözleri hemen belirip kalacak" buyrulur.

Ye'cüc ve Me'cüc'ün şerrinden Allah'a sığınmak lazımdır.

Yemin:

Yemin Arapça bir kelime olup lügatta "el, kuvvet ve and" manalarına gelir. Türkçe de daha çok and manası ile anlaşılır. Buna göre bir şeyi yapmak yahut terketmek için Allah adıyla and içmek caizdir. Bu da her şeye rağmen iyi bir hareket sayılmamaktadır. Bilhassa yalan yere yapılan yeminlerin günahı çok büyüktür Herhangi bir şeyi yapmak veya yapmamak hususunda Allah'a yemin eden kimse yeminini bozduğu zaman bunun cezasını ödemek zorundadır. Yemin kefareti güç yetiyorsa bir köle azad etmek, yahut on fakiri giydirmek veya doyurmak, buna da güç yetmiyorsa üç gün arka arkaya oruç tutmaktır. Yemin daha çok "Vallahi, billahi, tallahi" gibi sözlerle yapılır. Bu sebeple olur olmaz şeylerde hemen yemin etmek doğru değildir. Kur'an-ı Kerim'de yüce Allah: "Allah sizi yeminlerinizdeki lağvdan (Muteber olmayan yeminden) dolayı sorumlu tutmaz. Fakat kalplerinizin azmettiği yeminler yüzünden sorumlu tutar. Yeminlerinizi muhafaza edin" buyurmuştur. (Maide: 89).

Sevgili Peygamberimiz bir hadisi şeriflerinde büyük günahları sayarken bunların birisinin de Yemin-i Gamûs, yani geçmiş veya şimdiki zamanda yapılan bir iş için yalan yere yemin etmek olduğunu belirtmiştir. Böyle bir yeminin keffareti de olmadığı için ahiretteki cezası pek büyüktür.

İslâm büyükleri çoğu zaman doğru olan hususlarda bile yemin etmekten kaçınır, Allah'ın yüce ismini yeminle kullanmak istemezlerdi.

Yeşilay:

İnsanları alkollü içki ve uyuşturucu madde alışkanlığından kurtarmak ve bu tür kötü alışkanlıkları olan kimse-leri uyarmak gayesiyle bazı hayır sa-hibi insanlar tarafından 5 Mart 1920

tarihinde bir teşkilat kurulmuş ve ismine "Hilal-i Ahdar", yani Yeşilay denilmiştir. Beyaz zemin üzerinde yeşil bir ayı kendi-ne amblem olarak seçen Yeşilay cemiyeti faaliyetini aralıksız sürdürmüş, içki ve diğer kötü alışkanlıklarla mücadele etmiş-tir. Gazete makaleleri, çeşitli broşür ve afişler, sergi, toplantı ve konferanslarla faaliyetini yaygınlaştırmış ne var ki ümid edi-len başarı bir türlü sağlanamamıştır. Bunda devletin alkollü içki üretmesi ve alkollü içkinin serbest olmasının büyük rolü olmuştur. Cemiyetin maddi gücü yok denecek kadar az oldu-ğundan daha etkili bir faaliyete girmemektedir.

Yurdumuzda her yıl Mart ayının 1 ile 8 tarihleri Yeşilay Haf-tası olarak kutlanmaktadır.

Yeşil Türbe:

Yeşil Türbe 5. Osmanlı Padişahı Çelebi Sultan Mehmed ve bazı yakınlarının gömülü bulunduğu muhteşem bir eserdir. Bur-sa'da Yeşil Caminin hemen kaşısındadır. Mimarı, aynı zaman-da Yeşil Camiyi de inşa eden Hacı İzan Paşadır. Türk çinicili-ğinin harika örnekleriyle süslü türbe sekizgen biçimde ve dik kubbeli olup kullanılan malzeme itibarıyla da İslam-Türk oy-ma sanatının en güzel örneklerindendir. Pencereleleri mermer kaplı türbeye geniş bir merdivenle çıkılır. Kubbenin tam orta-sında Çelebi Sultan Mehmedin tamamı çinilerle kaplı sandu-kası bulunmaktadır. Türbeyi kaplayan ve genellikle mavi-yeşil renkli İznik çinileri görenleri büyüleyecek kadar şahanedir. Tür-benin mihrabı sanatçılar için uzun araştırma kaynağı olmuştur.

H. Yusuf:

Peygamber Hz. Yakup'un on iki oğlundan birisidir. Kardeşlerinin kıskançlığı sonucu bir kuyuya atılmış, oradan geçen bir kervan yolcuları tarafından satılmıştır. Onu satın alan vezirin hanımı, son derece güzel olan bu delikanlıya aşık olmuş ve onu çirkin bir yola davet etmiştir. Allah'dan çok korkan Hz. Yusuf bu teklifi kabul etmeyince zindana atılmış yedi yıl zindanda kalmıştır. Allah'ın kendisine bahsettiği rüya yorumlamadaki başarısıyla kendini göstermiş, kralın da rüyasını doğru bir şekilde yorumlayınca zindandan çıkartılıp devletin Maliye Bakanlığı'na tayin edilmiştir. Daha sonra meydana gelen kıtlık yıllarında kardeşleri gelmiş onu tanımamış ve kendisinden buğday istemişlerdir. Hz. Yusuf onları imtihan etmiş, neticede hepsini bağışlayarak anne ve babasına kavuşmuştur.

Kur'an-ı Kerim'in "Yusuf Suresi'nde" bu hikaye açık açık anlatılmıştır. Hz. Yusuf büyük peygamberlerden biridir. Dürüstlüğü, sabır ve teslimiyetiyle yücelmiştir.

Yunus Emre:

Milletimizin yetiştirdiği en büyük şairlerden birisi Yunus Emre'dir. Hakkında yüzlerce kitap yazılan, şiirlerinin bir çoğunu ezbere bildiğimiz ve hayatı efsanelere karışan Yunus Emre'nin

13. yüzyılda yaşadığı sanılmaktadır. Mezarı, Pursuk suyunun Sakarya ırmağına döküldüğü kavşakta, Sarıköydedir. Erzurum, Karaman, Bursa ve Kütahya'da da Yunus Emre'ye ait olduğu kabul edilen mezarlar vardır. Yunus Emre'nin hayatı hakkında çok şey anlatılmıştır. Bunlar birbirinden güzel menkıbeler ve efsanelerdir. Bazı kaynaklara göre bu büyük Türk şairi, seneler boyu odun taşıdığı Tabtuk Emre dergâhına bir tek gün bile eğri odun getirmemiştir.

40 sene kadar Tabduk Emre'nin dizleri dibinde ilim ve tasavvuf öğrenmiş, sonra yine onun emriyle Anadolu'yu karış karış gezerek insanlara sevgiyi, Allah aşkını ve İslâm'ı anlatmıştır. Rivayetlere göre zamanında yaşayan Mevlana ve Hacı Bektâşi Veli ile de görüşmüştür.

Yunus Emre'nin şiirleri sade bir Türkçe ile yazılmış, son derece güzel şiirlerdir. Kendisinden sonra gelen şairler ondan ilham almışlardır. Ömrü boyunca garip, iyiliksever ve alçak gönüllü olarak yaşayan Yunus Emre, bizim için örnek bir insan olmuştur. Onun şiirlerini okuyanlar, hayat hikayesini araştıranlar kendileri-

Yunus Emre'nin Sarıköy'deki mezarı

COCUKLARA
İSLAM
ANSİKLOPEDİSİ

ni uçsuz bucaksız bir ummanda sanırlar. Yunus, anlatmak istediklerini kısa, açık ve özlü bir biçimde söyler, Allah aşkı ile yanıp tutuşan bir gönlü, insan sevgisiyle dolu bir yüreği vardır.

Yunus Emre'nin kuvvetli bir medrese tahsili gördüğü zamanın ilimlerini iyice öğrendiği şiirlerinden anlaşılmaktadır. Şiirleri "Yunus Emre Divanı" adlı bir kitapda toplanmıştır.

ELHAMDÜLİLLAH

*Haktan inen şerbeti
İçtik Elhamdülillah
Şol kudret denizini
Geçtik Elhamdülillah*

*Şu karşıkı dağları
Meşeleri, bağları
Sağlık safalık ile
Aştık Elhamdülillah*

*Kuru iken yaş olduk
Ayak iken baş olduk
Kanatlandık kuş olduk
Uçtuk elhamdülillah*

*Tapduğun tapusunda
Kul olduk kapısında
Yunus miskin çiğ idik
Piştik Elhamdülillah*

ÇAĞIRAYIM MEVLAM SENİ

*Dağlar ile taşlar ile
Çağırayım Mevlam seni
Şehirlerde kuşlar ile
Çağırayım Mevlam seni*

*Su dibinde mahi ile
Sahralarda ahu ile
Abdal olup yâhu ile
Çağırayım Mevlam seni*

*Hamd ile şükrullah ile
Vasf-ı "Kul huvallah" ile
Daima zikrullah ile
Çağırayım Mevlam seni*

*Yunus okur diller ile
Şol kumru bülbüller ile
Hakkı seven kullar ile
Çağırayım Mevlam seni*

GELDİ GEÇTİ ÖMRÜM BENİM

*Geldi geçti ömrüm benim
Şol yel esip geçmiş gibi
Hele bana şöyle geldi
Bir göz yumup açmış gibi*

*İş bu söze hak tanıktır
Bu can gövdeye konuktur
Bir gün ola çıka gide
Kafesten kuş uçmuş gibi*

*Bu dünyada bir nesneye
Yanar içim göynür özüm
Yiğit iken ölenlere
Gök ekini biçmiş gibi*

*Bir hastaya vardın ise
Bir içim su verdin ise
Yarın anda karşı gele
Hak şarabın içmiş gibi*

BU DÜNYADAN GİDER OLDUK

*Bu dünyadan gider olduk
Kalanlara selam olsun
Bizim için hayır dua
Kılanlara selam olsun*

*Ecel büke belimizi
Söyletmeye dilimizi
Hasta iken halimizi
Soranlara selam olsun*

*Selâ verile kastımıza
Gider olduk dostumuza
Namaz için üstümüze
Duranlara selam olsun*

Zakkum Ağacı:

Cehennemde yetişen ve meyveleri şeytanların başlarına benzetilen zehirli bir bitkidir ki onunla cehennemliklere azab edilir. Kur'an-ı Kerim'de "Şeceretsiz' Zakkum" olarak zikredilen bu ağaç hakkında "Biz o ağacı zalimler için bir fitne kıldık. O, cehennemin dibinde çıkan bir ağaçtı ki, onun meyve tomurcukları şeytanların başları gibidir. Zalimler cehennemde ondan yiyecekler, karınları dolduracaklar..." buyrulur. (Safat Suresi: 63-66). Ayrıca vakıfa Suresi'nde de: "Sonra siz ey sapkın münkirler! muhakkakki zakkum ağacından yersiniz ve karınlarınızı ondan doldurursunuz da üzerine o hamimden yani cehennemin kaynar suyundan içersiniz. Hemde susuz develerini içtikleri gibi içersiniz!" buyrulur. zakkum ağacının ne kadar korkunç bir azaba sebep olduğu anlatılır. Bu azap, dünyada iken Allah'ın emrini dinlemeyip kötülükler işleyen, şirke ve günaha düşen kimselere tattırılır.

Zebani:

Yüce Allah'ın Cehennemle görevlendirdiği meleklerine "Cehennem İdarecileri" manasına gelen Zebani ismi verilir. Bunlar vazifeleri gereği son derece şiddetli, merhametsiz ve acımasız varlıklardır. Reisleri Malik isimli zebanidir. Kur'an-ı Kerim'in ifadesine göre büyükleri 19 tanedir. Zebani kelimesi lugat manası itibarıyla de "zalim, gaddar, itici kakıcı" manalarına gelir. Arapça bir kelime olup, çoğulu Zebaniyan'dır.

Hız. Davud'a nazil olan ilahi kitaptır. İçinde daha çok dua ve zikirlerin mevcut olduğu Zebur'da Kur'an-ı Kerim'in dışındaki diğer ilâhî kitaplar gibi insanlar tarafından tahrif edilmiş asliyetini kaybetmiştir. Bugün Tevrat'ın sonuna ilave edilmiş bulunan Zebur'un Hız. Davud'a nazil olan asıl nüsha ile hiç bir ilgisi yoktur.

Müslümanlar "Biz Zebur'a iman ediyoruz" dedikleri zaman Hız. Davud'a Allah tarafından nazil olan asıl ilahi kitabı kastediler.

Zekat

Dinimiz İslamın üçüncü şartı zekat vermektir.

Zekat; "Temizlik, bereket ve artmak" gibi manalara gelir. İslamda ise gücü yeten zengin müslümanların her sene mallarının kırkda birini fakirlere vermesidir. Bu, yüce Allah'ın emridir. Böylece müslümanlar arasında kardeşlik ve yardımlaşma ma duyguları artacak, fakirlik ortadan kalkacak, zenginler cimrilikten kurtulacak, açlık ve dilencilik önlenecek, daha nice büyük faydalar sağlanacaktır. Zekat müessesesinin iyi işlediği bir belde de anarşi ve kötülük olmayacaktır.

Zengin müslümanlar mallarının kırkda birini fakir kardeşlerine vermekle onların da iş gücü sahibi olmalarını sağlamanın gönül huzurunu duyacaklardır. Zekat malın bereketlenmesine vesile olur. Böylece insan para ve pulun değil sadece Allah'ın kulu olduğu ve O'nun rızasını her şeyden üstün tuttuğunu gösterir.

Zekatla İlgili Meseleler

A) MAL SAHİBİNDE BULUNMASI GEREKEN ŞARTLAR:

- 1 — Müslüman olmak,
- 2 — Akıllı olmak,
- 3 — Hür olmak
- 4 — Erginlik çağına ulaşmış bulunmak,
- 5 — Nisab miktarı kadar veya daha fazla borçlu olmamaktır.

B) MALDA BULUNMASI GEREKEN ŞARTLAR İSE:

- 1 — Malın tam nisab miktarında olması,
- 2 — Takdiren veya hakikaten nâmi (üreyici) olması,
- 3 — Nisab miktarındaki malın üzerinden bir yıl geçmiş olmasıdır.

Zekatı verilmesi icap eden malın, sahibi elinde bulunması da şarttır. Kaybedildiği için sahibi elinde bulunmayan nisab miktarındaki mal için zekât verilmez.

Zaruri ihtiyaclardan fazla olan malın nisab miktarından olması şarttır. Zira Resul-i Ekrem (S.A.V.) nisabı takdir için meâlen: "İki yüz dirhemden az olan gümüşten sadaka (Zekât) yoktur." buyurmuşlardır.

Hız. Peygamber Efendimiz, diğer malların nisabını da başka hadis-i şerifleri ile beyan etmektedirler.

Borcu kadar veyahut daha az malı olan kimse zekat vermez. Çünkü borçlu kimse-
nin sahip olduğu bu miktar mal, zaruri ihtiyacındandır. Yiyeceğini, giyeceğini te-
min eden kazancı gibidir.

Tasarrufunda bulunan maldan borcunu karşıladıktan sonra geriye nisab miktarı
malı artarsa onun zekatını vermekle mükelleftir. Yalnız borcunu karşılayacak ka-
dar malı olan kimsenin zekat alması da caizdir.

Zira borçlu, kendilerine zekat verilenler arasında sayılmıştır.

Borcun kul borcu olması gerektir. Yoksa; keffaret, adak ve hacc'ın farz oluşu
gibi borçlar zenginın zekat vermesine mâni değildir.

ZARURİ İHTİYAÇTAN SAYILAN MALLAR

A) ZARURİ İHTİYAÇLAR:

İnsanın hayatını sağlayan zaruri ihtiyacları herşeyden önce gelir. Peygamber Efen-
dimiz, bir hadis-i şeriflerinde meâlen: "Kişi kazancına herkesten daha layıktır." Başka
bir hadis-i şeriflerinde de; "Önce kendinden başla." buyurmuşlardır. Bu hadis-i şe-
riflerin, ifade ettiği mânâdan; geçimi sağlayan zaruri ihtiyaclar başta gelmekte ve
bunları her şeye takdim etmek gerekmekte olduğu anlaşılmaktadır.

Müctehid ve din alimleri, zaruri ihtiyacları tespit etmişlerdir.

B) İNSANIN ZARURİ İHTİYAÇLARI

1 — Oturacağı evi,

2 — Giyeceği elbiseleri,

3 — Evinin eşyası (mobilyası)

4 — Kullandığı silahları,

5 — Binddiği hayvanı veya arabası,

6 — İlim adamının kitapları,

7 — Sanatçının aletleri,

8 — Ticarette kullanmadığı bir yıllık nafakasını temin edecek miktardaki yiye-
cek ve içecek malzemesi. (Bir rivayete göre bir aylık nafakasıdır).

9 — Geçimini sağlamak için zaruri olan diğer ihtiyaclarıdır.

Bunlardan ayrı ayrı herbiri veyahut hepsi misab miktarı değerinde olsa dahi, bun-
lardan zekât vermek icab etmez. Zira bunlar zaruri ihtiyaclarındandır.

Köy, kasaba ve şehirlerde oturanların ev ihtiyacları değişiktir.

Köy ve kasabalarda oturan ailelerin durumlarına göre ev ihtiyacları bir veya bir
kaç odadan ibarettir.

Göçebelerin evleri, durumlarına göre sahip oldukları çadırlardır. Şehirde oturan
ailelerin de ev ihtiyacları durumlarına göre; Yatak odaları, misafir odası, oturma
odası, yemek odasından ibaret olabilir.

Normal geleneklere göre aile fertlerinden her birine ait yazlık ve kışlık elbise, za-
ruri ihtiyaclardan sayılır.

Zengin aile hanımlarının kullandıkları çok kıymetli kürkten zekât lazım gelmez.
Ailenin ihtiyacı için kullanılan evin odalarındaki mobilyadan da zekât vermek ge-
rekmez.

Edindiği silahın veyahut av tüfeğinin değeri nisab miktarında da olsa, kullandığı
bu silahtan zekât vermez.

Bindiği hayvanından veya arabasından da zekât vermek lâzım değildir. Zamanımızda bu bir otomobil de olabilir.

Bindiği hayvan, kıymetli bir arap atı olabileceği gibi, otomobil de bir Cadillac veya Anadolu araba olabilir. Bu hayvanlar veya arabaların değerinden zekât vermek gerekmez. Çünkü bunlar, o şahsın içtiami durumuna göre zaruri ihtiyaçlarından sayılır.

İlim adamının kütüphanesinde bulunan eserlerin kıymeti bir kaç nisab miktarı olabilir. Bu kitaplardan zekât vermek (kıymetinden) lâzım değildir.

İlim adamı öldükten sonra kitapları ehil olmayan oğluna intikal ettiğinde bunları babasından kalma bir yadigâr olarak muhafaza etse, sahih olan kavle göre yine zekâtını vermek gerekmez.

Bunlar gibi diğer iş kollarında geçimini sağlamak için edindiği bütün zaruri ihtiyaç eşyasının değerinden de zekât vermek lâzım değildir. Yalnız bu yollardan elde ettiği sermayenin, malın gereken şartlardan sonra zekâtını vermesi, zengin müslümana farz-ı ayındır.

İslâm'ın beş temelinden birisi olan zekât farızasını her zengin müslüman, ilahi emre uyarak hakkıyla yerine getirmiş olsa, memlekette içtimai adâlet sağlanmış olur. Ayrıca mü'minler arasında karşılıklı sevgi ve saygı bağları kuvvetlenir ve memleket refaha kavuşmuş olur.

(Zekat, İsmail Ezherli, s.14-19).

Zelle:

Lügatta "sürçüp kayma, istemeden yanılma" gibi manalara gelir. İslamda daha çok Peygamberlerin yaptığı bir takım hatalı işlere denir. Peygamberler herhangi bir zelle, yani istemeden işlenmiş bir suç gösterirlerse yüce Allah onları hemen ikaz eder. Zelle günah manasına gelmez. Zira Peygamberler asla günah işlemeyen masum insanlardı.

Zemzem:

Kâbe'nin kenarındaki mübarek sudur. Bu suyu büyük Peygamber Hz. İsmail henüz küçük bir çocuk iken bulup çıkartmış, o günden sonra da Mekke şehri büyümeğe başlamıştır.

Zemzem içenlere ferahlık veren, rengi kokusu ve tadıyla nefis bir sudur. Hacılar zemzem suyunu şifa niyetine içer ve memleketlerine dönerken zemzem getirirler. Peygamberimiz bir hadisi şeriflerinde "Muhakkak ki bu su mübarektir. Açın yemeği, dertlinin şifasıdır." buyurmuştur.

Hz. İsmail'den bir müddet sonra zemzem kuyusu kapatılmış, yer belirsiz hale getirilmiştir. Asırlar sonra Peygamberimizin dedesi Abdulmuttalip gördüğü bir rüya üzerine Kâbe'nin kenarını kazıp Zemzemi çıkartmıştır.

Çocuk Susadı ve Ağlamaya Başladı

İbrahim (A.S.) hanımı Hacer validemizi ve henüz meme emen oğlu İsmail (A.S.)'ı yanına alıp Mekke'ye geldiler. İbrahim (A.S.) hanımını ve oğlunu bugünkü Zemzem'in yanındaki büyük bir ağacın altına bıraktı. Bir müddet sonra su bulamadı: Çocuk susadı ve ağlamaya başladı. Anne şefkati ile su aramaya Safa tepesine çıktı. Oradaki çukurluğu hızla geçti ve bu sefer de Merve tepesine çıktı. Ve böylece: Safa ve Merve tepeleri arasında tam yedi kere gidip geldi.

İbni Abbas Hazretleri diyor ki:

— İşte bu sebebe binaen hacılar Safa ve Merve arasında say yaparlar.

(İki yeşil sütun ve yeşil florasan lambaları arasında da Hacer validemizin o günkü heyecanına ortak olarak koşarak geçerler.)

Nihayet Hacer validemiz oğlu İsmail (A.S.)'ın yanına geldiğinde Cebrail (A.S.)'la karşılaştı. Arkasına düştü. Cebrail (A.S.) bugünkü kuyunun yerine gelince ayağı ile vurdu, su yeryüzüne çıktı.

Peygamber Efendimiz (S.A.V.):

— İsmail'in anası suyun önünü akması diye toprakla kapattı. Kapatmasa idi zemzem devamlı akan bir pınar olurdu.

Hız. Zeynep Binti Cahş:

Zeyd Bin Harise isimli bir çocuk, köle olarak Peygamberimizin hanımı Hz. Hatice'ye verilmiş. O da Zeyd'i Peygamberimize başışlamıştı. Alemlere rahmet olan Resulullah Zeyd'i azat etmiş, üstelik onu evlatlık olarak kabul ettiğini duyurmuştu. Zeyd bir köle iken hür olmuş, daha sonra kendisine arayıp bulan babasının yanına bile gitmeyerek Peygamberimize olan sonsuz bağlılığını ifade etmişti.

Resulullah, İslam'ın insan haklarına gösterdiği saygıyı ifade için azadlı bir köle olan Hz. Zeyd ile Mekke'nin en şerefli kabilelerinden üstelik halasının kızı Hz. Zeynebi evlendirmek istedi. Tarafların karşılıklı rızaları ile Peygamberimizin evlatlığı Zeyd, Hz. Zeynep'le evlendi. Ne var ki bir türlü geçinemediler. Huzursuzlukları her geçen gün artıyordu. Zeyd, hanımının davranışlarına tahammül edemiyordu. Bunu sık sık Peygamberimize anlatıyor, bir hal çaresi bulmasını rica ediyordu. Resulullah onların aralarını düzeltmek için elinden gelen gayreti gösterdi. Fakat bir netice alınamadı. Sonunda Hz. Zeyd, Zeynebi boşamak zorunda kaldı. Bunun üzerine Cenab-ı Allah'ın Ahzab Sûresin'ndeki mübarak ayetleri nazil oldu; bu ayetlerde:

“Resûlüm halk alışkın olmadığı ile karşılaşırsa tepki doğurur diye halktan korkuyorsun. Halbuki Allah, kendisinden korkmana daha lâyık ve hak sahibidir. Zeyd Zeynep'ten alakasını kestikten ve onu boşadıktan sonra seninle onu (Zeynep'i) ev-

lendirdik. Ta ki hanımlarını boşamış evlatlıklarının hanımlarıyla evlenmekte, mü'minler zorluk çekmesinler. Allah'ın emri takdir edilmiştir. Allah'ın, Peygamberine farz kıldığını yapmakta Peygambere hiç bir mani yoktur." buyuruluyordu.

Peygamberimiz Allah'ın emriyle Hicretin 5. yılında Hz. Zeyd'le evlendi. Hz. Zeynep o zaman 36 yaşında orta yaşlı bir kadındı.

Resulullah'la evlenince Hz. Zeynep Binti Cahş, bambaşka bir kadın oldu. Son derece itaatkar, ibadeti ve ilmi seven, Resulullah'ın gönlünü kazanmak için çeşitli fedakarlıklara katlanan bir hanım haline geldi. Hz. Aişe O'nun hakkında: "Hanımlar içinde din bakımından herkesten hayırlı idi. Yüce Hakk'a karşı takvası çoktu. Sözlerinde çok doğru idi. Akrabalarına iyilik yapmayı ve onları ziyaret etmeyi severdi. Fakirleri ve zayıfları korur, onlara bolca sadaka dağıtırdı. Sadaka işinde herkesten ileri idi." buyurmuştur.

Gerçekten Peygamberimiz de bir Hadislerinde: "Ben ebedi aleme göçtükten sonra içinizden ilk önce gelip bana kavuşacak olan eli en uzun olanınızdır." buyurmuştu. Buradaki "Eli uzun" tabiri cömert olan manasına geliyordu. Gerçekten Peygamberimizin vefatından sonra ilk vefat eden hanımı Hz. Zeynep Binti Cahş olmuştur.

Yüce Allah mü'minlerin annesi Hz. Zeynep'ten razı olsun.

H. Zeyneb Binti Huzeyme:

Huzeyme kızı Zeyneb, dünya tarihin en bahtiyar kadınlarından birisidir. Sevgiyi Peygamberimize eş plmuş, O'nun saadetler dolu hayatına karışmıştır.

H. Zeyneb, Peygamberimizle evlendiğinde 60 yaşında, ihtiyar bir kadındı. Bedir Harbi'nde kocası Ubeyde şehid olmuş, korunmaya ve bakılmaya muhtaç bir halde yapayalnız kalmıştı. Ubeyde, Resûlullah'ın amcası Haris'in oğlu idi. Hanımı ile beraber müslüman olmuş ve İslâm uğruna nice çileler çekmişti. Bedir'de müşriklerden Rabia oğlu Utbe ile vuruşmuş, ağır şekilde yaralanmış ve Peygamberimizin yanına getirilmişti. Resulullah O'na: "Ya Ubeyde, Allah için şahitlik ederim ki sen şehitsin" müjdesini vermiş, büyük kahraman vefat etmişti.

Kocasının şehadeti H. Zeyneb'i, o ihtiyar yaşında tek başına bıraktı. Zeyneb'de zaten Bedir'e gelmiş, müslümanlardan yaralananların başında, onlara hizmet ediyordu.

Yeryüzünün en merhametli insanı Peygamberimiz, bu ihtiyar kadını böyle bırakmak istemedi. Din uğrunda sayısız fedakarlıklar gösteren, kocasını İslam yolunda kaybeden H. Zeyneb'i himayesi altına aldı. Onunla evlendi. Bu, Huzeyme kızı Zeyneb'e yüce Allah'ın bir lütfu ve daha dünyada iken verdi-

ği eşsiz bir mükafattı. Hz. Zeyneb bu evlilikten sonra ancak iki yıl daha yaşadı. 62 yaşında vefat etti. Evliliği süresince Peygamberimiz kendisinden memnun olmuş, hakkında hayır dualar etmiştir.

Z

Zikir:

Allah'ı anmak demektir. Onu hatırlamak, Onun isimlerini söylemek ve manalarını düşünmektir.

İnsan her zaman Allah'ı zikretmeli ve ruh dünyasını zenginleştirmelidir. Kur'an-ı Kerim'de "Allah'ı çok zikrediniz ki kurtuluşa eresiniz" buyrulur.

Zikirle Allah'a duyulan korku ve sevgi artar. Bir kimse neyi çok severse onu çok zikreder. Müslüman da her zaman Allah'ı anmakla vazifelidir. Çok çeşitli zikirler vardır. Peygamberimiz bir hadis-i şeriflerinde: "Zikrin en üstünü Lailahe ilallah, duanın en üstünü de Elhamdülillah demektir" buyurmuştur.

Zikir gizli ve açık olarak yapılır. Herhangi bir işe başlarken besmele çekmek namaz kılmak veya Allah'ın kudretini düşünmek de zikir sayılır.

Kim Bu Mecliste Bulunursa...

Ebü Hüreyre (r.a.) den: Peygamber (s.a.) şöyle buyurmuştur:

Allah'ın birtakım melekleri vardır ki bunlar yollarda dolaşır, zikir ve ibadet meclislerini ararlar. Zikir ve ibadet ile meşgul olan bir cemaat buldukları vakit:

— *Gelin, burada aradığınızı bulursunuz, diye çağırırlar. Bunun üzerine dünya semasına melekler toplanıp kanatları ile onları kuşatırlar. Sonra meleklerin Rabbi, ki o kullarını en iyi bilendir, sorar:*

— *Kullarım ne diyor? Melekler:*

— *Seni tesbih ediyorlar, tekbir ediyorlar, sana hamd ediyor, ta'zim ediyorlar.*

— *Onlar beni gördüler mi?*

— *Hayır, seni görmediler.*

— *Beni görmüş olsalardı nasıl olurdu?*

— *Seni görmüş olsalardı, daha çok ibadet eder, daha çok ta'zim ve tesbihte bulunurlardı.*

— *Benden ne diliyorlar.*

— *Cenneti diliyorlar.?*

— *Onlar cenneti gördüler mi?*

— *Hayır, vallahi, ey Rabbimiz, görmediler.*

— *Görmüş olsalardı nasıl olurdu?*

— *Görmüş olsalardı, iştiaqları daha çok olur, arzuları daha şiddetli olur, ragbetleri daha büyük olurdu.*

— *Onlar neden bana sığınıyorlar?*

— *Cehennemden.*

— Onlar Cehennemî gördüler mi?

— Hayır, vallahi, görmediler.

— Görmüş olsalardı, nasıl olurdu?

— Görmüş olsalardı, ondan daha çok kaçar, daha çok korkarlardı.

— Şâhid olun ki, onları mağfiret ettim.

Bu arada bir melek şöyle der:

— Meclisteki fîlân kişi onlardan değildir ya Rabbi! Bir işi dolayısıyla yanlarına gelmiştir. Allah Teâlâ da şu cevabı verir:

— Onlar zikir ve ibadet meclisidir; yanlarına gelip oturan da onların sebebi ile mes'ud olur, onlar yüzünden mağfirete kavuşur.

(Buhârî, Müslim).

Zina:

İslam dininde büyük günahlardan biri olarak kabul edilen zina aile ve cemiyetleri yıkan, kin ve intikam duygularını kabbartan, nesillerin sönmesine sebep olan içtimai bir felakettir.

Yüce Allah Kur'an-ı Kerim'de bu çirkin hareketi kesinlikle yasaklamış ve "Zina cidden hayasızlıktır, kötü bir yoldur, ona yaklaşmayınız!" buyurmuştur.

Zina, gayr-ı meşru ve helal olmayan bir cinsi münasebettir. Fuhuş manasına da kullanılır. Zina eden erkeğe zani, kadına zaniye, bu münasebetten doğan çocuğa da Veled-i Zina, yani zina çocuğu denilir.

Sevgili Peygamberimizin zinayı şiddetle kınayan pek çok hadis-i şerifi vardır. Buharideki bir hadis-i şerifinde: "Zina eden kimse, zina ettiği anda, hırsızlık yapan hırsızlık yaptığı anda, içki içen içki içtiği anda mümin değildir. Bu suçları işlerken kişi İslam halkasını boynundan çıkarmış olur. Fakat kişi tövbe edince Cenab-ı Hak tövbe kabul eder", buyurmuşlardır.

İslam dininde zinayı önlemek için müslümanların helal yoldan nikahlanmaları tasviye edilmiş, nikahın zinayı büyük ölçüde ortadan kaldıracığı söylenmiştir.

Dinimizde zinanın cezası çok ağırdır. Zina ettiği açıklık kazanan bir kimseye (eğer evli ise) recm uygulanır. (Bak: Recm Maddesi). Evli değilse 100 değnek vurulur.

Zühd:

Genellikle takva ile beraber kullanılan bir kelimedir. Lügat-ta "boş vermek, önem vermemek, terketmek" gibi manalara gelir. Asıl olarak dünya menfaatlerine önem vermemek, nefsin isteklerine boyun eğmeyip daha çok manevi bir zenginlik kazanmaya çalışmaktır. Bu haliyle övülen bir sıfattır. Zühd ve takva sahibi bir kimse Allah'a yakın olmak için ibadetlerini ar-

tıran, kalbini kötü düşüncelerden temizleyen kimsedir. Zühd sahibi olana Zâhid denilir. Zahidler Allah'ın haramlarından şiddetle kaçınır, şüpheli şeylerden uzak durur ve başına gelen bela ve musibetlere sabrederler. Sevgili Peygamberimiz bir hadislerinde "Dünyaya karşı zâhid olan kimseye yaklaşınız. Çünkü o, hikmet telkin eder." buyurmuşlardır.

Z

Hız. Zülkarneyn:

Kur'an-ı Kerim'de ismi geçen, fakat Peygamber mi yoksa veli mi olduğu hususu ihtilaflı bulunan Hız. Zülkarneyn, Allah'ın kendisine güç ve kudret bağışladığı müstesna bir insandı. Yeryüzünü baştan sona dolaşmış, gittiği her yerdeki insanları Allah'ın dinine davet etmiştir. Kuzeyde karşılaştığı Türk kavmi ile beraber Ye'cüc ve Mec'üc taifesine karşı muazzam bir set yapmıştır.

Tarihin çok eski devirlerinde yaşadığı için hakkında çok açık bilgimiz olmayan Hız. Zülkarneyn bir kısım rivayetlere göre, dünyanın büyük bir kısmını fetheden Yunanlı hükümdar İskender Filyos'tur, yani büyük İskender'dir. Ancak tarihi kayıtlara göre Büyük İskender herhangi bir set yaptırmadığından bu iddia çürütülmüştür.

Şüphesiz ki Hız. Zülkarneyn yüce Allah'ın sevgili kullarından, bilgi görgü ve ahlak itibarıyla üstün bir insandı. Kur'an-ı Kerim'in Kehf Suresi'nde O'ndan bahsedilirken şu ayetler zikredilir: "Biz Zülkarneyn için yeryüzünde bir hayli kuvvet ve kudret tahsis ettik."

İÇİNDEKİLER

A

Abbasiler	7
Abdest	8
Abdülhamid II	9
Abdulkadir Geylanî	10
Eşkiyalar ve Çocuk	10
Abdullah İbn-i Abbas (Hz.)	11
Abdullah Bin Abdülmuttalib (Hz.)	12
Abdullah İbn-i Ömer (Hz.)	13
Abdülmuttalib	13
Âd Kavmi	13
Adak	14
Adalet	15
İslâm'da Adalet Örneklerinden Biri	15
Âdem (Hz.)	16
Ahit	17
Ahiler ve Ahilik	17
Ahiret	18
Ahmet İbn-i Hanbel	19
Ahmed İbn-i Hanbel'in Çocukluğu	20
Ahmet Yesevî	20
Alge (Hz.)	21
Akabe	22
Akaid	23
Akıncı	23
Akıncı	24
Akika Kurbanı	24
Akşemseddin	25
Âlem	26
Hız. Ali'den Güzel Sözler	27
Âli Abâ	28
Allah	28
Alparslan	31
Şehid Otursan! Bu Beyaz Elbise Kefenim Olsun ..	31
Amentü	33
Amine (Hz.)	34
Ammar Bin Yasir (Hz.)	34
Anadolu Selçuklu Devleti	35
A'raf	36
Arafat	36

Arasat	37
Arş	37
Ashab-ı Kehl	37
Aşere-i Mübeşşere	38
Aşure	38
Atasözleri	39
Atasözlerinden	40
Avret	40
Ayet	40
Ayet'el-Kürsî	41
Azab	41
Azrail (A.S.)	42

B

Bahau'd-din Muhammed Nakşibend	43
Barbaros Hayreddin Paşa	43
Ba'sü Ba'del Mevt	44
Yeniden Dirilmek	45
Dinlen Kuşlar	46
Balıl	47
Bayram	47
Altın Çağ	47
Bedir Savaşı	50
Belkıs (Sab'a Melikesi)	51
Berat Kandili	51
Berzah	51
Besmele	52
Islak Kese	53
Biat	53
Bid'al	53
Bital-i Habeşi	54
Birr	54

C-Ç

Caber Kalesi	55
Calut	56
Caml	56
Cebraîl	57
Cehennem	57

Cemaat	59
Cenaze ve Cenaze Namazı	59
Cennet	60
Cihad	60
Cin	61
Cizye	62
Cuma Günü ve Cuma Namazı	62
Cünüplük	64
Cüveyriye	64
Çinçilik	65
Çelebi Sultan Mehmed	66

D

Dâbbetü'l-Arz	67
Dar-ı Harp	67
Dar-ı İslâm	68
Deccal	68
Deccal'in Şerri	68
Dede Korkut	69
Dede Korkut'un Tepegöz Hikâyesinden Bir Bölüm	69
Dvân-ı Hümâyûn	70
Diyanet İşleri Başkanlığı	71
Diyet	71
Dua	71
Peygamberimizin Dualarından Örnekler	72

E

Ebrû	73
Ebübekir (Hz.)	74
Hz. Ebûbekir'den Güzel Sözler	75
Hz. Ebûbekir'i Yaraladılar	75
Ebü Eyyub El-Ensârî	76
Ebu Eyyub El-Ensârî'nin Kabri Nasıl Bulundu?	77
Ecel	78
Eclr	78
Edep	78
İslâm'da Edep Örnekleri	78
Bir Edep Örneği	79
Edille-i Şerîyye	80
Ehl-i Beyt	80
Ehl-i Sünnet	80
Elimme-i Erbaa	81
Elîfâz-ı Küfür	81
Emanet	82
Emanete İhanet Eden Adamın Sonu	82
Emevîler	83
Emir'et-Mü'minin	84
En'am	84
Endülüüs Emevî Devleti	84
Enes Bin Mâlik (Hz.)	85
Ensar	85
Esmâ'ül-Hüsna	86
Yüce Allah'ın 99 İsmi ve Manaları	86
Eşarî Mezhebi	88

Evliya	88
Ey Sariye Askerini Dağa Doğru Çek	89
Evvabin Namazı	89
Eyüp Sultan Camii ve Türbesi	90
Ezan	90

F

Faiz	92
Fal	93
Farabi	93
Farz	94
Fasık	95
Fatma (Hz.)	95
Fatih Sultan Mehmed	95
Fatih'in Fermanı	96
Fatih Suresi	97
Felek	98
Feraiz	98
Ferman	99
Fesat	99
Fetva	99
Fikih İlimi	100
Fırka-ı Naciye	100
Fıtrat	101
Fil Vakası	101
Fitre	102
Fuhuş	102

G

Ganimet	1963
Gayb	103
Gaza	104
Gazi	104
Gazi Osman Paşa	104
Gibta	105
Gıybet	106
Gurur	106
Kartal	107
Gusûl Abdesti	108

H

Habl ile Kaabil	109
Hac	110
Hacer-i Esved	111
Hacer'ül-Esved	112
Hacı Bayram Vefi	113
Hadesten Teharet	114
Hadis	114
40 Hadis	115
Hafız	116
Hafza (Hz.)	116
Hamza (Hz.)	117
Hanbelî Mezhebi	117
Hanefî Mezhebi	118

Hanif	118
Harac	118
Haram	119
Harun Reşid	119
Hız. Hasan	120
Haset	120
Hasta Ziyareti	120
Haşır	121
Hal Sanatı	121
Hız. Hatice (R.A.)	122
Havari	123
Havz-ı Kevser	124
Haya	124
Hayır-Şer	124
Hayız	125
Helal	125
Hırka-ı Saadet	125
Hırka-ı Şerif	126
Hızır (A.S.)	127
Hikmet Deryasında Kısa Bir Seyahat	127
Hicret	129
Hicri Takvim	131
Hikmet	132
Ahmed Yesevî'nin Hikmetlerinden	132
Hilafet ve Halife	133
Hıra Dağı ve Mağarası	133
Husul ve Kusuf Namazı	134
Hutbe	134
Hülefâ-i Raşidin	135
Hünsa	135
Hurafe	135
Hız. Hüseyin	136

I-i

İbadet	137
İbn-i Rüşd	137
İbn-i Sinâ	138
İbrahim Ethem	138
İbrahim Ethem'in İğnesi	139
İcma	141
İçtihat	141
İçki	141
İçkinin Kötülüğü	142
İddet	142
İftar	142
İhlas	142
Makbul Bir Namaz Kıldınız mı?	143
İhram	143
İhsan	144
İkamet	144
İlim	144
İlik Emir	145
İmam	147
İmam-ı Azam Ebû Hanife	147
İmam-ı Azam Ebû Hanife ile Bir Dehri	148
İmam-ı Cafer	149

İmam-ı Gazâlî	149
İmam-ı Mâlik	150
İmam-ı Mâturîdî	151
İmam-ı Şâfi	151
İman	151
İmeret	152
İmsak	152
İncil	152
İntihar	153
O Adam Cehennemliktir	153
İrîdat	154
İslâm	154
İsrâf	155
İsrâfilî (A.S.)	155
İstanbul'un Fethi	155
İstidrac	157
İstihare	157
İstişare	157
İtikat	158

K

Kâbe	159
Kabr Azabı	161
Kader ve Keza	161
Kadı	162
Kadir Gecesi	162
Kâfir	162
Kâhin	163
Kâinat	163
Kanunî Sultan Süleyman	164
Karagöz	165
Karagöz	165
Keffareti	167
Kelâm İlimi	167
Kelime-i Tevhid	168
Keramet	168
Kervansaray	169
Kible	169
Kısa	170
Kıyam	170
Kıyamet	170
Kıyas	171
Kibir	171
Kuba Mescidi	172
Kunut Duaları	172
Kur'an-ı Kerim	173
Kurban	175
İsmail (A.S.)	175
Küfür	176
Kütüb-ü Sitte	178

L

Levh-i Mahtuz	179
Lihye-i Saadet	179
Hız. Peygamber (A.S.)'in Mûbarek Saçı	179

M

Mahşer Günü	181
Meal	181
Mecelle	181
Mecusi	182
Medine	182
Mehir	183
Mehmed Akif Ersoy	183
Akif'i Tanıyanlar Diyor ki	185
İstiklal Marşı'nın Yazılması	185
Mehter	186
Mehter Marşımızdan Örnekler	186
Mekke	187
Mekruh	188
Melekler	188
Merhamet	189
Merhametten Doğan Şehir: Fustat	189
Meryem (Hz.)	190
Mescid	190
Mescid-i Aksa	191
Mescid-i Dırar	192
Mesh	192
Mevlânâ	192
Mevlânâ'dan Hikâyeler	193
Mevlid	194
Mevlid Kitabının İlk Sayfaları	195
Meymune (Hz.)	196
Mezheb	196
Mikâil	197
Mimar Sinan	197
Minare	198
Mirac	198
Mirac'la İlgili Bir Hadis-i Şerif	198
Misvak	200
Mizan	200
Muaviye (Hz.)	200
Mucize	201
Ağlayan Kütük	202
Muhacir	202
Muhaddis	203
Muhammed S.A.V. (Hz.)	204
Hz. Enes'in Peygamberimizle Bir Hatırası	210
Peygamberimiz ve Çocuklar	211
Muhammed İkbal	214
Hz. Peygamber'in Huzurunda	215
Muharrem Ayı	216
Mute Savaşı	217
Mübah	217
Müderris	218
Müezzin	218
Müfslid	218
Mükellef	218
Mü'min	219
Münafık	219
Müneccim	220
Münker ve Nekir Melekleri	220

Müstehab	220
Müteşabih	221
Müttaki	221

N

Nafile	222
Namaz	222
Nasih-Mensuh	225
Nasreddin Hoca	225
Nasreddin Hoca'nın Fıkralarından Örnekler	226
Nebi	227
Necis	227
Nifak	227
Nikah	228
Erkeğin Ailesi ile Kalkıp Oturmasının Adabı	228
Kadının Erkeği ile Sohbetinin Adabı	229

O-Ö

Oruç	230
Osman (Hz.)	231
Hz. Osman'dan Güzel Sözler	231
Osmanlı Padişahları	232
Osman Gazi	233
Osman Gazi'nin Uykusuzluğu	234
Otuziki Farz	236
Ölüm	236
Ömer (Hz.)	237
Hz. Ömer'den Güzel Sözler	238

P

Peygamberler (Kur'an-ı Kerim'de İsmi Geçen '25 Peygamberin Kıssaları	239
---	-----

R

Rab	250
Rahle	250
Ramazan Ayı	250
Ramazan ve Çocuklar	251
Ravi	252
Ravza-i Mutahhara	252
Recm	253
Regaib Kandili	253
Resul	253
Rızık	253
Risalet	254
Rıya	254
Ruh	254
Ruhu'l-Kuds	255
Rüşd	255

S-Ş

Sabır	256
-------------	-----

<i>Sabır Dediğimiz Budur İşte</i>	256
<i>Sadaka</i>	257
<i>Misafir Kim</i>	258
<i>Safa-Merve</i>	260
<i>Safiyye (Hz.)</i>	260
<i>Sahabe</i>	261
<i>Sahaf</i>	262
<i>Salahaddin Eyyubi</i>	262
<i>Salahaddin Eyyubi</i>	263
<i>Salat</i>	264
<i>Seccade</i>	265
<i>Secde</i>	265
<i>Selam</i>	265
<i>Selimiye Camii</i>	266
<i>Selman-ı Farisi (Hz.)</i>	267
<i>Seriyye</i>	267
<i>Sevda (Hz.)</i>	267
<i>Sıla-ı Rahm</i>	268
<i>Sırat Köprüsü</i>	268
<i>Sihir</i>	269
<i>Sipahi</i>	269
<i>Sultanahmed Camii</i>	270
<i>Sure</i>	270
<i>Süleyman Çelebi</i>	271
<i>Süleymaniye Camii</i>	271
<i>Sünnet</i>	272
<i>Şafaat</i>	273
<i>Şehit</i>	273
<i>Şeriat</i>	274
<i>Şeyh Şamil</i>	274
<i>Şeyh Şamil ve Başarıları</i>	275
<i>Şeyhulislâm</i>	276
<i>Şeytan (İblis)</i>	277
<i>Şirk</i>	279
<i>Şurâ</i>	279

T

<i>Tac Mahal</i>	280
<i>Tağut</i>	281
<i>Takva</i>	281
<i>Talak</i>	281
<i>Tarikat</i>	282
<i>Tasavvuf</i>	282
<i>Taval</i>	283
<i>Tebliğ</i>	284
<i>Tefekkür</i>	284
<i>Tefsir İlmi</i>	285
<i>Teharet</i>	285
<i>Teheccüd Namazı</i>	285
<i>Tekbir</i>	286
<i>Telbiye</i>	286
<i>Teravih Namazı</i>	286
<i>Tesbih</i>	287
<i>Tesettür</i>	287
<i>Tevâtür</i>	288
<i>Tevbe</i>	288

<i>Tevbe Eden Adam</i>	288
<i>Tevekkül</i>	289
<i>Tevrat</i>	289
<i>Teyemmüm</i>	290
<i>Tezhib</i>	290
<i>Turgut Reis</i>	291
<i>Türbe</i>	292

U-Ü

<i>Uhud Savaşı</i>	293
<i>Uluğ Bey</i>	295
<i>Ulu'l-Emr</i>	296
<i>Umre</i>	296
<i>Üç Aylar</i>	296
<i>Ümmet</i>	297
<i>Ümmi</i>	297
<i>Ümmü Habîbe (Hz.)</i>	297
<i>Ümmü Seleme (Hz.)</i>	298

V

<i>Vacib</i>	300
<i>Vahy</i>	300
<i>Vakfe</i>	301
<i>Vakıf</i>	302
<i>Fatih Sultan Mehmed'in Vakfiyelerinden</i>	
<i>Bölümler</i>	302
<i>Vasiyet</i>	303
<i>Veda Haccı ve Hutbesi</i>	304
<i>Velayet</i>	305
<i>Vesvese</i>	305
<i>Veysel Karani</i>	306
<i>Veysel Karani'nin Anne Sevgisi</i>	306

Y

<i>Yalan</i>	308
<i>Yalancı Çoban</i>	308
<i>Yavuz Sultan Selim</i>	310
<i>Yavuz Sultan Selim</i>	310
<i>Ben Yalnız da Giderim</i>	311
<i>Ye'cüc ve Me'cüc</i>	313
<i>Yemin</i>	313
<i>Yeşilay</i>	314
<i>Yeşil Türbe</i>	314
<i>Yusuf (Hz.)</i>	315
<i>Yunus Emre</i>	315
<i>Yunus Emre'nin Şiirlerinden Örnekler</i>	316

Z

<i>Zakkum Ağacı</i>	317
<i>Zebani</i>	317
<i>Zebur</i>	318
<i>Zekat</i>	318
<i>Zekatla İlgili Meseler</i>	318

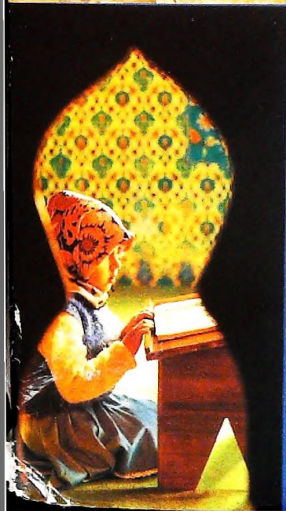
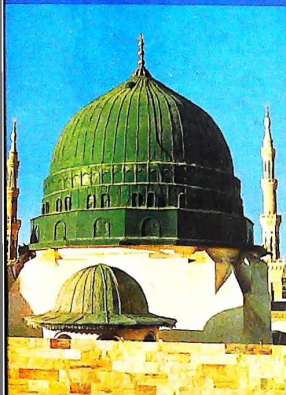
Zelle	320
Zemzem	320
Çocuk Susadı ve Ağlamaya Başladı	321
Zeynep Binti-i Cahş (Hz.)	321
Zeynep Binti-i Huzeyme (Hz.)	322
Zikir	323

Kim Bu Mescitte Bulunursa	323
Zina	324
Zühd	324
Zölkarneyn (Hz.)	325
İçindekiler	327

ÇOCUKLAR VE GENÇLER İÇİN

İSLAM ANSİKLOPEDİSİ

AHMET EFE

Bu Ansiklopedi, çocuklarımıza yüce Allah'ın dini olan İslâmı öğretmek, onun erişilmez güzellikteki eserlerinden haber vermek için yazıldı. Geniş bir araştırma, inceleme ve tarama faaliyeti sonunda; dikkatle, sabırla ve ümitle kaleme alındı. Bilhassa ilk, orta ve lise çağındaki çocukların öğrenmesi gerekli konulara öncelik tanındı. Teferruatla ilgili maddeler ansiklopediye alınmadı. Ansiklopedimiz, dünyanın hemen her yerinde kitapçılar ve gazete bayilerini dolduran yüzlerce, hatta binlerce ansiklopedi arasında ayrı bir yer işgal edecektir. Çünkü her maddeşinde İslam itikadının, iman ve düşüncesinin, izleri vardır.

AKÇAĞ

